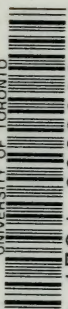

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 00388301 4

دو تا است

بیمه عهده بر لم بیدر لم جا لری

یا قدری آتشده یا قدری نهظم آتش بزه

آتشده غمزه یا شوق از کو اللری

کافور

زی ای آتشده ملت سفرا حمد کزی

کامیدی فرما چقا رب ایندیر بر نزار

عهد انصافید رسوم آند دگری

گر بینک با صد لیل جسد ر نیای حال سیاه

کدی تا اشخ جو اندر بد کتا نزه کیا

یا دفاعه انفسا انما یراه

نار کرب بیدر بیانه ابرجد اکتایه الذلیف

والولدین علی الایامه .. فتمده عجبیدر بناؤ عید

والدین اغنوا اولیوس بیدر نه نالیدر سوزی بد کلا

دیبه الحاصبه سو بر نیند سوزد

اوزرینہ بنا اولدیفنه دائر شو آیت کریمہ نازل اولمشدر ؛
 « لیسجد اسس علی التقوی من اول یوم احق ان تقوم فیہ
 فیہ رجال » . صدق المعظیم .

(جلد مکینک نہایی)

اولدی . ابوبکر صدیق دخی شیخ محله سنده بنی حارث بن
خزرجدن جیب بن اساف یاخود خارجه بن زید منزله
مسافر اولدی .

ابو الفدائک بیسانه کوره فخر کائنات افدمز صالی ،
چهارشنبه کونلری اوراده اقامت ایدی [۲] .

فخر کائنات افدمز قباده ایکن انصار کرام هب کلوب
هجرتی تبریک ایدیلر . بوسروده یزیک شاعر شهری سنان
بن ثابت ، تشریف نبوی به دائر کوزل برقصیده مدحیه سویلدی
واول حضرت به تقدیم ایلدی .

حضرت علی رسول اکرم دن صکره اوج کون دها مکده
قاله رق اماناتی اصحابه ویرمش و مکدن چیمش ایدی .
کوندوزلری صاقنوب کیجه لری یورر ایدی . اول حضرت
دها هنوز قباده ایکن کلوب یتشدی .

۲۷۴ . مسجد قبائک انشاسی . - اوراده اقامت بیوردقلری
مدت ظرفنده بر مسجد انشا ایلدی . بر روایتده اولجه
اصحاب طرفندن انشا اولمش بر مسجدک حین کشاندنه حاضر
بولندی . اندن اول اهل اسلامدن بعضلری کنیدیلر یچون
خصوصی مسجد یا مئشر ایسه ده جماعت مسلمین ایچون اک
اول بنا اولنان ، اشبو قبا مسجدیدر . بونک اساسی تقوی

[۲] بر روایتده اون ایکی کون ، دیگر بر روایتده اون درت کون

ایشته ہجرت نبویہ، بودرکہ ربیع الاول اینک اون ابکنجی بازار یرتسی کونی ایدی .

ہوا پک سیجاق وفخر کائنات افندمنز بورغون ایدی .
 مدینہ بہ بر ساعت قدر مسافہ سی اولان قبا قریہ سنہ ایندی .
 بر خرما آغاجنک کولکہ سنہ اوطوردی . بوراسی بنی عمرو
 بن عوفک قریہ سی ایدی . ہرکس کلوب جمال باکائی تماشا
 ایتیکہ باشلادیلر . اول حضرت ساکتانہ اوطوریر وابوبکر
 آنلرلہ قونوشور ایدی . ہمنن اولدقلرندن اولجہ کورمہ یئلر
 بیلمزلردی وحضرت پیغمبر ظنیلہ ابوبکرہ سلام وبرلردی .
 آغاجک کولکہ سی زائل اولدقدہ ابوبکر صدیق قلقوب ردا سی
 اول حضرتہ کولکہ یابدی . بوصورتلہ آنی بیلمہ یئلردہ بیلدیلر .
 حضرت پیغمبر قبادہ یرقاج کون اقامتہ نیت ایتدیکندن
 انی مسافر ایتک حصوصندہ نزاع وقوعہ کلدی : اول حضرتہ
 بنی نجاردن جدم عبدالمطلبک داییلری اولانلرہ مسافر اولورم
 دیدی وآنلرک رؤساندن واهل اسلامدن کلثوم بن الہدمہ
 [۱] وبر روایتدہ بکار اولوق حسیبیلہ سعد بن خیشمہ بہ مسافر

[۱] کلثوم بن ہدم بن اصہی القیس الاوسی ، او وقت پک یاشلی
 ایدی . اسلامہ کلوب بدرغزاسندن اول وفات ایتدی . انصار کرامدن
 اک اول وفات ایدن بو ذات اولدیفی سرویدر .

بالادہ حضرت پیغمبرک اک اول سعد بن خیشمہ خانہ سنہ نازل اولمش
 ایسہدہ خانہ سنہ (بیت الغراب) دیشکلہ مشہور اولدیفندن ابا ابوب
 انصارینک خانہ سنہ نقل ایتدیکی بیان اولمش ایدی . بورادہ کی روایت
 ثانیہ آکا مستند اولوق کرکدر .

دیه جواب ویرردی . بوضروده زیر بن عوام شامدن قافله ایله
 عودت ایتمکده ایش . یولده تصادق ایتدی . آنلره بیاض
 لباسلر کیدیردی . اورادن برابر دونمک ایستمش ایسه ده مهاجرت
 ثوابنه نائل اولسیچون مساعده بیورلمادی . اوده مکیه کیدوب
 ایشنی بتوردکن صکره یثربه هجرت ایلدی .

❦ قبايه مواصلتلی ومسجد قبانک انشایی ❦

۲۷۳ . — فخر کائنات افندمزک مکدن چیقدیغی یثربه
 ایشیدلمش اولغله اوراده بولنان اهل اسلام برقاچ کونلر صباح
 وقتی یثربک خارچنده « حره » دینلن موقعه چیقار وسیجاق
 باصنجهیه قدر انتظار ایدوب بعه عودت ایدرلردی . بر بازار-
 ایرتسی کونی ینه چیقدیلر . برمدت انتظاردن صکره سیجاق
 باصغله عودت ایتدیلر . بوضروده بریهودی برایش ایچون
 اوینک طامی اوستونه چیقمش واوزاقدن اول حضرتک
 رفیق ایله برابر بیاض لباسلره بورونه رک کلمکده اولدیغنی کورمش .
 « یامعشر العرب ! هذا جدکم الذی تنظرونه » (ای معشر
 عرب ! ایشته ایسته دیککز کایور) دیه اهل اسلامه مژده
 ویردی . آنلر دخی ارکک قادین سلاخلنوب وزینتلنوب
 کیمی آتلو کیمی پیساده اوله رق او طرفه سکر تدیلر واول
 حضرتی کال دبدبه واحتشام ایله استقبال ایتدیلر .

تَشَام ایتمز ایسہ دہ خیرلی شیلرلہ تفأل ایدر وایو برشی کورنجہ
فال خیر عد ایلر ایدی . آنک ایچون بریدہ ایلہ تصادفی دہ
خیرہ علامت عد ایتدی .

بریدہ -- یا ستر کیمسکز؟

— محمد بن عبداللہم .

بریدہ اول حضرتک کلامندن او قدر مثلذ اولدی کہ آنک
نبوتی تصدیق وکلمہ شہادتی اتیان ایلدی . احد غزاسندن
صکرہ مدینہ یہ کیدوب آندن صکرہ کی غزواتدہ حاضر بولندی .
ابوالعلا دن مرویدر کہ : اول حضرت «یا بریدہ ! بنندن
صکرہ سن برشہرہ واصل اولہ جقسین کہ اسمی مرو و بانیمی
ذوالقرنین در . سن اهل مشرقک نوری و قیامت کوننک قائدی .
یعنی برنجیسی اولورسین » بیورمشلردر .

فی الحقیقہ مؤخرآ بریدہ بصرہ یہ کیدوب برمدت اورادہ
سا کن اولدقن صکرہ مجاہدین ایلہ خراسانہ قدر کیتمش
مروودہ اقامت ووفات ایدرک (تتورکران) محلہ سی دینان
یردہ دفن اولمشدر . اوغلی عبداللہ طریقہ کندیسنندن بعض
احادیث روایت اولمشدر .

۲۷۲ . زبیر بن عوامہ تصادفلری . — یولذہ فخر کائنات
افندمز اوکدہ کیدر ابوبکر آنی تعقیب ایلردی . ابوبکر شامہ
چوق کیدوب کلدیکنندن یولذہ تصادف ایدنر آنی بیلیرودہ «ایلرودہ
کیدن کیمدر؟» دیہ سؤال ایدرلردی . اودہ «یول کو ستریحیدر»

سراقه کسرانک بيله زيگلرني طاقينور، بيورمشن ایدی . او وقتلر بوسوزلرک حقیقتی آکلاشيله مه یوردی . حضرت عمرک زمان خلافتنده کسرانک اموالی اغتنمام اولنه رق مدینه یه کتیریلوب بيله زيگلرني سراقه نك طاقندینی وقت نه ديمک ایسته دیکی آکلاشلدی .

۲۷۱. بریده (ابوغبدالله بن حصیب) سهمینک ورودی . —
 قریشک یوز دوه حقدنه کی وعدی بنی سهدن بریده نك سمعنه
 واصل اولنجه یتیم سوارى آلهرق یوله چیقدی . اول
 حضرته تصادف ایتدی . فخر کائنات افندمن آکا صوردی .
 — سن کی مسین ؟

— بریده ییم .

ابوبکره خطاباً . — « برد امرنا وصالح » (ایشمز حلاوت
 کسب ایدرک یولنه کیردی .
 بریده یه خطاباً . — هانکی قبيله دن سین ؟
 — بنی اسلمدنم .

ابوبکره خطاباً — « سلمنا » (سلامتی بولدق) .
 بریده یه . — هانکی بطندن سین ؟
 — بنی سهدنم .

ابوبکره . — « خرج سهمک » (اوقک چیقدی ؛ یعنی
 فتح وظفر ایله نصیبک چیقدی) .

روایت اولندیغنه کوره حضرت پیغمبر هیج برنی ایله

سراقہ دیمک ایستیورک : یا ابا حکم ! آتمک آیاقلری نصل
برہ باطدیغنی سن کورہ ایدک ، محمدک پیغمبر لکنہ ایمان ایدرک .
ابوبکر صدیق حضرتلری ده بو وقعہ یه دائر بر قصیدہ
سویلمشدر :

وقد زاد نفسی واطمأنت و آمنت
به اليوم مالا فی جواد ابن مدلیج

سراقہ اذیننی علینا بکیده
علی اعوص مثل الهراوة مدحج

فقال رسول الله یارب اغنه
فما نشامن کربة الاصر تفرج

فساخت به فی الارض حتی تغیبت
حوافره فی بطن واد مضجج

فاغناه رب العرش عنها ورده
ولولا دفاع الله لم یتفرج

فتح مکہ سنہ سنده رسول اکرم حضرتلری حنین غزاسندن
عودت ایتدکن صکرہ سراقہ یدنده کی اماننامہ ایله حضور نبوی به
کلدی واسلام ایله مشرف اوله رق التفات نبوی به نائل
اولدی .

الینا بیع صاحبک روایتنه کورہ ، رسول اکرم حضرتلری
آ کا « یاسراقہ نصل سین ؟ کسرانک بیله زیکارنجی طاقینه جفک
وقت « دیمش و « صانکه کوزمک اوکنسده کبی کوریورم که

ایلروده شوکت اسلامیه نك میدانه چيقاجغنی ملاحظه ایدرك
براماننامه ایسته دی . رسول اکرم دخی عامر بن فهیره به بر
باقر پارچه سی اوستنه براماننامه یازدیروب سراقه به وردی
ویولنه دوام ایندی .

سراقه یاننده هر نه وارایسه اول حضرته عرض و تقدیم
ایتمش ایسه ده قبول ایلمدی . « یولده بنم قویونلرم واردر ، آندن
ایسته دیککز قدر الکز وشونی علامت اتخاذا ایدیکز ، دبه
یانندن بر اوق چیقاروب ویرمش ایسه ده » بنم آکا احتیاجم
یوقدر ، دبه رك آنی ده قبول ایلمدی . سراقه اوراده قالوب
قریشك کیرودن کلن آراییحیلربنه « بن بورالری آرادم ، کیمسه یی
بوله مدم . بشقه طرفه باقه لم ، دبه آنلری چویردی . مؤخرآ
ابوجهل آنك بو حاکله واقف اولوب بك زیاده حدت ایتمش
وغیرتسز لکندن بختله حقنده شوپله بره جوپه سویلمشدر .

بنی مدلیج افی اخال سفیهکم
سراقه یستغوی لنصر عمده

علیکم به لایفرق الله جمعکم
فیصبح شتی بعد عز و سودد

سراقه دخی آکا جواباً شونی شوپله مشدر .

ابا حکم والله لوکنت شاهداً
لامرجوادی حیث ساخت قوائمه

علمت ولم تشکک بان محمدآ
رسول وبرهان فن ذایکاتمه

محمدی ویا ابوبکر بن ابی قحافه پی اله کچیرسه ویا اختفا ایتدکری
یری خبر ویررسه قریشک یوز دوه ویره جکی خبری اطرافه
شایع اولدیفی کبی کنانه قبیله سنک شعبانندن اولوب اوجورده
خیمه نشین بولنان بنی مدلیج عشیرتنده دخی طویولمش وساحل
یولندن ایکی دوه ایله درت کشینک کچدیکی دخی ایشیدلمشیدی.
بو قبیله دن سراقه بن مالک یوز دوه به طمعاً آتیه ینوب ارقه لرینه
دوشدی. هنوز ام معبدک چادرندن قالقوب کیتدکری صروده
ارقه لرندن یتشدی. ابو بکر « یارسول الله! طوتلقد » (قد
لحقنا هذا الطلب) دیه تلاشه دوشمکله اول حضرت واسف ایتمه
الله بزمله برابردر « لا تحزن ان الله معنا) دیدی. ابوبکر
« یارسول الله، کندیمی دوشنم ، ذات شریفکزه برخطا کلمه منی
ایسترم » دیرکن سراقه کلوب یتشدی .

حضرت پیغمبر « اللهم ا کفنا السوء بما شئت » (یارب!
بزی نه صورتله ایسترسه دشمن شرندن محافظه ایت) دیه
دعا ایتدی. سراقه نیک آتیک آیاقلری دیزلرینه قدره یره باندی.
سراقه « یا محمد! بوبلاسنک دعاک ایله باشمه کلدی . ینه دعا
ایتده قورتولهیم وکیرودن کلن آرایجیلری صااوبوب دفع
ایدیم » دیه نیاز ایتدی .

اول حضرت « یارب! سوزنده صادق ایسه آتینی اطلاق
ایت » (اللهم ان کان صادقاً فاطلق فرسه) دیه دعا ایتمکله جناب
حق دعاسنی قبول ایتدی وسراقه به نجات ویردی . سراقه

ایدرك بزمله جنك وجدال اتمسى بعید دكلدر . شمیدین
بوابده برتدیر اتخاذا اتمك لازمدر .

بوخصوصده هرکس بررأی بیان ایندیکی صروده هشام
بن عمرو «آنی باغلابوب حبسه القا ایدم . بیوب ایچه جکی
بردیکنن ویرم . زهیر و نابغه کبی اوده هلاک اولنجیه
دکین اوراده قالسون» دیدی . لکن جماعت بورأی بکنمدی .
«شمدی محمدک اصحابی طاغلمش ایسه ده بویله برحال وقوعه
کلدیکنی ایشیدیر ایشیتتمز طویلانیرلر . بنی هاشم ده آنلره
التحاق ایدر : بالضروره بینمزده قتال وقوع بولور» دیدیلر .
ابوالبختری «آنی مکهدن اخراج ایدم ، نزهیه ایسترسه
کتسون» دیدی . جماعت بورأی ده بکنمدی . «محمدک طلاق
وفصاحتی معروف و مشهوردر . کیدر برقومی کنسیدینه جاب
ایلر . بعه بزده قارشو اعلان حرب ایدر» دیدیلر .

نهایت ابوجهل دیدی که : آنی اولدیر مکدن بشقه چاره یوقدر .
لکن هر قبیله دن برر شخص کیدوب جمله سی بردن اوره رق
اولدیر ملی در ، که قاتلی تعین ایتسون . او حالده قانی قبائل عرب
اوزرینه طاغیلیر ؛ بنی هاشم ایسه جمله قبائله قارشو قویه میه جقلر-
ندن چاره سز دیته راضی اولورلر ، بوصورتله ایش بیتر . بزده
قورتولوروز .

ابوجهلک بورأی عموم طرفندن اتفاق آرا ایله تصویب
وتحسین اولندی . بوقرارک اجراسی ایچون برطاقم اشرا

۳
بوقرارک اجراسی ایچون برطاقم اشرا

صکره ینه یوللرینه دوام ایتدیلمر . جحفه دینلن محله قدر
کیدوب اوراده یوله داخل اولدیلمر .

۳۶۹ . ام معبدك چادرینه مسافر تلمری . — قدید نام
محله واصل اولدقلرنده اوراده خزاعه قبیله سندن خالدك قیزی
ام معبداتككك چادری اوکندن مرور ایتدیلمر .

قصص انبیاده دینایورکه : ابو معبدك چادری اوکندن
چکرکن صاتون آلمق اوزره « خرما ویاخود سائر بیهجك
برسنه وارمی ؟ » دیه صوردیلمر . ابو معبد اوراده بولمییوب
فقط زوجہسی و خالد خزاعینك کریمہسی اولان عاتکه ام معبد
اوراده بولنہرق « بیهجك برشی یوقدر » دیه جواب ویردی .
رسول اکرم بر طرفده بر قویون کوردی . « بونہدر ؟ » دیه
صوردی وام معبد « بر زبون قویوندرکه یوریمکه محالی
اولدیغندن سوری ایله کیده میوب قالمش » دیدکده « اذن
ویرسهك صاعلم » دیو بیوردی . ام معبد نہ دیسون ؛ سوری
ایله اولامغه کیده مین بر ضعیف حیواندن نہ چیقار ؟ اما
مسافره اولماز دیمك جائز اوله میه جغندن « يك اعلا ! آندہ
سوت بولورسهك صاعیور » دیدی . رسول اکرم اول قویونی
طوتوب مہسنی صیغادی . و « بسم الله الرحمن الرحيم » دیدی .
وقویونك سودی کلمکله بر بیوک قاب ایستدی . وقویونی
صاغدی . قاب طولدی . ابتدا ام معبدہ وبعده سائر اوراده
بولنانلره طویونجه ایچردی . واک صکره کندولری ایچدی .

« لا تحزن ان الله معنا » (غم چکمه ! الله بزمه برابر در) ديه
 تسلیمت ویردی . حدیث صحیحده انس بن مالکدن مرویدرکه :
 مشرکین دونوب کیتدکارنده ابوبکر « یا رسول الله اگر ایچلرندن
 بری اوکنه باقش اولسهیدی بزى کوریردی » دیدی . رسول
 اکرمده جواب ویردی : یا ! سن نه ظن ایدرسین ، اول ایکی
 رفیق حقنده که آنلرک اوچنجیسی الله تعالی اوله ؟

رسول اکرم ابوبکر ایله اوچ کون اوچ کیجه بومغارهده
 قالدی . هرکیجه عبدالله بن ابی بکر کلوب قریشک حال
 وحرکتلرینه دائر خبر کتیرردی . ابوبکرک آزادلوسی عامر
 بن فهیر دخی قویونلری اوجوارده اوتلادوب کیجهلری
 صاغار سوتلرینی مغارهیه کتورردی .

— مغاره دن حرکتلری —

۲۶۸. — دردنجی کونی عبدالله بن اریقطدوهلری کتیردی ،
 بئندیلر . آنی وعامری برابر آلدیلر . یثره متوجهاً حرکت
 ایتدیلر . اول حضرت دوهسنه بنوب ابوبکری ارداف ایتدی ،
 عامرایله عبدالله دیکر دوهیه بئندیلر . ساحل یولنی طوتدیلر . کونش
 کسب ارتفاع ایدنجهیه دکین کیتدیلر . بر درجهیه قدر اعدا
 شرندن محفوظ قالدیلر . وقت زوالده کونشک حرارتندن
 تحفظ ایچون بیوک برقیانک کولکه سنده بر مقدار استراحتدن

صوردیلر . « بيلم » ديدم . ابو جهل بكا اويله بر توقات
 اوردی که قولاغمدن کویه م دوشدی .
 بعده قریش مکه نك آلتی اوستنه کتوروب هر طرفی
 آرادیلر . اطرافه قاشقر ، یعنی ایز آرایجیلر کوندر دیلر . هیچ بر برده
 بوله مادیلر . نهایت کرز بن علقمه [۱] نامیله بر قائف طوتدیلر .
 ایز تعقیب ایدرک جبیل نوره قدر کونوردی . « آرادیفکر آدم
 بورادن ایلری کچمه مشدر . یا آسمانه چکلمش ویا زمینه
 کیتمشدر » دیدی . بر روایتده قائف « آرادیفکر بومغاره ده در ،
 دیمش ایسه ده مشرکلر کونکر چینک ییورطه سنی واورو مجکلک
 برده سنی کوردکلرنده امیه بن خلف « الله سکا عقلرو ویرسون .
 محمد دنیسایه کلهدن بورایه اورو مجکلر آغ کرمش ، صکره
 کونکر جینلر بووا یامش ، دیدی ؛ قبوده آنلروار ایکن ایچرویه
 کیروب تحری ایتمکی حماقت عد ایتدیلر و دونوب کیتدیلر .
 حالبوکه مغاره اغزبینه کلدکلرنده ایچرودن رسول اکرم ایله
 حضرت ابوبکر آنلری کوریر ایدی ؛ لکن آنلر بونلری
 کورمز ایدی . حتی مغاره نك جوارینه کلدکلرنده ابوبکر پک
 محزون اوله رق « یارسول الله ! بنی اولدیر لر سه اهمیتی یوق .
 بن بر شخصم . اما خدانکرده سکا بر زیان ایرشدر لر سه
 بتون امتک هلاکنه سبب اولور » دیدکده رسول اکرم

[۱] بوذات فتح مکه کونی اسلامه کلش و معاویه زماننده مدینه ده
 امیر بولنان مروان بن حکم طرفندن مأوربتده استخدام ایدلمشدر .

اولانلر ايله على دن ماعدا کيمسه بيلمزدی .
 کيمسه کورمه مک ايچون کيجه وقتي خانه نك آرقه جهتمده
 واقع ضيا فوهه سندن چيقديلر . ايزلری بللی اولماق ايچون
 اياق قابلرینی چيقارديلر و پارمقارينک اوچنه باصه رق يورورلر
 ایدی . ابوبکر اول حضرته برضرر اصابت ایتسون ايچون
 گاه اوکندن ، گاه آرقه سندن ، بعضاً صاغندن ، بعض کرده صولندن
 کيدردي . جبل ثوره واردیلر . ایصنسر بر مغاره یه کيرديلر [۱] .

— مغاره ده توققلى —

۲۶۷. — مواهب لدنيه ده ديپورکه : در حال با امر خدا
 بر اوروجک کلوب مغاره نك اغزبنه اغني کردی و برجفت بیانی
 کو کرچین کلوب بیورطلادی . ابوبکر حضرتلرندن مرویدرکه :
 «مغاره ایچنده باقدم اول حضرتک مبارک آياقلى قانامش اولدیغنی
 کوردم . یالین آياق یورومک وجفا چکمک معنادی اولمادیغنی
 بیلدم» دیمش .

اسماء ذات النطاقین دن مرویدرکه : حضرت پیغمبرک پدرم
 ايله کیتسدکلرینک ایرتسی کونی قریشدن بر جماعت کلوب
 قومزی چالديلر . طیشاری چیقدم . «باباک نروده در؟» ديه

[۱] بوجبل مککک جنوبنده بزیمق ساعت مسافه ده کاشدر . کیرد .
 کلری مغاره دخی آنک ذروه سنده در . بویله مککک قریب بر محل
 انتخابی اهل مککک اورالردن امیدینی قطع ایچون اولسه کرکدر .

دیدى . بن دده « دده جگم چوق برشى براقدى ، دیدم و ابوبكر
نقدینى قويدینى یره چاقیل طاشلری قویهرق النى اورایه
کوتوردم « ایسته بونلر هپ مالدر ، بزم ایچون براقدى ،
دیدم . ابوقحافه « اولیله ایسه اندیشه ایتمه یکنز . بوقدر مال سزه
کافدر » دیدى .

ائمة حدیثدن حاکم عندنده حضرت پیغمبرک هجرتی بیعت
عقبه نانیه دن اوج آی ویا اوج آیه قریب بر زمان صکره واقع
اولمشیدی . بر بازار ایرتسی کونی یوله چیقدی که صفر آینک
یکرمی یدنجی کیجه سنه مصادف ایدى . ابن اسحاق ایسه
ربیع الاولک برنجی کونی چیقوب اون ایکنسجی کونی یتره
مواصلت ایتمکلرینی بیان ایتمکله خروجلری پنجشنبه کوننه
مصادف اولمش اولور . علماء سیر بوایکى روایتی شووجهله تألیف
ایتملردر ، که پنجشنبه کونی مکهدن چیقدی لر اوج کیجه غارده
قالدی لر ، دردنجی کیجه که بازار کونی اقشام و بازار ایرتسی کیجه -
سیدر اورادن حرکت ایتمدی لر . اول حضرتک ابتداء نبوتدن
مکيه هجرتنه دکین اون اوج سنه مرور ایتمشدر . هله اون
سندن زیاده مدت مرور ایتمدیکننده روایات متفقدر : حومه نك
برقولى اكا دلالت ایدر .

ثوى فى قریش بضع عشرة حجة
بذکر لوبلق صدیقا . وائیا

اول حضرت ایله ابوبكرک چیقوب کیتدکلرینی خانه ده

مهماتی حاضر لادق . ات واکمک ترتیب ایدرک باغلا دق .
اسماء ، بلندن قوشاغنی چیقاروب ایکی پارچه ایتدی . نصفنی
قوشاندی ، نصف دیکریله سفره یی باغلا دی . بر روایتده ده
نصف دیکریله صومطره سنی باغلا دی . آنک ایچون ذات
الطباقین ، لقبی ویرلدی . مشرکلردن « دول » قییله سی
اهالیسندن قولاغوزلقده ماهر اولان « عبدالله بن اریقطه » نام
کسنه یی قولاغوزلق ایتمک اوزره اجر نه طوتدیلر و اوچ کون
صکره مکهنک آلت طرفنده و تخمیناً بر ساعت مسافه ده واقع
جبل ثوره کتیرمک اوزره عبدالله ایله مقاوله ایدرک دوه لری
واشیایی نسلیم ایتدیلر . قولاغوز دوه لرک ایزینی غائب ایتمک
ایچون چیقوب دریا جهته کتدی . ابوبکرک آزادلوسی عامر بن
فهریه دخی کیجه سودینی صاغوب جبل ثوره کتیرمک
و کوندوز صحرا ده اوتلاتمق اوزره بر قاق قویون ویردیلر .
ابوبکرک اوغلی عبدالله دخی کوندوز قریشدن الاجنی خبری
کیجه کندیلرینه ایصاله مأمور ایتدیلر . بومهماتی تدارکدن
صکره اقشامه قدر ابوبکرک خانه سنده اوطوروب کیجه ابوبکر
ایله برابر چیقیدیلر و جبل ثوره کتدیلر . ابوبکرک بر مقدار
نقدی وار ایدی . مصارف سفریه ایتمک اوزره آنی برابر
آلدی که بش بیک درهم مقداری ایدی . اسماء دن مریدرکه
ابوبکرک باباسی ابوقحافه اعمی ایدی . « والله ! ابوبکر
منزه برشی بر ایدی . فقر و احتیاج ایچنده ترک ایدوب کتدی ،

حضرت عائشہ دن مرویدرکہ : کونک غایت سیجاق زمانندہ
 خانہ مزده اوتوریور ایدک . بری اول حضرتک طیلسانی باشنه
 اورتوب کلکده اولدیغنی خبر ویردی . اوزمانده کلک عادتی
 دکل ایدی . پدرم «عجبا بو وقت نیچون کلیور؟» دیه تعجب
 ایدرکن کلدی، قپونک اوکنده طوردی . آداب اسلامیہ اوزره
 اوزره ایچرو کیرمکه اذن ایسته دی . پدرم « یارسول الله
 بیوریکیز . زوجه کز عائشه ایله قیز قرندا شنندن بشقه کیمسه
 یوقدر» دیدی . رسول اکرم ایچرو کیردی و طرف باریدن
 هجرتہ مآذون اولدیغنی سویلیدی . پدرم یارسول الله «الصحبه؟»
 (بنده برلکده مییم؟) دیه صوردی . اول حضرت اوت «الصحبه
 یا ابابکر» دیه جواب ویردی . پدرم رسول اکرم ایله برلکده
 هجرت ایدم جکنه او قدر ممنون اولدی که کوزلرندن یاش کلدی .
 اووقته قدر مسرتدن اغلاندیغنی بیلمزدم . بوکا تعجب ایتدم .
 پدرم « یارسول الله دوه لر حاضر در . هانکیسنی ایسترسه ک قبول
 ایت» دیدی . رسول اکرم «بک اعلا! اما شمدی هدیه قبول ایتهم،
 کندی مالله صاتون آیرم» دیدی . مقصدی کندی مالله
 هجرت ایدوب فضائل هجرتی جمع ایتک ایدی . پدرم «بک
 اعلا! امر سز کدر ، دیمه سیله اول حضرت همان پاره سنی اعطا
 ایتدی که درت یوز درهم (واقدینک روایتنه کوره سگز یوز درهم)
 ایدی . اول دوه بی «جدعا» نامیله حضرت پیغمبر ایچون و دیگر
 برده ده ابوبکر ایچون حاضر لادیلر . بعده سفره لازم اولان

يارب! بنی صدق و رضا ایله ادخال ایت و صدق و رضایله اخراج ایت و نزد الوهیتکدن بکا بر حجت و برکه مخالفله قارشویاردجی اولسون .

بونک اوزرینه فخر کائنات افدمز حضرتلری علی رضی الله عنہی چاغروب نزدنده بولنان امانات و اشیایی آکا تسلیم ایتدی و دیدی که: یا علی! بن یثربه کیدیورم. شوامانترلی صحابنه تسلیم ایت. و بندن صکره همان سن ده کل. لیکن شمعی بنم دوشکمه یات، اوزریکه یشیل خرقة اورت. تا که مشرکلر بنی یاتیور ظن ایتسونلر.

حضرت علی امر نبوی به امتثالاً اول حضرتک خرقة سنه صارینوب یرینه یاندی و بوضورتله نفس نفیسنی فخر کائنات افدمزک اغورنده فدا ایتدی. بووقعه یه اشارت ایچون «ومن الناس من یشری نفسه ابتغاء مرضات الله والله رؤوف بالعباد» آیت کریمه سی نازل اولمشدر.

— هجرت نبویه — روایت عائشه —

۲۶۶. — مواهب لدنیه ده دیورکه: فخر کائنات افدمز حضرت علی به یا علی! ایشته بن جناب حقک امریله مدینه به کیدیورم. سن بر قاج کون بوراده قال. بنده اولان امانترلی صاحبیلرینه تسلیم ایدوب آرقه مزدن کل «دیدی. آندن کندوسی حضرت ابوبکرک اوینه کلدی. اوکله زمانی ایدی.

انتخاب ایدلدی . کیجه وقتی اول حضرتك خانه سی اوکنده برلشهرک او یومسنه انتظار ایتدیلر .

واقدینك روایتنه کوره او کیجه کلوب انتظار ایدنلر ایچنده ابو جهل بن هشام ، حکم بن عاص ، عقبه بن ابی معیط ، نضر بن حارث ، امیه بن خلف ، ابن القیظ ، زمعه بن اسود ، طعمه بن عدی ، ابولهب ، ابی بن خلف ، نبیه ومنبه بن الحجاج دخی وار ایمش .

قریشك اشبو قراری اعلام الهی ایله اول حضرته معلوم اولدی : بویاده شو آیت کریمه نازل اولدی . « واذ یمکر بک الذین کفرو لیثبتوک او یقتلوک او یخرجوک ویمکرون ویمکرالله والله خیرالماکرین » مال منیفی شودر : (ذکر ایت اول وقتی که کافرلر سکا مکر وحیله ایدرلرکه سنی بربرده حبس وتبیت ایتسونلر ، یاخود اولدیرسونلر ، یاخود مملکتکدن اخراج ایلسونلر آنلر مکر ایدرلر ، الله تعالی ده مکر ایدر . جناب حق مکر ایدنلرک خیرلیسیدر .)

ابن عباسدن مرویدرکه بونک اوزرینه اول حضرته هجرت ایچون طرف باریدن رخصت ویرلمش وابوبکر صدیق ترفیق اولمشدر .

« وقل رب ادخلنی مدخل صدق واخرجنی مخرج صدق واجعل لی من لدنک سلطاناً نصیراً » آیت کریمه سی رخصتی متضمندر . مال منیفی ده شودر : (یا محمد ! شویله دعا ایت :

تکرار صاغدی ینه ایجدیلر و اوچنچی دفعه صاغوب انی ام
 معبدہ براقدی . و آندن قالقوب یارغاری ایله برابر یوله روان
 اولدیلر . آره سی چوق کچمیوب ابو معبد کلدی . اول قاب
 ایچنده کی سوتی کوردی . « بونه ؟ » دیووردی . زوجہ سی
 ام معبد « واللہ بورایہ بر مبارک ذات کلدی . شویله دیدی .
 قویونی بویله صاغدی » دهرک کیفیتی بر تفصیل سویلدی .
 ابو معبد « بونده بر حکمت وار ! اودانک شکل و سیماسی نصل
 ایدی » دیه وردی . زوجہ سی دخی « اورته بویلی ، قره قاشلی ،
 قره کوزلی و غایت نورانی یوزلی بر لطیف آدم ایدی » دهرک
 حلیه نبویہ بی بیان ایلدی . زوجی ابو معبد « واللہ بوسنک
 دیدیکک ذات ، قریش ایچنده ظهور ایدن بیغمبردر . اکر بن
 بوراده بولنسیدیم آکا تابع اولوردم » دیدی . ام معبددن
 مرویدرکه [۱] « اول قویون حضرت عمرک خلافتنده وقوع
 بولان قوراقلق اوانسه قدریشادی . یر یوزنده حیوانلر بیه جک
 شی بوله ماز ایکن بز آنی اخشام و صباح صاغاردق » دیر ایمش .
 اشبو ام معبد مؤخرآ زوجی ابو معبد ایله برابر نزد
 پیغمبری به کیدرک شرف اسلام ایله مشرف و صحابه عدادینه
 داخل اولمشلدر .

۲۷۰ . سراقه بن مالکک روایتی . -- هرکیم حضرت

[۱] ائمه حدیثدن ابن سعد و ابو نعیم بوحدیثی هشامدن نقل ایتمشله ،
 هشام والده سنندن ، اوده ام معبددن ایشتیش .

اصحاب کرام حضرت آئی یثربہ هجرت ایتدکجه اوس و خزر ج
قبیلہ لری آنلرہ بر کوستر لر واسکان ایدر لر ، حقلر ندہ حرمت
ومعاونت ایلر لر دی . دین مبین اغور ندہ وطنلریخی ، قوم
وقبیلہ لرینی ترک ایدرک یثربہ کیدن اصحاب کرامہ « مهاجرین »
دینلدی . یثرب خلقندن اولوبده آنلرہ رعایت و دین اسلامه
نصرت ومعاونت ایدن ذواته دخی « انصار » نامی ویرلدی .

— مکه ده اقامتک صوک کونلری —

— علیبنده اهل مکة اتفاق —

۲۶۵ . — ایکنجی عقبه بیعتندن صکره اصحاب کرام متعاقباً
مکه مکر مدهن یثربہ کیتدی لر ؛ مکه ده فخر کائنات افندمن ایله
یالکز ابوبکر صدیق و علی قالمش ایدی . قریش یثرب شهر ندہ
اوس و خزر ج قبیلہ لرینک دین اسلامی قبول ایتدکلریخی
ومکه ده کی اصحاب نینک دخی آنلرہ التحاق ایدرک مدینه ده
بیوک بر قوت تشکیل ایلدکلریخی کوردیلر . اول حضرت
دخی کیدر ، اوراده کی اهل اسلامک ریاستنه کچرسه قریشک
شام یولنده بیوک بر خصم بید اوله جغنی آکلادی لر و نتیجه سنک
زیر له وارہ بیله جگنی دوشونهرک تلاشه دوشدیلر . بوبابده
بالاستشاره بر قرار اتخاذا تمک ایچون داراندوه (۳۲ فقره)
ده اجتماع ایتدی لر . ایچلرندن بری دیدی که : کوریسوره یسکر
محمدک ایشی زهر له واردی ؟ والله آنک بر طاقم تبعه تدارک

مستقلاً حرکت ابدوب یکدیگرینی طانیما مقدمه و کندی اعضا-
سندن اولان اهل اسلامی مدافعه ایتمکده اولدقلرندن شو-
مهاجرتی منعه قادر اوله مایلر.

اصحابك جمله سی صاقلی کیدردی . لکن حضرت عمر
قلیجی طاقندی ، یانی واوقلرینی آلدی . کعبه یه کلدی .
یدی کره طواف ایتمکدن ومقام ابراهیده تعدیل ارکان ایله
ایکی رکعت نماز قیلدقدنصکره کعبه نك دیواری یاننده او طور مقدمه
اولان قریشیه خطاباً « نه عقلسزدر ، نه ادرا کمزدر او
کیمسه لکه براق حجره ، شجره بارچه سنی معبود اتخاذا ایدر لر ،
دیدکدن صکره « ایشته بن کیدیورم ؛ هرکیم باباسنی اولادسز ،
قاریسنی طول براقق ایسترسه آرقه مدن کلسون ، دیره ک حرکت
ایتمدی . آرقه سنی تعقیب ایده جک کیمسه بولتمدی . آنک
هجرتی نبویه دن اون بش کون اول واقع اولمشیدی .

فخر کائنات افندمن مهاجرین کرامک عاداتا خط رجعتی
محافظه ایدرکی مکده قالمش واصحاب کرامدن ابوبکر الصدیق
ایله علی بن ابی طالبی آلیقویمش ایدی . رسول اکرم حضرت تلمری
دخی هجرت ایتمک آرزوسنده ایسه ده هنوز طرف باریدن
رخصت ویرلمه مش ایدی . ابوبکر الصدیق یثربه کیتتمک ایسته .
دکجه اول حضرت « لاتمجل لعل الله ان یجعل لك صاحباً »
(براز دها صبرایت ! احتمالکه جناب حق سکا بریولداش احسان
ایدر) دیر ایدی .

محمد الانصاری الدوسی نك خانہ سنہ ایندی . آندن صکرہ عامر
بن ربیعہ زوجہ سی لیلہ بنت خیشمہ ، عبد اللہ بن مظالم ،
خباب بن ارت هجرت ایتدیلر ومصعبك یانہ کیتدیلر .

بعده شماس بن عثمان ، ارقم بن ارقم ، عبدالرحمن بن عوف ،
سعد بن ابی وقاص ، مقداد بن عمرو ، حاطب بن ابی بلتعہ ،
مسعود بن ربیعہ ، سعد بن ابی سرخ هجرت ایندی . اولنردن
صکرہ عثمان بن عفان ، ابو حذیفہ بن عتبہ بن ربیعہ ، کولہ سی
سالم هجرت ایتدیلر . آندن صکرہ حمزہ ، زید بن حارث ،
مرثد ، ابو مرثد ، پیغمبرك کولہ سی ابو کبشہ هجرت ایتدیلر .
آندن صکرہ عمرو بن مکتوم ، بعده ہمار بن یاسر ، عبد اللہ بن
مسعود کتدیلر .

آنلردن صکرہ عمر بن خطاب و برادری زید بن خطاب
وعیاش بن ربیعہ و بلال حبشی یکر می کشی اولدقلری حالہ .
دوہ لره بنوب عزیمت ایتدیلر ومدینہ جوارنده « عوالی »
دینلن قریہہ ایندیلر .

بووجهله مهاجرت ایدنلرک مجموعی ارکک قادین یوز الی
قدردر . اسرا ایله دین محمدیدن ارتداد ایچون جبر و حبس
ایدیلن بعض ذواتدن بشقه کافہ سی هجرت ایتمکله شهر مکہ نك
برقاج محلہ سی وبالخاصہ بنی غنم ایله ابوبکر ومظنون محلہ لری
تماماً تخلیه ایدلی . شہرک برطرفی بویله بوشالدقجه مکہ
رؤسای متحیر و مضطرب اولورلر ایدی . لکن قبائلدن هربری

مسلمینی آدی . ایلک جملهده یاره لئوب وجودندن جریان
ایدن قانی آوجنه آلهرق یوزینه سور دکن صکره غضنفرانه
هجوم ایتمکه شهید اولدی .

منذر بن عمرو بن خنیس ، بدر واحد غز الزنده حاضر
بولنوب بئر معونه وقعه سنده شهید اولمشدر .

اصحاب کرامک یثربه مهاجرتی

۲۶۴ . — ابن اسحق دیورکه : فخر کائنات اقدمزک
یثرب اهالیسی ایله بیعتی قریشدن صاقلی طو تلمش ایدی .
آنک اوزرینه یثربه هجرت ایتک ایچون اصحاب کرامه اذن
ویردی . آنلرده همان ۶۲۲ سنه میلادیه سی نینسانک اواسطنه
طوغری محرم آنک ابتدا سنده مهاجرته باشلادیلر . محرم
وصفر آیلرنده عائله لریله برابر طاقم طاقم مکهدن چیقدیلر و متعاقباً
اورایه کیتدیلر . مکهدن یثربه قدر اولان مسافه تقریباً درتیوز
کیلومتر و اولوب قافلله حجاجک اون کونده قطع ایتدیکی معلومدر . اک
اول هجرت ایدن بنی مخزومدن ابوسلمه بن عبدالاسد ایدی . ذاتاً
حبشه دیارینه هجرت ایتش ایکن برسنه مقدم مکهبه کلش ایدی .
فقط کفارک اذا وجفاسندن عاجز قالوب مکده اقامته تحمیلی
اولدیغندن رخصت نبویه اوزرینه همان جمله دن اول یثربه
کتدی . ومصعب بن عمیرک اقامت ایتمکه اولدینی منذر بن

وقوع بولمقسزین وفات ایتمکله فخر کائنات افسدمن قبری اوزرینه تکبیر آلوب نماز قیلمشدر .

سعد (ابو ثابت) بن عبادة الساعدی ، بنی ساعدک نقیبی ایدی . غزواتده هپ انصار کرامک رایتی حامل بولنوردی . جود وسخامی وغیرتی مشهوردر . ارتحال نبویده خلافت طمعنه دوشمش و بنی ساعدی بیعته دعوت ایتمش ایسهده حضرت ابوبکر و عمر (رض) ظهور ایدنجه هرکس ابوبکره بیعت ایتمکله کندیبی منکسر اولدی . حضرت شیخینه بیعت ایتمیوب حورانده صاوشدی و اون بشنجه سال هجریده اوراده وفات ایتدی .

سعد (ابو خیمه) بن خیمه ، بدر غزاسنده شهید اولدی . حضرت پیغمبر مدینه به هجرتنده اولاً بونک خانهسنه نازل اولمش ایسهده خانهسی (بیت الغراب) دینمکله مشهور اولدیغندن ابا ایوب انصارینک خانهسنه نقل ایتمشدر .

سعد بن ربیع ، هجرت نبویه دن صکره عبدالرحمن بن عوف ایله مواخاتی اجرا بیورلدی . احد غزاسنده فوق العاده ابراز شجاعندن صکره رتبه شهادت نائل اولوب خارجه بن زید ایله بر قبره دفن ایدلدی .

عبدالله (ابو محمد) بن رواحه شجمان و شعرای صحابه دندر . بدر ، احد ، خندق ، خیبر غزایرنده حاضر بولندی . موته وقعه سنده زید بن حارثه ایله جعفر بن ابی طالب دن صکره لوا

انتخاب ایله نقیب تعیین ایتدی . طقوزی خزر جدن ایدی که براء بن معرور ، رافع بن مالک بن عجلان ، سعد بن عباده ، سعد بن خشمه ، سعد بن ربیع ، عباده بن الصامت ، عبدالله بن رواحه ، عبدالله بن حزام ، منذر بن عمرو بن خنیس در . اوجی اوس قبیله سندن اولوب ابو هیثم مالک بن تیهان ، اسید بن حضیر ، اسعد بن زراره در .

اول حضرت انتخابدن صکره اشبو نقبایه «حواریون، حضرت عیسانک قومی ایچنده وکیللری اولدینی کبی سزده قومکز ایچنده وکیللر سکز» بیوردی . سورة مائده نك اون اوچنجی آیتنده «واقدا اخذ الله ميثاق بني اسرائيل وبعثنا منهم اثني عشر رقیبا وقال الله انی معکم» (جناب حق بنی اسرائیلدن عهد و ميثاق آلدی . آنردن اون ایکی نقیب بهت ایتدک . الله تعالی دیدی که بن سزکله برابرم) بیوردینی وجهله قوم بنی اسرائیلدن دخی اون ایکی نقیب انتخاب اولتمش ایدی . اهل تفسیر بو آیت کریمده یثرب نقبایسنده تلمیح اولدینی بیان ایتشلردر .

اشبو نقباء اثناء عشردن براء بن معرور ، اک اول بیعت آیدن ذاتدر ، بنی سلمه قبیله سنک نقیبی در . اک اول قبله یه متوجهاً نماز قیلان بو ذاتدر . حتی اسلامه کلوب قومیلله نزد نبوی به کیدر ایکن اهل اسلامک قبله سی بیت مقدس اولدینی حالده کعبه مکرمه یه آرقه سی چور مکه راضی اولمادیق سندن او طرفه متوجهاً نماز قیلدینی مرویدر . هنوز هجرت نبویه

ایدرکن دیدی که : یا رسول الله قبائل سائرہ ایلہ یینمزده معاهده لر واردی . بز آنلری قطع ایتدک . احتمالک جناب حق سکا نصرت و یروب دشمنلریکه غلبه ایدنجبه بزى ترك ایدر وقبیلہ کک ایچنه عودت ایدرسین و بزى محزون براقیرسین . اول حضرت تبعم ایدرک جواب ویردی : « بل الدم الدم . والهدم الهدم . اتم منی وانا منکم . احارب من حاربتم واسالم من سالمتم » (بنم قائم سزک قانکوزدر . سزک قبریکز زرده ایسه بنم قبرمده اوراده اوله جقدر . بن سزدنم ، سزده بندنسکر . کیمکله حرب ایدر سه کز بن ده ایدرم . کیمکله صلح ایدر سه کز بن ده ایدرم .)

بوندن صکره فخر کاشات افندمن عقبه تپه سنده ایدیلن بیعتی و تمهداتی تبلیغ ایدرک یثرب قبائلی اعداد ایتمک و دین محمدی بی نشر ایلمک ایچون آنلرک ایچندن اون ایکی کشی

بولندی . بعدالهجره طاحه ایله مواخاتی اجرا ایدلدی . اکثر غزواتده حاضر بولمیش واحد غزاسنده اون بریرندن یاره لمیش ایسه ده دیگر ایکی رفیق ایله برابر شدت حرارتدن طولانی تبوک غزاسنه کیده . مدیکندن حقلرنده « وهلی الثلاثة الذین خلفوا حتی اذا ضاقت علیهم الارض یمارحبت » آیت کریمه بی نازل اولدی . شعرای نبویدندر . حسان بن ثابت قریشک نسللرینی ، عبدالله بن رواحه کفرلرینی تعییب ایدر ؛ کعب ایسه آنلری حرب ایله تهید ایلردی . قرقچی سنه هجره دن اولجه وفات ایتدی . آتیده کی بیتلر جمله اشعارندندر :

قضینا من تهامة کل وتر   وخیبر ثم انعمنا السیوفا
تخبرنا ولو نطق لقال   قواطعن دوساً او ثقیفا

حَقِّكْ عَهْدِي بَوْمَشِ اَوْلَهْم. بَز سَوْزْمَزْدَه صَادَقَز. عَنَايَتِ اَيْسَه جَنَابِ حَقْدَنْدَر.

بُونَكِ اَوْزْرِيْنَه « يَا رَسُوْلَ اللّٰه ! بَز سَنَكِ اَغُوْر كَدَه اَوْلُوْر اَيْسَه كِ بَزَه نَه وَاَرْ ؟ » دِيْدِيْلِر. رَسُوْلِ اَكْرَمِ « جَنَّتِ وَاَرْ » دِيْدِي. اَوْلِيْلَه اَيْسَه « الْكِي وِيَرْ » دِيْدِيْلِر. رَسُوْلِ اَكْرَمِ مَبَارَكِ اَلّٰي اَوْزَاتَدِي. اَنْلَرْدَه بِيْعَتِ اَيْتَمَكِه بَاشْ-اَدِيْلِر. اَكِ اَوْلِ اَوْلِ حَضْرَتِكِ اَلّٰي طُوْتَانِ بَرَاَمْ بِنِ مَعْرُوْرِ اَيْدِي. اَسْعَدِ بِنِ زَرَارَه وِيَا اَبُو الْهَيْثَمِ اَوْلَدِيغِي رَوَايَتِ اَيْدَنْدَه وَاَرْدَر.

بُوْنَدَنْ صَكْرَه نَفْسَلِيْنِي، زُوْجَه لِيْنِي، اَوْلَاد لِيْنِي نَه دَنْ صَاقُوْر لِرْسَه اَوْلِ حَضْرَتِيْ دَه اَنْدَنْ صَاقْنَه جَقْلَرِيْنَه وِهْرَكِيْمِ اَكَا عِدَاوَتِ اَيْدِرْسَه قَلِيْجِ اُوْرَه جَقْلَرِيْنَه، وَاَنْكِ يُوْلَنْدَه عَرَبِ وِعَجْمِ اَيْلَه حَرْبِ اَيْدَه جِكْلَرِيْنَه عَهْدِ وِمِثَاقِ اَيْتَدِيْلِر.

وَاوَاهِبْ لَدِيْنِيْ دَه دِيُوْرَكِه : بُوْوَقْتَه قَدْرِ كَفَارِ اَيْلَه مَقَاتَلَه اَمْرِ اَوْلِنَمَاشِ اَيْدِي. بُوْنَدَنْ صَكْرَه « اِذْنِ لِّلَّذِيْنَ يَقَاتِلُوْنَ » اَيْتِ كَرِيْمَه-سِي نَازِلِ اَوْلَهْرَقِ مَقَاتَلَه يَه اِذْنِ وِيْرَلْدِي.

بُونَكِ اَوْزْرِيْنَه نَه وُقْتِ اَوْلِ حَضْرَتِكِ وِطْنَنْدَه اَمْنِيْتِيْ زَائِلِ اَوْلُوْرْسَه يِكِي اَصْحَابِنَكِ مَمْلَكْتِنَه رَحْلَتِ اَيْتَمَسْنَه وَاَنْلَرَكِ كَمَالِ اِبْتِهَاجِ وِمَبَاهَاتِ اَيْلَه اَنْبِيْ قَبُوْلِ وِمَحَافِظَه اَيْدَه جِكْلَرِيْنَه وَاغُوْر رَسَالْتِنَه-هِيْلَرَنْدَه هَرْفِدَا كَارْلِنِي اَخْتِيَارِ اَيْدَه جِكْلَرِيْنَه قَرَارِ وِيْرَلْدِي.

كَعْبِ بِنِ مَالِكِ [۱] رَوَايَتْنَه كُوْرَه اَبُو الْهَيْثَمِ بِيْعَتِ

[۱] كَعْبِ (اَبُو عَبْدِ اللّٰه) بِنِ مَالِكِ بِنِ كَعْبِ عَقْبَه بِيْعَتْنَه حَاضِرِ

امر دینده قصور ایتمه جه جگکزه ، معروفی امر و منگری نهی
ایله به جگکزه ، حَقْ اِجْرَاسِیْ خصوصده کیسه دن چکنیمیه -
جگکزه ، نزدیکزه واردیغمده بنی نفسکزه و اولاد و عیالکزه کی
حفظ و صیانت ایده جگکزه سوز ویرمیسکزه .

اسعد دیدی که : یا رسول الله ! سن بزى مشکل ایشلره
دعوت ایدیورسین . اولاد دینمزی ترک ایله اسلامی قبول ایتمکلکمزی
امر ایتدک . بو بر امر عظیمدر . بز آنی قبول ایتدک . اقربا
و احبامزدن قطع علاقه ایتمه مزى امر ایلدک بوده غایت
مشکل برشی اولدینی حالده کمال اخلاص ایله آنی ده قبول ایتدک .
بوندن بشقعه بز بر قومز که ایچمز ده کیسه ریاست فکرنده
دکلدر . بز حسن رضامن و آرزوی وجدانمزله قومی طرفندن
ترک ایدلمش و عمیلرینک خصومتی قازانمش اولان بر ذاتی
کندیمز ره رئیس قیلدق و اکا رعایتی التزام ایتدک . جناب حَقْ
لطف و عنایتی اولماسه بر ذات بو قدر بیوک موفقیتلره نائل
اوله مازدی . بو حال قلوبمز تصدیق ایتمشد . جمله مز بو خصوص -
صده متفقز . آنک ایچون سننکه بیعت ایتمکلکلدک . جناب
حَقْ بد اقتداری بزم المزک فوقنده اولدینی بیلیرز . سننکه
عهد ایدز که نفسمز نفس شریفکزه نکبهای ، جسد مز جسد
لطیفکزه سپری اولاجقدر . اولاد و عیالمزی نصل محافظه
ایدرسهک سنی دها زیاده محافظه ایدرز و سعدا زمیره سنه داخل
اولورز . خدا نکرده ! بو عهد مزى بوزه جق اولورسهق جناب

قیافله اورایہ کادیلر . فیخر کائنات افدمز عمیسی عباس بن
عبدالمطالی برابر آدی . فی الحقیقہ ہنوز عباس اسلامہ کلمہ مش
ایسہدہ برادر زادہ سنہ شفقئی واردی . حسب القرابہ آئی
حمایہدہ ابو طالبک مقامنہ قائم اولمش ایدی . عاقل و مدبر بر
ذات اولدیغندن یثربیلر ایله ایدیلہجک معاہدہ حاضر بولمارینی
اول حضرت آرزو ایتمشدی . اودہ حاضر بولسوب یکنفی
آنلرک شجاعت و صداقتنہ تودیع ایتدی .

عباس یثربیلرہ دیدی کہ : ای اهل یثرب ! سز محمدک
نزد مزده علو قدر و منزلتی بیلرسکز . قومی ایچندہ عزیز
و محترمدر . بز شمدی بہ قدر آئی اعدادن حفظ و صیانت
ایتدک . ینہ حفظنہ دوام ایتدک اوزرہ ثابت قدمز . لکن
کندیسی بزدن آیریلوب سزک وطنکزہ کتمک ایستہدی . اگر
آئی اعدانک شرندن حفظ و صیانت ایدہجککزہ سوز ویرر
سہکز اودہ سزک مملکتکزہ کتسون . اگر کندیکزہ کونہ
مزسہ کز براقکز ، قومی ایچندہ معزز اولہرق قالسون .

انصار « یا عباس ! سنک سوزیکی ایشدک . مالز ، جانمز تلف
اولسہ دخی بز اکا صداقت ایدہجکز » دیدکن صکرہ اول
حضرتہ خطاباً « یارسول الله ! سن دہ سوبلہ . هر نه شرط ایتدک
ایسترسک بیان ایت » دیدیلر .

فیخر کائنات افدمز آنلرہ قرآن عظیمدن بر قاج آیت
اوقودقدن صکرہ دیدی کہ : کرک سرور و کرک کدر حالندہ

کلدی . بر مدت قلیله ظرفنده اوس و خزرج قبیله لری ایچنده زیدک خانه سنندن بشقه اسلام اولدق کیمسه قالمدی . مصعب بر طرفدن جریان ایدن وقوعاتی صره سیله فخر کائنات افندمزه عرض ایدردی . بویله «سنة الابتهاج» تسمیه او اندی . چونکه بوییل دین اسلام نائل ترقی اولدی .

اشبو مصعب بن عمیر (رض) قدما و فضایل اصحابدن اولوب بدر و احد غزایرنده لواء محمدی بی حامل ایدی . احد کوننده نائل رتبه شهادت اولدی . «من المؤمنین رجال صدقوا ما ااهدوا الله علیه» آیت کریمه سی بو ذات ایله اقران و امشالی حقنده نازل اولمشدر .

— بیعت عقبه ثانیه —

۲۶۳ . — نبوت محمدیه نك اون اوچنجی سنه سی حج موسمنده مصعب اهل اسلامدن و اوس و خزرج قبیله لرندن یتیمش اوچ ارکک و ایکی قادین ایله مکه یه کتدی . بنی نجاردن خالد (ابوایوب انصاری) برابر ایدی . مکه یه واصل اولدقلرنده رسول اکرم ایله ایام تشریقک ایکنجی کیجه سی برلشمکه قرار ویردیله . کیجه نك ثلاثی کچد کدن صکره عقبه ده اول حضرت ایله برلشدیله . اهل اسلام عبده اصنامدن احتراز ایتدکلی و اهتدا لرینی اخفا ایلدکلی جهتله برر برر خانه لرندن چیقوب تبدیل

او کون بنی عبدالاشهل طائفه سی تماماً اسلامه کلدیله .
 یالکز عمرو بن نابت (اصرم) قالمشیدی . اوده احد محاربه سی
 کونی (برروایتده بدر کونی) ایمان ایتدی وهمان محاربه یه
 کیدرک جناب حقه برسجده ایتمکسزین شهید اولدی . فخر
 کائنات افندمنز « اصرم ، جنتلکدر » دیه تبشیر بیوردیلر . بنی
 عبدالاشهل محترم بر طائفه در . اسلامیتده جمله سی خالص
 وصافی اولوب ایچلرندن هیچ بر منافق چیقماشدر .

سعد بن معاذ ، ابو عمر (الاوسی) اعظم صحابه دن اولوب
 حقنده برقاچ حدیث شریف روایت اولنمشدر . بدر واحد
 غزالرنده حاضر بولندی ، خندق غزاسنده آلدینی جریحده دن
 وفات ایتدی . قبل وفاته اسیر ایدلمش اولان بنی قریضه
 حقنده حکم تعیین ایدلمکله آنلرک غزوه مذکورده متفقلمری
 اولان اهل اسلام علیهنده قریش ایله اتفاق ایتهلرندن طولایی
 اعداملرینه حکم ایتمش ایدی . ارتحالنده فخر کائنات افندمنز
 آغلادی و جنازه سی نمازینی بالذات قیلدیردی .

اسید (ابو یحیی) بن حضیر بن سماک دخی اعظم صحابدن
 اولوب ارتحال نبویده خلقی بیعت ابوبکره تشویق ایتمش ایدی .
 هجرتک یکرمنجی سنه سننده وفات ایتدی .

بوندن صکره مصعب یثرب خلقتی آچیقدن اسلامه دعوت
 ایتمکه باشلادی . سعد ایله برابر اسعدک خانه سننده اوطوریر
 خلقه دین اسلامی تعلیم ایدرلردی . اهالی فوج فوج اسلامه

قرابت اولماسه ایدی قبیله من ایچنه بویله چرکین شیلر ادخال ایتدی که صبر و تحمل ایده مزدم » دیه تکدیر و تمه دیده قالشدی .

مصعب آکا دخی ملائمتله مقابله ایتدی . « هله برار طوریکز ، اطوریکز ، دیکله یکز . فکر منی اکلایکز . اکر بکنیرسه کز قبول ایدی کز ، بکنمزه کز بزده سنک چرکین کوردیککز شیلردن واز کچرز » دیدی . سعد اطوردی . مصعب سوزلرینی دیکله دی . مصعب آکاده دین اسلامک نه اولدیغی اکلادی . وقرآن کریمدن (حم . تنزيل من الرحمن - الرحیم) سوره سنی اوقودی . قرآن اوقورکن سعدک یوزنده ایمان اماره لری کوریلوردی . « بودینه کیررکن نه یاملیدر ؟ » دیه موردی . مصعب آکا دین اسلامک ارکان و آدابی اوکرتدی . اودخی خانه سندن تمیز البسه کتیردی . اغتسال ایدرک کله شهادت کتیردی . وایکی رکعت نماز قیلدی .

سعد ایمان ایتدکن صکره قومی بنی عبدالاشهک یانته واردی . « ارکک ، قادین هرکس طوبلانسون ، دیه امر ایتدی . جمله سی اجتماع ایتدکن صکره آنلره خطاباً دیدی که :

— ای جماعت ! بنی نصل بیلور سکز ؟

— سن ، بزم رئیسمز و افضلمز سین .

— اويله ایسه سزده اللهه ورسولنه ایمان ایتلیسکمز .

ایمان ایتدی که فیما بعد سنرکله کوریشه مم .

راضی اولورسهك قبول ایت . راضی اولمديغك حالده سنك
ایسته مدیكك شیرلی بزده منع ایدرز .

اسید، پك اعلا دیهرك حربه سنی بره صابلا یوب او طور دی .
مصعب آکا دین اسلامی تعریف ایتدی ، و بر مقدار قرآن
او قودی . قرآنك بلاغتی اسیده تأثیر ایتمکله « بونه کوزل شی
ایمش » دیدی . سیاسنده ممنونیت علامت لری بلوردی . « بودینه
کیرمک ایچون نه یا ملیدر ؟ » دیه صور دی . مصعب آکاتلقین
دین ایتدی . اولا اغتسال ایدوب تمیز روبه لر کیدی . بعده
کلمه شهادت کتیردی . زمرة مسلمینه التحاق ایدرک ایکی رکعت
نماز قیلدی . « بن وارهیم . سزه برینی کوندرهیم . اکر اودخی
ایمانه کلیرسه آرتق بوبلده ده ایمان ایتدک کیمسه قالماز ، دیوب
کیتدی وسعد بن معاذک یاننه واردی .

سعد ، اسیدی قارشودن کورنججه « والله ! اسید، کتدیکی
کبی دکل در ، دیدی . « نه یایدک ؟ » دیه صور دی . اسید
شوبله جواب ویردی : آنلری منع ایتدم . لکن ایشتدیکمه
کوره بنی حارث سننکله اولان معاهده لرینی بوزمشلر وتیزه
زادهک اسعدی اولدیرمکه قرار ویرمشلر .

اسیدک بوسوزدن مقصدی سعد بن معاذی تیزه زاده سنك
حمایه سنه تشویق ایتمک و آنلرک یاننه کوندرمک ایدی . سعد
حدتله رك « سن برشی یا مامشسین » دیدی واسیدک حربه سنی
آلوب آنلرک یاننه کتدی . « یا اسعد ! اکر سننکله بینمزده

خارجنه چقاروب جماعتله نماز قیلدیرر ایدی .
 مصعبك دلالت وارشاديله بر چوق کیمسه لر ایمانه کلمکه
 باشلادی . حتی برکون اسعد و مصعب بنی عبدالاشهل ایله بنی
 ظفر ایچنه کیندیلر . خلق اطرافلرینی آلدی . بعضاری ایمانه
 کلدی . لکن اسعدك تیزه زاده سی و اوس قبیله سنك شعباتندن
 بنی عبدالاشهل طائفه سنك رئیس اولان معاذ ایله رؤسادن
 اسید بن حضیر بو حالی خوش کورمه مکده و آنلرک ایمانه
 کلمه سی دین اسلامک تماماً انتشارینه مانع اولمقده ایدی .

سعد . اسیده دیدی که : بزم اسعد مملکت مزه یبانه چی
 بر آدم کتیردی اها لیمزک ضعف و بیچارکاننی یولدن چقاریبور .
 آزدی ریبور . آشدق لری عادتلردن واز کچیریبور . اگر بینمزده
 قرابت اولمایه ایدی آنک ایشنی بتیریردم . هایدی سن کیتده
 آنی بوکی شیلردن منع ایت .

مصعب ایله اسعد بنی ظفر طائفه سنك آراسنده قونوشورلر
 ایکن اسید بن حضیرك النده حربه اولدیننی حالد کلمکه
 اولدیننی کوردیلر . اسعد مصعبه دیدی که : بوکان رؤسادندر .
 اگر ایمان ایدرسه چوق کیمسه لرده ایمانه کلور .

اسید آنلره تقرب ایدنجه استهزا کارانه بر صورتده : نیچون
 بزم اوه کلمدیکنز ؟ قبیله منک بیچارکاننه بیوکلکمی طاسلا یبور -
 سکز ؟ دیدی . اسعد جواب ویری : یا ابایحی ، سن عقللی
 یرذاتسین . بر مقدار او طور . سویله جکمز سوزلری دیکله .

مصعب بن عميرك يثربه اعزامی

۲۶۲. — فخر کائنات افدمنز ايله بيعت ايدن ذواتك يثربه عودتندن صكر آنلرك دالائيله دين اسلام اوراده سرعتله انتشاره باشلادی . حتی اوس و خزرج قبیلهلری اول حضرته مکتوب یازمق کئسدیلرینه قرآن عظیم الشانی تعلیم ایتمک و آداب اسلامییه یی اوکرتمک اوزره اصحاب کرامدن برینک يثربه کوندرلسنی نیاز ایتدیلر . اوده مصعب بن عميری ارسال ایتدی [۱] .

مصعب هنوز بك کنج اولوب آناسنك باباسنك سوکیلی براوغلی اولدینی حالده ایمانه کلسی اوزرینه آنلردن چوق جور و جفا کورمش وجهله سنه صبر و تحمل ایتمش ایدی . حبشه یه هجرت ایتدیکی کبی اصحاب کرامک و بنی هاشمک شعب ابی طالبده محصور قالدقلری وقت اوده برابر اولوب چوق وقت آچلغه و مشاق و متاعه قاتلامش و اوزمانلر نازل اولان آیات کریمیه یی ازبرلمش ایدی .

مصعب مدینه یه وارنجه اهل بیتمک رئیسى اولان اسعدک خانه سنه مسافر اولدی . او وقت يثربه کی اهل اسلامک عددی قرقه و اصل اولمش ایدی . آنلره دين قومى تعلیم ایدر و آداب اسلامییه یی اوکردیر و جمعه کونلری آنلری يثربه

[۱] ابوالفدائک روایتنده آنلره برابر ارسال بیورلشیدی .

اہمیت و شہرتی اولدینی کبی تاریخ مدنیتدہدہ بشایان تقدیر بر
 خاطرہ براقشدر . بونک حلاصہسی جزیرہ العرب خلقنی
 اشراکدن کچیرہ رک آنلرہ عالی بردین تلقین ایتمک و عادات
 کریمہ و وحشیہ لرینی ترک ایتدیرمکدر . برمدت قبلہ ظرفندہ
 جناب حقک لطف و معاوتیلہ بوکا نصل موفق اولدینی ایلرودہ
 کوریلہ جکدر . آرادن عصر لر مرور ایتدکدن صکرہ شو
 موفقیاتہ مطلع اولان خصمای دین آنلری پک سادہ برشی
 عد ایدہ بیسلور لر . لکن بونلرک اہمیتی تقدیر ایچون فکراً
 عصر سعادتحصر حضرت رسالتبناہمی بہ قدر رجعت ایتہلی ،
 قوم عربک نہ کبی عادات قبیحہ و مستکرہ ایچندہ یسادیغنی
 کورمہلی ؛ کورمہلی دہ آندن صکرہ او موفقیاتک نہ درجہ لردہ
 شایان تقدیس و حیرت اولدیفنہ قناعت ایتہلیدر . عالم انسانیتہ
 قارشو حضرت موسانک بنی اسرائیلہ تبلیغ ایتدیکی اوامر
 عشرہ نہ درجہ حائز اہمیت ایسہ حضرت پیغمبرک قوم عربہ
 قبول ایتدیردیکی اشبو قواعد او درجہ دہ و بلیکد دہا زیادہ
 حائز اہمیتسدر . چونکہ حضرت موسی یالککز تبلیغ ایتمش ،
 حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم ایسہ فعلاً آنلری موقع اجرا بہ
 قویمش و قوجہ بر جزیرہ خلقنی او کبی رزائلدن کچیرہ رک
 حال وحشتدن حال مدنیتہ ادخال ایلمشدر .

شامی ترك ايله مدينه يه عودت ايتمش ايسه ده حضرت عمر معاويه به «عباده بن صامتك اوزرينه حكم و حكومتك جارى اوليه جقدر» مائنده بر امرنامه تحرير وارسال ايله جناب عباده يي شامه اعاده بيوردى ۳۴ نجى سال هجر يده ۷۲ ياشنده اولدينى حالده رمله ده و بر روايتده قدس شريفده ارتحال ايتدى . صحابه نك اعيانندن اولوب كندن نجه احاديث روايت ايدلمشدر . عباس بن عباده ، احد وقعه سنده شهيد اولدى .

عويم بن ساعده (الاسوى) بدر ، احد ، خندق غز الرنده و سائر غزواتده حاضر بولندى . خيار صحابه دندر . ۶۵ ياشنده زمان خلافت فاروقيده وفات ايتدى . حضرت عمر قبرينك اوزرنده طورده رقديدى كه : «ريوزنده كي انسانلردن هيچ برى يوقبرك صاحبندن خيرلو اولمق ادعا سنده بولنه ماز . زيرا رسول اكرم حضرتلرى هيچ بر سنجاق ركز ايتمدى كه عويم آلك سايه سى آلمده بولنسون» (عويمك قيزى عبيده دن مرويدر) . مالك بن تيهان برنجى وايكنجى عقبه ده حاضر اولدى .

بر روايتده اك اول بيعت ايدن بو اولمشدر . بنى عبدالاشهلك نقبى اولدى . بدر واحد غز الرنده و سائر غزواتك كافه سنده حاضر بولندى . هجرتك يكر منجى سنه سنده زمان خلافت فاروقيده مدينه ده وفات ايتدى . صفين محاربه سنده حضرت عاينك جمعيتده شهيد اولدينى بيان ايدنلرده واردر .

اخطار . — شويبعتن ، شويمينك تاريخ دين اسلامده

ودین اسلامی نشره سعی و غیرت ایلدیلر . بونلرک رئیس اسعد بن زراره ایدی .

لکن آنلردن ذکوان ابوالسبع بن عبد قیس ، مکة مکر مده نزد جلیل محمدیده قالدی . بعده اصحاب کرام ایله برابر یثر به هجرت ایتدی . هم مهاجریندن ، هم مده انصاردن اولدی . بدر غزاسنده حاضر بولندی . بعده احد غزاسنده ابوالحکم بن الاخنس یديله نائل رتبه شهادت اولدی (رضی الله عنه) .

معاذ بن حارث والدهسنه نسبتله « ابن عقره » دینمکله معروف اولوب برادرلیله برابر بدر غزاسنده حاضر بولندی . ابوجهلی قتل ایدنلردن بریدر . برادرلری بدرده شهید اولوب کندیمی احد و خندق غزالرنده و غزوات سائرده حاضر اولدی . حضرت عثمانک زمان خلافتنده و بر روایتده صفین محاربهسنده وفات ایتدی .

عباده بن صامت . عقبه اولی و ثانیده ، بدر واحدکی غزواتده حاضر بولندی . زمان نبویه قرآن کریمی جمع ایدنلردندر [۱] . حضرت عمرک زمان خلافتنده معاذ بن جبل و ابوالدرداء ایله برابر اهل شامه تعلیم قرآن ایچون مأمور اولوب حمص جهتی حصهسنه اصابت ایتدی . بعده فلسطینه کیتدی . بر خصوصده معاویه به مخالفت ایدوب سوء معامله کوردیکندن

---

[۱] قرآن کریمی زمان نبویه جمع ایدنلرک بائیمی معاذ بن جبل ، ابی بن کعب ، ابو ایوب و ابوالدر داه در . رضوان الله علیهم اجمعین .

فیباعد اولاً شرکدن ، ثانیاً زنادن ، ثالثاً سرقتیدن ، رابعاً
افترادن اجتناب ایدہ جکلرینی ، خامساً اولادلرینی اولدیرمیہ -
جکلرینی ، سادساً جناب حقک ورسولنک امرینه اطاعت و انقیاد
ایدہ جکلرینی تعهد ایلدیلر . بوکا « بیعت اولی » و « بیعت نسا »
دینلدی [۱] .

بونک اوزرینه فخر کائنات افند : مز بیوردیلرکه : هرکیم
بوعهده وفا ایدرسه جناب حق آنی جنتیه ادخایلر ؛ هرکیم
مخالفت ایلرسه آنک ایشی جناب حقہ قالمشدر . ایسترسه عفو
ایدر ، ایسترسه عذاب ایلر . آنلرک رئیسی عبادہ دخی کرک
زمان اقبال ویا ادبارده وکرک زمان یسر ویا عمرده رسول
اکرمه اطاعت ایدہ جکلرینه یمین ایتدی .

ایشته شریعت اسلامیهده اک اول تأسیس ایدیلن احکام
بونلردر . بونکله قطعہ حجازیهده وبلکه بالحمله جزیرة العربده
جاری اولان مظالم و جنایاتک منقنه اساس قونمش اولدی .
علی الخصوص غیرت جاهلیه ایله ویا خود فقر و احتیاج بهانه سیله
قیز چوجقلرینی وحتی بعضاً ارکک چوجقلرینی دیری دیری
یره کومک عادت کریمه و ظالمه می اورتادن قالدیرلدی و عالم
انسانیتہ بیوک بر خدمت ایدلدی .

بیعتدن صکره بو اون ایکی کشیدن اون بری مدینه یه عودت

[۱] « بیعت نسا » ایله وجه تسمیه می بونده جهاد فرض اولنماش .
اولسیدرکه فتح مکہ کونی قادینلر ایله ایدیلن بیعتده بو طرزده اولمش
ایدی .

علیه السلام حقدہ غایت صادق اولدیله . مکهلیره بدرجه به قدر یبانیجی اولان یثربلیرک اهتمداسی دین اسلامه نصرت و یردی . مکده مذهب اشراکک دوامندن مستفید اولان قریشه قارشو دین محمدینک او درجه نائل موفقیت اولسی شویله طورسون دوام و بقای بیله تحت تمکده ایدی . لکن جناب حق بودینی اعلا اتمک ایستدیکندن یثرب خلقنی معین و نصیر قیلدی . ذاتاً اوراده پک چوق یهودی اولوب خانم الانبیا- نک تقرب و رودیله قولاقبر طولمش اولدیغندن دین اسلام کیمسه نک نظر دقتی جلب اتمکسزین توسع ایتدی و مهتدیله رک عددی تراید ایلدی .

برسنه صکره یعنی نبوتک اون ایکنجی سنه سی حج موسمنده فخر کائنات افندمزک شرف ملاقاتنه نائل اولمق ایچون یثرب خلقندن اون ایکی کشی مکبه کلدیله ؛ ینه عقبه موقعنده اول حضرت ایله ملاقی اولدیله . بونلردن بشی کچن سنه کلن ذواتدن - جابردن ماعدا - اسعد . رافع . قطبه ، عقبه ، عوف ایدی . دیگر بشی خزرج قبیله سندن معاذبن حارث ، ذکوان بن عبد قیس ، عباده بن صامت ، ابو عبدالرحمن یزید بن ثعابه ، عباس بن عباده بن نضله ایدی . متباقی ایکیسی دخی اوس قبیله سندن ابوالهثیم مالک بن تیهان ، عویم بن ساعده ایدی .

اشبو اون ایکی ذات فخر کائنات افندمزه بیعت ایتدیله .

— ❦ باب سايع ❦ —

(مندرجات: بيعت عقبه اولی. مصعب بن عميرك يثربه اعزامی. بيعت)
 (عقبه ثانيه . اصحاب كرامك يثربه مهاجرى . مكهده اقامتك صوك)
 (كوزلى ، عليهنده اهل مكه نك اتفاقى . هجرت نبويه — روايت عائشه .)
 (مغارهده توقفلى . مغاره دن حركتلى . ام معبدك چادرينه)
 (مسافرتلى . سراقه بن ماللك روايتى . بريده سيمينك ورودى .)
 (قبايه مواصلتلى ومسجد قبائك انشاسى .)

— برنجى عقبه بيعتدن هجرت مصطفىويه به قدر —

❦ ايكي سنلاك وقايى حاويدر ❦

— ❦ بيعت عقبه اولى ❦ —

۲۶۱. — سابقون انصار اولان آلتى ذات يثربه عودت
 ايتدكلرنده فخر كائات افدمز ايله صورت ملاقاتلرني حكايه
 ايتديلر ، آندن ايتدكلرني سويلديلر . دين اسلامك يثربه
 انتشارينه سعى وغيرت ايتديلر . بوصورتله شريعت مطهره
 احمديه خزرجيلر ييننده خيلى منتشر اولديني كبي اوس قيله سنهده
 سرايت ايتدى . يثربه اهل اسلام ايچون او قدر تهلكه
 اولماديغندن دين اسلام اوراده ده سريعت انتشار ايتدى .
 چوق كچمكسز ين برخيلى ذوات اسلامه كلدى . بونلك عددى
 ده او قدر چوق دكل ايسهده دين اسلام وفخر كائات

ایشته بوسیدہ منی حضرت ابوبکرہ « صدیق » لقبی
ویرلمشدرکه صدقمه مبالغه ایدیچی دیمکدر .

ابن اسحاق دن مرویدر : ابوبکر طوغری فخر کائشات
افدمزک یانه واردی . دیدی که : یارسول الله سنک حقه
« بویجه بیت المقدسه کیتدم » دیدیکی سویلورلر . طوغری می ؟
- اول حضرت « اوت ! طوغری بدر » دیدی .- « یارسول الله
بن بیت المقدسه وارشم ، بکا توصیف ایت » دیدی . بوندن
مقصدی کندی اعتقادینه قوت ویرمک دکل بلکه ناس عندنده
صدقی ظاهر اولمق و آنی سویلتدیروب خلقه ایشته تدیرمک
ایدی . فخر کائشات افدمز قدس شریفک نشانه لرینی خبر
ویردی [۱] قریش ینه انکارنده اصرار ایلدی .

لکن خبر معراجک حصوله کتوردیکی شورش چوق
دوام ایتدی . یثرب اهالیسندن برقسمنک اسلامه کلسی احوالی
تبدیل ایلدی .

[۱] امام مسلم شوحدهی روایت ایدیور : فسألونی عن اشیاء لم
اثبتها فکرت کر یا شدیداً لم اکرب مثله قط فرفعه الله الی انظر الیه
مایسألونی عن شیء الا انبأتهم به .

کلوب علی طریق الاستهزا «یا محمد! ینہ یکی برشی وارمی؟»
 دیہ صوردی . «اوت! واردر . بوکیجه بنی بیت المقدسه
 کوتوردیلر، اورادن سواته چیقاردیلر» دیہ جواب ویردی .
 — بوکیجه واروب کلدکمی؟

— اوت!

— بونی قومکه سویلرمیسین؟

— اوت! سویلرم .

بونک اوزرینه ابوجهل «ای بنی کعب! هپ کلکیز» دیہ
 چاغردی . اطرافدن طوپلانیدیلر . ابوجهل اول حضرتہ
 «بکا سویلدیک شیلری بونلرده سویله» دیدی . اودخی
 وقعہ بی حکایه ایلدی . جمله سی بردن تعجب ایتدیلر؛ اللہ بی
 بربرینه اوردیلر . انکار ایتدیلر . ایماننده ضعف اولانلر
 ارتداد ایتدی .

مشرکلردن بعضلری حضرت ابوبکرک یاننه قوشدیلر
 و دیدیلرکه : ارقداشک شویله شویله شیلر سویلیور نه دیرسین؟
 بوکا اینانورمیدین؟

ابوبکر — حقیقہ بوسوزلری سویلدیمی؟

— اوت! سویلدی .

— اکر سویلدیسه طوغریدرن .

— یا ابابکر! سن بویله برسوزہ نصل اینانورسین؟

— اقشام صباح بوندن دها مستبعمد شیلر سویلسه ینہ اینانورم .

ایله چوق اوغراشدم. آنلری بیلیرم. کیت جناب حقندن تخفیفنی ایسته « دیدی . بنده دوندم . حق تعالی اون وقت نماز باغشلا دی . موسانک یانه کلدم . اولکی سوزینی تکرار ایتدی . ینه دونوب تخفیفنی ایسته دم . جناب حق اون وقتنی ده باغشلا دی . تکرار موسانک نزدینه کلدم . او، ینه اولکی سوزینی سویل دی . بنده رجعت ایتدم . ینه جناب حق اون وقت باغشلا دی . نهایت بواصول اوزره اون وقت نمازه مأمور اولدم . نهایت رجعتمه بش وقت نمازه مأمور اولدم . حضرت موسی بونک دخی چوقاغندن بجهله « تخفیفنی طاب ایت » دیدی . بن « جناب حقندن طلب ایده ایده محجوب اولدم، آرتق رجوع ایده م، بوکاراضی اولدم ، دیدم . او محلی کچدی کمده طرف باریدن « فرضمی امضا ایتدم و قوللرم حقنده تخفیف ایلدم » دیه برندا کلدی .

معراجک امته تبلیغی . — معراج کیجه سنک فرداسی صباح قالقوب وقعینی ام هانی به حکایه ایتدی . ام هانی « طوغری سویلرسین، یارسول الله . لکن بونی منکرلرک یاننده سه یلمه سنی تکذایب ایدرلر » دیدی . لکن اول حضرت « کیسه دن صاقلامام ، دیه یمین ایتدی .

ابن عباسدن روایت اولندیغنه کوره : فخر کائنات افندمن . مسجد حرامه کلوب مکدر و محزون اوتوردی . قریشک کندیسینی تکذیب واستهزا ایده جکلرینی دوشنوردی . اوصره ده ابو جهل

اورادہ حضرت آدمی کوردم . جبرائیل « بوسنک باباک
آدمدر؛ سلام ویر، دیدی . سلام ویردم . اودہ سلامی آلدی .
« مرحبا بالابن الصالح والنبي الصالح » دیدی . بعدہ نبی سمای
ثانیہ یہ کوتوردی . اورادہ یحییٰ و عیسیٰ علیہما السلامہ تصادف
ایتدم . جبرائیل « بونلری یحییٰ و عیسا در ، سلام ویر » دیدی . سلام
ویردم . آنر دہ سلامی آلدیلر « مرحبا بالاخ الصالح والنبي الصالح »
دیدیلر . بعدہ سمای ثالثیہ واردم . یوسف علیہ السلامہ تصادف
ایتدم . آنکلہدہ سلاملا شفق . بعدہ سمای رابعہدہ ادريس
علیہ السلامی ، سمای خامسہدہ ہارونی ، سمای سادسہدہ
موسایی کوردم . ہبسیلہ سلاملا شفق . اورادن کچدی کمدہ
حضرت موسیٰ آغلابوردی . « ہندن صکرہ برچوجق بعث
اولندی ، آنک امتندن جتہ کیرنلر بنمکندن زیادہ اولہ جقدر »
دیوردی . بعدہ سمای سابعہدہ حضرت ابراہیمی کوردم
وسلاملا شفق . آندن صکرہ سدرہ منہایہ واصل اولدم . بعدہ
بیت معمور بکا کوسترلدی . برکاسہ خمر ، برکاسہ سود ، برکاسہ
بال کتوردیلر . بن سودی اختیار ایتدم . جبرائیل امتکک
منظور اولدینی فطرتی اختیار ایتدک دیدی . بوندن صکر بکا
ہر کون کیجہلی کوندوزلی اللی وقت نماز فرض اولدی .
عودتدمہ موسانک یانہ کلدیم . « نہ ایلہ مأمور اولدک ؟ » دیدی .
« کوندہ اللی وقت نماز ایلہ » دیدیم . موسیٰ « سنک امتک آکا
تحمیل ایدہ مز . بن سندن اول انسانلری تجربہ ایتدم . بنی اسرائیل

گوردی [۱]. مواهب لدنیہ ده دیورکه ابن عباسدن وارد اولان خبرلرک بعضیسی مطلقه قدر، یالکز گوردیکندن بحث اولنوب فصل گوردیکندن بحث اولنماشدر. دیگر بعضیسی ایسه مقیددر. امام مسلم طریق عطادن ابن عباسدن «رأه بقلبه» دیدیکنی، ابن مزدویه دخی «لم یره رسول الله صلی الله علیه و سلم و انما رأه بقلبه» دیدیکنی روایت ایدیور. بویه بری مطلق، دیگر بری مقید ایکی خبر وارد اولورسه مطلق مقیده حمل ایتمک اولادر.

حدیث معراج. — امام بخاری معراجک تفصیلی قتاده و انس بن مالکن شویله روایت ایدیور: «فخر کائنات اقدمز بیوره شدرکه بر کجه کبده حطیم دیزیلن یزده یان اوستی یانور ایدم. بری کلدی، سینهمی ایدرادن شورایه قدر شق ایتدی. قلبی چیقاردی. ایچی ایمان ایله طولوبراکن کوتوردیلر. قلبی بیقادی و ایمان ایله طولدیروب یرینه قویدی. بکا قاطردن کوچک اوردن یوکک بر بیاض براق کتیردیلر. آدیمی کوزی ایرش ایکی یره باه ایدی. بنی آکا بندیردیلر. جبرائیل بنی سمای دنیا یه قدر کوتوردی. «قابوی آچک» دیدی. «کیمدر؟» دیدیلر. «جبرائیل» دیدی. «یانکده اولان کیمدر؟» دیدیلر. «محمد مصطفی در» دیدی. «رسالت ویرلدی؟» دیدیلر. «اوت ویرلدی» دیدی. قپو آچلدی.

[۱] والصحيح انه صلى الله عليه وسلم انما رأى ربه بفضواده لا بعينه . عقائد نسبی .

آیت کرده « ای رسول ! سکا انزال او انان شیئی انسانلره
تبلیغ ایت » بیورلمشدر . لکن جبرائیل ایس کره کورمشدر .
امام مسلم دخی عائشه رضی الله عنهادن « من حدث ان
محمدأ رأی ربه فقد انعم القریه » دیدیکنی روایت ایدیورکه
(هرکیم حضرت محمد ربنی کوردی دیه خبر ویررسه بهتان
ایتمش اولور) دیمکدر .

کذا امام مسلم در سروقین، اوده عائشه مدن روایت ایدر .
عائشه دیورکه بوباده اول حضرتدن استیغاح ایدنلرک برنجیسی
بن اولدم : « هل رأیت ربك » (ربکی کوردکی ؟) دیدم .
« لا ! انما رأیت جبریل منهبطاً » (خیر ! کوردمم . لکن جبرائیلی
اشاغی اینرایکن کوردم) دیدی .

امام ترمذی ابن عباسدن « رأی محمد ربه » دیدیکنی
روایت ایتمکده در . امام عبدالرزاق دخی حسن بصری
حضرتلرندن « ان محمدأ رأی ربه » دیه یمین ایتدیکنی روایت
ایدیور . ابن خزیمه دخی عروه بن زبیردن بویولده روایتده
بولنیور . کعب الاخبار ، زهری ، معمر وسائرلری بوکا جزم
ایتدکلری کبی ابوالحسن الاشعری ایله اکثر انباعتک قولی
بومرکزده در .

اساس رؤیتی قبول ایدنلر دخی باش کوزیله می کوردی
یوقسه بصر بصیرتی ایله می کوردی بوراسنده اختلاف
ایتمشلسده صحیح اولان باش کوزیله دکل ، قلب کوزیله

مشاهدۃ اللہ۔ — علما لیلہ معراجہ مشاهدۃ اللہ واقع اولوب اولما مسنده اختلاف ایتشلردر . امام بخارینک روایتہ کوره مسروق حضرت عائشہ دن سؤال ایتمش « یا امشاء هل رأی محمد ربه » (یا ام المؤمنین! محمد ربنی کوردیمی؟) حضرت عائشہ جواب ویردی . لقد قف شعری مما قلت : این انت من نکت . من حدثک هن فقد کذب . من حدثک ان محمداً رأی ربه فقد کذب (لاندركه الابصار وهو يدرك الابصار وهو اللطيف الخبير . وما كان لبشر ان يكلمه الله الا وحيا او من وراء حجاب) ومن حدثك انه يعلم ما في غد فقد كذب (وما تدري نفس ماذا تكسب غدا) ومن حدثك انه كتم فقد كذب (يا ايها الرسول بلغ ما انزل اليك) ولكنه رأی جبریل مرتین . — حضرت عائشہ ديمك ايستدی كه : يا مسروق ! غافل اولمه . سنك سوزك دن توكلرم اور بردی . هر كيم سكا اوج شی سويلر سه يالان سويلمش اولور . اولاً « محمد ربنی کوردی » دین کیمسه يالان سويلر ؛ چونکه قرآن کریمده « آنی کوزلر ادراك واحاطه ایتمز . او کوزلری احاطه ایدر ؛ چونکه جناب حق لطيفدر ، خيردره . ديگر بر آیت کریمه دهده « جناب حقت بشره سويلمسی وحی طریقیله ویا وراء حجابدن اولور » بیورلمشدر . ثانيا « یارین نه اوله جغنی بیلور » دین کیمسه يالان سويلر ؛ چونکه نص قرآند « هیچ بر کیمسه یارین نه یاپه جغنی بیلمز » بیورلمشدر . ثالثاً « بر شینی کتم ایدوب سويلمدی » دین يالان سويلر ؛ چونکه

محل تفریددن محل فایه ، محل فنادن محل بقایه ، محل بقادن
 محل اتصافه ، محل اتصافدن ده محل اتحاده اسرا وایصال
 ایتدی . آنده کندی موجودیتندن اثر بیله قلمدی . قدیم
 اولان جناب حَقْکِ آکا کمال تجلیسنندن آنده کی اوصاف
 حدوثیه بتون بتون محو اولوب کیتدی . « فدناتم تدلی ، سری
 ظهور ایتدی . بو آنده حیب خدا فنا فی الله مرتبه سنه واصل
 اولدی . فناسیله بقاسی آره سنده بری قوس ازل ، دیکری
 قوس ابد اولق اوزره ایکی قوس مقصداری قالدی . ایشته
 رسول علیه السلام بوا یکی قوس آره سنده غائب اولدی . صکره
 بوغیبده زائل اوله رق رسول کبریا فناء الفناءه قالدی . بعده
 بقا بالله مرتبه سنی احراز ایتدی . یوقسه جناب حق عبیدینه ،
 مخلوقتی جهتیله قریب ویا آندن بعید اولمقدن مقدس و متعالیدر
 . — « اسری بعده ، نک دیکر بر معناسی دهها : حق تعالی عبیدنی
 رؤیت افعالدن رؤیت آیاته ، رؤیت آیاتدن رؤیت صفاته ،
 رؤیت صفاتدن رؤیت ذاته اسرا ایتدی . جمالنی آکا مشاهده
 ایتدیردی . او حالده اوصاف حق ایله موصوف ایدی . صورتی
 روح ، روحی قلب ، قلبی ده سر اولوب کافه وجودی حتی
 کوردی . آنک بالجمله اعضاسی عیون حقدن برعین کسلدی .
 حتی بتون کوزلریله کوردی ؛ خطابنی بتون قولاقلریله ایشندی ؛
 ذاتی ، صفاتی بتون قلبلریله بیلدی . چونکه او حالده آنک
 کوزلری ، قولاقلری ، قلبی ، روحی هپ فانی اولمش ، بونلر
 بتون حقدن عبارت قالمش ایدی .

عائشه رضی الله عنہا دن « ما فقد جسد محمد ليلة المعراج » (معراج کی جہسی حضرت محمدک جسدی یرندن غائب اولماش) دیدیکی روایت اولنیور . وکذا معادیه دن معراج حقدنه سؤال ایدلمش « کانت رؤیا صالحة » (او ، بر رؤیای صالحه ایدی) دیمش [۱] .
مع هذا رؤیا اولسه دخی انبیای عظام حضراتنک رؤیاسی سائرلرینک رؤیاسنه مقیس اولیوب وحی الهی اولدینی جماله علما . بیننده متفق عامهدر .

اوچنجیسی ، معراجک روحانی اولمسیدر [۲] . اعظم صوفیه دن علاءالدوله سمنانی [۳] تفسیرنده دیورکه : حق تعالی عبدینی محل اراده دن محل محبتہ ، محل محبتدن محل معرفته ، محل معرفتدن محل توحیده ، محل توحیددن محل تفریده ،

[۱] عقائد نسفی .

[۲] دیکر بر روایتدهده مسجد اقصیایه قدر جسمانی بعده روحانی

اولسیدر .

[۳] اصل اسمی رکن الدین احمد بن محمد ، کنیه سی (ابو المکارم)

در . سکزنجی عصر هجری رجاندن اولوب ۷۳ یاشنده اولدینی حالده

۷۳۶ تاریخنده وفات ایتشدر . خراسانده (سمنان) قصبه سندندر .

کنجلیکنده (آرغون) خانک خدمتنده ایکن منصبینی ترک ایله شرف .

الدین سمنانی خانقاهنه التجا وطریق تصوفه سلوک ایتمش وبعده بغداده

عزیمتله شیخ عبدالرحمن اسفرائینی یه مرید اولمش وتصوفده درجه

کماله وارمشدر . متعدد آثاری واردر . درجه کماله واصل اولدین

صکره « شمذیکی عقلم اولیدی وقتیلہ منصبی ترک ایتزدم . اوقیافنده

دها زیاده یاسمزه عبادت ابدرک مظلوملری حمایه ایله عبادالالهک خدمتنده

بولنوردم » دبر ایتمش .

معراجك كيفيتى . — معراجك صورت وقوعنده دخى
اقوال نلکه وارد اولمشدر [۱] :

برنجيسى معراجك جسمانى اولمسيدير، كه اكثر علمانك
قوليدر . آنره كوره حضرت پيغمبر حال يقظه سنده روييله،
جسديله برابر اسرا اولمشدر [۲] . بونلرك دليلي خبر معراج
تبليغ اولندينى وقت قريشك بونى استحاله واهل اسلامدن
بعضرينك انكار ايلمش اولمسيدير [۳] .

ايكنجيسى رويى صادقه اولمسيدير . بونلرك دليلي
« وما جعلنا الرؤيا التي اريناك الا فنة للناس ، آيت كريمه سيدير .
(سكا كوسترديكمز روياني ناس بيننده باعث قيل وقال وداعى
بخت وجدال اولمق ايچون كوستردك) مانده در . حضرت

[۱] حضرت عيسانك معراجنك دخى جسمانى وياروحانى اولسندنه
علماء نصارا شك ايتلردر . نته كه پاولوس قورنتيليره يازدينى ايكنجى
رساله سنك اون ايكنجى بابنده شويله سويلور : ايمدى ربك رويالرينه
ووحيلرينه كلميم . مسجده بر آدم بيلورم . بو آدم (جسده مى بيلم
يوقسه جسده دن خارجى بيلم الله بيلور) اون درت سنه مقدم
آنسزين اونجى كو كه آنسدى وبوبله بر آدمى بيلورم (جسده مى
جسده دن خارجى بيلم الله بيلور) آنسزين جنته آنوب تعبير اولتماز
وسويلمى آدمه جاثر اوليان سوزلر ايشتدى .

[۲] والاكثر على انه اسرى مجسده . قاضى .

[۳] ولذلك تعجب قريش منه واستحالوه . قاضى . ولا يخفى ان المعراج
في المنام او بالروح ليس مما ينكر كل الانكار والكفرة انكروا امر المعراج
غاية الانكار بل كثير من المسلمين قد ارتدوا بسبب ذلك . عقائد نسفى .

روایتنه کوره ام هانی نك خانه سنده ایدی .

معراجك عددی . — امام نووی اسرآنك بر کره نومده و بر کره ده حال یقظه ده اولمق اوزره ایکی کره واقع اولدیغنی ذکر ایتمشدر . بعضاره کوره جمله سی یقظه ده اولمق اوزره درت اسرا واقع اولمشدر . بعض عارفین دخی بری جسمانی ، متبافیسی روحانی اولمق اوزره اوتوز درت اسرا وقوعنه ذاهب اولمشدر . لکن اکثرین ، معراجك بر کره واقع اولدیغنی رأینده درت . حتی ابن کثیر بونده تعدده قائل اولانلری تحظنه ایدره که دیورکه اگر اسرا مکرر اولیدی ، بوده روایت اولتوردی . تعددینه قائل اولانلر بوبابده کی روایلردن بعضلرینك روایتده بولنان تفصیلاتك دیگر بعضلرینك روایتده بولنماسنه باقرق هر اوینك روایتی بشقه بشقه برر اسرا اولدیغنه ذاهب اولیورلر . حالبوکه روایتك تعددی اسرآنك تعددینی ایجاب ایتمز . جائزکه آنلردن هر بری اسرآنك برجهتنه واقف اولمش و آنی نقل ایتمش اولسون .

اسرآنك منتهاسی . — بوبابده دخی اختلافات کثیره وارددر : ۱ بعضلری آیت کریمه نك ظاهرینه باقرق مسجد اقصایه قدر واقع اولدیغنی رأینده درلر . بوندن بشقه ۲ جنته ، ۳ عرشه ، ۴ فوق عرشه ، ۵ اطراف عالمه قدر وقوع بولدیغنه دائر روایتلر تکیون ایتمشدر . آنکچون «الی ماشاء الله واقع اولمشدر» دیمکدن قطعی برسوز اوله ماز .

لكن معراجك زمان وقوعه وكميت وكيفيتنده اختلافات
كثيره وقوع بولمشد .

معراجك زمان وقوعى . بوبابده روايات آتیه وارد اولمشد :

۱. — واقدینك روايتى : جمعه وياجمعه ايرتسى ويا بازار ايرتسى

۱۷ رمضان سنه ۱۲ بعدالنبوه و ۱۸ آى قبل لهجره .

۲. — كذا واقدینك ابن عباس وعائشه دن روايتى : ۱۷ ربیع

الاول ، هجرتدن برسنه اول .

۳. — ۲۷ رجب ، هجرتدن سکنز آى اول .

۴. — رمضان ، هجرتدن آتئ آى اول .

اشبو روايات اربعمه يه كوره ابوطالبك وخديجه نك وفاتندن

تقريباً ايكى سنه صكره واقع اولمشد .

زهري نبوتك بشننجى سنه سنده وآنلك وفاتندن مقدم

اولديغنى روايت ايتمش ايسه ده بونى اكثر اهل سير ضعيف

عد ايتمشلدر . چونكه حضرت خديجه نك اوننجى سنه بعثنده

وفات ايتديكى محققدر . حالبوكه حضرت عائشه دن « خديجه بش

وقت نماز فرض اولنمقسزین وفات ايتدى » ديديكى روايت

ايدلمكده در . بش وقت نماز ايسه ليلاه معراجده فرض

قيلنمشد .

مكان وقوعى . — بوبابده دخى روايات متفاوتدر . ابو

هريره نك روايته كوره ملك كلوب ظهور ايتديكى وقت آچقده

صفا ايله مروه تپه لرینك ارمسنده ياتيور ايدى . ديكرراويلرك

قطبه (ابوزید بن عامر) عقبه اولی و ثانیسه و بدر ، احد ، خندق غز الزنده و سائر غزواته حاضر بولنوب احد جنگنده طقوز یرنده یارده لشمش ایدی . فتح مکه کونی بنی سلمه نك رایتی حامل اولمشدر .

جابر بن عبدالله (السلمی) دخی بدر ، احد ، خندق و قعه لر ایله غزوات سائرده بولنمش و بعض احادیث روایت ایتمشدر .

— معراج نبوی —

۲۶۰. — معراج ، فخر کائنات افندم نك کیجه وقتی . مسجد حرامدن مسجد اقصایه قدر کوتورلمسی و اورادنده الی ماشاءالله تعالی سماواته رفع ایدلمسیدر . معراجک اصلنده امت اتفاق ایتمشدر . مسجد حرامدن مسجد اقصایه قدر اسرا اولنمش قطعیدر ، نص قرآن ایله ثابتدر [۱] . آنکچون بونک منکری اکفار اولنور . آندن سماواته عروجی خبر آحاد ایله ثابتدر [۲] . آنکچون منکری انکار اولنمیوب تضلیل اولنور .

[۱] سبحان الذی اسری بعده لیلان المسجد الحرام الی المسجد الاقصی .

[۲] اصحاب کرامدن حدیث اسرا بی روایت ایدن ذوات شونلردر .

انس بن مالک ، ابی بن کعب ، جابر بن عبدالله ، بریده ، سمره بن جندب ، ابن عباس ، ابن عمر ، ابن مسعود ، ابن عمرو ، حذیفه ، شداد بن اوس ، صهیب ، علی بن ابی طالب ، مالک بن صعصعه ، ابو امامه ، ابو ایوب انصاری ، ابوجه ، ابو ذر ، ابوسعید خدری ، ابو سفیان ، ابوهریره ، عائشه صدیقه ، اسماء بنت ابی بکر ، ام هانی ، ام سلمه . رضوان الله علیهم اجمعین . کتب سیرک کافه سننده احادیث نبویه مندرج اولدینی کبی شیخ علی بن سینا جمله دن زیاده جمع و درج ایتمشدر .

صكره اوس و خزرچ قيسله لری يئنه ده عداوت دوشدی .
 يكدیكريله خيلى اوغراشدیلر . علی الخصوص بوندن برقاچ سنه
 اول بيوك بر مقاتله وقوع بولدی . آندن ايكي قيله ضعيف
 دوشدی . شايد بينلری تالیف ايدلمكسزین فخر كائنات
 افدمز خزرچیلر ایچنه كيدوب نشر دینه باشلامش اولسیدی .
 اوسيلرك نظر حسدینی تحريك ایتك احتمالی وارایدی . او حالده ده
 موفقیت حصولی مشكوك ایدی . لکن جناب حق اونه دن بری
 يكدیكريله قانلی ییچاقلی اولان بو ايكي قيسله یی جهت جامعه
 اسلامیه ايله توحيد ایده جك و آنلك نصرتيله شریعت ضرای
 احمدیه یی بتون عالمك نظر اطلاع و قبوله ایصال ایله جك
 ایدی . بو حال مقدر ایدی . آنکچون فخر كائنات افدمز
 خزرچیلرك رأی تنسیب ایتدی و یثر به عودت لرینه مساعدمه
 و بردی .

اخطار . — اشبو وقعده حاضر بولنان آلتی ذاتدن اسعد
 بن زراره ، بنی نجارك رئیس اولوب بیعت عقبه ثانیه ده قيله سنه
 نقیب تعیین بیورلمشدر . هجرتك برنجی سنه سنده وفات ایتمکله
 بنی نجار كلوب یزینه برنقیب تعیینی استرحام ایتدیلر . اول حضرت
 دخی «سز بنم طاییلر مسكز؛ سزك قهیکز بن ایم» ديه جواب
 و بردی .

رافع بن مالك (بن عجلان) بعد الهجره بر روایت کورمه
 بدر غزاسنده حاضر بولنش واحد جنکنده شهید اولمشدر .

قبیله ایچون بره تفق و معین ارامغه گلش ایدم ؛ لکن بولدیم ،
دها قیمتداردر « دیدی .

فخر کائنات افندمن آنلره « بمدما بکا معاونت ایدر میسکر که
جناب حنک رسالتی خلقه تبلیغ ایدیم؟ « دیدی و یثره هجرت
امنی اظهار ایلدی . آنلر جواب و یردیلر : یا رسول الله
اوس و خزرج قبیله لری بیتمده اوتدن بری عداوت واردر .
حتی « یوم بغاث » ده بینمزده قتال جریان ایتدی . بو حال
بینمزده بر دوام ایکن برلکده کلورسه کز اشراف اوسک
مخالفتلری احتمالی اولدیغندن سزه معاونت ایدمیز . بوسنه
بزه مساعده بیوریکز . قبیله مزه کیده لم . سزدن اوکرندی کمز
آیات قرآنییه اوقویه رق آنلری دین اسلامه دعوت ایدم .
امید ایدرز که جناب حق بزه معاونت ایدر . اوس ایله خزرج
باریشوب صلح و صلاح میسر اولور . جمله من سکا تابع اولورز ،
دنیا ده سندن معزز کیمسه اولماز . کله جک حج موسمغه ینه
سزکله بوراده ملاقات ایدرز .

فی الحقیقه بو ایکی قبیله یمندن نشأت ایدن ازد قبائلندن
ایدی . سیل عرم انناسنده آنلرک بر فرقه سی کلوب یثرده
برلشمشیر و یثره یهودیلریله عقد اتفاق ایتمشیر ایدی . آنلرک
رئیس اولان حارثه نك اوس و خزرج نامنده کی اوغلارندن ایکی
قبیله توره دی . مرور ایام ایله یهودیلریله آنلر بیتمده عداوت
کیردی ، قائلر دوکلدی . ازدیلر غلبه ایتدیلر . مع هذا برمدت

یثرب یهودیلرندن ایشیدیرلر ایمش [۱]. فخر کائنات افندمن
آنلری دین اسلامه دعوت ایتدیکنده یکدیگره باقشیدیلر
و «یهودیلرک دیدیکی پیغمبر بو اولمایدیر . ساثر یثرب خلقندن
اول بز ایمان ایدلمه دیدیلر .

مواهب لدنیده دیور که : اوس و خزرج قبیله لرله یهود
بینده اوتهدن بری نزاع وار ایدی . لکن آنلر چوقلق، یهودیلر
آزلق اولدیغندن بونلر دایما مغلوب ایدیلر و هر نه وقت نزاع
ایدیله جک اولسه یهودیلر آنلره دیرلردی که قریباً بر پیغمبر
کله جکی محققدر . کلمسنه چوق قالمادی . ظهور ایتدیکی وقت
بز آکا تابع اولور وقوت بولورز ، سزک حقکزدن کلورز .

فخر کائنات افندمن بو آئی کشی بی دینه دعوت ایدنجه
باقیدیلر ؛ اول حضرتده یهود طاقه سندن ایشدکلی نبوت
نشانه لرینی کوردیلر . یکدیگره باقشهرق «یهود بزدن اول
کلوب یتشه مدیلر » دیه ممنونیت ابراز ایتدیلر و اول حضرتک
دعوتنه اجابت ایله همان کلمه شهادتی اتیان ایتدیلر . بو آئی
کشی انصار کرام حضرتک برنجیلری اولمشدرکه ابو امامه
اسعد بن زراره ، رافع بن مالک ، عوف بن حارث ، قطبه بن
عامر ، عقبه بن عامر ، جابر بن عبدالله بن ربابدر .

ابو امامه بونلرک اولوسی اولوب اول حضرته « بن بورایه

[۱] یهودیلر حالا انتظارده درلر .

طولاشور، هر كسك منزله كيدر « من يودنى، من ينصرنى »
 ديهرك كندوسنى ايجلرینه قبول ايتلرینی وتعرضدن محافظه
 ايدرك وظيفه رسالتی اجرا ايجون معاونت ايلمه لرینی رجا
 ايلردی . رؤسای قبائل ايسه « البته آنك قبیله سی بزدن دها
 ايو بيلورلر » ديه رد ايدرلر و « مادام كه كندی قبیله سی آنی
 قبول ايتيور بز نهدن قبول ایدهلم ؟ » ديمك ايسترلردی .

نبوتك اون برنجی سنه سی حج موسمنده بر معتاد مكه نك
 خارجه چيقدی شمال جهنده مكه ايله منی آره سنده ومكهدن
 تقريباً ايكي ميل مسافه ده واقع عقبه [۱] نام تپه ده يثرب اهاليسندن
 آتی كشی به تصادف ايتدی . « سز كيملردن سگنر ؟ » ديه
 صورددی . « خزرج قبیله سندنر » ديه جواب ويرديلر . ذاتاً
 خزرجيلر ايله بنی هاشم بيننده قرابت صهریه وار ایدی .
 چونكه عبدالمطلبك والده سی « سلمی » خاتونك عشیرتی اولان
 بنی نجار اشبو خزرج قبیله سنك بر شعبه سی ایدی . « اوطور -
 سه كزده سزكله براز قونشسه ق اولمازمی ؟ » دیدی . « بك
 اعلا اولور » دیوب اوطورديلر . آنلره بر مقدار قرآن كريم
 تلاوت و آنلری دین اسلامه دعوت ايتدی . آنلر ايسه
 اوتهدن بری غالب بن فهر اولادندن قريباً بر پیغمبر كله جكنی

[۱] عقبه فتحات ايله طاغ یولی ديمك اولوب ديكر براسه اضافله بر

ابوبکری کورنجه « بن سنك مقصدی بیلدورم: اوغومزی محمدی ایدوب قزبکی ویرمک ایسترسین لکن اویله شی اولماز» دیدی. ابوبکر مطممه « سن نه دیرسین؟ سن ده بوفکرده - میسین؟ » دینجه مطعم « اوت! بن ده بوفکرده میم » دیدی. ابوبکر آنلرک بووجهله وقوعبولان ردلربی غنیمت بیلهرک خانه سنه کلدی. خوله یه « هایدی حضرت پیغمبره سویله تشریف ایتمسون » دیدی وعائشه یی اول حضرته نکاح ایتمدی. فقط عائشه او وقت پک کوچوک اولوب هنوز اتی یاشنده بولندیغندن زفافی هجرتک برنجی سنه سنه قدر تأخیر بیورلمشدر.

— ایلک انصار کرام حضراتی —

۲۵۹. — فخر کائنات افندمر هر سنه موسم حجده وعکاظ پنایرنده مکه شهرینک خارجه چیتوب اطرافدن کلن قبائل ایله کوریشور و آنلری دینه دعوت ایدردی.

قبائل عربک هر برینه خطاب ایدرک « یا بنی فلان! بن سزه الله طرفدن رسولم؛ سزه امر ایدرکه یا لکز کندوسنه عبادت ایده سکز. آکا شریک قوشمیه سکز » دیر ایدی. ابولهب ده آرقه سنده طولاشور « ای ناس! بوکا اینانما یکز » دیه تکذیب ایلردی.

جابر بن عبدالله دیورکه: حضرت پیغمبر اون سنه مکه ده دعوت ایتمدی. عکاظده، مجنده و مواسم حجده قبائلی

بو خصوصه نازل اولمشدر (اگر برقادين زواجك اذا و جفا سندن و يا ترك و اعراض سندن خوف ايدرسه صلحاً بينلري تأليف اولمقده برمحظور يوقدر) ديمكدر كه زوجه حقه نكاحك بر مقدارندن و از كچمكله و يا نوبتي ديكر زوجه يه ترك ايمكله، زوج حقه دنخي بالكلية ترك و فراغت ايمه مكله مصالحه ديمكدر. ارتحال نبويدن صكره حضرت پيغمبرك ترك ايلديكي طقوز زوجه سندن بري، سوده در. جمله سندن اول حضرت عمرك زمان خلافتنده وفات ايدرك مدينه منوره ده «بقيع» نام محله دفن اولندي. حضرت پيغمبردن بش حديث روايت ايتمشدر.

۲۵۸. بعدمه خوله رضی الله عنها ابو بكر صديقك خانه سنه واردی. عائشه يي حضرت پيغمبر ايجون خطبه ايتدی. ابو بكر ترده دوشدی و دیدی كه: بن حضرت پيغمبر ايله عقد اخوت ايتدم، قرنداشك قزی ديكر قرنداشه حلال اولورمی؟
خوله بونی فيخر كائنات افندمزه عرض ايدنجه بيورديلر كه:
كيت ابو بكره سويله بن آنك دينده قرنداشي يم، نسب و رضاع جهتيه قرنداشي دكلم كه قزی بكا حرام اولسون.
خوله بونی ابو بكره تبليغ ايتدی. ابو بكر «شمدي دوشونه جك برجهت قالدی. مطعم بن عدی عائشه يي اوغله طلب ايتمشدی. بن ده وعد ايتدم. وعده خلف ايتك جائز دكلدر. هله سن براز بگله «ديهرك مطعمك خانه سنه كيتدی. مطعمك زوجه سی

— کیملر وارددر ؟

— اکر بکرایسترسه کز دوستکزار بوبکرك قزی عائشه وار .
 یتیب ایسترسه کز سوده بنت زمعه وار که سزه ایمان ایتمشدر .
 — ایکیسنی ده بنم ایچون طلب ایت .

بوناک اوزرینه سوده بنت زمعه رضی الله عنها رسول
 اکرمه تزویج ایلدی . پدری زمعه ، قیس بن عبدود بن نصر بن
 مالک بن حسد بن عامر بن لوی بن غالبک اوغلیدر . حضرت
 پیغمبر ایله لوی ده نسبلمی اتحاد ایدر . سوده عم زاده سی
 سکران بن عمروک زوجه سی ایدی . آنکله برابر ایمان ایدرک
 حبشه یه هجرت ایتمشلردی . سکران حبشه ده تنصر ایدرک وفات
 ایتدی . سوده طول قالدی . شهر شوالده حضرت پیغمبره
 تزویج اولندی وایکنجی زوجه سی اولدی .

سوده ، یاشلی ، یاشلی برقادین اولدیغندن حضرت پیغمبر
 ممنون اولمادی . مهری اولان درتیوز درهمی و یروب تطلیق
 ایتمک ایستدی وحتی برروایتده تطلیق ایتدی . سوده ایسه
 اول حضرتک یولی اوزرنده طورر ، دایمما اغلار ایدی .
 « یارسول الله ! بندن تقرب هوسی کچه شدر . مقصدم روز
 قیامتده سنک زوجه لرك عدادنده اولهیم » دیر ایدی . نوبتی
 حضرت عائشه یه ترك ایتدی . اول حضرت دخی سوده نك
 رجاسنی قبول ایدرک رجعت ایلدی . « وان امرأة خافت من بعلمها
 نشوزاً او اعراضاً فلاجناح علیهما ان یصلحا » آیت کریمه سی

آنکله قونشور ایدی . قریش اول حضرتك قرآنی آندن
اخذ وتلمذ ایتدیکنه ذاهب اولورلردی .

دیگر بعضاری ده مکده جابر ویسار نامنده قلیج اعمالیله
مشغول ایکی روم صنعتکاری اولوب تورات وانجیلی او قورلردی .
اول حضرت آره صره آنلرک یاننه اوغرایوب مصاحبه
ایتدیکندن قریش اولیله برفکر سخیفه دوچار اولمشار ایدی .
بالاده کی آیات کریمه آنلری رد ایچون نازل اولمشدر .

قریشك بوقدر ساده دلکی ، بوقدر عداوتی اول حضرتك
قلب انورلرینی محزون و مکدر ایدردی . آنجق معراجه
تشریفلری امیدینی تزیید ایلدی .

— سوده وعائشه ایله ازدواجی —

۲۵۷. — خدیجه رضی الله عنهانك و فائندن صکره فخر
کائنات افندمن سوده بنت زمعه ایله ازدواج ایتدی . شویله که
خانه سعادتلرینی اداره ایدمک کیمسه قالماش ایدی عثمان بن
مظعون رضی الله عنهنك زوجته سی خوله بنت حکیم رضی الله عنهما
اول حضرته دیدی که :

— یا رسول الله سکا خدمت ایدمک برانیس لازم در .

اگر امر ایدرسه کز برزوجه تحری ایدیم .

— ای خوله ! مناسب برقادین بولنه بیلیرمی ؟

— یا رسول الله ! ایسترسه کز بکرده بولنور، ثیبده .

سورة فرقانك ۴-۶ نجی آیات کریمہ سی بزہ ارانہ ایتمکده در:
 « وقال الذین کفرو ان هذا الا افک افتریه و اعانه علیه
 قوم آخرون فقد جاؤا ظلما و زورا . وقالوا اساطیر الاولین
 اکتبتہا فہی تملى علیہ بکرۃ و اصیلاً . قل انزلہ الذی یعلم السر
 فی السموات و الارض انه کان غفورا رحیما . »

مأل منیفی شودر : اهل مکہ دیدی کہ « بوقرآن کذب
 و افترادن عبارتدر . محمد آنی کندی دوزیور و بشقه لری ده
 بو خصوصده آکا معاونت ایدیور . بوسوزی سویله ینلر قرآن
 حقنده ظلم و اعتساف ایتمش اولدیلر . ینہ اهل مکہ دیدی کہ
 « بوقرآن قدمانک افسانه لرندن بشقه برشی دکلدرد ، محمد آنی
 صباح اقسام بشقه سنہ یازدیریور . » آنلره دی کہ : قرآنی شول
 ذات اقدس انزال بیوردی کہ کوکده و یرده اولان مغیبانی
 بیلور . چونکہ جناب حق غفور و رحیمدر .

سورة نخلک یوز اوچنجی آیتده دخی « ولقد نعلم انهم
 یقولون انما یعلمه بشر . لسان الذین یاجدون الیه اعجمی و هذه
 لسان عربی » بیورلمشدر .

مأل منیفی : بز آنلرک نہ دیدکلرینی بیلورز : محمدی بر آدم
 اوکره دیور دیورلر . آنلرک ظن و اشارت ایتدکلری کیمسه لرک
 لسانی اعجمیدره قرآن ایسه فصیح و بین عرب لسانیدر .

ابن اسحاق دیورکه : طامر بن خضر مینک جابر نامنده
 خرستیان برکوله سی و ارایدی . فخر کائنات اقدمز بعضاً

حضرتی حمایه سنه آلدی و دوه سنه بینوب حرا وادیسنده « ای
قربش ا بیلش اوله سکز که محمد بن عبدالله بنم مسافر مدر،
کیمسه آکا تعرض ایتمسون » دیه ندا ایتمدی . ابوجهل
دیدکی که :

— یا مطعم ! آنی مسافر می ایتمک، یوقسه تابعی اولدک ؟

— مسافر ایتمدم .

— او یله ایسه اوسنک زیرحمایه کده اولدجه کیمسه تعرض

ایلمز .

اول حضرت دخی زید و دیگر بعض اصحاب ایله برابر کیجه
وقتی همان حرم شریفه کیتدی، حجر الاسودی استیلام ویتی
طواف ایتمدی وایکی رکعت نماز قیلدی . بعده خانه سعادت لرینه
عودت ایتمدی . عرب عادتجه مطعم اولاد و اتبعا علیه اول
حضرتک اطرفده طولاشور و حفظ و حمایه سنه سی و غیرت
ایدردی .

حضرت پیغمبر مکیه عودتنده یکیدن کمال شوق ایله تبلیغ
دینه باشلادی ؛ هیچ بفرصتی فوت ایتمدی .

موسم حجه اطراف و جوانبدن مکیه کلن زواری بولور،
هر بریله منفرداً کوریشور، نصیح و پند ایدردی . لکن بونلرک
هیچ برفانده سی اولمازدی . خصاسی داٹما آنی تعقیب ایدر ،
کاذب و ساحر اولدیفنی سویلر و تبلیغاتی حکمسز براغوردی .
بودورده اول حضرتک نه درلو انکار لره دوچار اولدیفنی

حتی فرار ایتسهك ینه عاجز قیلمغه مقتدر اوله مایز . وقتا که سبب هدایت اولان قرآنی ایشتدک، آکا ایمان ایتدک . کیم که جناب حقه ایمان ایدر ، اجرتنک تنقیص ویا عملنک محو ایدیله جکندن قورقوسی اولماز . بزدن مسلمده وار ایماندن اعراض ایدنلرده وار . کیم اسلامه کلورسه طریق رشدی تحری ایتمش اولور . اما طریق ایماندن انحراف ایدنلر جهنم اودونی اولور .

— مطعم بن عدینک حمایه سی . مکیه دخولی —

۲۵۶. رسول اکرم حضرتلری برمدت بطن نخلده اقامت ایتدکدن صکره مکیه داخل اولق ایستمش ایسه ده اجبابی «بورایه عودتده احتیاط ایدیکز؛ زیرا سفهای قریش طائف قبائلنک حقکزده کی معامله لرینی اوکرندیله؛ احتمالکه ذاتکزه دها زیاده ظلم و تعدی ایدرلر» دیه خبر کوندردیلر . آنک اوزرینه حرا طاغنه کیندی ، بنی خزاعدن برینی احبس بن شریف ایله سهیل بن عمروه کوندردی . کیندینی مسافرایتلرینی رجا ایتدی . آنلر ایسه توفیق ربانی به نائل اولدقلری ایچون بودولتی قبول ایتدیله . بعده مطعم بن عدی به « بنی قومشولغه قبول ایدیکز . خانمه کیدهیم . کعبه الهی طواف ایدهیم و خصمانک شردن محفوظ قالهیم » دیه خبر کوندردی . مطعم دخی « بن قرابته رعایت ایدر و شفقتی سورم » دیه رک اول

مأل منبى شودر :

یا محمد : دی که . بکا وحی اولندیغنه کوره جنندن
بر طائفه نبی قرآن تلاوت ایدرکن دیکلایلر . عودتلرنده
قوملرینه دیدیلرکه عجیب برقرآن ایشدک ، طریق رشد وسداده
هدایت ایدر ؛ بزده آکا ایمان ایتدک . آرتق ربمزه کسمه یی
تشریک ایتیمه جکزر . ربمزه عظمتی اوله شیلردن عالیدر ؛
کندینه زوجه ویا اولاد اتخاذا ایتهمشدر . سفها وجهلامن
جناب حقه افترا ایدرلردی ده بزینه انس وجندن هیچ بری
یلاندن آکا برشی اسناد ایتیموز ظن ایدردک . انسانلردن نیچه
کیمسلر رجال جنندن استفاده واستمداد ایدرک آنلرک کبر
وعظمتی آرترلردی . ای قوم جن ! انسانلرده سزه کبی
«جناب حق هیچ برکیمه یی اولدکن صکره بعث ایتیمزه ظننده
بوانورلردی . ینه کالاول سمایه کیتمک ایتدیکمزه آنی قوتلی
محافظلر و آتشین شهابلر ایله مملو بولدق . وقتیه سماده سویلنن
شیلری دیکله مک ایچون برر محله اوتورر ایدک . شمدی
ایسه کیم اوله استماع فکرینه دوشرسه کندیچون حاضرلنش
برشهاب بولیور . بیلمیورزکه بوندن مقصد یر یوزنده کیلره
ایراث شر و ضرر میدر ؟ یوقسه ربلری تعالی آنلره رشد
وسدادمی احسان ایتک ایتیمور ؟ ایچمزه صالحلرده وار ،
ادنالرده وار ؛ بز طرق مختلفه یه ذاهب اولمش ایدک . شمدی
آکلادق که یر یوزنده زرده بولنسه ق جناب حق عاجز قیله مایزه .

صرفنا اليك نقرأ من الجن يستمعون القرآن فلما حضروا قالوا
انصتوا فلما قضى ولوا الى قومهم منذرين « آيت كريمه سى
« انا سمعنا قرآنا عجباً يهدى الى الرشدا فامنا به ولن نشرك
ربنا احداً » قول كريمى نازل اولدى .

جن حقنده قرآن عظيم الشانده نجه آيات جليله واردا اولمشدر .
از جمله سورة انعامده (آيت ۱۲۰) « يامعشر الجن والانس
الم يأتكم رسل منكم يقصون عليكم آياتى وينذرونكم لقاء يومكم
هذا قالوا شهدنا على انفسنا وعرسنا الحيوة الدنيا وشهدوا على
انفسهم انهم كانوا كافرين » سورة هودده (آيت ۱۱۹) « لا ملأن
جهنم من الجنة والناس اجمعين » سورة هجرده (آيت ۲۷)
« ولقد خلقنا الانسان من صلصال من حمأ مسنون والجان
خلقناه من قبل من نار السموم » سورة نخلده (آيت ۱۷)
« وحشر لسليمان جنوده من الجن والانس والطيير فهم يوزعون »
(آيت ۳۹) « قال عفريت من الجن انا آتيك به قبل ان تقوم
من مقامك وانى عليه قوى امين » سورة فصلتده (آيت ۲۳)
« وقيضنا لهم قرناء فزينوا لهم ما بين ايديهم وما خلفهم وحق
عليهم القول فى امم قدخلت من قبلهم من الجن والانس انهم
كانوا خاسرين » سورة رحمنده (آيت ۲۳) « يامعشر الجن
والانس ان استطعتم ان تنفذوا من اقطار السموات والارض
فانفذوا لاتنفذون الا بسلطان » سورة جنده ايسه برنجى
آيتدن اون بشنجه آيته قدر هب جندن بحت بيورلمشدر .

کورر ، رسالتکی تورانده اوقور ایدم . مکده بعث اولنوب
سکا اقیاد اتمیه جکلرینی و ایچلرندن چیقارم جکلرینی ونه سابت
سکا نصرت و یروب مکیه کتوره جکینی و دینک هر طرفه شایع
اوله جغنی بیلیردم . بکا دینکی تعلیم ایت .

اول حضرت دخی آکا دین اسلامی تعلیم ایتمهکله کوله آنک
الدرینی ایاقلرینی، اوپدی [۱] .

عقبه ایله شیهه اوزاقدن بو حالی کورر لر و کوله نك حرکاتنه
تعجب ایدر لر دی . عودتنده صور دیلر .

— اوشخصده نه کوردک که النی آباغنی اوپوردک ؟

— بکا برشی سویلیدی که انبیادن بشقه سی آتی بیلمز .

— یازق سکا! سنی آلدادی . دینکدن چیقاردی دیسه ک آ .

— بئم نظر مده یر یوزنده آندن افضل کیمسه یوقدر .

— بطن نخله مواصلتی —

۲۵۵. — آنک اوزرینه خاتم الانبیا حضرت لری اورادن قالقدی

مکیه بر مرحله مسافه نی اولان « بطن نخل » نام محله کلدی . بوراده

رسول ثقلین حضرت لری سورة رحمانی تلاوت بیورر ایکن

جن طاقفه سنک کلوب استماع و ایمان ایتدکلری حقننده « واذ

[۱] کوریلرورکه اول حضرت الک زیاده آلام و اوچاعه دوچار

اولدینی و قتلر بیله بردقیقه اولسون وظیفه مهمه رسالتی احوال ایتمه مشدره .

هیچ بر قوت اولمادیغنی، جمله دن ضعیف اولدیغنی سن بیلیر سین .
 ارحم الراحمین سین . ضعفانک مرجعی سین . سن بنم مشککلاتمی
 حل ایتمز ایسه ک کیمه حواله ایدر سین ؟ اکر بنم حقمده
 غضب ایتمز ایسه ک بشقه هیچ بر شیدن پروام یوقدر (دیهرک
 جناب حقه بٹ شکوی ایلدی . عتبه وشیبه اوراده یوکسک
 بر محله اوتور مقده ای دیلر . اول حضرتک حالنی کوردیلر . قرابت
 غیرتی آنلری تهییج ایتمدی . عداس نامنده بر خرسیتیان
 کوله لری وار ایدی . بر طباق ایچنه بر صالحم اوزوم قویوب
 آنکله اول حضرته کوندر دیلر . حضرت پیغمبر « بسم الله الرحمن
 الرحیم » دهرک النی اوزاندی ، اوزومی یکه باشلادی . عداس ،
 انک جالنده کی نورانی تی کوردی . حالنی مشاهده ایتمدی . « بن
 بورالده کیمسه دن بویله برسوز ایستمدم » دیدی . اول حضرت
 بیوردی که :

— سن کیم سین ؟ نزه لیسین ؟ مذهبک نه در ؟

— نینوا اها لیسندیم .

— او مرد صالح یونس بن متانک مملکتند نیسین ؟

— سن یونسی نه بیلیر سین ؟

— او بنم قرنداشمدر . اوده بنم کبی پیغمبر ایدی .

— اسمکنز نه در ؟

— محمد .

کوله بونک اوزرینه دیدی که : بن سنک وصفکی انجیلده

جناب حقہ عبادت ایدہ جک کیمسہ لر خلاق و اخراج ایدر) دیدم .
انس اول حضر تندن روایت ایدر : « بن الله یولنده او قدر
قور قوچکدم که کیمسه چکمه مشدر . او قدر اذا وجفلا
کوردم که کیمسه کورمه مشدر . اوتوز کون کجدی بلالک
قولتی کوتوره جک مقدار دن زیاده طعمامز یوغیدی »
بیور مشدر . ترمزی دیور که : بو حدیث طوغریدره مکدن
هارب اوله رق چیقدیفته بلال آنلرله برابر اولوب یانلرنده
بلالک قولتوغنده کوتوره بیله جکندن زیاده بیه جک برشی
یوغیدی .

مع هذا نه ایه الامر دین اسلامک نائل موفقیت اوله جفته
اول حضر تک امنیت تامه سی وار ایدی . زیده اها لیبی سنی طرد
ایدن مکه شهرینه نه جسارته عودت ایدیور سین ؟ « ديه
صوردی . « یا زید ! جناب حق معاونت ایدم جک ، دینی محافظه .
رسولنی حمایه ایلیم جک » ديه جواب ویردی .

آندن مکه یه عودت ایتدی . یول اوستنده عتبه وشیه بن
ربیعہ نك باغلی وار ایدی . طائف اهلی بورایه قدر تعقیب
ایتمشدردی . آنلرک تعقیبندن خلاص اولمق ایچون باغه التجا
ایتدی و بر آصمه کوتوکنک کواکه سنه اونوردی . « اللهم لك
اشکو ضعف قوتی و قلة حیاقی و هوانی علی الناس یا ارحم الراحمین
انت رب المستضعفین وانت ربی الی من تکلنی ان لم تکن ساخطا
فلا ابالی » (الاهی ! ضعف و محزیمی سکا عرض ایدرم . المدم

اگر بالانجی ایسه که قونوشمق هیچ جائز دکلدرد، ديه جواب ویردیله .

فخر کائنات افسدمن محزون اوله رق آره لرندن چیقوب کیتدی . برطاقم ادانی آرقه سنه دوشدیله « یا ساحر ! یا مجنون ! آره مزه تفرقه براقغه می کلدک؟ ساده دللری می از دیر مق بزی یولدن چیقارمقی ایسترسین ؟ » دیره که سوکدیله صایدیله ، آرقه سنندن طاشلر آندیله . زید بن حارثه اول حضرتی آتیلان طاشلردن محافظه ایچون کندوسنی سپر ایدردی .

بخاری و مسلم عائشه دن روایت ایدرله . عائشه سؤال ابتدی « یا رسول الله ! احد غزاسی کونندن دها مصیبتلی کون کوردکی ! دوستلریکی واقربا و تعلقاتیکی اولدیردیله . سنی طاش ایله اوروب دیشکی کسر ایتدیله . » اول حضرت جواب ویردی : « والله قریشدن عقبه کونی کوردیکم اذا وجفا آندن زیاده در . بن عبد کلاله نبوتمی بیلدیروب دینه دعوت و معاونتلرینی طلب ایتدم . بنی قبول ایتدیله . بالعکس طاشلدیله . آیاقلرندن قان آقغه باشلادی . بک سیجاق برکون ایدی . هیچ کیمسه بنی قبول ایتدی . سب و شتمدن و خصوصتدن بشقه برشی ایشتمه مدم . اودرجه مضطرب اولدم که « قرن تعالب » دینلن محله و اصل اولمانجه کندیمه کله مدم . اوتوردم . اغلادم . ینه آنلره بد دعا ایتدم . « لعل الله یخرج من اصلاهم من یعبد الله وحده لاشریک له » (احتمال که الله آنلرک صابندن شریک و نظیری اولیان

علی الخصوص عم النبی عباس اوراده اقامت ایدردی، حتی چوق
وقتلر اقوام ترك اوجهتله (عباس بلادی) دیرلردی [۱]
اقرباسندن برینک اوراده بولمسی ده اول حضرته بادیء تسلی
اولیوردی (ادریسی . ینایع) .

اول حضرت طائفده اون کون (برروایتده بر آی)
قالدی . اکابر و اشرفانی کوردی ، قونوشدی ، اسلامه دعوت
ایتدی . هیچ بری ایمانه کلمد کدن بشقه اسافل ناسی تشویق
ایدرك اذا وجفاء سب و تحقیر ایتدیردیله . ایچلرندن بعضلری
طاش آتدیله . مبارک آیاقلرینی جرح ایتدیله . زید کندینی
سپر ایدر و اول حضرته اصابت ایتسون دیه قارشو طوروردی
آنک ده باشی یازلدی .

محمد بن کعب دیورکه: اول زمان طائفده عبداللیل، مسعود،
حییب بن عمرو نامنده اوچ قرداش وار ایدی که بنی تقیفک
ریاستی آنلرده ایدی. حضرت پیغمبر آنلره مراجعت و اسلامه
دعوت ایتدی . معاونتلرینی طلب ایلدی. ایچلرندن بری «اگر
سن پیغمبر ایسه ک بن ده کعبه نك اورتوسنی چالمش اولهیم»
ایکنجیسی «جناب حق سندن بشقه پیغمبر ایده چک کیمسه
بوله مادیمی؟» اوچنجیسی «سنکله قونوشمق جائز دکلدیر .
اگر پیغمبر ایسه ک مرتبه ک عالی اولدیغندن سنکله قونوشه مایز.

طائفه عزیمت وعودتی ❖

۲۵۴۔ قریشک اوج سنہ نبی ہاشم ایلہ قطع مناسبات ایتسی ، حامیسی ابوطالبک، سوکیلی زوجہسی خدیجہ نک وفاتی اول حضرتک نشردین حقندہ کی عزمنہ مانع اولہ مادی؛ او یالکز اسلامک انتشاریلہ متسلی اولوردی . لیکن آنلرک حمایہ سندن محروم اولدقن صکرہ مشرکینک اذا وجفاسندن امین اولمق ایچون مکینی ترک ایدرک قبائل متجاورہ یه تبلیغ دین ایتمک فکرینه دوشدی . خدیجہ نک وفاتندن بر مدت صکرہ شوال آینک نہایتلرینه طوغری زید بن حارثہ رضی اللہ عنہی برابر الوب بالضرورہ مکدن ، چیقدی طائف جانبہ طوغری کیتدی . اول امرده بکر بن وائل قبیلہ سنہ مراجعت ایتدی . آنلر توفیق ربانی یه نائل اولہ مدیلر . دعوتی قبول ایتدکلری کی قبیلہ لرنده مسافر دخی ایتدیلر .

بعده قبائل قحطاندن برینه کیتدی . اسلامه دعوت ایتدی . آنلرده اسلامه کلدیلر . اول حضرتی اولا مسافر ایتمکه راضی اولمشلر ایسه ده مؤخرآ آندن ده رجوع ایتدیلر . بعده طائفده ساکن بنی تقیف قبیلہ سنہ کیتدی . طائف خلقیلہ اهل مکہ نک جد اعلا لری مضر اولمق حسیلہ بر سالالہ دن ایدیسہ لرده بینلرنده رقابت موجود ایدی . طائف اولرک کنیدیلرینه مخصوص معبودلری وار ایدی .

بر مدت ابولهیبك خوفندن کیمسه اول حضرته تعرض
ایده من اولدی . ابو جهل ایله عقبه بن ابی معیط (برروایتده
عقبه بن ربیعہ) اوچن فکری حریفلر ابولهیبی اقتناع ایدرک
فکر حمایه دن صرف نظر ایتدیرمه نك یولنی بولدیلر . برکون
کلدیله « سن نه دیر سین ؟ قرداشك ابوطالب [۱] جهنملک میدر ؟ »
دیدیلر . ابولهیب « خیر ! دکلدیر ، دیدی . « برادر زاده ك اوله
سویلیور . برکوه کندندن سهؤال ایت ، دیدیلر . ابولهیب
بوندن متأثر اولدی اول حضرتدن استیضاح ایتدی . اوده
« اوت ! کرک ابوطالب و کرک آنک مذهبنده اولانلر ابدیاً
جهنملکدر ، دیدی . ابولهیب « اوله ایسه بعدما بدن حمایه
بکلمه . بشقه سنك ضمانه کیر . ارتق بینمزده کی علاقه وارتباط
منقطع اولدی ، دیدی [۲] . آندن صکره مشرکلر تکرار اذایه
باشلادیلر . ابولهیب دخی آنلره التحاق ایتدی . اک زیاده اذا
ایدنلر ابولهیب ، حکم بن عاص ، عقبه بن ابی معیط اولدی .
بونلر اول حضرتك قومشولری اولدیغندن خانه سعادتلرینه
قذورات آتارلر و صور مختلفه ایله قلب انورلرینی کسرایدرلردی .
اذا وجفالری بر رادهیه واردی که اول حضرت مکه ده
طوره ماز اولدی .

[۱] برروایتده باباک عبدالمطلب .

[۲] اوتهدن بری قریشك اعتقادنده جنت ونار وار ایدی . ابولهیب
اقرباسنك نارده اولسنی بردرلو فکرینه قبول ایتدیرمه میوردی .

کریمه لرندن بری حالنی کوردی ؛ هم اغلار ، هم توزینی
سیلکردی . اول حضرت ده « ابو طالب صاغ ایکن قریش
بکا برشی یابامزدی . سن اغلامه قیزم ! ینه جناب حق بی
حمایه ایدر » دیه تسلی ویردی .

قریشک اول حضرت حقنده کی ظلم و تعدیسی اودرجه
تزیاید ایتدی که خصامی بیله مرحمت ایدردی . ابولهب اودرجه
دشمن اولدینی حالدده قرابت غیرتی غلیانه کلهرک آنی حمایه
ایتمکه قرار ویردی . آکا تصادف ایتدیکنده « یا محمد ! سن
ینه ایشکده ثبات ایت . ابو طالب زماننده نه ایله اشتغال ایتدی
ایسک ینه آنکله مشغول اول . لات وعزی حقیجون حیاته
اولدیغ مدتجه اعدانک مضرتنی دفع ایدرم ، دیدی . اما اول
حضرت آنک حمایه سنی رد ایلدی .

اهل سیرک روایتنه کوره برکون قریشدن بری فخرکائات
افدمزه طمن ایتمشیدی . برروایتده یوزینه چامور آتمش ایدی .
ابولهب بوکا مطلع اولنجه اول شخص شیریری تأدیب ایلدی .
اوده قریشک اجتماعکاهنه واروب « ابولهب محمدی اولمش »
دیه فریاد ایتمه باشلادی . قریش ابولهبدن استیضاح ایتدیلر .
« بن عبدالمطلب دیندهیم . لکن برادر زاده می حمایه ایدرم ،
کیسه نیک آنی اینجندیکنه راضی اولمام ، دیدی . آنلرده
« حقی سوبیلورسین ، مقتضای قرابته رعایت ایدیورسین »
دیه حق ویردیلر .

خدیجه بی یاد ایدرسکز . خدیجه ثیب ، اختیار برقادین ایدی .
 یاشنی ، باشنی آلمش آغزنده دیشی قالمش ایدی . حق تعالی
 سکا آندن اعلاسنی ویردی . البته بنی آندن زیاده سورسکز
 دکلی ؟ دیدی . اول حضرت « لا ! والله ! بکا آندن خدیرو
 قادین میسر اولمادی . بنی کیمسه تصدیق ایتمز ایکن او تصدیق
 ایدردی . بنی سائرلی محروم ایدرکن او ماننی ویرردی .
 بنم عالمده یالکیز بر دوستم وار ایدی . اوده خدیجه ایدی » دیه
 جواب ویردی . عائشه رضی الله عنہان « بعدما او یولده اسان
 قوللانماغه عزم ایتم » دیدیکی مرویدر .

حضرت خدیجه وفات ایتدکن صکره اول حضرت آنی
 مکئک (حَجَّون) نامنده کی مقبره سنه کوتوردی کندی مبارک
 ایله دفن ایتدی . دها او وقتلر هنوز صلات جنازه امر
 ایدلمش ایدی . هر وقت کیدر قبرینی زیارت ایلردی .

— مشرکینک اذاسی و ابولهب —

۲۵۳. — ابوطالب ایله حضرت خدیجه نك وفاتی
 مشرکین مکه فرصت اتخاذا ایتدیلر و اول حضرتته اولکنندن
 زیاده اذا وجفا ایتمکه باشلادیلر . حتی برکون قریشک
 اجتماعکاهنه اوغرامش ایدی . سفهاندن برینی تشویق ایتدیلر .
 بر آوج طوپراق آلوب اوزرینه آندی . اوستی باشی توز
 طوپراق اولدی . خانه سعادتلرینه عودت بیوردیغنده

اولیدی کیجه اولوردی ، ماننده اولان مرثیه‌سی ورد زبان
ابتدیکی حالده آلی آی صکره عازم دار جان اولمشدر .

ماذا علی من ثم تربة احمد
ان لایثم مندی الزمان غوالیا
صبت علی مصائب لوانها
صبت علی الایام صرن لیالیا

رقیه‌نک عبدالله نامنده بر اوغلی اولمش ایسه‌ده حبشه
مهاجرتی انساننده آلی یاشنده ایکن وفات ابتدیکندن وزینب
ایله ام کلثومک اولادی اولمادیغندن حضرت پیغمبرک سلاله
طاهره‌سی فاطمه‌الزهره اولادندن تشعب وتکثر ایتمشدر .

خدیجه‌الکبری رضی الله عنها حیاته اولدینی مدتیجه رسول
اکرم حضرت تارینه ازهرجهت معین وظهیر اولدی . علی الخصوص
بعث نبویه اوزرینه هرکس حضرت پیغمبردن یوز چویردیکی
صرده نصاب جمیله‌سیله اول حضرته تسلی ویره رک قلب
شریفارینی تطیب ایدردی . بوسیدن وفاتنه قدر آندن
خوشنود وراضی ایدی . یکانه آنی سودی . بشقه برخانون ایله
تزوج ایتدی .

حضرت پیغمبر دائما آنک ذکر جمیلی یاد ایدر وحقننده
دعا و ثنا ایلردی . حتی وفاتندن چوق وقتلر صکره اول
حضرتک بوسوزلری سوکیلی زوجہ‌سی ام المؤمنین عائشه
رضی الله عنها نیک غیرت نسا ئیه‌سنه طوقوب « یارسول الله ! دائما

مؤخرآ آندن آریلوب مدینه یه کلدی ومؤخرآ ابوالعاص دخی اسلامی قبول ایتکله نکاحلری ابقا بیورلدی . اوچنجیسی رقیه درکه اوتوز اوج یاشنده طوغدی . اولا ابولهبک اوغلی عقبه نك منکوحه سی ایکن تطلیق ایتسی اوزرینه حضرت عثمانه تزویج ایدلمش وفخرکائات افدمزك بدر غزاسنه زمان عزیزیمتنده خسته دنوب عودت بیوریلورکن وفاتی وقوع بولمشدر . دردنجیسی ام کلثوم درکه بودخی ابولهبک اوغلی عقبه نك منکوحه سی ایکن تطلیق ایتسیله رقیه نك وفاتندن صکره حضرت عثمانه تزویج ایدلمش و (. . . .) سال هجریسنده وفات ایلمشدر . بشنجیسی فاطمة الزهرا درکه بعثت نبویه سنه سنده طوغدی . التنجیسی عبداللهدر . طیب و طاهر آنک لقبیدر . برروایتدهده اوج اوغلی اولمشدرکه قاسم ، طیب ، طاهر در . [۱] .

فاطمه الزهرا جمله اولادندن زیاده سوکیلوسی اولوب «سیده النساء» دیه تسمیه بیوررلدی . حضرت علینک زوجیه سی اولوب ارتحال نبویدن متأثر اوله رق « جناب احمدک تربه سعادتتی قوقلایانلر ایچون مدت عمرنده بشقه رواج طیبه شم ایتک لازم دکلدر . باشمه اوله مصیبتلر کلدی که کوندوزلره کلش

[۱] بعض مورخین فخرکائات افدمزك خدیجه دن « عبدمناف »

نامنده دردنجی براوغلی دخی اولوب صغر سننده وفات ایتدیکنی بیان ایتکده درلر .

زوجه محترمه لری خدیجه رضی الله عنها آلتش بش یاشنده اولدینی حالده وفات ایتدی . موتی تقرب ایتدیکی وقت فخر کائنات اقدمز حضرت لری : « یا خدیجه ! جناب حق سنی ممتاز قیلدی . عمرانک قزی مریم ایله فرعونک زوجه سی آسیه اوزرینه ترجیح ایلدی » ديه تلطیف بیوردیلر . ایکسنک بوبله متعاقباً وفاتی اول حضرتک زیاده حزن و الم و یردی . آنکیچون اول حضرت بوسنه پی یاد ایتدکده « عام الحزن » تسمیه بیوزردی ، که « غم و الم ییلی » دیمکدر .

حضرت خدیجه نك اوصاف جمیله سی حفته کتب سیرده تفصیلات چوقدر . انک اول فخر کائنات اقدمز حضرت لری نك نبوتی تصدیق و دعواسنی تأیید ایتدیکی کبی بالجمله ماملکنی اغور رسالت پناهیلرنده صرف و استهلاک ایتمشدر . ماریه قبطنده دن تولد ایدن ابراهیم دن ماعدا - اول حضرتک ذکور و انات اولادی هب خدیجه دن اولدی و سالله طاهره سی آنک اولادندن تشعب ایلدی .

خدیجه ایله قول صحیحه کوره : یکریمی بش سنه زوجیت ایتدیلر . اندن ایکسی ارکک دردی قیز اولمق اوزره آتی اولاد دنیا یه کلدی . برنجیسی قاسم درکه عرب عادت و جهله حضرت پیغمبر بو اوغلنه نسبت اولنه رق « ابوالقاسم » ایله کنیه لشمدر . ایکنجیسی زینب درکه اول حضرت اوتوز یاشنده ایکن طوغدی . مشرکین مکدن ابوالعاصک زوجه سی ایدی .

اولوب رسول اكرم آنك النده بيومش اولديغندن آكا تابع اولمقدن عار ايدردى . حتى « بن بيلورم كه محمد يالان سويلمز ، باطل سوز آندن صدور ايلمز ، اكر قريش طائفه سنك خاتونلرى بنى تعيب ايمسه آكا تابع اولوزدم » دير ايدى . فخر كائات افندمز ابوطالبك اسلامنى بك زياده آرزو ايدر ، اودخى آنى فوق العاده سور ايكن نبوتى قبول ايمدى . نته كيم قرآن كريمده « انك لاتهدى من احببت ولكن الله يهدى من يشاء » (يانجى ! سن سوديككه هدايت ايدمه مرسين ؛ لكن الله تعالى ديلديكنه هدايت ايدر) بيورلمشدر .

ابوطالب فخر كائات افندمزه ايمان ايمه مش ايسه ده چوجقلمغنده آنى حمايه وتربيه ايمش ، واهل اشرا كه قارشو آنى محافظه ايمكدن ونجى هاشمى اول حضرته خادم ايمكدن هيچ بر وقت كيرو قلامش ايدى . حتى حين وفاتنده بيله آنى قريشه توصيه ايمش ايدى . لكن ارتحالندن صكره قومى آنك وصيتنى طوتمادى . ابو لهب آنك يرينه قومنىك ريشى اولمق داعيه سنه دوشدى . ديكر اكابر واعيان قريش رياستلر ننجى الدن قاچيرمامغه چالشوردى . ابو جهل ايسه ساثرلرندن زياده نفوذ واقدار قزائمق ايستردى .

۲۵۲. — ينه نبوتك اوننجى بيلنده ابوطالبك وفاتندن اوچ كون صكره [۱] و بر روايتده رمضان شريفده فخر كائات افندمرك

[۱] بر روايتده خديجه نك وفاتى مقدم ورمضان شريف ائناسنده دره . ابوطالب ايسه شوالده وفات ايمشدر .

نہی ایدلدی « وما كان للنبي والذين آمنوا ان يستغفروا للمشركين
ولو كانوا اولى قربي من بعد ما تبين لهم انهم اصحاب الجحيم
وما كان استغفار ابراهيم لابيه الا عن موعدة وعدها اياه فلما
تبين له انه عدو لله تبرأ منه ان ابراهيم لاواه حلیم » (نبی ایلہ
مؤمنلرہ - ولو اقر بالری اولسه بیلہ اصحاب جحیمدن اولدقلری
تین ایتدکدن صکرہ - مشرکین ایچون استغفار ایتک یوقدر .
ابراهیمک باباسی حقنده استغفار ایتسی آکا ایتمش اولدینی
وعدی انجاز مقصدینه منی ایدی . وقتا که آنک عدوالله
اولدینغی آکلادی ، آندن تبری ایتدی . ابراهیم باباسنی پک
آجیر وحلم ایدردی) .

علماء اسلام کفرک درت نوعنی تعداد ایدرلر : برنجیسی
کفر انکاری در، که حتی قلبیله تصدیق ولسانیله اقراردن اجتناب
ایتمکدر ؛ ابوجهلک کفری کبی . ایکنجیسی کفر ججودی
در، که قلبیله حتی بیلوب لسانیله انکار ایلمکدر . زمان سعادتده کی
یهود قومنک نبوت محمدیه پی بیلدکاری حالده انکار ایتهلری
کبی . اوچنجیسی کفر نفاقدر، که قلبیله منکر ایکن لسانیله اقرار
ایتمکدر ؛ منافقینک حالی کبی . دردنجیسی کفر عنادیدر، که قلبیله
تصدیق ولسانیله اقرار ایتدیکی حالده ایمانه لازم اولان اعمالی
اذعان وقبول ایتهمکدر . ایشته ابوطالبک کفری بو قبیلدندر .
ابوطالبک رسول اکرم ایلہ افتخار و آنک نبوتی تصدیق
ایتدیکی بعض قصائدندن آکلایشیلدور . لکن قومنک رئیس

اواش ایسه ده اهل سیر بونی عدم قبولده همان متفقدردر .
 اهل سیرك بیاننه كوره ابوطالبك وفاتسنده اوغلی علی
 رضی الله عنه حضرت پیغمبره كلوب «ان عمك الشیخ الضال
 قدمات» (عمك قوجه صایق وفات ابتدی) دیه خبر ویردی .
 اول حضرت شدت تاثرندن اغلادی . «هایدی! غسل ایت .
 بعده تجهیز و تکفین ایدرك محلنه وضع ایله» دیدی . علی
 «یا رسول الله قدمات مشرکاً» دیمکله «هایدی! طوپراق ایله
 اورت . جناب حقندن رحمت طلب ایت . بن ده منع اولنجه یه
 دکین آنک ایچون استغفار و طلب رحمت ایدم جکم» دیدی .

۲۵۱. — فخر کائات افندمن ابوطالبك مفارقتندن پك

محزون اولدی آغلایه رق جنازه سنك یاننده کیدر «ای عمم!
 جناب حق مکافانی ویرسون . سن اقربا و تعلقاتی آرادرك .
 بکا رعایتده قصور ایتزدك» دیر ایدی .

ابوطالب دفن اولندقدن صکره اول حضرت و عدینی انجامز
 ایچون خانه سنه قیاندی . کونرله چیقما دی . جناب حقندن
 عفوینی طلب ایتدی .

اصحاب کرام بو حاله واقف اولنجه «حضرت ابراهیم
 باباسیچون استغفار ایتدی» حضرت پیغمبر عمجه سییچون
 استغفار ایدیور» دیه رك آنلرده حال کفرده کچن آنالری ،
 بابالری ایچون مغفرت طلبیله مشغول اولمغه باشلادیلر . بونک
 اوزرینه شو آیت کریمه نازل اوله رق مشرکین ایچون استغفار

قوم عربيه حاکم، عجمه مظفر اولورلر .
 اعيان قريش ديديلرکه : يا محمد! سن استيورسين که بز بيک
 بشيوز بو قدر معبودلر يميزي ترك ايدلم ده يالکيز بر معبوده تعبد
 ايدلم . بو ، امر عجيبدر . بز سنک خاطر يکه بو قدر رعایت
 ايتديکمز حالده سن بزم خاطر يمزه رعایت ايتيورسين .
 آنلر کيتدکن صکره ابوطالب « سنک قريشدن طلب
 ايتديکک شي يرنده ایدی و موافق مصلحت ایدی » دیدی .
 اول حضرت ابو طالبک بوسوزندن ایمانه ميلنی استنباط ايدهرک
 دیدی که : ای عم ! جناب حق سکا خير ايله مکافات ايتسون
 نخی چوجقلغمده حمایه ايتدک . حال کبرمهده رعایتده قصور
 ايتدک . حالا فرصت الله در . جناب حقک وحدتنی تصدیق
 ایتده يوم قیامتده جناب حقک حضورنده سنک ایچون
 شفاعت ايدم بيلهيم . ابو طالب جواب ویردی : والله خلقک
 طعن و تشنیعندن قورقسسه ايدم ، ابو طالب اولوم خوفندن
 مسلمان اولدی ديمه جکلرینی بيلسیدم طابکی يرينه کتوروب
 سنی نمون ايدردم .

ابوطالب بوسوزلری سويلدکدن صکره حالی تغير ايتدی .
 لسانيله برشيار سويليوردی . لکن ضعفندن آکلاشيله ميوردی .
 عباس قولاغنی آغز يينه طوتدی و « سنک تکليف ايتديکک
 سوزی سويليوردی » دیدی . حضرت پیغمبر « بن ايشتمدم »
 بيوردیلر . ابن اسحاق بونی روايت ايله ابو طالبک ایمانه قائل

جناب حنك هدایتنه مظهر اولان، یالکز اودر . نائل ظفر اوله جق، یالکز اودر . ای جماعت قریش ! والله بن صاغ اولسه آنی دشمن شردن حفظ وحمایه ایلردم . سزده آکا یاردم ایتمیسکز .

اکابر قریش ابوطالب اول حضرتی بویله صوك نفسنه قدر بتون قوتیله محافظه ایتمیکنی و حمزه ایله عمرک ودها برطاقم مجاهدینک اسلامه دخولدن بری موقعی کسب متانت ایلمیکنی کورمه لر ایله ابوطالب حیاتنه ایکن آنی واسطه ایدرک اول حضرت ایله بر مصالحه عقد ایتمک فکرینه دوشدیلر . و دیدیلر که : یا ابا طالب ! بز سنک علو قدر و منزلتی اعتراف ، بیوکلککی تصدیق ایدرز . شمعی یه قدر سنک هیچ بر امریکه مخالفت ایتمک . قورقارز که سز آخرته انتقال ایدنجه ینه محمد بزمله منازعه ایدر ، ینمزده خصومت دوام ایلر . رجا ایدرز بزم ینمزی اصلاح ایت ، یکدیگر مزک دیننه تعرض ایتمه لم . بزده آکا کافه امورنده معاونت ایدم لم .

ابو طالب فیخر کائنات افدمزی دعوت وقریشک رجاسنی تبلیغ ایدرک دیدی که « اوغلم ! قریشک سندن بر رجاسی وار . اکر قبول ایدر بیهک سکا صداقت و خدمت ایدم جکلر در » . اول حضرت جواب ویردی : آنلرله بزم ینمزده بادی نزاع اوله جق برشی یوقدر . بزم آنلردن طلبیم برسوزدن عبارتدر که « لاله الا الله ، کلمه منجیه سیدر . آنی قبول ایدر سهر

بر آرسلان وار . سز هیچ بر امر مهمه مباشرت ایتمسککز که
 آنی حسن خاتمهیه ایصال ایتمهسککز ؛ هیچ بر امر خیره
 تشبث ایتمسککز که آنده نائل موفقیت اولمیهسککز . سز
 انمانلرک منتخبی واستنادکاهیسککز . شوعائیهیه (یعنی ابوطالب
 ومحمد عائلهسنه) تعظیم ایدیککز که رضای باری پی استحصا
 ایدوب مسعودیته نائل ، آرزولریکزه موفق اولهسککز . کعبهیه
 تعظیم ، صلئه رحم ، ضعیفاره معاونت ، سائلاره احسان ، امانتی
 ادا ایدیککز ، سوزکزده صادق اولککز .

بووجهله نصیحت ایتدکدن صکره فخر کائناات افدمزی
 آنره اصهارلدی ویدی که : « محمد ، امیندر ؛ طوغریدر ؛
 یالاندن بریدر . بنم سزه ویره بیلهجکم نصیحتلری او هپ
 جامع در . کتوردیکی دین اسلام ایسه قلبک قبول ایدهجکی
 برشیدر . آنی انکار ایدن آنجق لساندر . والله بن کوزمله
 کوررر کبی بیلورم که قریشک فقرا وضعفاسی ، دوستی ودشمنی
 وباده نشینلری واطراف عالم خاقتی هپ آنک دعوتی قبول
 وسوزینی تصدیق ایتسهلر کرکدر . قریشک باشلری قویروق
 اولسه کرکدر (یعنی آکا اطاعت ایتیمان اکابر و اشراف
 قریش هپ ذلیل وحقیر اولسه کرکدر) . اغنیا آنک معاونتنه
 عرض احتیاج ، مملکتلرینک ریاستی آکا تسلیم ، محبتلرینی
 قلبلرنده تحکیم ایتسهلر کرکدر . ای بنی هاشم قولاً وفعلاً
 آنک دوستلغنی اکتساب ایدیککز . معین صدیقی اولیککز .

— باب سادس —

— ابوطالب ایله خدیجه نك وفاتندن برنجی عقبه بیعتنه قدر —

ایکی سنه لك وقایعی حاویدر

(مندرجات : ابوطالب ایله خدیجه نك وفاتی . مشرکینك اذاسی .)
(طائفه عزیمت وعودتی . بطن نخله مواصلتی . مطعم بن عدینك حمایه سی)
(ومکه یه دخولی . سوده وعایشه ایله ازدواجی . ایلک انصار کرام)
(حضراتی . معراج نبوی .)

— ابوطالب ایله خدیجه نك وفاتی —

عام الحزن — اونجی سنه

۲۵۰. — نبوتك اونجی سنه سنده، برروایتده عمر نبویدن
قرق طقوز بیل سکنز آی اون بر کون مرورنده و شعب ابی
طالبدن چیققدن سکنز آی یکرمی بر کون صکره شهرشوالده
ابو طالب سکسان یدی یاشنده اولدینی حالده وفات ایندی .
خسته لندیکی وقت اعیان قریشی طوبلادی آنره مقام نصیحته
دیدي که :

« سز جناب حقل ممتاز بر قومی ، عربك سرآمدانی سکنز .
فخر الاماثل سکنز . ایچکیزده محمد کبی بر ذات وار ، حمزه کبی

بخنه کیریشدی. اکر زوملر اوج سنه یه دک عجملره غلبه اتمزسه
ابوبکر آکا اون دوه ویرمسنی وشاید غلبه ایدرلرسه آندن
اون دوه آلمسنی شرط قیلدیلر.

فخر کائنات افندمن بوکا مطلع اولنجه بیوردیلرکه: قرآن
کریمده مذکور اولان «بضع» کله سندن مقصد اوج سنه دن طقوز
سنه یه قدردر. هایدی هم سنه نك مقدارینی آرتیر، هم مالک
مقدارینی تزید ایت.

ابوبکر، ابی ک یاننه واروب «دوه نك عددی یوز اولسون
و مدتی طقوز سنه یه ابلاغ ایدلم» دبدی. بوکا قرار ویردیلر.
اوصرده هنوز بویله بخنه کیریشمک منع اولنماشدی. ابو بکر
طرفندن اوغلی عبدالرحمن کفیل اولدی.

فی الحقیقه اشبو وقعه دن طقوز سنه سرورنده حدیبه مصا.
له سی صره سنده روملر عجملره غلبه ایتدیلر. لکن ابی بوندن
اول بدر وقعه سنده قتل اولنمش اولدیغندن ابوبکر حضرت ترینک
مخدوملری عبدالرحمن ابی ک کفیلی اولان ورته سندن یوز
دوه یی آلدی و حضرت بیغمبرک امری اوزرینه فقرا یه تصدق
ایتدی.

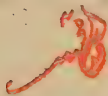

✻ ایرانیلرک روملره غلبه سی ✻

— الم غلبت الروم سوره سی —

۲۴۹۔ نبوتک سکزنجی یاننده اهل فارسک روملره غلبه ایتدکلری حوادی مکده شایع اولدی . مشرکلر بوندن ممنون اولدیلر. اهل اسلامه دبیدیلرکه: ایشته کورییورسکزیا! روملر سنزک کبی اهل کتابدره، فارسیلر ایسه کتابسز و آتش پرستدر. آنلر نصل روملره غلبه اتمش ایسه بزده سنزه غلبه ایده رز. مشرکینک بو یولده کی تفاخر لرندن اهل اسلامک خاطر ی منکسر اولدی. بونک اوزرینه «الم غلبت الروم فی ادنی الارض وهم من بعد غلبهم سیغلبون فی بضع سنین لله الامر من قبل و من بعد و یومئذ ینصرح المؤمنون بنصر الله ینصر من یشاء» آیت کریمه سی نازل اولدی. مال منیفی شو یله در: روملر ارض مککه یه قریب بر محله مغلوب اولدیلر. اشبو مغلویتدن بر قاج سنه ظرفنده غلبه ایتسه لر کر کدر. کرک بوندن اول و کرک بعدما غالبیت و مغلویت امری جناب حقک ید اقتدارنده در. او کون جناب حقک روملره وقوع بوله جق نصرت و معاوتیله اهل ایمان فرحله جقدر. جناب حق ایستدیکنه نصرت ایدر. بو آیت نازل اولنجه اهل اسلام مسرور اولدی و مجالس و محافلده او قومغه باشلادیلر. مشرکلر «بو یله شی اولماز» دیه انکاره قالقیشدیلر. ابوبکر صدیق حضرتلری ابی بن خلف ایله

ایتدیلر . مکّه ایچنده دوکون بایرام اولدی . مسرت عمومیّه
 حصوله کلدی . بو وقعه نبوتک اونجی سنه سنده واقع اولدی .
 قصص انبیاده عهد نامه نك شقی خصوصنی شویله حکایه
 ایدیور : اول عهد نامه بی یازمش اولان منصور بن عکرمه نك
 الی قوریوب چولاق اولشیدی . و برده جناب حق طرفندن
 اول عهد نامه یه کووه نوغندن بر بوجک مسلط اولهرق
 آنده اسم اللمدن بشقه نه قدر یازی وار ایسه هپسنی ییوب
 محو ایتشیدی . جبریل علیه السلام کلوب آنی رسول اکرمه
 بیلدیردی . اودخی عمی ابو طالبه خبر ویردی . ابوطالب همان
 جمع قریشه کیتدی . و رسول اکرمدن ایشته دیکنی حکایه
 ایتدی . و محمدک دیدیکی صحیح ایسه آرتق سزده انصاف
 ایدیکز ، شو آرامزده کی تفرقه بی قالدیرلم و اکر آنک دیدیکی
 یالانه چیقارسه بنده آنی حمایه دن واز کچرم دیدی . قریشک
 بیوکری بو سوزی معقول کوردیلر و همان اول عهد نامه بی
 کتوردیلر . باقوب کوردیلر که ایچنده «بسمک اللهم» عباره سنندن
 بشقه نه قدر یازولر وار ایسه هپ محو اولمش . بوندن جمله سی
 محجوب اولوب اکرچه ابو جهل ینه عناننده اصرار ایتسک
 ایستدیسده اکثریت ارا ایله اول صحیفه سخیفه بی یرتدیلر
 و هاشمیلر عامهنده اولان عهد و اتقاقی نقض ایتدیلر .

طوافدن صکره جماعته دوندی. «ای اهل مکة لایقمیدرا بز
رفاه حال ایله وقت کچیزم، لذیذ طعاملر بیلم، کوزل لباسلر
کینم ده اقر با مزدن اولان بنی هاشم و بنی عبدالمطلب اولاد
و عیالریله فقره و فاقه ایچنده انواع مصائبه گرفتار اولسونلر،
آچلقدن هلاک اولمه مرتبه سنه کلسونلر. جناب حقه قسم
ایدرم! او وثیقه ظالمه پارچه لئما دقجه بورادن بریره کیتیم»
دیدي .

ابوجهل برکوشه دن باشی قالدیردی: «اللهه قسم ایدرم .
یلان سویلیورسین، سن عهدنامه بی یرتاما زسین» دیدي .

زमेه بن اسود — سن یلان سویلیورسین . یمین ایدرم :
او صحیفه یازلیدی وقت بز آنک مضمونه راضی دکل ایدک .
ابو البختری — بحق خدا! زمهه طوغری سویلیور . او
یازلیدی وقت بز راضی دکل ایدک .

مطعم — زمهه و ابو البختری سویلیکلری سوزده صا .
دقلدرر . بونک خلافتنه کیم نه سویلر سه یلان سویلر .

هشام دخی آنلری تصدیق ایتدی .

ابوجهل — آکلشادی، کیجه دن بو خصوصده اتفاق
ایدلش .

لکن قریشک اکثری اوجهته میل ایتدی . نهایت وثیقه
ممهوده بی مطعم ایندیرمکله شق ایدلدی و بووجهله اهل اسلام
و بنی هاشم محصوریتدن قورتلدی . کلوب مسکنلرینسه هودت

بطن فقر وفاقه ایچنده قالسون، احتیاج ایچنده جان چکشیدیر -
سون ؛ سنده بوکا مطلع اولدیفک حالده آنلره چاره ساز
اولیوب قریش ایله برلکده اوله سین؟ بو روای حقمیدر ؟
دیدى . مطعم دیدى که :

— بر کشینک الندن نه کلور؟

— بن بو خصوصده سکا موافقت ایدرم .

— بشقه برى دها لازم .

— زهیر بزمله هم فکر در .

— مطلق درت کشى اولمالی یز .

هشام اورادن قاقدی، « ابو البختری » نک یانسه کیتدی .
فکرینی سویلدی . معاونت ایدنلری خبر ویردی . ابو البختری
« فکر مزه برکشی دها اشتراك ایتسیدى ، بش کشى کفایت
ایدردك » دیدى .

هشام ، زمه بن اسوده تصادف ایتدی . ماجرای آکلاتدی .
بو فکره موافقت ایدنلری تعداد ایلدی . مذاکره ایچون « حجون »
دینان قبرستانده اجتماعه قرار ویردیله . کیجه وقتی بش ارقداش
حجونده طوبلاندیله . فرداسی کونی او وثیقه ظالمه یی اورتادن
قالدیرمق اوزره چالشمغه قرار ویردیله . زهیر « یارین قریش
عقد مجلس ایدنجه اولاً بن سوز آچارم ، سز بکا معاونت
ایدیکزه دیدى . اورادن افتراق ایتدیله .

فرداسی کونی بش رفیق قریشک بمعنه کیتدیله . زهیر

عاقبة الامر شرف اسلام ایله مشرف اولدی . کئندنده انصافک
شمه سی اولیان ابو جهل ایسه کفر اوزرینه کیتدی .

داماد نبی « ابو عاص بن ربیع » دخی آره صره بغدادی
و خرما کاربانلرینی شعب ابی طالبه سوق ایدردی .

و الحاصل مرور ایام ایله قریشک چوغنه شو عهدلرندن
طولایی ندامت کلدی . آنی بوزمغه سبب اولان هشام بن عمرو
بن حارثدر . نبی محزونمدن زهیر بن امیه نك یاننه واردی دیدی که:
یا زهیر! موافق مرو تیدر که سن لذیذ طعاملریه سین ، ذوق
و صفا ایله امرار وقت ایده سین ده خاله لرك سفالت و مضایقه
ایچنده آه و اینن ایله وقت کچیرسونلر ؟ عجبنا سن ابو الحکمئی
(ابو جهل) بویله اقربا و متعلقاتیله قطع مناسبت ایتمکه دعوت
ایتسه ک قبول ایدرمی ؟ .

زهیر جواب ویردی :

— الله حقیچون اگر بکا موافقت ایدن اولسه نقض

عهده سهی ایدردم .

— بن بولدم .

— کیمدر ؟

— بن ایم .

— اوچنجی بری دها اولسیدی اعلا اولوردی .

هشام « مطعم بن عدی بن نوفل بن عبد مناف » ک نزدیکه

کیتدی . « سن نصل راضی اولیورسین که نبی عبد منافدن ایکی

مناسباتك منقطع اولسندن طولايي مشركرك دخي چوغنه
 فتوروندا متلكه باشلادی. از جمله خدیجه رضی الله عنها نك برادر
 زاده سی « حکیم بن حزام » بر حاله بر مقدار ارزاق یوکتوب
 خدیجه نك خانه سنه ایصال ایتدی . ابو جهل بوکامطلع اولدی ،
 یا قه سنه صاریلوب « سن عهده مخالف حرکتده بولندك ، بنی هاشمه
 ارزاق کوتوردك ، سنی قریشك حضورینه کتوروب رذیل
 ایدیم » دیدی . ابوالبختری بن هشام غیرته کلرک « عمته سنه
 ارزاق کوتورمسنه مانع اوله مازسین ، صلہ رحمی قطع
 ایدم مازسین » دیه ابو جهله مقابله ایتدی . یینلرنده خیلی مجادله
 اولدی ومضاربه بی انتاج ایتدی .

ینه بر کبجه هشام بن عمر و بن ربیعہ بنی هاشمه اوچ یوک
 ارزاق کوتوردی . قریش بوندن خبردار اولدقده اعتراض
 ایتدیلر . « بوندن صکره سزه مخالفت ایتم » دیه اعتذار ایتدی .
 دفعه ثانیه ده ینه ارزاق نقل ایتدیکنه قریش مطلع اولنجه آکا
 تجاوز ایتدیلر . ابو سفیان « آرتق سزده چوق شدت
 کوستریورسکز . صلہ رحمی منعه مقتدر اوله مازسکز . اللهم
 قسم ایدرم : بزده آنک کبی حرکت ایتسیدک دها ابو اولوردی »
 دیدی .

اهل سیر دیورکه : حکیم بن حزام ، هشام بن عمرو بن
 ربیعہ اصحاب کرامه ابراز مرحمت ایتدکلرندن آنلرده ایمان
 میسر اولدی . ابوسفیان بیله بو قدر جق بر اثر انصاف کوسترمکله

اسلام طرف بطرف یا یلمقده ایدی . مؤمنلر داربقا سعادتنه نائل اولمق ایچون بودار فسای هیچه صایوب و دینلری اغورنده هر شیئی فدا ایلوب کیمی وطنلرینی ترک ایله حبشستانه کیتمشلر و کیمی هر درلو مخاطره یی کوزینه آله رق شعب ابی طالبده محصور کبی اقامتی اختیار ایتشلردی . سائر عقل وانصافی اولنلر دخی آنلرک معجزاتی کوره رک و حق پیغمبر اولدیغنی بیلهرک برر ایمانه کلکده ایدی . قریشک اولولری ایسه قرآن کریمک بلاغتی کندولرینی عجز و حیرته دوشورمش ایکن اکثری عناد وانکارلری اوزره مصر اولدیلر و عنادلری حسینله شرك و ضالانده قالدیلر . چونکه اول وقت عرب قومی متفرق و عشائر و قبائله منقسم ایدی و هر عشیرت و قبیله نك رئیسلی اولوب حکم و حکومت آنلرک الرنده ایدی . ایشته آنلر قوم و قبیله لرینک رئیس و متبوعی ایکن ایچلرندن برینه تابع اولمق ایسته مزلردی . قالدی که نظر شرع شریفده اهل اسلام فقیر و غنی و ضعیف و قوی هپ متساوی ایدی . رؤسای قریش ایسه آحاد ناس ایله برابر اولمقدن طار ایدرلردی . بناء علی ذلك رؤسادن هر بری کندویه متعلق اولان کسانلی مسلمان اولمقدن و دین اسلامی اطرافه یا یلمقدن منه الرنندن کلدیکی قدر چالشدیلر ایسه ده بوکاچاره بوله مادیلر (قصص انبیا) .

۲۴۸ . طوائف عربک اشرفی اولان قریش قومنک بویله ایکی فرقه اولوبده اوج سنه یه قریب برمدندنبری بینلرنده هر درلو

بولندينى حالدہ اسلامى اظهار ايدہ ميوب کيزلردى . اما حضرت حمزه رضى الله عنه قلیجى سايه سنده اسلامى اظهار ايدرك ايستدیکى یرده کزوب طولاشوردى . حضرت عمر بن الخطاب رضى الله عنه ایسه مشرکرا ايله پنجه پنجه به کلدرک بی پروا اوغراشوردى . جمله اصحاب کرامک اولوسى اولان ابوبکر الصديق رضى الله عنه حضرتلری قریش طائفه سی ایچنده پک زیاده خاطرى صاییلور بر ذات اولدینى حالدہ اگرچه اودنخى قومندن استقال کورردى؛ لکن اصلا قید ایچموب ومشرکراک سوزینه باقیوب آشکاره نماز قیلاردى . وکافی السابق اسلامه مستعد کوردیکى ذاتلری ال آلتندن جلیه چالشوردى . فخر کائنات افندمنز اشبو محجوریتک دوام ایستدیکى مدت ظرفنده سکوت ايله وقت کچوردى . یالکوز اشهر حرمدہ علناً تبلیغاتده بولنور، زواری دینه دعوت ایدردى .

قریش طائفه سنک اهل اسلام حقنده بوسرته شدت کوسترمه لری آنجق آنلری دین اسلامدن دوندرمک و هیچ اولمازسه دین اسلامک دها زیاده ایلرولمسنى منع ایتمک غرضنه مبنی ایدی . دوشنمیورلردى که کونش بالچقله صیواتماز واللهک یاقدینى موم آنلرک صوغوق نفسلریله سونمز . آنلر نه یاپسه لر اهل اسلام بیلدیکندن شاشمیوب غیرت اسلامیه لری قوت بولمقده ومعجزات محمدیه ايله دین

غیر تیچون اول حضرتی محافظه و حمایه ایتدیله . ابوطالب کیجه لری بالذات نوبت بکلر و خانه سنك اطرافنده طولاشور ایدی .

بووقمه نبوتك یدنجی و عمر نبوتك قرق یدنجی سنه سنده اولدی اوچ سنه دوام ایتدی و اهل اسلامه بك کوچ کلدی . چونکه ایچارندن بری بازاره کیتسه مشرکله تحمل ایدلیه چك درجه ده اذا وجفا ایدرلردی . اهل سوقك بنی هاشمه برشی صاتمهلرینی و هدیه و یرمه لرینی منع ایتدیله . موسم حج و عمره نك خارجنده هیچ بری مکیه کیروب برشی آله مازدی . او وقت نه الهه ایده بیلورلر سه سنه آتیه ده دکن آنکله تمیش ایدرلردی . موسم حجه بیله ابوجهل ، نصر بن حارث ، غاص بن وائل ، عقبه بن ابی معیط کبی خصمانك اک شدتلیلری گوشه باشلرینه اوتورور ، تجار دن بری بنی هاشم ایله آلس و یرش ایده چك اولسه منع ایدرلردی . « هرکیم آنلره برشی صاتارسه مالنی یغما ایدرز ، دیرلردی . آنلردن بری برشی صاتون آله جق اولسه فضلله فینات و یروب آکا آلدیر مازلردی . اصنافدن بری آنلره برشی صاتمفه جسارت ایده مزدی . برکیمسه آنلره مرحمت ایدرک کیزلو بریه چك و یرسه دوکر ، سوکر ، حقارت ایدرلردی . محصورینك حالی اودرجه مشکلکشدی که کیجه لری ضمفانك و چوجقلرک آغلمه سندن او یونماز اولدی .

اول وقت علی کرم الله وجهه رسول اکرمک سعادتخانه سنده

قرق کشتی مهر لادکن صکره کعبه نك دروننه تعلیق ایندیلر .
 بونك خلافة حرکت ایتمه مک اوزره قسم ایلدیلر . بو عهدنامه نك
 ابوجهلک تیزه سی ام الجلیله تودیبع ایلدیکنه دائره بر روایت
 واردر . آنک کاتبی حقنده دخی مختلف روایتلر وارد اولوب
 منصور بن عکره بن عامر ، یاخود نصر بن خارش ، یاخود
 طلحه بن طلجه اولدینی روایت ایلمشدر . آنجق مختلف
 نسخهلری اولوب هر برینی بری یازمش ومختلف محلله تودیبع
 ایلمش اولق احتمالی درکاردر .

بوصورتله هاشمیلر کرک مسلم ، کرک غیر مسلم جمله سی
 « شعب ابی طالب » ده محصور اولدیلر . یالکز ابولهپ
 آنلردن ایرلدی و دیگر مشرکلر ایله برابر اولدی . « شعب
 ابی طالب » مکنهک بر محله سیدر [۲] . فخر کائنات افدمن
 بو محله ده تولد ایتمشدر . بنی هاشمک خانهلری هپ اوراده
 ایدی . مقدا رئیسهلری عبدالمطلب ای دوکندن « شعب
 عبدالمطلب » یاد اولنوردی . نوبت ریاست ابوطالبه انتقال
 اینجه آنک نامنه نسبت اولنور اولدی . بوکره اوله بدن ماعدا
 جمله هاشمیلر ، ابوطالب ایله برابر قلوب قریشلر ایله اختلاطدن
 کسلدیلر . خانهلری دیگر محله لرده اولان اهل اسلام دخی
 مسکنلرینی ترک ایله شعب ابی طالبه چکلدیلر . اهل اسلام
 درجه اخرویه لرینی ترفیع ایچون ، دیگر هاشمیلر ایسه قرابت

ناصرع باصرک ماعلیک غضاضة

وابشر بذاك وقرمک عیوناً

مالی شویله در که : سن بنی دعوت ایتدک . بیلدم که
سن صادق سین . طوضری سوبیلور سین . بو خصوصده
امین سین . بیلدم که محمدک دینی انسانلر ایچنده کی ادیانک اک
خیرلوسیدر . جناب حقه قسم ایدرم : بن خالک هلاکه
سرلدیجه آنلر هپ بریره کلسلر سکا دست تعدیلرینی ایصال
ایده مزلر . سن امریکی اظهار ایت ، سکا هیچ برقیصه عارض
اولماز . بونکله مبشر اول وقریرالین اول .

بونک اوزرینه بنی هاشم ایله بنی عبدالمطلبک ایلرو
کلنلرینی چاغردی و محمدک اعدادن وقایه سی خصوصنده معاونتکری
ایسترم ، دیدی . ابولهبدن ماعداسی تماماً موافقت ایتدیلر .
صوک درجه یه قدر محافظه ایده جکلرینه سوز ویردیلر .
ابو طالب دخی اول حضرتی کندی خانه سنه آلدی .

قریش بنی هاشمک حضرت محمدی حمایه خصوصنده کی
اتفاقلرینی کورنجه آنلر دخی ابوجهلک ریاستی آلتنده براتفاق
عقد ایتدیلر . بعدما بنی هاشم وبن عبدالمطلب ایله الفت
ایتمه مک ، یکدیگرلرندن قیز آلوب ویرمه مک ، آنلرله هیچ
برمعامله یه کیرشمه مک ، دائما آنلری اضرار ایتمک اوزره قرار
ویردیلر [۱] . بومالده برعهدنامه یازوب رؤسای قریشدن

[۱] بو قرارلری هادتا بوایکی فرقه یی جمعیتلرندن طرد و حقوق
مدینه دن اسقاط مقامده ایدی .

احداث ابتدی . قریشك معبودلرینه سوکوب صایبور ، امر
دینده هم سگا ، هم بزه مخالفت ایدیور . قریش آنک قتلته قرار
ویردیلر . سن ده آنی حمایه دن فراغت ایتمز ایسه ک بهادران
قریش ایله حربه حاضر اول ، یاخود سویله : دینمزه تعرضدن
آله مزه سب و دشنامدن فراغت ایسون .

ابوطالب برادر زاده سنی چاغردی . قریشك کلانی حکایه
ابتدی ونصیحت طریقیه له « ای اوغل ! ممکن اولدینی قدر
آنلره تعرضدن فراغت ایتمک مناسب اولمازمی ؟ سن بویولده
دوام ایتمکجه آنلرده عناد و اصرار لرینی آرتیریورلر ، دیدی .
فخر کائنات افندمز جواب ویردی : بن هر نه یاپارسه م جناب
حقک امریله یاپارم ؛ بشقه سنک سوزیله خط حرکتی تغییره
مقتدر دکلم . اگر همت و معاونتکی بندن دریغ ایدر ایسه ک
جناب قادر مطلق حضر تتری بکا امداد و معاونت ایدر .

ابوطالب بوکلادمن متأثر اوله رق « سن ایشکله مشغول
اول ؛ بن حیاتده اولدقجه سکا کیمسه دست آمدیسنی ایصال
ایده مز » دیدی و بروجه زیر برقاچ بیت انشاد ایلدی .

ودعوتی وعلت انک صادق

ولقد صدقت وکنت ثم امینا

ولقد علمت بان دین محمد

من خیر ادیان البریه دینا

والله لن یصلوا الیک بجمعهم

حق اوسد فی التراب دفینا

○ قریشک اتفاق و عهد نامہ سی ○

۲۴۷۔ قریش طائفہ سی اسلامک کوندن کونہ قوت بولدیغنی و دائماً ترقیدہ اولدیغنی نظر حسد ایله کوررلردی . لکن منعه مقتدر اوله مازلردی . فی الحقیقه ابوطالب ایمانہ کله مشایسده حضرت پیغمبری اوز اوغلی کبی سویبور و حمایه ایدیبور ، بنی هاشمدن ایمان ایتمه یئر دخی قرابت و عشیرت غیرتیه معاونت و صحابتدن کیرو قالمیورلردی . علی الخصوص حضرت حمزہ و عمر رضی الله عنهما کبی کندولرینک استناد کاهی اولان ذواتک اهل اسلامه التعاقی اوزرینه شریعت اسلامیہ قوت بولدی و بین القبائل انتشاره باشلادی . اهل اسلامدن برقمی ایسه حبشه یه التجا ایتدیله ، هر درلو اذا و جفادن ، صون قالدقندن بشقه یکیدن اسلامه کلنلر ایچون برالتجا کاه حاضر لادیلر .

اشراف قریش بورالری دوشندیله ، طاشندیله ، خیل مذاکره لر ایتدیله . نهایت ابوجهل بن هشام ، شیه و عتبه ابنا ربیعہ ، نضر بن حارث ، عاص بن وائل ، عقبه بن ابی معیط کبی رؤسای قومدن بعضاری فخر کائنات اقدمزک قتلنه قرار ویردیله و ابوجهلی صوک دفعه اولمق اوزره ابوطالبک نزدیکه کوندردیلر . ابوجهل نزد ابی طالبه واردی . قریشک اتفاقنی حکایه ایتدی و دیدی که : محمد ، قوم عرب بیننده یکی برملت

قوة فوق العاده سی و صوك درجه عادل وحقانیت پرور اولمیسدر .
اصحاب کرام آره سنده بر مسئله ده اختلاف وقوع بولسه آنک
رأبی طوغری چیقاردی .

ارتحال نبویده صدیق اکبرک . مقام خلافته کلسنه صوك
درجه سسی و غیرت و جمله دن اول بیعت ایتدیکی کبی زمان
خلافت صدیقه ظهور ایدن ارتداد مسئله سنده وبعده روملرله
اولان محاربه لرك سوق جیشی خصوصنده چوق خدمت لری
کورلدی . خلیفه رسول اللهک ارتحال داربقا ایتدیکی صره ده .
آنک انتخابیله خلیفه اولدی و اک اول « امیر المؤمنین » لقبیله
یاد اولندی . مقام خلافته کلدیکی وقت ممالک اسلامیة جزیره العربیه
منحصر ایکن اون سنه ظرفنده شام ، فلسطین ، الجزیره ،
بالمله ممالک ایران ، مصر ، برقه ، طرابلس غرب فتح اولته روق
ممالک اسلامیة نك حدودی آفریقاده تونسدن آسیاده جیحون
وادیسنه قدر امتداد ایتدی و بر حکومت معظمه حانه کلدی .
زماننده وقوعه کلن فتوحات حوصله بشرك خارجنده در .
زهد و تقوایی ، تواضی دخی عدالتی درجه سنده ایدی .
زماننده بونجه ممالک فتح اولمش و مدینه اموال غنائم ایله طولمش
ایکن فقیرانه بر عمر کچیر مکدن واز کچمدی . قدسک فتیحی
صره سنده دوه سنه کوله سیله مناوبه طریقله بینر ایدی . عدالتی
اودرجه ایدی که احکام و حدود شرعییه یی اوز اوغلی حقنده
دخی اولسه حرفیاً اجرا ایدر دی .

والحاصل حضرت عمر اسلامه کلدکدن صکره داثما مشرکین
مکه ایله منازعه ایدردی . بو حال زمان هجرتهدک دوام ایتدی .
حضرت پیغمبرک مشاور صادق اولمق حسبیله دین اسلامه
قوت ظهر اولدی .

حین هجرتده دخی هپ اصحاب کرام کیزلیجه مکهدن چیقوب
مدینهیه کلدیلر . الا عمر الفاروق عانی اوله رق هجرت ایتدی ،
شویله که قلیجنی قوشاندی ، یانی اموزینه و او قلینی الیه آلدی
ورؤسای قریش کعبه مکرمه حولیسندده حلقه حلقه اولوب
اوتورمقده ایکن حرم شریفه کیتدی . بیت شریفی یدی دفعه
طواف ایتدی . وایکی رکعت نماز قیلدی . بده « یوزلر قاره
اولسون » دیو رؤسای قریشه بد دعا ایدرک یانلرندن کچرکن
« آناسنی آغلامق و اولادینی یتیم و قارینسنی طول براقق ایستین
کیمسه شو وادینک اوته طرفنده بکا قوشسون » دیوب مکهدن
چیقدی و مدینهیه هجرت ایتدی . ارقه سنه دوشن اولمادی .
حضرت پیغمبردن اول مدینهیه واصل اولوب اول حضرتک
ورودینی تبشیر ایلدی . بدر ، احد ، خندق ، خیبر ، مکه ،
حین غز الرنده و دیگر غزواتده بواندی . بیعت رضوانده حاضر
اولدی . اهل شرک ایله شیرانه حرب ایدردی . احد و قعه سنده
اصحاب کرام شاشیروب طاغلقلری زمان رسول اکرمک
یاننده پایدار اولانلردر .

فاروق لقبیله تلقیب اولمسنک برسببی ده حق باطلدن تفریقده

کیتدیلمز . قریه نك اولولری حرم شریفده طویلانوب عمر طرفندن برخبر بکلمکده ایکن کوردیلرکه عمر جماعت اسلامک اوکنه دوشمش کلیور . یکدیگره دیدیلر: «باقسه کنز آ! عمر بتون محمدیلری آرقه سنه آلمش کتور یور» ابوجهل جن فکری بر شیطان حریف اولدیغدن بوکاشی بکنمدی؛ سکر دوو ایلرو واردی «خیر اوله یا عمر! بونه در؟» دیو صوردی . حضرت عمر وقارینه خلل کتورمیه رک «اشهد ان لاله الا الله و اشهد ان محمداً رسول الله» دیوب جواب ویردی . بونک اوزرینه ابوجهل نه دیه جکنی شاشیردی . سائر اعیان قریشه دخی حیرت اویردی . حضرت عمر رضی الله عنه عمومه خطاباً «بخی بیان بیلور . بیلیمیان بیلسون! بن عمر بن الخطاب» [۱] دیدی . بوجهتله قریش طائفه سنه فوق العاده شاشقناق کلدی . همان برر طرفه طاغدیلمز . ایشته اول کون اهل اسلام حرم شریفده صف اولدیلمز و جهر ایله تکبیر آلهرق میدانده جماعت ایله نماز قیلدیلمز . حضرت صدیقک آرزو ایتدیکی حاله او موفق اولدی . و اول کون رؤسای قریش «ایشته قوممز شممدی ایکی یه یولندی» دیدیلر . رسول اکرم دخی آنی «فاروق» دیوتسمیه بیوردی . «یا ایها النبی حسبک الله و من اتبعک من المؤمنین» آیت کریمه سی دخی او وقت نازل اولدی که «ای پیغمبر! سکا الله و سکا اتباع ایدن مؤمنلر کافیدر» دیمک اولور .

[۱] من عرفنی عرفنی و من لم یعرفنی فانا عمر بن الخطاب .

بناءً علیہ شرف و شانی اولوجہلہ اعلان ایدلدی .

مواہب لدنیہدہ حضرت عمر دن شویلہ نقل ایدرکہ :
 اوزمانلر بری ایمانہکلسہ اظهار ایدہمزدی ، اسلامنی صاقلاردی
 بن طشرہ چیقمد سیر صاقلہماز برینی بولدم « بن مسلم اولدم »
 دیدم . همان یوکسک سس ایله « الا ! ان ابن الخطاب قد صبا »
 (ایشیدیکنز ! عمر دیندن چیقمش) دیه باغرمغه باش اولدی
 وعالمہ اعلان ایتدی . آنک اوزرینه کفار کلوب بنملہ دوکشمکه
 باش اولدیلر . آنلر بکا اوررلردی ، بن آنلرہ اورردم . طایم
 حرم کعبہده اوطوریور ایش . آنلر ایله منازعه مزنی ایشتمش ،
 سیننی صورمش ، وقعهینی حکایه ایشلر . همان سرعتلہ کلوب
 خاقی بندن منع ایتدی . اوکوندن اعتباراً جناب حق اسلامہ
 عزت ویرنجیه دکین دائمًا مشرکین ایله دوکشوردم : اونلر
 بنی دوکرلردی ، بن اونلزی دوکردم .

قصص انبیاده دخی سائر کتب سیره اتباعاً شویلہ دیور :
 عمر رضی الله عنه حضرتلری اسلامہ کلمنی اوزرینه « یارانمز
 نه قدردر ؟ » دیو صوردی . صایدیلر « سنکله برابر تمام
 قرقه بالغ اولمشز » دیدیلر . « اویله ایسه نه طور یورز ؟ هایدی
 چیقلم ، حرم شریفه کیدهلم واعلاء کلمه الله ایدلم » دیمکه
 جمله سی یرلزدن قیام وحرکت ایتدیلر . شویلہکه اک اوکده
 عمر و صکره علی وبعده رسول اکرم ، صاغنده ایوبکر ووصولنده
 حمزه و آرقه سنده سائر اصحاب کرام یورویهرک حرم شریفه

کوزنجی اولمغله عمرک مساح اوله رق کلدیکنی خبر ووردی .
عمر صحیحاً بر قورقنج آدم اولدیغی ایچون آنک بو وجهله
کلیشندن اصحاب کزین اورکدی . حمزه رضی الله عنه حضرتلری
ایسه « عمر دن قورقاجق نه وار ؟ اکر ایملک ایچون کلش
ایسه خوش کلدی صفا کلدی . والا او قایجنی چکمدن بن
آنک باشنی یره دوشوریرم » دیرکن عمر ایچرویه کیردی .
اصحاب کرامک عمره امنیتی اولمادیغی جهتله بری صاغندن
و دیگر ی صولندن طوته رق حضور نبوی به کتوردیلر . حالبوکه
اولجه جبریل امین کلوب عمرک ایمانه کلدیکنی وهمان حضور
نبوی به کلک اوزره اولدیغی رسول اکرمه بیلدیرمشیدی .
بناء علیه اصحاب کرام عمرک کلیشندن تلاش ایدرکن رسول
اکرم تبسم ایدیوردی . و اول وجهله عمری ایچرو
کتوردکلرنده حضرت پیغمبر « براغکز » دیدی همان براقدیلر .
اودخی کلوب حضور نبویده دیز چوکدی . رسول اکرم
عمرک قولندن طوتوب « ایمانه کل ! یا عمر ! » دیو بیوردی .
اودخی خلوص قاب ایله شهادت کتوردی . بوندن اصحاب کرام
اولقدر ممنون اولدیلرکه اول وقته قدر برکیمسه ایمانه کلسه
اعلان اولمق عادت دکل ایکن بلند آواز ایله تکبیر
آلدیلر . شویله که هپ مکه زقاقلرنده ایشیدندی .
اولجه حضرت حمزه نك و اوچ کون صکره حضرت عمرک
ایمان ایتسیله دین اسلام خیلیدن خیلی قوت بولدی .

دیو صورتی ، فاطمه « اوت ! اوپله یا ؟ شہامی وار ؟ » دیو
 جواب ویردی . عمر « فاطمه ! بزم بیک بشیوز قدر مکلف
 ومزین بتلریمز وار . هیچ بریسنک بویر یوزنده بر قیراط
 ملکی یوق » بویله سویلنرک حال حیرت وترددده قالدی .
 فقط دین حقہ ایچہ میلی آقادی واول آیتک آلت طرفنہ
 باقدی « لاله الا هو الاسماء الحسنی » آیت کریمہ سنی کوردی . مناسی
 « بشقہ طابہ جق یوقدر ، آنجق اودر : اک کوزل اسملر آنکدر »
 دیمک اولور . عمر بو آیت کریمہ نک معناسنی مطالعہ ایتدی ،
 ارادہ سی لندن کتدی . همان کو کسی کورلیہ رک کلمہ شہادت
 کتوردی [۱] . حباب آنی ایشدکده تکبیر کتورہ رک کیزلنمش
 اولدینی یردن میدانہ چیقویوردی . « یا عمر ! حضرت پیغمبر
 — یاربی ! بودینی ابوجهل ایله یاخود عمر بن الخطاب ایله عزیز
 ایت — دیو دعا ایشیای ، ایتمہ بودولت وسعدت سکامیسر
 اولدی » دیو عمرہ « رده ویردی . عمرک دین اسلام علیہندہ
 اولان افکاری تمامہ عکسنہ دوندی . همان رسول اکرم صفا
 جوارنده برخانہدہ اصحاب کرامیلہ کیزلوجہ مصاحبت ایدیوردی .
 حباب رضی اللہ عنہ عمری آلوب اورایہ کتوردی . عمر واروب
 اول خانہ نک قپوسنی چالدی ، قپردہ اصحاب کرامدن بری

[۱] بر روایتده او قودینی « سبح لله ما فی السموات والارض » سورہ نبی
 ایدی « آمنوا بالله ورسوله » قول شریفنہ واصل اوانجہ کلمہ شہادت
 اتیان ایلدی .

كوردى . كندوسنه پشيماناقى الويردى وبوجهتله حدقى سكوت بولدى . فاطمه اكرچه آل قانه بوياندى وجانى ياندى ليكن غيرته كلوب حميت دينيه سى اوياندى وجناب حقه طيباندى . همان « يا عمر ! نچون آلله دن اوتانماز سين ؟ وآيات معجزات ايله كوندرديكى پيغمبره اينانماز سين ؟ ايشته بن وزوجم شرف اسلام ايله مشرف اولدق . باشمزي كسك بوندن دونمىز » ديبويردى وشهادت كتوردى . عمر نه يابه جفنى شاشيردى وهمان يره اوتوردى . « هله شو اوقود يگنر كتسابى چيقار يگنر » ديه رك صورت ملايمت كوستردى . فاطمه اول صحيفه يي كتوردى [۱] عمره ويردى . عمر يازو اوقومق بيلوردى . « طه » سوره سنى اوقومغه باشلادى . قران كريمك فصاحت وبلاغتى ومعانى ومزاياسنك حلاوت ولطافتى عمرك قلبنه فوق العاده تاثير ايلدى . يوقارودن آشاغى طوغرى تلاوت ايدرك « له مافى السموات ومافى الارض وما بينهما وما تحت الثرى » آيت كريمه سنه كلدى . معناسى (كوكلرده وير يوزنده وبونلرك آراسنده وطوپراغك آلتده كي شيلر هپ آنكدر يعنى الله تعالى حضر تيرينكدر) ديمك اولور . عمر بو آيت كريمه يي ذهننه آلدى ومعناسنه دقت ايدرك بردين فكر ومطالعه يه طالدى . وقيز قورداشنه خطاباً « يا فاطمه ! بو قدر مخلوقات هپ سنرك تكرينكميدر ؟ »

[۱] بر روايته فاطمه « اول صحيفه يي بيرتارسين » ديه رك ابراز ايتك ايستمدى عمر دن بيرتميه جفته سوز آلدق دن صكره ارانه ايلدى .

وقریش قومی ایکی فرقه اولوب اردهه بیوک مقاتله لر وقوع بولجق ایدی . بوتقـدیـرجه دکل یالکیز عمر بن الخطـاب بلکه بتون خاندان خطـاب تـف اولوردی . لکن عمر کندی رأی . وعزمنده مصر وغایت جری وپهادر بر آدم اولدیغندن بویله فداییلک یولنده کندوسنی میدانه آندی . فقط مشیره سی فاطمه ایله زوجی سعیدک اسلامی خصوصی کندوسنه مراق اولدیغندن . همان آنک حانه سنه کندی . مکر اول ائنده (طه) سورۀ شریفه سی [۱] نازل اولغله سعید ایله فاطمه آنی بر صحیفه اوزرینه یازدیروب و اصحاب کرامدن حباب بن ارثی خانه لرینه کتوروب آنی تعلم ایدیورلر مش . عمر اول خانه نک گوشه باشندن طولاشور ایکن آنلرک تلاوتی ایشیدیلجک همان شدت ایله قیوی چالذی . عمرک قلیج بلند و حدتلی بر حالدک کلدیکی کورلمکله سعید وفاطمه تلاش ایدرک اول صحیفه یی اقلادیلر و حبابی بر گوشه یه کیزلایلر . بوصورتله قیو آچیلوب عمر ایچر و کیردی « او قودینه کز نه ایدی ؟ » دیو صوردی . سعید « خیر ! برشی یوق » دهرک تلاش ایله بر جواب ویردی . عمر غضبه کاوب « ایشتهـ یکمز صحیح ایمش ؛ سزده محمدک سـحـریـنه اوغـرامـشـیکـز » دهرک سعیدک یاقه سنندن طوتدی ، یره آندی . فاطمه آنی قورتارهیم دیر ایکن عمر آنک یوزینه ده بر طوقات اوردی . همان یوزندن قان روان اولدی . عمر قیز قرنداشنک یوزندن قان آقدیغنی

[۱] بروایتده سورۀ حدید : سبح لله مافی السموات والارض .

دیو صور دی . اودخی « ملت عربك آره سنه تفرقه دوشورن محمدك وجودینی دنیادن قالدرمغه کیدیورم » دیو جواب ویردی . نعیم « یا عمر ! مشکلی ایشه تشبث ایتمش سین . محمدك اصحابی آنك باشی اوجنده طولاشیور . آکا ظفر بولمق کوجدر . طوته لم که ظفر بولدك صکر بنی عبدالمطلبك المدن خلاص بوله مازسین » دیدی . عمر بوسوزدن حدتندی . « اویله ایسه سن ده محمدیلردن سین . ابتدا سنك ایشکی بتور ملیم » دیو قلیجه ال اوردی . نعیم « یا عمر ! سن بنی براق . همشیره کفاطمه ایله زوجی سعید بن زیده باق ، که ایکسی دخی محمدیلردندر » دیدی . عمر آنلرک اسلامنه اینامادی . نعیم « اگر اینانمز ایسه ک تحقیق ایت ؛ اکلار سین » دیدی . عمرک بو حرکتی فی الواقع کندوسنجه غایت تهلکه لی ایدی . زیرا تشبث ایلدیکی ایشک عهده سندن بالفرض ککش اولسه درحال دین دعواسی بر طرفه قاله جق وعادت عرب اوزره بر بیوک قان دعواسی پیدا اوله جق

چونکه اوصرده اهل اسلام هپ مسلح کزرلردی . مبارزه یه کیریشه . جکارنده سعد ، عمره « سن اولا اقر با کدن باشلامه لیسین : همشیره ک فاطمه ایله انشته ک سعید دخی محمدیلردندر » دیدی . عمر اینانمز ایسته میوب دلیلنی صور دی . اوده جوابنده « آنلر سزک کسدیکیزی بیزلر » دیدی . عمر طوغری همشیره سنك خانه سنه کیتدی . ایله براوغلاق بوغازلق پشوردیلر . یتک صرده سی ککنجه هر بری بر بهانه ایله چکلدی . عمر بوندن سعدك کلامی صحیح اولدیغنی آکلادی . حدتلوب سعیدك اوزرینه هجوم ایتدی .

و بو قدر پاره [۱] و پررم « دیدی . عمر بن الخطاب یرندن
 قالقدی « بواشی خطاب اوغلندن یشقه یابهجق یوقدره دیدی .
 مجلسده اولانلر عمری القشلا دیلر « هایدی خطاب اوغلی !
 کورملم « سنی دیدیلر . عمر [۲] دخی همان قلیجنی قوشانوب
 کتدی [۳] . یولده نَبِیمُ بن عبدالله راست کلدی [۴] . نعیم
 کوردی که عمر قلیجی بلنده پک حدتلی کیدیور « زهیه ؟ یاعمر »

[۱] علی روایة فرمزی توپلی بیک دوه و بیک و قیه فرمزی آلتون
 وعد ایندی . بروقیه یدی مثقالدرکه تقریباً اوچ و برثلث عثمانی التونی
 ویا دوت انکار التونی ویا یوز فرانق قیمتنده در . کشده ایسه بروقیه
 تقریباً اوتوز غروش ویا یدی قرانقدر .

[۲] عمر اول امرده ابوجهلدن وعدینک توثیقنی طلب ایندی .
 ابوجهل دخی آتی هبل اعلانک اوکنه کتوره درک اوراده وعدینی تکرار
 ایله یمین ایلدی .

[۳] عمر شو حرکتیله شریعت اسلامیه نك اساسنی اورتادن قالدیمرق
 تشبثنده بولندیغنی ظن اییدیوردی . حالبوکه سائق تقدیر آنی اهل
 اسلام اینچون بیوک براستنادکاه اولتی اوزره حاضر لیوردی . آنک عدالتی
 وحقانیتی سایه سنده بودین . مبین افتاب عالمتاب کبی کوزلری قاشدیور
 بر درجه یه واصل اوله جق و قریب العهده کندیوسی مبلینلرله اهل
 اسلامک مقتداسی اولوب رایت عدالتی شرق و غربی طوته جق ایدی .
 لکن کندیوسی هنوز اشبو حقایقدن ینخر اوله رق سائق معنوسنک انده
 براویخاق کبی حرکت اییدیوردی .

[۴] ارباب سیردن بعضلرینک روایتنده سعد بن ابی وقاصه
 تصادف ایندی . پینلرنده او یولده محاوره سبقت ایتمکدن مکره عمر
 سعدی اولدیمرک ایستدی . اوده قلیجنی چکوب مدافعه یه حاضر لاندی .

وقعه فیلدن اون اوچ سنه صکره و هجرت نبویه دن قرق سنه اول دنیا به کلدی . زمان جاهلیتده قریشك اشرفندن ایدی . سفارت آنك وظیفه سی اولدیغی کبی خصمانك مفاخرینه ده جواب ویرردی . اول امرده حضرت پیغمبرك و اهل اسلامك اشد خصمانندن ایکن از ککار ایچنده قرقیجی اوله رق اسلامه کیردی . اهل اسلامك ده آب روی اولدی . روایت اولندیغنه کوره حضرت پیغمبر « اللهم اعز الاسلام بعمر بن الخطاب ابوبابی الحکم بن هشام » ديه عمر ایله ابوجهلدن برینك اسلامنی جناب حقدن نیاز اتمش ایدی . انقاس قدسیه سی برکاتیه قلبنه انوار حقیقت تجلی ایتدی و ایمان ازلیسنی اظهار ایلدی . عمرك اسلامه کلمسی حقدنه کتب سیرده تفصیلات وار ایسه ده قصص انبیاده منجز و منقح بر صورتده حکایه و تصویر ایدلمش اولدیغندن بورایه عیناً درج ایله ایجاب ایدن یرلرده بعض مطالعات علاوه ایدلی .

حمزه نك ایمان اتمسیه دین اسلام بك زیاده قوت بولدی و اهل اسلام فوق الاماده ممنون اولدی . بوایسه قریشه بك زیاده کوچ کلدی . آنك اوزرینه قریشك اولولری طوبلانوب مشورت ایتدیلر . « محمدیلر کیتدکجه چوغالیور ، بوایشك صوکی فنا کورینیور ، وقتیه بوکا باشلیجه برچاره دوشمه لیدر » دیدیلر ، ههبری بررأی ویردی . ابوجهل دخی « محمدی اولدیرمه کدن غیری چاره یوقدر و بوکا کیم ظفریاب اولورسه شو قدر دوه

مدینه منوره به هجرت ایتدی . بدر غزاسنده حاضر بولنه رق فوق العاده شجاعت و بسالت ابراز ایتدی . احد غزاسنده دخی حاضر بولنه رق خصمای دیندن اوتوز برکشی بی اولدیر - دکن صکره معهود هندك کوله سی حبشی طرفندن آیلان اوق ایله شهید ایدلی . شهادتی هجرتك اوچنچی سنه سی شوانك نصفنده و ۵۷ یاشنده وقوع بولدی . قریش قادینلری بو محاربه ده شهدای مسلمینك قارنی یارار ، برونلرینی ، قولاقلرینی کسه رك بیونلرینه قلاده یاپارلر ایدی . فخر کائنات افندمز ایله هاشمیلره شدت عداوتله مشهر اولان ابوسفیانك زوجه سی و معاویه نك والده سی مزبور همد دخی حضرت حمزه نك کوکسفی یاردی قره جکرینی چیقاروب دیشلری ایله چکندی . فخر کائنات افندمز بوندن پک زیاده متأثر اولوب اغلادی و جنازه نمازینی بالذات قیلدیردی . بو حاللر آندن صکره اهل اسلام ایله مشرکین باینده کی عداوتی تشدیده بادی و برچوق نتایج و خیمه یه سبب عادی اولمشدر .

۲۴۶ . — حضرت حمزه نك اسلامه کلسندن اوچ کون صکره عمر دخی ایمانه کلدی . عمرك کنیه سی « ابو حفص » باباسی خطاب بن نفیل بن عبدالعزی بن رباح بن عبدالله بن قرط بن رزاح بن عدی بن کعب در . نسب نبوی ایله کعبده ملاقی اولورلر . والده سی بی محزومدن حنتمه بنت هاشم بن مغیره درکه ابوجهلک عمزاده سی و بر روایتده همشیره سیدر .

حمدت الله حین هدی فؤادی
الی الاسلام والدين الحنیف

لدين جاء من رب عزيز
خیر بالعباد بهم لطیف

اذا تلیت رسائله علینا
تحذیر دمع ذی اللب الحصیف

رسائل جاء احمد من هداها
بايات بينة الحروف

واحمد مصطفى فينا مطاع
فلائعشوه بالقول الغنیف

فلا والله لانعطيه قوماً
والا نقض فيهم بالسيوف

ايات مذكوره شومالدهدر : جناب حق قابی اسلامه
ودین حنیفه هدايت ایتدیکنده حمد ایتدم . بو قوللرینك احوالنه
خیر وآنلر حقنده لطیف اولان رب عزیزدن کلمش بر دیندر .
بزه اول اللهك رساله لری تلاوت اولاندینی وقت . اب وحه اف
صاحبی اولانلرك كوزندن یاشلر بوشانور . بو رساله لر حروفی
بین وواضح آیتلر ایله جناب احمده کلمشدر . حضرت احمد
مصطفی بزم ایچمزده سوزی دیکنلور بزاتدر . آنك حقنده
شدتلی سوزلر سر یاسه یكز . اللهه قلم ایدرم ؛ قلیج ایله بینمیزی
فصل ایتدکجه آنی هیچ بر قومه ویرمیز .

حضرت حمزه ایلروده فخر کائات افسدمزك معیتنده

برحریف ایدی . حتی رسول اکرم « یارب! بودینی ابوجهل ایله یاخود عمر بن الخطاب ایله عزیز ایت » دیو جناب حقّه دعا ایتمشیدی . چونکه اول وقت قریش ایچنده اک زیاده سوزینی یوریدن و خاطرینی صایدیران بویکیسی ایدی . ورسول اکرمه اک زیاده عداوت کوسترن دخی آنلر ایدی . الحاصل ابوجهلک حمزه یی بتون بتون محمدیلک غیرتنه دوشورمامک ایچون باشنی یارمشیکن آندن انتقام آلق سوداسنه دوشمدی . حمزه ایسه شرف اسلامه پک مستعد اولدینی حالدّه حضور محمدییه واردی و ابوجهل ایله اولان ماجرای حکایه ایدرک تسلی ویردی . رسول اکرم دخی آنجق کندوسنک ایمان ایتسیله متسلی و ممنون اوله جغنی بیان بیوردی . آنک اوزرینه حمزه درحال کلمه شهادت کتوردی .

آنک اهداسی پک بیوک اهمیت آلدی حضرت پیغمبرایله اصحابنک اک صقندیلی برزمانه تصادف ایتدی . « اسدالله » لقبیله تلقیب اولندی . بووقعه اهل اسلام ایچون باعث سرور و شادمانی ، مشرکین ایچون بادی الم وجدانی اولدی . آرتق اولکنی راده ده آنلره اذا ایده من اولدیلر .

حضرت حمزه رضی الله عنه اسلام ایله مشرف اولنجه فیابعد رسول اکرمی حمایه ایده جکینی قریشه اعلان ایلدی . و بومالده برکوزل قصیده سویلدی .

قصیده مذکورنک بعض ایاتی شونلردر :

اوق یایی ایله ابوجهلک باشنه اوردی . اوراده ابوجهلک منسوب اولدینی بنی مخزومدن بعض کسان واردی . حمزه یه مقابله ایدرک ابوجهله معاونت اتمک ایستدیلر . بیوک برعربده چیقه یازدی . لکن ابوجهل آنلری منع ایتدی « براقکز ! حمزه نك حقی واردر : بن آنک برادرزاده سنه فنا سوزلر سویلدم ، دیدی .

قصص انبیا ده دیورکه : ابوجهل بویه سویایه رك انصاف وحقانیت صورتی کوستردی وحمزه یی باشندن صاودی وکندی یاراننه « امان ! آکا ایشمیگز . واروب حدت ایله مسلمان اولور . آنکله محمدیلر قوت بولور ، دیو نصیحت ویردی . چونکه حمزه قریش ایچنده عزیز و محترم وغایت بهادر بر آدم ایدی وهنوز ایمانه کلمه مش ایسه ده عربلر بیننده عشیرت واقربا غیرتی زیاده اولدیغندن برادرزاده سی ایچون هر شیئی کوزه آلدیرمشیدی . و ابوجهلک متعلقات و طرفدارانی چوق ایسه ده بینلرنده عربده بیودیکی تقدیرده حمزه نك طرفنده دخی بر فرقه پیدا اولوب بودخی بالطبع اهل اسلامه طرفدار بولنوردی . ابوجهلک عقلی و فکری ایسه اسلامک قوت بولماسی خصوصنه مصروف ایدی . بناءً علیه حمزه نك سببیه قریش ایچنده بر تفرقه دوشوبده بوجهته دخی اهل اسلامک قوت بولمسندن صاقینوردی . یوخسه ابوجهل قریشک اولولردن ، مرعی الخاطر وسوزی نافذ ومؤثر ، طرفدانی چوق وکیمسه دن پرواسی یوق

ایدوب اوده قبول ایدرك اسلامه داخل اولدی. بو وقعنهك
فرداسی کونی حمزه اسلامه کلمکله اهل اسلام ایچون بیوک بر
مکافات اولدی.

۲۴۵. — حمزه حضرت پیغمبرک لاب عمجه سیدر. کنیه سی
ابوغماره و ابو یعلی در. والده سی هاله بنت وهیب بن عبد مناف،
ام رسول الله آمنهك عم زاده سیدر. ابولهبك ازادلوسی اولوب
فخر کائنات افندمزى ارضاع ایتمش اولان «نویبه» حضرت
حمزه پی ده ارضاع ایتمش اولمغله رسول اکرم افندمزك رضاعاً
برادری ایدی. حضرت پیغمبردن ایکی و بر روایتده دوت یاش
بیوک ایدی.

حمزهك اسلامنده روایات غدیده وارد.

ابوالفداندك روایتنه کوره برکون فخر کائنات افندمز
صفاده اوتوریوردی. ابوجهل بن هشام یانندن کچدی. آکا
سب ایتدی. اول حضرت هیج بر جواب ویرمدی. عمی
حمزه اوکون آوده ایدی. عبدالله بن جدعانك جاریه سی
ابوجهلك سوزینی ایشتمش ایدی. حمزه آودن کلوب بر معناد
سلاحلری اوزرنده اولدینی حالد طواف ایچون حرم شریفه
کیدر ایکن جاریه کیفیتی خبر ویردی. حمزه هنوز اسلامه
کیرمه مش ایسه ده برادرزاده سی حقنده فنا سوز سویلندیکنه
حد تلندی طوغری جمع ناس اولان محله کیتدی.

«نم برادرزاده می سب ایدن سنمیسین؟» دهرک بیوننده کی

اولیوب اصحاب کرام کندی عشرتلی ایچنده و حرم شریفک بر طرفنده متفرق اولدیلر. حضرت ابوبکر قالدی. بر خطبه او قودی، ناسی جناب حقه و رسولنه دعوت ایتدی. ملت اسلامیه ده ابتدا او قونان خطبه بودر. لکن مشرکالر قالقوب کرک کندوسنی و کرک سائر مسلمینی ضرب و تحقیر ایتدیلر. عتبه بن ربیعہ ابوبکرک بوزینه نعاین ایله اوردی بنی تیم کلوب اللرندن قورتاردیلر؛ بر کلیمه صاروب خانه سنه کوتوردیلر. بر مقدار عقلی باشنه کانیجه حضرت پیغمبرک نه حلدہ اولدیغنی سوال ایتدی. والده سی «ام خیر» بوبلار، باشمزه هپ آنک یوزدن کادی. سن حالا آنی صورار سین دیدی و بر مقدار طعام احضار ایتدی. ابوبکر «اول حضرتک حاله واقف اولما. دقجه جیم» دیه یمین ایتدی. نهایت خطابک قزی ام جمیله واسطه سیله تحقیق ایتدیلر. اول حضرتک صحت و عافیت اوزره اولوب بنی ارقمک خانه سنده بولندیغنی آکلادیلر. آقشام اولوب یوللر خالی اولنجه ایکی قادین ابوبکرک قولتوغنه کیروب ارقمک خانه. سنه کوتوردیلر. حضرت پیغمبر قارشولوب آلندن اوپدی. حال و خاطرینی سوال ایتدی. اهل اسلامدن حاضر بولنانلرده او یولده استقبال ایتدیلر و حاله آغلادیلر. ابوبکر «یا رسول الله! وجودمده برشی یوقدر، یا لکنز عتبه نك ضربه سندن حاصل اولان جریحه اضطراب و یریبور» دیدی و والده سنک اسلامنی چون دعاسنی نیاز ایتدی. اول حضرت ده والده سی ام خیری دعوت

— ﴿باب خامس﴾ —

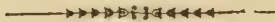
— عمر ابله حمزه نك اسلامندن ابو طالب ابله خدیجه نك وفاتنه قدر —

﴿درت سنه لك وقایه حاویدر﴾

(مندرجات : اسلام حمزه . اسلام عمر . قریشك اتفاق وعهد نامه سی .)
 (هاشمیلرک شعب ابی طالبده محصوریتی . محصوریتك رفی . ایرانیلرک)
 (روملره غلبه سی « الم غلبت الروم » سوره سی .)

۲۴۴ . — نبوتك التنجی و عمر نبوتك قرق التنجی
 سنه سنده حضرت حمزه و آندن اوچ کون صکره حضرت عمر
 اسلامه کلدی . آنلرک اسلامه کلسیله دین اسلام خیلی قوت
 بولدی ، شرفی آرتدی . بو ایکی ذاتك تاریخ دین اسلامده
 اهمیت فوق العاده سی و موقع عظیمی واردر .
 حمزه اسلامه کله دن بر کون اول مهم بر وقعه اولمشیدی .
 هنوز اصحاب کرام اوتوز سکیز کشی ایدیله . ابوبکر « آرق
 میدانه چیقلمه دیر ، اول حضرتده «یا ابا بکر هنوز عددمن
 آزرده ديه اعتذار ایلردی . بر کون آنك الحاح و ابرامی اوزرینه
 رسول اکرم اصحابیله برابر حرم شریفه کیتدی . لکن جماعته ،

نیت ابراهیمدن صکره کلمشدر» دیدی. جعفر «ان اولی الناس
بإبراهیم للذین اتبعوه وهذا النبی» آیتی تلاوت ایتدی.
نجاشی «یارب! بو کون بکا دین ابراهیمی اظهار ایتدک.
بن ده او دین اوزرهیم» دیدی مهاجرین کرامه امنیت تامه
احسان ایلدی. بعض مورخینک بیاننه کوره مرآ دین اسلامی
قبول ایتدی.

ایله سزك دیدیککز آره سنده شو قدر فرق یوقدر [۱] .
 سزی و نزدنن کلدیگکز ذاتی تبریک ایدرم . شهادت ایدرم که
 او ذات جناب حقک رسولیدر ، آنی عیسی علیه السلام تبشیر
 ایتمشدر ، انجیلده آنک حقنده متعدد اوامر و وصایا واردر .
 ملکتمده حضور قلبه اقامت ایدیککز ، کیمسه سزه تعدی
 و تعرض ایده مز .

بونک اوزرینه « جناب حق بکا بوملکی رشوتسزوردی ،
 بنده سزدن رشوت قبول ایتم و کیمسه نک سوزینی دیکله م »
 دیدکن صکره « پیغمبرلرینی تکذیب ایدن قومک هدیه سی بکا
 لازم دکل » دهرک قریشک کوندردیکی هدایایی رد ایتدی .

سفرای قریشک عودتندن صکره حبشه قیسساری مها -
 جرین اسلام ایله . باحیه ایتک ایستدیلر . نجاشینک حضورنده
 جعفر طیار « قل یا اهل الکتاب تعالوا الی کلمة سوا بیننا و بینکم
 الا نعبد الا الله » آیتی او قودی . بعده « ما کان ابراهیم یهودیا
 و لائصرانیا و لکن کان حنیفا مسلما » آیتی (۲۰۱ فقره)
 تلاوت ایدنجه نجاشی « طوغری سویلیورسین : یهودیت و نصرا

[۱] زمان نبویه سوریه و حبشه اهالیسی نصرایتک نسطوری
 مذهبنده ایدیلر . حضرت عیسا ده لاهوتیت ایله ناسوتیتک آیری
 اولدیفنی قبول ایدرلردی . حالبوکه قونسیلار بو ایکی عنصرک اتحاد
 ایتدیکنه و حضرت مریم جناب حقک والدهسی اولدیفنه قرار و برمشلر
 ایدی .

نجاشی « جناب حقه یمین ایدرم ، بو کلام حضرت موسایه وحی کلن یردن نازل اولمشدر » دیدکدن صکره قریشک مبعوثلرینه توجیه خطاب ایله مهاجرلری تسلیم ایدمه جگنی سویلیدی . آنلرده مایوس اوله رق نجاشینک حضورندن چیقوب کیتدیلمر . عمرو رفیقنه دیدی که :

— بن یارین بو حریفلری قتل ایتدیررم .

— آره مزده قرابت واردر ، اوله شی یایمه .

— بهمه حال آنلرک اهلاکنه سبب اوله جغم .

فی الحقیقه فرداسی کونی عمرو نجاشینک حضورینه چیقوب « سز بو طائفه بی بیلورمیسکز ؟ آنلر سزک دینکره مخالف سوزلر سویلرلر » دیدی . نجاشی جعفری چاغروب « حضرت عیسی حقنده نه دیرسکز ؟ » دبه صوردی . جعفر جواب ویردی : جناب حق نه دیمش ایسه آنی دیرز . « هو عبدالله ورسوله وکلمته القیها الی مریم وروح منه » (عیسی جناب حقک قولی ورسولیدر ، مریمه القا ایتدیکی کلمه سیدر ، روح اللهدر) .

نجاشی یردن بر چوپ آلوب دیدی که : حضرت عیسی

تأثری اوزرینه دکلیدر؟ فی الحقیقه اول حضرتک طلاقتی وقرآن کریمک بلاغتی قلوبه تأثیر ایدر واک شدتلی خصماسندن بیله نیجه لرینی دائرة اسلامه جلب ایلریدی .

روحز دیدی که: بن ربك تعالی طرفدن سكا پاك و طاهر بر اوغل بخش ایتك اوزره رسولم۔۔ مریم دیدی که: بنم اوغلم فصل اوله بیلور؟ حالبوکه بکا انسان الی واصل اولماشدر. بن باغی ده دگم۔۔ روحز دیدی که: واقعا اوله دره لکن ربك جل شانہ بیورر که «سكا اوغل احسان ایتك بنم ایچون قولای بر شیدر. آنی انسانلره قارشو قدرتمزه علامت و طرفزدن مؤمنلره رحمت قیلدق. بو ازلده تقدیر اولتمش بر امردر»۔۔ مریم عیسیاه حامل اولدی، عائله سندن اوزاق بر محله چکلدی. ولادتک اوجاعی آنی بر خرما آغاجنه استناده مجبور ایتدی. محجوب۔ بیتدن «کاشکی بوندن اول فوت اوله رق کلیا فراموش ایدمش اولیدم» دیدی۔۔ روحز آلت طرفدن ندا ایدرک دیدی که: محزون اوله! جناب حق سنک آباغک آلتنده بر ایره ق خالق ایتدی. خرما آغاجنک دانی تحریک ایت. سكا تازه خرما دوشورسین. خرمان اکل ایت، صودن ایچ قریرالین اول.

نجاشی ایله برابر حاضرین جعفر طیارک شوسوره جلیله یی کمال طلاق ایله او قودینغی وقواعد اسلامیه یی تقریر ایتدیکنی ایشیدنجه تأثرلرندن کندیلرینی ضبط ایده میوب آغلادیلر [۱]

[۱] عجباً بو آیات بیناتی بالذات فخر کائنات افندمزک فم سعادتلرندن ایشتمش اولسه لردی نه یاپارلردی. حضرت عمر دین اسلامک ایکی ییوکخصمی ایکن اسلامه کلسی برسوره جلیله یی استاعندن حاصل اولان

حالبوکه زوجه م چو جقدن کسلیدی. بن اختیار لقدن ضعفه دوچار اولدم. - جناب حق طرفندن بر ملک دیدی که: فی الحقیقه اویله در. لکن ربك جل شانہ بیورر که: بنم ایچون بو بر امر سہیلدر، بوندن اولده سنی یر اتم؛ حالبوکه سن ہیچ برشی دکل ایدک. - ذکر یا مناجاتنده دیدی که: یارب! زوجه مک حمانه دائر بکا بر علامت کوستر. - جناب حق دیدی که: سکا علامت اولمق اوزره بر دوزی به اوچ کیجه و کوندوز انسا نلر ايله تکلم ایدمه سین. - وقتا که زوجه سی حامل قالدی، ذکر یا سجده کاهندن قومنک یاننه چیقدی و «صبح اقشام نماز قیلدکز» ديه آنلره اشارت ابتدی. یحیی دنیایه کلنجه «ای یحیی! توراتی قوت ايله اخذ ایت» ديه الهام ابتدک؛ صبی ایکن اکا نور حکمت احسان ایلدک. نزد الوهیت مزدن آکا مرحمت و رأفت و یردک. رتبه تقوایه و اصل اولدی. والدینه مطیع و منقاد قیلدق. اویله عاصی و جبار اولمادی. طوغدینی کون، اولدیکی کون، و دیر یلوب بعث اولندیغی کون سلامتہ نائل اولدی. - یا محمد! قرآن کریمده مریمی اتیان ایت. معذرت نسا ئیه می ختامه ایردیکنده اغتسال ایچون عائله سی خانه سندن شرق جهتنده واقع بر مکانه چکیلوبده آنلردن تستر ایچون بر پرده انخاز ایدنجه اکا روحمزی ارسال ابتدک. اکا تام بر بشر صورتندم. تمثل ابتدی. - مریم آکا دیدی که: سندن جناب حقہ استعاذه ایدرم. اگر مؤمن متقی ایسه ک بکا اطالہ دست تعرض ایتمه. -

رسالتی قبول ایلديك . طريق باطلدن دين حقه دونديك . قومنز
 بزه بوندن طولايي بغض و عداوت ايتدي . درلو درلو
 صورتلرله بزه اشكنجه ايتديلر . نهايت جور و جفالرينه
 تحملمز قالمادي . پينغمبرمز هجرت ايمه مزه اذن ويردي .
 پزده حكمداران اينجده سزى اختيار ايتديك . آنلك ظلمندن
 خلاص اولق ايجون زير حمايه گزه النيجا ايلديك .

نجاشي «خاطر يكرده وار ايسه پينغمبر كرك كتورديك
 كلامدن برمقدار او قويكز» ديدى . جعفر «كهيمص» سوره سنى
 «فكلى واشربى وقرى عينه آينه قدر او قودى كه شو مآله دره
 كهيمص حقيچون . بو آيت ، ربك تعالانك قولى ذكريا
 حقنده كي رحمتك تذكاريدر . ذكريا تكريسنه خفيا دعا ايدرك
 ديدى كه: يارب ! اختيار اقدن كيكلريمه ضعف كلدى . صاچلرم
 آغاردى . ربم ! شمدي به قدر سكا وقوع بولان هيچ بر منا -
 جاتمده محروم اولمادم . بندن صكره خلف اوله جق عمزاده -
 لرمك امر دينده قصور ايمه لرندن قورقارم . زوجه مده
 طوغورماز اولدى . ربم ! فضل وكرمكدن بكا دينده ولى اوله جق
 بر ولد بخش و احسان ايت . بكا و آل يعقوبه وارث اولسون .
 آنى رضاي شريفكه نائل اولانلردن قيل . - جناب حق ذكريانك
 دعاسنه اجابتله ديدى كه: يا ذكريا ! سكا يحيي اسمنده برچو جق
 ويره جكمزى تبشير ايدرز . بوندن اول بو اسمده كيمسه
 يار اتمادق . - ذكريا ديدى كه: يارب ! نصل او غلم اوله بيلور ؟

— بو حالده بزدن نه ایسترلر ؟

عمر و جواب ویردی : بونلر بابالریمزك ، دده لریمزك دینه مخالفت ایستدیلر ؛ معبودلریمزه طعن و تشنیع ایلدیلر ؛ کنجلریمزك اعتقادینی بوزدیلر ؛ قوممزك ایچنه تفرقه بر اقدیلر . آنلری بزه تسایم ایدیکز ، اسکی حاللرینه ارجاع ایدملم .

نجاشی اسلامه دائر جعفر دن معلومات ایستدی . جعفر شو یولده ایضاح ایتمدی : بز جاهل بر قوم ایلك . اصنامه طاہاردق . اولو اتی یردك . بالجمله فواحشی ارتکاب ایدردك . بینمزده «الحکم لمن غلب» قاعده سی جاری ایدی . جناب حق ایچمزدن بزه حسب و نسبی معروف ، دیانتله موصوف ، صدق و امانتله مشتهر بر رسول کوندردی . بزنی جناب حقه ارشاد ، وحدت الهیه یی تعلیم ایتمدی . عبادت او کرتدی . آغا جدن طاشدن یایدیغمز اصنامه تعبددن و جناب حقه شرك قوشمقدن واز کچیردی . قار اوینامقدن ، ربان منع . معاصیدن نهی ایتمدی ، سوزمزه صادق ، تعهداتمزه مستقیم ، آقارب و همجنسمز حقمنده رحیم اولمقلغمزی امر ایلدی . قادینلرک ناموسنه تعدیدن ، اموال ایتامه تعرصمدن کچیردی . صوم و صلوات و صدقه ایله امر ایتمدی . بزه او ایله بر کلام کتوردی که کیمسه نك سوزینه بکزه من . دلائل واضحه و معجزات باهره ایله بزه یقیناً معلوم اولدی که حق پیغمبردر ، سوزی طوغریدر . جناب حق طرفدن کوندرلمشدر . آتی تصدیق ایتمدك ،

اهل اسلام نجاشینک حضورینه کما کمزین حبش-یلری
 ممنون ایتک ایچون نه یولده اداره لسان ایتک لازم
 کله جکنه دائر تعاطی افکار ایتدیله جعفر طیار « طوغری
 سوزدن خیرلو برشی یوقدر » دیدی. دیکر لری آکا اویدیلر
 ونه سویلمک لازم کلور ایسه جعفر طرفندن سویلنمسنه قرار
 ویردیله .

نجاشی علما و اساقفدن بر مجلس عقد ایتیش ایدی. مها-
 جرین مجلسه کیردیله، قریشک سفراسی کبی سجده ایتیموب
 تحیت اسلام اوزره سلام ویردیله. ندیملر سجده ایتمه ملرینک
 سببنی صوردیله. « بز جناب حقدن بشقه کیمسه یه سجده
 ایتیمز. پیغمبر من بزی غیره سجده دن منع ایتدی، یالکز اللهه
 سجده ایله امر ایتدی » دیه جواب ویردیله .

نجاشی بونلرک سوزندن متأثر اولدی، علما و حضار
 آنلره رعایت ایتدیله. نجاشی « قریش سفیر کوندرمش، سنرک
 اعاده کنزی طلب ایدیورلر، نه دیرسکیز؟ » دیدی. جعفر
 دیدی که: ای ملک! بونلردن صوریکیز: بز آنلرک کوله سیمی یز؟
 عمرو — خیر! جمله سی حذر، اصیلدر.

— آنلره بورجز وارمیدر؟

— خیر هیچ بریمزه بورجلری ده یوقدر!

— آنلردن کیمسه یی قتل ایتدکده قصاصمی ایتدیورلر؟

— خیر! اوله برطلبمز یوقدر.

سببنی شو یولده ایضاح ایتدی : بزم قبيله من بیو کدر . شعباتی چوقدر . مکه ده بنی هاشمدن بری چیقدی . پیغمبر لک دعوا . سنده بولنیور ، ساحر لک ایدیور . یکی بر دین احداث ایتدی . ایچمزدن بعضری آتی تصدیق ایتدی . بو عملرندن طولای کندیلرینه جزا ایلدی . بونک اوزرینه آنلرک هر بری بر طرفه صاوشوب کیتدی . عمزاده لریمزدن بعضری بورایه کلشله . بزدن و بابالری نك دیندن یوز چویر مشله . حکومتک دینی اولان نصرانیته ده قبول ایتمه مشله . آنلرک بزه تسلیم و اعاده سی رجا ایدرز .

نجاشینک مصاحب و راهبری عمروی تصدیق ایتدیله . « فی الحقیقه ! هر طائفه کندی قومنک حالی ده ااعلا بیلور . اشبو ملتجیلری قریشه تسلیم و اعاده ایدرک آنلری ممنون ایلمک مناسبدره . یولنده اداره لسان ایلدیلر .

نجاشی « بکا التجا ایدنلری خصم لرینه تسلیم ایدمه » ديه جواب ویردی . نجاشی کتب سالفه بی کورمش ، تورات و انجیلی او قومش ، حضرت عیسان صکره بر پیغمبر لک کله جکنی آنلردن او کرشم ایدی . عمرودن دعوی نبوت ایدن ذاتک اسمنی صورتی . « محمددره » دیدی . دین و مذهبی سؤال ایتدی . عمرو « آنک مذهبی یوقدر » جوابی ویردی . نجاشی « اویله ایسه کندیلرندن تحقیق ایدمه » دیدی و مهاجرین اسلامی حضورینه دعوت ایلدی .

قریشک نجاشی به مراجعتی

۲۴۳. — اهل اسلامك حبشه دیارنده چو غالمسندن
 و دین اسلامك اطرافه انتشار ایتمسندن قریش اندیشه به دوشدی.
 اهل اسلام مهاجرلرینی نجاشیدن طلب ایتمك اوزره همرو بن
 عاص ایله عبدالله بن ربیعہ [۱] سفیر تعیین ایتدیله . كرك
 نجاشی به و كرك مصاحبلرینه متنوع هدایا کوندردیله [۲]. حبشه به
 مواصلتلرنده اولاً نجاشینك مقربلرینی کوردیلر ، رؤسای
 روحانیه به مراجعت و آنلره مخصوص هدیه لری تقدیم ایتدیله .
 ایچمزدن بعض کنجبلر بابالرینك دینی ترك ایله بورایه گنشلر ،
 نجاشینك دینی ده قبول ایتمه مشلر . بابالری و اقربا و متعلقاتلری
 آنلرك اطاده سنی نجاشیدن استرحام ایدیورلر ، زمینده افهام
 مرام ایتدیله و آنلردن معاونت کوره جکلرینه دائر و عد
 الدیله .

سفیرلر نجاشینك حضورینه تقدیم اولندقلرنده عادتلری
 وجهله سجده ایله نجاشی به عرض تعظیلات و هدیه لرینی تقدیم
 ایلدیله . نجاشی مقصدلرینی صوردی . عمرو بن عاص سفارتك

[۱] برروایتده عمار بن ولید ایله عمرو بن عاصی کوندرمشلردر .

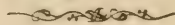
[۲] بو هدایانك بر قسمی نجاشینك نزدنده مقبول اولان طائف

صغتیانندن معمول ایش .

لايق دكادره سنك ايجونده قومكك آره سندن چيقوب كيتمك معقول دكادره . زيرا سن ضعفايه دستكير اولورسين، فقرايه اكرام ايدرسين، طبيعتك كوزل، عادتك مقبول، اخلاقك سويلى در. سنى كنديمه قومشو ايدهيم . حضور قلبه عبادت ايتمه . المدينه كلديكى قدر سكا رعيت ايدر . خصماكه قارشو حمايه ايلرم » ديدى .

بونك اوزرينه صديق اعظم حضرتلرى هجرت فكرندن فارغ اولدى . حارنك قوسى اوكنه برمسجدبنا ايدرك عبادتيله اشتغال ايتمكه باشلادى . جهراً قرآن عظيمى تلاوت ايدر ، تلاوت ايتدكجه تأثرندن آغلاردى . مشرकिनك قادينلرى ، چوجقلى اطرافنه طوپلانوب كمال تعجب ايله استماع ايدرلر و اسلامه محبت باغلارلردى . قریش بو حاله واقف اولنجيه حارنه خبر كوندرديلر: ابوبكر ك مسجدنده علاناً نماز قيلمسنيه راضى دكلر . جايزكه قادينلرمز و چوجقلمز آنى كوره كوزه اسلامه ميل ايدرلر . اكر نماز قيله حق ايسه خانه سنده قيلمسون . اولمازسه قومشولغى ترك ايتسون . بزآنك حقمندن كلوروز .

حارث قریشك سوزيني ابوبكره سويلدى . حضرت صديق » بنده سنك قومشولغى ترك ايتدم ، جناب حقه ك قومشولغى بكا كافيدره ديوب اورادن مكه يه عودت ايلدى .

بوزاردن بری عبیدالله بن جحش درکه تنصرايش ایدی [۱].
 حبشه ده مهاجر لردن یدسی ارکک، بشی قز اولق اوزره اون
 ایکی اولاد دنیابه کلدی. خیر فتح اولسدینی کون جمعفر بن
 ابی طالبک معیتنده دخی اون ایکیسی ارکک، آلتیسی قادین،
 یدسی اوغلان چوجنی اولق اوزره بکرمی آلتی کشی عودت
 ایلدی.

ارباب سیرک بیانسه کوره نبوتک اون ایکنجی سنه سنده
 عقبه اولادن صکره ابوبکر صدیق دخی حبشه دیارینه مهاجرته
 قرار ویردی. فی الحقیقه فخر کائنات علیه اکمل النجیات
 افدمز حضرت لردن افتراق ایتک غایت مشکل کلیوردی، لکن
 اهل شرکک اذا و جفاسی آتی بویله بر قرار اتخازینه مجبور
 ایش ایدی. مکهدن چیقوب «برک الغماده» دینان محله واصل
 اولنجه بنی لیث قبیله سنک رئیس حارث بن [۲] زیده تصادف
 ایتدی. «زیه کیدیورسن؟» دیه صورتی. «قوم بنی وطنمدن
 چیقاردیلر. او قدر جور و جفا ایتدیلرکه هجرته مجبور
 اولدم. بلکه اوراده ربه حضور قبله عبادت ایدرم» دیه
 جواب ویردی. حارث «سنک کبی بر ذاتی مکهدن چیقارمق

[۱] بونک زوجه سی ام حبیب بنت ابی سفیان بن حرب دخی
 برابر ایدی دین اسلامده ثبات ایتدی مدینه یه عودتدن صکره فخر
 کائنات افدمز آتی تزوج ایلدی.

[۲] مواهب لدنیه نک روایتنده اسمی مالک بن دغنه در.

اولمایدیغدن صرف نظر بیورلمشدر . چونکه سوره اسرانك ۷۶نجی آیتده « وان كادوا لیستفزونك من الارض لیخرجوك منها و اذا لایلبثون خلافاك الا قلیلاً » (آز قالدی كه اهل مكه سنی دشمنلق و تحريك ایله مملكتدن چیقارسونلر . لکن اوصورتده سنندن صكره اوراده بك آز وقت اقامت ایده بیلمورلر) بیورلمشدر . فی الحقیقه او ایله اولدی یا ! حضرت پیغمبر مكه نی ترك ایله یثوبه هجرت ایتدكدن هان برسنه صكره شو مهاجرته سبب اولرك قسم اعظمی بدر محاربه سنده خاك هلاكه سرلدیلر . اشبو مساعده اوزرینه اصحاب كرام ایكنجی دفعه حبشه یه هجرت ایتكه باشلادیلر . بودفعه اصحابدن چوق كیمسه لر هجرت ایتدی . حضرت علینك بیوك برادری جعفر بن ابی طالب دخی آنلك یانسه كیتدی . اسلامه داخل اولانلر چوغالدقجه بر طرفدن مهاجرته دوام ایدرلردی .

واقدی دیوركه : دفعه نایسه ده هجرت ایدنلر سكسان ایكیسی ارلك [۱] ، یكرمی بری قالدین اولمق اوزره یوز اوچ كشی ایدیلر . بونلر حضرت پیغمبرك مدینه منوره یه هجرتی استخبار ایدنجه یه دكین اوراده قالدیلر . مؤخرأ بونلردن اوتوز اوچی هودت ایتدی . ایكیسی ، كده ارتحال ایتدی . یدیس ی حبش اولندی . یكرمی دردی مدینه یه واصل اولوب بدر غزاسنده حاضر بولندیلر . ارض حبشه ده قالدیلردن یدیس ی وفات ایتدی .

[۱] عمار بن یاسرده مهاجرتدن ایسه سكسان اوچ اولور .

بزی استعجاب ایتدی ، احوالمزی تجسس ایلدی ، بزه امنیت
ویردی . آم واکدارمزی ازاله ایتدی .

عثمان بن عفان دیدی که : یارسول الله ! حبشه نك تجارت
مملکتی اولدیغنی کوردم . بر آیلق تجارتده چوق فائده حاصل
اولور . بوگونلرده اهل اسلام ایچون آندن اعلا یر اولماز .
جناب حق بردار هجرت تعیین ایدنجهیه دکین ، یاخود قومز دین
اسلامی قبول ایدوب مؤمنلر قریشک اذا وجفاسندن وانواع
مهالکدن خلاص اولنجهیه دکین حبشه یه کیتمک مناسبدر .
تجاشی حقمزده چوق لطف ایتدی ؛ پک زیاده رعایت ایلدی .
بونک اوزرینه اول حضرت ده « ارجعوا الیها علی برکة الله »
(حبشه یه عودت ایدیکز ، جناب حقک برکت واحسانی سزکله
برابر اولسون) دیه رک ایکنجی دفعه مهاجرتلرینه اذن ویردی .
عثمان : « یارسول الله ! سزده او طرفلره تشریف ایدرسه کز
حبشیلرک اسلامه کله لری مأمولدر . زیرا آنلر اهل کتاب
اولمغله دعوتکزه سرعتله اجابت ایدرلر ؛ اهل اسلامه نصرت
ومعاونت ایلرلر » دیدی . اول حضرت شویله جواب ویردی :
بن حضور وراحت تحریسنه مأمور اولمادم ؛ هجرتده جناب
حقک امرینه منتظرم ؛ هر نه امر ایدرسه اکا کوره عمل
ایدرم .

بعض ارباب سیرک بیانه کوره اول حضرتده دخی مکئی
توک ایله مهاجرتینه رفاقت آرزوسی حاصل اولمش ایکن امر الهی

زاده! سنی رنجیده ایدن اولدیمی که بنم حمایه مدن چیقیورسین؟» دیدی. «خیر! لکن جناب حنك حمایه سنده اولوق ده! صراج در، ديه جواب ویردی. ولید عثمانك الدن طوتوب مسجد حرامه کئوردی: «ای معشر قریش! شمدي يه قدر عثمان بنم حمایه سده ایدی. اولادم کبی حفظ واهتمام ایدردم. شمدي بنم حمایه مدن اوصانمش. بنده ذمتی آندن بری ایتدم و آتی تهلكه ایچنه آتدم. نه وقت حمایه مه مراجعت ایدرسه بنده قبول ایدرم» دیدی و عثمانك یوزینه اویله بر طوقات آندی که کوزندن آتش فرلادی. «بنم حمایه مدن چیقده باق نلره کرفتار اولدك!» دیدی. عثمان «بولنر بکا عین رحمتدر، چونکه زاد آخرتدر» ديه جواب ویردی.

— ایکنجی حبشه مهاجرتی —

۲۴۲. — هیئت مهاجره نك عودتندن صکره مشرکین مکه ینه اذا وجفایه باشلادیلر، ظلم و تعدیلرینی کوندن کونه آوتردیلر. دیگر طرفدن حبشه دن عودت ایدن اصحاب کرام حضرتای حبشه دیارینی ثنا ایدرلر: آب و هواسنك لطافتندن، میوه سنك مبدولیتندن، موافق صحت اولدیغندن بحث ایلرلریدی. کیتدکلری بلده ده درت کنیسا بولنوب هر برنده یومی قربانلر ذبح ایدیلرک فقرایه اطعام ایدلدیکنی، هر یبلره رعایت اولندیغنی سولیدیلر. علاوه اوله رق دیدیلر: حبشه یه واردیغمزده نجاشی

حرم مکه به تقریر برنده بر قافله به تصادف ایتمکه قریشک
مصالحه سینه دأثر تفصیلات ایستدیلر . قافله خاتی « اوت ! اولجه
اولیه بریاکاشلق اولمش ایدی . صکره قریش فکیرلرینک فاسد
اولدیغنی آکلانجه سینه اولکی عداوته عودت ایستدیلر ، دبه
جواب ویزدیلر .

مهاجرین بو خبردن حیرته دوشدیلر وکلدکارینه نادم
اولدیلر . ناچار هربری قریشدن برینک اماننه دخالت ایستی .
شویلهکه عثمان بن عفان زوجہسی رقیہ ایله برابر سعد بن
عاصک ، ابو حذیفہ زوجہسی ایله برابر باباسی عتبہ بن ربیعہ
بن عبدشمسک ، زبیر بن عوام ربیعہ بن اسدک ، مصعب بن
عمرو نضر بن حارثک ، ابو سبرہ بن ابی رھیم اخنس بن
شریفک (ویاسهل بن عمروک) ، حاطب بن عمرو حویطب
بن عبدالعزآنک ، عثمان بن مظعون ولید بن مغیرہک حمایہ سینه
داخل اولدیلر .

بر روایتده ابن مسعود دخی مهاجریندن اولوب مکه یه
وصولنده مشرکلردن هیچ برینک حمایہ سینه کیرمیدرک تکرار
حباشیه رجوع ایتمشدر .

ولید بن مغیرہ عثمان بن مظعونی حمایہ ورعایت ایدردی .
لکن عثمان دیکر حمایہ سز قالان اصحاب کرامک اهل مکدن
چکدکلری اذا وجفایی کورہرک کندیسنک بویله محمی اولسنی
مناسب بولمادیغندن آنک حمایہ سندن چیقدی . ولیدہای برادر

کریمه ایله «تلك الفرانیق» فقره سی نسخ لغوی ایله نسخ اولمشدر .

اشبو آیت کریمه نك نازل اولدینی ، مشرکین مکنه نك سمعنه واصل اولنجه : «مادام که محمد بزم معبودلریمزک عندالاهیده کی مرتبه لری عالی اولدینی ذکر ایتدیکنه ندامت ایتمشدر ، بزده صلحهمزدن فراغت ایتدک ، دهرک تکرار اهل اسلامه اذا ووجفا ایتمه باشلادیلر .

— مهاجرین کرامک حبشه دن عودتی —

۲۴۱ — اصحاب کرام بشنچی سنه نك رجب آینه حبشه به هجرت ایتمشلر ایدی . شعبان ورمضانی اوراده کچیردیلر وایکی آئی قدر قالمش اولدیلر . نجاشی نصارا دیتنه اولدینی ایچون آنلری حسن صورتله قبول ایتدی . قریشک اهل اسلام ایله برابر سجده ایدرک اعلان صاح ایلمسی هرجهته شایع اولدینی کی رمضان شریفک نهایترینه طوغری حبشه مهاجرلرینه قدر واصل اولدی . مهاجرین کرام حضراتی «خاتمتمزی ترک ایله بورالر قدر هجرت ایتهمزک سببی قریشک عداوتی ایدی . مادام که آنلرک عداوتی مبدل ائتلاف اولمشدر ، بزده کیدر فخر کائنات علیه اکمل التحیات افسدمزک خدمت سعادتنده بوانوروز ، ديه حبشه دن حرکت وشهر شوالده مکبه خواصلت ایتدیلر .

حاضر اولوب اختيارلقدن ويا كبر و نخوتدن سجده ايتيه رك
 برر اوج طوپراق آلوب آنلرينه سورديلر . سجدهدن
 قالقدولرده مشرکين ديديلرکه محمد بزم معبودلريمزي ياد و بزه
 موافقت ايتدی، بعدما بزده آنکله بارشوق؛ آکاذا وجفادن
 واز کچدک . اوت! ذاتاً بزده بيلورزکه احيا واماته ايدن ورزق
 ویرن اللهدر؛ لکن بزم معبودلريمز بزم شفاعت ايدجکدر [۱].
 نقل اولنديغه کوره فيخر کائنات افدمز خانه سعادتلرينه
 عودت ايدنجيه جبرائيل عليه السلام کلوب شيطانک القاسی
 خبر ویردی . اول حضرت بوندن محزون و مکدر اولغله
 تسليت خاطرلريچون سورة حجده اللى ايکنجی آیت اولان
 «وما ارسلنا من قبلك من رسول ولا نبی الا اذا تمنى التی الشيطان
 فی امنيته فينسخ الله ما بقی الشيطان ثم يحکم الله آياته والله عليم
 حکيم ، آتی نازل اولدی (بز سندن اول هيچ بر رسول ويا
 بنی کوندرمدک ، مکر اول رسول ويا نبی برشی تمنی ايتديکی
 وقت شيطان آنک امنيه سینه برشی القا ايتمشدر . جناب حق
 شيطانک القا ايتديکی نسخ ايدر ، صکره کندی آياتی تحکيم
 ايلر . جناب حق عايم و حکيم در) ديمکدر . ايشته بو آیت

[۱] ذاتاً دين اسلامک قوم قريشه تبليغ ايتديکی قواعد اخلاقيه
 قابل رد اوليوب قريش کرک بونلره و کرک جناب حقه قدرت
 وعظمتنه اصلا اعتراض ايتزلردی . انلرک اعتراضی يالکرز نزد باریده
 شفيع عد ايتکلری صنملرينک تحقير ايدلسی جهته مصروف ایدی .

ايچون برر مقدار توقف ايدردى. اهل مكه ايسه نه سويليه جك ديه كال دقتله استماع ايدرلردى. وقتا كه (لات و عزرا ابي و منات اسمنده كي اوچنجي صنمى كوريبورميسكز؟) مألنده اولان « افرأتم اللات و العزى و منات الثالثة الاخرى » آيتلرينى او قودى و براز توقف ايتدى ، شو وقفه آرهمسنده « تلك الغرائق العلى وان شفاعتهن لترتجى » ديه برس ايشيدلدى. « شو بوجه آق قوشلرى كوريبورميسكز ؟ آنلك شفاعتى رجا اولنور » ديمكدر [۱]. مشركلر بو سوزلرى ايشيدنجه قرآندن اولدينى و حضرت پيغمبرك آغزندن چيقمش بولندينى ظننه دوشديلر و كندى بتلرينك بو صورته مدح و ثنا اولمسنندن فوق العاده ممنون اولديلر. سورهنك آخرنده كي سجده آيتنه كلنجه حضرت پيغمبر و حاضر اولان اهل اسلام امتثالاً للامر سجده ايتديلر. مؤمنينه تبعاً مشركلرده سجده ايتدى. صناديد قريشدين وليد بن مغيره ، سعيد بن عاص (بر روايتده عتبه بن ربيعده ، ديكر بر روايتده اميه بن خلف) دخى اوراده

[۱] غرائق ، (غينك كسرى و نونك فتحى ايله) غرنوقك جمعيدر. غرنوق صوده اولان آق قوش ياخود بياض يكت مناسبه در. بو سورة جليله نك اولجه نازل اولان قسمى ايات ابتدائيه و انتهائيه سى اولوب يكرى برنجى آيتندن اللى بشنجى آيتنه قدر صكره نازل اولمشدر . آنكچون مشركلرك سعمنه شويله واصل اولمش ايدى . « افرأتم اللات و العزى و منات الثالثة الاخرى (تلك الغرائق العلى وان شفاعتهن لترتجى) فباى آلاه ربك تمارى » .

خلیلا. ولولا ان ثبتناک لقد کدت ترکن الیهم شیئا قلیلاً.
 اذا لاذقتناک ضعف الحیوة وضعف الممات ثم لاتجدک علینا
 نصیراً مال منیفی شو یلهدر: (آز قالدی که آنلر سنی بزم سکا
 وحی ایتدی کمز شیدن چور سونلرده وحی اولنان شیدن بشقه
 سنی بزه افترا ایده سین. اوصورتده سنی دوست اتخاذایدر لردی.
 اکر سنی تثبیت ایتیه ایدک آز قالمش ایدی که آنلرک مطالبندن جزوی
 بر قسمنه میل ایده سین. اوحالده سکا دنیا و آخرت عذابناک ایکی
 مثانی طاندر رددق. بزه قارشو کندی که بر یاردجی بوله ماز ایدک).
 اول حضرت مقامنده ثابت قدم اولدی. کمال متانتله ایفای
 وظیفه یه دوام ایتدی. قریشک تعقیباتیله برابر و بلکه اشبو
 تعقیبات سببیله اصحابی بر طرفدن آرتیور ایدی.

۲۴۰. — «فاصدع بما تو امر» امر جلیلتک ورودیله شرع
 شریفک علنا تبلیغی امر بیورلدقن صکره فخر کائنات علیه
 اکمل التحیات افندمن حضرتلری آیات کریمه و سوره جابله
 نازل اولدقجه قریشی حریم مکه یه طویلر و آنلره تبلیغ ایدردی.
 بالاده اسمی مذکور اولان اصحاب کرامک حبشه دیارینه مها
 جرتندن صکره «والنجم اذا هوی» سوره سی نازل اولدی که
 مال منیفی بالاده بیان اولمشیدی.

بر معناد فخر کائنات افندمن مسجد حرامده مجمع قریشده
 اشبو سوره جلیله یی بلند آواز ایله آیت آیت تلاوت ایتدی.
 هر آیتی تلاوت ایتدکجه معنای منیفی ذهنلرنده ایوجه یرلشمک

هيئت مهاجره ساحل بحره تقرب ايتدكلرنده عمره نيتيله
 دوه سييله كلكده اولان نوفل بن معاويه به تصادف ايتديلر .
 نوفل نزهه كيتمكده اولدقلىنى صورتى . دكزده بركى پارچه .
 لشم اولديغندن آنك انفاضنى تجارندن آلق ايچون كيتمكده
 اولدقلىنى سويلديلر . مكه به وصولنده آنلك حالى قريشه
 اعلام ايتدى . قريش « آنلكى آلفه كيتميورلر ، بلكه بزدن
 قاجيورلر » ديوب آرقه لرندن معقبيلر كوندرديلر . لكن آنلك
 ساحله وصولنه قدر مهاجرين حضراتى سفينه به بنشلر و سالمآ
 محل مقصودلرينه واصل اولشلر ايدى . معقبيلر كمال مأبوسيتله
 مكه به عودت ايتديلر .

اشبو برنجى مهاجرت بعثتك بشنجى ييلنك رجب آينده
 وقوع بولشدر . آنلك حبشه به وصولى (احمه بن عمرو) نامنده كى
 نجاشى زماننه مصادقدر .

عماررضى الله عنهدن مرويدر . بر وقت تخطر ايدىيورم كه
 نزد نبويده اكا ايمان ايدن بش كوله سييله ايكى قادبندن و ابو
 بكردن بشقه كيمسه قالمش ايدى .

۲۳۹ . — ارباب سيردن بعضلى ، سورة اسرآنك تفسيرنده
 فخر كائات اقدمزك قلب انورلرينه قريشك بعض مطالبنه
 مساعده ايتمك ارزوسى كلش ايدى ديورلر . اشبو سورة
 جليله نك ۷۳-۷۵ آيتلرنده بيوريليور ؛ « وان كادوا ليفتنونك
 عن الذى او حينا اليك لتفترى علينا غيره و اذا لاتخذوك

ابو سبره بن ابی رهیم، حاطب بن عمرو بن عبدشمس، حارث بن سهیل .

اشبو هیئت ایچنده اک اول مکه دن حرکت ایدن عثمان بن عفان حضرتلری ایدی . صکره دیکرلری برر برر آنی تعقیب ایتدیلر . حضرت عثمان هجرت حاضرننجه فیخر کائنات افدمن «رقیبی برابر کوتور، چونکه سز یکدیگریکزدن آری صبر ایده مزسکز» بیوردیلر . بر مدت یولجیلردن خبر کلدی . بوسره ده بر خانون مکه یه کلیورمش، یولده آنلره تصادف ایتمش . مکه یه وصولنده «یولده عثمانی کوردم، زوجه سنی بر مرکه بندیرمش کیدیورلردی» دیه خبر ویردی . فیخر کائنات افدمن [۱] «لوط پیغمبردن صکره زوجه سیله اک اول هجرت ایدن عثمان بن عفاندر» بیورمشدر .

بر روایتده بو هیئت مهاجره عثمان بن مظعونک تحت ریاستنده بولنیوردی [۲] . ساحل بحرہ سالماً وصولرلیله سفینه یه رکوبلری خبرینی کتورمک اوزره اسماء بنت ابی بکر رضی الله عنہا برابر ارسال اولندی . ساحله قدر یایا اوله رق کیتدیلر . یارم التونه بر سفینه استیجار ایدوب حبشه ساحلنه عزیمت ایتدیلر .

[۱] قال علیه السلام: ان عثمان اول من هاجر بعد لوط

[۲] زهرنک بیاننه کوره رئیسلری اولیوب هربری کندیه باشنه حرکت ایدردی .

ببغمبره شكائت ايدر لردي . فخر كائنا ت افدمز هبج بر جواب
و یرمزدی . نهایت بر کون ابوبکر صدیق حضرتاری کلوب
« یا رسول الله ! اگر قریشک حاطب بن عمرو بن عبد شمسه
ایتدیکی جفایی کوره یدک بالضروره ترحم ایدردک » دیدی
و اصحابک مهاجرته مساعده استرحام ایتدی . رجاسی قرین
اسعاف اولدی ، اصحابک هجرت ایتمه لرینه مساعده بیورلدی .
« یا رسول الله ! نه طرفه کیده لم ؟ » دیه صور دیلر . حبشه جهته
اشارت بیورلدی . اصحاب کرام او جهتک تعیین ایدلدیکندن
یک نمون اولدیلر ؛ چونکه مسافه سی قریب اولقله برابر هواسی
مکه نك اقلیمنه موافق ایدی . همان ایچلرندن بر قسمی ترك وطن
ایله حبشه یه عزیمت ایتدیلر . کیعی زوجهنی برابر کوتوردی ،
کیعی بالکز کیتدی .

اولا هجرت ایدنلر اون برارکک ، درت قادی ن ایدی [۱] که
شونلردر : عثمان بن عفان (و زوجهنی رقیه بنت رسول الله صلی
الله علیه و سلم) ، ابو حذیفه بن عتبه بن ربیعہ (و زوجهنی
سهله بنت سهیل) ، زبیر بن عوام ، مصعب بن عمرو ، عبدالرحمن
بن عوف ، ابوسلمه بن عبدالاسد (و زوجهنی سلیمه بنت امیه) ،
عثمان بن مظعون ، عامر بن ربیعہ (و زوجهنی لیلی بنت ابی حیثمه) ،

---

[۱] بروایتده اون ایکی ارکک بش خاتون ایدی . « بالکز ایکی خاتون

وار ایدی » دینلرده اولشدر .

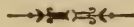
— ❖ باب رابع ❖ —

— حبش مهاجرتدن عمر ايله جزه نك اسلامنه قدر —

❖ برسنه لك وقایمی حاویدر ❖

— بشتك بشنهی سنه سی —

(مندرجات: برنجی حبشه مهاجرتی . مهاجرتنك حبشه دن عودتی .
(ایکنجی حبشه مهاجرتی . قریشك نجاشی به مراجعتی .)

« برنجی حبشه مهاجرتی »

۲۳۸ . — حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم افندمنز دعوت علیه ده دوام ایتدیجه و دین اسلامی قبول ایدنلرک عددی آرتدیجه قریشده تعقیباتی آرتیبوردی . خانه آرقده اقامت ایتدیجه باشلادقن صکره اذا وجفایی دها زیاده آرتدیله . دعوت علیه به مباشرتدن ایکی سنه صکره قریشك اصحاب کرام حقدن کی جور و تعدیسی اودرجه تزايد ایتدی که مکده آنلر ایچون اقامت قابل اوله میوب ترك وطنه مجبور اولدیله . امام واقیدن روایت اولنورکه : قریشك اصحاب کرامه اذا وجفایی حدی تجاوز ایتدیکندن اره صره کلوب حضرت

صانوں آلوب آزاد ایتدی .

مشركلرك شو اذا وجفاسنى كوندن كونه آرتقمده اولد -
 يغندن اهل اسلامدن بعضارى اسلامنى اظهار ايدمه مديوب
 كيزلى طوتارلردى . انك ايچون فخر كائناات افسدمز اهل
 اسلامك حبشه ديارينه هجرت ايتسنه مساعده بيورديلر .

یاسر فان موعدهم الجنة » (ای آل یاسر ! صبر اید بکنز زیرا سزه جنت موعود در) بیوردی . یاسر بو عذاب ایچنده وفات ایتدی . زوجه سی سمیه بو آجی ایله ابو جهله غایظ سوزلر سویلدیکندن ایکی دونه آراسنه باغلا دیلر . ابو جهل فرزندن حربه ایله اوروب قتل ایتدی . اسلامده اک اول رتبه شهادته نائل اولان بونلردر . لکن عمار کوردیکی اشکنجه به تحمل ایدمه یه رکه آنلرک سوزینی سویلدی . حضرت پیغمبره « عمار ارتداد ایتدی » دیدیلر . « حاشا عمار ارتداد ایتمز . باشدن آیاغه دک ایماندر . اتی ایله درسی مابینی ایمان ایله طوایدر » بیوردیلر . عمار مشرکینک النسن قورتلنجه نزد نبوی به کلدی . کوردیکی اذا وجفای سویلیه رکه آغلادی . اول حضرت ایکی ایله کوزینک یاشنی سیلدی . « ان عادوالک فعدهم بما قلت » (اکر سکا ینه اذیت ایدر لر سه سن ینه او یله سویله) دیدی . « من کفر بالله من بعد ایمانه الامن اکره و قلبه مطمئن للایمان » آیت کریمه سنک عمار حقنده نازل اولدیغنی مفسر لر بیان ایتکده در .

خباب بن ارثی دخی کونشک حرارتنه عرض ایدر لر و آتش کبی قیزدیرلمش طاشلری وجودینه یا بشدیر لر دی . صفوان بن امیه نک کوله سی اسلامه کلش ایدی . امیه آیقلرینه ایپ طاقدیروب سیجاق طاشلر اوزرنده سورکلدر ایدی . اولوم درجه سنه کلش ایکن ابوبکر آنی ده آقچه سیله

قریشک اشکنجه سندن قورتارمق ایچون ایمانه کلن یدی کوله
 وجاریه ساتون آلوب آزاد ایتمشدر . بلال ، طامر بن فهیره ،
 وزنیره آنلردندر . زنیره (رضی الله عنها) ایمانه کلدیکی ایچون
 اكا اذا ایدرلر وینه صنم پرستلکه عودته اجبار ایلرلردی .
 زنیره ایسه اشبو اذا وجفایه صبر ایلرلردی . نهایت چکدیکی
 اشکنجه دن کوزلری کورمز اولدی . مشرکلر « کوردکی
 لات وعزی سنی کور ایتدی » دیرلر ایدی . زنیره ایسه
 « لا والله ! ما هو كذلك » (والله اویله دکل ، نم کوزمی بویله
 ایدن لات وعزی دکلر) دیر ایدی . صکره بحکمة الله تعالی
 ینه کوزینک نوری عودت ایتدی .

بنی مخزوم قبيله سنك ایلرو کلنلری عمار بن یاسر ایله
 باباسنه و آناسی سمیه خاتونه چوق جفا ایدرلردی . ال سیجاق
 وقتده قوم ایچنه کومرلر وقیزغین طاشلری اوزرینه دیزرلردی .
 « لات وعزی دین محمددن اولادر ده بیگز » دیرلردی . اوصرده
 حضرت فیخر کائنات افندیمز یانلرندن کیچوب « صبراً یا آل

طریق ضلال وهدایتی بیان ایتک بزم اوزریمزه در . آخرت ودنیای
 بزم در . ای اهل مکة ! بن سزی علول آتش ایله انذار ایدرم .
 اكا آنجوق حتی تکذیب وایمان وطاعتدن اعراض ایدن شق داخل
 اولور . مالی فی سبیل الله صرف ایدرک مناهیدن اجتناب ایدن متقی
 آندن خلاص اولور . اومتیقنک صرف ایتدیکی شیدن طولانی برکیمسه دن
 مکافات امید یوقدر . مقصدی یالکز جناب حق رضاء کریمدر .
 قریباً کندیسنه احسان ایدیله جک اجر و مکافاته اوراضی اولور .

واز کچیردک ؛ اکر مرحت ایدیورسهک ساتون آل ، دیدی .
 ابوبکر همان بوفرستی غنیمت بیلهرک بر بیاض خرستیان کوله ایله
 اون وقیه آلتون و یروب بلالی ساتون آلدی . امیه کولدی .
 ابوبکر « نه به کولدک؟ » دیه صوردی . امیه « ضرر ایتدک : والله
 بن بوکوله بی بر درهم آلتونه ساتاردم » دیدی . ابوبکر « بن
 نه قدر کارلی یم ! والله اکر جله اموالمی ایستهسه ایدک بوکوله
 ایچون ویرردم » دیدی . آرقه سندن رداسنی چیقاروب بلاله
 صاردی . اوستونده کی باشنده کی توزی طوبراغی سیلیدی .
 الندن طوتوب « ای معشر قریش ! شاهد اولک ! بونی رضاء لله
 آزاد ایتدم؟ » دیدی . بونک اوزرینه « وایل ادا یغشی »
 سورهمی نازل اولدی [۱] .

ایشته حضرت پیغمبرک ارتحاله قدر مؤذنی اولوب الی یوم
 القیام محافل ومساجده اسمی ذکر اولنان بلال حبشی رضی الله
 عنه بودر . « امیه » بدر غزاسنده قتل اولمشدر .
 امام بیہقی عروہدن روایت ایدر : حضرت ابوبکر

[۱] . مال منینی شودر : جهانی ظلمتيله ستر ایدن کیجه حقیچون ،
 ظلمتی ازاله ایدرک عالمه ضیا ویرن کوندوز حقیچون ، ارکاک ودیشی بی
 خلق ایدن ذات حقیچون ؛ سزک اعمال ومساعیکز متفاوتدر . کیم که
 مانندن حق الهی اعطا وشرک وعصیاندن احتراز ایدر واحسن اعمال
 اولان کلمه شهادتی تصدیق ایلر ؛ بز آکا یسر وسهولت احسان ایدرز .
 کیم که بخل ایدرک ثواب الھدن استغنا ایلر وکلمه شهادتی تکذیب ایدر ؛
 بز آنی عسرته قوشارز . خاک هلاکه سرلدهکه مالی آکافانده ویرمنه .

ایدی . بعضاً دیکنلر اوز زنده سورویه رک بدتی پاره پاره ایلردی .
بلال ایسه « احد . احد » دن بشقه بر سوز سویله مزدی .
امام جزری کعبدن ، اوده دیگر بر کیمسه دن ، اوده بلال دن
شویله روایت ایدی یور : امیه بنی باغلی ، کیجه کوندوز عذاب ایدردی .
نصف نهارده عربان اوله رق قیزغین طاشلرک اوزرینه براقوردی .
برکون کوکسه بیوک برطاش قویدی . عقلم باشمدن کتمش .
طاشی اوزرمدن کیم قالدی ریغنی بیلمه یورم . عقلم
باشمه کلدیکنده کونشک بلوط آلتنه کیردیکنی کوردم .
جناب حقه شکر ایتدم . « بلال سکا فدا اواسون » دیدم . یینه
برکون او ظالم بکا قهر ایتدی . بیوک بر دوه اپنی ایکی قات
بوک رک بنی باغلا دی . ای بیونمه کچیردی . سوقاق چوجقلرینک
النه ویردی . مکملک یوقاریسندن آشایسنه و آشایسندن
یوقاریسنه بنی سوروکلرلردی . بدتم پاره پاره اولدی .
برکون امیه بلاله شدتلی اشکنجه ایتمهک باشلامش و اوسته
طاشلر قویمش ایدی . بو صروده ابوبکر اورادن کچیوردی .
بو حالی کوردی « ای امیه ! اللهدن قورق ، بو کوله به جفا
ایتمکدن نه حاصل اولور ؟ » دیدی . امیه « بو بنم کوله مدر .
نه ایترسه م یاپارم » دیدی . ابوبکر ، « ای امیه ! بر کوله
جناب حقی و پیغمبرینی تصدیق ایدر اولدیغی ایچون اکا
اشکنجه ایتک لایقمیدر ؟ » دیدی . امیه « بو عذابه
کرفتار اولسنه سن سبب اولدک ، آنی پت پرستلکدن سن

اولدیغندن آنلرده ایسته دکلری کبی جفا ایده مزلردی . لکن بلال ، صهب ، حباب ، عمار بن یاسر کبی کیمسه سزلری صور مختلفه ایله تعذیب واشکنجه ایدرلردی . کیمنی سیجاق کونده قیزغین طاشلرله داغلارلر ، کیمنی آج صوسز طوتوب « محمدک دینندن رجوع ایت » دیه اجبار ایدرلردی . ایشبومظالمه تحمل ایده مینلر ظاهرآ لسانلریله آنلرک سویلدکلری سوزلری سویلرلردی . لکن بوالم و جفایه صبر ایدنلر تحمل ایدوب امرلرینه موافقت ایتمزلردی .

بلال امیه بن خلفک کولهسی اولوب خانه سنده طوغمشدی . اون ایکی کولهسی اولوب بلالی جمله سندن زیاده سوردی بیت الصنمه محافظ تعیین ایتمش ایدی . بلال شرف ایمان ایله مشرف اولنجه بتخانه ده جناب حقه عبادت ایدر و ختی صنملره سجده ایتدیروب کندی ده جناب حقه سجده ایدردی . امیه بو حالدن خبردار اولنجه بک متأثر اولدی . « اتسجدلرب محمد » (محمدک ربنه می سجده ایدیورسین؟) دیه سوردی . بلال جوابنده « بلی اسجدلله الکبیر المتعال » (اوت ، کبیر متعال اولان اللهه سجده ایدرم) دیدی . امیه بوسوزدن منفعل اوله رق بلالی سوکوب دوکمهک باشلادی . هر کون بطحاحا دره سنه کوتوریر ، کونشک اک شدتلی زماننده صویوب یاتیرر ، قیزغین طاشلری کوکده سنه یاشدیروب داغلاردی . اوستونی قوم ایله لاورتردی . « دین اسلامدن دون ، لات و عزایه ایمان ایت » دیر

کیرشدیکی مجادله ده صبرایله، لطف ایله نائل ظفرا و لوق ایستردی. ^{۱۱}
 نیجه آیات قرآنیه نك دلالت ایتمدیکی وجهله ۵۸^{۱۱} بنم وظیفهم یالکنز
 تبلیفدن عبارتدره دیر ایدی. برطرفدن قریشک اذا و جفا سنه
 تحمل ایتمدیکی کبی دیگر طرفدن کندیسنی اغفال ایچون تکلیف
 ایتمکلی مناصب رفیعهم بی و تقدیم ایتمکلی اموالی دخی کمال
 صفوت و علو جناب ایله رد ایلردی (۲۵۴ فقره). کرک تهیدید-
 لردن کرک وهدلردن اصلاً متأثر و متحسسن اولیه رق وظیفه
 رسالته کمال متانتله دوام ایلردی؛ لکن بوندن طولانی تحمل
 ایتمدیکی مشاق و متاعب اقتدار بشر فوقده در.

❦ قریشک اصحاب نبییه اذاسی ❦

۲۶۴. — صنادید قریش و سفهای مکه حضرت پیغمبره
 بویولده اذا و جفادن خالی قالمالزرسه ده عمیسی ابو طالب منع
 ایتمدیکندن دها ایلرو کیده مزلردی. ابوبکر رضی الله عنه دخی
 خاطری صاییلیر بر ذات اولدیغندن و قوم و قبیله سی منع
 ایتمدیکندن اکاده جفا ایده مزلردی. لکن دیگر اصحاب حقنده
 تحمل فرسا جور و جفالره جرأت ایدرلردی.
 ابن اسحق دیورکه. ابوطالب حیاته اولدقجه عبده
 اصنامدن بری اول حضرته تعرض ایده مزردی. اصحابک ایلرو
 کنلرینی ده قوم و قبیله سی محافظه ایتمدیکندن و عشریتلری چوق

آنی یالکز خاق ایتدم. آکا مال کثیر ویردم. اوغلار ویردم که آنکله برابر متتم اولدیلر. عمرینی طویل، جاهنی عالی ایتدم. او حالا ایسترکه دها زیاده ویرهیم. حاشا که زیاده ایدیم. چونکه او، بزم آیتلیمیزی عناد ایله تکذیب ایتدی. بن آکا قریباً صعود عذابی کوسترم. او قرآنی تفکر ایدرک طمن ایچون بعض شیلر حاضر لادی. لغت آکا! بوکبی شیلری نصل حاضر لادی. تکرار لغت اولسون! نصل تفکر و ملاحظه ایلدی. صکره امر قرآنه بردها عطف نظر انتقاد ایتدی. شایان اعتراض برشی بوله مینجه چهره سنی اکشیتدی، آلتی بور. شدیردی. بعده حقدن یوز چویروب نییه متابعتدن استکبار ایتدی و دیدی که «بو آنجق سحره دن تعلم ایدیلور برسچر در. بوانسان سوزیدره. بز آنی قریباً سقره ایصال ایدرز».

۲۶۳. — والحاصل قریشیلر نیجه روابط ایله مربوط بولندقلری بر عائله یه قوت ایله هجومه جسارت ایدمدکلرندن حضرت پیغمبری لوم و تقییح و تشهیر ایتمکله و اره صره بعض اذالر اجراسیله اکتفا ایتدیلر. مع هذا بو صورتله آنک شهرتی عالمه اعلان ایتمکده اولدقلرینه واقف اوله مادیلر. نه وقت کلوب کعبه اللهی طواف ایده جک اولسه تحقیرلر، تهدیدلر ایشیدیردی. برکون قطع امید ایدر، فرداسی کونی ینه جسارتانه رک ایشنه دوام ایلردی. مشرکین مکانه تک تقییحلرینه، تحقیرلرینه سب و شتملرینه کمال لطف ایله غیر متجول بر رفق و ملامتله مقابله ایدردی.

— اوبله ايسه نه ديهلم؟

وليد. — نه ديمك لازم كلديكني بيلم. فقط شوراسني بيليرم كه اسناد ايتديككز شيلرك هيچ بري مناسبت آلمه يور. هانكي سني سويلسهك كيمسه اينانماز. يارينه قدر بكا مساعده ايديكزده بر آز تفكر ايديم .

والحاصل قریش اول حضرت حقنده نه ديمك لازم كلديكنه بر درلو قرار ويره مديلر و اسناد ايتدكلري صقتلر آكا ياقشمديغدن هيچ برينه قائل اولامديلر. ييغمبر ديمكدن بشقه برشي بوله مدقلى حالد آني سويلمكه ده عناد واستكبار. لري مساعده ايمه يوردى. نهايت فرداسي كوني وليد ديدى كه: ينه آني سحره نسبت ايتمك سائر صورته توصيفدن اولادر. چونكه كلامى قرداشي قرداشدن آرييور. اقربا بيننه تفرقه دوشوريور «بونك كلامى سحر در، لکن سائر سحر لره بکزه مزه، باہل ساحرندن آکا واصل اولمشدره ديهلم.

آنك حقنده شو آيت كريمه نازل اولدى (زرنى ومن خلقت وحيدا. وجعلت له مالا ممدودا. وبنين شهودا. ومهدت له تمهيدا. ثم يطمع ان ازيد. كلا. انه كان لاياتنا عنيدا. سارهقه صعودا. انه فكر وقدر. فقتل كيف قدر. ثم قتل كيف قدر. ثم نظر. ثم عبس وبسر. ثم ادبر واستكبر. فقال ان هذا الاسحر يوثر. ان هذا الاقول البشر. ساصيله سقر)

مال منيفى شودر . براق بكا ! اول كيمسه نك ايشنى كه

فرداسی کونی ابو جهل کیدوب آنی بولدی. ینلرنده
شویله بر محاوره جریان ایتدی . ابو جهل دیدی که .

— عمم ! سن محمدک دیننه می کیردک؟

— خیر ! بن آبا واجدادمک دیننده یم . لکن ایشدیکم

شیلر بکا دهشت القا ایتدی .

— ایشدیکم کنز شعر میدر ؟

— خیر شعر دکلدرد . بن شعرك بالمله اقسامنی بیلورم

آنک سوزلری بونلردن هیچ برینه بکزه مز .

— نتمیدر ؟

— نثر ، متسلسل و متصل جمله لردن عبارت اولور ؛ بنم

ایشدیکم سوز ایسه منقطع جمله لردن مرکب اولدینی حالده آنده

اویله بر لطافت و بلاغت واردر که اقسام کلامک هیچ برنده یوقدر .

— اویله ایسه کاهندر دیهلم .

— محمد کاهن دکلدرد ، سوزلری کاهن سوزینه بکزه مز .

— مجنون دیهلم .

— مجنون دیسهک کیمسه به اینساندیره مه یز . آنده علامت

جننه بکنزر بر شی یوقدر .

— ساحر دیهلم .

— ساحره بکنزر نزه سی وار ! اوقویوب اوفورمز ،

دوکوم باغلاماز ، ساحر لره بکنزر بر شی یایماز ؛ آنک ایچون

ساحرده دیه مه یز .

اسلامه دعوت ایلردی . بو وجهلک قبائلدن نیجه لری شرف
اسلامه مشرف اولدقلری ایلروده کوریه جکدر .

صنادید قریش دین اسلامک اطرافه یایلمسندن خوفه
دوشدیلر وحج موسمی تقرب ایتدکده ولید بن مغیره نک
تزدنده مجلس مشورت عقد ایتدیلر . (یارین هر طرفدن قبائل
عرب کلکه باشلار . محمد حقنده نه دیمک لازمه بر قرار
ویرهلم ، سوزیمزی بر ایدلم یکدیگریمزی تکذیب ایله مه یهلم) دیدیلر .
ولید بن مغیره بین العرب ذکا و فطاتی ، ثروتی ، اولاد
واحفادینک کثرتی ایله تمیز ایتمش و علی الخصوص جمله سنک
منی اولمق حسبیله اصل موقع احترام اولمش ایدی . شاعر لری
نظوقلری حمایه ایدر ولدی المراجعه آنلرک اشعار و آثارینی
تصحیح ایلردی . هانکی ماده ده اولورسه اولسون آنک
رأیی مرجح طوتیلوردی . علی الخصوص رئیس قریش اولان
ابوجهل بن هشام بن مغیره نک عمیسی ایدی . قریشک مراجعتی
اوزرینه ولید « بر کره بوابده محمد ایله کورشملیم » دیدی . اول
حضرک نزدینه کتدی ، قرآندن بر مقدار تلاوت ایلمسنی رجا
ایتدی . حضرت پیغمبر دخی بالاده ذکری کچن سوره
سجده بی تلاوته باشلادی . تاکه « فان اعرضوا فقل انذرتکم
صاعقه مثل صاعقه عاد و ثمود » آیتی تلاوت ایدنجه ولیده دهشت
کلدی ، اعضاسی اورپردی . قریشک نزدینه اوغرامقزمین
خانه سنه عودت ایتدی .

دینکر سزک اولسون . بن کندی دینمده ثابت قدم .
 بوندن بشقه نه وقت اول حضرته تصادف ایدرسه ویا محمد!
 بو کون سمان بر خبر یوقی ؟ « دیه استهزا ایلردی . اهل
 اسلامک فقراسنی کوردکجه « بونلر یر یوزینک پادشاهیدر ،
 کسرانک ملکنه وارث اوله جقلره دیر ایدی . لیکن بوسوزلرک
 محض حقیقت اولوب شایان تمسخر بر شی اولمادیغی آز زمان
 ایچنده میدانه چیقمشدر .

— ❧ — ولید بن مغیره ❧ —

۶۲ — فخر کائنات افندمن امی بر قوم ایچنده یتشمش
 وهیچ بر مکتب ویا مدرسه ده تحصیل کورمه مش اولدیغی حالده
 جناب حقک وحی والهامله علوم غیبیه بی بیلدیرر و تورات
 وانجیل کبی کتب سماویه نك احکام و مندرجاتی بروجه صحت
 خبر ویرر ایدی . مشرکر آنک بوکبی احوال خارق العاده سنی
 کوروب نازل اولان آیات کریمه بی ایشتمدکجه آنک حقنده
 نه دیه جکلرینی شاشرر قالیرلردی . کیمی مجنون ، کیمی ساحر ،
 کیمی شاعر ، کیمی ده کاهن دیرلردی . مع هذا بونلرک هیچ
 بری مناسب اولمادیغی کندیلری ده اعتراف ایدرلردی .

حالبوکه حضرت پیغمبر هر سنه حج موسمی حلول
 ایتدیکنده و عکاظ پنایری قورلدیغنده قبائل عربیه خطاب
 ایدر و آنلری برر برر چاغروب آیات کریمه تلاوتیهله دین

مال منیفی . سن بزم آیتلریمزی انکار ایدن کیمسه بی
 کوریورمیسین؟ « بکا مال واولاد ویریه جکدر » دیور . عجبا
 غیبه مطلعمی^۷ اولدی؟ یوقسه جناب حق ایله عهد و میثاقمی
 ایتدی؟ اوپله دکل ! بز آنک سویلدکرنی یازارز . آکا مدت
 مدیده عذاب ایدره ز . سویلدیکنه (مال واولادینه) وارث اولورز .
 او بزه یالکز باشنه کله جکدر .

— اسود بن مطلب —

۲۶۱ . — اسود بن مطلب دخی خصمان اولوب اذا
 وجفادن خالی قالمازدی . برکون اننای طوافده اول حضرته
 راست کله رک علی طریق الاستهزا دیدی که « یا محمد اکل سنکله
 اورتاق اولهلم : سن بزم معبودلریمزه طاب ، بزده سنک معبودیکه
 طابالم . اگر نتیجه ده بزم معبودلریمز حق چیقارسه سن ده قازانمش
 اولورسین . سنک معبودک حق چیقارسه بزده قازانمش اولورز » .
 آنک اوزرینه « قل یا ایها الکافرون لا عبده ما تعبدون .
 ولا اتم عابدون ما اعبد . ولا انا عابد ما عبدتم . ولا اتم عابدون
 ما اعبد . لکم دینکم ولی دین ، سوره جلیله سی نازل اولدی .
 مال منیفی . یانجی ! آنله دی که . ای کافر لر بن سزک
 عبادت ایتدیککز اصنامه طابام . سزده بنم عبادت ایتدیکم الله
 تعالیه طابماز سکز . بن سزک عبادت ایتدیککز شیلره طاب
 دکلم . سزده بنم عبادت ایتدیکم معبود حقیقی به طاب دکلسکز .

«طاهر» وفات ایتمیدیدی. عرب عادتجه بر آدمک اوغلی اولمازسه آکا «ابتر» (خلفسز) دیرلردی. بوتعریض اول حضرته واصل اولنجه پک زیاده مکدر اولدی. آنک اوزرینه «انا اعطیناک الکوثر فصل لربک وانحران شائک هو الابر» سورة جلیلهسی نازل اولدی.

مال منیفی شودر : بز سکا کوثر (یعنی خیر کثیر، امت و فیره، علمای اعلام) ویردک. ایشته بو نعمته قارشو ربکک رضاسیچون نماز قیل و قربان کس. سکا تعریض ایله بغض و عداوت ایدن کیسمه یوقمی؟ ایشته ابتر اودر.

اصحابدن حباب بن حارثک عاص ذمتنده آلاجنی وار ایدی. نه وقت مطالبده بولنسه علی طریق الاستهزا «محمد سزه یارین یوم قیامتده جنت اولدیغنی وهرنه ایسترسه کر اوزاده بوله جغکزی وعد ایتدیمی؟» دیردی. حباب «اوت اوله در» دیه جواب ویرردی. عاص دیمش ایدی که : مادام که اوله در صبر ایتده یارین جنته سکا دیمشی ادا ایدهیم. بن سزدن آشاغی دکلم یا! سزی جنته ادخال ایدن جناب حق بنیده ادخال ایدر.

آنک بو استهزاسی اوزرینه شو آیت کریمه نازل اولدی.
(افرایت الذی کفرباً یاتنا وقال لاوتین مالا وولدا. اطلع الغیب ام اتخذ عند الرحمن عهداً. کلا سنکتب ما یقول ونمدله مدا.
وزنه ما یقول ویأتینا فرداً) (سورة مریم).
من الغیب

جواب ویردی : اوت ! یا امیه ! سن اولدکن وچورویوب
طوبراق اولدکن صکره حق تعالی سنی یکیدن دیرلته جک
وجهنمه ادخال ایده جکدر .

بونک اوزرینه شو آیت کریمه نازل اولدی : « اولم یر
الانسان انا خلقناه من نطفة فاذا هو خصيم مبين . وضرب لنا مثلا
وانسى خلقه قال من يحيى العظام وهى رميم »

مأل منيفى : انسان کندوسنی بر نطفه دن یاراتدیغمزی
کورمیورمی که علناً بزه خصم اولیور ؟ بزه مثال کتوریور .
نصل یارادلدیغنی اونودیورده « کول اوفاق اولان شوکیمیکلری
کیم احیا ایدر؟ » دیور .

امیه بدر محاربه سنده قتل اولنمشدر .

(عاص بن وائل واول حضرتك ابتر ایله توصیفی)

۲۶۰. — عاص بن وائل، دهات صحابدن مصر والیسی

عمرو بن عاصک باباسیدر . فخر کائنات افندمن حضرتلریله
احباب کرانه بغض و عداوت ایدردی . برکون اول حضرت
باب بنی سهمده عاصه تصادف ایتدی . بر مقصدار کوریشوب
قونوشدکن صکره چیقوب کیتدی . عاص مسجد حرامه
کیردی . اوراده بولنان اکابر قریش « کیمکه قونوشیوردک؟ » ديه
صوردیلر . « ابتر ایله قونوشیوردم » ديه جواب ویردی . مقصدی
پیغمبر علیه السلام ایدی . اوصرده نجل نجیب اکرم لری

— امیه بن خلف —

۲۵۹. — امیه بن خلف فخر کائنات افدمزک اک بیوک
 خصماندن اولوب نه وقت آنی کورسه کوزی ایله ، قاشی ایله
 استهزا ایدر و تعیبیه چالیشیردی . آنک حقننده شو سورۀ جلیله
 نازل اولدی .

ویل لیکل همزة ، لمزة . الذی جمع مالا وعدده . یحسب ان
 ماله اخلاده . کلا لینبذن فی الحطمة . وما دریک مال الحطمة . نارالله
 الموقدة الی تطلع علی الاقئدة انها علیهم مؤصدة فی عمد ممددة .
 مال منیفی : عذاب شدید شول کیمسه لرکه ناسی همز

(غیابنده فصل و مذمت) و لمز (مواجهه سنده لوم و استهزا)
 ایدر . مال دنیاوی جمع و تعداد ایلر . ظن ایدرکه جمع ایتدیکی
 مال آنی مخلد قیله حق . اوله دکل ! او خطمه یه آتیلر . سن
 خطمه نک نه اولدیغنی بیلیرمیسین ؟ الله تعالانک ایتقاد ایدلمش
 بر آتشیدر . قلبلری احاطه ایدر . بو آتش اوزون دیرکلرله
 آنلرک اوزرینه ربط اولنور .

امیه یوم قیامتده انسانلرک بعث وحشر اولنه جغنی انکار
 ایدردی . برکون انه چوروک برکیمک پارچه سی الوب پارمقلرینک
 آره سنده اون کبی ازدی و دیدی که : « یا محمد سن ظن
 ایدر میسین که جناب حق شو چورومش و توز حالنه کلش اولان
 کیمکی ینه دیرلتسون و قبردن اخراج ایلسون ؟ » اول حضرت

زبیر چیقہ کلدی. وقوع حالی اكا حكاية ایتدیله. کندیسنی
غایت ذکی و فطین برشی ظن ایدردی. قریشه دیدی که محمدی
الزام ایتک ایشدن بیله دکلدرد. بن بوراده اولیدم آنی الزام
ایدردم .

— باقلم نصل الزام ایدردک .

— محمد سز و معبودلریکر جهنمه کیده جکسکیز، دیمیورمی؟
— اوت اویله دیور .

— بوندن لازم کلیرکه ملائکه کرام، عزیز و عیسی علیهم
السلام جهنمک اولسونلر؛ چونکه عربدن نجهلری واردرکه
ملائکه یه طابارلر، عزیزه و عیسیایه پرستش ایدرلر .
قریش آنک بوسوزینی تحسین ایتدیله و دیگر بر مجلسده
حضرت پیغمبره اعتراض ایلدیله. اول حضرت شویوله جواب
یردی : هرکیم که کندینه بشقلرینی عبادت ایتدیره و آنلرک
عبادتنه راضی اوله کرک کندیسنی و کرک عبدهسی مطلقا
جهنملکدر، فرعون و نمرود کبی . اما ملائکه کرام و عزیز
و عیسی علیهم السلام کندیلرینه عبادت ایدلمسنه راضی دکلدردر.
صاغلقلرنده کیمسه آنلره عبادت ایده مزدی. انتقاللرندن
صکرده انسانلرک تعبد ایتدیکی شی آنلرک تمائیل و صوریدر.
آنلر عزیز و عیسیایه تعبد ایده یورز ظنیه شیطان طاپیورلر .
بونک اوزرینه شوآیت کریمه نازل اولدی « ان الذین
سبقت لهم منا الحسنى اولئک عنها معبدون »

نام محله امر نبوی ایله حضرت علی طرفندن قتل ایدلمشدره.
 غایت ذکی و مفسد برکیمسه ایدی. دائماً اول حضرته رنجیده
 ایدر و قرآن کریمه معارضه چیقشوردی. ایران مملکتته چوق
 سفراشمش، رستم و اسفندیار حکایه لرینی او کرمش، ملوک عجمک
 و قایغنی ایشتمش ایدی. کندیسیده فصیح اللسان ایدی. نه وقت
 فخر کائنات افندمز قریشه قرآن کریمی تبلیغ ایدرسه نصر
 قریشی طوپلار «آنک سویلیدیکی مصالدر» دیر و بیلیدیکی حکایات
 و روایاتی سویلردی. جاهلر باشنه طوپلانور، آتی دیکر لر
 و سوزلرینی نظم قرآنه ترجیحه قالدیشر لردی.

«ان کان اذا مال و بنین اذا تلی علیه آیاتنا قال اساطیر
 الاولین» قول کریمی آنک حقنده نازل اولدینی کبی قرآن
 عظیمده زرده اساطیر اولیندن بحث اولنمش ایسه مقصد نصر
 ایله جماعتیدر. آنک سوزینی تحسین ایدنلر حقنده دخی
 «ومن الناس من یشتري لهو الحدیث» آتی نازل اولدی.

برکون نصر بیوک بر مجلسده اول حضرت ایله مناظره
 ایدرک مبهوت اولدی. فخر کائنات افندمز «انکم و ماتعبدون
 من دون الله حصب جهنم اتم لها واردون» آیت کریمه سنی
 او قویه رق چیقوب کتیدی که (سز و جناب حقدن ماعدا عبادت
 ایتدیکنز شیلر جهنم اودونوسکنز، البته سز اورایه وارد
 اوله جقسکنز) دیمکدر.

قریش بوسوزدن یک متأثر اولدیلر. بوسرهده عبدالله بن

بشر بن ابی ارطاتی کوندرمش واسود ایله استشاره ایتمسی
امر ایتشیدی . اسود اتخاذا ایتدیکی تداییر مصیبه ایله اشبو
جنایتک اجرانسه مانع اولدی .

— اسود بن عبد یغوث واوغلاری —

۲۵۷. — اسود بن عبد یغوث (بن وهب بن عبد مناف
بن زهره) اول حضرتک دای زاده سیدر و اذا و جفایدن لر دندر .
حتی صحابیاندن ام غبیه پک زیاده جفا ایتدیکندن ابوبکر صدیق
حضرتلری آنی صاتون آلوب آزاد ایتشیدی . اشبو اسود
سمومه طوتیلوب هلاک اولدینی کبی اوچ اوغلی بردن بدر
غزاسنده قتل اولمشدر .

— نضر بن حارث —

۲۵۸. — نضر بن حارث (بن کلده بن ثقیفی) عبدالدار
اولادندندر . پک چوق سیاحتی اولوب یهود و نصارا علماسیله
کورشمش خیلی معلومات اکتساب ایتمش ایسده علمنه مغروراً
فخر کائنات اقدمزری تصدیق ایتدکنن بشقه ابوسفیان ایله برابر
کین و عداوت ابرازایدر و استخفاف و استهزایه جرأت ایلردی .
بدر محاربه سنده اهل اسلام یدینه اسیر دوشمکله جنایات
سابقه سندن طولایی عسکر اسلامک بدردن عودتنده صفراء

اولد قده عقبه یه « بوندن صکره یانمه کله سنکله قونوشام » دیه
 یمین ایتدی . عقبه سیننی صوردی . ابی سیننی سویلدی . عقبه
 دین محمدی یه کیرمدیکنه و محمدک سوزینه اینانمادیغنه آنی اقناع
 ایچون قسملر ایتمش ایسه ده موفق اوله مادی . ابی اول حضرتی
 تحقیر ایدرسه بو قصورینی عفو ایده جکنی سویلدی . عقبه دخی
 بو حرکت رذیلانه سیله دنائتی ابراز ایلدی .

آنک حقتده شو آیت کریمه نازل اولدی : « ویوم بعض
 الظالم علی یدیه یقول یالیتی اتخدت مع الرسول سیلا . یاولیتی
 لیتنی لم اتخذ فلانا خلیلا . لقد اضانی عن الذکر بعد اذ جائنی وکان
 الشیطان للانسان خذولا » .

مال منینی : یادایت اول کونی که : ظالم ، اللرینی ایصیره رق
 دیه جک که کاشکی رسولک کیتدیکی یوله کیده ایدم ، کاشکی فلان
 کیمسه بی دوست اتخاذا ایتیمدم . بکا ذکر وهدایت کلشیکن بی
 اضلال ایتدی . شیطان انسانی رذیل ایدر .

— ابو بختری و اوغلی اسود —

۲۵۶ . — ابو بختری بن هشام بن حارث بن اسد ، خصمای

نبویه دن اولوب کفر عناد یسنده دوام ایتمش و نهایت بدر وقعه سنده
 مقتول اولمشدر . حالبوکه اوغلی اسود فتح مکه کوننده ایمانه
 کلدی وایلروده اهل اسلامه بیوک خدمت لر ایتدی . شویله که
 حضرت علینک طرفدارانی قتل ایچون معاویه مدینه منوره یه

ربم اللهدر دیدیکی ایچون اولدیررمیسکیز؟) دیدی. اول حضرته دیلیله و الیله معاونت ایلدی. انک ده صاحبی صقالنی یولدیلمر. عقلی زائل اولنجه یه دکین دوکدیلمر. قومی «بنی تیم» یتشوب کلدی خانه سنه کوتوردی.

منذر بن جهنم، روایت ایدرکه: برکون عقبه بن ابی معیط بر صاقسی ایله قازورات کتیروب اول حضرتک قپوسی اوکنه دوکمک ایسته دی. پیغمبرک عم زاده سی طلیب بن عمرو صاقسی بی لندن آلوب عقبه نك باشنه دوکدی. عقبه آنی سوروکلیسه رک والده سنک یاننه کوتوردی. «اوغلك قریشه دشمن اوله رق محمد فرقه سنه انتساب ایتمش» دیدی. والده سی ده «پک اعلا یامش ذاتاً مقتضای قرابت اقریاسنه معین اولق و دشمندن انتقام آلمقدر. نغم و مال و جانم محمدک یولنه فدا اولسون» دیدی.

عائشه صدیقه رضی الله عنها حضرت پیغمبردن روایت ایدرکه: ایکی قومشو اره سنده ایدم. بری ابولهب، دیکری عقبه بن ابی معیط ایدی. دائماً قازورات طوپلایه رق یولمه دوکرلردی. بن «یا بنی عبد مناف! بو نصل قومشولقدر» دیر و بر طرفه آتاردم بیورمشلردر.

عقبه ایله ابی بن خلف حضرت پیغمبرک اشد خصماسندن اولوب یکدیگریله رفیق شفیق ایدیلر. قریش ایچنده حضرت پیغمبرک سوزینی دیکله مک ممنوع اولدینی حالدیه برکون عقبه اول حضرتک یاننه کلدی. سوزینی دیکله دی. ابی بوکا مطلع

کلدی . ابو بکر و عمر حضرتانک زمانده حضرت عثمان فخر کائنات افندمزک آخر عمرنده کندی رجاسی اوزرینه حکمی عفو ایتدیکنه شهادت ایتمش ایسهده شاهد واحد کافی اولما . دیغندن آنلر طرفندن قبول بیورلمدی . لیکن کندوسی مقام خلافت کچنجه علم حاکم کافی اولدیغنه بناء حکمی اوغلی ایله برابر عفو و مدینهیه جلب ایتدی . حکم حضرت عثمانک زمان خلافتنده وفات ایتمش ایسهده مروان حدیث شریفک کوستردیکی احوال اسف اشتمالی میدانه کتیرمک ایچون دها چوق سنه لر یشامش و بوامتک باشنه بلا اولمشدر . * امویلر زمانده سفیانیلردن معاویه ثانی باباسنک و دده سنک غیر مشروع ایشلردن متأثر اوله رق حکومتدن دامن کش استغنا اولغله مروان برتقریب مقام سلطنته کچمش و یزیدک زوجه سنی تزوج ایتمش و نهایت انک قهرینه اوغرا به رق بودنیادن کوچمشدر .»

(تاریخ اسلام)

— عقیبه بن ابی معیط —

۲۵۵. — عقیبه فخر کائنات افندمز حضرتلرینک قومشوسی اولدیغنی حالده اک زیاده جور و تعدی ایدنلردندر . برکون اول حضرت کعبه اللهه واروب سجده ایتدیکنده عقیبه کلوب اذا ایتدی . دیگر سفها دشمنی برلشدیلر . حضرت صدیق دشمنی یانلرینه واروب «اتقتلون رجلاً ان یقول ربی الله» (برکیمسی)

چيکنمکله کين و عداوتی انجق تسکين ایده بیلدی. او دخی فتح مکّه کونی اسلامه کلدی. مؤلفه قلوبدن اولدی. طائف غزاسنده حاضر بواندی وبر کوزینی ضایع ایتدی ابوبکر صدیقک زمان خلافتنده یرموک محاربه سنده دیگر کوزی دخی چیقوب بالکلیه اعمی اولدی. حضرت عثمانک زمان خلافتنده ۸۸ یاشنده اولدینی حالدّه وفات ایتدی. اوغلی معاویه آکا خلف اولدی. یزید دخی معاویه نك اوغلی و ابو سفیانک اوغلنک اوغلیدر.

— حکم بن ابی العاص و اوغلی مروان —

۲۶۱. — حکم بن ابی العاص (بن امیه بن عبد شمس) دخی امویلردندر. حضرت عثمان بن عفانک عمو جیه سی و مشهور مروانک پدریدر. اول حضرتک قوم شوسی اولوب نماز و طعام و قتلرنده سعادتخانه لرینه قازورات القا ایدر و مبارک باشنه طوپراقلر صاچاردی. قابوسنه قان و بیسلیک سورردی. فتح مکّه کوننه قدر اول حضرته و اصحابنه کونا کون اذا وجفا ایتدکن صکره یوم مذکورده اسلامه کلشن ایسه ده حضرت پیغمبرک بعض اسرار مهمه سنی افشا و حرکات و سکناتی تقلیده جرأت ایتدیکندن لغت ایدیلهرک طائفه نفی بیورلمش ایدی. بوندن بشقه «ویل لامتی من مافی صلب هذا» حدیث شریفله اوندن تولد ایده جک شخص لثیمک بوامت باشنه بلاکسیله جکی اخبار بیورلمش ایدی. زمان نبوتده مروان اوراده دنیایه

ایتدی . عربك جهالت و تعصبندن استفاده به قالشیدیلر .
 « محمد سزی آبا واجدادیکزك دینندن دوندرمك استیور ،
 اصنامکزی تحقیر ایدیور ، دهرک افکار جاهلیه لرینی تهییج
 ایتدیله . جناب رسالتما ب افدمز حضرتلرینه قرابتی
 اولاندردن بر طاقم سبکمغزان دخی آنلرک شو تشویقات
 ابلهفریبانه لرینه قایلدیله و اغراض نفسانیه لرینی ترویجه آلت
 اولدیله . سنه لردن بری هاشمیلر ایله امویلر بیننده دوام ایدن
 شو عداوتک بیوک بر اثری ^{احد} بلدر محاربه سنده وبعده خلفادورنده
 کورلمشدرکه بوندن عالم اسلامک کوردیکی ضرر فوق مایه تصوردرد .
 آنلرک رئیس ابو سفیان بن حرب بن امیه (بن عبد شمس بن
 عبدمناف بن قصی) در . تجارتله اشتغال ایدردی . حضرت پیغمبره
 بغض و عداوتی پک شدتلی اولوب قبل الهجره اهل اسلامه ایتدیکی
 اذا و جفادن بشقه بعد الهجره ^{احد} بلدر غزاسنه سبیت و یرمش
 ایدی . ابولهبک زوجه سی ام جمیل آنک همشیره سیدر . قیزی ام
 حبیبه ازواج مطهره رسول الله دن اولدینی خالد کنندیسنک
 کین و عنادی فتح مکه کوننه قدر دوام ایتدی . یوم مذکورده
 برچوق ترددلردن صکره حضرت عمرک کوستردیکی شدت ایله
 حضرت عباسک تهدیدی اوزرینه خواه ناخواه کلمه شهادتی
 اتیان ایتدی . زوجه سی هند دخی اهل اسلامه اولان بغض
 و عداوتیله شهرت شعار اولوب احد محاربه سنده عم النبي حضرت
 حمزه بی شهید ایتدیردکن صکره جکرلرینی چیقاروب آغزنده

سز مقطوعنی کورنجه بوامتک فرعونى قتل اولندی بیوردیلر.
 عکرمه بن ابی جهل زمان جاهلیتده حضرت پیغمبره
 بغض وعداوتنک شدتیه معروف اولوب فتح مکه کونی قلی
 فرمان بیورلمش ایدی. حالبوکه فراره یول بولوب یمنه متوجها
 حرکت ایدن برسینه یه راکب اولمش وائشای راهده فورطنه یه
 طوتیه رق ساحل سلامتیه واصل اولورسه اول حضرتیه ایمان
 ایتکی نذر ایتمشیدی. یمن ساحلنه چیقنجه اسلامه کلوب
 کندندن اول اسلامه کلش اولان زوجه سی ام الحکیم بنت
 حارث واسطه سیله حضور نبوی یه چیقمش ومظهر عفو عالی
 اوله رق اصحاب کرامک شجعانی صر مسنه داخل اولمشدر.
 اسلامده صلاح حال کسب ایدرک خلافت ابوبکر زماننده
 اهل ارتداد ایله اولان محاربه ده چوق سعی وغیرتی کورلمش
 وبرروایتده یزموک محاربه سنده شهید اولمشدر.

— امویلر وابوسفیان بن حرب —

۲۶۰. — قریشی طریق باطلارنده دوامه و جناب پیغمبری
 رده اک زیاده تشویق و آنلرک اعصاب جاهلیتیرنی تهییج ایله بن
 امویلر ایدی که امیه اولادندن عبارتدر. اوتهدن بری بنی
 هاشمک نائل اولدقلری شرف وشانه حسدکس اولوب آنلری
 اضراره مقتدر اوله مادقلری حالده شمدی برده شرف نبوت
 ورسالتک الضمام ایتسی حریفلرک صبر وتحمیلرینی بالکلیه ازاله

امام بخارینک روایتسه کوره بر کون حضرت پیغمبر کعبه
 قربنده نماز قیلمقدمه ایکن قریشدن بر جماعتده حرمده اوتور -
 مقدمه ایدیلر . ایچلرندن بری (ابو جهل بن هشام) شو صراپی بی
 کور بیورمه یسکز ؟ فلان کیمسه لک دوه بوغاز لادقاری یردن
 بر مقدار قان و مهملات کتیروب نماز قیلارکن آرقه سنه قویه -
 بیلور میسکز ؟ دیدی . ایچلرندن بری (عقبه بن ابی معیط)
 کیدوب قانلی بر اشکنبه کتوردی . پیغمبر سجده یه واردینی زمان
 آرقه سنه قوبدی . قریش کولوشوب اکندیلر . حتی کولر ایکن
 یکدی کیرینک اوستنه دوشدیلر . حضرت پیغمبر سجده دن حرکت
 ایتدی . کور نلردن بری کیدوب حضرت فاطمه یه خبر و یردی .
 اوده قوشه رق کلوب اول حضرتک آرقه سنده کی پس لک لری آتدی
 و مشرکینه سوکدی ، صایدی . حضرت پیغمبر نمازی اتمام
 ایتدکن صکره آنلره دوندی « اللهم عليك بقریش » دیه اوج
 کره بدعا ایتدی . بعده بعضارینک اسمنی ذکر ایله « اللهم عليك
 بعمر و بن هشام و شیبه بن ربیعہ و ولید بن عقبه و غقبه بن
 ابی معیط و ابی خلف و عماره بن ولید » دیدی . عبدالله
 بن مسعود دیورکه بونلرک ایلروده بدر غزاسنده قلیجیدن
 کچدیکنی و قلیب دینان چقوره القا اولندقلرینی کوردم .

ابو جهل یتیم یاشنده اولدینی حالدہ بدر غزاسنده انصار
 کرامدن ابن عمرو ایله ابن عفرایندنه قتل وراسی عبدالله
 بن مسعود طرفندن قطع اولندی . رسول اکرم حضرت تبری

پاره لدی. رسول اکرم آندن صکره کریمه سی رقیه رضی الله عنها
 حضرت تدرینی عثمان بن عفان رضی الله عنه حضرت تدرینه ویرمشدر.
 (قصص انبیا)

حضرت رقیه نك بدر غزاسی اثناسنده وقوع وفاتنه مبنی
 ام کلثوم رضی الله عنها حضرت تدرینی دخی عثمان بن عفان رضی الله
 حضرت تدرینه ویرمکله ذی النورین لقبه استحقاق کسب ایتمشدر.
 ابو لهب بدر غزاسنده قریشک مغلوبیت عظیمه سندن یدی
 کون صکره عدسه عاتنه طوتیلهرق وفات ابتدی و لاشه سی تعفن
 ایتدکدن صکره دفن اولندی. اوغلی عتبه فتح مکه کونی فرار
 ایتمش ایسده عمیسی حضرت عباسک دلالیتله کلوب اسلامی
 قبول ایلدی. حنین محاربه سنده ثبات ایدیلردندر. بعده مکه
 مکرمهده اقامتده دوام ایلدی.

❖ ابو جهل و اوغلی عکرمه ❖

۲۵۹. — ابو جهل (عمرو بن هشام بن مغیره) بنی
 مخزومدن وقریشک رؤساسندن اولوب اصل کنیه سی « ابو حکم »
 اولدیفی حالده دین اسلامه و حضرت محمد علیه السلامه قارشو
 اولان کین و عداوتی سببیه « ابو جهل » کنیه سیله تلقیب بیوراشدر.
 آنک کین و عداوتی بر تفصیل بیان ایتمک ممکن اولمادیقندن نمونه
 اولهرق یالکتر شونی عرض ایله اکتفا ایدرمکه:

حمالیدر . بیوننده خرما لیفیدن بر ایپ واردر .
 فی الحقیقه زوجہ سی ام جمیل الیلہ و دیلیلہ رسول اکرمہ
 اذا وجفا ایدر وزوجنی اذا وجفایہ تشویق ایلردی . حقندہ کی
 آتش خصومتی اشعال ایله اکتفا ایتیموب دیکن طویلر و کیجه
 وقتی رسول اکرمک کچه جکی یوللرک اوزرینه صاچاردی «حمالة
 الحطب» ایله توصیف اولمسنک وجهی بودر (قاضی بیضاوی) .
 « ابو لهبک کندی عامینده بویله مخصوصاً سوره نازل
 اولمسندن و زوجہ سی ام جمیلک «حمالة الحطب» دیویاد و تشهیر
 اولمسندن طولای پک زیاده جانی صیقلدی . همان اوغلاری عتبه
 ایله عتبه بی چاغردی و حضرت رقیه ایله حضرت ام کلثومی بوشا
 مهلری ایچون قطعاً امر ویردی . آنلر دخی مشرک اولدق لرندن
 درحال بو امری یرینه کتوردیلر و خاتم الانبیا حضرت لرنسک
 دامادلی کبی بر دولت و سعادت لرندن چیقاردیلر . و ام
 کلثومک نکاحلیسی اولان عتبه یالکز آنی بوشادیفنه قناعت
 ایتیموب حضور نبوی یه کیندی « بن سنک دینکی منکرم . سنی
 سوم . سنده نبی سومر سین . آنکچون قیزیکی بوشادم » دهرک
 حضرت پیغمبرک اوزرینه هجوم ایتدی و یقه سنندن طوتدی
 کوملکنی یرتدی . خاتم الانبیا حضرت لری دخی « یارب آنک
 اوزرینه جانور کدن بر جانوری مسلط ایت » دیو بد دعا ایتدی .
 جناب حق حبیب اکرمک دعاسنی قبول ایلدی . شوبله که عتبه
 شامه کیدرکن زرقا مرحله سننده بر ارسلان چیقوب آنی

«ای اهالی! بو آدم بالانچیدر سوزینه باقماکنز، دیر ایدی .
 «بونلر کیمدر؟» دیه صوردم. «اوکده کیدن محمد بن عبدالله در،
 نبوت دعواسنده بولنیور، آرقه سندن کیدن ده آنک عمیسی
 عبدالعزی (یعنی ابو لهب) در، آئی تکذیب ایدیور» دیدیلر .
 و الحاصل ابو لهب حضرت پیغمبرک عمی اولدینی حالده
 دین اسلامی قبول ایتدکدن بشقه سائر لرینی ده علیهنده تحریک
 ایلردی. هم ضال، هم مضل ایدی. حضرت پیغمبره بغض
 و عداوتی او درجه شدتلی ایدی که السنه نامده مثل سائر
 اولمشدر.

زوجه سی ام جمیلک عداوتی ایسه آندن اشددر. ام جمیل
 عائله نبویه عداوتلریله معروف اولان بر سلاله یه، بنی امیه
 سلاله سنه منسوب اولوب قریشک رئیس ابو سفیان بن حربک
 همشیره سیدر. ابولهب عم النبی اولق کبی بر شرفه نائل اولدینی
 حالده آنک قدرینی تقدیر ایده، مسنده زوجه سی طرفدن وقوع
 بولان القسا آنک چوق تأیری اولمشدر. نهایت طرف بازیدن
 حقلرنده تبیت سوره سی انزال بیوریلهرق الی یوم القیام السنه
 ناسده لعنتله یاد اولمغه محکوم اولمشدر. سورة جلیله شو
 مآلده در :

«ابو لهبک اللری هلاک اولسون . کندی نابود اولسون .
 مالی وقرانجی آکا فائده ویرمز. کرک کندیس و کرک زوجه سی
 قریباً علوریز اولان ناره واصل اولورلر . زوجه سی اوطنون

— ابو لهب و زوجته سی ام جمیل . اوغللری —

۲۵۸. — نبی هاشم ایله نبی عبدالمطلب اول حضرت ته معاونت ایتک اوزره اتفاق ایتشلر سه ده عمجه سی ابو لهب (عبدالعزی بن عبدالمطلب) ایله ابولهیبک زوجته سی ام جمیل (که ابوسفیانک همشیره سی و معاویه نك عمه سیدر) قریش طرفنده قالدیلر . رسول اکرمک کریمه لرندن رفیه ایله ام کاتوم ابولهیبک اوغللری عتبه ایله عتیبه یه نکاحلی ایکن آنلر دخی رسول اکرمه اذا وجفا ایدرلردی .

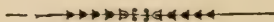
حضرت پیغمبر . خلقک اولرینی طولاشیر « یا ایها الناس ان الله یأمرکم ان تعبدوه ولا تشرکوا به شیئا » (ای اهالی ! الله تعالی سزه امر ایدیورکه کندوسنه عبادت ایده سکز و هیچ برشیئی آکا شریک قوشمایه سکز) دیه توحیده دعوت ایدر ایدی . ابولهیب دخی آردنجه طولاشیر « یا ایها الناس ! ان هذا یأمرکم ان تترکوا دین آبائکم » (ای اهالی ! بو آدم سزه امر ایدرکه آبا واجدادیکرک دینی ترک ایده سکز) دیه آنلری مخالفته تشویق ایلردی .

طارق بن عبدالله المحاربی دن شوپله مرویدرکه : « ذی المجاز » نامنده کی پنایرده برذات کوردم . اوزرنده قرمنزی برلباس وار ایدی . « یا ایها الناس ! قولوا لا اله الا الله فاحوا » (ای اهالی ! « اللهمن بشقه طاپه جق یوقدره ده بیکنز فلاح و نجات بوله سکز) دیه طولاشیر ایدی . آردنجه بر شخص آکا طاش آتهرق کیدر

بقارمقله و ابوطالبه مراجعت ایتمکه مقصد لرینه نائل اولاماد قلمردن
 اول حضرت ایله اصحاب کرمانه جور و جفا ایتمکه باشلادیلر .
 قرآن کریمک فصاحت و بلاغته باقهرق حضرت پیغمبره «شاعره»
 و کورد کلری احوال خارق العاده به بناء «ساحره» و بعضاً «مجنون»
 و یا «کاذب» دیه تعرض و مردر لوالفاظ کر به ایله طعن و تحقیر و سب
 و شتم ایدر لر دی . کیمی اوستنه طو براق آتار ، کیمی قپوسنه
 قان سورر دی .

ذات حضرت پیغمبری به اک زیاده مخالفت و اهل اسلامه اذیت
 ایدنلرک باشلوجهلری : ابولهب بن عبدالمطلب ، ابوجهل بن هشام
 و اوغللری ، حکم بن ابی العاص ، عقبه بن ابی معیط ، ابوبختری
 بن حارث بن اسد ، اسود بن عبدیموق ، اسود بن مطلب ،
 نضر بن حارث ، امیه بن خلف ، منیه بن حجاج ، عاص بن وائل
 سهمی ، اسود بن عبدالاسد ، ابوقیس بن ریعاف ، سائب بن
 ضعیف ، عاصم بن سعید ، حارث بن قیس ، عاصم بن هشام در .
 بونلرک ایچنده اک انصافمنزی ، اک شقیسی ، اک زیاده تجاوزکارانه
 حرکت ایدنی نضر بن حارندر .

اهل اسلام حقنده بو یولده اذا ایدنلرک بر قسمی من طرف الله
 برر بلایه اوغراهی و یابدیر کوننده قتل اولندی . برچوغی ده
 اسلامه کله رک سابقین اسلامدن اوله ماد قلمرینه الی آخر العمر
 تأسف ایدر لر دی .

یاب! « دبه جواب و بردی . عتبه قریشك نزدینه كلدی ، كیتدیگی حال اوزره كلدیكنی كوردیلر واستفسار حال ایتدیله . عیدی که : « والله آندن بر سوز ایشتم ، بیلدیكمز سوزلره یكزه مز . بوكلامك شانی تعالی ایتسه كرکدر . بنم رأیه کوره آکا ادا و جفاده ایلر و کیتمه ملیسکز . کندی حاله بر اقیكز . سائر قبائل آکا غلبه ایدرسه سهولته مقصدیکز حاصل اولمش اولور . اگر اوغابه ایدرسه آنک ملکی سنك ملککدر ، آنک عزتی سنك عزتکدر ، خلق ایچنده نائل شرف و شان اولوزسکز . »

قریش آندن بویله امیدلرینك خلافت بر سوز ایشتمکدرنده « یا ابا ولید ا محمد سنی سحر ایله الدامش » دیدیلر . عتبه « بن سزه رأیمی سویلیورم . سز نه ایسترسه کز آنی یاییکز » دیدی . فی الحقیقه عتبه طوغری سویلیوردی . حضرت فخر کائناتک شان و شرف قزانمش ، و شریعت غرای احمدیه نك تعالیسی قوم تحجیب عرب ایچون دنیوی و اخروی سبب فیض و رفعت ایدی . یوننی عتبه کوزل کشف ایتمش ایدی . نته که وقایعده بونی اثبات ایتدی . لیکن صنادید قریشك بصر بصیرتی حجاب کین و عداوت ایله مستور اولدیغندن بو حقیقتی اذعان ایده میورلردی .

— قریشك اول حضرته اذاسی —

۲۵۷. — قریشك اشرفی فخر کائنات افندمز یالواروب

وارد؛ سن کندی بیلدیك كبی عمل ایت، بزده کندی دینمزده
 کیده،م دیرلر.دی که : بن سزك كبی بر بشرم. معبود حقیقیكز
 الیه واحددن عبارت اولدینی بکا وحی اولندی. سزده جناب
 حقه طاعتده مقیم اولیکز. آکا توبه واستغفار ایدیكز. عذاب
 شدید اول مشرکالر ایچوندرکه زکاتلرینی ویرمزلر، آخرته ایمان
 ایتمزلر. جناب حقه ایمان ایدنلر وعمل صالح ایستهینلر ایچون
 اجر عظیم وارد. دی که: ارضی ایکی کونده خلق ایدن جناب
 حقه می کفر ایدرک شریک قوشیورسکز؟ جناب حق عالملرک
 ریسهیدر. ارضک اوزرنده یوکسک طاغیر خلق ایتدی،
 انلره خیر و برکت ویردی و آنلرک اقواتی تقدیر ایلدی. سؤال
 ایدنلر ایچون بونلرک خلقتی درت کونده تمام اولدی. بعدده
 سمایی خلق ایتمک ایستدی. سما او حالده دخاندن عبارت ایدی.
 سمایه ارضه «ایسترایسته مز طریق تکمله کلیکز» دیدی، آنلرده
 «طائفا کلورز» دیدیلر. سموات سبعمه نك خلقتی ایکی کونده
 اکمال ایتدی وهر سمایه امرینی وحی ایلدی. سماء دنیایی
 مصباحلر ایله تزیین وحفظ ایتدک. بو عزیز وعلیم اولان جناب
 حقتک تقدیر ایدر. اگر اعراض ایدرلر سه دی که: بن سزنی
 قاد و ثمود اقوامنه کلن صاعقه کبی بر صاعقه ایله انذار ایتدم).
 برروایتده بوسوره بی نهایتنه قدر او قودی. عتبه دیدی که
 «سنگ بونلردن بشقه سوزک یوقیدر؟» اول حضرت «یا ابا
 ولید! ایشتدک یا! نئم بوندن بشقه دیه جکم یوقدر. نه ایسترسک

لازم در مادام که سکنهٔ ارض بنی آدم در بزده آنردن رسول
کوندرک) . آنره دی که . سنزکه بینمزده جناب حنک شهادتی
کافیدر، جناب حق خیر و بصیردر .

۲۵۶. — جابر بن عبدالله انصاریدن مرویدر: اول حضرتک
علم و قدرتی کوندن کونه تزیاد ایتدیکنی و اصحابی ارتمقدمه
اولدیغنی قریش کورنجه ایچلرنده شعرده و کهاننده مهارتی اولان
کیمسه لری کوندروب آنی اقناع ایتکه قرار ویردیله عتبه
بن ربیعہ یی کوندردیله . عتبه آنی حرم کعبه ده بولدی . دیدی که
« یا محمد! سنی بیوکسین باباک عبداللهمی؟ » اول حضرت جواب
ویرمدی . « دیمک که سن بیوکسین اوله ایسه برآز سویله ده
ایشیده میم ، دیدی . فیخر کائنات افندمز دخی بسمله شریفه
ایله افتتاح ایدرک سوره سجده دن « حم . تنزیل من الرحمن
الرحیم . کتاب فصلت آیاته قرآناً عربیاً لقوم یعلمون . بشیراً
ونذیراً فاعرض اکثرهم فهم لایسمعون .... فان اصراضوا
فقل انذرتکم صاعقه مثل صاعقه عاد و ثمود » آیتنه قدر تلاوت
بیوردیلر که شومالده در : (حم حقیچون ! قرآن کریم ، رحمن
ورحیم اولان الله تعالادن نازل اولمشدره . بو ، برکتابدر که آیتلری
قرآن عربی اوله رق فصل و تمیز ایدلمشدر ؛ تبشیر و انذار ایدر .
لکن مشرکلرک اکثری اکا حواله سمع اعتبار ایتزلر . « بزیم
قلبلریمزده پرده واردر ، دعوت ایتدیکنک شیئی آ کلامایز ،
قولاولریمزده آغرلق واردر ایشتمیز ، سنزکه بینمزده حجاب

او تسقط السماء كما زعمت علينا كسفاً او تأتي بالله و الملائكة
 قبيلاً او يكون لك بيت من زخرف او ترقى في السماء و ان
 نومن لرقيك حتى تنزل علينا كتابا نقرؤه قل سبحان ربي هل
 كنت الا بشراً رسولا. وما منع الناس ان يؤمنوا اذ جاءهم الهدى
 الا ان قالوا ابعث الله بشراً رسولا. قل لو كان في الارض ملائكة
 يمشون مطمئين لنزلنا عليهم من السماء ملكا رسولا. قل كفى
 بالله شهيداً بيني وبينكم انه كان بعباده خبيراً بصيراً»

مأل منبني: مشرکړر ديدلرکه بز سکا ايمان ايتيز. مکر بزہ
 ارض مکده منبعلر آقیده سین . یاخود سنک خرما واوزوم
 باغلرک اولسونده آرهلرنده نهرئر اساله ایدہ سین . یاخود زعم
 ایتدیکک کبی سمایی پارچه پارچه اوله رق اوزریمزه دوشوره سین .
 یاخود دعواکک صدقنه شهادت ایچون جناب حتی و ملائککبی
 قارشومزه کتوره سین . یاخود التوندن برکوشکک اوله . یاخود
 سمایه چیقاسین . حتی سمایه چیقسه کده سکا ايمان ايتيز ؛ مکر
 بزہ سنی تصدیق ایدن بر کتاب کتوره سین ده آنی قرائت
 ایدہ لم . — سن آنلرہ دی که : جناب حتی تنزیه ایدرم . بن
 بشردن بشقه برشی دکلم . رسالتله بعث اولندم . — هدايت ربانيه
 کلش ایکن نامی ایماندن منع ایدن شی یالکزر « جناب حق
 الناسندن رسول کوندررمی » دیمهلرندن عبارتدر . آنلرہ دی که .
 اکر بر یوزنده یورر و توطن ایدر ملکر اولیدی آنلرہ رسول
 اوله رق سمان ملک کوندرردک (یعنی تعلیم و تعلمده مجانست

جناب حقہ دعا ایتدہ سکا باغچہ لر، خزینہ لر، التوندن کوشدن
کوشکر ویرسون. چارشوده طولاشمغه، اسباب معیشتکی
قزائمغه مجبور اولیہ سین .

حضرت پیغمبر: جناب حق بودیدکلریکزی یا پیغمه قادردر.
لکن بن اولیہ شیر طلبنه مأمور دکلم . بنم وظیفهم تبلیغ
احکامدر. سزه وعظ ونصیحت ایتک ایچون بعث اولندم .

قریش: مادام که بودیدکلریکزی یا پیغمورسین بزده سکا ایمان
ایتمیز. دعا ایتدہ جناب حق بزہ سمان عذاب کوندرسون
و بزى هلاک ایتسون . چونکه سن جناب حقک بونی یا پیغمه
قادر اولدیغنه اینانورسین .

حضرت پیغمبر: بودیدیککز شیر جناب حقک اختیار
و اراده سنه معلقدر. نصل ایسترسه اولیہ ایشلر .

قریش: زردبان قورهرق کوکه چیق، جناب حق و ملک لری
کتور . نبوتکه شهادت ایتسونلر . کوکدن بر کتاب کتورکه
اوقیوب سنک نبوتکی آ کلابه لم . بویله یا پیما دیغک خالدہ بز سکا
ایمان ایتمیز .

فخر کائنات افندمز قریشک شو عنساد و استکبارندن
محزون و منکسر اولدی . قریشک سوزلری سورہ امرانک
شو ۹۰ و مابعدی آیتلرنده حکایه بیورلمشدر .

« وقالوا لن نؤمن بك حتى تفجر لنا من الارض ينبوعاً .
او تكون لك جنة من نخيل وعنب تفجر الانهار خلالها تفجيرا

اولدی که (جناب حقدن ماعداسنه عبادت ایدنلره سب ایتمه یکنه صکره آنلرده بیلیمه رک جناب حقه سب ایدر لر) دیمکدر.

۲۵۵. — ینه بر کون قریشدن بعضاری اول حضرته دیدیلرکه: سن «جناب حق طرفدن رسولم، صدقه دلالت ایدر حجتلرم، برهانلرم واردره دیورسین. کوریورسین که اوتوردیغمنز مکه وادیسسی طار بر محلدرد. مدار معیشتی آزدرد. اکثرأ صوسزلق چکرز. فقر و احتیاج ایچنده یشارز. معیشتمنز مشکلدرد. جناب حقه نیاز ایت؛ بزى تضییق ایدن شو مکه طاغلری کتسون؛ شام و عراق ارضی کبی اووالریمز، باغلریمز، باغچه لریمز، آقار صولریمز اولسون. بزده زراعت واستراحت ایله امرار حیات ایدم. دعا ایتده بابالریمزی، دده لریمزی، قصی بن کلابه قدر احیا ایتسون؛ سنک دینکی آنلردن صورالمده ایمان ایدم.

پیغمبر جواب ویردی: طلب ایتدیکنز شیر بنم وظیفهم دکلدرد. بنی جناب حق اوپله شیر ایچون کوندرمدی. بکا تودیع ایدیلن وظیفه رسالتی سنزه تبلیغ ایتدم. اگر قبول ایدر سه کز کرک بو عالمده و کرک عالم عقباده خلاص اولورسکز. قریش: اوپله ایسه جناب حقه نیاز ایتده صدقکه شهادت ایدم جک بر ملک کوندرسون.

حضرت پیغمبر: بن بو کبی شیر ایچون کوندرلدم. قریش: سنکله بینمزده برفرق کورمیورز. ثروت وسامانک یوقدر. سنده سائر انسانلر کبی بر، ایچر، سوقاقرده کزرسین.

بنم سزدن مقصدم يالكز بر شيدر؛ آني اتيان ايدرسه كز عربيه
عالب و عجمه مالك اولورسكز.

ابو جهل ، « نهدر؟ سوبله باقهلم . ايستديكك شيك اون
قاتي يابه رز » ديدى .

اول حضرت « سزدن ايستديكم يالكز عبادت اصنامدن
واز كچوب جناب حقه عبادت ايمكزدر » ديدى .

ابو جهل « سن بزدن بشقه بر شي ايستيه مزه ميسين ؟ »
ديدى . اول حضرت جوابنده « سمان شمسى اينديروب اليه
تسليم ايتسه لر ينه بو سوزدن واز كچم » ديدى .

بو جواب اوزرينه قريش « بزم و بابامزك طابه كلديكمز
اوچيوزالتمش صنم مكه شهريني اداره ايدمه مز ايكن برالله نصل
اداره ايدمه بيلور » ديه رك چيقوب كيتديلر . آنك اوزرينه « اجعل
الالهة الها واحداً ان هذا لشيء عجاب . وانطلق الملائمهم ان
امشوا واصبروا على آلهتكم ان هذا لشيء يراد » آيت كريمه سى
نازل اولدى كه (محمد بونجه الاهلرى ابطال ايدوبده بر الله مى
يايق ايسته يور . بوسوز بك عجيب بر شيدر . آنلرك بر قسى
كيدر ك ديديلر كه : يولكزده دوام ايديكز ، آاهلريكزه عبادتده
صبر ايليكز ، محمد ايله بينمزده كى مخالفت مقرر ايمش) ديمكدر .
ابو جهل « اكر محمد بزم الهلريمزده سب ايدرسه بزده
آنك الهنه سب ايدرز » ديمش اولقله « ولاتسبوا الذين يدعون
من دون الله فيسبوا الله عدواً بغير علم » آيت كريمه سى نازل

بويله يکي شيلر چيقارمقدن مقصدک ثروت وسامان ايسه سکا
 ايستديکک قدر مال ويرهلم ، بين العرب سندن زنکين کيمسه
 اولسون. اکر مقصدک رياست ايسه سني کنديمزه رئيس ايدهلم
 اکر بوحالر غلبه شهوتدن نشأت ايدييورسه قريشدن استديکک
 قادي سکا تزويج ايدهلم . اکر سکا بر جن ويا شيطان مسلط
 اولمش ايسه اطبايه مراجعت ايدرک سني آندن تخلص ايجون
 هر فداکارلني اختيار ايدهلم. يا آندن خلاص اولورسين ويا سني
 معذور طونارز .

اول حضرت شويله جواب ويردي . «ماني ماتقولون ولكن الله
 بعثني رسولا وانزل على الكتاب وامرني ان اكون بشيرا ونذيرا
 قبلتكم رسالات ربي ونصحت لكم فان قبلوا مني ماجئتكم به
 فهو حظكم في الدنيا والآخرة وان تردوه علي اصبر لامر الله حتى
 يحكم الله بيني وبينكم » (سزک ديديککز شيلردن بري ده بنده
 يوقدر . لکن جناب حق بنی سزه رسول کوندردي . بکا کتاب
 اينديردي . لطفيله تبشير ، قهريله انذار ايمکلمکمي امر ايلدي .
 بنده حق تعالينک رسالتلريني سزه تبليغ ايتدم ونصيحت ايلدم .
 اکر سويلدکلريمي قبول ايدرسه کز دنياده و آخرتده سبب فيض
 ورفعتکز اولور . واکر رد ايدر ايسه کز جناب حق سزکله
 بينمزده حکم ايدنجيه دکين انتظار ايدرم) .

والحاصل ديمک ايستدي که : بن نه رياست ونه ملک وعزت
 ايسترم . اويله کوزيمه جن وپري کهي شيلرکده کورنديکي يوقدر .

دکل ایدی. چونکه اول حضرت نه کبی بر تهمت اسناد ایتسه لر
 او آنلرک جمله سندن بری ایدی. بونی کندیلری ده بیلورلر ایدی.
 حضرت پیغمبر، ابوطالبک حمایه سنده بولمق حسبدله تعرضدن
 مصون ایسه ده هر قبیله کندیلرندن اسلامه کیرنلره اشکنجه
 ایدرلردی. مؤمنلر یینده دیانت اوزرینه یکی بر اتفاق حصوله
 کلدی. آکا نسبتله اقربالق اتقاقی کبرو قالدی. مؤمنین کندیلرینه
 «مسلم» ناهنی ویرلردی که جناب حق اراده سنه اتقیاد ایدن
 وتسلیمیت تامه ده بولنان کیمسه دیمکدر. خصملرینه ده «کافر»
 و «مشرک» تسمیه ایدرلردی. کافر جناب حق رسالتی ستر
 وانکار ایدن، مشرک دخی جناب حقه شریک قوشان کیمسه
 دیمکدر.

❦ قریشک اول حضرته مراجعتی ❦

۲۵۴. — اشراف مکّه ابو طالبه مراجعتک فائده سی
 اولدیغنی کورنجه بالذات [۱] حضرت محمد صلی الله علیه وسلمه
 مراجعت ایتدیلر و دیدیلر که: «سنگ نسبک عالی و قدرک متعالیدر.
 بونکله برابر سن قبائل عربدن هیچ کیمسه نک یامادیغنی یابدک.
 یینمزده تفرقه احداث ایتدک. بزى بر بریمزه دوشوردک. قومکی
 سفاهت و ضلالتنه نسبت ایدیورسین. معبودلریمزى تحقیر ایلورسین.

[۱] اره صره قریش اول حضرت ایله اوطورر مناظره به
 کبرشورلردی.

ایتامك حامیسی، اراملك ملجائیدر . ال هاضمدن تهلیل ایتمك ایسته ینلر آنك اطرافنه طویلانورلر . آنلر اول حضرتك نزدنه بر نعمت و فواضل دریاسنه غرق اولمشلردر . ای قریش ! سز یالان سویلوورسكز: بزم مطاعنه و مشاجرہ مزہ حاجت قالمق سزین بیت الله آنی تبرئه ایتمكده در . بز اولاد و عیاللمزی فراموش ایده رك اطرافنده خاك هلاکه سرلمدكجه آنی سزه تسلیم ایده مه سز .

« فی الواقع ابوطالب رسول اکرمك حمایه سی خصوصنده نبات کوستردی . هر بلر بیننده عصیت و قرابت غیرتی زیاده اولوب هر بری کندو عشیرت و اقرباسنك فوق العاده غیرتی کوردی و ایجابنده هر قبیله یكوجود اوله رق دشمنه قارشو کیدردی » (قصص انبیا) .

ایشته بوسیه مبنیدر که قریش چوق و قتلر فخر کائنات افندیمزك ذات شریفلری حقنده شدت ابرازینه جسارت ایده . مدیلر . چونکه او یله بر حرکت نابجاده بولنش اولسه ایدی ینلرنده بر جنك وجدال قپوسی آچیلوردی که سنین و فیره اوکنی آلق ممکن اولماز و قبائل قریش محو و مضمحل اولور کیدردی .

قریش آچیقدن آچیفه اول حضرت علمینده بولنغه جسا رت ایده مدکلرندن قوم عرب ایچنده و حجاج بیننده آنك قدرینه نقیصه کتوره جنك صورتده لوم و تقبیح ایتمك و افترا و بهتان ایله تشبثاتی حکم سز بر اقلغه قرار ویردیلر . لکن بوده قولای برنی

ایده سکنز. اگر ناقه کوچکندن غیرى به میل ایدرسه بنده سئزه
محمدى ویره يم. شمدى به قدر بونی اخفا ایدردم. شمدى سويليه يم.
هرکیم محمدک خصمى ايسه بنده آنک خصمى يم. هرکیم محمدک
دينک خصمى ايسه بنده آنک خصمى يم.

قریش ابو طالبک بوسوزینی ایشیدنجه حدتله نکه قالفوب
کیتدیله و عداوت و خصومت اوزره اتفاق ایتدیله. ابو طالب
بو حالی کوردکده بنی هاشمی، بنی عبدالمطلبی چاغردی، حالی
آنلره سويلدی. اول حضرته معاونت و نصرت ایتک اوزره
آنلری اقناع ایلدی. جمله سی امرینه اطاعت ایلدیله، ابوطالب
آنلرک اتفاق اوزرینه «شعرلامی» نامیله مشهور اولان قصیده سنی
سويلدی که بعض ایاتی شونلردر:

وابيض يستقى الغمام بوجهه
ثم اليتامى عصمة للإرامل
يطيف به الهلال من آل هاشم
فهم عنده فى نعمة و فواضل
كذبتم و بيت الله يبرى عمداً
ولما نطاعن دونه و تناضل
ولانسلمه حتى نصرع حوله
و نذهل عن ابنائنا و الحلائل

مألى. برکریمدر که نوردن پارلاق اولان وجه سعادتلری
حرمتنه جناب حقندن یاغمور لر استرحام اولنور. ذات شریفلری

قویسه لر بن بنه امر تبلیغدن واز کچم) دیوب مبارک کوزلردن
 یاش کلدی وهمان قالقوب یوریوردی . ابو طالب حضرت
 پیغمبره ایمان ایتمه مش ایسه ده برادر زاده سی اولدینی کبی کندنی
 النده بیوتمش اولدیغندن وهر حالنه مطلع بواندیغندن آنی اولا-
 دندن زیاده سووردی . اول حضرتک اوپله محزون اوله رق
 قالقوب کیتیمی آکا یک تأثیر ایتدی و آرقه سندن چاغروب
 « اقبل یا بن اخنی ! وقل ما احببت فوالله لاسلمک لشی ابداء
 (ای برادر زادهم ! کل ! ایستدیکی سویله ! اللهم قسم ایدرم سنی
 هیچ بروقت هیچ برشی مقابلنده تسلیم ایتم) دیدی (ابوالفداء)
 ۲۵۳ . — مقاتل دیورکه : قریش طائفه سی ابو طالبک
 حضرت محمدی حمایه دن فراغت ایتمدیکنی کورنجه ره رؤساسندن اون
 کشتی [۱] طوپلانوب حضورینه کلدیلهر وولید بن مغیره نک اوغلی
 « عماره » بی برابر کورتوردیلر : « یا ابا طالب ! بیلورسین که
 هر بده بوندن یاقیشقلی بر صاحب جمال یوقدره . بدرندن معروف
 کیمسه ده یوقدره . بونی سکا ویره لم . سن ده محمدی بزه ویره . آنی
 قتل ایدم . زیرا دینمزی محو ایتدی ، قوممزی یولدن چیقاردی »
 دیدیلر . ابو طالب حد تنه رک دیدی که : سزک بو سوزیکز طور
 عقلدن خار جدر . هیچ بر عاقل بونی قبول ایدرمی که بن سزک
 اوغلیکیزی الوب کندنی اوغلمی ویره می ، سزده آنی قتل

[۱] عتبه ، شیبه ، امیه ، ابوجهل ، عامر ، مطعم . شیبه بن الحجاج ،
 مثنیه ، اخنس

قرابت غیرتبله آنلری دفع لین ایله دفع ایندی، حضرت پیغمبرده
ایشنه دوام ایلدی. بویسه قریشه پک آغر کلدی. تکرار
طوبلانوب ابو طالبک یانسه واردیلر. اولکی سوزلرینی تکرار
ایتمکدنصکره «ان لم تنهه والا نازلناک وایاه حتی یهک احد
الفریقین» (اگر سن محمدی منع ایتمزسهک بزده هم سکا وهم
آکا محارب اولورز. باری ایکی فرقه دن بری هلاک اولسونده
دیگری قورتلسون) دیدیلر. ابو طالب ایشک دها زیاده
کوجلشدیکنی آکلادی. بر طرفدن رسول اکرمک خاطرینی
قیرمق ایستمدیکی حالده دیگر طرفدن قوميله جنک وجدال ایتمسنى
ویندلرینه تفرقه وعداوت دوشمسنی ایستمزدی. فخر کائنات
افدمزه «قومک شوپله شوپله سویله سویله سوبیلورلر» ديه وقوع حالی حکایه
ایندی. ویدی کی: «یا محمد! بالجه قریش سنک علیکده اتفاق
ایتمشلر. بکاده کوچمشلر. اقربا بیننه عداوت القا ایتک موافق
مروت دکلدلر. آنلره قارشو مدارا اوزره اولوب خُشوتی
ازاله ایتسهک دهامناسب اولمازمی؟ آنلرک طلبی کندیلرینی کفر
وضلاله نسبت ومعبودلرینی لوم وتقییح ایتمه مکدن عبارتدر.
سن ینه کندی دینک اوزره حرکت ایت.

رسول اکرم عمجه سنک بوسوزندن آرتق کندوسنی ترک
ایده چکی ظننه دوشدی و متأثر اولدی: «والله! یاعم! لو
وضعوا الشمس فی یمینی والقمر فی شمالی ماترکت هذا الامر»
(ای عم! اللهم قسم ایدرم که انلر کونشی صاعمه، قمری صولمه

اولان اصنامه طعن و تشنیع ایتمه که باشلاینججه کهبه ننگ نکهبانی،
 مذهب ملینگ حامیسی اولان قریشک صبری توکندی . مذ .
 هبلرینک علناً تحقیر اولمسنه تحمل ایده مدیلر ؛ دین محمدی
 کنددی مذهب لرینی تهدید و تخریبده دوام ایدرده آکا بر چاره
 دوشمنز لرسه حاصل اوله جق تهلکه دن اندیشه یه دوشدیلر .
 آنجق اول حضرت عموجه سی ابو طالبک زیر حمایه سننده
 اولدیغدن شخصنه بر ضرر اصابت ایتدی ره منزلردی . اوده مأمور
 اولدیغی ایشده دوام ایدردی .

نهایت ربیعہ بن عبدمنافک اوغللری عتبہ و شیبہ ، بنی
 امیہ دن ابوسفیان بن حرب ، بنی اسد دن ابوالبختری بن هشام
 بن الحارث ، بنی مخزومک رئیس ابوجهل ابن هشام بن
 مغیره ایله عمجه سی ولید بن مغیره ، عمر و بن العاصک پدری
 عاص بن وائل ، وینه بنی اسد دن اسود بن مطلب ، منبہ ، وسائر
 صنادید قریش طویلانوب یکننی اسکات ایتسنی و صنملری
 عاینده کی تجاوزات شدیدہ سنہ نهایت ویردی رسنی رجایچون قریشک
 رئیس اولان ابوطالبک یانہ واردیلر : ہیا ابا طالب ! ان ابن
 اخیک قدماہ دینتا وسفہ احلامنا وضال ابائنا فانہ عنا اوخل
 بینتا وینہ (قرنداشک اوغلی بزم دینمزہ دخل و تعرض ایدیور ،
 بابالریک زده ، دده لریک زده ، ضالانده ایدی ۔ دیور یا آنی بزہ
 تعرضدن نہی ایت ویا آنی حمایہ دن واز کیچ) دیدیلر .

ابو طالب هر نه قدر دین اسلامی قبول ایتمه مش ایسه ده

انذار ایتمکه و آنلری عذاب الله ایله قورقودهرق دین حقه دعوت ایلمکه مأمور اولنجه حرم شریفه کیتدی، صفا اوزرینه چیقدی. «ای معشر قریش! کلیکز» دیه ندا ایتدی. قریش اطرافنه طوپولاندی. «ای معشر قریش! شو طاعک آردنده بر دشمن وار، سزی نهب و غارت ایچون گلش دیسهم اینا. نورمیدیکز؟» دیه سؤال ایتدی. جملهسی بردن «اوت اینا. نوردق! سن بزم آره مزده صدق ایله معروفسین، سندن اصلا یلان ایشتمدک» دیدیلر. «اوله ایسه ای عبدالمطلب اوغللری، ای فهر اوغللری. ای عبد مناف اولادی، ای بنی زهره احفادی (بوراده بالمله قبائلی برر برر تعداد ایتدی) بن سزک اوککزده قیامت کوننک عذابیه قورقوتمغه مأمورم اینسانکز» دیدی «ما اغنی عنکم من الله شیئا» آیتنی تلاوت ایتدی (هیج برشی سزی جناب حقندن مغنی قیلماز) دیمکرد. بونک اوزرینه ابولهب حدتلندی. «تَبَّالک (هلاک اولهسی) بزى بونک ایچونمی چاخردک» دیه رسول اکرمک خاطرینی قیره جق سوزلر سویلیدی و اکا اتیق ایچون انه طاش آلدی. بونک اوزرینه قریش طاغلیدی. آنک حقندهده «تبت» سورهسی نازل اولدی.

❦ صنادید قریشک ابو طالبه مراجعتی ❦

ای ربمک بکا آنکچون عتاب ایتدیکی ذات! « دیه تطیب بیورردی. سوره جلیله مذکورمک برنجی آیتی شو ماآله در. « یانسه اعمی کلدیکندن طولایی چین جین کوستردی. و آندن یوز چویردی. نه بیلورسین؟ احتمالکه سندن تعلم ایتدیکی شی ایله معاصیدن تطهر ایدر یاخود وعظ و نصیحت ایله متصح و منتفع اولور. کیم که ثروت و سامانه اغترار آسندن استغنا کوسترر، سن آنک ایمانه کلسیچون منهمک اولورسین. سنک وظیفهک آنجق تبلیغدر. آنک ایمان ایله ترکی ایتسنه حرص لازم دکلددر. کیم که سکا نصیحت طلیله سرعتله یانکه کلور و جناب حقدن خوف ایدر، سن آندن غفلت ایدرسین. خیر! اوله دکل! بو قرآن موعظه در. کیم ایسترسه انکله متعظ اولور. « (عبس وتولی ان جاءه الاعمی و ما یدریک لعله یزکی اویذکر فتنفه الذکری امامن استغنی فانت له تصدی و ماعلیک الایزکی و امامن جاءک یسعی و هو یخشی فانت عنه تلهی کلا آنها تذکره فن شاه ذکره).

— و انذر عشیرتک الاقربین —

— آیت کریمه سنک نزولی —

۲۵۱. — واقدی دیورکه: « و انذر عشیرتک الاقربین » آیت

کریمه سی نازل اولوبده فخر کائنات افدمن بالخاصه اقرب اقربانی

اول حضرت قریشی و علی الخصوص اکابر و ضنادیدینی
 اقصاءه چوق چالشوردی و علی الاکثر شدتله رد و تحقیره
 دوچار اوله رق فقرا وضعفا دن اصفا ایدنلره توجیهه خطاب
 ایدردی . برکون قریشدن بر جم غفیرک حضورنده ولید بن
 مغیره ایله مباحسه ایتمکده ایکن یانلرینه عبدالله بن ام مکتوم
 کلدی . اعمی اولدیغندن اقدمزک مشغولیتنی کورمیتوب لاینقطع
 « یارسول الله جناب حقا سکا تعالیم ایتدیکی قرآندن بکاده
 تعالیم ایت » دیه کلام رسالتی قطع ایدردی . اول حضرت ایسه
 ولیدک اسلامنی چوق آرزو ایتمکده اولغله مباحثه لرینی اعمانک
 بویولده قطع ایتمسندن منفعل اولدی . وچین جین کوستردی .
 اطرافنده کی ازدحام خاطر سعادت لرینی مشغول ایتمکده اولدیغندن
 آرزوسنی اسعاف و قلبنی تطیب ایتمکده وقت بولمقسزین اعمی
 صاوشوب کیتدی . ازدحام آره لشدقدن صکره اعمایی تحری
 ایتدی . بوله مادی . انی او یولده رد ایتمسندن طولایی قلب انورلری
 منکسر اولدی . بونک اوزرینه طرف باریدن سورۀ عبس
 نازل اولدی . بعدما نه وقت اکا تصادف ایتسه « مرحبا !

شعب ابی طالبه چکلدکلرنده وقوعه کلشدر .
 خانه ارقم او وقتدن بری بین الاسلام محترم بر مقام عد ایدلمکده در .
 اول امرده ارقم بوخانه بی اوغلنه جهاز اوله رق ویرمش ایدی . بعده
 خلفاء عباسیه زماننده ایکنجی خلیفه المنصور بونی بیوک بر مبلغه مقابل
 ارقم ورثه سندن اشترا و اوغلی المهدی به اعطا ایتدی . بونک لقبی
 الحیزران اولدیغندن حالاً دار الحیزران دیه نام ویرلمکده در .

آیات جلیله آنلرک عظمتنه و کبر و نخوتنه طوقنه رق ایمان ایتمه لرینه مانع اولدی . بویولده کی آیات کریمه نازل اولدقجه قریشک اول حضرته عداوتی تزايد ایتدی و حقنده جور و جفا ایتمه که باشلا دیلر .

— خانه ارقه نقل بیوردقلری —

۲۵۰. — رسالتک دردنجی سته سنده فخر کائنات افدمز حضرتلری خانه سعادتلرینی ترک ایدرک اصحاب کرامندن ارقمک خانه سنه نقل ایتدی . بو خانه کعبه اللهک جهت غربیه سنده و جبهه سنده صفا ایله مروه بیننده صفاتیپه سنک مائله سی اوستنده بتون حجاجک مناسک حجی ایفا ایچون بالضروره کلوب کچه جککری اک ایشلک بر محله ایدی . ذات حضرت نبوینک بو خانه ده اقامتی تاریخ اسلامده مهم بروقه تشکیل ایتشدر . هرکیم اسلامه میل ایدرسه اوراده توقف ایلر دی . اول حضرت آنلره آیات قرآنییه تالوت ، احکام دینییه تبلیغ و دین اسلامه دعوت ایدر دی . بو وجهله بر طاقم ذوات اسلامه کلدیلر . حضرت عمرک اقرباسندن بعضلری دخی بو صرده ایمانه ککشلر و اول حضرته صداقت ایله ربط قلب ایلمشلر ایدی . «دارالارقم» بو وجهله دین اسلامک ایلک مهد انتشاری اولدیغندن تاریخ اسلامده «دارالاسلام» دیه نام آلمشدر [۱] .

[۱] (الینابیع) صاحبک بیاننه کوره اول حضرتک خانه ارقه نقل بیورمه لری بنی هاشم و بنی عبدالمطلبک قریش ایله قطع مناسبات ایدرک

طورمازلر ایدی . بتلری علیهنده سوز سویلمدکجه آنلرده پیغمبر حقنده فنا بر معاملهده بولنمازلردی . حتی کیمک یانندن کچرسه « آسمانن خبر ویرن وجبرائیل واسطه سیله بکا اسرار ملکوت کشف اولندی دین محمد بن عبدالله بن عبدالمطلب بودر ، دیه یگدیگرینه کوسترلردی .

وقتا که « انکم وماتعدون من دون الله حصب جهنم انتم لها واردون . لوکان هؤلاء الهة ماوردوها وکل فیها خالدون » (سز وجناب حقندن بشقه عبادت ایتدیگکز شیر هپ حطب جهنم اولوب سز اورایه مطلقاً وارد اولورسکز . اکر بومعبودلریکز معبود حقیقی اولسه لر ایدی جهنمه وارد اولمازلردی . جمله کز اوراده مخلصکز) آیت کریمه سی کبی اصنامی رد و تقییح بولنده آیتلر نازل اولوبده کندیلرینه تبلیغ اولمغه باشلادی ، بوحال آنلره تأثیر ایتدی .

او وقته قدر اول حضرتدن یلان صادر اولمادیغنی جمله بیلوب حتی بیلرنده « محمد الامین » دیه شهرت بولمغه هر سوزینه اینانورلر ایکن بو خصوصده اینتامادیلر . آرتق هانکیسنه هدایت ربانیه ایرشدی ایسه ایمانه کلدی ، دیکرلری رسول اکرمه بغض و عداوت ایتمک اوزره متفق اولدیلر .

علی الخصوص قریشک بابا و دده لرینک ضلالت اوزره کلوب کچدکلری حقنده کی آیات کریمه دها زیاده تأثیر ایتدی . هپ اکابر و صنادید قریش بوندن منفعل اولدی . بو بابده کی

آتی طرف باریدن رد نیورلدی: انه لقول رسول کریم. وما هو بقول شاعر. قلیلاً ما تذکرون. تنزیل من رب العالمین. ولو تقول علینا بعض الاقاول لاخذ نامنه بالیمین. ثم لقطعنا منه الوتین. فما منکم من احد عنه حاجزین. وانه لتذکره للمتقین. وانا لنعلم ان منکم مکذبین. وانه لحسرة علی الکافرین وانه لحق الیقین. فسیح ربک العظیم.

مال منیفی شودر: بوقرآن، عندالله مکرم اولان بررسولک قولیدر. یوخسه شاعر سوزی دکلدرد. لکن سز آنی پک آز تصدیق ایدرسکز. کاهن سوزی ده دکلدرد. لکن سز پک آز تفکر ایدرسکز. بوقرآن، رب العالمین طرفندن وحی وتنزیل اولمشدر. اکر محمد کندبلکندن طرف الوهیتمزه بعض سوزلر اسناد ایتسه انک صاغندن یاقه لار، بعده قلب طمارینی کسرزه او حالده سزدن هیچ بریکز عقوبتمزی آندن منع ایده مزسکز. بوقرآن، متقیلره موعظه در. بز بیلورزکه سزدن آنی تکذیب ایدنلر واردرد. بوقرآن، انکار ایدنلراچون مؤمنلرک مکافاتی کوردکلری وقت بادئ حسرتدر. بوقرآن، حقدرد؛ شک و ارتیابدن عاری بر حقدرد. یا محمد سن ربک جل شانک اسمیله تسبیح ایت.

۲۴۹. — ابن اسحاق دیورکه: رسالتپناه افندمز رسالتنی اظهار وتبلیغ احکامه مباشرت ایتدیکنده اول امرده قریش برشی دیمدی. فی الحقیقه ایمان ایتمز رسیده آندن پکده اوزاق

مرکوم. فذرهم حتى يلاقوا يومهم الذي يصعقون. يوم لا يغني عنهم كيدهم شيئا ولا هم ينصرون. وان للذين ظلموا عذابا دون ذلك ولكن اكثرهم لا يعلمون. واصبر لحكم ربك باعيننا و سبح بحمد ربك حين تقوم. ومن الليل فسجده وادبار النجوم .

مال منيفي شويله در : آنلر سمان بر پارچه دوشديكني كورسه لرفرط عناد لرندن «بركمش بلوطدن عبارتدره ديه چكلره . براق آنلري : غشي وهلاك اوله جقلري كونه بو حال ايله واصل اولسونلر . اول كون مكر و حيله لري كنديلرينه هيچ بر فائده ويرمز و هيچ بر طرفدن نصرت كورمز لر . ظالم لرايچون بوندن بشقه دهـا عذاب واردر ، لكن آنلرك چوغني بيلمز لر . ربك تعالانك حكمنه صبر ايت ، سن بزم نظر حـايه مزده سپن . اويقودن قالديفك وقت ربك تعالايه تحميد و تسبيح ايت . كيجه وقتي ايله كوا كبك غيبوت ايتدكلاري وقت سجرده جناب حقه عبادت ايله .

حضرت پيغمبر صلى الله عليه وسلم شو برنجي سور جليله و آيات كريمه بي تبليغ ايتديكي وقت بك آز كيمسه لر احاله سمع اعتبار ايتديلر . عمجه سي و وصيسي ابوطالب ايمان ايتدي . ديكر عمجه سي ابواهب آني تهديد ايله برابر الك قوي دشمنلري صر سنه كچدي . آكا كاذب ، كاهن ، سـاحر دينلدي . سورة حاقه نك آيات انتهايه سنده مشركين مكه نك شو اتهماتي بوجه

حکیم، عادل، رحیم اولان الله. واحده ایمان ایتمه لرینی سویلردی.
 اول الله که روز جزاده هر کسی افعالیه جزا ندرسه کر کدره.
 بو صرم لرده وارد اولان سوره لر هپ یوم قیامتک تو -
 صیفاتنی حاویدر. از جمله سوره طورک ابتدا سنده شو آیتلری
 کوریورز: والطور و کتاب مسطور فی رق منشور. و البیت
 المعمور. و السقف المرفوع. و البحر المسجور. ان عذاب
 ربك لواقع. ماله من دافع. یوم تمور السماء موراً و تسیر الجبال
 سیراً. فویل یومئذ للمکذبین. الذین هم فی خوض یلبون.
 یوم یدعون الی نار جهنم دعا هذه النار الی کتم بها تکذبون.
 مال منیفی شودر: طور سینا حقیچون، نشر اولنمش صحیفه
 مسطور کتاب حقیچون، حجاج و مجاورین ایله معهور اولنمش
 بیت حقیچون، رفع اولنمش سقف سما حقیچون، بحر محیط
 حقیچون. ربك تعالانک عذابی واقع اولسه کر کدر؛ انی دفع
 ایده جک کیمسه یوقدر. اول کونده که سما اهتزازه کله جک.
 طاغیر یرندن قویوب هبا اوله جق. ایشته او کون عذاب الیم
 رسوللری تکذیب ایدنلر ایچوندر، که آنلر اقوال باطله لر یله
 رسوللری استهزا ایدرلر. اول کونده آنلر عنف و شدتله نار
 جهنمه دعوت اولنوب « ایشته سزک تکذیب ایتدی ککز نار،
 بودر، دیه دوچار خطاب عتاب اولسه لر کر کدر.
 اشبو سوره جلیله نک انتها سنده دخی شو آیات جلیله یی
 کوریورز: وان یروا کسفا من السماء ساقطاً یقولوا سحاب

الساجدين و اعبد ربك حتى يأتيك اليقين، (سوره حجر، آيت ۹۵، و مابعدی) آيات کریمه سی نازل اولمغه اظهار دعوته مأمور اولدی. (یا محمد! مأمور اولدیغک دینی اظهار ایت و مشرک لردن اعراض ایدوب آنلرک دیدکلرینه التفات ایلمه. بز سنی استهزا ایدنلرک شریخی سندن دفع ایدرز. شول مشرک لرکه الله تعالی ایله برابر دیکر معبودلر اتخاذا ایدرلر، آنلر ایلروده نه اوله جفنی اوکر نورلر. آنلرک سوزلرندن قلبک مضطرب اولدیغنی بیلوروز. سن جناب حقه حمد و ثنا ایله تسبیح و تنزیه ایت و ساجدیندن اول. حیاته اولدیغک مدتیجه ربکه عبادت ایت) دیمکدر.

بو امرک ورودندن صکره فخر کائنات اقدمن خلقی علناً دین اسلامه دعوت و قرآن کریمی جهراً تلاوت ایتمهک باشلادی. حرم شریفه کیدر آنلره وعظ و نصیحت ایلردی. «قل یا ایها الناس انی رسول الله الیکم جمیعا الذی له ملک السماوات و الارض لا اله الا هو یحیی و یمیت» آیت کریمه سی او قوردی: (ای اهای! بن الله طرفندن سزک جمله کزه رسولم. اول الله که سماوات و ارض آنک ملکیدر. آندن بشقه عبادته لایق کیمسه یوقدر. احیا و امانه یه قادردر) دیر ایدی.

بو وجهله کندوسنه وحی اولنان آيات بینائی تبلیغ ایدر و اهل مککنک اعتقادات باطله سنه قارشو مجادله ایلردی. آنلری حیات ابدیه و سعادت سرمدیه یه تشویق و جناب حقک امرینه انقیاده دعوت ایدردی. ازلی، ابدی، قادر، خالق، رازق،

اول امرده خلق بر بر اسلامه کیر و آنلرده کندی احبا-
 بلرینی سوق ایدردی. بو حال اوزره اوچ سنه مرور ایتدی.
 بو مدت ظرفنده اهل اسلامک عددی اوتوزی تجاوز ایلدی.
 بونلرهب دینلرینی اخفا ایدرلر و مسجد حرامده نماز قیلیمبوب
 خانه لرنده قیلارلردی. لیکن بو خبر یواش یواش آغزدن
 آغزه شایع اولدی. بعضا قریشک ایلرو کلنلری حرم مکده
 طوبلانور و بونک اوزرینه مداوله افکار ایدرلردی: «محمد
 یکی بر دین چیقارمش؛ بن اللهک پیغمبری یم بکا طرف حقدن
 وحی کلیور دیه خلقی دعوت ایدرمش، حتی بعض کیمسه لرده
 آنی تصدیق ایتشلر و آنکله کیزلو نماز قیلارلرمش» دیرلردی.
 بنی مخزومک رئیس ابوجهل بن هشام بن مغیره دخی «اگر
 محمدک هبل اعلادن غیریه سجده ایتدیکنی کوررسم باشنه
 بر طاش اورر، یئنی آقیدیرم، آنی کیم تصدیق ایدرسه باشی
 ییلان باشی کبی ازرم» دیه تفاخر ایدردی (طبری).

دیگر طرفدن حضرت ابوبکر دخی «آرتق میدانه چیقالم»
 دیه رسول اکرم حضرتلرینه رجا ایدردی. اول حضرت دخی
 «یا ابا بکر هنوز عددیمز آذر» دیه اعتذار بیورلردی.

بو حال اوچ سنه دوام ایتدی. دردنجی سنه ابتداسنده
 (۶۱۴ سال میلادی) «فاصدع بما توأم و اعرض عن المشرکین
 انا کفیناک المستهزئین الذین یجملون مع الله الہا آخر فسوف یعلمون
 و لقد نعلم أنك یضیق صدرك بما یقولون فسیح بحمد ربک و کن من

واستراحت ایچون بر محک لزو می بیان بیورلمغله عمار بن یاسر
 قبا مسجدینی بنا ابتد کی ، اسلامده اک اول مسجد انشا
 ایله بن عماردر . زمان خلافت صدیقده یمامه محاربه سنده
 قولاغی کسلیدیکی حالده ینه عسکر مسلمینی حربه تشجیع
 ایدردی . زمان خلافت فاروقده کوفه والیلکنه نصب وبعده
 عزل ایدلمش وبعده حضرت علی به انتساب ایدرک حمل وصفین
 محاربه لرنده معینده بولنمش وصفین محاربه سنده پک چوق
 اصحاب ایله برابر طقسان درت یاشنده اولدینی حالده وفات
 ایتشدرد . بوضورتله « ابشر عمار ! تقتلک الفئة الباغیه » حدیث
 شریفنک حکمی ظاهر اولمشدر . اوزون بویلی ، بغدادی بکزلی ،
 اق صقاللی ، تپه سی قیلنمز ، نورانی ، بر پیر روشن ضمیر
 ایدی . رضوان الله علیهم اجمعین .

— فاصدع بما تو امر —

— آیتک نزولی —

— اول حضرتک اظهار دعوت بیوردقلری —

۲۴۸. — رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندمز ابتدای
 امرده خلقی اسلامه سراً دعوت ایدر ، قرآن کریم ده نمازده جهراً
 او قونمازدی . دیگر طرفدن ابو بکر صدیق دخی قومندن
 اعتماد ابتدکی کیمسه لری ال الی دعوت ایدردی . بو وجهله

اویدیره مدیقندن غلط سویلر مش. «رومی» لقبیه ماقب اولسنک سببی بودر. عمار بن یاسر ایله برکونده اسلامه کلوب مشرکین طرفدن پک چوق اذا وجفا کوردی. وحضرت علینک معیتده مدینه یه هجرت ایدرک بدر، احد، خندق غزالرنده وسائر غزواتده بولندی. تمش اوج یاشنده اولدینی حالدده اوتوز سکر سال هجریسنده مدینهده وفات ایتدی.

۲۴۷. — عمار، یاسر بن عامرک اوغلیدر. لقبی ابوالقضاءندر.

یدری یاسر ووالدهسی سمیه وصهبیب بن سنان ایله برابرک اول اسلامه کلنلر دندر. قدم اسلامجه صحابه نیک اوتوزنجیسیدر. یاسر عن اصل یملی اولوب مککه کلدیکنده ابوحنیفه نیک جاریهسی سمیه ایله تزوج ایتدی وعمار آدن دنیایه کلدی. کرک کندیسی وکرک باباسی وآناسی کفار قریشدن پک چوق اذا وجفا کوردی. حتی کرها فخر کائنات علیهنده اداره لسان ایله اصنام قریشی تصدیقه مجبور اولدی. وقعه یی حضرت پیغمبره حکایه ایتدیکنده او ائنده قلبنی نصل بولدینی سؤال بیورلمقده «قلبنده اطمشان برکال ایدی» جوابی ویردی. بونک «اوزرینه» من کفر بالله من بعد ایمانه الامن اکره وقلبه مطمئن جالایمان، آیت کریمهسی نازل اولدی. ووالدهسی سمیه اشکنجه آلتنده وفات ایتدی. معیت نبویهده مدینه منوره یه هجرت ایتدی. بدر، احد، خندق غزالرنده وسائر غزوات ایله بیعت رضوانده بولندی. مدینه منوره یه هجرتدن صکره عبادت

اسانده كوله اولوب الك اول اسلامه كلنلر دندر. آنك ايجون افنديسي اميه بن خلف طرفندن اشكنجه اولنوردی . حضرت صديق آنی كوردیكنده اشترا وعاتاق ایتدی . اسلامده الك اول اذان او قویان بودر . حضر و سـ فردم حضرت پیغمبره مؤذلك ایدردی . حضرت پیغمبر آنی ابو عیبه بن جراح ايله آخرت قرداشی ایشیدی . بالمله غزواتده حضرت پیغمبرك معیتده بولندی . ارتحال نبویدن صكره جهاد طریقله شامه كتدی بقیه عمرینی اوراده كچیردی . سسی غایت كوزل و مؤثر ایدی . حضرت پیغمبردن صكره اذان او قومغه تحمل ایده مزدی . حضرت عمرك قدس شریفی تسلیم ايجون كيدر ايكن شامه دخولنده بلال بر كره اذان او قودی . هر كس آنك سسني ایشیدنجه فخر كائات افدمز يكیدن دنيايه گلشجه سسه تاثر ایتدی . حتی آغلامدق كیمسه قلمدی . هجرتك يكر منجی سنه سنده ارتحال ایدوب باب الصغیره دفن اولندی . زمان ارتحالنده افراد عائلهسی تاثرلرندن اغلاردی ، بلال « احبابه قاوشه جقم» ديه كولر و اظهار شادمانی ایدردی .

۲۴۶. — صهیب، سنان بن مالك او غلیدر لقبی ابو یحیادری . باباسی و عمجهسی ، كسر انك خدمتده بولندیفی جهته روملك الله اسیر دوشمش و آنلر ايجنده بیومش ایدی . آنكچون لسان عربی بی اونوتمش و آنلر طرفندن صاتیله رق و برروایتده فرار ایدرك كلوب لسانی يكیدن او كرنمش ایسه ده شیوه و تلفظنی

فتحنامه می ، یوقه جعفرک قدومنه می سینه می ، بیوردقلری مشهوردر . اوج بیسک کشیک بر فرقه عسکریه ایله روماره قارشی شامه اعزام اولندیغندن موته موقعنده خصمه تلاقی ایتدیلر . حضرت پیغمبرک تعیین ایتدیکی سنجاقدار زید بن حارثه نك شهیدلکی اوزرینه سنجاغی جعفر الدی . دشمنه غضنفرانه هجوم ایتدی . صاغ الی کسینجه سنجاغی صول انه الدی . صول الی ده کسینجه دیشی ایله و کسک قوللری ایله طوته رق نهایت شهید اولدی . بدننده یتشدن زیاده قلیج و اوق یاره سی واردی . حضرت پیغمبر جناب حق طرفندن جعفره کسین ایکی ال یرینه ایکی قناد احسان اولندیغنی تبشیر ایدرک اولادینه « یابنی ذی الجناحین » دیه خطاب ایدردی . بو سببله « طیار » شهرتیه مشهور اولمشدر . خالقاً و خلقاً حضرت پیغمبره مشابه اولوب شهادتنده قرق بریاشنده اولدیغنی مرویدر .

۲۴۴. — اسماء بنت عمیس ، جعفر بن ابی طالبک زوجه سی ایدی . آنکله برابر حبشه هجرت ایتدی . وفاتندن صکره ابوبکر الصدیقه ، آنکده وفاتنده حضرت علی یه واردی . هر بردن اولادی دنیا یه کلدی . ازواج نبویه دن میمونه بنت الحارث ایله عباسک زوجه سی ام الفضل آنک همشیردر لیدر .

۲۴۵. — بلال حبشی ، رباحک اوغلیدر . والده سنک اسمی حمامه در . کنیه سی ابو عبدالله و یا ابو عبد الکریم و یا ابو عمرو در .

حضرت عمرک قیزی حفصه بونک زوجه سی ایدی . وفاتندن
صکره ازواج نبویه عدادینه داخل اولدی .

۲۴۲. — عبدالله (ابو محمد) بن جحش حضرت پیغمبرک ازواج
مطهره سندن زینبک برادری و ائمه بنت عبدالمطلبک اوغلیدر .
برادرلری ابو احمد و عبدالله ایله حبشه هجرت ایتدی و هجرت
نبویه دن صکره عائله سی ایله برابر مدینه یه کلدی . ایلك ترتیب
اولنان سریه لردن برینه تعیین اولندی . بدر غزاسنده بولندی .
احمد غزاسنده شهید اوله رق دایسی حضرت حمزه ایله بر
قبره دفن اولندی .

۲۴۳. — جعفر بن ابی طالب، حضرت پیغمبرک عم
زاده سی و علینک اون یاش بیوک برادریدر . لقبی ابو عبدالله در .
اسلامه داخل اولنلرک اوتوز ایکنجی سیدر . روایت اولندیغنه
کوره برکون ابوطالب اوغلی جعفر ایله مککه طاغرینک برنده کزرکن
حضرت پیغمبرک نماز قیلمقده اولدیغنی و جناب علینک دخی
صاغ جانبنده طوروب اکا اقتدا ایتدیکنی کوردی . ابوطالبک
امر یله جعفر کیدوب صول طرفنده طوردی و بر جناح تشکیل
ایدرک حضرت پیغمبره اقتدا ایلدی . اول حضرت دخی نمازدن
فارغ اولنجه اکا دعا ایتدی . جناب حق سکا جنت اعلاده ایکی
قناد ویرسون آنکله طیران ایده سین» دیدی . بعد الاسلام
کفار قریشک اذاسندن قوز تلمق ایچون حبشه هجرت و خیبرک
فتحی کونی مدینه یه عودت ایتمکله حضرت پیغمبرک «خیبرک

گفارك تعذینه دوچار اولور وینه اوقومده دوام ایدردی .
 هرایکی قافله ایله برابر حبشه وبعده مدینه به هجرت ایتدی .
 بالجمله غزواتده و بیعت الرضوانده ومؤخرآ یرموک محاربه سنده
 بولندی . حضرت عمر زمان خلافتنده آنی عمار بن یاسر
 ایله برابر کوفیه کوندردی و یازدینی امرنامه سنده « سزه
 عمار بن یاسری امیر و عبدالله بن مسعودی معلم و وزیر
 کوندریبورم ، بونلر اصحاب رسولک نجیبیلزندن و اهل بدر دندره .
 کندیلرینه اقتدا و اطاعت ایدرک سوزلرینی دیکله یک . عبداللهی
 سزک ایچون کندی نفسمه ترجیح ایدرم » فقره لری مندرج
 ایدی . صوک درجهده قناعتکار ، متقی ، حلیم ، سلیم بر ذات
 ایدی . حضرت عثمان خلافتنه کچدکدن صکره آنی مدینه به
 جلب ایتدی . اوتوز ایکی تاریخ هجریسنده آلتمش یاشنی
 متجاوز اولدیغی حالده وفات ایتدی .

۲۴۰. — سلیط بن عمرو قدماى اصحابدن و حبشه هجرت
 ایدنلردندر . هجرت نبویه نك آلتنجی ، یدنجی سنه لرنده یمامه
 رؤساسندن هوده بن علی الحنفی ایله نمامه بن ائلل الحنفی نزدینه
 ارسال بیورلدی و بعده یمامه محاربه سنده اون ایکی تاریخ
 هجریسنده شهیداً وفات ایتدی .

۲۴۱. — خنیس بن حدافه سابقیندن و حبشه هجرت
 ایدنلردندر . بعده مدینه منوره به کتدی . بدر واحد غز الرنده
 بولندی . احد غزاسنده آلدینی جری محمدن متأثراً فوت اولدی .

مجلسدن قالقمدی». عشره مبشره دن زبیر بن عوامک زوجہ سی ویزید بن معاویہ دن صکرہ مکہ ده طقوز سنہ خلافت ایدن عبداللہ بن زبیرک والدہ سیدر. اوغلنک ارتحالندن آزر مدت صکرہ یوز یاشنده اولدینی حالده وفات ایتدی .

۲۳۷. — خباب بن ارث اسلامه کلنلرک اون التتجیسیدر . کوله اولدینی جهتله اسلامه کلدکن صکرہ کفار مکہ طرفدن پک چوق اذا وجفا چکدی . بعدہ مدینه ده بدر واحد غز الرندہ بولندی . ایلروده کوفه ده اختیار اقامت ایدوب حضرت علینک محارباتنده معیتنده ایدی . اوتوز یدی تاریخ هجر یسنده ۷۳ یاشنده اولدینی حالده صفین محاربه سنده وفات ایتدی . پک چوق احادیث شریفه نقل ایتشدر .

۲۳۸. — عمیر بن ابی وقاص عشره مبشره دن سعد بن ابی وقاصک قرداشیدر . بدر غزاسنده هنوز اون آلتی یاشنده اولغله طرف نبویدن استصغار بیورلمش ایسده ، اغلامقه باشلا دیغندن مساعده بیورلمش وبومحاربه ده شهید اولشدر . (۴)

۲۳۹. — عبداللہ بن مسعود، ابو عبدالرحمن ووالده سنہ نسبتله «ابن ام عبد» ديه معروفدر . کنجلیکنده قیون رعایتمکده ایدی . اسلامه کلدکن صکره حضرت پیغمبرک خدمته کیروب دائماً یاننده بولنوردی . قرآن کریمی هرکسدن ایو اوکر ندیکی کبی پک چوق احادیث شریفه استماع وحفظ وبعده روایت ایتشدر . مکده اک اول قرآنی جهراً اوقویان بودر . آنک ایچون دائماً

بن حربك زیر اداره سنده کی کفار قریش ایله حرب ایتمش
و غلبه ایلمشیدی . بدر غزاسنده آیانی قطع اولمغله عودتنده
آلتمش اوچ یاشنده اولدینی حالده متأثراً وفات ایتدی .

۲۳۵. — سعید ، زید بن عمروك اوغلیدر . زید بن عمرو
حیفاردن اولوب نفیل بن عبدالعزآنك اوغلك اوغلیدر .
سعید حضرت فاروقك همشیره سی فاطمه بنت خطاب ایله تزوج
ایتدی کی کندی همشیره سی تانکه بنت زید دخی اول او مرده
عبدالله بن ابی بکر الصدیقك زوجه سی ایدی . مشارالیهك
طائف محاربه سنده آلدینی یاره دن بالتأثر صدیق اکبرك اوائل
خلافتنده وفات ایتمسیله طول قالان عاتکه کی حضرت فاروقه
تزوج ایتدی . آنك ایچون فاروق اعظمك هم انشته سی ، هم
قانی اولشدر . کنیه سی « ابو عور » و « ابو ثور » در . زوجه -
سیله برابر اسلامه کللری حضرت عمر دن چوق اولدر . بده
حبشه هجرت ایتشلر ایدی . بدر غزاسی ایتاسنده طلعه ایله
برابر لاجل التجسس شام طرفنده بولندیغندن او محاربه ده
حاضر بولنه مدی . لکن غزوات سائر نك جمله سنده و دمشق
محاصره سنده حاضر بولندی . الانجی سنه هجر بده یتمشنی متجاوز
اولدینی حالده مدینه قربنده وفات ایتدی .

۲۳۶. — اسماء بنت ابی بکر « ذات النطاقین » لقبیله ملقبدر .
اهتداسنی شویله روایت ایدیور : « پدرم ایمان ایتدی کی کون
اوه کلدی . بزنی ایمانه دعوت ایتدی . جمله من ایمان ایتینجه

۲۳۲. — ابوسلمه، عبدالاسد مخزومينك اوغليدر. اسمي
عبداللهدر. زوجه سي ام سلمه ايله برابر حبشه هجرت ايتديكي كبي
مدينه منوره يه اك اول هجرت ايدنلردنر. بيعتدن برسنه اول هجرت
ايتمشدر. بدر واحد غز الرنده بولندي . احد غزاسنده
ياره لندی . هجرتك اوچنجي سنه سنده بوياره دن متأثراً وفات
ايلدی .

۲۳۳. — عثمان، مظعون قریشی، ججی نك اوغليدر. لقي
ابوسائب در. اسلامه كلنلرك اون دردنچيسيدر . ايلك قافله ايله
حبشه هجرت ايدنلردنر . عودتسده عم زاده سي وليد بن
مغيره يه التجا ايتمش ايسده حضرت پيغمبر ايله اصحابنه كفار
قریش طرفسندن اذا وجفا ايدلديكني كورنجه نفسني تأمين
ايتمكي مناسب كورميهرك آنلرك طرفنه كچدی . بعده مدينه يه
مهاجرت ايتدی . بدر غزاسنده بولندي . هجرتك ايكنجی
سنه سنده وفات ايتدی . صبور ، قناعتكار ، متقی برذات ایدی .
تحریمندن اول شرابدن وصحبت نسادن اجتناب ايدردي .

۲۳۴. — عبيده، حارثك اوغليدر . حارث دخي مطلب بن
عبدمناف بن قصي ك اوغليدر. كنيه سي ابي عبيده ويا ابومعاويه در.
بوخالده نسبي اوچنجي بطنده نسب نبوی ايله برلشمكده در .
ابو سلمه بن عبدالاسد ايله برابر اسلامه كلدی . سنأ حضرت
پيغمبردن اون ياش بيوكدی . بعدالهجره يالكر مهاجريندن
ترتيب بيوريلان سريه بو ذاتك اداره سنده اولوب ابوسفیان

بونلردن صكره ناس طاقم طاقم ايمان ايمكه باشلاديلر .
اشبو ذواتدن اك مهملرينك احوالى بروجه زير مختصرآ
ايتيان اولنور .

۲۳۱. — ابو عبیده بن جراحك آدی عامر در . عبدالله بن
جراح بن هلال بن وهيب بن ضبه بن حارث بن فهرک اوغليدر .
نسبی یدی بطان یوقاریده نسب پیغمبری ایله برلشور . بالاده
اسمی سبقت ایدن ذوات خمسهدن صكره ايمان ايدنلرك
برنجیسیدر . شجعان ومجاهدين اسلامدنر . بدر غزاسنده
حاضر بولنوب كفار طرفنده بولنان پدرینی قتل ایتمش واحد
غزاسنده نابت قدم اولانلردن بولنمشدر . بو محاربهده رسول
اکرمک وجه مبارکته کیرن زره حلقه لرینی دیشیله چیقاررکن
ایکی اوک دیشی چیقمش ایدی . رسول الله انی « امین الامه »
لقبيله تلقیب بیورمش ایدی . اک بیوک خدمتی ابوبکر وعمر
زمانلرنده فتوحات شامیه اثناسنده وقوعه کلشدر . بو محاربهلرده
بعضاً سرعسکر اولور ، بعضاً خالد بن ولیدک معیتنده بولنوردی .
شجاعت وبسالتمدن قطع نظر عدل وحقانیتله دخی خصملری
اولان روملری حیرته براقیردی . اون سکز تاریخ هجریسنده
شامده ظهور ایدن طاعون علتته طوتیلهرق ارتحال ایدی .
نحیف وخفیف اللحیه ، قوری یوزلی ، اوزون بویلی بر ذات
اولوب ارتحالی زماننده اللی سکز یاشنده ایدی . قبر شریفی
رمه ایله قدس آراسنده عمیا قلعهسی قربندهدر .

قیصه قریب اور تہ بویلی، کو کسی کنیش، آیاقلری ایری و قالین
برذات اولوب شهادتی اوتوز آتی سال هجر یسنده وقوعه کلمشدره .

۲۳۰ — ابن اسحق قن روایت ایدلدیکی وبالاده بیان

اولندیفی وجهله خدیجه دن صکره دین اسلامه اک اول داخل
اولان سابقین شو سکز ذاتدن عبارتدر : علی ، زید ، ابوبکر ،

عثمان ، زبیر ، عبدالرحمن ، سعد ، طلحه در .

آنلردن صکره یننه حضرت ابوبکر الصدیقک دلالت
وارشادیله بر جوق ذوات اسلامه داخل اولمشدر درکه بوجه زیر

بیان اولنور :

ابوعبیده بن الجراح ، ابوسلمه بن عبدالاسد ، ارقم بن
ارقم ، عثمان بن مظعون ؛

بونلری متعاقب عبیده بن حارث ، سعید بن زید و زوجہ سی
فاطمه بنت خطاب ، اسماء بنت ابی بکر ، خباب بن ارت ، عمیر
بن ابی وقاص ، عبدالله بن مسعود ؛

آنلردن صکره مسعود ابن ربیعہ ، سلیط ابن عمرو ، عباس
ابن ابی ربیعہ و زوجہ سی اسماء بنت سلامه ؛ خنیس ابن حدافه ،
عمرو بن ربیعہ ؛

دها صکره لری عبدالله بن جحش و برادری ابو احمد ،
جعفر ابن ابی طالب و زوجہ سی اسماء بنت عمیس ؛

بعده بلال حبشی ، صہیب ابن سنان رومی ، عمار ابن یاسر
ووالده سی سمیه در .

الکتاب
تحریر
محمد

الفياض « ديه مشهوردر . صدیق اعظمك دلاتيله اسلامه
كلنرك بشنجيسيدر . اسلامه كيرديكندن طولايي كفار قريشدين
نوفل بن خويلد بن عدويه وبرروايته كوره طلحهك برادري
عثمان كنديسي حضرت صدیق ايله برابر براييه باغلايه رق
اذا وجفا ايمش و نماز قيلميرينه مانع اولمشيدي . قبل الهجره
حضرت پيغمبر آنك زير ايله مواخاتي اجرا ايمش و حضرت
عليدن « طلحه ايله زير جتته بنم قوموشولر مدر » مألته
بر حديث شريف روايت اولمشدر . بدر غزاسي ائناسنده
طرف پيغمبريدن تجسس ايچون شامه كوندرلمش اولديغندن
بوغزاده حاضر بولنه ماش ايسه ده « احد » غزاسيله غزوات
سائرده حاضر بولمشدر . احد كوني ثابت قدم اولاندردنر .
كفاردن بري اوكون رسول اكرمه قليج چككده حضرت
طلحه ايله اول جمله يي دفع ايمش و بوضربه دن چولاق قالمش
ايدى . ينه اوكون حضرت پيغمبري قورتارمق ايچون كرارا
كنديني تهلكيه آتدى وارقه سنه آلهرق صخره نك اوزرينه
چيقاردى . بودخي اهل شورادندر . جمل وقعه سنده زير ايله
برابر بولمش و حضرت على كنديسنه رسول اكرمك برسوزيني
اخطار ايمسي اوزرينه قتالدين چكلمش و فقط كندى طرفنده
بولنان مروان بن حكيمك آتديغي براوق ديزينه اصابت ايمككه
متأثراً وفات ايمشدر . حضرت على بوندن بك زياده كدرانه رك
جنازه نمازيني بالذات قيلمشدر . طلحه قرمز بجه يوزلى ،

زیر آنلرک مانی حفظ ایدرک کندی مالندن انفاق ایدردی .
شوراده داخل ایدی . حضرت علینک زماننده طلحه و حضرت
عایشه ایله برابر جل و قعه سنی میدانه کتوردیلر . علی آئی
بر طرفه چکوب (خاطر کده میدر اوکون که ایکیمز نزد حضرت
نبویده اوتوردیغمز حالدہ حضرت نبی بنم یوزیمه باقوب کولدی
بنده کولدم . سن اووقت « ابن ابی طالب لطیفه دن خالی
اولماز » دیدک اول حضرت دخی « خیر ! لطیفه دکدر ، ایکیکر
مقاتله ایده جکسکر ؛ وسن ظالم اوله جقسین » بیورمش ایدی)
دیددی . زیر بونی تخطر ایده رک قتال دن چکلدی . نماز قیلمقده
ایکن « ابن جرموز » یدیله نائل رتبه شهادت اولدی . ابن
جرموز حضرت مرزایه و قعه یی حکایه و قلیجنی تقدیم
ایتدیکنده حضرت علی « بوقلیج چوق دفعه حضرت رسول
اکرمه خدمت لر ایتمش ایدی ؛ لکن ابن صفیه نک قاتلنی
جهنمله تبشیر ایت » دیه زیاده سیله کدرلندی . زیر اسمر ،
سمیزجه ، اورته بویلی ، آرزقالی بر ذات ایدی . ارتحالی
هجرتک اوتوز آلتنجی سنه سی وقوعه کلدی . اووقت ۶۷ یاشنده
ایدی .

۲۲۹ . — طلحه عبداللهک اوغلیدر . عبدالله دخی عثمان بن
عمرو بن کعب بن سعد بن تیم بن مره نک اوغلیدر . بو حالدہ نسبی
اوچنجی بطنده ابوبکر الصدیق و یدنجی بطنده حضرت پیغمبر
ایله بر لشور . کنیه سی ابو محمد اولوب « طلحة الخیر ، طلحة

دعوانه قیام ایتدیکنده آنک معاوتنه مراجعت ایتمش ایسهده رد ایتدی . قره یاغز ، اوزون بویلو ، جسدی قیللی بر ذات ایدی . ۵۵ تاریخده ارتحال ایتمکله مدینهده مدفوندر .

۲۲۸. — زبیر ، عوامک اوغلیدر . عوام دخی حضرت خدیجه نك باباسی خویلدن اسد بن عبدالعزی بن قصى ك اوغلیدره شوخالده زبیر حضرت خدیجه نك برادرزاده سیدر . والده سی دخی حضرت پیغمبرك خاله سی صفیه بنت عبدالمطلبدر . صدیق اکبرك دعوتیله ایمان ایدنلرک دردنچیسیدر . اسلامه کلدیکنده اون بش یاشنده ایدی . مؤخرآ ابوبکرک قزی اسما (ذات النطاقین) ایله تزوج ایدوب دامادی اولمشدر . فی سبیل الله اول سل سیف ایدن اودر . دهها هنوز مکده ایدی . « حضرت پیغمبر طوتلدی » دیه بر خبر کلدی . تخایص ایتمک اوزره قیلجنی چیقاروب شتاب ایتمکده ایکن یولده اول حضرته تصادف ایتدی ، شوحر کشتدن طولانی دعای نبوی به مظهر اولدی . اولآ حبشه بعده مدینه به هجرت ایتدی . بدر ، احد ، خندق غزالرنده ودیگر غزواتده بولندی . یاره لر آلدی . خلفا زماننده مصرک فتحنده دخی حاضر بولندی . حضرت پیغمبر آنک حقنده « ان لکل نبی حواریاً وحواری الزبیر ابن العوام » بیورمشدر . ثروت وسامان صاحبی اولوب مالنی فی سبیل الله خیرات وحسناته صرف ایدردی . عثمان بن عفان وعبدالرحمن بن عوف کبی اصحابدن نیجه ذوات آنی کندی اولادلرینه وصی تعیین ایتمشلر ایدی .

بیعت ایتدی. ایری بدنلی، قمرزیه ممزوج بیاض رنکلی، کوزل یوزلو، بیوک کوزلو، چوق کپریکلی، چکمه برونلی، یاقیشقلی پر ذات ایدی. ۷۵ یاشنده ۳۱ سال هجر یسنده وفات ایتدی.

۲۲۷ — سعد، وقاصک اوغلی «ابواسحاق» در. وقاص

دخی مالک بن وهیب بن عبدمناف بن کعب بن سعد بن تیم بن مره نیک اوغلیدر. صدیق اعظمک دعوتیه ایمان ایدنلرک اوچنجیسیدر. اسلامه کلدیکنده اونیدی یاشنده ایدی. مدینه منوره یه هجرت ایتدی بدر، احد، خندق غز الرنده وغزوات سائرده بولندی. کجا کشرک سرافرازی ایدی. فی سبیل الله ابتدا اوق آنان وقان دوکن اودر. «فارس الاسلام» شهرتیه معروفدر. احد محاربه سنده اعدایه بیک اوق آتدی وحضرت پیغمبر «ارم یاسعد! فداک ابی وامی» دیه تلطیف بیوروب حقنده دعا ایتدی. مستقیم، عادل، مستجاب الدعوه بر ذات ایدی. حضرت عمر زماننده ایرانه سوق اولنان اردونک سرعسکری اولوب قادسیه مظفریت عظیمه سنی احراز، دولت ایرانک پایتختی اولان مداینی ضبط وایران ممالکنی تماماً فتح ایتدی. بعده عراق والیسی اولمقله کوفه شهرینی تأسیس و مرکز اتخاذ ایتدی. شورایه داخل ایدی. حضرت عمرک اعتمادینی قزائمش ایدی؛ ارتحالنده هرکیم خلیفه اولورسه آنی استخدام ایتسنی توصیه ایتدیکندن حضرت عثمان آنی ینه کوفه والیلکنه تعیین ایتدی. عثمانک وفاتی مسئله - سنده هیچ بر طرفه میل ایتدی. معاویه حضرت عثمانک قانی

دعواسنه قیام ایستدیکنده آنک معاونتته مراجعت ایتمش ایسهده رد ایستدی . قره یاغز ، اوزون بویلو ، جسدی قبلی بر ذات ایدی . ۵۵ تاریخنده ارتحال ایتمکله مدینهده مدفوندر .

۲۲۸. -- زبیر ، عوامک اوغلیدر . عوام دخی حضرت

خدیجه نك باباسی خویلدن اسد بن عبدالعزی بن قصى ك اوغلیدر . شوخالده زبیر حضرت خدیجه نك برادرزاده سیدر . والده سی دخی حضرت پیغمبرك خاله سی صفیه بنت عبدالمطلبدر . صدیق اکبرك دعوتیله ایمان ایدنلرک دردنجیسیدر . اسلامه کلدیکنده اون بش یاشنده ایدی . مؤخرآ ابوبکرک قزی اسمآ (ذات النطاقین) ایله تزوج ایدوب دامادی اولمشدر . فی سبیل الله ک اول سل سیف ایدن اودر . دهها هنوز مکده ایدی . « حضرت پیغمبر طوتلدی » دیه بر خبر کلدی . تخایص ایتمک اوزره قیلجنی چیقاروب شتاب ایتمکده ایکن یولده اول حضرته تصادف ایستدی ، شوحر گنندن طولایی دعای نبوی به مظهر اولدی . اولآ حبشه بعده مدینه به هجرت ایستدی . بدر ، احد ، خندق غز الرنده ودیگر غز و آنده بولندی . یاره لر آلدی . خلفا زماننده مصرک فتحنده دخی حاضر بولندی . حضرت پیغمبر آنک حقنده « ان لکلبی حواریاً وحواری الزبیر ابن العوام » بیورمشدر . ثروت و سامان صاحبی اولوب مالنی فی سبیل الله خیرات و حسناته صرف ایدردی . عثمان بن عفان و عبدالرحمن بن عوف کبی اصحابدن نیجه ذوات آنی کندی اولادلرینه وصی تعیین ایتمشلر ایدی .

بیعت ایتدی. ابری بدنلی، قرمز یله ممزوج بیاض رنگلی، کوزل یوزلو، بیوک کوزلو، چوق کپریکلی، چکمه برونلی، یاقیشقلی پر ذات ایدی. ۷۵ یاشنده ۳۱ سال هجر یسنده وفات ایتدی.

۲۲۷. — سعد، وقاصک اوغلی «ابواسحاق» در. وقاص

دخی مالک بن وهیب بن عبدمناف بن کعب بن سعد بن تیم بن مره نك اوغلیدر. صدیق اعظمک دعوتیله ایمان ایدنلرک اوچنجیسیدر. اسلامه کلدیکنده اون یدی یاشنده ایدی. مدینه منوره یه هجرت ایتدی بدر، احد، خندق غز الرنده وغزوات سائر مه بولندی. کجا کشرک سرافرازی ایدی. فی سبیل الله ابتدا اوق آنان وقان دوکن اودر. «فارس الاسلام» شهرتیه معروفدر. احد محاربه سنده اعدایه بیک اوق آتدی و حضرت پیغمبر «ارم یاسعد! فداک ابي وامی» ديه تلطیف بیوروب حقنده دعا ایتدی. مستقیم، عادل، مستجاب الدعوه بر ذات ایدی. حضرت عمر زماننده ایرانه سوق اولنان اردونک سر عسکری اولوب قادسیه مظفریت عظیمه سنی احراز. دولت ایرانک پایتختی اولان مداینی ضبط و ایران ممالکنی تماماً فتح ایتدی. بعده عراق والیسی اولغله کوفه شهرینی تأسیس و مرکز اتخاذا ایتدی. شورایه داخل ایدی. حضرت عمرک اعتمادینی قزائمش ایدی؛ ارتحالنده هرکیم خلیفه اولورسه آنی استخدام ایتسنی توصیه ایتدیکندن حضرت عثمان آنی ینه کوفه والیلکنه تعیین ایتدی. عثمانک وفاتی مسئله - سنده هیچ بر طرفه میل ایتدی. معاویه حضرت عثمانک قانی

آلتون تل ایله باغلاردی . اوتانغان و اخلاق حمیده ایله متصف و احکام قرآنییه واقف ایدی . حضرت صدیق زماننده جمع اولمش اولان قرآن عظیم الشانی سوره صرہ سبیلہ ترتیب و استنساخ ایله اطراف ممالکه نشر ایلدی .

۲۲۶ . — عبدالرحمن ، عوفک اوغلیدر . عوف دخی عبد عوف بن الحارث بن زهره بن کلاب (حکیم) بن مره نك اوغلیدر . تاریخ فیلدن اون سنه صکره دنیایه کلمشدر . حضرت صدیقک دعوتی اوزرینه ایمان ایدنلرک ایکنجیسیدر . اصل اسمی عبد عمرو ویا عبدالکعبه ایدی . اسلامه کلدیکنده طرف پیغمبریدن عبدالرحمن تسمیه اولمشدر . ابتدا حبشه و بعده مدینه منوره یه هجرت ایتدی . بدر واحد غزیرنده و سائر غزواتده بولندی . کلب قبیله سنه غلبه ایدرسه رئیس لرینک قزینی تزوج ایتسی طرف نبویدن امر اولنمغله حرباً آنلره غلبه ایدوب رئیس لری « اصبغه بن ثعلبه الکلبی » نك قزی « ثماخر » ایله تزوج ایتدی . احد غزوه سنده ثابت قدم اولانلردن اولوب یکریمی یزیدن یاره لندی . آباغندن آدیغی یاره دن طوبالار ایدی . اوک ایکی دیشی دخی دوشمش ایدی . ثروت و سامان صاحبی اولوب تجارتله اشتغال ایدر و فی سبیل الله خیرات و حسنات ایشلردی . بر کونده اوتوز کوله آزاد ایتدیکی اولمشدر . حضرت عمرک ارتحالی صرهده انتخاب ایلدیکی شوری اهلندندر . کنندی حق خلا . فدن اسقاط ایله حضرت عثمانی انتخاب واک اول کندیسی

اسلامه دخول ایدنبجه فخر کائنات افندمنز کریمه محترمه لری
رقیه رضی الله عنہایی تزویجبله آئی کندینه داماد ایتدی .
حضرت رقیه ایله برلکده اک اول حبشه هجرت ایدنلردندر .
ایکنجی قافلهدهده داخل ایدی . بعدہ معیت نبویهده مدینه
منوریه هجرت ایتدی . بدر سفری اثناسنده حضرت رقیه
آخر خسته اولدیغندن عثمان بوغزاده بولنه مادی . خبر مظفریتک
مدینهیه وصولی کونی مشارالہا ارتحال ایتمکله رسول اکرم
حضرت لری دیگر کریمه سی « ام کلثوم » رضی الله عنہایی تزویج
ایتدی وبوسبله « ذو النورین » تلقیب اولندی . ثروت وغنا
صاحبی اولوب غزواتده وسائر خصوصاتده فی سبیل الله مبالغ کثیره
صرف ایدوب رضای جناب نبوی پی استحصال ایتمشدر .
حضرت عمرک شهیداً ارتحالنده شورایی تشکیل ایدن التی کشیدن
بری عثمان ایدی . اوچنجی خلیفه اولدی . زماننده خوراسان ،
هند ، ماوراءالنهر ، قافقاس جهتلرنده و آفریقاده فتوحات عظیمه
وقوعه کلدی . ممالک اسلامیه خیلی توسع ایتدی . آنجق مقام
مخلافته کچدیکنده مسن و ذاتاً حلیم بر ذات اولوب بنی امیه دن
اولان اقربا وتعلقاتی چوق سوردی . آنلردن ولات وامرا
تعین ایدردی . ۸۲ یاشنده قرآن عظیم الشان تلاوت ایدرایکن
نائل رتبه شهادت اولدی . « بقیع » ده دفن اولندی . اورته بویلی ،
قبا صقاللی ، اسمر چهره لی ، کوزل یوزلی ایدی . یکاقلرنده
چیچک بوزغنی وار ایدی . صقانی قینه ایله بویار ، دیشلرینی

اولاً عمره مبشره دن بش کشی ابوبکرک دعوتی اوزرینه ایمان ایتدیلرکه: عثمان بن عفان، عبدالرحمن بن عوف، سعد بن ابی وقاص، زبیر بن عوام، طلحه بن عبدالله در. صدیق اعظم حضرتلری آنلری حضور رسول الله کتوردی. تکرار حضور نبویده اظهار ایمان ایدوب آدست آلدیلر، نماز قیلدیلر.

۲۲۵. — عثمان، عفانک اوغلیدر. عفان دخی ابو العاص بن امیه بن عبدالشمس بن عبدمنافک اوغلیدر. شوخالده نسب پیغمبری ایله دردنجی بطنده برلشورلر. کنیه سی ابو عبدالله و ابو عمر اولوب «ذوالنورین» لقبیله ملقبدر. رتایخ قیلدن اتی سنه صکره طوغمشدر. ابوبکرک دعوتیله ایمانه کلن بش کشینک برنجیسیدر.

کندوسی اهتداسنی شو وجهله حکایه ایدیور: ابوبکر بکا «سن حاقل بر ذاتسین، عاقبت اندیشسین، کورمز و ایشتمز، نفع و ضرر ائندن کلز. بر قاچ طاش پارچه سنی تکر یلغه نصل لایق کوررسین؟» دیدی. «طوغری سویلیورسین، دیدم. «حق تعالی حضرت محمدی خلقه پیغمبر ارسال ایتدی، بونی غنیمت بیل، ایمانی قبولده تردد ائتمه، دیدی. بو صرمده اول حضرت، علی ایله برابر کچوردی. ابو بکر یاننه واردی قولاغنه بر شی فسلاادی. اوده یانمزه کلدی، اوتوردی. بکا «یا عثمان! حق تعالی سنی جننه دعوت ایدیور، سن ده اجابت ایت» دیدی. بو سوز بکا تأثیر ایتدی. فی الحال قبول ایتدم.

الثانی الثانی المحمود مشہدہ
 واول الناس منهم صدق الرسلا

اشبو ابیاتی طبری مترجمی شو یولده نظماً ترجمه ایتمشدر :

بر اعتماد ایده جک دینده قرداش استرسک
 وار امدی آکا کیم ابوبکر کور نه قیلدی شما
 خلافتک بکی هم متقیسی عدل آتاسی
 نبی خلیفہسی ایتدی خلافتنه وفا
 دینده اولدر ایکنجی یاننده مشہدی هم
 خلافتک ایجزه هم ایمان اولک کتوروب اویدی آکا

﴿ ابوبکرک ارشادیلہ ایمانہ کلنلر ﴾

۲۲۴. — ابوبکر الصدیق حضرتلری مکارم اخلاق ایله
 موصوف، سخا و کرم ایله معروف ایدی، ضیافتی سور، مسافره
 اکرام ایدردی. آنکچون محبوب قلوب ایدی. خلق آنی سور
 وایشلرنده آنکله مشورت ایدردی. عربک نسبنی و تاریخی
 جمله دن زیاده بیلدیکی ایچون کلوب مجلسندن استفاده ایدرلردی.
 شرف اسلام ایله مشرف اولنجه احببا و اصدقاسنی طریق
 هدایتہ تشویق ایتمکه و نبوت محمدیه نک صدق و حقیقتنی تفہیم
 ایلمکه باشلادی. ضادید قریشدن و اکابر عربدن چوق
 کیمسهر آنک یمن و برکانیلہ ایمانہ کلدی.

ناس اودر « دیدی . فخر عالم صلی الله علیه وسلم حضرتلری
 « پیغمبرلردن صکره ابوبکردن افضل بر کیمسه اوزره کونش
 طلوع وغروب ایتدی ، دیش اولدیغی مرویدر . اهل اسلامک
 عددی اوتوز سکره بالغ اولدقده حضرت ابوبکر « آرتق
 میدانه چیقلم » دیدکجه رسول اکرم « یا ابابکر هنوز عددمز
 آذرر » دیو اعتذار بیوررلر ایدی . بر کون آنک الحاحی
 اوزرینه رسول اکرم اصحابیله برابر حرم شریفه کیتدی .
 لکن جماعت اولیوب اصحاب کرام کندو عشیرتلری ایچنیده
 وحرم شریفک بر طرفنده متفرق اولدیلر . حضرت ابوبکر
 قیام ایله بر خطبه اوقیوب ناسی الله ورسولنه دعوت ایتدی
 وملت اسلامیه نك برنجی خطیبی اولدی . لکن مشرکلر قیام
 وهجوم ایله کرک کندوسنی وکرک سائر مسلمینی ضرب وتحقیر
 ایلدیلر . حضرت صدیقک آرزو ایتدیکی حاله صکره عمر
 موفق اولدی .

حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلمک شاعری حسان بن
 ثابت ابوبکرک هر کسدن اول اسلامه کلدیکنی بیان ایله مدح و ثنا
 ایدرک شوشعری انشاد ایتمشدر :

اذا تذكرت نحواً من اخي ثقة
 فاذكر اخاك ابا بكر بما فعلا
 خير البرية اتقاها واعدلها
 بعد النبي و اوقاها بما حملا

داخل اولمشدر. ارتحال نبویدن صکره چوق یشامادینی
ایچون کندوسندن یالکز یوز قرق ایکی حدیث روایت اولمش
ایسه ده زمان خلافتنده قرآن عظیم الشانک جمع و تحریر اولدینی
مخلنده بیان اولنه جقدر .

تعریف و توصیفی خصوصنده قصص انبیاده دینلیورکه :
ابوبکر الصدیق رضی الله عنه حضرت تبری فصیح اللسان صبیح
الوجه، نحیف الجسم، قوروجه یوزلی، چوقور کوزلو، یومرو
آنلی ایدی . تاریخ فیلدن ایکی سنه صکره طوغوب رسول
اکرمدن ایکی یاش کچوک ایدی . احکام شرعیه یی کاینینی
عارف ، قرآن کریمک مزایاسنه واقف ، اخلاق حمیده ایله
متصف ، فوق العاده متقی و عقیف و عادل و منصف ایدی .
بو جمله ایله برابر یک شجیع ایدی . حتی برکون حضرت
علی مجلسنده حاضر بولنانلردن « اشجع ناس کیمدر؟ » ديه
صورمش و « سنسین » دیدکارنده « بن فی الواقع هر کیمکله
مبارزه میدانسه چیقدم ایسه اوچی آلم ، اما اشجع ناس
کیمدر؟ » دیو بیورمش . « بز بیلمیورز . کیمدر؟ » دیو
صوردقلرنده « ابوبکر درکه بدر کونی رسول اکرم ایچون
برخیمه یابلدی . « مشرکلردن بری هجوم ایتسون کیم بکلیه جک »
دینلیدی . کیمسه یناشمیوب ابوبکر قالدی . قلیج انده اولدینی
حالد رسول اکرمک باشی اوچنده طوردی هر کیم هجوم
ایتدیسسه قلیج ایله قارشولیوب دفع ایدردی . اشته اشجع

ایکنجیسی هجرتده، اوچنجیسی رسول الله ایله مغارهده برابر اولمقده، دردنجیسی نماز قیلمقده در؛ بن اوزمان اسلامی اخفا ایدردم، او اظهار ایلردی.

فیخر کائنات اقدمزه صوک درجه صدق و اخلاصی اولدیغندن وارینی تکمیل او اغورده صرف ایتدی. اول حضرتده آنک مالنده کندی مالی کبی تصرف ایدردی. شرف اسلام ایله مشرف اولدینی وقت قرق بیک درحم نقدی اولدینی حالده حین هجرتده بش بیک درهمی قالمش ایدی.

حضرت پیغمبر، سفر و حضرده آنی یانندن آرمازدی. زمان هجرتنده کندینه یار غار ایتدی. بدر، احد، خندق کبی غزالرده هپ برابر بولندی. وجودینی دایما اول حضرتده سپر ایدردی. ارتحال نبویدن صکره خایفهسی اولدی. زمان خلافتنده بعض قبائلک ارتدادی مسئلهسی رأی رزین صائباً - نه سیله برطرف ایتدی. اسود عنسی، مسایمة الکذاب، سجاج المنیئه، طلیحه الاسدی کبی دعواوی نبوته قیام ایدنلری تأدیب ایلدی. ینه آنک زمان خلافتنده حیره و انبار جهتلری فتح اولندی. دین اسلام قوت بولدی. ممالک اسلامیه خیلی توسع ایتدی. دین اسلام جزیره العربک خارجه انتشار ایلدی. وفاتنده روضه مطهرهیه دفن اولندی. اووقت پدری ابوقحافه هنوز برحیات برپیر فانی ایدی. اوچ ارکک و اوچ قیزاولادی اولوب بونلردن عائشه رضی الله عنها زوجات مطهرات نبویه عدادینه

ایتمشدرکه (هرکیمه ایمانی عرض ایتمش ایسه م اولاً چکندی ،
لکن ابو بکر چکنمندی و دلی طولاشمادی) دیمکدر [۱]
(طبری) .

ایشته حضرت ابو بکر دین اسلامی بو وجهله بلا تردد
قبول ایتدیکی نبی مؤخرأ خبر معراجی دخی اوصورتده تصدیق
ایدیورمش اولدیغندن طرف عالیء مصطفویدن «صدیق» لقبیه
ونارجحمیدن آزاد اولدیغنه رمز ایچون «العتیق» لقبیه تلقیب
بیورلمشدر .

ابو بکر دخی اسلامنی خلقدن کیزلردی . لکن
حرمدنه یانسه کلوب کیدن احباسنه سویلر و ال آلتندن تشویق
ایدردی . ایچلرندن اجابت ایدنلری آلوب حضرت پیغمبره
تقدیم ایدردی . آنک توسطیله مسلم اولانلر آتیده
ذکر اولنه جقدر .

بوندن بشقه اسراندن اسلامه کلوبده کفارک اذا وجفاسنه
معروض اولانلری صتون آلوب آزاد ایدردی . بووجهله صتون
آلوب آزاد ایتدیکی یدی کوله دن بری بلال حبشی در .

حسنندن روایت ایدلدیکنه کوره حضرت علی بیورمشدر :
ابو بکر نبی درت شیده کچدی ؛ برنجیسی اسلامنی اظهارده ،

---

[۱] برروایتده شوبله وارد اولمشدر : ما عرضنا الاسلام علی احد الا
كانت عنده كبة وتردد ونظ الا ابو بکر فانه لم يتلثم (ای لم يتوقف
فی قبول الايمان) .

پرستلکه صابلاشمش قالمشز ، الیمز ایله یونسدیفمز اصنامه ،
 کندیلرندن خیر وشر مأمول اولمیان اشیایه تعبد ایدیوروز .
 بو سماوات و زمینک خالق اولان الله البته بزم مسلکمز
 بکنمز ، کندندن ماعداسنه تعبدمز قبول اتمز . کاشکی بری
 چیقوبده نبی طریق حقه سوق ایدهینی « دیه دوشونمش
 طورمش . لکن بو سری آچه جق کیمسه اولمادیقندن نهایت
 « ابو طالبک یکنی محمد عاقل و کامل بر ذاتدر ، محرم اسرار
 و امین در ، علی الخصوص دوستمدر ، اوده بزم کبی بت پرستکی
 سومز ، یارین کیدوب بو خصوصده آنکله استشاره ایدیم »
 دیه قرار ویرمش .

فرداسی کونی بو ایکی یار غار یکدیگرینی آرامغه کیدر
 ایکن یولده قارشولشدیلر . حضرت پیغمبر کندوسنه طرف
 باریدن جبرائیل کلدیکنی ، نبوت کتوردیکنی ، خلقی حقه دعوته
 مأمور ایتدیکنی سویلدی . ابوبکر « یا محمد ! جمله دن اول نبی
 دعوت ایت ! دون کیجه بو فکر و اندیشه ایله او یویه مادم ،
 سکا کلیمکن مقصودمه بو ایدی » دیدی و دین اسلامی قبول
 ایله اول حضرتک نبوتنی تصدیق ایلدی . حضرت پیغمبر
 ابوبکرک ایمانندن ممنون اولدینی قدر هیچ کیمسه نک ایمانندن
 ممنون اولمامشدر . کتاب « غریب الحدیث » ده عبدالقاسم بن سلامه
 حضرت پیغمبردن « معارضت الاسلام علی احد الاکانت له
 عند ذلك کنود غیرابی بکر و انه لم یتلعم » حدیثی روایت

کیدر لر و آره صره خلوت ایدر لردی . خلوتلرنده ابوبکر
 « یا محمد ! نیچون سائر خلق کبی سنده بو اصنامه سجده
 ایتمزین ؟ » دیه صورار اول حضرتده « انسانلرک آغا جدن
 طاشدن اعمال ایتدیکی شیلره تعبد ایتمکه کوکلم قائل اولماز ،
 آنلر لایضر ولاینفع قییلندندر . البته بزى یارادن ورزقمزی
 ویرن بزات اجل واعلی واردر » دیه جواب ویرر ایدی .
 ابوبکر « اوت ! بنمده خاطرمدن بویله کچیرور . لکن بیلیمکه
 بزم آرادیمز دین هانکی دیندر » دیر و آره صره بویولده
 حسب حال ایدر لردی [۱] .

فخر کائنات افندمز تبلیغه مأمور اولدقلری بازار ایرتسی
 کونی اقشامی یعنی صالحی کیجه سی « بوسری کیمه افشا ایدیم ؟ »
 دیه کندی کندیسه دوشنور و تردد ایچنده وقت کچیرر ایدی .
 کوکلی ابوبکره میل ایتدی . « ابوبکر بریر روشن ضمیردر ،
 عقلی کاملدر ، علی الخصوص بنمله دوستلخیده واردر ، کیدهیم
 بویولده انکله مشورت ایدیم » دیه قرار ویردی . مکر اوکیجه
 ابوبکر دخی فکر واندیشه دن اویقو اوویامامش . « بز بت

[۱] ابوبکر الصدیق حضرتلری زمان جاهلیتده قریش ایچنده

سیومش اولدینی حالده نصلکه فخر عالم حضرتلری کچوکلکدن بری
 پتله بغض ایده کلش ایسه اودخی اوتهدن برو بتله سجده ایتزدی
 وعقل سلیمی ایله قریشک دیندن بشقه عندالله مقبول بر دین اولدیفنی
 دوشنوب فقط آکا دلالت وهدایت ایده جک برقولاغوز بوله مازدی
 (قصص انبیا) .

اسامه نك اداره سى آلتنده اون بيك كشميك بر اردو ترتيب
بيورلمشدر كه طرف نبويدن اك صوك تجهيز بيوريلان اردو
بودر و نهايه الامر خصمه قارشو نائل ظفر اولمشدر .

۲۲۳. — ابوبكر، بنى تيم دندر . ابو قحافه نك اوغليدر .
ابو قحافه دخى عامر بن عمرو بن كعب بن سعد بن تيم بن مره بن
كعبك اوغليدر . والده سى دخى ام الخير سلمى بنت صخر بن
عمرو بن كعب بن سعد بن تيم بن مره بن كعبدر . بووجهله پدر
ووالده سى جهنندن يدنجى بطنده مره بن كعبده نسب
بيغمبرى ايله برلشورلر .

ابوبكر ك اولكى اسمى عبداللات ويا عبدالعزى ايدى .
دين اسلامه دخولنده نبى اكرم طرفندن «عبدالله» اسمنه
تحويل بيورلمشدر . اول امرده بزاز و تاجر اولوب ثروت
ونفوذ صاحبي ايدى . انساب قريشى بيلور و قريش ايچنده
امين و معتبر طوتيلور ايدى . حرم كعبده اوتوردىنى وقت
بك چوق كيمسه لر كلوب قارشوسنده اوتورر ، سوزنى
ديكلرلر و امور و خصوصاتلرنده آنكله مشورت ايدرلردى .
حرمنده بردارده سى اولوب ابو طالب ، ابو جهل و وليد
بن مغيره كبي اشراف مكنك دائرمنندن بيوك ايدى .
هر كيم كعبه يى طواف ايدرسه كلوب ابوبكر ايله صحبت ايلردى .
حضرت محمد عليه السلام دخى حرمه كلديكنده ابوبكر ك دائره
سنده اوتورردى . چوق وقت يكديكرينك اولرينده كلوب

برکون ابوطالب لمصلحة خارجه چي قمش ايدي. حضرت محمد ايله علينك نماز قيلديغني كوردی. نه يابد قلريني صوردي. اول حضرت جوابنده «هنا دين الله و دين ملائكته و دين انبيائه و رسله و دين ايننا ابراهيم عليه السلام بعثني الله تعالى به رسولا الى العباد» (اي عمم! بو، الله تعالانك، ملائكتك سمنك، پيغمبرلرينك و بابامز ابراهيم عليه السلامك ديندر. جناب حق بنی قوللرينه بو ديني تبليغ ايجون بعث ايلدي. سني ده بو دينه دعوت ايدر) دیدي. ابو طالب جوابنده: «او غلم! طوغری سويليورسين. لکن بن ابا و اجداديمزك ديندن واز كچم و عبدالمطلب ماتني ترك ايدم. اما سن مستريح اول مبعوث اولديفك دين ايله اشتغال ايت. بن حيسانده اولدقجه اعدا سكا ضرر ايراث ايدم. حسودلر برشي ياباماز — علي به خطاباً دخي — عمزادهك ديني حقدر. اكا متابعتدن قورقه. جناب حق سزي حفظ و حمايه ايدر» دیدي.

۲۲۲. — علي دن صكره ايمان ايدن زيد بن حارثه در (۱۹۵ فقره). اولجه نصارا ديننده ايكن اهتدا ايدن شوزيد اغور هايون رسالتناهي ده هر درلو فداكارلني اجرا ايدوب طريق صداقت و استقامتن اصلا انحراف ايتمه مش وحتي روملره قارشو الك اول تجهيز و سوق ايديلن عسكر آنك زير اداره سنده اولوب موته محاربه سنده شهيد دوشمشدر. ارتحال نبوي صره سنده ينه روملره قارشو سوق ايدملك اوزره زيدك اوغلي

اینانیر ایسهك بته طایمقدن و کفردن قورتیلورسین « دیدی .
 علی « بن بودینی بوندن اول ایشتمدم پدرمله استشاره ایتمکسزین
 برشی دیه م، اکر اجازت ویررسه کلوب اسلامه کیررم » دیدی .
 حضرت پیغمبر دخی « اکر اسلامه کلمزهك بوسری ابوطالبدن
 بشقه کیمسه یه سویلمه « دبه تنیه ایلدی . او کیچه توقف
 و تأمل ایتدی و پدرم ذاتاً « محمد نه سویلرسه اطاعت ایت
 دیه امر ایتشیدی دیوب عرض اهتدا ایتدی . اول حضرتك
 تعلیمی اوزرینه دین اسلامی قبول ایتمش ایسهده ایمانی اخفا
 ایدردی (معراج النبوه ، طبری) . حضرت مرتضی دین
 اسلامه سبقتی بیان صددنده :

« سَبَقْتُمْ اِلَى الْاِسْلَامِ طَرّاً »

« غُلَاماً مَا بَلَغْتَ اَوْ اَنْ جِلْمِي »

بیورمش-لردرکه « بن هنوز بالغ اولماش برصبی ایکن
 اسلامه دخولده سنك جمله کزی کچدم » دیمکدر .

فیخر کائنات افندمن وقت صلوة اولنیجه حضرت علی یی
 آلوب مکه دن خارجه کیدرلر و کیمسه یه کورنمیه جک بر یرده
 نماز قیلارلردی . بر کون ابو ظالب اوغلی علی یی آرادی بوله-
 مادی . آناسی فاطمه بنت اسد دن صوردی . اوده جواننده « علی
 محمد بک زیاده ایصندی ، باباسنك آناسنك دیننه مخالف بر
 حرکتده بولنسندن حذر ایدرم » دیدی .

۲۲۰. — خدیجه دن صکره دخول اولین ایله اسلامه داخل اولانلرده اختلاف واردر . بر روایتده علی ایکنجی ، زید اوچنجی ، ابوبکر دردنجیدر ؛ دیگر بر روایتده ، که اکثرینک قولی بودر ، ابوبکر ایکنجیدر علی ایله زید آندن صکره کلور . لکن بو روایتلرک قدر مشترکی متفق علیهدر که احرار رجالدن اول مسلم اولان ابوبکر ، صبیاندن علی ، معتقردن زیددر [۱] .

۲۲۱. — علینک برقاج سنه دن بری حجره محمدیه ده و آنک زبر تربیتده اولدینی (فقره ۱۹۴) بیان اولنمشیدی . حضرت محمد رسالت کلدیکی وقت علی اون یاشنده ایدی . رسالت بازار ایرتسی کونی کلمش و حضرت پیغمبر خدیجه یه وضوء و صلاتی تعلیم اتمش ایدی . اول کون ایکیسینک نماز قیلوب سجده ایتکده اولدقلرینی علی کوردی . لکن اوکلرنده طابه جق برشی یوغیدی . «یا محمد ! کیمه طاپوب سجده ایدیورسکز؟» دیدی . اول حضرت جوابنده «حق تعالی حضرتلرینه طاپارم . بن پیغمبرم ، بکا جبرائیل کلدی . تکرری تعالیه طاپایمقلغمی و خلقی ده بوکا دعوت ایتمکله کمی امر ایتدی . اکر سن ده بو دینه

[۱] بعض کتب سیرده اک اول مسلم اولان ورقه بن نوفل اولدینی بیان اولنمش و فی الحقیقه ورقه ایلك و حیک نزوئنده «مژده یا محمد ! حضرت عیسانک بدن صکره بر پیغمبر کله جک دیه خبر ویردیکی نبی سنسین» دیمش ایسه ده مسلم اولمقدن مقصد حضرت رسولک تبلیغ رسالت ایتسی اوزرینه تصدیق و اقرار ایتکدز . ورقه ایسه رسول اکرمک وقت دعوتنه یشهمدی .

مریم بنت عمران، او چنجیسی خدیجه، دردنجیسی فاطمه در .
 فرعونك زوجه سیله حضرت مریم قرآن کریمده مذکوردر .
 سورة تحريمك ۱۲، ۱۱ آیتلرنده «صرب الله مثلا للذين امنوا
 امرأة فرعون اذ قالت رب ابن لي عندك بيتا في الجنة ونحني
 من فرعون و عمله و نحني من القوم الظالمين . و مریم ابنت
 عمران التي احصنت فرجها فنفخنا فيه من روحنا و صدقت
 بكلمات ربها و كتبته و كانت من القانتين » بیورلمشدرکه مال
 منینی شودر : جناب حق اهل ایمانه نمونه امتثال اولهرق
 فرعونك زوجه سنی ایراد ایدر . فرعونك زوجه سنی دیر ایدی که
 یارب! بنم ایچون نزد مغنویکده جنات عالیاده بر قصر احسان
 ایت . بنی فرعوندن و اعمالندن خلاص ایت . کافر لر زمره سندن
 قورتار . برده مریم بنت عمرانی ایراد ایدر که عفتنی محافظه
 ایتدی . آکا روحزدن القا ایتدک . مریم ربك کلماتنه و کتابلرینه
 ایناندی و متقیلر زمره سنه داخل اولدی .

فخر کائنات افدمنز خدیجه نك شو خدمت لرینی اصلا فراموش
 بیورمامش لر در . حضرت عائشه دیر ایمش که : خدیجه رسول
 اکرمك بنی تزوجندن اوچ سنه اول فوت اولمش ایکن آنک
 قدر هیچ بر خاتونی قصقا تمامدم . زیرا رسول الله دائمًا انی یاد
 ایلردی و قربانلر کسوب اتندن آنک متعلقاتنه اهدا ایلردی
 واکا جنتده مجوف ایچودن برکوشك ایله مژده ایلمک اوزره
 رسول اکرمه رب تعالی امر ایتمش ایدی « (قصص انبیا) .

ابتدیکنی سو بولدی. «کیمی دعوت ایدهم؟ بنی کیم تصدیق ایدر؟» دیدی. خدیجه «بن تصدیق ایدرم یا رسول الله! جمله دن اول بکا تلقین دین ایت» دیه جواب ویردی. فخر کائنات افسدمن آنک بو سوزندن پک ممنون اولدی. دین اسلامی تلقین ایتدی. جمله اهل سیرک متفقاً بیان ایتدکری وجهله اول حضرته اک اول ایمان ای دوبده انکله برابر نماز قیلان «صدیقه النساء خدیجه الکبری رضی الله عنها» اولمشدر. خدیجه نك حق عالی مصطفوبده ایتدیکی بونجیه خدمت و صداقتک اک برنجیسی شو نبوتی تصدیقه جمله یه تقدم ایتمش اولسیدر. آنک شو تقدیمی قلب شریف نبویه بر مسرت عظیمه حصوله کتوردی. بوندن بشقه اول حضرته دنیوی و اخروی برغم عارض اولسه، منکرلرک انکار واستخفافدن تأثر ایتسه، هر هانکی بر سبب ایله قلب انورلری منکسر اولسه خدیجه رضی الله عنها تسلی ویرر، اضطرابنی دفع ایدر «یا رسول الله! سن اسف ایتمه. البته دشمنلرک هلاک اولور، عاقبت الامر جناب حق دینکه نصرت ویرر، قومک سکا مستخر اولور، دیر ایدی.

حدیث شریفده وارد اولمشدرکه حضرت پیغمبر خدیجه دن بحث ایدر ایکن بیوردی: ارککلر ایچنده درجه کاله ایریشن چوقدره لکن قادینلر ایچنده او درجه بی بولان درت کشیدر: برنجیسی فرعونک زوجه سی آسیه، ایکنجیسی

جبرائیل کلوب وحی کتوردیکی وقت آبدست آلفی و نماز قلمنی تعلیم ایتمش ایدی . بوروایت فرضیت وضوءك ایله معراجدن مقدم اولدیغنه دلالت ایدر .

مواهب لدنیده مقاتلدن نقلاً دیورکه: مسلمین ایچون اولایبکی رکعت صباح، ایکی رکعت اقشام نمازی فرض قلمش ایدی . « و سبح بحمد ربك بالعشی و الابکار ، آیتله » و سبح بحمد ربك قبل طلوع الشمس و قبل غروبها ، آیت کریمه سی شمسك طلوعندن اول بر، غروبندن اولده بر وقت فرض قیلندیغنه دلالت ایدر .

— اول حضرتنه اولایب ایمان ایدنلر —

۲۱۹ . — حضرت پیغمبرك مشاهده خیره سی اوزرینه خانه سعادتلرینه کلوب « دثرونی، دثرونی » دیه اورتنوب یاتدیغی و بعده « یا ایها المدثر قم فانذر ، آتی نازل اولدیغی بالاده بیان اولتمشیدی . بونک اوزرینه اول حضرت امتثالاً لامر قالقدی . ایلروده بیان اولنه جنی وجهله درجه درجه امر رسالتی تباغنه اقدام ایتدی .

حضرت خدیجه آنک بویله قالقدیغنی کورنجه « یا ابا القاسم ! نیجون او یویوب دیکلنمه دک ؟ » دیدی . اول حضرت جوابنده « یا خدیجه ! بنم ایشم او یومقدن . دیکلنمکدن کجدی » دیوب جبرائیلک تکرار کلدیکنی و وحی کتوروب تبلیغنه مأمور

و النهار علم ان لن تحصوه فتاب عليكم فاقروا ماتيسر من
القرآن علم ان سيكون منكم مرضى و آخرون يضربون في الارض
يتبعون من فضل الله و آخرون يقاتلون في سبيل الله فاقروا
ماتيسر منه و اقيموا الصلوة و اتوا الزكوة و اقرضوا الله
قرضاً حسناً ، (ربك بيلور كه سن كيجه نك ثلثان سن اقل بر
مقدارنده و يا نصفي و يا ثانی قدر قائم اوليور سين ، اصحابك دن
بر طاقمی ده قائم اوليور لر . كيجه نك و كوندوزك ساعتلر نی الله
تعالی تقدیر ایدر . سز ایسه قیامی فرض اولان ساعتلری
اولیان دن تمیز ایدر مزر سكر . انكچون سزك اشبو قیامی ترك
ایتمكزه مساعده ایتمدی . امدی سز كو جكزك یتدیكى قدر
او قویكز . جناب حق بیلور كه سزدن بعضكز خسته اولور ،
دیكر بعضكز كسب و تجارت و یا تحصیل علم ایچون یر یوزنده
سیاحت ایدر ، دیكر بعضكز فی سبیل الله مقاتله ایدر . انكچون
قرأدن میسر اولان مقداری او قویكز . نماز قیلكز ، زكات
و یريكز ، اموالكزدن خیراته صرف ایدرك جناب حقه قرض
حسن و یرمش اوليكز) .

بش وقت نمازك ليله معراجده امر اولندیغی محقق اولدیغی
كبی « فتح الباری » نام كتابده بیان اولندیغنه كوره قبل المعراج
حضرت پیغمبرك اصحابيله نماز قیلدیغی ده ثابتدر . لکن بش
وقت نمازدن اول نماز فرض قیلنوب قیلنایدیغی مختلف فیهدر .
اسامه بن زیدك حضرت پیغمبردن روایتنه كوره حضرت

دکدر « ديه دعوى ايدہ بيلير ، فقط اولكى دعوالرى نه قدر مسموع اوله بيلورسه بو ايکنجى دعواسى دخی او قدر مسموع اوله بيلور .

«انتهی»

— اول مافرض الله —

۲۱۸. — امام نووینک [۱] بیاننه کوره دین اسلامده اولاً خلقی انداز و توحیده دعوت واجب اولدی (یا ایها المدثر قم فانذر) . آذن صکره قیام لیل، کیجه نمازی، صلوات تهجد واجب اولدی « یا ایها المزملم قم الیل الا قلیلاً نصفه او انقص منه قلیلاً اوزد علیه و رتل القرآن ترتیلاً » (ای اورتمش اولان انسان! کیجه نك بر مقدار قلیلندن ماعداسنده قالق، نماز قیل، نصفی قدر بر مدت و یا نصفندن جزئی بر مقدار تقیص ایت و یا خود نصفندن بر مقدار زیاده ایله . قرآنی ترتیل اوزره آچیق قرائت ایله او قو) .

بعده سورهنك آخری ایله بو قیام لیل و صلوات تهجد نسخ اولمشدر « ان ربك يعلم انك تقوم ادنی من ثلثی الیل او نصفه او ثلثه و طائفه من الذین معك و الله یقدر الیل

[۱] ابو ذکریا بن یحیی شرف (وفاتی ۶۷۶) رجال حدیثك اسامیدینی مبین و حروف مجا ترتیبیله مراتب تهذیب الاسماء، نامنده کی اثری آثار مشهوره سندندر .

بزجه نبوت صحیحہ نك بر طاقم شرائط دینہ سی وارد ر .
 او شرط لری جامع اولان ذوات حضرت محمدہ ختام بولمشدرہ .
 آندن صکرہ کیمسه پیغمبر عنوانی آلمیہ جقدر و آلامشدر .
 اسلامده امام اعظم ، جلال الدین رومی ، امام غزالی ، ابن
 الرشد و سائر بیگلرجه آدملر کلشدر که انیدای بنی اسرائیلدن
 عد اولنوب اسمی قرآندہ مذکور اولمایان حبقوقلره فلانلره
 قابل قیاس دکلدر . بونلرک کافه سی خاتم الانبیانک امتی اولق
 شرفنی ایکی جهان ایچون کافی کورمشدر . قرآنک فروع
 کتابی اولمایوب اصول کتابی اولمی بعدما پیغمبر کلسنه لزوم
 دخی بر اقامشدر . دیدک آ! بزده قله رژه (رهبانیت) یوقدر .
 هرکس هیچ اولمازسه نفسی ایچون مجتهددر . اصول (برنسیب) که
 قانون لایتغیردر ، اورتهده بولندجه تطبیق خصوصنده اهل
 واربابی مختاردر . بر پیغمبر کلوبده یکی بر اصول چیقاره بیله جکمی؟
 آنلرک کافه سی قرآندہ موجوددر . قرآنه نظراً دین خصو -
 صنده یکی بر اساس آرامق موالید نائنه دن بری خصوصنده یکی
 بر مولود آرمق کبیدر . موالید موجود ومعیندر ترکیاتنده ،
 تحلیل اتندہ ، امتزاج اتندہ هر اهل وارباب مختاردر .

ایشته فیلسوف ایله دخی حسب حالمز بو اساس اوزرینه
 مبنیدر . بو حالده اگر فیلسوفمز « بو عالم امکانده شاعر لک ،
 رسامق ، فیلسوفلق حاصلی حساسلق ، متفکر لک قابل دکلدر »
 دیه دعوی ایدہ بیلورسه « پیغمبر لک ، شارعلک دخی قابل

آنارینی اورته یه قویدقلری انتظام کندیلرینه اولان وحی الهی اثریدر . اشرف مخلوقات اولان انسانک هربری هر آن مظهر سنو حدر . بز « وحی » تعیرینی یالکز پیغمبرانه حصر ایله الهام ، سنوح ، خطور کبی برچوق تعیرلر ایله او یولده کی احساس الهی بی علی قدر مراتبهم هر انسانه تعیم ایدرز . اکر حقک بوفیضی انکار اولنه جق ایسه فیلسوفنز کندی فلسفه سنی ده انکار ایتملیدر . آنده کی سانشات دخی طرف حقدندر . هیج برشاعر ، هیج برسام ، هیج برفاعل بولنه مازکه آنک فعلی کندی مخلوق اولسون . هرکسک فعلی بر احساس ، بر الهام ربانی اثریدر . اصل ایش او فعلک ممدوحیت و مقدوحیتنده در . « فالانجه » نامیله بریسی پیغمبردر دیه اخبار اولنمش و یا خود کندیسی اودعوا یه دوشمش . اصل آنک قولنه باقامالی اوقوله صورت اتباعنه باقملی . « منتش » نامنده بر حریفک معجزات کاذبه سی خرستیانانی آلت اوست ایتمش . « اصل مسیح بودر » دینلمش . « مسیلمه » نامنده بر حریف اسلامده دخی بعض عقول قاصره اربانجه همان بوکا یقین فسادی موجب اولمش . فقط فعللری قوللرینی تکذیب ایتمش . کذب ایله نبوت و رسالت بریره صیغاماز .

ایشته نبوت و رسالتی شو نقطه نظر دن تا قی ایدنجه آنک امکانی فیلسوفنز انکار ایده من . زیرا بونی انکار انسانک خواص دماغیه سنی ، تقیضات معنویه سنی انکاردر . یالکز

صراحتاً حکم اولمشردر . عجیباً هندولرک کتب مقدسه سنی یازانلر انبیا میاننده داخلیمیدرلر؟ صراحت یوق . بو حالده « داخل » دیهمیه جگمز قدر « خارج » دخی دیسه میز . حالبوکه ذی القرنین و لقمان نامنده ایکی ذاتک نبوت و ولایتنده اختلاف اولمشردر .

عند الاسلام پیغمبر نهدر؟ با امر الهی نوع بشره خالقنی طاینتان، خالقنی توحید، نظر تعبدینی اصنامدن تفسیر ایتدیرن آنی اعمال دنیویه و اخرویه سنده خیر و حسن جهتنه سوق ایلهین ذاتدر .

بر پیغمبرک وظیفه سی شوبیان ایتدیگمز صورتده اولدیغنی دوشوننجه قومنی مظهر هدایت ایدنلرک کافه سی بو قبیلمدن اولدیغنی تسلیمه مجبور اولورز . واقعا بز « فلان پیغمبردر » دیه میز . یالکز قرآن کریمده اسملری مذکور اولان یکرمی سکز ذوات کرامک نبوتنی تصدیقه مجبورز . فقط « فلان پیغمبر دکدر » ده دیسه میز . احتمالکه یوز یکرمی درت بیسک ایچنده اودخی داخلدر . بوکا « العلم عندالله » دیرز .

« وحی » جناب حَقِّک بر حقیقتی بر پیغمبرک قلب پاک تابناکنه القاسی دیمک اولدیغنه کوره بر فیلسوف محققک بونی انکار ایتمی نصل قابل اوله بیلورکه القای حقایق سری علی قدر مراتبهم مخلوقات الاهیته نک بر چوغنده بوانور . قرآن کریمده خبر ویریلورکه قرنجته نک ، آریته نک او حیرت فرما

قرآن بونك مغیبات خمسه دن اوله رق علم الهیده داخل اوله. یعنی سویلیوب بونده ده اصابت ایتمشدر .

یهود و نصارا اعتقادنجه انبیای سلف میاننده بعضلمری تصویر اوانیور که بوکون کورنسه لر ناموسلی آدم لر طرفندن سلام ویرلمکه لایق کورلمز لر . بونلرک کتابی نامنه اوله کتابلر کوستریلیور که هیج بر مملکتک سانسوری امثالک طبعنه مساعده ویرمز . بونلرک کویا علومه ، حکمته موافق احکاملری اولوق اوزره حکملر میدانه قونیلیور که هیج بر علمه ، هیج بر عقله توفیق ایدیله مز . ذهنی حقایق علمیه و انوار حکمیه ایله تنویر ایتمش بر فیلسوف بونلری انکار ایتمکه معذور کوریلور .

نونک امتیاز مخصوصی اولان وحی ، کنیساک ره وه لا - سیون « دیدیکی شی اولدقجه هیج بر منور دماغ بوکا امکان تصور ایده مز . بوراده قارئلریمز دن رجا ایدرز که وحی حقنده اولجه ایراد ایلدیکمز سوزلری بر دها تخطر ایتسونلر .

شمعی حکمت اسلامیه نک « پیغمبر » کله سندن مقصودی اولان معنایی ایضاح ایده جک بر قاچ سوز سویایه لم .

اسلامده برسوز واردر که کثرتدن کنایه اوله رق بین البشر یوز یکریمی درت بیک پیغمبر کلش اولدیغنه دائردر . بونلرک ایلیکی حضرت آدم و صوکی حضرت محمددر . بو پیغمبرلر دن بر مقداری عریده ، بر مقداری بنی اسرا ایلده کلش اولدقلرینه

اوزره عهد عتیق کتابلرنده ایراد ایدیان برر ایکیشمر کله لر او بشارتدن او قدر بعید سوزلردرکه بونلره «ره دامپتورک (منجینک) وعدی» دیمکه کنیسا اربانیدن ماعدا هیچ کیمسه جسارت ایده مز. قورتاریجینک همده جناب حق طرفندن ایلك موعودیتنی کوره لمده بقالم. حضرت حوایی اغفال ایدن بیلان ایتمش، حق تعالی آکا غضب ایدرک «آندن طوغه حق اولاد سنک باشکی ازه جک» دیمش. بو ایسه عیسانک بعثته اشارت ایتمش. حق تعالی انک کرک کندی و کرک انبیاسی لسانیه ایده. جکی وعدلر بویه اولورسه صاحب فکر بر فیلسوف بوکا اینانه بیلورمی؟

«پروفت» کله سی تقرب قیامتی اخبار ایدیجی معناسنه اوله رو «نبی» مقابلی ایسه تکمیل عهد عتیق و عهد جدید بر دها کوزدن کچیرلسون دنیانک صوکنی تصویر خصوصنده بونلرک عمومک سوزلری قرآنده بوکا دائر اولان آیتلر قدر فنه و عقلمه موافق کوریلورسه بز اعتراف مغلوبیت ایدرز. «اوت! بودنیاییقیله جق. ارض زلزال شدید ایله صارصیله جق. طاغیر پاموق کبی آتیه جق، ارضک آلتی اوستنه کله جک. بطون ارضک محتویاتی میدانه دوکیله جک». اکر بر متفنن دنیامزک عاقبتنی فنا تصویر ایده جک اولورسه بوندن بشقه نه درلو تصویر ایده بیلور. اما بو، نه زمان اوله جق؟ بوکا خرسیتیانلغک لایحطی کنیسامی هانکی زمانی تعیین ایتمش ایسه یالانجی چیمشدر.

بوکا اسلام «سنة الله» و «عادة الله» و «خلق الله» تعبیر ایدر .
 بونلر اصلا تبدل و تحول و تخالف ایتمزلر . «ولن تجد لسنة
 الله تبديلاً» «ما ترى في خلق الرحمن من تفاوت» . الحاصل
 اسلامك «واجب الوجود» عنوانيله موجودیت ازلیه وابدیه سنه
 ایمان ایستیکی ربوبیت مقدسه بو خنرك قوت و ماده ضمننده ،
 برناردن دوسن پیرك «طبیعت» ده ، ره نانك روحده بولدقلى اول
 قوت محضه و قدرت باهره دركه علومك ، فنونك هر حكمی آنك
 موجودیت ازلیه و ابدیه سنك بر برهانیدر . فیلسوف منكر -
 یمزك بتون انكارلى كنیسا جهتنه احاله ایدیلی ویرنجه «الله»
 اسم اعظمك اكا اسناد ایدیلن بونجه اوهامدن تنزیهی خصو -
 صنده بر حكیم مسلم ایله آنك آرسنده «اختلاف» دینان شی
 اولانجه سرعیله قاچوب «ائتلاف» دینان شی کمال استعجال
 ایله كلور ، آنلری مصافحهیه مجبور ایدر .

۲۱۷. — ربوبیت مسئله سننده بو صورتله حاصل اولان
 ائتلافی نبوت مسئله سننده کی ائتلافك دخی تعقیب ایتمه سی قابل
 دكلدر . فیلسوف نبوتی نیچون رد ایدر؟ چونكه «انبیا» نامنه
 تاریخلرینی او قودیغی ذواتك مأموریتلری «بره مسیح موعودی
 تبشیردن عبارتدر» دیه کوررده آنك ایچون هیج برینی قبول ایتمز .
 بونده حقلیدر . اکر نبوت بوندن عبارت اولسییدی انبیانك
 هیج برینك وظیفه نبوتی بحق ایفا ایتمه مش اولدیغی کوریلوردی .
 زیرا اول دخی دیدیکمز وجهله کویا بشائر عیسویه دن اولق

ایده‌مبین مسیح ایسه بو، حکمت اسلامیّه نظرنده بالکلیه
 مردوددر. بز شو جهانده، شو جهان تکوینده بر جوق
 تکونات مشاهده ایدیوروز. کندی نفسلیمز دخی او مکوناتدن
 بمضدر. بو تکوینلرده مکون کیم ایسه ایشته الله اودر. بو
 الهی علوم طبیعیه رد ایده‌مز. زیرا علوم طبیعیه طبیعتی تألیه
 ایله اوبله بر خطاده بولنیورکه بو خطاینه طبیعۀ مسلمدر.
 طبیعت نهدر؟ بر عادت! دائماً احکام اولیه‌سنه عودت ایتدیکی
 مشاهد اولان احوال. صویک میل و جریانی مرکز ارضه
 متوجه اولق کبی، بو بر عادتدرکه اصلاً دیکشمز. بر عاده
 وباخصوص بویله لایتغیر بر عادته «قانون» عنوانی ویرمکدن
 کیمسه امتناع ایده‌مز. «درار» نزاع علم و دینده هر شیئی
 رد ایتدیکی حالد بو «قانون»ی رد ایده‌میور. «بوخز» بیله رد
 ایده‌میور. زیرا «قوانمز ماده، ماده‌سنز قوت مغایر قانوندر»
 دیور. ای! قانون کندی کندینه تقنن ایدرمی؟ آکا مطلقاً بر
 مقنن لازم دکلی؟ تکوینی بر تصادفه حمل ایدنلر فنون نظرنده
 آجینه‌جق آدملردر. اما او مقنن عقلره صیغامیور ایمش.
 بوده آنک شانندندر! عقل دخی بر مکون، بر مخلوق
 اولدیغی حالد آنک مکونی، خالق آکا صیغارمی؟ ایشته
 عندالاسلام الله بو شان ایله شانلن ذات نزهت سماتدر.
 حکمت اسلامیّه آنک قدرتنه «مقتضای ذات» دیر. شواغاجک
 جويز و بواغاجک خرما ویرمه‌لری بر مخصوصک اثر تخصیصیدر.

ایتمیه جکیز. آنلرک مؤلفاتی ذاتاً کنیدیارینه معلومدر. چونکه او مؤلفات مستشرقینک جولانکاه مساعیسیدر. اک مهماری السنه عامیه وحکمییه به ترجمه اولنمشار، انتقاد دخی ایدلمشلردر. نه حاجت؟ اسلاف یوزلرجه، بیکلرجه سنهک اسکی مسلمانلردر. بز بو عصرک مسلمانلری بز «هم الرجال نحن الرجال». حمد اولسون بزده بو یولده کی مجاهدات نه بر شیخه مخصوصدر، نه بر صنفه بو مجاهدات هر مسلمک حتی وظیفه سیدر. جهاد اکبر بودر. بو هر مؤمن مقتدره فرض در. بناء علیه منکرین فلاسفه ایله دخی حسبجالمزه «بسم الله» دهرک مباشرت ایدلم.

۲۱۶. — فلاسفه نك نبوته احتمال ویره مه مسی اول باول الوهیته احتمال ویره مه مسندن ناشیدر. کنیدیسنه صورارزکه الوهیت نه در؟ اگر توراتلرده تصویر اولندیغی وجهله هر نینک وحتی بر چوق اشخاص عادیه نك بیله وقتلی وقتسز اوکنه چیقارق ویاخود ارقه سندن باغیره رق سسنی ایشتمدیرن و «بکا ایمان ایدیکز بنده سزک ایچیکزده کچینه سیم بکا قربانلر احراق ایدیکز بن انک قوقولرینی سورم» دینیه وایسه بو، منکرینک فلسفه سی قدر حکمت اسلامیه نظرنده دخی مروددر. یوق انجیللرده تصویر اولندیغی وجهله ذله آدمدن طولایی نوع بشره اولان کوسکونلکینی اتی بیک سنه قدر محافظه دن صکره اوغلنی ویاخود اوغلی صفتیله کنیدینی آصدیرماینجه باریشقلغه تحویل

انبیای متقدمینك دخی نبوتلرینی تسلیم ایدمه مینلره کلام:

بز مادام که اهل کتابز بونلر ایله مباحثه یی قبول ایتمز ایسه که معذور کوریلوروز. زیرا آنلر بشقه پیغمبری قبول ایتمد. کلاری حالده جناب احمدی قبول ایتمیور دکلردر. مسلك فلسفه لری اقتضاسنجه هیچ بر پیغمبری قبول ایتمیورلر. «نبوت» دینلن شیئی قابل قبول بولمیورلر. حتی یهود ونصارا نزدنده کی معناسنجه الهوتی بیله قبول ایتمیورلر. شو حالده بر منکر ایله بر مقرر نصل مناظره ایدمه ییلورلر؟ هایدی باقم بر خاخاصی ویا خود بر باباسی بویله بر منکره قارشو اقامه ایدیکزده کوره لم. اما اسلامدن بر صاحب بهره بویله بر مناظره قارشو چیقاریله. بیلور: چیقمق وظیفه سیدر، چیقارلمشدر. متکلمین کرام افندیلر من حضراتی بونکله اشتغال ایتمشدر. ماده موجود اولان اعدای دین ایله بویولده اوغراشدقلری کی ماده موجود اولیه رق وجودی فرض اولانه بیله جک مهاجمینه قارشو ایدیله جک مقاومتلری ده (بر بیوک عسکرک مانوره یولنده محاربه تقایدلری کی) میدان بحثه قویمشدر. اسلامک ادیان سائره اوزرینه بشقه درلو هیچ بر رحجانی بولنسه یا لکوز بر رحجانی کافیدر. زیرا اسلام بو قدرتیله کوستررکه حکمتدر، حکمت محضه و معقوله در. استنادکاهی قرآنده مقصور دکلدر. سایه قرآنده تنور ایدن عقل آکا استنادکاه اولمغه کافیدر.

بز منکرین ایله ایدمه جکمز حسب حالده اثر اسلافه اقتفا

او. آنلر مرتبه الوهيته چيقارلمش بر آدمك كويا تاريخي اوله. جقدر در كه تدقيقات اخيره اويله بر آدمك بيك طقوز يوز سنه مقدم فلسطينده دكل درت بيك سنه مقدم هندستانده كلش اولديغني مثبتدر. بونلرده مادياتدن هيچ بر حكم يوقدر. هيچ بر قوم ايچون قانون اوله ماز. يالكز اخلاقياتاه طائد اولوب او اخلاق ايله متخلق اولانلرك ايسه شايان مرحمت مسكينلردن عبارت قاله جقدر ي دركار اولمغله آنك احكامي او كتابك مؤمنلري نزدنده چوقدن منسوخيت و منسوخيت درجه سني آلمشدر. يكاغنه طوقات اولسه ديكريني ده چويرمكله مكلف اولان بر خرستيان ايچون جزئي بر آلمق مقابلنده دووه. لويي دوشونملي ده معنويات نصرانيه نك مرعيتني اكا كوره موازنه ايتلي .

اي؟ بر بچق مييايز نفوس بشريه اوكنه شو يولده كي كتا. بلري حاملأ چيقانلر حالا پيغمبر و برى الله عد اولسونلرده صاحب قرآن بو تفوق باهريله برابر پيغمبر عد اولنسون. بوكا عرفان قناعت ايدر مى ؟

۲۱۵. — ايسته اهل كتابدن ارباب عرفان ايله حسب حال مزده بوندن عبارتدر. بو اسلوب اوزره طرفه ايراد اولنه جق اعتراضلره، سؤاللره سايه حكمت اسلاميه ده مقابله اهل اسلام هر زمان حاضر در .

رسالت محمديه بي قبول ايده مينلرك ايكنجي صنفه يعني

تأیید ایلدیکي حالده آنی و آنک صاحبی قبول ایتمه مک اهل کتاب ایچون بر تناقض اولور. بو حالده کتب و رسل سالفه یی قبول خصوصنده کی دعوالریده بالطبع دوچار بطلان اولور. تکرار ایدلم: اهل عرفان ایله سویلشیورز دکلی؟ بونلر کتب و انبیای سلف ایله قرآن و حضرت محمدی مقایسه ایدرلرسه کوررئرکه اولکیلر فروع ایله محدود قالمشر قرآن ایسه اصول ایله اشتغال ایتشدر. تورانده مثلا بر مسکنک انشاسی و یاخود کناهلر ایچون عرض اولنه جق اضحیه لک ذبح و احراقی تعری یفانته باقیکز: فروعنه قدر طالمشدر. نه قدر مزعج، بی لزوم تکررات ایله طولمشدر. قرآنده بویله شی بو قدر. قرآن مثلا «ولکم فی القصاص حیوة یا اولی الالباب» کی اصوللری حاویدرکه هر بری اوزرینه بیک احکام بنا اولنور؛ چونکه بوراده قصاص یالکز قاتلک قتلندن عبارت دکلدر. هر ضررک ازاله سی قاعده سنی متضمندرکه دنیانک صوکنه قدر او قاعده حکم سوره جکدر. زمانک تغیری ایله احکامک تغیری بو قاعده ده دکل، آنک عادته مستند اولان تطبیقات فروعیه سنده در. شونقطة نظر دن قرآنک حکماً ازلی و بناء علیه ابدی اولسی ضرور یاتنددر. برده بوکا مقابل تورانی اله آله لم. مثلا تکوینه دائر ویردیکی خبرلر ژئو- لوزی و هیئت و میخانیک فنلریله تکذیب ایدلمش لردر. ملل و نحل انسانیه ده دائر ویردیکی اخبار تاریخیه ایوم کاملا تکذیب اولمش لردر. بنی اسرائیله مخصوص اولان احکام حقوقیه و سیا سیه ایوم جهانک هیچ بر یرنده قابل تطبیق دکلدر. یا انجیلدر؟

بشقه اولمش. هر قونسیل، شریعتدن بر حرفی بوزمانه کلن حضرت عیسانک انجیلندن بر حکمی بوزه بوزه نهایت عصر- مزده پایا طقوزنجی « پی » نک تشکیل ایتدیکی قونسیل پاپالق مقامنه برده « لایخطیلک » بخش ایتشدرکه وقتیله بر پیغمبر ذیشانی الوهیت مرتبهسنه چیقاردقلری یتشمیورمش کبی عصر مزده برعاجز پایاسی دخی لایخطیلک کبی الوهیتدن بشقه کیمسه ایچون تخیل و تصور اولنه میان بر قدرته ایصال ایلمشدر.

ایمدی بوکا مقابل برده جمع اولندینی کوندن بو کونه قدر بر نقطهسی دیکشمه مش و اوچیوز میلیون نفوس اهل اسلامک اللرنده کی نسخهلرینک بر نده دیکرلرندن فضله و یا نقصان بر حرف کوریه مه مکده بولنمش اولان و نسخ موجوده دن بلکه ده دها زیاده نفوس حافظه نک از برلرنده حفظ ایدیلن قرآن عظیم الشانک موثوقیت جهتیله و « کتاب » اولق حیثیتیله دیکرلرینه رحجانی صاحب عرفان اولان ارباب اذعان نزدنده نه قدر مسلم اولق لازم کلور ایسه، نبوت جهتندن حضرت رسول اکرمک انبیای سلفه رحجانی دخی اونسبتده اولق ضرور بدره. اهل کتاب ایله فقط عارفانه حسب حال ایدیوروز دگلی؟ اگر قرآن کریم کتب و انبیای سلفی انکار ایسه، آنلری تزییفده بولنسه قرآنه و صاحب قرآنه بغض ایتمکده بلکه معذور کوریه بیلورلر ایدی. فقط قرآن کریم « لافرق بین احد من رسله » اساسی اوزرینه مبتنی اولوبده کتب سلفدن قابل قبول اولانلری

مقبول بر سبب بیان ایده جك اولور لرسه آنك اوزرینه ده
قونوشورز .

۲۱۴. — اهل کتابدن اولوبده علوم دینه سنی علوم سائره

ایله ده توسیع و تزین ایده رك عرفانلرینی آترمش اولانلرله
حسب حال مزدها بشقه درلو اوله بیلور. بونلر دخی انبیاء سلفی قبوللرینی
کتب سماوییه بنا ایدر لر ایسه ده آنلر بر طاقم علوم میاننده
از جمله تاریخه واقف اوله جقلری کبی مستشرقینک قرق الی
سنه دنبری موفق اولدقلری تحقیقاته ده واقف اولمش بولنه .
جقلرندن کندیلرینه صورارزکه: سماویتلرینی اعتقاد ایتدقلری
کتابلرک کچیردقلری ادوار تاریخیه بی تدقیقندن صکره بونلرک
نسبت ایدلدقلری ذوات طرفندن یازدقلری حال اوزره
محفوظیتلرینه اعتمادلری بر کمالیدر؟ جداً عرفان صاحبی آدم
ایسه لر بو اعتمادی قطعاً در میان ایده مز لر . وولتر کبی انتقاد
شدید اربابی بو کتابلردن هیچ برینک منسوب اولدقلری ذواته
قدر واردیر یله مادیغنی اثبات ایتدکن فضلّه مستشرقین علی
العموم بو کتابلرک منسوب اولدقلری دورلرده یازمادقلرینی
و حتی هر بری قلم واحد محصولی اولمادیغنی و سائره بی او قدر
وضوح ایله اثبات ایتمشلر در که بالخاصه ترجمه دن ترجمه ده دوچار
اولدقلری تحریفاندن صکره بونلرده آرتق نه سماویت قالمشدر، نه
حقیقت. ذاتاً خرسیتیانلق بو کون موجود اولان انجیللرک کویستر
دقلری یول دخی دکادر. بو کون انجیل بشقه قالمش، خرسیتیانلق

اسرائيلك اخلاقياتہ دائر سوزلری دخی بو قیاسه ادخال اولونمالی ده باقمالی که جمعیت بشریه بی دنیوی واخروی یعنیه مادی و معنوی ودها بسیقولولوثیک تعبیجه جسمانی و روحانی بختیار ایده جک احکام شریعتلرک هانکیسنده دها مکملدر . بز بوراده بومقایسه به کیریشه جک دکلز . یالکز شونی سویلیه . جکز که الحاله هذه نصرانیت علمنده احکام دینه مک هیج بری مرعیت اجرایی بی محافظه ایده مه مکده ایکن عالم اسلامده احکام شرعیه دن یکنانه بر حکم بیله مرعیتدن ساقط اوله مامشدره . بریناغه طوقات اورلدیغی زمان دیکرینی ده چویرمک ، جبهی ایستهینه خفتانی ده ویرمک ، ایکی میل آنغاریه به سوق اولنان بش اون میل آنغاریه به کینمک ، صحرانک زنباقلرینی انسانلردن کوزل ملبس کوروب تلبس ایچون اکیرمه مک بو کورمه مک ووحوشک زراعتسز ، فلاحتسز کچندکلرینه قیاساً اکمه مک ، یچمه مک طرزنده کی احکامه رعایت ایده جک اولانلر دنیاده ماده خزی وخذلانندن قورتله به میه جقلرینی آپ آشکاره کوره جکلرینی کبی عقباده دخی ایکی قنادلی برقفا حالنده پیشگاه کرسیده ابدیاً توقفده هیج بر بختیارلق او ماملر .

بز بوراده شوقدر جق بر حسب حالده بولندق . اهل کتابدن اوله رق یالکز کتاب دائره سنده اجرای مقایسه ایده جک اولانلر انبیاء سانی قبول ونبوت محمدیه بی رد ایچون ده

کندیلری حقنده کی شهادتی ده کاذبدر. قرآن صادقیدر ؟ اولیه
ایسه رسالت محمدیه حقنده کی شهادتی ده صادقدر .

۲۱۲. — انبیاء سلفک صدقنی تسایم ایدنلر آنلردن ظاهر
اولان معجزاته بناءمی بوتسلیمده بولنیورلر؟ واقعا آنلرجه اثبات
نبوت ایچون معجزه دن بشقه برهان یوقدر . اسلامده ایسه
اثبات نبوت ایچون نیجه براهین بولنوب آنلردن بری ده
معجزاتدر . حضرت محمدک معجزاتی انبیاء سلف قدر و بلکه
دها زیاده باهردر ، زیرا یالکیز دوستلری میاننده دکل
دشمنلرینک ده کوزلری اوکنده وقوعه کلشلردر. انبیای سلفک
معجزاتنه قرآندن دها موثوق برهان اولمادیغی و اوزمانک
کافه وقوعاتی و حتی حضرت محمد و محمدیلرک عابنده اولان
وقوعات بیله کاملاً یازلمش اولدیغی حالده حضرت رسول
اکرمه نسبت ایدیلن معجزاتک هیچ برینک تکذیب اولندیغی
مقیمد دکلدر . حق تعالانک حق نبویده وقوعه کان بعض
و عدلری تأخر ایتدیگی ایچون منافقار میرلدا مشلر ، استهزالر
قدر وار مشلر. بولردنخی یازلمش . اما بالآخره مواعد سبحانیه
حصوله کلنجه ضعیف ایمانلیر محبوب وقوی ایمانلیر مفتخر
اولشلردر .

۲۱۳. — انبیای سلفه اینانوبده . حضرت محمده اینانمایان
اهل کتاب ایچون برقیاس دها قالورکه انبیای سلفک شریعتلریله
شریعت محمدیه نک مقایسه سیدر . صاحب شریعت اولمایان انبیای بنی

« ازمنه متوسطه » دینلرک جهلک ، وحشتک ، ظلمک ، اعتسافک ظرف زمانی اولان بو مدته کی شو مسلمیت نه به یارارکه آنی محافظه انگیزیون کی قوای قاهره به احتیاج کوسترمشدر . آندن صکره نور معرفت نصرانیت عالمنک کوزلرینی تنویر ایدنجه بر پارچه علمی اولانلرک هیچ بری نه بو سماویتی تسلیم ایتمش نه ده خرسیتانلغه اینانمشدر . بودعوایی اثبات ایچون آنلر طرفندن توراتلر ، انجیللر ویهودیلک ، خرسیتانلق علمنده یازیلان مؤلفانک کتبخانه لر طولیدیردیغنی دوشونمک کافیدر . بوکا مقابل قرآن کریم بیک اوچ یوز ییلدن بری اوچ یوز میليون نفوس نژونده سماویتی اوله بر صورتده تسلیم ایتدیرمشدرکه اسلامدن هیچ بر فرد اوسماویته اعتراض ایتمهش وتوراتلر ، انجیللر حقنده کی بیکلرجه شهبانک بیکلرجه انکارانک ذره سی بیله قرآن حقنده واقع اولمامشدر . حالبوکه قرآنک سماویتی انکار ایتمک اهل کتابکده ایشنه الویرمز . چونکه انبیای سالف وکتب قدیمه حقنده قرآن کریمده شهادتی حاوی نیجه ایات کریمه واردر . حالبوکه اهل کتاب نسخ محفوظه قرآنیسه قدر کندی کتابلرینک دخی اسکی نسخه لرینه مالک اولدقلرندن ادیان قدیمه وانبیای کتب سالفه نک صدقنه قرآن کریمدن ده قديم ، ده مونوق برشاهد بوله مازلر . آنی انکاره قالقشه جق اولورلرسه مدعالرینی ده اثباتدن عاجز اولورلر . قرآن بر کتاب کاذبیدر ؟ اوله ایسه

عیسانك قبل البعثة موعودیتنی اثبات ایچون نصارا بتون کتب توراتیه بی ایکنه آرار کبی آرادقلری حالده بولدقلری آیتلرک عیسیایه هیچ برتماس ایدر یری اولمادیغی میدانده در . ایش اوزاقدن اوزاغه وهر دلالت صریحه سندن بعید رموزه قاله جق اولور ایسه موعودیت محمدیه حقه ده کی قیود سلف موعودیت عیسویه حقه ده کی قیوددن بیک قات قویدر . (۱۸۲ فقره یه باق !) .

۲۱۱ . — انبیاء سلفک مسلمیتی الوردن بحث ایدن کتابلرک سماویتلرینک انسانلر بیننده مسلمیتندن ناشی ایسه سؤال ایدر زک توراتلرک ، انجیللرک سماویتلرینی تسلیم می دها قوتلیدر یوقسه قرآن کریمک سماویتنی تسلیم می ؟ بیک سنه قدر برمدت ظرفنده توراتلرک سماوتی نهایت اوج درت میلیون یهودی آراسنده مسلم اوله کلش ایکن برنجی عصری تشکیل ایدن یوز سنه مدت ظرفنده قرآنک سماوتی یوز میلیون متجاوز نفوس نزدنده تسلیم اولنمشدر . آندن صکره توراتلرله برابر انجیللرک سماوتی بش یوز سنه قدر مدت ظرفنده تدریجاً تزايد ایده ایده نهایت یکر می اوتوز میلیون نفوس نزدنده انجیق مسلم اوله بیلمش ؛ آندن دها صکره سنه کلنجه ایش پک تحفلاشمشدر . واقعا قرون وسطا نهایتنه قدر بیک سنه دن متجاوز بر مدت طویلله ظرفنده توراتلر وانجیللر یوز لرحه میلیون نفوسلر نزدنده کتب سماویه در دیه اعتقاد اولنمشلر سه ده

بر قدرت و قوته نائل اوله مقسزین چارمیخه چیقارلمش ایکن
بيله اوتوز بر، اوتوز ایکی یاشنده اولان بوکنج و بکار آدمک
یاندن بر مریم المجدایسه اصلا آیرلامش (بوخنی، باب ۲۰).
بوراده ایراد ایلدیکمز اسمی کتب - ماویه نك اعزهدن
اوله رق اخبار ایلدکری ذواتک کافه سی اولمایوب انجیق
بعضری وفی الواقع اک مهملری اولدقلى کبی آنلر حقدده
ویریان خبرلرک دخی کافه سی اولمایوب بعضری وفی الواقع
اک مهملریدر . شمعی انصاف ایدلم ! خصوصیت حاللری
بو صورته تصویر ایدیلن ذواتک نبوت و رسالتلری وحتی
ایچلرندن برینک ربوبیت و الوهیتی شایسته تصدیق و تسامیم
کوریلورده حجة الوداعده یوز یکر می بیک کشی بی جمع ایتدیکنه
نظراً ایکی اوچ میلیون نفوس اوزرنده معناً و ماده روحانیة
و جسمانیة حکمرانلق درجه سنده کی قوت و قدرتیله برابر
الشمس اوچ سنه لک مدت عمرنده دشمنلری جانبدن بيله ذره
قدر بر عیبی کوستریلوب انبات اولنه میان حضرت محمد علیه
السلامک نبوت و رسالتی نهدن استبعاد اولنور ؟ اهل کتابک
اعتقادنجیه مجرد تور اتلرده انجیللرده اسمی مذکور اولمادیفی
ایچونمی ؟ حالبوکه کندیبی آنلردن مؤخردر . بر پیغمبر
بعثتندن اول نازل اولان کتابلرده مذکور اولمادیفی حالده
آنک پیغمبر ایکی مسلم اولماق لازم کلیر ایسه موسی و هاروندن
صکره هیج برینک نبوتی مسلم اولماق ایجاب ایدر . حضرت

باب ۱۲ ، فقره ۱۳ ، ۱۴) . حضرت یعقوب قرنداشی عیسونک ایلک اوغله مخصوص اولان حق توارثنی غصب ایچون پدرینه واللهم قارشو ساخته کارلق ایدرک هم پدرینی ، هم اللہی آداتمش (تکوین ، باب ۲۷ ، فقره ۱۹ ، ۲۰) . یعقوبک بعض اولادی کندی بعض مستفرشاتی ایله مناسبات غیر مشروعده بولنمش . حضرت لوط (حاشا ثم حاشا) ایکی قزی ایله زنا ایتمش . حضرت موسی مصردن چیقارلرکن بنی اسرائیله مصرلی قومشولرینک زروسیم حلیاتی طولاندرمه لرینی امر ایتمش و صوکره بولردن تابوت السکینه و مسکن فلان انشا ایدیلورکن کندی ایله صرف اولنان آتون و کوشلردن بطمانلرجه مقداری ضایع اوله رق محل صرفنی بوله میوب بنی اسرائیل نظرنده سرفت ظنی آلتنه کیرمش . حضرت داود ذات الزوج اولان بر قادین ایله زنا ایدرک بالاخره آنک قوجه سنی بر محاربه ده ایلک صفه سوردیروب اولدیرتمسنی او محاربه نک قوماندانسه امر ایتسکه آدجکزی خرجاندقدنصکره زوجہ سنی مقدارلری یوزه واران دیکر قاریلری میانسه ادخال ایتمش . حضرت سلیمان یوزلرجه قاری آلوب بولردن برچوغنی حکمدارلرک قزلری اولغله آنلرک بابالری نزدنده طاسندقلری اصنام ایچون پتخانہ لر یایدیره رق کندیسیدی ده آنلرله برابر پتله طاپنمش . نهایت حضرت عیسی طوبی ایکی اوج سنه و عظ و نصیحت ایله زمان کچیروب آنارینی کوستره بیله جکی هیچ

اعتقاد اولنان کتاب دائره سنده بر تأمله احتیاج واردر . جمله معترف به اولمق لازم کلور که بر نبی خلقک تربیه ماده و معنویه سی ایچون امتثال ایده جکی بر مثال مشخص اوله جقدر . خلق آنک سوزلرینی طرف الهیدن وحی اولنمش اوامر دیه تاقی ایده . جکدر . بو حالده اونبی طرف الهیدن وحی اولنان حقایقه الک اول کندیسی اینانه جق و معاملاتنی آنلره توفیق ایده جکدر . اودینده ، او شریعتده انسانق ایچون ممکن اوله بیلن کالانک کافه سی اونیده کور یله جکدر .

اوله ایسه اول باول بو نقطه نظر دن انبیاء سلفک خصوصیات احوالی حاده تدقیقیدن کچیرمک لزومی تحقق ایدر . همده ینه سماوی تلمری معتقد اولان کتابلرک ویردکاری خبرلر دائره سی داخلنده اوله رق احوال خصوصیه لری تدقیق اولنمق لازم کلور .

ایمدی بو نقطه نظر دن یهود و نصارا اعتقاد نجه انبیاء سلفی سریه آ بر یوقلا یلم . حضرت آدم اوامر الهیه اطاعت ایتدیکی ایچون جنتدن قوغولمش (تکوین ، باب ۳ ، فقره ۲۴) حضرت نوح سرخوش اولوب صیزه رق و بو حال سکرده عورت یری آچیله رق بعض اولادی کندیسیله تمسخر ایتمش (تکوین ، باب ۹ ، ۲۵) . حضرت ابراهیم ایکی یرده قاریسی ایچون همشیره . مدر « دیه کویا حسننه مقتون اولانلرک تعدیلرندن کندیسی محافظه ایتمش ایسه ده زوجه سنی یاد الله تسایم ایتمش (تکوین

ایمدی بونلره سؤال ایدرزکه انبیاء سانی قبوللری یالکز کتب سماویه نك اخباری اوزرینه می مبتیدر؛ یوقسه کندیلری علوم دینه دن ماعدا علوم طبیعیه و تاریخیه و حکمییه ده واقف اوله رق کتب سماویه دن آلدقلى اخباری بونلره دخی تطبیق ایدن طاقدنمیدرلر؟ بو حوالده شو برنجی صنئی یعنی انبیاء سلفك صدق مأموریتلرینی تصدیق و تسلیم ایدنلری اینکی شعبه یه آییرمش اولویورزکه شعبه اولی یالکز «ته ئولوغ» لردن یعنی کلامیوندن و شعبه ثانیه ایسه «ته ئولوژی» بی علوم سائر ایله توسیع ایلین ارباب عرفاندن عبارت اولیورلر.

۲۱۰. — یالکز ته ئولوغلر (کلامیون) ایله ایده جکمز حسب حالده کندیلرینه اول باول شو سؤالی ایراد ایده رز. انبیاء سلفك صدق رسالتلرینه کتب سماویه یه نظر آ تسلیمیت کوسترملری نه وجه و کیفیت ایلدر؟ یعنی مجرد تورات و یا خود انجیل آدلو برکتابده فلانجه و فلانجه ذواتک پیغمبر اولدقلى خبر ویرلدیکی ایچونمی آنلره پیغمبر دیورلر؟ حقیقت تسلیمیتلری بوندن عبارت ایسه بونک بر صافدر و نلقدن عبارت قاله جنی و حتی بو یولده کی بر ایمانک تقلیددن قور تیله میه جنی بدیهی و اشکاردر. اکر بر پیغمبر یالکز کندی نفسی ایچون پیغمبر ایسه آنک حقنده بویله بر اعتقادک صافدر و نلق اولمقدن بشقه بر عیبی و یا خصوصی بر مضرتی کور یله مز. لکن بر پیغمبرک پیغمبرلکی خلقه طائد بر مأموریت ایسه انی تصدیق ایچون ینه سماویتی

و تمهید خصوصند التزام کلفته قدر بیله وارلسه کو گلزده کی احتیاج و اشتیاق آنک دها زیاده سنی آرزو ایتمکده در. حکمت اسلامیه نه قدر محکم، نه درجه لرده پارلاق اولورسه اولسون او مکتب حکمتک معلم قدسی مرتبتی اولان ذات رسالتسناک صدق و مرسلیتی تماماً ثابت اولدقچه بعض مسالک حکمتک واضع لریله رسول اکرم افدمزک نبوتی آراسنده حاشا برفرق کوریه مز.

رسول اکرمک صدق نبوتنه کندی زمان سعادتسنده اینتاماق خصوصنده اصرار ایدنلرک احوالی و آنلرک اعتراضاتی و جوابی تاریخ صره سیه ابحات مخصوصه سنده کله جکندن بز بوراده زمانمزجه رسالت محمدیه بی قبول ایده مینلر ایله اطرافلیجه بر حسب حال ایتمک ایسته رز. حضرت فخر رسالک صدق رسالتی قبول ایده مینلر ایکی صنفدن برینه منسوبیتدن خالی قالمازلر. بونلر یا حضرت محمددن اول ککش اولان انبیاء ذیشانک نبوت و رسالتلرینی تسلیم ایتدکلری حالده یالکز حضرت محمدی آنلره قاتمق ایسته مینلر اوله بیلور و یا خود انبیاء متقدمینک دخی نبوتلرینی تسلیم ایتمه یئلردن اوله بیلیرلر.

۲۰۹- اول، برنجی صنفی میدان حسب حال دعوت ایده لم.

بونلر مادامکه انبیاء سلفک نبوت و رسالتلرینی تسلیم و تصدیق ایدیورلر او حالده اهل کتاب اولملری یعنی توراتلره، انجیللره و یا خود یالکز توراتلره مؤمن بولملری لازم کلیر.

نه حاجت؟ بوندایی طاشلر، اغاجلر بيله اكلامشلر دره.
 فیض الهی طاشلره، اغاجلره قدر قابل تفهم اولدینی
 حالده ترقیات علمیه ومدنییهده بتون اقوامی کچمش اولدینی
 ادعاسنده بولنان بعض اورویا و آمریکا حکماسنک حالا وجود
 باری بی و آنک رسل کرانی و وحی والهامنی اکلایه ماملری
 نه یمان فیضسزلقدر!

الحاصل نفوس بشریه نك درجه استعدادینه کوره هرکس
 فیض حقهده مشترکدر، فقط نفوس انبیا انفس واقرس نفوس
 اولدقلری ایچون آنلره اولان تجلیات الهیه «وحی» دیه ممتاز
 قیلنمشدر. هر نه قدر قرآن کریمده قرنجیه، آری به بيله
 وقوع بولان فیض الهی «وحی» کله سیله بیان بیورلمش ایسهده
 لسان مصطاح شرعهده پیغمبران ذیشان حضراتنه حصرایدلمش
 وآنلرک ورثه حقیقیه سی اولان اولیای کرام حضراتنه وقوع
 بولان فیوضات الهیه «هلام» وسائر ارباب رشد و ذکایه عنایت
 بخش اولان فیض حق «سنوحات» ناملریله توسیم قلمشدر.
 ۲۰۸. — بورایه قدر وحی و نبوت مسائل فامضه سنه دائر

علمای اسلامک آنارندن عاجزانه اقتباس ایده بیلدی کمز درر
 حقایق عقلمزک ایردیکی و کوجمزک یتدیکی قدر ایضاح و بیان
 ایتدی کمز دن بو قدرله اکتفا ایدلمی ایدی. آنجق موضوع
 بچمزم اولان تاریخ دین اسلامده اصل روح عد اولنه جق
 نقطه صدق نبوت محمدیه مسئله سی اولدیغندن بو مسئله بی بسط

حضرت محمد مصطفایه تجلی ایدن وحی الهی بی بالاده (فقره ۲۰۳) بیان اولدینغی وجهله مراتبه تقسیم ایتمش اولدقلمری کبی بو یولده کی فیوضات ربانیه بی انبیاء ذیشانه مخصوص عد اتمه یوب دیگر انسانلره حتی حیواناته قدر تعمیم ایلدیکنی بیله چشم حقیقت بین ایله کورمشلر وزبان حقیقت بیان ایله زلزله ده بیلدیرمشلردر . فیض حق، عمومیدر . هنر اودرکه او فیضدن تفیضه کافی تزکیه ذاته موفق اولنه . خواجه کائنات علیه افضل التحیات افسدمن حضرتلمری وحی والهام ربانی فیضی نفس نفیس رسالتپناهیلرینه حصر وتخصیص بیورمدیلر . «اتق فراسه المؤمن فانه ينظر بنورالله تعالی» جمله حکمیسه سی کبی نیجه کلمات حکمت آیات بوکا دلیدر . هر شیده صادق اولان ذات رسالتپناه بونده دخی کمال صدق ایله اخبار بیورمشلردر .

مظهر فیض الهی اولقمده بر قومک دخی دیگرندن فرقی یوقدر . عبادالله عمومأ عاطفت الهیهیه مظهریت استعدادیلره یارادلمشدر . اصل ایش اوستعدادی بسط وتوسیع اتمکده دره . جلال اندین رومی حضرتلمری بو باده دخی دیورکه . هانی یا وقت تأملده درونلریمز طوغان ندا یوقمی ؟ اول ندا که هر صوتک ، هر صدانک اصلیدر ؛ ایشته ندای حقیقی اودر . دیگر سسلر اوندانک عکسنندن عبارتدز . طوداقمنز سویلنن اوندایی قولاقمنز سویلوب اکلماقمده ترك ، کرد ، عجم ، عرب هپ بردر . جانم ترك و تاجیک و زنجیدن بحشه

ذاتاً بزده کی عقل و عرفانك دخی خالق بولنان حق سبحانه
 و تعالیٰ حضرت لرینی بو وجهله تقریباً تصور ایلدیکمز حالده
 او عقل و عرفان مخلوقتی او نسبتده کندی خالقنه یا قلاشدیرمش
 اولورز . ایمدی کندی میز حقه ، حتی کندی میزه ابعدا ابعاد ایله
 مساحه ایله جک قدر اوزاق کور میوبده حتی کوکلز ایچنده
 بولور ایسهک یعنی بودرجه تصفیة دل و جان ایله عرفان الاهی به
 کسب استعداد ایلر ایسهک فیوضات الاهیة ایله تفیضمزک
 درجه سی تحدید اولنه ماز . بونده عقلدن خارج و حوصله
 قبوله صیغماز نه اوله بیلور ؟

۲۰۷ . — تریبة ذاتیه لرینی بودرجه به واردیرمش اولان
 مؤمنین محققین اوکستان حقایق الیهیک بللی اولان ذات رسالت
 سمات جناب احمدیدن آیات قرآنیة ایشتدکاری زمان ذاتاً
 بودرجه سی کندی قلوب صافی لرینه دخی عکس اندازانشراف
 اولمقده بولنان زمزمات حقایق آیاتدن اولدقلرینی پک قولای
 طانییه رق « انا بشر مثلکم یوحی الی » دعوا ی نبوتنه « آمانه »
 کوی تسلیمیت و رضا اولمشلردر .

بشریت عادیه درجه سنده بیله تصفیة مؤمنانه ایله انسابک
 کوکلای مهبط الهام ربانی اولدیغی حالده قلوب متحلیة انبیانک
 وحی کامله نه قدر مستعد اولدیغی بوتربسه لر ایله تزیین ایتمش
 اولانلرک هیچ بری تقدیردن عاجز دکلدیر .
 محققین کرام حضرتانی انبیاء عظامه و آنلر ایچنده بالخاصه

نوعیت جهتیه سمان زیادہ آثار قدرت الہیہ بی حاوی دکلیدر؟ کرۂ ارضدن بر میلیون دوت یوز بیک کرہ بیوک اولان شمسی بر اثر الہی اولہرق تتبع ایلدیکمزده حاصل اولان حیرتمز، بیکلرجه سی بر یرہ کلسہ برخط ٹخنی تشکیل ایده میہ جک درجه صغیر اولان بر میقروب تماشا سندن متحصّل حیرتمزدن بیوکمیدر؟ اکبر اکبری یاراتمق ایله اصغرا صغری یاراتمق مساوۃ شایستہ حیرت دکلیدر؟ ایمدی «الله» دینجہ ذہنمزی ابعدا باعدہ سوق ایده جکمزہ اقرب اقاربہده سوق ایده بیلورز. ہلہ اهل اسلامک بو حیرتہ علامت اولہرق اللہینی قلبری اوزرینہ کوتورمہ لری نہ قدر معنی داردر. حدیث قدسی ده «لا یسعی سمانی ولا ارضی ولیکن یسعی قاب عبدی المؤمن» (نی سما وارضم احاطہ ایتمز لیکن مؤمن اولان عبدکم قابی احاطہ ایدر) بیورلدیغی کبی قرآن کریمده «ونحن اقرب الیہ من جبل الورد» (بز انسانہ شاخ طمارندن دہا قریبز) بیورلمشدر. البتہ قلبمزدن عبارت بولنان بیت اللہ بزم بز لکمزہ شاخ طمارمزدن دہا یقیندر.

بلوطارہ را کبأ یر یوزینہ تقرب وتنزل ایده رک اورادن نعرہ زن خطاب اولہ جق برصافی حوصلہ قبولرینہ صیغدی رہ۔ حامقده معذور اولان اوروپا متفنلری عرش وکرسینی سویدامن ایچندہ موضوع مقام ایمان پرستش اولان اللہ ذوالجلالی قابل دکل استبعاد ایده منزل وایمبورلر.

عالمه ویردیکی درس حکمتک مقتضیاتسندن کندیسی محروم بولندینی حالده انبیا ایله برابرک ادعاسی انسانی کندی وجدانی اوکنده اوتاندره جق فواحدسنددر. بوطالم حوادتمده بعض حادئات جزویه انتظارمزه، کیفمزه موافق دوشمزمز ایسه قضا و قدره مخالفتمده بولنیورز. دیمک اولیورکه بشریت عادیه ارباننک ادعا ایده جکی نبوت جهانی کندی کیفندن عبارت بولنان حکمتته تابع قیلیمقدر. بوایسه رزالتمدر.

انسان اکتساب ایلدیکی علم و عرفان ایله واصل اولدیغی مرتبه دن رتبه رفیعه نبوتی بلمشاهده آنک علویتمه حیران اولورسه بولندیغی محدودیتدن قورتلشم ونهایتسز بر فیضه نائل اولمش اولور. کندیسندن بیک قات بالاتر بولنان مرتبه نبوت بیله «رب زدنی علما» امریله مأمور اولدیغی کوره رک کندیسی دخی ترقیدن ترقیه قطع مراتب ایتمکه چالشور و مرتبه الوهیته قدر سوق ذهن ایدر. حکمت اسلامیه مقام اجل و اعلایه قدر ترفیع ذهن ایله امر ایتمکه اولدیغندن بزده کندمزده حاصل ایتمدیکمز نور عرفاندن نور نبوتی و نور الهی بی استدلاله چالشه جقمز.

۲۰۶. — اسم الله یاد اولندیغی زمان برطاقم ذوات سمایه توجه ایدر. نیچون؟ سمت رأسمزده آثار قدرت الاهی بی کوردکاری ایچون اوت! او طرفده میلیار لرجه نقاط ضیادار واردرکه هربری بردنیا و کافه سی اثر قدرت الاهی در. لکن یر یوزی

کوچکگرینه بيله مغلوب اولدیغمز حالده خلقه تعلیم حقیقت و بوتعلیم ایله ادعای معصومیت هانکیمزه قالمشدر. کائناتی طولدیران بونجه ملوئاتدن سیلکنوب قورتیله رق « کفانی الله » ديه بيلمک هانکیمزك حدینه دوشمش ؟ بونجه حکما و عامانک تراجم احوالی کتابلرده مندرجدر . تدقیق اولنسونده حسنائی سیناتنه ممکن مرتبه غالب کله بیان قاچ کشی اولدیغی کورلسون . صکره ده انبیاء کرامه زباندرازلق ایتک نه بیوک کستاخلق اولدیغی آکلشلسون .

مولانا جلال الدین رومی حضرتلری منویٰ معنویسنده دیورکه : پاک نهاد اولان انبیای کرامک حالرینی ، شانلرینی کندیکه قیاس ایتمه . کمره اولانلر انبیا ایله برابرک ادعاسنه قالمشیلر . انبیای کندیلری کچی ظن ایدرک « ایشته آنلرده یشردر ، بزده بشرز ؛ بزده ، آنلرده اویقویه وطعامه محتاجزه دیدیلر . آنلر کورلکلرندن طولایی شونی بیلمدیلرکه انبیا ایله آنلرک آرهسنده نهایتسز فرق واردر . واقعا هر ایکی قامیش برصو منبعندن ایچدیلر ، اما برینک ایچی بوش قالدی ، دیکری شکر ایله طولدی . بویه یوز بیسک امثال واردرکه آنلری کورده انبیا ایله بشریت عادیه آرهسنده یتش ییلاق بر فرق اوزاقلنی اولدیغنی آکله .

دوشونمیدرکه بشقه لرینی انتقاد و آنلر حقنده بیان مطالعه ایتک قولایدیر . اصل کوچک کندینی محاکمه و محکوم ایتمکده در .

سمو و رفتی دها زیادہ آرتدیغنه دقت ایدر و حضرت حبیب
خدادن صکرہ او مرتبہ یہ وصول کیمسہ یہ میسر اولیہ جفنه
ازدل و جان قانع اولہرق عشق محمدی ایلہ غشی اولور .

مرتبہ عادیہ بشریہ ایلہ رتبہ رفیعہ نبوتی شو یولده مقایسہ
ایتملی ، کہ دنیا دنیا اولہلی و دنیا دہ اللہ یرینہ بتلرہ عبادت
ایدیلہلی حکمادن ، علمادن ، حاصلی ابنای بشردن ہیچ بری
بربت اوزرینہ کسر و تخریب چکیجنی قالدیرہ مامش اولدینی
خالده بوقوت قلب ، بومتانت طبع یالکز پیغمبرلرده کورلمشدرہ .
اولاً حضرت ابراہیمدہ ، ثانیاً حضرت موسادہ کورلمش
ایسده حضرت محمدک اصنامشکنلکنہ قیاساً بونلرکچی ہیچ
منزلہ سنده قالمشدر . ایستہ نبی اوذاتدرکہ بیکلرجه سندن
بری حضورندہ هرکسک زمین تعبدہ رومال تضرع و ایتہال
اولدینی اونان و اصنامک لایضر و لاینفع برر طاش پارچه سندن
عبارت اولدقلری حقندہ نمره زن حقایق اولمقدن فضلہ متانت
قلیبہ بی اولہ بر درجہ یہ واردیرہ کہ چکیجی قاورادینی کبی
قفالرینہ ایندیروب کول اوافق ایده . بوکا موفق اولان نفس
لوامہ نکدہ ، شیطانکدہ ، حب دنیا و حب جاہکدہ حاصلی
حقدن بشقہ جملہ نک قفاسنہ چکیج اورر .

بر انسان عرفان و حکمتی نہ قدر تعالی ایدرسہ ایتسون مرتبہ
نبوتی کندی نفسنہ قیاس ایده مز . امراض نفسانیہ مزک اک
خفیفلرینہ بیلہ مقاومتدن عاجز و هوسات حیوانیہ مزک اک

بر برینه مساوی دکدر . بعضلرنده قابليت آزه ، بعضلرنده چوق اولور . هرکس حائر اولديغی استعداد درجه سنده استحصال کال ايدر .

حق تعالانک نوع بشره ويرديکی شرف اصلی قابليت تعلمدن عبارت اولوب انسان تعالیم ربانينک فيضيله عندالامتحان ملائکه کرامه بيله اثبات تفوق ايدرک مظهر تعظیم سجود اولمشدر . آنجق انسان بو شرف اصلی بي محافظه ایچون علم طبعینسی بسط وتوسیع ایتلهيدر . ایشه بوسیددن دین اسلام تحصیل علومى شدتله امر ايدر . تعلم علمی بتون مؤمنین وهؤمنانه فرض عین قیلار .

۲۰۵. - اهل اسلام حقایق عالییه بی مشکلات مصطفویه دن ویا آنک اصحابندن و علمای امتندن اخذ وتلقى ایتله ریله ایچلرنده نیجه انسان کامل یتشمش و « علماء امتی کانبیاء بنی اسرائیل » مدحیه سنه کسب لیاقت ایلمشدر . لیکن ملت منوره احمدیه ده مرتبه بشریه بو قدر یوکسلمکله برابر مرتبه نبوته وصول ممکن دکدر . مرتبه نبوت بر جیل عظیمک ذروه سنه مشاهدیه انسان جبلك اتکندن یوکسلمکله باشلا یوب کوردیکی ذروه یه تقرب ایتدیکنی ظن ايدر ایتمز اصل ذروه نك ده ایلروده بولندیغی کورر . بو یولده نه قدر مزاحل قطع ایتسه ذروه منتهایه واصل اوله ماز . اهل هنر ومعرفت ده مسئله بدم مسئله تحصیل عرفان ایله طبقات عالیاته صعود ایتدکجه مرتبه نبوتک

انکار ایتمکه اولدیغی کبی بعضری ده اساس نبوتی اقرار ایله برابر عربدن ماعداسنه نبوتی انکار و اهل کتابک موحد اولملری حسبله نبی به احتیاجلری اولیوب بین العرب شرک و طغیانک غلبه سندن طولایی آنک نبوتی عربه مخصوص اولدیغی ادعا ایدرلر . آنجق شریعت موسویه و عیسویه تک دوچار تحریف اوله رق وضع اصلیسندن چیقارلش اولسی اهل کتابک عقلا و حکمائی عنده دخی مسلم اولغله آنلری طریق حقه ارجاع ایچون بر نبی به احتیاج درکاردر . آنکچون بز بومتوسط اولانلر ایله بحی ترک ایدرک منکرینه قارشو بعض ایضاحات اعطا ایدر جکزر .

حکمت اسلامیة انسانده بری مادیت و جسمانیت ، دیگرى معنویت و روحانیت اولمق اوزره ایکی ماهیت آرار . برنجیسی علم و وظائف الاعضاء تک ، دیگرى علم احوال روحک زمین اشتغالیدر . انسانک مادیت و جسمانیتی بر پوست ، بر قشردر . بوکا اجسام عادیه دن فضلہ بر حکم و برلمز . حتی میخانیت انسانیه تک حیوانات سائریه اصلا قیاس قبول ایدر میه جک درجه لره وارن مکملیتیله برابر مواد شحمیه و عضلیه وسائرده دن ترکیب نقطه نظرندن ینه موالد حیوانیه دن بر مولوددر . حکمت اسلامیة اصل اهمیتی انسانک ماهیت معنویه و روحانیه - سنه ویرر . بناءً علیه تربیه دینلن شیئی دخی جسمه دکل روحه لایق کورر . حتی روحلرک کافه سی ده استمداد جهتدن

استطراد

صدق نبوت محمدیه

۲۰۴. کتب کلامیه ده بر تفصیل بیان اولندیغی وجهله انسانلره
 اواسر ونواهی شریعیه بی تبلیغ، مصالح دنیویه و اخرویه لرینی
 تفهیم، عقلمرینک ادراکنندن عاجز قالدیغی اموری اعلام،
 حقیق قاطعه بی تقریر، شبه باطله بی ازاله ایله انلری طریق حقه
 دعوت ایچون آدم علیه السلامدن حضرت محمد علیه الصلات
 والسلامه قدر طرف باریدن نیجه انبیا ومرسلین بعث اولمشدره.
 حضرت محمد علیه السلام دخی جمله انسانلره بعث اولنوب
 انبیانک خاتمی اولمشدر. «قل یا ایها الناس انی رسول الله الیکم
 جمیعا» و ما رسلمانک الا کافه للناس «آیات کریمه سی بعثتک
 عمومی اولدیغنه دلالت ایدر. آنک شریعتی ایسه بعثت انبیادن
 مطلوب اولان فوایدی اتم و اکمل وجسوه اوزره کافلدر.
 «الیوم اکملت لکم دینکم وانتم علیکم نعمتی ورضیت لکم
 الاسلام دیناً» قول کریمنده بیان بیورلدیغی وجهله آنک وضع
 و تأسیس ابتدیی قواعد دینه ومدنیه نک فوقه چیقیمق متصور
 اولمادیغندن دیکر برنی بعثنه حاجت قالمامشدر.
 آنجوق، یهود ونصارا و مجوسدن قم اعظمی آنک نبوتی

ایدی . طیاندیغی کیمسه بیوک بر ثقلت حس ایدردی . ناقه
اوزرنده اولسه ثقلتندن ناقه چوکردی . وحی نازل اولوب
کیتدکن صکره ثقلتندن باش آفریبی طاری اولور و برمدت
دوام ایدردی .

ائمة حدیث، زید بن ثابتدن شویله روایت ایدرلرکه : بن
کاتب وحی ایدم . وحی نازل اولدیغنده بعضاً پک شدتله ترلر ، بعده
اضطرابی زائل اولوردی . اوسویلردی ، بن یازاردم . قرآنک
ثقلتندن آیغم ازیله جک حاله کلوردی . سورة مائده نازل اولدیغی
وقت اول حضرت ناقه اوزرنده ایدی . سورة نک ثقلتندن ناقه نک
قولی اوفانه یازدی ،

بشنجی مرتبه ، جبرائیلک کندی صورتنده کورنمسیدرکه
عمرنده ایکی دفعه کورمشدر .

التنجی مرتبه ، لیلہ معراجده واقع اولان وحیدرکه بش
وقت نماز فرض قیلنمشدر .

یدنجی مرتبه ، جبرائیل واسطه اولمقسزین وراء حجابدن .
سکزنجی مرتبه ، قائل اولان بعض علمایه کوره بلا حجاب
وارد اولان وحیدر .

ابن منیر دیورکه . وحیک کیفیتی مقتضای حاله کوره
تحول ایدردی . بشارته متعلق ایسه ملک انسان صورنده
کلور و مشقت اولمازدی . لکن قهر و عذابه دائر ایسه چاک
سسی کی شدت و مهابتله کلوردی . ۷۸ —

ایکنجی مرتبه ، ملک الوحی کوزینه کورنمیوب خبری قلب شریفنه القا ایتمسیدر . « ما کذب الفؤاد ما رأی » و « نزل به الروح الامین علی قلبک لتکون من المنذرين » آیات کریمه سنده بوکا اشارت بیورلمشدر . « ان روح القدس نفث فی روعي ان تموت نفس حتی تستکمل رزقها » حدیث شریفی دخی بوقیلدندر (روح القدس یعنی جبرائیل علیه السلام قلبمه القا ایتدی که : هیچ بر نفس رزقی اتمام ایتدکجه آکا موت ایرشمنز) دیمکدر [۱]. اوچنجی مرتبه ، جبرائیلک انسان صورتنده کورنمسیدر . ابن عمر رضی الله عنهمادن منقولدرکه . اصحابدن « دحیه الکلبی » نامنده کی صبیح الوجه بر ذات صورتنده تمثل ایدردی . دردنجی مرتبه ، چاک سسی کبی افراط مهابتله کلمسیدر . وحیک بودرلوسی اول حضرته یک مشکل کلوردی . غایت صغوق کونده بیله آلندن درلر آقاردی . بعضاً آوازی چیقیدیغی قدر باغیرردی . بوسره ده یاننده بری بولنورسه آکا طیانور

(۱) عند المتصوفه مراتب وحیک اصل بوایکنجیسی ملتزمدر . انسان کله سنک مدلولنده قلب و باخصوص آنده کی سویداده منجلی اولان روح « لب » عد اولنوب آدن ماعداسی قشرعد اولنور . هراهل طریقت وبالخاصه خالديه مراقبه لرنده سویدای قلبه نظر ایدرلر « انبیا ایچون مهبط وحی مطلقاً قلبدر » درلر . خدا ایله انبیاسی بیننده کی مناسبت مقام اقدس غیب ایله سویدای قلوب انبیا ارسننده بر ارتباطدن عبارت اولدیغنه قاندرلر . مثنوی شریفده همان هر حکایه ده بوکا اشارت و دردر .

عینی ظهور ایدردی . عائشه صدیقه رضی الله عنہا دن مرویدر کہ
 « اول مابتدیٰ به رسول الله صلی الله علیہ وسلم من الوحي
 الرؤيا الصالحه » بیورمشدر . بو حال ابتدای نبوتده آلتی آی
 دوام ایتدی . آنکچون بعض محققین « رؤیای صالحه نبوتک
 قرق الی جزئنده بر جزؤدره » حدیث شریفک تحیققنده نبوت
 یکرمی اوچ ییل دوام ایتدیکنندن رؤیای صالحه ایله وقوعه
 کلن وحی مدتی آنک قرق آلتی جزئنده بر جزئی اولدیغنه
 حمل ایتشلردر .

لکن فخر کائنات افسدمن طرف باریدن ملک کلوب
 نورمدکجه ووظیفه مهمه رسالتی تبلیغ ایتدکجه کندوسنک
 نبوتنه قناعت حاصل ایتمه مشیدی .

اول حضرت مدت حیاتنده رؤیای صادقیه چوق
 اهمیت ویرردی . حتی بعثتندن اون بش اون الی سنه صکره
 مدینه یه هجرت ایتدکن وهمان بالجمله خصماسنه قارشو نائل
 ظفر اولدقدن صکره هجرتک آلتنجی سنه سنده زمان هجرتندن
 بری ترک ایتمش اولدیغی طواف بیت الله نیتیه یوله چیقمسی
 کورمش اولدیغی بر رؤیا اوزرینه ایدی . حدیبیه وقعه سنده
 تفصیلاً بیان ایدیه چکی وجهله اشبو رؤیانک حکمی بر سنه
 صکره اجرا اولنمشدر . اکر بویه بر رؤیانک حکمنه انقیاد
 ایتمش اولسه کندوسنی وحی الاهی به مخالف حرکتده بولنش
 عد ایدردی .

انسان ! قالحق ! انسانلری انذار ایت . ربکه تکبیر ایت . لباسکی
تطهیر ایت . عصیاندن احتراز ایت . چوق آرزویه دوشهرک
جناب حقه امتنان ایتمه . رضاء باری ایچون اذاه کفاره صبرایت)
[۱] بو آیاتک مضمونی رسالت اولوب بعدما زمان ارتحاللرینه
قدر وحی منقطع اولمادی .

قاضی بیضاوی دیورکه : بو آیت کریمه نازل اولنججه
حضرت پیغمبر قالقوب تکبیر ایتدی وایشتمدیکی شیلرک جن
ویاشیاطین سوزی اولمادیغنه قناعت کتوردی . زیرا آنلر تکبیر
ایله امر ایتمزلر .

حضرت محمد علیه السلامه قرق یاشنده ایکن . «اقرأ» نازل
اولدینی وقت نبوت کلش ایدی . اوچ سنه صکره قرق اوچ
یاشنده سوره مدثر نازل اولهرق رسالت کلدی . امتنه نشی
ونذیر اولندی . یکی بر شریعت ایله بالجمله انسانلره بعث اولندی .
آنک شریعتیله شرابع سالفه نسخ اولندی آندن صکره
جبرایل امین پیدرپی آیات قرآنیه کتورر تبلیغ ایدردی .
بو حال یکریمی سنه دوام ایتدی .

۲۰۳ . مراتب وحی . — رسول الله صلی الله علیه وسلم
افندمزله وحی مراتب مختلفه اوزرینه واقع اولمشدر .
برنجی مرتبه ، رؤیای صادقهدر . رؤیاسنده هر نه کوررسه

[۱] حضرت عایشه دن روایت ایدلدیکنه کوره اولاً «اقرأ بسم ربک
... مالم یعلم» نازل اولمشدر . آندن صکره «یا ایها المدثر» نازل اولدی .
بو بابده بشقه روایتلرده وارد اولمشدر . صحیحی بودر .

حتی نیجه کرملر زمین هلاکه آتلمق ایچون یوکسک طاغیرک
ذروه سنه چیقاردی ، کندینی آشاغی آتمغه تصدی ایده جکی
صروده ملک کورینور « یا محمد انک لر رسول الله حقاً » (یا محمد !
سن اللهک حق رسولی سین) دیر ایدی . بونی ایشتیبکی کبی
اضطرابی ساکن اولور و اطمئنان بوله رق عودت ایدردی .
ارادن بر مدت کچنجه ینه بو حال تکرر ایلردی . نهایت
بروجه آتی شو فترت نهایته ایردی .

۲۰۲ . ظهور وحی و رسالت محمدیه . — امام
بخاری و مسلمک جابر بن عبد الله بن روایتنه کوره
حضرت پیغمبر بیورمشدرکه : وحیک فترتی زماننده حرا
طاغنده بر آی مجاور اولدم . وقتا که مجاورتمی اتمام ایدوب
آشاغی ایندم قولانغه بر سس کلدی . صانغه ، صوله باقدم
کیمسه بی کوره مدم ، ارقمه باقدم کیمسه بی کوره مدم . باشمی
یوقاری قالدیردیغمده خارده کی ملکک یر ایله کوك آره سننده
بر کرسی اوزرنده اوتوردیغنی کوردم . بکا بر قورقو عارض
اولدی . اوه کلدم « دثرونی ، دثرونی و صبوا علی ماء بارداآ
(اوستیمی اورتیکز ، اورتیکز . یوزیمه صوغق صو سربیکز)
دیدم . اوزریمی اورتیدیلر . اضطرابم براز سکونته مبدل
اولدقدن صکره جبرائیل کلوب شو آتی تبلیغ ایتدی « یا
ایها المدثر قم فاندز . وربک فکبر . وئیابک فطهر . والرجز
فاهجر . ولاتمنن تستکثر . ولربک فاصبر » (ای لباسیله اورتشمش

سز اول کیمسه لرسکزکه تورات وانجیلده بولوب بیلدیککز شیرلده مجادله ومعاندده ایدیورسکز . باری بیلمدیککز شیده نیچون مجادله ایدرسکز ؟ ابراهیم نه یهودی ونهده نصرانی ایدی ، بلکه خیف ومسلم ، عقائد ردیتهدن منحرف واللهمه منقاد ایدی ؛ مشرکلردن دکل ایدی . ابراهیمه انسانلرايچنده اخص واقربی وقتیهله آکا ایمان ایدنلر ایله شونبی (محمد) وبرده بوکا ایمان ایدنلردر .

۲۰۲. فترت وحی . — خدیجه ایله ورقه نك ویردکلری تسلی اوزرینه فخر کائنات افندمن حضرتلرینک خشیتی تناقص ایتمش ایسه ده کندوسنک من طرف الله مبعوث اولدیغنه تماماً قناعت حاصل ایتمک ایچون ملک الوحیک تکرار کلکسنه ویکیدن وحی کتورمسنه انتظار ایدر ایدی ، حالبوکه حوصله تحمل واستعداد عالیلرینی توسیع ایچون طرف باریدن بر مدت وحی کلدی ؛ ملک ظهور ایتمدی . ابن اسحاقک بیاننه کوره بو حال اوچ سنه دوام ایتمدی [۱] . بو زمانه « فترت وحی » تسمیه اولنورکه وحیک زمان انقطاعی دیمکدر ، بومدت ایچنده اول حضرت ترددلره ، حیرتله دوشر ، خوف ودهشت واضطراب ایچنده قالیر ایدی ؛ عقلی باشندن کیده جک درجه به کلوردی .

[۱] امام احمد تاریخنده شعیدن روایت ایدر : رسول اکرم قرق یاشنده ایکن نبوت کلدی . اوچ ییل اسرافیل علیه السلام کلوب کیدر وبعض شیرل تعلیم ایدردی اما اسرافیل لسانیه قرآن کلدی (.واهب)

آنک خلق ایتمدیکی شیئی تبدیل ایده جک کیمسه یوقدر .
 دین مستقیم بودر ، لکن انسانلرک جوغی آنک استقامتی
 یلمزلر (قرق اوچجی آیتنده دخی « فاقم وجهک للدين
 القيم من قبل ان یأتی یوم لامردله من الله ») جناب حقک
 تقدیر ایتمدیکی وردینه کیمسه نك مقتدر اولمادیغی کون حلول
 ایتمدن اول یوزیکی دین حقه توجیه ایت (بیورلمشدر .) دین
 حنیفی حقنده ۴۰ فقره به مراجعت بیوریله .)

شارع اعظم صلی الله علیه وسلم افندمن حضرتلری بووجهله
 اهل اشراکی دین ابراهیمه دعوته مبعوث اولدیغی کبی طریق
 حقدن انحراف ایتمش اولان یهود و نصاری ده او دینه دعوته
 مأمور اولدی . سورة ال عمرانک ۶۳ - ۶۶ نجی آیتنده
 بیورلمشدر : یا محمد دی که : ای اهل کتاب ، ای یهود
 و نصارا ! کتب سماویه ده اختلاف ، دین حقه تعدد اولما-
 دیغدن سزکله بینمزده مشترک اولان کلمه به کلیکنز : الله تعالادن
 ماعدا به عبادت ایتمه لم ، آکا برشیئی شریک قوشایه لم ، بمضمزی
 دیگر بمضمز جناب حقدن غیری رب اتخاذا ایتمسون . اگر
 اهل کتاب شوکلهدن عدول ایدرسه « شاهد اولک که بز
 مسلمانز ، دیکنز . ای اهل کتاب ! سز ابراهیم یهودیدر
 و یا نصرانیدر ، دیه بینکزده نیچون مجادله ایدرسکنز . تورات
 و انجیل ابراهیمدن چوق وقت صکره نازل اولدیغی حالده
 فصل اولوبده یهودی و یا نصرانی اوله جغنی دوشمنز میسکنز ؟

تعذیب ایادی . بعده نوبت حضرت ابراهیمه کلدی . زمین
 و آسمانک عجائب مخلوقات و بدایع مکوناتنه مطلع اولدی .
 خاقی توحیده دعوت ایتدی ایمان ایدنلر ایتدی ، ایتمینلر
 ضالانسه قالدیلر . بوندن صکره نبی ذیشان موسی کلیم الله
 نبوت و برلدی ، کتاب کوندرلدی . لکن آنک کتوردیکی دین ده
 چوق کچمکسزین چیغرنندن چیقارلمغله حضرت عیسی بعث
 اولندی . دین حق خلقه تبلیغ ایتدی . آنجق امتی آنک
 مسلکنده کیتمدیلر . توحیددن ثلیثه عدول ایتدیلر . آنکچون
 خلقی طریق حقه دعوت ایتک و ابراهیم و موسی دیننه ائاده
 ایلمک و خاتم الانبیا اولمق اوزره سرور کائنات علیه اکمله
 التحیات افندمنز حضرتلری بعث اولندی .

دین حقک دین ابراهیم و آنک ده لایتغیر بولندیغنه نیجه
 آیات جلیله شهادت ایتمکده در . از جمله سوره انعام ۱۶۱ -
 ۱۶۲ ایتلرنده « قل انی هدانی ربی الی صراط مستقیم .
 دینا قیما ملة ابراهیم حنیفا و ماکان من المشرکین » سوره نحلک
 ۱۲۳ نجی آیتده « ثم اوحینا الیک ان اتبع ملة ابراهیم حنیفاً
 و ماکان من المشرکین » سوره رومک اوتوز برنجی آیتده
 « فاقم وجهک للدین حنیفا فطرة الله الی فطر الناس عابها لاتبدیل
 لخلق الله ذلك الدین القیم و لکن اکثر الناس لایعلمون »
 (یا محمد ا حنیف اولدیغک حالده یوزیکدی دین حقه توجیه
 ایت . جناب حق انسانلری بودین اوزرینه مفظور قیلمشدره .

بر تسلی اولدی . اره دن چوق وقت کچمکسزین بنوفلده وفات ایلدی .

۲۰۱ . دین حق دین ابراهیمدر . — حنفا بختنده (۴۰ فقره)

بیان اولندیغی وجهله نوفل حنفا ی سائره کبی دین ابراهیمی آرامق ایچون سیاحتیه چیمش ، اولایه بودیلکه ، صکره نصرانیه کیرمش ایسه ده آرادینی دینی بونلرده بوله مادی ، آرزوسنه موفق اوله مادی . دائماً دین خلیلی احیا ایدمک صوک بر پیغمبرک ورودینه انتظار ایدردی . فخر کائنات افسدمن کندیسنه وحی اولنان آیاتی آکا تبلیغ ایتدیکنده چوقدن بری آرادینی حقیقتی بوجمله لرده بولدی . آرزو ایتدیکی دین ابراهیمی آنده کوردی .

بسمه عنده الاله

فی الحقیقه ده ان هذا لنی الصحف الاولى صحف ابراهیم

وموسی ، نص جلیلنده بیان بیورلدینی وجهله حضرت فیخر کائناته تبلیغ اولنان دین ، ابراهیم وموسی دینی در . ذاتاً دین حق بر در [۱] . اولاً حضرت آده تبلیغ اولندی . مرور ایام ایله بودینه خلل کلدی . اساطیر ایله قارشیدی . ابا طیل پت پرستی آکا خلف اولدی . سکنه ارض حال اشراکه دوشدی . بونک اوزرینه جناب حق نوح علیه السلامی کوندردی ؛ نبوت احسان ایتدی . پک آز کیمسه لر آکا تابع اولدیلر . تسم اعظمی انکار ایتدی . جناب حق ده آنلری

[۱] قال الله عز وجل: ان الدین عند الله الاسلام .

رمضان شریفی غار حرا ده کچیردی. بعده مککه عودت ایتدی. عادت شریفه سی اوزره خدیجه نك خانه سنه کلمکسزین کعبه اللهی طوافه کیتدی [۱]. ورقه بی اوراده بولدی. ورقه «یا ابن عمی! کوردیککی بکا حکایه ایت» دیدی. اول حضرت وقوع حالی تماماً شرح وتفصیل ایتدی، انزال اولنان آتی تلاوت ایلدی. ورقه، خدیجه یه سویلدکرینی تکرار شونیده علاوه ایتدی: مژده یا محمد! حضرت عیدانک «بندن صکره بر پیغمبر کلور، اسمی احمددر» دیدیکی پیغمبر سن سین. سکا کورینن ملک ده موسی بن عمرانه کلن ناموس اکبردر. یقینده تبلیغ احکامه مأمور اولورسین. قومک سکا کاذب دیه جک، اذا وجفا ایده جک، کاشکی کنج اولیدمده اووقته یتشوب قومک سنی مکدن اخراج ایتدیکی زمان سکا معاونت ایده ایدم.»

اول حضرت «بنی قومم مکدن چیقاراجقمی؟» دیه سؤال ایتدی. ورقه «اوت! هرکیمه نبوت احسان اولندیسه قومی ایچنده آکا دشمنلر پیدا اولور، بلده سندن آنی اخراج ایدرلر» دیه جواب ویردی، رسول خدانک مبارک النندن اوپه رک افتراق ایتدیلر. نوفلک بو شهادتی اول حضرته بیوک

(۱) اوتهدن بری قریشک عادت شویله ایدی که ایچلردن هرکیم لمصلحه مکهدن چیقارسه عودتده کعبه بی زیارت ایدر وبعده خانه سنه کیدردی.

بونك اوزرينه خديجه دها زياده مطمئن اوله رق اول
 حضرت ه دها زياده اطمئنان ويرمك وشايد جن علامتي ايسه
 نسخه يازدير مق ايچون عم زاده سي ورقه بن نوفل ايله استشاره
 اتمكه مساعده استحصال ايتدي وافكار حكيمانه سندن استفاده
 ايچون آنك نوزدينه كيتدي . وقعته بي تماماً حكايه ايتدي .
 كراراً بيان اولنديغي وجهله ورقه خيفلردن اولوب اووقت
 پيرفاني اولمش وكوزلرينه عماكلش ايتدي . تورات وانجيلي
 ازبردن بيلور وانلرده برتسلي آراددي . خديجه دن ايشتيديكي
 شير حيرتي موجب اولمادي . بالعكس ايتدي كه : « ياخديجه !
 اكر سوزك كرچك ايسه محمدك ملاقي اولديغي ملك ناموس
 اكبردر كه وقتيله حق تعالى آني حضرت موسايه ده كوندرمشدر .
 محمد سويله مستريح اولسون بوانتمك پيغمبري اوله جقدر » .

فان يك حقاً ياخديجة فاعلمى
 حديثك ايانا فاحمد مرسل
 وجبريل ياتيه وميكال معهما
 من الله وحى يشرح الصدر منزل
 يفوز به من فاز عزاً لدينه
 ويشق به الغاوى الشقى المضلل
 فريقان منهم فرقة فى جنانه
 واخرى باغلال الجحيم تغلل

خديجه واروب وره نك سويلدك ريني اول حضرت ه
 حكايه ايتدي . ابن اسحاقك روايتنده سيد المرسلين حضرت تلي

خشیت علی نفسی ، دیه دهشتلندیکنی و کندوسنه کاهنلک عارض
اولسندن خوف ایتدیکنی سویلدی . حضرت خدیجه فخر
کائنات اقدمزدن اصلا کذب صادر اولمادیغنی بیلدیکندن
(حاشاکه سکا جن ضرر اصابت ایتدیره و یا کاهنلک کله)
« لا تحف فان ربك لا يفعل بك الا خيراً لانك تقری الضیف
وتصدق الحديث وتؤدی الامانة وتعين الناس علی النوائب
وتؤوی الیتیم وتحسن الی الغریب وترضی الخلق » (سن دوچار
اندیشه اولمه ، ربك تعالی سکا خیردن بشقه صورتله معامله
ایتمز . سن مسافره اکرام ایدرسین ، طوغری سویلرسین ،
اماتی اهلنه ادا ، انسانلره مصیبت زماننده معاونت ، یتیمی
محافظه ایدرسین ، غریبلره ایولک ایدر و خاقلی کندکدن خشنود
ایلرسین) « ابشر فوالدی نفس خدیجه بیده لارجوان تگون
نبی هذه الامه » (مژده سکا ! خدیجه نك نفسی قبضه تسخیرنده
اولان ذات اقدسه قسم ایدرم : سن بوامتک پیغمبری اولسه ک
کرکدر) دیه تسلی ویردی .

حضرت خدیجه حنیفلر (۴۰ فقره) ایله وبالخاضه آنلرک
سرافرازی بولنان عم زاده سی و رقه بن نوفل ایله اختلاط ایدر
اولدیغندن آنلرک مساکنی بیلور ومذهب توحیدی طانور
ایدی وفخر کائنات اقدمزده کوردیکی خوارق عاداتدن آکا
نبوت کلمسی انتظارنده بولنوردی . آنکچون حضرت پیغمبره
بویله دیندارانه بریولده تسلی ویرمسی شایان استغراب دکلدزه .

اکرمیدر . قلم ایله کتابی اوکرتدی . انسانه بیلمدیکنی
بیلدیردی ، دیمکدر [۱] .

فخر کائنات علیه اکمل التحیات افسدمزدن شو یولده
روایت اولمشدر : ملک نظرمدن غائب اولدی ، هیبت وصولت
وخشیتی زائل اولمادی . بنی جنته نسبت ایده جکلری خوفنه
دوشدم . بو اندیشه ایله کندی یوکسک طاغدن آشاغی آتمق
نیتیه غاردن چیقدم . یولک نصفنه کلدیکمده سمان برندا ایشتمدم .
« یا محمد انک لرسول الله حقا وانا جبرائیل » (یا محمد سن
جناب حقک رسوولیسین بنده جبرائیل) دیوردی . باشمی
یوقاری قالدیردم بر انسان شکلنده کوردم . نه طرفه نظر
ایدرسهم آنی کورردم . اقصامه قدر بویله دوام ایتدی .
عودتم تأخر ایتمکله خدیجه اندیشهیه دوشدیکندن بنی تحری
ایچون اطرافه آدملر صالحیرمشلر ، کلوب بکا ملاقی اولدقلرنده
اوشخص کوزمدن فائب اولدی .

وهله اولاده وحی الاهیئک مهابتندن اول حضرتدهدهشت
کلش ایدی . همان تتره بهرک خدیجه نک یانسه واردی . « زملونی »
(بنی اورتکز) دیدی . اوزرینی اورتدیلر . بر مقصدار تنفس
واستراحتدن صکره وقوع حالی خدیجهیه حکایه ایلدی . « لقد

[۱] وحیک بویولده بدأ ایتدیکنی ابن اسحاق زهریدن ، اوده
عروءدن ، اوده عائشه رضی الله عنهان ، اوده حضرت فخر کائنات
افندمزدن روایت ایتمشدر .

ایتمکله شدتدن غشی اولدی . حال صحوه عودتنده قارشوسنده .
 انسان شکلنده بر ملک کورندی . سوره تکویرک بکرمنجی آیتنده
 [١] بوملکه « ذی قوه » سوره نجمک بشنجی آیتنده [٢]
 « شدید القوی » تسمیه ایدلمشدر . ملک « یا محمد! انا جبریل
 وانت رسول الله . اقرأ » دیه خطاب ایتدی [٣] . اول حضرت
 « ما انا بقاری » (بن اوقومق بیلمم) وبر روایتده « فما اقرأ »
 دیدی . ملک آنی اغوشنه باصوب کمال شدتله صیقدی . حتی
 روح پرفتوحی همان جسدینی ترک ایدویوره جک ظننده بولندی [٤]
 بو حال اوچ کره تکرر ایتدی اوچنجیده ملکک امرینه امتثالاً
 انکله برابر اوقودی : « اقرأ بسم ربک الذی خلق . خلق
 الانسان من علق . اقرأ وربک الاکرم الذی علم بالقلم . علم
 الانسان ما لم یعلم . » بو آیتلر معارفی محتوی اولغله مضمونی
 نبوتدر وقرآن کریمک طقسان دردنجی سورده سنک مقدمه سنی
 تشکیل ایتدکلری معلوم درکه « جمیع اشیا بی خلق ایدن ربکک
 اسمیله باشلایوب قرآنی اوقو . اول الله که انسانی اویوشمش
 قاندن یراندی . قرآنی اوقو . ربک تعالی جمله کریمانک

[١] انه لقول رسول کریم « ذی قوه » عندی ذی العرش مکین .

[٢] ان هو الاوحی یوحی علیه شدید القوی

[٣] بوندن مقصد سکا تبلیغ ایده جکم کتابی اوقو ، یا خود انسانلر .

تبلیغ ایت دیمکدر .

•

[٤] حتی ظننت انه الموت . الحدیث .

« ايشته بو ذات بتون علمي ارشاد ايدم جگدر، لکن دها هنوز
زمان دعوتی گلدی » دیرلردی.

غار حرایه دوام بیوردقلری زمان آغاچلر، طاشلر هپ
کندوسنه سلام ویردیکنی ایشیدیردی. رؤیاسنده بیلمدیکی
کیمسه لری کورردی. کوندوزلری طانیادیفی کیمسه لر یانسه
کلوردی. بو علاماتک مقدمه نبوت اولدیغنی خاطرینه بیله
کتورمیه رک سوء حال اثری عد ایدردی.

نهایت قرق یاشنده رتبه رفیعه نبوت، قرق اوچ یاشنده
دخی وظیفه مهمه رسالت کندوسنه احسان بیوردی.
قرق یاشنه واصل اولدیغنده طرف باریدن وحی نازل اولمغه
باشلادی. امام بخارینک حضرت عائشه رضی الله عنهدن
روایتنه کوره؛ وحی رؤیای صادق ایله باشلادی. آلتی آی دوام
ایتدی. رؤیاده هر نه مشاهده ایدرسه عینله ظهور ایدردی.

۲۰۰. — عام فیلک قرق برنجی سنه سنه تصادف ایدن

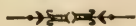
رمضان شریفده جبل حرایه چیقمش و خارده عبادتيله اشتغال
ایتمکده بولنمش ایدی. اون یدنجی بازار ایرتسی کیجه سی ظلمت
وسکونت مطلقه ایچنده رداسنه بورونمش یاتیور ایدی. نصف
اللیلده آرقه سندن برسس ایشتدی. اطرافه باقدی کیمسه یی کورمدی.
ایکی دفعه دها بوسس تکرر ایتدی. ایکی دفعه سنده بونی
ایشتمه مکه چالشمش ایسه ده مقتدر اوله مادی. اوزرینه قورقنج
برثقلت باصمقده اولدیغنی حس ایدردی. ناکهان برضیا تجلی

﴿ باب ثالث ﴾

(بعثت نبویه دن حبش مهاجرتنه قدر)

(بش سنه لك وفايی حاویدر)

مندرجات: نبوت احمدیه — دین حق دین ابراهیمدر — فترت
وحی — ظهور وحی ورسالت محمدیه — مراتب وحی — استطراد:
صدق نبوت محمدیه — اول مافرض الله — اول حضرته اولاً ایمان
ایدنلر — ابو بکرک ارشادیله ایمانه کانلر — فاصدع بانو، مرا آیتنک
نزولی . اول حضرتک اظهار دعوت بیوردقلری — خانه ارقه نقل
بیوردقلری — واندر عشرتک الاقرین آیتنک نزولی — صنادید
قریشک ابو طالبه مراجعتی — قریشک اول حضرته اذاسی — ابو
لهب وزوجه سی ام جمیل واوغللی — ابو جهل واوغلی عکرمه —
امویلر و ابو سفیان بن حرب — حکم بن العاص و اوغلی مروان —
عقبه بن ابی معیط — ابو بختری و اوغلی اسود — امیه بن خلف —
عاص بن وائل و اول حضرتی ابتر ایله توصیفی — اسود بن مطلب —
اسود بن عبدیفوت و اوغللری — نصر بن حارث — ولید بن
مغیره — قریشک اصحاب نبویه اذاسی .

(بعثت مصطفویه قدر)

۱۹۹ نبوت احمدیه . — فخر کائنات افندمن حضرتلری
دها هنوز یکر می یاشنده ایکن بعضاً کوزینه ملکلر کورینوره

اولان بودر . عیسی ، ویاموسی ، ویانوح علیهم السلام شریعتنه
 موافق اولدیغنه ذاهب اولانلر بولندیغی کبی بالجمله انبیانک
 ادیانله حرکت ایتدیکنی سویلینلرده بولنمشدر .

لکن جمله نك تحت تصدیقنده درکه غار حرا ده اول حضرتك
 قلب شریفنه نیجه انوار الهیه تجلی ایتمش و ماسوی لوح
 خاطرندن سیلنمشدر . ازکیای عرب و الا ان محمداً عشق ربّه
 (ایشندیکنمی ؟ محمد ربنه عاشق اولمش) دیرلردی .

مکافات و عقوبت اخرویه بی دوشنوردی . زاد و زخیره سی
تو کندیکه مکیه کیدر و عربک عادتی و جهله کعبه اللہی یدی کره
طواف ایتدکدن صکره خدیجه نك خانه سنه وارر وهان
ازوا کاهنه عودت ایلردی ، بو حیات منزویانه سنه تا ایلک و حیک
ورودینه قدر دوام ایلدی .

روایت اولنیورکه : خواجه کائنات افندمن غارده خلوت
ایتمکی اودرجه سوردی که اکثر اوقاتی اوراده کچیرردی . حتی
قریش قادینلری حضرت خدیجه به « سن محمدک اغورنده نیجه
فدا کاراقلر ایتدک ، پک چوق مال صرف ایلدک . او ایسه
شمدی سنکله الفت ایتیمور ، دیه طعن و تشنیعه قالفشیدیلر .
خدیجه جواب ویردی : سزک دوشندیکنز شیلر بنم خاطریمه
بیله کلز . او بنسدن قطع علاقه ایتمز ، نفرت ایلمز . آنده
سعادت نشانه لری ، سیادت علامتلری واردر .

اول حضرتک غارده بولندیغی صرمده نه یولده عبادت
ایتمکی حقننده اختلافات واقع اولمشدر : بعضلرینه کوره ،
مصنوعات الاهی بی تفکرله جناب حقک تکوینات و مخلوقاتی تدبر
ایدر ، ذکر و تسبیح ایلر ، قلبنک رقیق صدالرینی دیکلردی .

عبادت شرایع سالفه دن برینه . موافق اولوب اولمادیغی ده
موضوع بحث ایدلمشدر . بعضلرینه کوره شرایع سابقه دن
برینه موافق دکل ایدی ، چونکه کندوسی . مقتدار ، مقتدی
اولممشدر . دیکرلرینه کوره ملت ابراهیمه موافق ایدی . مختار

۱۸۹ . جبل حراده اعتکافی . — حضرت محمد علیه الصلوٰۃ والسلام افسدمن تبلیغہ مأمور اولمہدن اول قریشک اصنامنہ طعن و تشنیع ایتمزسده قلبندن آنلری تعیب ایدردی .

او وقته قدر حنیقلردن بعضلریله واز جمله خدیجہنک ابن عمی ورقہ بن نوفل ایله ملاقات ایتمش و معتقی زید بن حارثہ دخی نصرانیتی محافظہ اتمکده بوانمش ایدی .

حتی ایا دقبائذک رئیس قس ابن ساعده خطبہ مشهوره سنی سوق عکاظده ایراد ایتدیکی وخاتم الایمانک قریباً کله جکنی بیان ایلدیکی وقت فخر کائنات افسدمن اوتوز بش یاشنده اولدینی حالده مجلسده حاضر ایدی (۴۵ فقره به باقی !)

یواش یواش امور و مشاغل دنیویہدن چکیله رک ازوا و تفکر ایله مشغول اولغه باشلادی . یالکیز باشنه مکه جوارنده کزینوب طولاشمسنی سوردی .

اشهر حرم انناسنده مکه جوارنده کی حرا طاغنده برمقارہ به چکیلور ، بر سکوت مطلق و سکونت عمیقہ ایچنده تفکرات و مطالعات ایله وقت کچیرردی [۱] . فکر و ذکر کی جناب حقلک عظمت و قدرتنه منحصر ایدی . روحک بقاسنی بیلور ،

---

[۱] اوتهدن بری مکه اهالیسی بیننده ظهور ایدن متقبلر ارم صره و بالخاصه رجب آینده مکه جوارنده کی ازوکا اهلره چکیلور لر ، تفکرات ایله اصرار حیات ایدرلردی . هر منزوینک حرا طاغنده معین بر محلی وار ایدی . از جمله جدالنبی عبد المطلب و بعده امیه بن مفره ، ورقہ بن نوفل او یولده عبادت ایتملردر .

بيله تكذيبه قالفشير و دسن فلاندن تحصيل ايتدكمي؟، ديه يوزينه اورلردى .

اشبو اثرك تيمشجى فقره سنده شرح وايضاح ايديلن
 «كان النبي صلى الله عليه وسلم على دين قومه» حديث شريفنده
 بيان اولنسدني وجهله : ابوالوفا على بن عقيل ديوركه :
 «رسول الله عليه الصلوة والسلام قبل البعثة شريعت ابراهيم
 واسماعيلدن كندى يانلرنده متعين اولان امورايله تدن ايدردي .»
 ابن قتيبه ديمشكه : دين اسماعيلك بقاسى عرب بيننده
 معمول به ايدى . ازان جمله حج بيت ، ختان ، بر وايكى
 طلاقدن صكره زوجك حق رجعتى اولوب اوج طلاقدن صكره
 حق رجعتى اولماسى ، ديت نفسك يوز دوه اولسى ، جنابتدن
 غسل ، مضمضه ، استنشاق ، مسواك طومتق ، محرمانى تحريم
 ايتك ، استنجا ، طرقلرينى كسمك ، قولتيفنى تميزله مك ،
 عورت محائى تراش ايتك ، خرسزك صاغ انى كسمك كى .
 رسول الله عليه الصلوة والسلام آنلك اولدقلى ايمان بالله اوزرينه
 اولوب اول شرايع ايله عمل ايدردي وماعدا احوالده تحرى
 واجتهاد ايله عمل بيورردى .

جهلى قالديردك جهانندن نشر انوار ايلدك
 دين حق تعليم ايدوب ويردك قلوبه سن صفا
 اولينك آخريتك علمن احيا ايلدك
 مرحبا اى خواجه عالم عميد مصطفي

«احمد مدحت»

آنک بوحالنه اشارت ایچون قرآن کریمده «حق سبحانه و تعالی اول الله عظیم الشاندرکه امیلر ایچنده ینسه آنلر کبی بر امی بی رسول کوندردی : اول امیلره جناب حقا آیتلرینی او قیوب کتاب و حکمت تعلیم ایدر ، هر نه قدر آنلر بوندن اول جهل و ضلال ایچنده ایدسه لرده » بیورلمشدر .

ایشته حضرت محمد علیه السلام هیج بر مکتبده تحصیل کورمه مش ، هیج بر معلمدن تعلم ایتمه مش بولندیغی حالده بر دین عالی تبلیغ ، بر مدنیت فاضله تأسیس ، بر ملت تشکیل ایتمش اولسی معجزات باهره سندندر .

حتی یازی یازمدینی ایچون وحی نازل اولدقجه یاننده بولنان وحی کاتبلرینه یازدیرردی . حدیدیه مصالحه سنده جریان ایدن وقعیه بوکا دلیلدر . اکر حضرت محمد امی اولیوبده تحصیل کورمش ، تدرس ایتمش اولسیدی بو باده کی آیتلر نشر اولندیغی وقت یالکز دشمنلری دکل دوستلری و خصم واقرباسی

و انهم یقولون مالا یفعلون . الا الذین آمنوا و عملوا الصالحات (سوره شعرا ۲۳۴ آیت و مابعدی) .

مال منیق : شاعرلره (ابن زبیری ، هبیره ، مسافع ، امیه ثقفی کبی جاهلیت عرب شاعرلرینه) سفهای عرب تابع اولورلر . کورض میسین ؟ آنلر هر رادیده ، مدح و ذم و ادیلرنده طولاشورلر . ایشلمدکاری شیرلی شعرلرنده سوبلرلر . لکن جناب حقه ایمان ایدن و عمل صالح ایشله بن شاعرلر آنلر کبی دکلردر . یعنی آنلر شعرلرنده توحید باری بی اعلان و خلقی اعمال صالحیه تشویق ایدرلر .

قومی کبی امی ایدی : مکتبہ تدرس ایتہ مش ، تحصیل یوزی کورمه مش ایدی . صنعت کتابت عربستانه دها هنوز داخل اولشیدی . کتاب یوزی کورمدیکی نظر امعانه آنورسه اخیراً کندوسندن صدور ایدن احوالک درجه اهمیتی تقدیر اولنور . علما و حکمادان هیچ بریله طوغربدن طوغری به ملاقات ایتدی .

اشناسنده واقع اولشدر . علی الخصوص ساثر شعرانک کوزل شعرلری او قودوب استماع ایتکی جوق سوردی . کعب بن زهیرک قصیده سنه جائزه اوله رق مبارک برده سنی احسان بیوردقلری مشهوردرکه مؤخرأ (قصیده برده) نامیله شهرت بولشدر .

امام مسلم صحیحنده شریذ بن سوید ثقفی دن روایت ایدر : برکون اول حضرت بنی دوه سنک ارقه سنه بندیرمش ایدی : کیدرکن «هل معک من شعرا میة بن ابی الصلت» (امیه بن ابی صلتک اشعارندن خاطرکده وارمیدر؟) دیه سوردی . بر بیتنی او قودم . «دها او قو» دیدی . بر بیت دها او قودم . «ینه او قو» دیدی . بر بیت دها او قودم . بو وجهله یوز بیت قدر او قودم ، اوده دیکله دی .

مواعب لدنیه ده دیورکه : شرح شریفه مخالف اولیان شعر مقبول و ممنوحدر . علی الخصوص حکم و مواعظی مشتمل اولورسه قائلی . آجور اولور بو درلو اشعار اهل بیت رسولدن ؛ واصحاب کرامدن صادر اولشدر . ابوبکر ، عمر ، عثمان ، علی ، عائشه و سائر اصحاب کزین رضوان الله علیهم اجمعین حضراتی هپ شعر سویلر و او قورلردی . بورالری بیلمه یئلر رسول اکرمی و اصحابی هجو ایدن مشرک شاعر . لری حقنده نازل اولان آتی الذکر آیات کریمی بی عمومنه حمل ایله مطلقاً شعره و شعرایه طمن ایدرلر .

قال الله عز وجل : والشعراء يتبعهم الغاوان . ام ترانهم فی کل وادیهمون .

سویلنه جگ هیج برشی بولمادیغی وقت سکوت ایدردی ؛ لیکن سویلدیکی وقت مناسبتلی ، عاقلانه ، صمیمی سویلردی . دایما بحث ایتدیکی ماده بی نور حقیقت کبی میدان وضوحه چیقارددی . متین ، اخوتپرور ، صمیمی عد اولنوردی . آنکچون ایلروده خصمانی کندوسنی کذب ایله ، ساحر لیکله اتهامه قالدقشدقلری وقت ابوطالب بیوک بر جمعیت ایچنده « محمد کنج ایکن آکانه دیوردیکز ؟ آنی نصل بیلوردیکز ؟ الامین نامیله یاد ایتمور - میدیکز ؟ کنجلیکنده صادق وامین اولان بر ذانک یا شالاندقدن صکره کذب ، ساحر اولسی ممکنمیدر ؟ » دیمش ایدی .

فی الحقیقه حضرت محمد سن کاله واصل اولوب بو عالمده حضور واستراحتدن بشقه آرزو ایده جکی برشی قالمادیغی وقته دکی آنک صدق وامانتنده ، حسن اخلاقنده کرک اسلاف و کرک اخلاف متفقدر . او وقتلر هیج بر طعن ایدن یوقدر .

مع هذا فرق باشنه قدر حضرت محمد علیه السلام اسم و شهرتی مکهنک خارجه تجاوز اتمه مش ، هیج بروقه مهمه آنی جزیره عربلرینک نظر دقتنه معروض قیلنماشیدی .

شان نبوته شاعرلک غیر لایق اولدیغی ایچون هیج بروقت بر اثر شاعرانه دخی ابراز ایتدی [۱] .

[۱] رسول اکرم حضرتلرینه کندندن شعر سویلمک ممنوع ایدی . بونکده سببی وحی اولنان آیات کریمه بی کفارک سلیقه شعریه یه اسناد اتمه ملری مقصدینه مبنی ایدی . لیکن بشقه لرینک اشعارینی سو - یلمه لری ممنوع دکل ایدی . نصل که مسجد شریفک بناسی و خندق وقعه سی

ایستردی. عملیات تعطیل ایدلدی، هرکس سلاح باشنه قوشدی. حتی بنی عبدالدار اللریخی قانه بولاشد یروب «قائمز دوکلینجه بو خصوصده کیمسه بزه تقدم ایده مز، دیبه یمین ایتدیلر. بوکا «عقدالم» تسمیه ایدلدی. مع هذا سلاح استعمالنه کیرشمکسزین صوک بر مجلس عقد ایدلدی. حذیفه بن مغیره نك تکلیفی اوزرینه حرم شریفه اک اول کیم داخل اولورسه آنی حکم تعیین ایتمکه قرار ویردیلر. تصادفاً اک اول کیرن حضرت محمد علیه السلام افندمز اولدی. قپودن کورینور کورنمز «الامین! الامین! رضینا» دیه باغرشمغه باشلادیلر. اول حضرتده هرکسک امیدینی بوشه چیقارمادی. سرعت انتقال وحدت ذکاسی ایله مسئله یی همان بیطرفانه بر صورتده حل ایتدی. حجر الاسود برینه وضع اولندی. وبرقاج کوندن بری تحت تهدیده قالان آسایش عودت ایتمکه هر طرف فوق العاده ممنون اولدی. بو وقعه حضرت پیغمبرک قریش ایچنده کی قدر و اعتبارینی تزید ایدلدی.

۱۹۷. زمان بعثندن اولجه پیغمبرک حالی و قریش ایچنده کی موقعی. — حضرت محمد صلی الله علیه وسلم افندمز صغر سنندن بری قومی ایچنده برمشاور مؤتمن، بر رئیس محترم اولمق اوزره تلمقی، «الامین» لقبیه تلمقب اولنوردی. زمان بعثته قدر صداقت و امانیتدن بشقه برحالی کورلمدی. قولنده، فعلنده، حتی فکرندده صادق ایدی. سکوت جهتی غالب ایدی،

سندہ بیان اولندیغی وجهله حضرت محمد صلی الله علیه وسلم
 اوتوز بشنجی سندہ ایکن ، یعنی خدیجه ایله ازدواجندن اون
 سنه صکره بر وقعه مهمه ظهور ایدرک قریشک اول حضرته
 درجه اعتمادینی اثبات ایتدی (۶۰۵ سال میلادی). شویلهکه:
 کعبه نك تجدیدینه لزوم کوزلدکده ، بیوک قبیله لردن هربری
 بو عمل خیره اشتراک ایتک آرزوسندہ بولندیغندن ، خدمات
 انشاییه یی قبائل بیننده تقسیم ایتک مهم و نازک بر مسئله اولدی.
 تحدث ایدن مسائل کمال مشکلات ایله برر برر حل اولندی .
 قریش لباسلرینی چیقاروب اوموزلری اوزرینه قویه رق طاش
 طاشیرلرایدی . فیخر کائنات افندمز دخی آنلرله برابر طاشیردی .
 حضرت عباسدن منقولدرکه: اول حضرتک اموزینه طاش
 زحمت و یرمه مک ایچون لباسنی چیقاروب اوموزینه قویماسنی
 امر ایتدم . اوده بنم سوزیمه توفیق حرکت ایتدی . لیکن
 بو صروده عورت محلی آچلمغله اول حضرت یوزی اوستنه
 دوشوب عقلی باشندن کیتدی . عقلی باشنه کلنجه « یا محمد ! نه
 اولدک ؟ » دیه صوردم « نهیت ان امشی هر یانا » (کشف عورتدن
 نهی اولندم) دیه جواب ویردی . اوکوندن صکره اول حضرتی
 عریان کورن اولمامشدر . — بووجهله کعبه اللهک بناسنه دوام
 اولنهرق حجر الاسودک محلنه وضعی صرهمی کلنجه بالجمله
 مشکلات یکیدن باش کوستردی . چونکه بو عمل قابل تقسیم
 اولمادیغی کبی هر قبیله بو شرفک کندولرینه عائد اولسنی

حضرت ده آنی تبنی ایلدی [۱]. حتی آکا «محمدک اوغلی» دیر لر ایلدی. «ادعوهم لآبائهم» آیت کریمه سی نازل اولوبده بابالری نیک اسملری له یاد ایلدی امر اولندیغی وقت «زید بن حارثه» دینلمکه باشلادی. زید حضرت پیغمبردن اون یاش کچوک ایلدی. اولاً حضرت پیغمبرک دایه سی ام ایمنی تزوج ایدوب اسامه آدلو اوغلی اندن تولد ایتدیکی کبی ایلروده مدینه منوره به بعد الهجره حضرت پیغمبرک تزوج ایلدیکی «زینب بنت جحش» ایشته بو زیدک زوجه مطلقه سیدر. تفصیلی محلنده کله جکدر.

ایشته علی ایله زید، بویکی چوجق حامیلرینی کمال شدتله سورلر و آنک وفات ایدن اوغللری نیک یرینی طوتارلردی. الی آخر العمر حضرت پیغمبره تسلیمیت تامه ابرازندن خالی قالمادیلر.

علی کبی زید دخی دخول اولین ایله اسلامه داخل اولانلردن اولوب هجرت نبویه نیک سکرنجی سنه سنده موته نام محلده روملرله محاربه ایدن عسکر اسلامک امیری ایدوکی واوراده شربت شهادتی نوش ایلدیکی صرمه می کله کده بیسان اولنه جقدر.

۱۹۶. — بناء کعبه. — اشبو اثرک یکر می دردنجی فقره.

[۱] شویله که آنی حجر اسودک یاننه کتوروب حضاره خطاباً «شاهد اولیکز زید بنم اوغلمدر آنی تبنی ایدوروم وکندییه وارث قیلوروم اودخی وارثم اولق اوزره بنی پدر اتخاذا ایدیور» دیدی : یامن حضر اشهدوا ان زیداً ابنی برثنی وارثه.

سیده النساء فاطمة الزهرا رضی الله عنہا بی تزوج ایله پیغمبره داماد اولدی . زمان سعد اقتران نبویده اک بیوک امراسندن اولدینی کبی نوبت کندوسنه کلنجه مقام خلافت عظمایی احراز ایتدی . حاصلی هروجهله مغبوط اقران اولدی .

۱۹۵ . زید بن حارثه بی تبنی ایتسی . — ینه بوزمانه طوغری فخر کائنات افندمز زید بن حارثه نامنده برخرستیان چوجغنی دخی یانسه آلدی . زید قضاءه قبیله سندن اولوب ده چوجوق ایکن برحاربه ده خصم انه اسیر دوشمش وحضرت خدیجه نکه برادر زاده سی حکیم بن حزام شام تجارتنه کیندیکنده صاتون الهرق کتوروب خدیجه یه ویرمعی ایدی . خدیجه دخی آنی حضرت محمد هدی ایتدی . اوده آزاد ایدرک اولادمقامنده آلیقویدی [۱] و « الحیب » دیه تلقیب ایدلدی . قرآن کریمده اسمی ذکر اولنه جق مرتبه یه واصل اولدی . زیدک باباسی شدت محبتندن اوغلنی آرامقندن خالی قالماشیدی . نهایت آنی سعادتخانه مصطفاده بولدی . حضرت مصطفی بیوک برعلو . جناب ابراز ایدرک باباسیله برابر کیتمکده مخیر براقدی . لکن زید بلا تردد نزد محمدیده قالمسنی ترجیح ایتدی [۲] . اول

[۱] ابوالفدا تاریخنده حضرت پیغمبرک زیدی صاتون آلوب اعتاق ایلدیکی بیان اولنیور .

[۲] ایشته دین اسلام ده رقلک نه دیمک اولدیغنی بوندن وبوکا مائل بیکلرله وقایعدن آکلایوبده بعده اعتراضه قیام ایتهلیدر . بالطبع بو مسئله موقعنده تدقیق ایدیله چکدر .

سائر لری کبی یمک یر ، تجارت ایچون چارشو و بازارده کزره؟
(سوره فرقان ، ۷ آیت) دیه طعن و تشنیعه وسیله اتخاذ
ایدرلردی .

۱۹۴ . علی ابن ابی طالبی تحت تربیه سنه آلمسی . — فخر
کائنات افندمر حضرت خدیجه ایله ازدواج ایتدکدن صکره
ثروت و سامان صاحبی اولمش ایسه ده اولکی حیات ساده سنی
تبدیل ایتدی . ثروت جدیده سندن یالکز خیرات و حسنات
یولنده استفاده ایدردی . از جمله برسنه قطعه مجازیه قلت امطار دن
دوچار قحط و غلا اولمش ، خلق امر تمیسه اضطرابه دوشمش
ایدی . صغر سندن بری بو قدر لطف و مواساتی کوردیکی
سوکیلی عمیسی ابو طالب کثیر العائله اولدیفسدن اوده مضایقه
ایچنده ایدی . اول حضرت دیگر عمیسی عباسه دای عمم !
سن زنکین سین ، ابو طالب فقیر الحال و کثیر العیالدر . مناسبدرکه
شدت قحط زائل اولنجه یه دکین ابو طالبک برر چوجغفی
یانمزه آلهم ، معیشت خصوصنده آکا معاونت ایدلم « دیدی .
عباس بوتکلیف عالیجنابانه بی قبول ایتمکه ابو طالبه شرح حال
ایتدیله . ابو طالب «عقیلی بکا براقیکزده دیگر لرینی نه یایارسه کز
یاییکز « دیدی . عباس جعفر طیاری ، حضرت محمد علیه
السلامده علی بی نزدینه قبول ایتدی . او وقت علی هنوز بش
یاشنده ایدی . فخر کائنات افندمن کبی بر ذاتک زیر حمایه
و صحابتنده پرورش یاب اولدی . مدینه به مهاجر تندن صکره

تکلیفات وقوع بولدیغی حالده هیچ بریله تزوجه رغبت کوسترمدی .

پدرندن ووالدهسندن بیوک بر میراث قالمادیغندن [۱] اول حضرت صغر سندن بری متعاقباً جدینک وعمیسی ابوطالبک زیر حمایهسنده قالمش و ابوطالبک علی دن ماعدا طقوز چوجق باباسی وکثیر العائله بر ذات اولسی حسیله فخر کائنات افندمن کنج یاشنده کندی نمره سعی ایله تعیسه مجبور اولمش ایدی . آنکچون ایام صباوتی مشکلات ومشقت ایچنده کچدی . خدیجه الکبری ایله ازدواجندن صکره نائل رفاهیت اولدی . سورۀ ضحاده بو حاله اشارت ایچون «الم یجدک یتیمًا فآوی . ووجدک ضالًا فهدی . ووجدک عائلًا فاغنی » (ربک سنی یتیم بولهرق عبدالمطلب و ابوطالبک حمایهسنه ویرمدیمی ؟ سنی ضالاتمده بولوب ارشاد ایلمدیمی ؟ فقیر بولهرق اغنا ایلمدیمی ؟) بیورلمشدر .

فی الحقیقه خدیجه ایله ازدواجلرینک ایلك سنه لرنده آنک مالیه تجارت ایدرک خیلی ثروت وسامان صاحبی اولدی . آنکچون ایلروده کفار قریش بو اشتغالی نبوتنه مغایر کورر و «مال هذا الرسول یا کمل الطعام ویمشی فی الاسواق» (بونصل رسولدر ،

[۱] پدری عبداللهدن میراث اولهرق بش دوه ، برقاچ قیون ، ام ایمن نامنده کی جاریه حبشیه قالمشدر که زمانمزرده کی مسکوکاته نسبتله طقوز بیك غروش قدر ایتدیکی حساب اولمقدهدر .

سزده بویه سکنز. عشرت، سزک فضلکزی انکار ایتمز. وهیچ برکیمسه سزک خیر و شرفکزی رد ایلمز. بزده سزکله کسب قرابته راغبز. ای جماعت! شاهد اولیکنز. بن محمد بن عبداللهه خدیجه بنت خویلدی [۱] نکاح ایتدم.

خدیجه «یا محمد! عمکه سویله. دوه لرکدن برینی کسوب خلقه اطعام ایتسون» دیدی. ابو طالب دخی ولیمه ایچون بردوه بوغازلیوب قومنک اشرافنه برضیافت کشیده ایتدی. خدیجه نیک جاریه لری دفلر چاله رق ورقصلر اجرا ایدهرک نکاحی اعلان ایتدی لر. اوکون امر زفاف اجرا اولندی. اول حضرت بو حالدن پک زیاده ممنون اولدینی کبی ابوطالب «الحمد لله الذی اذهب عنا الكرب و دفع عنا الهموم» دیه اظهار شادمانی ایلدی. ایشته سیده النساء، خدیجه الکبری، رضی الله عنها بودر. بعدما فخر کائات علیه اکمل النجیات افسدمنز خدیجه نیک خانه سنده اختیار اقامت ایتدی. برابر یشادقلری یکریمی درت سنه نظر فنده یکدی کیرندن پک زیاده ممنون و خوشنود ایدیلر. خدیجه نیک زمان حیاتنده حضرت پیغمبره پک بیوک یرلردن

[۱] درتبیك مثقال التون مهر مقابلنده. ابوطالبك خطبه سنندن مهرک یکریمی دوه، نوفلك خطبه سنندن درتبیك مثقال آلتون اولدینی اکلانشیلور. بوتفاوت یا ایکی مهر جمع اولش ایکن راولرک هربری ایشته بکینی روایت ایتمش اولسنندن، یاخود یکریمی دوه نیک اووقت درتبیك مثقال التون فیثاننده بولنسنندن نشأت ایتمش اولسه کرکدر.

لایوازن به رجل من قریش الارحج وان کان فی المال قل . فان
 المال ظل زائل وامر حائل ومحمد من قد عرفتم قرابته وقد
 خطب خدیجة بنت خویلد وبذل لها من الصداق ما آجله وعاجله
 عشرون بكرة من مالی وهو والله بعد هذا له نبأ عظیم وخطر جلیل .
 بوخطبه ، قصص انبیاده شو یولده ترجمه ایدلمشدر :

« شکر الله که بزلی ابراهیمک ذریتندن واسماعیلک
 نسلندن ومعدک اصلندن ومضربک عنصرنندن یراندی وبزی
 بیت مکرمک بکجیبی وحرم شریفنک خدمتجیبی
 وبوجهتله ناسک حاکم ورئیس ایتدی . بوندن صکره صده
 کلهم . قرنداشم اوغلی اشبو محمد بن عبدالله ایله قریشندن
 قننی نوجوان موازنه اولنسه بو آکا حسبجه ونسبجه وعقل
 وفضیلتجه فائق ومرجح اولور واکرچه مالی آرایسهده
 آکاده باقیلماز ؛ زیرا مال برظل زائل وامر حائلدر . وآنور
 ویریلور اکر تی برشیدر . والله بوندن صکره آنک حال وشانی
 بک بیوک اوله جقدر . حالبوکه سنزک بو وجهله شرف وشان
 صاحبسی اولان کریمه کز خدیجه به رغبت بیوردی وشوقدر
 [١] معجله ومؤجله ویردی . »

ورقه بن نوفلک خطبه سی : « الله شکر ایدرزکه بزلی
 بیان ایتدیکنک کبی یراندی . وصایدیغک شیلردن زیاده فضل
 وشرف ایله ممتاز ایتدی . ایتدی بزعبک اولولری ورئیسلری یز .

اول حضرت . — کیمدر ؟

نقیسه . — خدیجه بنت خویلددر .

— بوکا کیم واسطه اوله جقدر ؟

— بن واسطه اوله جغم .

نقیسه دیورکه : اول حضرتدن مساعده آلدقن صکره کتدم ، خدیجه یه تبشیر ایتدم ، خدیجه فوق العاده ممنون اولدی . عقد نکاح ایچون بر ساعت تعیین ایتدی ووقت معینده کلوب حاضر بولتمق اوزره حضرت محمد خبر کوندردی . پدری خویلد حرب فجاردن اول وفات ایتمش اولقله نکاحنی عقد ایتک ایچون عمی عمرو بن اسده خبر کوندردی .

خدیجه نك خانه سنده مجلس نکاح عقد اولندی ، قریشک ارکانی طویلاندی . فیخر عالم حضرتلری دخی عموجه سی حمزه ایله برلکده کیدوب اوراده بولندی . خدیجه نك عموجه سی عمرو بن اسد ایله ابن عمی ورقه بن نوفلده حاضر ایدی . اولاً ابو طالب حضرت محمد الامین طرفندن وبعده ورقه بن نوفل خدیجه طرفندن عرب قاعده سنجه برر خطبه تلاوت ایتدیلر . ابو طالبك خطبه سی شودر :

الحمد لله الذي جعلنا من ورثة ابراهيم . وزرع اسمعيل .
وضيفي معد . وعنصر مضر . وجعلنا من حضنة بيته . وسواس
حرمة . وجعل لنا بيتا محجوجاً . وحرماً آمناً . وجعلنا الحكام
عل الناس . اما بعد . فان ابن اخي هذا محمد بن عبد الله فتي

واحسن منك لم ترقط عين
فما ارض حوته ولا سماء
واكمل منك لم تظهر بطون
واجمل منك لم تلد النساء

خلقت مبرأً من كل عيب
على عرش الكمال لك استواء
جعت الحسن في خلق وخلق
كانك قد خلقت كما تشاء

ایشته خدیجه نك عرض نفس ایتهیکی ذات شریف اشبو
اوصاف جلیله ایله متصف ایدی . کندوسی قرق یاشنده واول
حضرت یکر می بش یاشنده اولوب بینلرنده سنیجه خیلی فرق
اولدینی حالده شسو انتخابده پک زیاده عاقلانه حرکت ایتمش
اولدی .

بوسرینی اولاً یعنی بن منهك همشیره سی نفیسه بنت منهبه
آچدی ، آنکله استشاره ایتهدی . نفیسه اول حضرتته کلدی
« یا محمد ! ذات شریفکزی ازدواجدن منع ایدن شی نه در ؟ »
دیددی . اول حضرت « ازدواج ایچون لازم اولان شیلرک الده
اولماسیدر » دیه جواب ویردی .

نفیسه . -- اگر جمال و مال صاحبی ، حسین و نسیب ،
دیانتله معروف ، اخلاق حمیده ایله موصوف ، هروجهله کفو یکر
برقادین لازم کلن مصارفی اعطا ایدرسه راضی اولور میدیکز ؟

اك سوکيلي زوجہ سی اولان عائشہ رضی اللہ عنہا حضرت تارینک
حجرہ سندنہ جزئی آرپہ دن بشقہ بیہ جک یوق ایدی وزرہی
بریہودی یدندہ مرهون ایدی کہ عیالک نفقہ سی ایچون اوتوز
صاع آرپہ اودنج آلوب زرہنی رهن ایتمشیدی.»

حسان بن ثابت رضی اللہ عنہ ، فخر عالم صلی اللہ علیہ
وسلم اقدمن حضرت تارینک نعت جلیلی حقدہ شو بیتلری
سویلمشدر :

واحسن منك لم ترقط عين
واجمل منك لم تلد النساء
خلقت مبرأً من كل عيب
كأنك قد خلقت كما تشاء

اون اوچ عصر صکره شو ایکی بیت داپذیر کنج بر
شاعرمن طرفندن شو یولده ترجمه ایدلمشدر :

کورمن اصلا دیده لر سندن کوزل برکیمه سی
طوغمادی هیچ برقادیندن سندن اجمل یانجی!
عیب ونقصاندن میرادر وجود اقدسک
آرزوک اوزره برامش کوییا یزدان سنی

م . نوری

فاضل شهر سعید افندی مرحوم دخی قطعہ مذکورہی
بروجه آتی تشطیر ایتمشدر :

اوزرنده یاتوب اویودینی دوشك دریدن معمول اولوب ایچی
دخی خرما لینی ایدی .»

کسوه وسکناسنده ساده لکی اختیار ایدرسده طهارت
ونظافته صوک درجه ده رعایت ایلردی . مستکره شیلر
ضایت منفوری ایدی . آخر عمرینه قدرغذاسنده ، لباسنده ،
اک کوچک تفرعاتنه وارنجویه قدر بالجمله حوایجنی کندی .
ایله اعداد اتمکی سوره و بو خصوصه کیمسه به عرض
احتیاح اتمه رک نازکانه معامله ایلردی . هیچ کیمسه دن معاونت
طلبنده بولنموب بالعکس سهولتی و علوجنابی ایله هر کسی مجبور
شکران ایلردی . اون یدی سنه معینده قالمش اولان برکوله سی
اول حضرتدن هیچ بر تکدیر ایشتمدیکنی ، کندوسی آکا
نه قدر خدمت اتمش ایسه لاقفل او قدر مقابله کوردیکنی
سویلمشدر .

شو اوصاف جلیله و اخلاق حمیده سی هر حال وزمان ثابت
وبرقرار اوله رق دوام اتمشدر . «مدینه منوره یه هجرت
ایدرک » آز وقت ایچنده بونجه فتوحاته مظهر اولمش و واردات
اسلامیه چوغالمش ایکن دنیا مالنه اصلا التفات ایلمزدی .
وغنائمدن کندوسنه عائد اولان اموالک اکثرینی مستحققرینه
صدقه ایدوب کندی تعیشی ایچون پک آزشی آیقوردی .
بو جهتله استقراضه مجبور اولوردی . اهل بیتنک اکثرآ
یدکلری آرپا اتمکی ، یاخود خرما ایدی . و دار عقبایه عزیزمتنده

الفت ومصاحبت ایلین کیمسه آکا جان وکوکلدن عاشق و محب اولوردی . اهل فضله درجه لرینه کوره احترام ایلردی . اقرباسنه دخی پک زیاده اکرام ایلردی . لکن آنلری کندولرندن افضل اولانلرک اوزرینه تقدیم ایتزدی . خدمتکارلرینی پک خوش طوتاردی . کندوسی نه بیروکییر ایسه آنلره دخی آنی بیدیرر و آنی کیدیرر ایدی . سخنی و کریم شفیق و رحیم ، شجیع و حلیم ایدی . عهد و وعده نده ثابت ، قولنده صادق ایدی . الحاصل حسن اخلاقجه و عقل و ذکاوتجه جمله ناسه فائق و هر درلو مدح و ثنایه لایق ایدی . »

فخر کائنات افسدمنز او قدر متواضع ایدی که ، اک زیاده نفوذ و اقتدار صاحبی اولدینی و قتلر بیله مخاطبیک سوزینی کسمز و سوزینه بر آن اول نهایت و یرمسیحون استعجال کوسترمزدی . آز سوبلر ، دیکلمسنی سویلمکدن زیاده سوردی . لکن صره سی دوشدکجه اصحابیله ملاطفه نده کیر و قالمزدی . اخلاقی جدی و صمیمی اولقله برابر سویملی ، محبوب قلوب ، مجلس آرا ، حسن مزاحه مائل ایدی . بری لاجل المصافحه النی اوزاندینی وقت آندن اول النی چکمزدی . آخر عمرینه قدر افعال و حرکاتنده اعتدال دن آیرلمزدی . « یمه ده ، کیمه ده قدر ضرورت ایله اکتفا و زیاده سنندن ابا ایلردی . بولدیغنی بیردی ، بولدیغنی کیدردی . و تمام طوینجه و قارنی طوانجه یمزدی .

طوطا مدن زیاده سنی آوردی . عالم بقایه رحلت پیورد قلرندہ
صاچی صفالی هنوز آغارمغه باشلایوب باشنده براز وصالندہ
یکرمی قدر بیاض قیل وار ایدی . جسمی نظیف ، قوقوسی
لطیف ایدی . قوقو سورنسون ، سورنسون ، تی وتری اک
کوزل قوقولردن اعلا قوقاردی . برکیمسه انکله مصافحه
ایتسه بتون کون آنک رایحه طیبه سنی طویاردی . ومبارک
ایله برچوجفک باشنی مسح ایتسه رایحه طیبه سیله اولچوجق
سائر چوجقلر آراسنده معلوم اولوردی . حواسی فوق العاده
قوی ایدی : پک اوزاقدن ایشیدر وکسنه نیک کورمیه جکی
مسافه دن کورر ایدی . هپ حرکاتی معتدل ایدی . بریره
عزیمتمده عجله وصاغ وصوله میل ایتیوب کمال وقار ایله
طوغری یولنه کیدر فقط سرعت وسهولت ایله یورر ایدی .
شویله که عادتاً یورر کبی کورینور ، لکن یاننده کیدنلر سرعت
ایله یوریدکلری حالده کیرو قالور ایدی . الحاصل اک مکمل
ومستنا صورتده یارادلمش بروجود مسعود ومبارک ایدی .

اخلاق حمیده سی دخی خلقتیله متناسب ایدی . « کولر
یوزلی ، طاتلی سوزلی ایدی . کیمسه یه فنا سوز سویلمز
وکسنه یه بد معامله ایلمز وکسنه نیک سوزنی کسمز ، ملایم
ومتواضع ایدی . خشین وغلیظ دکل ایدی . فقط مهیب
ووقور ایدی . یهوده سوز سویلمزدی . کولسی دخی تبسم
ایدی . آنی اکسزین کورن کیمسه یی مهابت آوردی وآنکله

اوزون ، پارمقلى اوزونجه ، الارى وپارمقلى قالينجه ايدى .
 و مبارك قارنى كوكسىله برابر اولوب ششان دكل ايدى .
 و آياقلىنىك آلتى چقور اولوب دوز دكل ايدى . اوزونه
 قريب اورته بويلى ، ايرى كميكللى ، ايرى كوودولى ، كوجلى ،
 قوتلى ايدى . نه ضعيف ، نه سمىز ، بلكه ايكيسى اورتهسى
 وصيقى اتلى ايدى . مبارك جلدى ايسه ايبكدن يموشاق ايدى .
 كمال اعتدال اوزره بيوك باشلى ، هلال قاشلى ، چكمه برونلى ،
 از دكرمى چهرملى ، وسو بوجه يوزلى ايدى ، ششان يوزلى
 ويومرى يناقلى دكل ايدى . كيرپيكلرى اوزون ، كوزلى قاره
 و كوزل بيوجك و ايكي قاشنىك آرهسى آچيق فقط قاشارى
 بربرينه قريب ايدى . چاتيق قاشلى دكل ايدى . و ايكي قاشنىك
 آراسنده برطمار وار ايدى كه وقت غضبده قباروب كورينور
 ايدى . ازهرالون ايدى . يعنى نه كيرج كبي آق ، نه ده قاره
 ياغيز ، بلكه ايكيسى اورتهسى و كل كبي قرمزى يه مائل ، بياض
 و نورانى و براق اولوب مبارك يوزنده نور لمعان ايدردي .
 كوزلرينىك آفنده دىخى آز قرمزىلق وار ايدى . ديشلرى اينجو
 كبي آبدار و تابدار اولوب سويلركن اوك ديشلرندن نور
 صاچيلور ، كوركن فم سعادتى بر لطيف شمشك كبي صاچهرق
 آچيلوردى . صاچلىرى نه بك قيويرجق ، نه ده بك دوزايدى .
 و صاچلىرى اوزاتدينى وقت قولاقلىرىنىك ممهلىرىنى تجاوز
 ايدردي . صقالى صيق و تام ايدى ، اوزون دكل ايدى ، و بر

کوربان محاسبه شده سنین سابقه به نسبتله خیلی تمتع ایدلدیکی
اکلاشلدی .

۱۹۳ . خدیجه ایله تزوجی . — خدیجه درایتلی و یاقیشقلی
برقادین اولمقله برابر خیلی ثروت و سامانی اولدیفندن اشرف
قریشدن چوق طالبلر ظهور ایتمش ایدی . لکن هیچ برینه
میل ایتدی ، نه قدر مال عرض ایتدی لر سه او طرفه توجه
ایلمدی . لکن اول حضرتک اوصاف جمیله سنی ایشیده ایشیده
حیران اولمش وقای اکا میل ایتمش ایدی . نفسنی اکا عرض
ایلدی [۱] .

فی الحقیقه ذات حضرت رسالت اخلاقجه انسانلرک اکللی
اولدقلری کبی ، خلقتجه دخی حائز اکملیت ایدی .
حلیه جلیله محمدیه جودت پاشا مرحومک قصص
انیاسنده غایت بلیغانه توصیف بیورلمشدر :

« مبارک جسمی کوزل ، هپ اعضاسی متناسب ، اندامی
غایت مطبوع ، آئی و کوکسی و ایکی اموزلرینک آراسی
و آوچلری کنیش ، بوینی اوزون و موزون و کموش کبی صاف ،
اموزلری و بازولری و بالدرلری ابری و قالین ، بیسلکلری

[۱] حتی بر زمان رؤیاسنده کونشک سماندن اینه رک کندی خانه -
سنه کیردیکنی و ضیاسنک خانه - نندن چیقوب بتون . مکه خلقنک خانه لرینی
ضیالندیردیفنی کورمش و ورقه کندوسنک آخر زمان پیغمبرینه زوجه
اوله جغیله تعبیر ایتمش ایدی .

کوندرهیم، سائر لرینه ویردیکمک ایکی مثلثی مال ویرهیم. بوندن
 یک چوق استفاده ایدرسین « دیه خبر کوندردی .

اول حضرت تکلیف واقعی ابو طالبه آچدی . اوده
 « ان هذا لرزق ساقه الله الیک » (بو، حق تعالانک سکا سوق
 ایلدیکی بررزقدر) دیه جواب موافقت ویردی . اول حضرت
 تکلیف واقعی قبول ایتدی . خدیجه کلی سرمایه ویردی .
 وبرقافله ایله آنی شامه کوندردی . کیفیت ارسالنده اختلاف
 اولمشدر . بعضلری علی وجه الاشتراک، دیگر بعضلری علی وجه -
 الاجاره اولدیغنی روایت ایدر لر .

قافلهده خدیجه نیک اقرباسندن حزیمه بن حکیم سامی کبی
 رجال قریشدن بعضلری ده وار ایدی . کاربان بصرایه واصل
 اولدیغنده بحیرانک چوقدن بری وفات ایش ویرینه « نسطوراه »
 نامنده برینک راهب اولمش اولدیغنی خبر آدی لر [۱] . میسره
 وقتیله نسطورای طانور ایش . ملاقاتلرنده بعینه بحیرا کبی
 اجرای تحقیقات ایله مهر نبوتی زیارت ایتدی . خاتم الانبیانک
 علائمی بوذاتده موجود اولدیغنی سویلیه رک یهود طرفندن
 برضرر کلمه مک اوزره شامه کیدله مه سنی سویلیدی . آنلر دخی
 متاعلرینی اودیار متاعیله مبادلله ایدر رک مکیه عودت ایتدی لر .

---

[۱] مؤلفردن بعضلری بونسطورانک بحیرادن بشقه بر شخص
 اولمادیغنی وبوغلط بحیرانک نسطوری مذهبنده بولمسندن ایلر و کادیکنی
 بیان ایتکده در لر .

— ایشتدیکمه کوره خدیجه شامه بر قافله کوندرمک
نیتنده ایش . امین بر کیمسه آرایور ایش . اگر تصویب
ایدرسه کز بر کره آنکله کوریشیم .

خدیجه حضرت پیغمبرک دردنجی جدی قصی سلاله سندن
خویلد بن اسد بن عبدالعزی بن قصی ک قیزی اولوب کنیج
ایکن ایکی کره طول قالمش [۱] ، و بواز دو اجر نندن ایکی اوغلی
ایله بر قیزی دنیا یه ککش ایدی . درایتلی و عاقل بر قادی ن اولوب
او قومق بیلیردی . حنیفلردن عم زاده سی ورقه بن نوفل ایله
کتب مقدسه نك بعض پارچه لرینی او قومش ایدی . مالک
اولدینی ثروت جسیمه یی بالذات اداره ایدر و کهیالر واسطه
سیله بلاد بعیده یه تجارت قافله لری چیقار ارق مالی تمیه ایلردی .
واو وقتک عادتجه تمتع نصفی که یایه اعطا ایدردی .

فخر کائنات افندمزک صدق و اماتی بین القریش کسب
اشتهار ایش ایدی . اول حضرته بر مقدار سرمایه ویرر ایسه
خیرلی اوله جغنی کرک عاتکه و کرک سـ اثر لری خدیجه یه اخطار
ایتدی لر .

خدیجه اول حضرته « سنک کمال دیانتک معروف و صدق
وامانتک مشهوردر . کوله م میسره ایله سنی تجارت ایچون شامه

[۱] برنجی زوجی بنی مخزومدن عتیق بن عابد بن عبدالله ، ایکنجی
زوجی عبدالدار اولادینک شریکی ابو هله بن النباش بن زیاد تمیمس
ایدی .

— ○ باب ثانی ○ —

(خدیجہ ایله ازدواجندن بعثت مصطفویہ یتہ قدر)

(اون بش سنه لك وقایہی حاویدر)

مندرجات : ازدواجك مقدماتی وایکنجی دفعه شامه سفری . خدیجہ ایله تزوجی و اوصاف جلیله محمدیه . علی بن ابیطالی تحت تربیه سنه آلسی . زید بن حارثه یی تبنی ایتسی . بناء کعبه . زمان بعثتدن اول حضرت پیغمبرك حالی وقریش ایچنده کی موقعی . جبل حرا ده اعتکافی .

۱۹۲ ازدواجك مقدماتی . ایکنجی دفعه شامه سفری . —
نقیسه بنت منبه دن مرویدر : فخر کائنات افندمز یکر می بش
یاشنه واصل اولدینی وقت ابوطالب فقر وفاقه یه دوشمش
ووجودجه ضعفه دوچار اولمش ایدی . بر کون غانکه بنت
عبدالمطلب برادری ابوطالبه کلوب دیدی که :

— محمدك زمان تزوجی کلدی . بوکا برچاره دوشونمه لی .
— بن ده بو اندیشه دهیم . دائما آنی دوشونورم . لکن
حال معلوم . ایشلر فنا کیدیور . ال طارلنی بوکا مانع اولیور .
— بن بر تدبیر دوشوندم . اکر تصویب ایدرسه کز ایجابنه
باقیم .

— سویله باقم نه در ؟

غریبک مالنی استرداد ایلدیلر . جرهمیلر زماننده کی مجلسی
تخطر وتذکره بادی اولمق ایچون بوکا « حلف الفضول » تسمیه
اولندی . محاکم منتظمه بولمادیفی بر زمانده بو مجلسک چوق
اهمیتی وار ایدی . آسایشی محافظه واحقاق حق ایدرلردی .

حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم افندمز بو مجلسده داخل
اولدقلرندن طولایی دائماً بیان ممنونیت بیوررلردی . بنی هاشم ،
بنی زهره ، بنی تیمه قارشو ویردیکی سوزی وایتدیکی یمنی دائماً
تخطر ایدردی . حتی بو یمندن اوتوز سنه صکره ام المؤمنین عائشه
رضی الله عنہایه « هرکیم اولورسه اولسون بو یمنی اخطار ایله
کندوسندن استعانه ایتسه درحال معاوتنه شتاب ایده جکنی
وجزیره العربک ال کوزل دوه لرینی ویرسه لر بوسوزندن نکول
ایتمه جکنی » سوبامش ایدی [۱] .

بو حلف الفضول مجلسک قوری بر نام اولیوب نه درجه حائز
اهمیت بولندیفی کوستر . مک ایچوب عرب مورخلری یک چوق
وقایع تعداد ایتمکده درلر . هر هانکی بر جانی بر جنایت ارتکاب
ایدرسه ایتدیکی ضرری تضمین ایچون مجلسک اخطاری کافی ایدی .
حضرت پیغمبر بو مجلسه داخل اولدیفی وقت هنوز تأهل
ایتمه مش ایدی . بر روایتده یکر می بش ، دیگر بر روایتده
یکرمی یاشنده ایدی .

[۱] وفي الصحيح عن ملحة ان رسول الله عليه وسلم قال لقد شهدت
في دار عبد الله بنی جدعان حلفا ما احب ان لی به حمر النعم ولودعی به
فی الاسلام لاجبت (ابن خلدون) .

اولدینغی مثال اوله رق ذکر ایده بیلورز .

شویله که جرهمیلر زماننده بنی جرهم دن فضل بن حارث ، فضل بن فضاله ، قطوریلردن فضیل بن وداعه نامنده اوچ قبیله رئیس معیتلری خلقیله برابر هیچ کیمسه نکه مکده اجرای ظلم و تعدیسنه مساعده ایتمه مکه قرار ویردیلر . بونلرک قرارینه « حلف الفضول » (فضلار یمنی) تسمیه ایدلدی . مرور ایام ایله بو عادت فراموش اولتمش ایدی .

علی الخصوص سنین و فیره (طقوز سنه) دوام ایدن فجار محاربات شدیدله و مؤلمه سی بر انتظامسزلق میدانه کتورمش ، یچارکان و مظلومین حقنده ظلم و تعدی آرتمش ایدی . زیارت و تجارت ایچون مکیه کلن کسانک متاعنی آور و بهاسنی اعطادن ماطله ایدر اولدیلر .

از جمله یمن اهالیسندن و بنی زبیددن بری تجارت مالیه مکیه کلش و عمره نیتیله احرامه کیرمش ایدی . عاص بن وائل سهمی بالجمله اموانی غصب ایتدی . اول شخص طلوع شمسدن صکره جبل ابی قیسه چیقدی . فریاد و استمداد ایتدی . بنی هاشم ، بنی عبدالمطلب ، بنی عبدالعزی ، بنی زهره ، بنی تیم ، بنی اسد طوپلانوب جمله رؤسانک الهمسنی اولان عبدالله بن جدعانک ، خانه سنه کیتدیلر . یرلیدن و یبانیجیدن مظلوملری حمایه و مقدرلرک حقنی احقاق ایچون تعاون و تناصر ایتک اوزره عهد و میثاق ایتدیلر و عاصک خانه سنه کیده رک او شخص

۱۹۰. مشغولیت دنیویہ سی۔ کتب سیرتہ و ازجملہ «معراج النبوه» آدلو کتابدہ مسطوردرکہ : فخر کائنات افندمزک عمر شریفی یکریمی تجاوز ایتدکده [۱] مکہ قربندہ (جیاد) جبئک آرقہ سئندہ قیون رعى ایدر وقیراط حسابیلہ حقنى آوردى [۲]. احادیث صحیحہ۔ اول حضرتدن مرویدرکہ «هیچ بریغمبر بعث اولئامشدرکہ قیون رعى ایتهمش اوله» بیورمشلردر. سامعین سؤال ایتدیلرکہ «یارسول الله سزدهده قیون رعى ایتک واقع اولشمیدر؟» اول حضرت «اوت ا قیونلری طاغہ کتورر رعى ایدردم» دیه جواب ویرمشدر. ۱۹۱. حلف الفضول. — فخر کائنات علیه اکمل التحیات

افندمز حضرتلری صغر سئندن برى وطنداشلری بیننده صدق وامانت ایله معروف و اخلاق حمیده و اطوار مستحسنه ایله موصوف ایدی. آنکچون «الامین» لقبیلہ یاد اولنوردی. حضرت پیغمبرک آنلر بیننده کی قدر و مزیتک درجه سنی شونکله تقدیر ایتهلیدرکہ بیوک بر ثروته نائل اولمادیغی و دایما انزوا و عزت ایله وقت کچیروب انسانلر ایچنه قارشمق ایستمه دیکى حالده ده اکنج یاشئنده ایکن قبیلہ جه مهم ایشلرده رأینسه مراجعت اولنوردی. ازجمله «حلف الفضول» مجلسئنده حاضر

[۱] بعضلرینه کوره طفوز یاشنه واصل اولدقده .

[۲] بعض کتب سیرک بیاننه کوره حیون باشنه بر قیراط آلوددی .
خدایى نابت میوه لری طوبلا یوب مکده صاندیقیده اولوردی .

نانینک برنجی کونی «یوم نخله» در ، بونده جنک اولماشدر .
 ایکنجیسی یوم شمطه در . بنی کنانه ، حرب بن امیه نك ؛
 بن هوازن ، مسعود بن معتب ثقفی نك زیر اداره سنده ایدی .
 عکاظده شمطه نام محله حرب ایدلدی . صباح وقتی هوازن
 مغلوب اولدی . اقشام اوزری بنی کنانه دن یوز کشتی قتل اولمش
 ایسه ده اشرافدن کیمسه قتل اولمادی . اوچنجیسی «یوم الغیلا» در ،
 عکاظ پنایرینک ایکنجی کونی حرب ایدلدی ، قریشدن زیرک
 پدری عوام مقتول اولدی . دردنجیسی «یوم شرب» در . عکاظک
 اوچنجی کونی حرب ایدلدی . قریش غلبه ایدلدی . دشمن
 بوزلماقجه دوئمک ایچون ایاقلرینه بوقاغی باغلامش ایدی .
 بشنجیسی «یوم الحریره» در . بونده هوازن غلبه ایتدی حرب بن
 امیه نك قرنداشی سفیان بن امیه مقتول اولدی . درت سنه ده بش
 معرکه وقوع بولدی . ایکی طرف مقتوللارینی تعداد ایدرک هانکیسی
 فضله ایسه دیتلرینی دیگر طرفدن آلق اوزره صالح اولدیلر .
 فیخر کائنات افدمز فجارتانی جنکنده نخله وشمطه
 (۵۸۶ سال میلادی) کونلرنده حاضر اولدی . حدیث شریفده
 «انا ائبل علی اعمامی یوم الفجار» (فجار کوننده عمیلریمه
 اوق آیلوردم) بیورلمشدر .

۱۸۹ . ینه سفری . — فیخر کائنات افدمز اون یدی
 یاشنده ایکن عموجه سی زیر بن عبدالمطلب ایله برلکده ینه
 قدر کیدوب کلدی .

خاکی آنی ده نقل ایدر لر و مؤخرآ دعوا ی نبوتده بولندیغی وقت راهب بحیرادن او کرنیدیکی مسائل اولدیغی سویلر لردی . بوندن بشقه او وقتلر قطعه حجازیه ده خرستیانلق موجود ایدی . همده تثلیث صورتیله اورایه کیرمش ایدی . آنکچون قرآن عظیم الشانده اصل توحیده مبنی اولان عیسویتک تثلیثه تبدیل ایدلمش اولسندن طولایی انتقادات واردر .

۱۸۸ . فجار محاربه سی . — فجار (۱۲) فقرده مختصراً بیان اولندیغی وجهله) قریش ایله هوازن بیننده وقوعه کلمش بر عریبه درکه هر درلو مخاصمات و مجادلاتدن کف ید ایدلمسی لازم کن اشهر حرمده واقع اولدیغی ایچون ایام فجار تسمیه اولمشدر . ایام فجار بعض ارباب سیرک بیانه کوره ۵۸۰ سال میلادیسنده فخر کائنات افندمنز اون یاشنده ایکن وقوعه کلمش و طقوز سنه دوام ایشدر . ایام فجار ایکدر . بری فجار اول کونلریدرکه اوچ کوندر . بونده طرفین هر سنه برر کون طوپلانور و براز محاوره دن صکره صاح اولور لردی . دیکری فجار ثانی کونلریدرکه بش کوندر . عام فیلدن اون دوت سنه صکره و بعثت نبویه دن یکر می آلتی سنه اول وقوع بولمشدر . سببی بنی کنانه دن براص بن قیس الضمری نام شخص شریک بنی هوازن اشرافدن عروه بن عتبه یی قتل ایتمسی اولمشدر . بنی هوازن او شخص شریک قتلنه تنزل ایتمیوب اشراف قریشدن برینی قتله قرار و یردیلر . فجار

رئيسی طرفندن طرد اولنمش واولاً طور سيناده کي کني سايه
وبعدہ جزيره العربيه وشام حواليسنه کيتمش ويول اوزرنده
بر صومعه اتخاذايتمش ايدى . بر مدت اوراده اقامت ايدوب
مارين وعابريني توحيدہ دعوت ايدر وعربلري عبادت اصنامدن
تسفيره چالشور ايدى [۱]. اوروپالولرک فکرنجه ايشته بوذات
عربستانده نشر ايتديرک ايچون فکرتوحيدى حضرت محمد
عليه السلامه تعليم ايتشدرد .

آنجق اويله اون ايکي اون اوچ ياشنده بر چوجق ايله
توحيد و تثليث کبي مسائل غامضه دن بحث ايديله ميه جکي
درکاردر . على الخصوص بووقعه برکاربان خلقنک مواجهه سنده
وقوعه کلهرک عنعنه سيله اسلافدن اخلافه نقل وکتب سيره درج
ايدلمش اولغله ، اويله بر مسئله دن بحث ايدلمش اولسيدى کاربان

[۱] سلمان فارسي قبل الاسلام بر مدت بحيرانک صومعه سنده تلمذ
ايتمش . بحيرا شاگردانندن مذهب نام ذات ايچون « انباء » عنوانيله
بر کتاب تأليف ايدوب بونده اولاد اسماعيلک قريبا مظهر هدايت
ربانيه اوله جقلرينه دائر بعض بحثلر يازمش . موى اليه مذهب دخي
آخر زمان پيغمبرينک برج ثورده وزهره نك مشتري ايله زخله
مقارتي وقتنده تولديني وبني اسماعيلي ارشاد ايدوب قريبا اوامرنده قوت
حاصل اوله جغني بحيراندن روايت ايدلمش . هجرتک برنجي عصرنده
علماء مسيحيه دن يعقوب بن اسحاق الکندي « الجواب على البرهان »
نام کتابنده بحيرانک اوصاف حسنه سندن وفضائل وکمالانندن بحث
ايدلشدرد (صراآت العبر) .

حضرت محمد علیه السلامه مشاهده ایلدی .

ابوطالب بن اسمنی واحوال سائره سنی تدقیق ایتدی
 و آلدینی مساعده اوزرینه قیص سعادت براز بر طرف ایدرک
 ظهر مبارکنده یارم الما جسماتده ات بنی کبی بر شکل لطیفده
 اولان مهر نبوتی کوردی و کمال ادب واحترام ایله اوپدی
 و دیدی که : یا ابا طالب بو چوجغک شانی بیوکدره ؛ شام یهودیلری
 ایچنده اوصافی بیلور و علامتیرینی طانور کاهنلر واردر ؛
 کوررلرسه حقنده اهانت ایدرلر ؛ بنی دیکلرسه کز شامه قدر
 کیتمیوب ایشکزی بوراده بتوره رک همان عودت ایدیکر .

ابوطالب بحیرانک سوزینی طوتدی و مانلی بصرا ده صاتوب
 عودت ایتدی . بر روایتدهده چوجنی بر جماعت ایله مکیه
 کونرددی ، کندیسیده شامه کیدوب معامله سنی ا کمال ایتدی .
 فرنک مورخلری بو وقعینی بشقه صورتله نقل و تأویل
 ایدرلر . اوزمانلر ممالک نصرانیه نک همان هر طرفده توحیددن
 تالیته عدول ایدلمکله « آریوس » نامنده کی راهبک طرفدارانی
 مذهب توحیدی صورت خفیهده محافظه ایتمکده ایدیلر .
 بونلر حضرت عیسانک لاهوتیتی انکار و آکا « الاله » تسمیه سی
 جائز اولیوب « کله » اطلاق اولنه جغنی و مریم والدۀ ناسوت
 اولدیفنی ادعا ایدرلردی . بحیرا دخی عالم و فاضل و علوم فلکیه یه
 واقف بر ذات اولوب آریوس مذهبنده بولندیغنی و حضرت
 عیسانک الوهیتی انکار ایلدیکی جهتله بولندیغنی کینسانک

اکمال ایله اون اوچنه باصدیغنده [۱] ابو طالب قافله ایله شام سفرینه حاضر لایوب آنی کتورمک ایستمدی . لکن عمجه سنک آیریانی چوق مشکل کلدیکندن دوه سنک یولارینی طوتدی . «ای عمم ! بنی بوملککنده کیمه برائوب کیدیورسین ؟ خوش نه پدرم ، نه والدم ، نده بر مشفق وار ، دیدی . ابوطالب بو سوزدن تأثر ایدهرک برابر کوتوره چکنه سوز ویردی . برادرلری وهمشیره لری «اون ایکی یاشنده کی بر چوجنی سفره کوتورمک مناسبمیدر ؟ آنک بدن لطیفی شمسک حرارتنه تحمل ایدرمی ؟» دیدیلر . ابوطالب ینه ترده دوشدی . براقوب کیمک جهتی ترجیح اتمک ایستدی . بعده اول حضرتک بر گوشه یه چکیلوب اغلامقده اولدیغنی کوردی ، کندی فراقی سببیه اغلادیغنی اکلا نیجه بردها یانندن آرمیه جغه قسم ایتمدی . سفره برابر آلوب کیتدی .

شام ولایتده بصرا بلده سنه آتی میل مسافده کفر نام موقعه کائن عبدالقیس معبدینک قارشوسنه ایندیلر . بو معبده «بحیرا» نامیله معروف زاهد و مزوی بر راهب اقامت ایتمکده ایدی که کنیه سی «ابوعداس» . لقبی «جرجی بن اسکندر» در . [۲] بحیرا خاتم الانبیا حقنده کتب مقدسه کوردیکی علائمی

[۱] علی روایة ولادتندن اون ایکی ییل ، ایکی آی ، اون کون کچدکدن صکره .

[۲] خرستیانلر بئنده جرجیس ویا سرجیس ویا فلیکس یاد اولنور . مؤخرأ سرجیوس یا عشلردر . بر روایتده پدرینک اسمی یونس عبدالشعلی ایدی .

بونك اوزرينه اول حضرتك باشنى ، يوزىنى اوپدى ،
بيوتنى قوقلادى . ابوطالبك انسه تسليم ايتدى . « بن
عالمده بوندىن لطيف رايحه ، بوندىن كوزل يوز كورمدم »
ديدى .

عبدالمطلب وفات ايتدكن صكره مكده حجون نام مقبره يه
دفن ايتديلر . ام ايمن دن روايت اولنديغنه كوره اول حضرت
اغلايه رق عبدالمطلب جنازه سنى تعقيب ايدردى . چوق وقتلر
صكره اول حضرتدن « جديكز عبدالمطلب وفاتنى خاطرلار -
ميسكر ؟ » ديه صورديلر . « اوت ! خاطرلارم » ديه جواب
ويردى .

كسرى نوشيروان ايله مشهور حاتم طائى ده بو ييل وفات
ايتدى .

۱۸۶ . ابوطالبك حمايه سى . — ابوطالب عاقل ، فطين ،
عاليجناب برذات ايدى . فقير وكثيرالعيال ايديسه ده اصالتى
وعلو جنابى حسيله بين القریش . مظهر احترام اولمقده ورفاده
خدمتيله اشتغال اتمكده ايدى . حضرت محمد آنك نزدنده
اك كوزل عرب اصولنده تربيه اولدى . ابوطالبك آكا محبتى
جمله سندن زياده اولوب برآن يانندن آرماز ايدى . ياننده
اولمادقجه او يومازدى . برابر ييوب ايجردى . هر نه آرزو
ايتسه همان اجرا ايلردى .

۱۸۷ . بصرى سياحتى . — اول حضرت اون ايگى ياشنى

عباسه دیدی که : سن خدمته الیقسین . لکن اولادک
چوققدر . آنلر ایله مشغول اولور ایکن بشقه سنه رعایتده
قصور ایدرسین .

ابو طالب ، اختیاره دیدی که : بن بو خدمته جمله دن زیاده
طالبم . فی الحقیقه مالم آزدرد ؛ لکن صد اقم جمله دن زیاده در . اختیار
جواب ویردی بو خدمته سن جمله سندن زیاده لایقسین . لکن
بن کن دیسیله استشاره ایتمکسزین بوایشه قرار ویرم . بر کره
آنکله استشاره ایدلم . عمیلرینک هانکیسنی اختیار ایدرسه
زده آنی ترجیح ایدرز .

اختیار ، چوجنی چاغردی « عمیلر کدن هانکیسنی بابالغه
قبول ایدرسین ؟ » دیه صوردی . اوده قالقوب ابو طالبک
بیوننه صارلدی . عبدالمطلب « الحمد لله ! آنک انتخابی بنم انتخابمه
موافق کلدی » دیدی .

اختیار ، ابو طالبه دیدی که : یا ابا طالب ! بو چوجق آنا
بابا شفقتی کورمدی . آنک تربیه سیچون سنی دیگر اولادلریمه
ترجیح ایتدم . سن آکا دیگر لرندن دها قریب سین ! چونکه
آنک باباسیله ایکیگز بر آنادن سکز [۱] . اکر زمانسه یتشور
ومقتدر اولور سهک آکا اتباع ایت ومعاونتده قصور ایتمه .

---

[۱] برروایتده عبدالله ایله لابون قرداشی اولان زبیر بن عبدالمطلب
دخی طالب اولمش ایسه ده آتیلان قرعه ابوطالبه اصابت ایتدیکی کبی
چوجق دخی مخیر براغلدقده آنی ترجیح ایتشدر .

هیچ بر کیمسده وارمیدر؟ کوکلم شهادت ایدرکه او بیوک
بر حکمدار اوله جقدر (دیر ایدی . بر کون اول حضرتک
کندی مقامنده مربع نشین اولدیغنی عبدالمطلب کوردی .
«باقکز ! اوغلمک حرکات وسکناننده نه وقار وعظمت
واردر !» دیدی .

بووجهله آرهدن ایکی سنه کچوبده چوجق سکز یاشنه
واصل اولنجه اختیار اجلك تقرینی حس ایتدی . اک بیوک
اندیشهسی نجل نجینک خدمتی بالذات ایفا ایدهمیه چکی فکری
ایدی . اوغلرندن هربری چوجغک حفظ وحمایه سنی کندولرینه
تودیع ایمه سنی نیاز ایتدیلر . هربرینک برقصوری اولدیغیچون
آنلری رد ایتدی .

ابولهبه دیدی که : سنک ثروت وسامانک وعزواقبالک
واردر . لکن قلبک سرد ، مرحمتک آزدر . چوجق ایسه
یتیمدر ، قلبی مجروح ، خاطری منکسردر . سنک اوضاع
واطوارکدن مضطرب اولور .

حمزه یه دیدی که : سن اکا جمله دن زیاده معاونت ومظاهرت
ایدرسین . لکن هنوز اولادک یوقدر . اولادی اولیان اولاد
تربیه سنی بیلمز ، رعایتده قصور ایدر . علی الخصوص صید
وشکاری سوسرسین . اویله شیلرله اشتغال ایدر ایکن آنک
تربیه سنده اهمال ایدرسین [۱] .

[۱] حمزه نك اول حضرتدن ایکی یاش بیوک اولسنه نظراً بوروایت
براز غریب کورنمکده در .

ایت « (بحق هذا الغلام اسقنا غيثا مغيثا دائما هاطلا) ديه دعا
 ايتدی . آرادن بر ساعت کچمکسزین کوک یوزی بلوطلرله
 قپاندی ، اوله بر یاغمور یاغدی که بیت شریفی کوتوره جکندن
 قورقلدی . صنادید قریشدن عبدالله بن جدعان وشهاب بن مغیره
 عبدالمطلبی تبریک وتشکر ایتدیلر . بو خصوصده نیجه شعرلر
 سویلدیلر . ابو طالب دخی « شعر لامی » دینلن قصیده سنده
 بووقه یه اشارت ایدرک « وایض یستسقی الغمام بو جهه »
 (بر کریم در که نوردن پارلاق اولان وجه سعادتلری حرمتنه جناب
 حقدن یاغمورلر استرحام ایدیلور) دیمشدر . ایلروده بو قصیده دن
 بحث اولنه جقدر .

عبدالمطلب شو کچوک یتیمی چوق سور وجمله اولادندن
 دها عزیز طوتاردی . کندسیسی خدمتمنده دقیقه فوت ایتدیکی
 کبی حقدنه اجرای تقید اتمه لرینی سویلر وقبیله لری ایچنده
 آندن قیمتدار برشی اولمادیغنی تکرار ایلردی . محمدن بشقه
 کیمسه کندوسنی او یانديره ماز ، یالکز ایکن بشقه سی یانسه
 کیره مز ، یرینه اوتوره ماز ایدی . حتی قریش مجلسنده
 اختیاره مخصوص بر مقام معین اولوب سائر اکابر قریش
 اطرافنده اوتورلردی . آنک یرینه بشقه سی آباق باصمزدی .
 لکن اول حضرت بلا تکلف کلور ، اوتورردی ؛ بری آنی منع
 ایده جک اولسه « دعوا ابني ! فوالله ، ان له شأنا عظيما » (او غلمه
 ایلشمه یکر ؛ والله ! آنک شانی بیوکدر ؛ آنک آئنده اولان

بن حارثیه تزویج ابتدی. آندن اسامه بن زید رضی الله عنهما
تولد ایلدی. ام ایمن یوم احدده اهل اسلامک مجروحلرینی
تداوی ایدر و مجاهدلرینه صو ویرر ایدی. وفاتی ارتحال
نیویدن صکره در.

۱۸۵. عبدالمطلب حمایه سی ووفاتی. — حضرت محمدعلیه
السلام افدمز ابوینندن یتیم قالمغله جدی عبدالمطلب آنی حضانه
وتربیه سنه آلدی. او وقتلر عبدالمطلب عصر دیده بر پیر محترم
ایدی. حضرت محمدی کورد کجه اک کوچک واک سوکیلی اوغلی
عبداللهی یکیدن دنیا یه کلش ظن ایدردی. آنک قدر و شرفنی
میلور و تقدیر ایلردی. ایلروده بیوک بر ذات اوله جغنی حس
ایدردی.

بو صروده ایرانیلرک همت و معاوتیلله سیف بن ذی یزن
یعن حکومت حمیریه سنی احیا ایتمش واجدادینک تحتنه اوتورمش
ایدی. عبدالمطلب سیفی تبریک و تهنیه ایچون یمنه کیتمش و عودت
ایتمش ایدی. عودتنده مکده عظیم بر قور اقلق اولدی ایکنجی
سنه یاغمور سزلق دوام ایتدی. حضرت مصطفای میدانه
چیقار مسنی اوغلی ابو طالبه امر ایتدی. جبل ابی قیسسه
چیقديلر. قریش ارقه سندن کلدی. عبدالمطلب کعبه یه توجه
ایتدی. چوجنی انه آلدی. سما یه طوغری قالدیردی « یارب!
شو چوجق حقیچون! » دیدی. ایکنجی و اوچنجی دفعه ینه
قالدیردی « یارب! شو چوجق حقیچون بزه یاغمور احسان

بعضاً کلوردی . عقلی باشنہ کلدکجہ اول حضرتک یوزینہ باقار
و برطاقم ایات او قوردی « هر دیری اولور ، هر یکی اسکیا شور .
بن اولور سہم غم یمیم ؛ چونکہ نامم باقیدر ، بویله بر خیر خلف
براقیورم ! » دیرک وفات ایتدی .

بوندن همان یارم عصر صکرہ ہجرت سنہ سنہ اول
حضرت بنی عدی حصارینہ کلنجہ نظر ایتدی ، اورالری
طانییدی ، « چوجقلرلہ بو حصارک اوزرینہ چیقاردق » دیدی
و والدہ سیلہ واقع اولان احوالی حکایہ ایتدی . ابوا نام محلہ
واصل اولدقلرندہ بر طاش بیغنی کوردیلر . بوراسی رسول
اکرمک والدہ سنک قبریدر دیوب اورایہ ایندیلر . اول حضرت
« والدہ مہ نہ معاملہ ایدلدیکنی بیسلہ یدم » دیہ اغلادی ؛ اصحاب
گرام دخی برابر اغلادیلر .

والدہ سنک وفاتندن صکرہ ام ایمن چوجنی آلوب مکہ یہ
کتوردی . عبدالمطلبہ تسلیم ایدرک تربیہ سیلہ اشتغال ایتدی .
دائماً « بو چوجقلدہ قریشک صباحتی ، یثربک ملاحتی ، بنی
سعدک فصاحتی جمع اولمشدر » دیہ مدح و ثنا سنده بولنوردی .
حضرت پیغمبر دخی « انت امی بعد امی » (آنامدن صکرہ
بنم آنام سین) دیہ آنی تلطیف بنورردی .

فیخر کائنات افدمز حضرت خدیجہ ایلہ تزوجدن صکرہ
ام ایمنی اعتاق ایتمشدر . ام ایمن اول امرده عبدالله حبشی یہ
وارمش ایدی . آنک وفاتندہ حضرت پیغمبر آنی اوغلانی زید

برروایت کوره حلیمه زوجیه برابر مسلم اولمشرا ایدی.
ابوبکر و عمر رضی الله عنهما، زمان خلافتلرنده اکا اکرام
ایتدیلر.

۱۸۴. والدهسی آمنه نك وفاتی (ام ایمن) . — حلیمه
اول حضرتی آمنه یه تسلیم ایتدکن صکره «ام ایمن برکه بنت
ثعلبه» نامنده پدرندن موروث جاریه حبشیه آکا خدمت
ایدردی . لوازمی ده عبدالمطلب تدارک ایلردی . آتی یاشنه
کیرنجه آمنه چوجنی آلوب ام ایمن ایله برابر یتریده بولسان
طایبی زاده لری بنی عدی بن نجار خزرچینک یانسه کوتوردی .
یتره ایکی کونلک مسافه ده اولوب عبداللهک مدفون اولدیغی
«دارالناغه» نام محله بر آی قدرسا کن اولدی . چوجق اوراده
صوده یوزمک اوگردی . حدیث شریفده «واحسنتم العوم
فی بئر بنی نجار وکان قوم من اليهود ينظرون الی» (بنی نجار
صوینده کوزل یوزردم . یهودیلردن بر طاقلری بکا باقارلردی)
بیورلمشدر . فی الحقیقه ام ایمندن مرویدرکه : برکون بنی نجار
صوینده مدینه چوجقلریله یوزمکه کیرمشلردی . ظهرنده
مهر نبوت ظاهر اولدی . یهودیلردن بمضلری آنی کوروب
بربرینه کوستردیلر . «بو چوجق آخر زمان پیغمبری اولسه
کرکدر» دیدیلر . ام ایمن ایشتدیکنی والدهسنه خکایه ایتدی .
بعده آمنه اورادن قالقوب مکّه یه متوجهاً حرکت ایتدی .
(ابوا) نام محله کلنجه خسته لندی . بعضاً عقلی باشندن کیدر .

دیدک . اوده قبول ایتمکه آلوب قبیله مزه کلدک .
 چوجق درت یاشنه وارنجیه دکن حلیمه نك یاننده قالدی .
 لکن آنده کوردکاری بعض احوال غریبه دن [۱] دهشتلندیلر .
 حتی حلیمه چوجغه احتمال جنون عارض اولور دیه قورقدی .
 ابو ذؤب « والله ! اگا هیچ برالم و ضرر اصابت ایتمک و جنون
 عارض اولمق احتمالی یوقدر » دیه جواب ویرمش ایسه ده
 حلیمه ینه برکاهنه کورتوردی کوستردی . نهایت حارث دخی وهمه
 دوشمکه « یا حلیمه ! بز بو چوجنی وقتیه والده سنه تسلیم
 ایتلی یز » دیه وقوع بولان تکلیفی اوزرینه حلیمه چوجنی
 والده سی آمنه یه اعاده ایتدی .

حضرت پیغمبرک حلیمه دن رضاعاً قرداشلری عبدالله
 (حمزه) وانیسه وجدامه (شیا پدر . شیا آنک تربیه سنده والده
 سنه معاونت ایدردی . حنین کونی اسیر دوشمکه « بن
 پیغمبرکزک قز قرداشی بم » دیه کندنی بیلیدردی . حضور
 نبوی یه کلدکرنده آنی اغنا ایلدی .

حضرت خدیجه ایله تزوجدن صکره حلیمه کلوب فقر
 و احتیاجندن و مملکتک قحطندن شکایت ایتدی . اول حضرت
 آنی خدیجه یه اعلام ایلدی . خدیجه بر دوه و قرق قیون
 احسان ایتدی .

[۱] بو احوال دن بری شق صدر مسئله سیدرکه مفصلات سیرده

کوزل برقادین کوردوم. «اهلا وسهلا! یا حلیمه!» دیرهک بنی لطف ایله استقبال ایتدی و چوجنک اولدینی اوطیه کوتوردی. بیاض صوفدن برلباسه صارلمش، مسک رایحه سی کلیوردی. یوزنده یشیل برحریر وار ایدی. کوزلری اویقوده ایدی. یوزینی آچدم، آفتاب کبی منور بر جمال کوردوم. چوجغه ازجان و دل میل ایتدم. اودرجه میل حاصل اولدی که طمارلرمدن مملریمه سود کلکه باشلادی. الیمی (و بر روایتده مہمی) کوکسنه قویدم. او یاندی بکا نظر و تبسم ایتدی. اوقدر کوزل چوجق کورمه مش ایدم. قوجاغمه آلم. صاغ مہمی و یردم امکه باشلادی. اوغلم حمزه یه ده صول مہمی و یردم. آنک یوزینه باقدقجه سرورمدن کندمی ضبط ایده مزدوم. عبدالمطلب «مژده یا حلیمه! قبیلک ایچنده سنک نائل اولدیغک دولت کیمسه یه میسر اولمادی» دیدی. آمنه بکا نیجه وصیتلر ایتدی. چوجنی آلب منزله عودت ایتدم. بوندن صکره خانه مزه برکت کلدی. جناب حق مبدولیت احسان ایتدی.

ینه حلیمه دیورکه: اول حضرتک مدت رضاعنده رفاه ایله وقت کچیردک. ایکی یاشنه کیرنجه سوددن کسوب زوجم ایله برابر آمنه یه تسایم ایچون کوتوردک. لکن آیرلمسی بزم پک کوچ کلیوردی. آمنه یه «مکنک هواسی سیجا قدر، و بادنده قورقیلور. چوجق یولدن کلدی. احتمالک مزاجنه بر انحراف طاری اولور. اجازت و یرده بر مدت دها بزده قالسون»

بنی مخزوم کبی اشراف واغنیانک چوجقلربی آدیله . بن پک
 محزون اولدم . بوسره ده قارشیمه هیبتلی ومحترم برذات چیقدی .
 «رضیع آلمش قادین قالدیمی ؟» دیه صوردی . «بوکیمدر؟»
 دیدم . «قریشک رئیس عبدالمطلبدر» دیدیلر . حضورینه
 واردم ، آداب ایله سلام ویردم . «سن کیمسین ؟» دیدی .
 «بنی سعد دئم» دیدم . «اسمک نه در ؟» دیدی . «حلیمه در»
 دیدم . «بخ بخ خصلتان حسناتان سعد وحلم فیهما عز الدهر وعز
 الابد» (یا حلیمه سنده ایکی خصات وار : بری سعد، دیکری
 حلم در؛ دنیا و آخرتک عزتی بو ایکی خصتسه در . نم یتیم بر
 چوجغم وار . بنی سعد خاتونلرینه عرض ایتدم . باباسی اولما-
 دیغیچون آندن نه استفاده ایده جکز ؟ دیه قبول ایتدیله . سن
 قبول ایت بلکه برفائده کوررسین) دیدی . «مساعده بیوریکز
 زوجله استشاره ایدیم» دیدم . «سن بیلورسین» دیدی .
 استشاره ایتدم . قرنداشمک اوغلی «بنی سعد قادیلری هپ
 برر اغنیا چوجغنی آدیله ، سز بریتیمی آوب باشکزه بلامی
 ایده جکسکز؟» دیدی . زوجم «هایدی! وار قبول ایت . بلکه
 خیر بونده در» دیدی . نم قلمه ده تزلزل کلدی . لکن «بنی
 سعد قیزلری هپ برر اولاد ایله کیتسونلر ، بن الی بوش کیده م ،
 علی الخصوص چوجغک باباسی یوغیسه عبدالمطلب کبی دده سی
 وار» دیدم وعبدالمطلبه قبول ایده جکمی سویلدم . ممنون اولدی .
 خیر ایله دعا ایتدی . بنی آمنه نک اوینه کوتوردی . غایت

وارضاع کلمتيله اشتغال ايتمهرك ؛ فراغ بال ايله منحصرأ
 زوجلرينك امورينه باقارلر وچوق اولاد يتشديرهچك قوتى
 محافظه ايدرلردى . هرسنه ايلك و صوك بهارلرده اطرافدن
 و على الخصوص آب وهواسى معروف اولان بنى سعد بن بكر
 قبيله سندن قادينلر كلورلر، اغنيا و اشرافك چوجقلرينى آلوب
 مسكنلرينه كوتوررلر و آنلردن انتفاع ايدرلردى . آمنه دخى
 يوطادته اتباعاً اوغلى حليمه يه ويردى . شويله كه اوسنه قریش
 ايجنده بيوك برقتلق اولمش، اوتلر آغاجلر قورومش، حيوانات
 تلف اولمش، انسانلر اضطرابه دوشمش ايدى . بنى سعددن
 برطاقم قادينلر اشراف مكه نك چوجقلرينى آلق ايجون مكه يه
 كلديلر . - حليمه دن مرويدر كه : بن دخى زوجم حارث ،
 ايله برابر يوله چيقدق . حضرت پيغمبر ايله سود امن اوغلم
 حمزه دخى يانمده اولوب مەمده سود اولمايغندن آغلاردى .
 بنى سعد قيزلى سرعت ايله مكه يه طوغرى كيتديلر . نم
 بر ضعيف مرکم وار ايدى ، آدينى آته ماز ايدى ضعيف
 ير دوه من وار ايدى كه بيك حيله ايله بر طامله سود
 آله ماز ايدك . قافله آرقه سندن دوشه قالقه كيديور ايدك .
 زوجم بكا « چاباق اول ! يتشه لم ، آنلر واروب اشرافك اولاديني
 آلورلر ، سن ما يوسأ عودت ايدرسين » دير ايدى . مرکبى نه
 قدر سورسه م قافله يه ايرشمك ممکن اولمازدى . بر بازار ايرتسى
 كوني مكه يه داخل اولدق . قبيله من قادينلرى اول واروب

اسدی، ثویبہ دن امش اولدقلرندن آنلرده اول حضرتك سود
 قرداشی اولمشلر ایدی . حضرت خدیجہ ایله تزوج ایتدکن
 صکره ثویبه خدیجہك اوینسه کلور کیدردی . اول حضرتده
 آکا اکرام ایدردی . هجرتدن صکره دخی یدی بیل هدایا
 دوام ایتدی . یدنجی بیله خیردن عودتنده خبر وفاتی واصل
 اولدی . وفاتنه اظهار اسف بیوردی . فتح مکده عجباً
 ثویبهك اقباسندن کیمسه قالمشیدر ، حقوقه رعایت ایدلم
 ديه صورتی . تحری ایتدیله . کیمسه سنی بوله مادیلر . اسلامنده
 اختلاف واردر . ابن منده آنی صحابیاتدن عد ایدیور .

عم النبي حمزه رضی الله عنه دخی ثویبه دن سود امش
 اولدیغندن رضاعاً قرداش اولمشلردر . حتی ایلروده حمزهك
 قزینی تزوج ایچون اول حضرته عرض ایتدکلرنده « بکاحلال
 اولماز ؛ چونکه سود قرداشمک قزیدر ؛ بی و آنک باباسنی
 ثویبه امررمشدر ، ديه جواب ویردی .

ثویبه دن صکره اول حضرتی ارضاع ایدن بی سعد
 قبیله سندن حارث بن عبدالعزی بن رفاعهك زوجته سی حلیمه
 بنت ابی ذؤبب عبدالله بن حارث بن شحنه اولمشدر . اهل مکه
 اوتدن بری چوجقلرینی بادیه عمرینه الشدیرمق ، آب وهوامی .
 کوزل یرلرده بیوتکم ایچون عشاردن بر سود آناه ویرمک
 عادت ایدی . بوصورتله زوجته لری دخی چوجق تربیه سیله

والغیوب» (بن کیتمدکجه سزه روح القدس کلز . وقچانکه کلور عالمی خطبه اوزرنده توبیسخ ایدر وکندیلکنندن سوبلمیوب بلکه کندویه ایشتدیریلان شیدن سزه سویلر وسزی حق ایله سیاست ایدر وسزه حوادث وغیوبی خبر ویرر) دیگر بر آیتده « ان ابن البشر ذاهب والبار اقلیط من بعده یحیی لکم الاسرار ویفسر لکم کل شیء وهو یشهد لی کما شهدت له فانی اجیئکم بالامثال وهو یأنیکم بالتأویل » (تحقیق انسان اوغلی کیدیجیدر و آندن صکره روح القدس سزه اسراری احیا ایدر واول بکا شهادت ایدر، بن آکا شهادت ایتدیکم کبی . تحقیق بن سزه امثال کتوردم، اوایسه سزه تأویل کتورر) دینلمشدر .

۱۸۳ . رضاعی (توبیه، حلیمه سعديه) . — فخر کائنات افندمن حضرت تلیخی اک اول والده سی اوج کون ویایدی کون قدر ارضاع ایتدی . لکن سودی کافی اولمادیغندن برمدت ابولهبک آزادلوسی [۱] « توبیه » ودرت ماه قدر دخی عبدالمطلبک دایه سی مروحه امزردی . توبیه نک اوغلی مسروح ایله سود قرداشی اولدیلر . ابوسلمه بن عبدالاسد مخزومی و عبدالله بن جحش ،

[۱] برروایتده ابولهب حضرت پیغمبرک ولادتق تشر ایتدیکنندن طولایی توبیه بی آزاد ایتمش وارضاعی امر ایلمش ایدی . لکن ابن اثیرک روایتده کوره اووقت اعتاق ایتک شوپله طورسون مؤخرأ حضرت خدیجه آنی اعتاق ایچون کندوسنه صائمنی تکلیف ایتدیکی حالده آنی ده قبول ایتمه مش وحضرت پیغمبرک هجرتندن صکره اعتاق ایتشدر .

احمد اسمی ، کتب انجیلیه ده روح القدس مضاسنه اولان
 « پراقايت » کله سنک مقابلی عد اولنوب انجیلک عربجه
 نسخهلرنده پراقلیت یرینه احمد اسمی استعمال و او بولده ترجمه
 اولنمشدر. حتی سورة صفک آتنجی آیتنده حضرت عیسی
 علی نبینا وعلیه السلامدن حکایة « واذقال عیسی ابن مریم یابنی
 اسرائیل انی رسول الله الیکم مصداقاً لما بین یدی من التواراة
 ومبشراً برسول یأتی من بعدی اسمه احمد » بیورلمشدر :
 « عیسی بن مریم بنی اسرائیله خطاباً دیدی که : یا بنی اسرائیل !
 بن جناب حق طرفندن سزه رسولم : بندن مقدم نازل اولان
 توراتی تصدیق ایدر و بندن صکره احمد اسمیله کله جک
 بیغمبری تبشیر ایلرم » دیمکدر .

فی الحقیقه یوحنا انجیلنک اون دردیجی بانک اون التنجی
 آیتنده « وانی سائل ابی ان یبعث الیکم الباراقلیط یكون معکم
 الی الابد » (وبن پدردن دیلرم اودخی الی الابد سزک ایله تمکن
 ایتک اوزره دیگر برتسلی ایدیجی یعنی حقیقت روحنی ویره -
 جکدر « یکرمی التنجی آیتنده « ان الباراقلیط روح الحق الذی
 یرسله ابی باسمی وهو یعلمکم بكل شیء » (لکن تسلی ایدیجی
 یعنی پدرک بنم اسممله کوندره جکی روح القدس سزه هر شیئی
 تعلیم ایده جکدر) دیگر بر آیتنده دخی « الباراقلیط لایحیثکم
 ماذهب و اذا جاء ونخ العالم علی الخطبة ولا یقول من تلقاء نفسه
 ولکنه نما یسمع به یکلکمکم ویسوسکم بالحق وینخبرکم بالحوادث

سنت ایتدیلمش اولدیغی بیان ایدیور .

شویله که : بین العرب برچوجغک ولادتندن اعتباراً یدنجی کونی « عقیقه » یعنی ختان جمعیتی اجرا اولنور و بو مناسبتله نوزاده براسم ویریلورایدی . فخر کائنات افندمن حضرتلرینک عقیقه جمعیتی مناسبتیه جدی عبدالمطلب بیوک برضیافت ویردی . کوزل بر قصیده سویلدی اول حضرتک ختانی اجرا ایتمکله بزابر « محمد » دیه آد قویدی ، « جناب حق سواده وارضده محمود ایلسون » دیه ابرازتمی ایلدی [۱] .

۱۸۲ . اسم جلیلی . — حضرت پیغمبرک پک چوق اسملری وار ایسهده الک مشهوری محمد واحمد اسملری در . بونلرک مأخذ اشتقاقی ثنا معناسنه « حمد » اولدیغندن پک چوق ثنا اولنمش معناسنی افاده ایدرلر .

دیگر السنه سامیهده وبالخاصه لسان عبرانی ده حمد کلمه سی آرزو ایتمک معناسنه کلور . او حالدده محمد آرزو اولنمش ، احمد الک زیاده آرزو اولنمش دیمک اولور .

عهد عتیق کتابلرنده « حمدا » کلمه سی واردرکه بومأخذدن آلنمش و بنی اسرائیل طرفندن « مسیح » معناسنده استعمال اولنمشدر .

---

[۱] بعض مورخلر حضرت پیغمبرک دیگر براسم ایله مسمی اولوب زمان بعثتده محمد اسمنی تخلص ایتدیکنی روایت ایتمکده لر ایسهده موثوق دکدر .

دم که تلاوت چوغاله ، صاحب هراوه ظاهر اوله . و نارفارس
سونه ، و ساوه وادیمی طاشه ، و ساوه کولی باه ، شام
آرتق سطیح ایچون شام دکدر . بنی ساساندن بیقیلان
شهشینلرک عدنججه اون درت ملک و ملکه کاور و ارتق
اوله جق اولور .

سطیح بو سوزی سویلیسه رک وفات ایتدی . عبدالمسیح
مداینه کلوب ایشتمدکلرینی نوشیروانه سویلیدی . نوشیروان
ایسه کندوسنک زمان سلطنتنده بر فئالق ظهورندن قورقتمده
ایدی . بو خبردن متسلی اولدی « بزم نسلمزدن اون درت
حکمدار کلوب کیدنجیه دکین نهار اولور » دیدی . نوشیروان دن
سکره کلن اکا سره ایسه ازوقنده بر برینی تمقیب ایدره رک
ایران مایکی اهل اسلام انه کچی و اون دردنجی ملک یزد
جرد حضرت عثمانک زمان خلافتنده فرار ایله مرو بلده سنده
اختفا ایتدی و بزدرک منجینک الله تلف اولدی .

۱۸۱ . ختانی و عقیقه جمعی — اهل سیردن بعضلری و از جمله
حاکم ، مستدرکه فخر کائنات انندمزرک مختوناً یعنی سنتلی ،
و مسروراً یعنی کویکی کسلمش طوغدیغنی وجدی عبدالمطلب
بونکله تفاخر ایدوب « بو اوغلمت شانی بیوک اوله جقدره
دیدیکنی روایت ایدرلر . ذهی ایسه بو خبرک صحتی انکار
ایتمکده در .

صاحب مواهب ، ولید بن عباسدن نقلاً عبدالمطلب طرفندن

ای شیخ فاضل وحلال مشکل، بر پیرک ومحترم بر جماعتک
 شیخی اولان همشیره زادهک شاه عجم طرفندن کوندرلمش
 اولسیله طاغ، دوز کیجه وکوندوز دیموب ویولرده کی مهالک
 ومخاطراتی قید ایتیموب فوق العاده سرعت ایله سکا کلدی .
 جمله بیلکیچلرک عاجز قالدینی امور عظیمه بی سندن صورتوب
 اوکرتمک ایستره دیمش .

سطیح کوزلرینی اچوب شو سوزلری سوبلدی :

« عبدالمسیح علی جبل مشیح، اتی الی سطیح . وقداوفی
 علی الضریح . بعثک ملک ساسان . لارتجاس الایوان وخمود
 النیران ورؤیا الموبدان . رأی ابلاصعابا . تقودخیلاعراباً . قد
 قطعت دجاة وانتشرت فی بلادها . یا عبدالمسیح اذا کثرت
 التلاوه وظهر صاحب الهراوه وخذت نارقارس وفاض وادی
 السماوه وغاضت بحیره ساوه . فلیس الشمام لسطیح شاماً .
 یملک منهم ملوک وملکات علی عدد الشرفات وکما هوآت آت »
 بوسوزلر قصص انبیاده شویله ترجمه ایدلمش :

« عبدالمسیح، سرعت ایله سطیحه کلدی . سطیح ایسه
 قبره کیرمک اوزرده در . سنی ملک ساسان کوندردی . سراینک
 صارصلمسی، آشکده نک سونمسی نهیه دلالت ایلدیکنی صوره یور .
 وبرده موبدانک کوردیکی رؤیانک تعبیرینی ایستیورکه رؤیاسنده
 برآلی سرکش دوه لر بر بلوک عرب آنلرینی یدرک دجله بی
 کچوب مملکتته طاغادینقی کورمشیدی . ای عبدمسیح ! اول

اوله جفتی موبداندن صورتی . موبدان « عربستانده بروقوعات
 اولسه کرکدر » جوابیه کچشدیردی . نوشیروان ایرانه تابع
 حیره ملکی نعمان بن منذر بن بر « عرافه » ایستدی . نعمان
 فراست و کهانقبیله معروف و عبیدالمسیح لقبیله ملقب « نعمان
 بن عمرو بن حساف بن بقیله الغسانی » بی ایرانک پایتختی
 اولان مداین شهرینه کوندردی . عبیدالمسیح ایسه اشبو علائم بر معنی
 ویره میوب شام جهتلرنده « جابه » دینلن محله سطیح نامنده
 بردایسی اولدیغی و بونلرک معناسنی آنجق آنک کشف اید .
 بیله جکنی سویلدی . نوشیروان عبیدالمسیحی سطیح کوندردی .
 کیتدیکنده سطیحی اولوم دوشکننده بولوب سالامنه جواب
 الهما دیغندن شو یولده غایت مؤثر بعض ایات سویامشدر :

اصم ام یسمع غطریف الیمین
 ام فارق ازلیم به شاد المن
 یا فاصل الخطة اعیت من ومن
 وکاشف الکربة الوجه الغضن
 اتاک شیخ الحی من آل سنن
 وامه من آل ذئب بن حجن
 نحملة و جناد تهوی من وچن
 حتی اتی غار الجأحی والفظن

« عجبایمک اولوسی صاغر میدر ، یوقسه ایشیدیورمی ؟
 یوقسه اولوب کیتدی ده بزلی بتون بتون مایوس ایتدیمی ؟

عبدالمطلبه خبر ویردی . حین وفاتنده عبدالله دها یکر می بش
 یاشنده بر نوجوان اولوب فخر کائنات افدمز رحم مادرده
 ایدی [۱]. وفاتندن عبدالمطلب پک متأز اولدی . صکره فخر
 کائنات افدمز دنیا به کلدکه عادتاً عبدالله عودت ایش قدر
 سویندی .

۱۸۰. لیلہ ولادتنده ظهوره کن علامم — کتب سیرده
 ولادت نبویه کیجه سنده نیجه علامم وقوعه کلدیکی مندرج درکه
 بعضاری شودر: او کیجه نک صباحی کعبه ده کی بتلرک یوز اوستنه
 یره دوشد کوری کورلمش . مشهور ایوان کسرانک [۲] اون درت
 شرفه سی صارصلمش . بیک ییلدن برو مجوسیلرک ایران
 حکومتمنده اصطخر آباد شهرنده یانمقده اولان آتشرلی سونمش .
 ممالک ایرانیه ده واقع ساوه کولی یره کچمش . بیک سنه دن
 بری صوبی کسلمش اولان سماوه دره سنه ده کی صولر فیضان
 ایدوب طاشمش . فرس قاضی القضاتی « موبدان » رؤیاسنده
 برطاقم سرت و سرکش دوه لرک بر بلوک عرب آتشرینی یده رک
 دجله یی کچوب عراق عجمه طاغلدقلرینی کورمش . کرک
 رؤیا و کرک علامم سائره بین العجم اهمیت کسب ایتدی .
 کسری نوشروان [۳] دوچار اضطراب اولدی . بونلرک نه به علامت

[۱] برروایتده عبدالله ولادت مصطفویه دن صکره وفات ایشدر .

[۲] ملوک ساسانیه دن « قبل الهجره ۲۴۲ » وفات ایدن شاپور
 طرفندن بنا اولنشدر .

[۳] ساسانیانک یکرمنجیسی در . اک اول کسری ناهنی آلمش
 و اخلافنه ترک ایشدر .

۱۷۸. مکان ولادتی . — اول حضرتک مولد مبارکی اولان محل حقنہ کی روایات ہب متحددر. حرم مکہ مدہ شعب بن ہاشم مدہ « محمد بن یوسف بزاز سرابی » دینمکله معروف اولان محلہ دنیایہ کلدی . مولد سعادتی اولان خانہ زقاق المولده بر گوشہ مدہ واقع اولوب ارثاً کندوسنہ انتقال ایتدی ، آنی عم زادہ سی عقیل بن ابی طالبہ ہب ایلدی . آندن صکرہ اولادی اقامت ایتدیلر نہایت حجاج بن یوسف ثقفینک برادری محمد بن یوسف صاندیلر . برروایتدہ مدہ عقیل بشقلرینہ صاتمیش وفتح مکہ کونی مشتریلرینک النہدہ بولمیش ایدی وتداول ایادی ایلہ ابن یوسفک النہ کچدی . ابن یوسف تبرکاً آنی « بیضا » نامندہ کی قصرینہ علاوہ ایلدی . دولت امویہ نک افولیلہ دولت عباسیہ نک ظہوری اوزرینہ ہارون رشیدک والدہ سی حیزران بیت الہی زیارتہ کلدیکنسہ مولد نبی اولان خانہ بی قصردن بالافراز برمسجد بنا ایتدی .

۱۷۹. پدری عبداللہک وفاتی . — آمنہ حاملہ اولدقن صکرہ عبدالمطلب اوغلی عبداللہی قافلہ ایلہ وتجارت طریقہ شامہ کوندرمش ایدی . قافلہ نک شامدن یثربہ عودتسہ مدہ عبداللہ خستہ لہرک اورادہ اقربالرینک نزدندہ قالدی . قافلہ مکہ کیہ مواصات ایدنجہ عبداللہک خستہ لغنی عبدالمطلبہ بیلدیردیلر . اودہ عبداللہی کتورمک ایچون بیوک اوغلی حارثی یثربہ کوندردی . حارثک یثربہ وصولندن اول عبداللہ وفات ایتمش ایدی ، کلوب

بوحالدين استفاديه قالمشديلىر . حضرت بيغمبرك فقر حائى
انكار نبوتنه وسيله عد ايتديلىر . قريشك بو فكر سخيفى
سورة زخرفك اوتوز برنجى آيتنده حكايه ايديلهرك « وقالوا
لولا نزل هذا القرآن على رجل من القريتين عظيم »
بيورلمشدركه : « اهل مكه، نه اوليدى بو قرآن ايكي بلده نك
بيوكلارندن بركيمسه يه انزال اولنه ايدى اديديلىر » ديمكدر .
يعنى اهل مكه نبوت ورسالتك اغنيايه ويريله چكى ظننده
بولنمه لريله مكه شهرندن وليد بن مغيره يه ، ياخود طائف
شهرندن عروة بن مسعود ثقفى يه انزال اولنمىنى تمنى ايدرلردى .
۱۷۷ . زمان ولادتى . — فيخر كائنات محمد مصطفى عليه اكل
التحيات اقدمز حضرتلرينك زمان ولادتى تعينده اقوال
عديده وارد اولمش ايسه ده صحى فيل ياننده يوم فيلدين اللى شوقدر
كون صكره [۱] بشيوز يتمش برنجى سال ميلاديسى نيساننك
يكر ميسنه مصادف شهر ربيع الاولك اون ايكنجى بازار ايرتمى
كيجه سى صباحه طوغرى عبدالله بن عبدالمطلب بن هاشم
بن عبدمناف بن قصى بن كلابك صابنندن ، آمنه بنت وهب
بن نوفل بن عبد العزى بن زهره بن كلابك فراشدن دنيا يه
كلدى .

[۱] اصحاب فيلك مكه اوكننده هلاكى مهرمك اون يدنجى بازار
كونى وقوع بولمشدر . بخت نصرك بيك اوچيوز اون التجى ، غلبه
اسكندر ك سكر يوز سكران ايكنجى ، كمر اوشر و انك قرنجى سنه سنه
مصادفدر .

طاهر دن رحم فاخره انتقال ایتکده ایدک . تا که خاندان جلیل
العنوانکی شرف و شان احاطه ایتدی ، بالجمله جبال وتلال
آنک دوننده قالدی . سن ظهور ایتدی که وقت روی زمین
مستغرق انوار هدایت اولدی . آفاق سنک نور وجهکله
استناره ایتدی . ایشنه بز بو حزمه ضیایه ایچنده یوریورز ،
بونور هدایت وطریق استقامتمده قطع مسافه ایدیورز .
فخر کائنات اقدمز حضرتارینک نسب سعادتلری بحث
مخصوصنده (۲۰ فقره) بر تفصیل بیان اولندیفدن بوراده خلاصه
دیرز که: هجرتدن تقریباً ۲۷۹۳ سنه اول ابراهیم واسماعیل علیهما
السلام طرفندن بنا اولنان بیت الملهک خدمتی فی الاصل بنی
اسماعیل یدنده ایکن جرهم قبیله سنه و بر آراق بنی خزاعه یه
کچمش ایدی . جدالنبی قصی موقع اقتداره کله رک که به نک
الختارلرینی خزاعه دن آلدی و بین القریش معتبر اولان مناصبی
ذاتنده جمع ایتدی (۲۲، ۲۳ فقره لر) . آنک ولادت نبویه دن
تقریباً طقسان سنه اول وقوع وفاتیه بو وظائف اولادواحفادی
بیننده تقسیم اولنمش ایه ده جدالنبی عبدالمطلب بئرزمنمک
صاحبی و قریشک رئیس ایدی . عالیجناب ومهمانواز بر ذات
اولوب ثروتنی بو اغورده صرف ایلدی . پدری عبدالله بن
عبدالمطلب ایه تجارت ایله مشغول اولوب عبدالمطلبک حیاتنده
یک کنج وفات ایتدیکندن مقام ریاسته کچمدی وحضرت
پیغمبره بیولک بر میراث بر اقمادی . ایشتمه مؤخرأ صنادید مکه

من قبلها طبت في الظلال وفي
 مستودع حين يخفض الورق
 ثم هبطت البلاد لابشر
 انت ولا مضفة ولا علق
 بل نطفة تركب السفين وقد
 الجم نسرأ واهله الفرق
 تنتقل من صلب الى رحم
 اذا مضى عالم بدا طبق
 حتى احتوى بيتك المهيمن في
 خندق علباء تحنها النطق
 وانت لما ظهرت اشرفت ال
 ارض وضائت بنورك الافق
 فمنحن في ذلك الضياء وفي ال
 نور وسبل الرشاد نخرق

مآلى: «ای رسول اکرم! حضرت آدم وحوانک جنتده یابراق
 ایله تستر ایتدکاری وقت سن اشجار جنتک کولسکه لرنده
 صدرکزین عز و اجلال اوله رق بر مقام عالیده و دیعه رحمانیه ایدک.
 آندن سوکره یروزینه هبوط ایتدک. لکن هنوز بشریت لباسنه
 بورونمه مش و مضغه و علقه حالنه کیرمه مش ایدک. بلکه قوم نوحک
 تمبدا ایتدیکی نسر آدلو صنم ایله آنک تمبدرینی طوفانک غرقاب ایتدیکی
 وقت سن بر نطفه اولدیغک حالدده سفینه نوحه راکب اولیوردک.
 بر عالم بودنیادن کچوب یرینه دیگر برسالاله کلدکجه سلن صلب

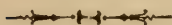
۱۷۶. نسب طاهر نبوی . — فخر کائنات علیه ا کمل التحیات
 افندمن حضرت تبری بین العرب اک اصیل و قدیم بر عائله ایچنده
 ظهور ایتشدر . سورۀ توبه نك ۱۳۹ نجی آیتنده « لقد جاء کم
 رسول من انفسکم » قول کریمتک فتح فایله اولان قرأتندنه
 بوکا اشارت واردر . بونی مؤید بر حدیث شریفده دخی
 « انا انفسکم نسباً و صهرآ و حسباً ؛ لیس فی آبائی من لدن آدم
 سفاح ؛ کلنا نکاح » وارد اولمشدرکه « بن نسب و صهر و حسب
 جهتيله سزک انفسکرم ؛ آمدن بری اب واجدادمده زنانن
 حاصل اولمش کیمسه اولمیوب جمله من نکاحدن حاصل اولمشز
 دیمکدر . بوحدیثی ابن مردویه روایت ایتشدر .

دیگر بر حدیث شریفده دخی « لم یلتق ابوای قط علی السفاح .
 لم یزل الله یتقانی من الاصلاب الطیبه الی الارحام الطاهره
 مصفی مهنبا . لانشعب شعبتان الا کنت فی خیرهما » وارد
 اولمشدرکه : « بنم آنام و بابام اصلا سفاح جاهلیت اوزره ملاقی
 اولمادی . حق تعالی بنی مصفی و مهنذب اولدیغ حالده اصلاب
 طیبه دن ارحام طاهره یه نقل ایده کلشدر . نه وقت اجدادمدن
 ایکی قول آیرلسه بن اک شرفلی و خیرلی طرفده بولنوردم »
 دیمکدر . بوحدیثی ابو نعیم ، ابن عباسدن روایت ایتشدر
 (مواهب) .

عم النبي عباس بن عبدالمطلب دخی حضرت بیغمبرک مدح
 وثناسی حقنده انشاد ایتدیکی برقصیدهده شویله سویلیور :

— مقصد اول —

(سیر نبویه بیاننده در)

(قسم اول)

ولادت نبویه دن هجرت مصطفویه به قدر الی اوج سنه لك
وقایعی حاویدر

— باب اول —

ولادت نبویه دن خدیجه ایله ازدواجنه قدر

(یکریمی بش سنه لك وقایعی حاویدر)

مندرجات : نسب طاهر نبوی — زمان ولادتی — مکان ولادتی —
پدری عبداللهک وفاتی — لیلۀ ولادتنده ظهوره کلن علامت —
ختانی و عتیقه جمعیتی — اسم جلیلعلری — رضاعی (ثویبه ، حلیمه)
سعدیه) — والدهسی آمنه نك وفاتی (ام ایمن) — عبدالمطلبک
حمایهسی و وفاتی — ابوالمالبک حمایهسی — بصری سیاحتی — فجار
حمایهسی — یمنه سفری — حلف الفضول

قسم اول دخی یدی بادر : باب اول ولادت نبویه دن
خدیجه ایله ازدواجنه قدر ، باب ثانی خدیجه ایله ازدواجندن
بعثت مصطفویه به قدر ، باب ثالث زمان بعثتدن حبش مهاجرتنه
قدر ، باب رابع حبش مهاجرتندن عمر ایله حمزدهك اسلامنه
قدر ، باب خامس عمر ایله حمزدهك اسلامندن ابو طالب ایله
خدیجه نك وفاتنه قدر ، باب سادس ابوطالب ایله خدیجه نك
وفاتندن برنجی عقبه بیعتنه قدر ، باب سابع برنجی عقبه
بیعتندن هجرت مصطفویه به قدر وقوعاتی حاویدر .

تاریخ دین اسلام

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

— ❖ دور اول ❖ —

❖ عصر رسول الله صلى الله عليه وسلم ❖

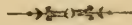
۱۷۵. تقسیم مسائل — تاریخ دین اسلام، منقسم اولدیغی ادواردن (۱ فقره) دور اول ، عصر رسول الله صلى الله عليه وسلمه عائد وایکی مقصدی حاویدر . مقصد اول شارع اعظم علیه اکمل التحیات وازکی التسلیمات افندمن حضر تدرینک سیر جلیله لرینی ؛ یعنی زمان ولادت سنیه لرندن داربقایه ارتحال بیورمه لرینه قدر بالجمله احوال ووقایعی حاکی ؛ مقصد ثانی ، شریعت جلیله مصطفویه نك ایکی رکن اصلیسی اولان قرآن عظیم الشان ایله سنت سنیه دن باحث در .

سیر جلیله احمدیه ایکی قسمه منقسم در . قسم اول ولادت نبویه دن هجرت محمدیه یه قدر اللی اوج سنه لك وقایعی حاوی ، قسم ثانی هجرت محمدیه دن ارتحال لرینه قدر اون سنه لك احوالی جامعدر .

مکتبہ امین

بن امین : سیدی شہری

خزینہ جلیہ مالہ حقوق مشاوری
مکتبہ ملکیہ و دارالفنون شاہانہ معلمین

تاریخ دہہ اسلام

جزء ۳ : جلد مکی

معارف نظارت جلیہ سنک ۵۰۷ نومرولی وفی ۵ جمادی الآخرہ
سنہ ۳۱۵ تاریخلو رخصتنامہ سیلہ طبع اولنمشدر

در سعادت

(عصر) مطبعہ سی — باب عالی جادہ سندہ نومرو ۴

۱۳۱۹

ایتمشدر . اعظم علماء اسلامیہ دندر . تفسیر ، حدیث ، فقہ ، تاریخ ، تراجم احوال ، ادبیات و سائر علوم و فنونہ دائر یوزی متجاوز تالیقاتی واردر . سیرنجی بہ دائر بر ایکی اثری اولدینی کبی اثار عتیقہ مصریہ حقندہ « الدلائل فی معرفۃ الاوائل » عنوانلی بر اثری ، سودان و حبش تاریخی ، تاریخ الخلفاسی اثار مشهورہ سندندر .

اوننجیسی قسطلانی (احمد بن علی) در . مصر علماسنک مشاہیرندن اولوب ۹۲۳ دە وفات ایتمشدر . سیر نبوی حقندہ کی « المواهب اللدنیہ بالمنح المحمدیہ » عنوانلو اثری مشهور اولوب ترکیه مزہ « معالم الیقین فی سیرة سید المرسلین » نامیلہ ترجمہ ایدلشدر . اون مقصد اوزرینه مراتب اولوب هر مقصدی نیجه غوامض و نکاتی محتویدر .

مقدمه سنک ایکی قسمی پیری زاده، اوچنجی قسمی برچوق علاوهر ایله مرحوم جودت پاشا طرفندن و تاریخک باشندن بر قسمی ده مرحوم صبحی پاشا طرفندن ترکیه یه و مقدمه سیله تاریخک بعض اقسامی اوروپا لسانلرینه ترجمه ایدلمشدر. غرناطه تاریخنه دائر اسپانیاده « اسکوریال » کتبخانه سنده بر اثری ودها سائر آثاری واردر .

یدنچیسلی ، مقریزی (تقی الدین احمد) در . ۷۶۴ ده مصرده طوغمش ، ۸۴۶ ده وفات ایتمشدر . مصرجه بعض مناصبده بولنمش و پک چوق تدقیقات تاریخیه اجرا ایتمشدر . تألیقاتی فرنگلر نزدنده پک معتبر اولوب اوروپا لسانلرینه ترجمه ایدلمشدر . کتاب المواعظ و الاعتبار بذکر الخطط و الآثار ، الشکوک فی معرفه الدول و الملوک ، اخبار قبط مصر عنوانلی اثر لری اثار معتبره و مشهوره سندندر ، دها سائر آباری واردر .

سکزنچیسلی ، ابن حجر عسقلانی (ابوالفضل شهاب الدین احمد بن علی) در . کبار محدثیندن و فقهای شافعیه نیک مشاهیر ندندر . ۷۷۳ ده مصرده طوغمش ، ۸۵۲ ده وفات ایتمشدر . اکثری علم حدیثه عائد اولتق اوزره یوز الیدن زیاده تألیفی واردر . « الاصابه فی تمییز الصحابه » عنوانلی اثری پک قیمتمدار اولوب آتی جلد اوزرینه قالدکوتده طبع اولنمشدر .

طقوزنجیسلی ، سیوطی (جلال الدین ابوالفضل عبدالرحمن ابن محمد) در . مصرده سیوط شهرنده تولدو ۹۱۱ ده وفات

مدرسالك ، دمشقده قاضيك ايتدكدن صكره ۶۸۱ ده مصرده وفات ايتمشدر . مشاهير مورخيندندر . مشاهير اسلامك ترجمه حالته دائر « وفيات الاعيان وانباء ابناء الزمان » عنوانلى اثرى باديء اشتهارى اولوب اوروبا لسانلرينه ترجمه ايدلمشدر .

التنجيسى ، ابن خلدون (ابوزيد عبدالرحمن بن محمد ابن خلدون حضرمى) در . جداعلاسى اولان خلدون حضرموت اهالىسندن اولوب اندلسك فتحى صره سنده اورايه هجرت ايتمش ، سلاله سندن بك چوق علما و مشاهير يتشمشدر . مؤحراً اشبيليه نك ايكنجى آفونس طرفندن ضبطى اوزرينه جدى تونس هجرت ايتمكله صاحب ترجمه ۷۳۲ ده اوراده تولد ايتمشدر . تونس ، جزاير ، فاس جهتلىرنده متعدد امورده استخدام اولديغى كى غرناطه يه سياحت ايتمش وقشاله حكمدار نصرانيسنك طابى اوزرينه اورايه كيدوپ فوق العاده حرمت كورمشدر . اشبيليه ده كى املاك موروثه سنك اعاده سى شرطيله اوراده اقامتى تكليف اولمش ايسه ده قبول ايتمه رك عودت ايتمشدر . مصرده جامع ازهرده خيلى وقت تدريس ايله مشغول اولديغى كى سلطان مصر ، برقوق طرفندن مالكى مذهبنده قاضى القضاة تعيين اولمش وشامك تيمورلنك طرفندن ضبطى صره سنده حرمت مظهر اولمش و ۸۰۶ ده وفات ايتمشدر . يدى جلد اوزرينه يازديغى تاريخى مشهور اولوب بونده التزام ايتديكى اصول انتقاد ومقدمه سنده سرد ايلديكى افكار حكيمانه ايله بين المورخين بر موقع ممتاز احراز ايلمشدر .

صکره ۵۴۴ ده مراکش ده وفات ایلمشدر . حدیثه دائر متعدد اثرلر یازدیغی کبی « الشفاء فی حقوق المصطفی » نام اثری بوکون اک معتبر آناردن معدوددر .

او چنجیسی ، ابوالفرج ابن الجوزی (جمال الدین حافظ عبدالرحمن بن ابی الحسن علی تمیمی) در . ۵۰۸ ده بغدادده طوغمش ، ۵۹۷ ده وفات ایتمشدر . علمای اسلامک اعاضمندن اولوب تفسیر وحدیثه وسائر علومه دائر یوزدن زیاده تألیفاتی واردر . « المنتظم فی تاریخ الامم » ، « الوفا فی فضائل المصطفی » نامنده کی اثرلری اک مشهورلر ننددر .

درنجیسی ، ابن اثیر (ابوالحسن عزالدین علی بن ابی الکرم) در . ۵۵۵ ده جزیره ابن عمرده تولد وبعده موصلده توطن ایتمش ، علمای عصرینک مشاهیرندن تعلم ایتمکدن صکره مطالعه و مباحثه ایله امرار عمر ایلمشدر . علم حدیثده و علم تاریخ وانسابده زماننک امامی ایدی . علم تاریخده « کامل » عنوانلو اثری اون ایکی جلد اوزرینه مرتب و خلقتدن ۶۲۸ سنهسی ختامته قدر کافه وقایعی حاوی اولوب بر اثر معتبر و مشهوردر . « اسد الغابه فی معرفه الصحابه » عنوانیله اصحاب نینک تراجم احوالی جامع و بش جلددن مرکب بر اثری ودها بعض آناری واردر .

بشنجیسی ، ابن خاکن (ابوالعباس شمس الدین احمد بن ابراهیم) در . بر مکیلر نسلنددر . ۶۰۸ ده اربل شهرنده طوغمش ، ام مؤید نيسابوريه نام عالمه دن اجازت آلمش ، بر چوق مدرسه لرده

واصل اولمامشدر . اثرنده کنندن اول کچن ارباب سیرک افاداتنی تصدیق ایله برابر آنلرده بولنمیان دیگر بر چوق معلومات اعطا ایتمکده در . لسائمه مترجم اولان تاریخی بو دکدر . بلکه « تاریخ جعفری » نامیله یازدینی مختصریدر .

۱۷۵ . — خلاصه . تاریخ دین اسلامک مأخذلری اولاً قرآن عظیم الشان ، ثانیاً سنن نبویه بی حاوی اولان کتب سته صحیحه ، ثالثاً سیره دائر کتب اربعه در . عباسیلردن صکره یازیلان آثارده بالطبع یکی برشی بولنه میه جغندن اشبوماخذلردن اخذ واستنباط اولمشدر . سیر نبویه و تاریخ اسلامه دائر متأخرین طرفدن یازیلان آثار لایعد ولا یحصی اولوب آنلرک اک مشهورلری بوجه آتی بیان اولنور .

برنجیسی ، مسعودی (ابوالحسین علی ابن الحسین بن علی) در . عبدالله بن مسعود نسلنددر . بغدادده تولد ، مصرده اقامت ایتمش ، هند وچینه سیاحتدن صکره ۳۴۶ ده وفات ایلمشدر . « اخبار الزمان » عنوانیله یکریمی جلددن مرکب بیوک بر تاریخی اولوب بونی « الاوسط » عنوانیله خلاصه ایتمشدر . پک چوق آناری وار ایسه ده « مروج الذهب » عنوانلو اثری مشهور اولوب اورویا لسانلرینه ترجمه ایلدلمشدر .

ایکنجیسی ، قاضی عیاض (ابوالفضل قاضی عیاض بن موسی الیحصی) در . مشاهیر محدثین و ادبانددر . ۴۷۶ ده سپته ده طوغمش ، قرطبه ده وسائر مراکز علومده تحصیل ایتمش ، برمدت

واقدی یہ شہرت و معروفیت و یرن کاتبی ابن سعد در کہ
 «کاتب الواقدی» نامیلہ معروفدر . ابن سعد ذکاوت و درایتیلہ
 برابر صادق بر ذات اولوب استادینک متروکات قلمیہ سنہ
 وارث اولدقدن صکرہ اون بش جلد اوزرینہ مکمل بر اثر
 میدانہ کتورمشدر . بونده حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم
 اقدمزک احوال جلیله سنندن ، اصحاب کرامندن ، کنندی
 زمانہ قدر خلفانک تاریخندن بحث اولنمشدر . برنجی جلدندہ
 سیر نبویہ ایله برابر بدر محاربه سنندہ حاضر بولنان اصحاب
 کرامک تراجم احوالی مندرجدر . بو اثرده کی وقایع ، تاریخہ
 نسبتله فصللرہ آیرلمش وهر وقعه متفرق بر صورتده یازیلہرق
 حضرت پیغمبرہ قدر اولان راویلرک اسامیسی متسلسلاً درج
 ایدلمشدر . روایتلر بیندہ مخالفت وارایسه اوده کوستریلہرک
 هانکیسی دها موثوق اولدینی بیان اولنمشدر .

دردنجیسی ، طبری (ابو جعفر محمد بن جریر الطبری) در .
 مشاہیر مورخیندن اولوب تفسیر و حدیثده و علوم سائرده
 ید طولاسی وار ایدی ، زماننک ائمہ سنندن معدوددر . ۲۲۴
 سنہ ہجر یہ سنندہ طبرستانک آمل شہرندہ تولد و ۳۱۰ سنہ سنندہ
 بغدادده وفات ایتمشدر . اکثر علومه متعلق تألیفاتی اولوب
 اک مشہوری تفسیری ایله (تاریخ طبری) نام اثریدر کہ خلقت
 عالمندن ۳۰۰ تاریخنہ قدر وقایعی حاویدر . بونده سیر نبویہ دن
 و فتوحات اسلامیہ دن بحث ایتمکده ایسده قسیم اعظمی زمانمزہ

بوندن بشقه آنلرک آثارنده عرب قدیمه نک احوال ووقایعی مندرج اولوب بو وقایعه دائر اشعاردن مستشهداتی دخی حاویدر . ابن هشام نحاتدن اولغله مستشهداتی حقهده تحقیقات مکمله اجرا ایتشدر .

اوچنجیسی ، واقدی (ابو عبدالله محمد بن عمر بن واقد - المدنی) در . مشاهیر اهل سیردن اولوب ۱۳۰ سال هجریسند مدینه منورهده تولد ایتمش ایسهده عباسیلرک سراینده یشامش ، یازمش ، آنلرک نزدنده وعلی الخصوص مأمون زماننده پک زیاده اعتبار قزانمشدر . ابن هشامک معاصری اولوب آندن التی سنه اول ۲۰۷ سنهسنده بغدادده وفات ایتشدر . ترتیبده مؤخر ذکر ایدلمسی ۲۵۰ سنهسنده وفات ایدن کاتبنه نسبتله معروف اولمسندن ناشیدر . واقدی ، مالک ابن انس وثورى کبی مشاهیردن تحصیل و استماع ایدوب مأمون طرفدن بغدادک (عسکر مهدی - رصافه) دینان جانب شرقیسی قاضیلکنه نصب اولنمش ایدی . وفاتنده یوز یکرمی دوه یوکی کتابی قالدیغی مرویدر . فتوحه دائر برقاچ کتابی واردر . کتابالرده نام اثرنده دعواى نبوت ایدن طلیحه بن خویند الازدی ایله مسیلمة الکذاب و سائرهنک خروجندن وعربک ارتدادندن بحث ایتمکدهدر . پک چوق آناری وار ایسهده شکل اصلیسى ایله زمانمزه قدر یتشن « المغازی » نام اثریدر ، که غزوات نبویهدن بحث ایتمکدهدر [۱] .

[۱] بواثرک برقمی قالدکوتهدده طبع اولنشدر .

عمرک اهداسندن و دیگر بعض وقعاتدن ، التجی قسمنده معراج نبویدن ، یثرب اهاالیسندن التی کشینک اهداسندن ، عقبه موقعنده ایکی دفعه ملاقاتلرندن ، بیعت اخذ ایدلسندن ، هجرت نبویهدن ودها نیجه وقایعدن باخدر .

اسلامک اشبو وقایع اولیه سی حقنده کی شهادت موثوق و معتمددر . ابن اسحاق ایله حضرت پیغمبر بیننده یالکز ایکی ویا اوچ راوی بولنوب دائماً اسملری ذکر و تعداد اولنور . از جمله بعثت نبویه حقنده کی حدیثی ابن اسحاق زهریدن ، زهری عروه دن ، عروه ام المؤمنین عائشه رضی الله عنہان روایت ایتمکده در . و کذا ارتحال نبی نبی حضرت عائشه عیب اللہه ، اوده زهری به ، اوده یعقوب بن عقبه به سویلمش ، ابن اسحاق ده یعقوبدن استماع ایتمدر . ایشته بو وجهله واسطه لک عددی قلیل اولدیغندن روایاتده خطا احتمالی آذر .

بو وجهله ابن اسحاق ایله ابن هشام حضرت فخر کائنات افسدمزه دائر وقایعک هیچ برینی اہمال ایتمہرک ماخذلریله برابر بیان ایدیورلر . روایاتده مخالفت وار ایسه آنی ده کوستریورلر . بونلرک روایاتده مبالغه عجمانه اولیوب هپ حقیقتدر . آنلرک دین اسلامه اولان محبت و ارتباطلری آنلری ادیان سائرہ رؤسای روحانیه سی کبی تغیر حقیقته دکل بلکه تحری حقیقته سوق ایلمشدر . جناب حق راضی اولسون ، سعیلرینی مشکور ایلسون .

علما طرفندن شرح و تحشیه ایدلمش و بوکون اوروپا حکما
و علماسنک نزدنده دخی بر موقع مستنا احراز ایدرک اوروپا
لسانلرینه ترجمه ایدلمشدر. آنلر نظرندده بودرجه مظهر رغبت
اولسی قدم و موثوقیتی ایله برابر شمیدیکی کتابلر قدر مرتب
و منتظم اولمسیدر .

ابن هشام، متی زیاد بن عبدالله البقائجدن او قوش اوده
بالذات ابن اسحاقدن استماع ایللمشدر . ابن هشام کتابنک
مقدمه سنده بیان ایتدیکی وجهله ابن اسحاقک اثرندن حضرت
پیغمبره تعلقی اولیان مقدماتی طی ایدرک اسماعیل بن ابراهیم
عایهما السلامه قدر سلاله نبویه بی ذکر ایله اکتفا ایدیور .
بعده سیر نبویه بی بیانه کیریشیور . بوندن بشقه ابن اسحاق
طرفندن درج ایدیلوب علم بلاغت علماسنک معلومی اولیان
اشعار ایله موثوقیتی البقائجدن تصدیق ایدلمه ین روایاتی
ترک ایدیور و منقولات سائرده یی طرق سائرده ایله آلدیغی
معلوماته مقایسه ایدرک بیان ایلور .

ابن هشام، اثرینک برنجی قسمنده اجداد وجدات نبویه دن،
ایکنجی قسمنده ولادت نبویه و حضرت خدیجه ایله ازدواجندن،
اوچنجی قسمنده و حیک باشلامسیله مشاهدات محمدیه دن ،
دردنجی قسمنده فخر کائنات اقدمز حضرت تارینک جبرائیل
ایله ملاقاتندن، ایلک مسلمانلرک اهداسندن، برنجی حبش
مهاجرتنه قدر دوام ایدن احوالندن، بشنجی قسمنده حضرت

عنوانلو اثرینی آنک نامنه یازمشدر. بو اثر آتی الذکر ابن هشامک کتابنده مندرج اولدینی کبی اخلاف دائماً آنک کلامیله استشهاد ایتمشدر. اسلام ایچنده استشهاده لایق مؤلفر صرہ سنه کچمشدر. ایکنجیسی، ابن هشام (ابو محمد عبد الملک ابن هشام معافری) در. اصلی وعائلہ سی بصرہ لی اولدینی خالدہ کندوسی مصرده نشأت و ۲۱۳ سنه ہجریہ سنده اوراده وفات ایتمشدر. مشاہیر علمادن اولوب علی الخصوص علم نحو وانسابده ید طولاسی وار ایدی. اک مشہور اثری سیرت حضرت فخر الانبیا حقندہ یازدینی «سیرة الرسول» عنوانلو اثریدر. بو اثر تماماً موجوددر. بوندن بشقہ اسلامیتدن عصرلرله اول کچن ملوک حمیریہ نیک انسابنہ و حمیر قومنه دائر عالمانہ ومدققانہ بر اثری اولدینی کبی قدما نیک اشعارندہ کی کلیات غریبہ یه واکلا شلمسی مشکل شیلرہ دائر بر شرحی وارددر. «سیرة الرسول» ده ابن اسحاقک اثرینی متن اتخاذا ایتمش و آنی همان تماماً [۱] کندی اثرینہ درج ایلمشدر. ایکی مؤلفک سوزینی تمیز ایچون متنک عبارہ لرینی «قال ابن اسحاق» شرحک عبارہ لرینی «قال ابن هشام» عنوانیله تفریق ایتمکده در. بو صورتله ابن هشامک کتابی بزہ متناً و شرحاً ایکی اثر اراءہ ایتمکده در کہ ایکیسی ده تاریخ جهتیلہ اک قدیم واک مشہور و معتبریدر. ابن هشامک اثری ده سائر

[۱] متنک بعض جهتلی ترک ابدلیکنی ابن هشام مقدمہ سنده

بیان ایدیور.

عائشه رضی الله عنہا دن روایت حدیث ایتمدر. یکر می ایکی سنہ ہجر یہ سندہ تولد و طقسان درت دہ وفات ایلمشدر. زہری (محمد بن مسلم) ایسہ مشاہیر تابعیندر. کتابلرینی اطرافہ دیوار کبی دیزوب ایچنہ قبانہرق مطالعہ ایلہ امرار اوقات ایدردی. پک چوق احادیث شریفہ روایت ایدوب ۱۲۴ یاشندہ ہشام اموینک زمان خلافتندہ وفات ایتمدر.

عروہ ایلہ زہرینک اناری زمانمزہ واصل اولمامش ایسہدہ دیگر محدثلر و ارباب سیر آنلردن نقل و روایت ایتمشردر. آنکچون بو آنارده زہری نامنہ کثرتلہ تصادف اولنور. ازجملہ ائمہ اربعہ دن مالک حضرتلری آندن چوق حدیثلر روایت ایتدیکی کبی ۱۴۱ تاریخ ہجریسندہ وفات ایدن «کتاب المغازی» عنوانلو اثرک صاحبی موسی بن عقبہ، اولاً علم حدیثدہ وبعده ریاضیات وھیئتدہ عصرینک فریدی اولان ابو معشر (جعفر بن محمد بن عمر بلخی)، ابو اسحاق، مداینی مثللو نیجہ ذوات آنلردن روایتدہ بولمشردر. آنحق زمانمزہ قدر واصل اولان کتب سیرک اک قدیم واک معتبری درتدر. درت ذات طرفندن یازلمشدر.

برنجیسی واک قدیمی ۱۵۱. تاریخندہ بغداددہ وفات ایدن ابن اسحاق (ابوبکر بن محمد) در. مدینہ منورہنک قدمای محدثیندن اولوب مغازی وسیر فندہ امامدر. حیرہدہ خلفاء عباسیہنک ایکنجیسی منصور ایلہ ملاقات ایدوب «المغازی»

توفیقاً روایات متخالفه دن برینی ترجیح ایتک مجتهدین عظام
حضر اتنک وظیفه سیدر.

ایشته کتب اسلامییه ایچنده قرآن عظیم الشاندن صکره
موثوق و معتمد اولان آثار، اشبو کتب سته در. آنکچون
آنلره « صحیح البخاری »، « صحیح المسلم » کبی ناملر و یریلور.
بو کتابلر هر کسک النده موجود اولوب عالم اسلامک هر طرفنده
درس صورتنده تحصیل و تدرس ایدلمکده و بروجه زیر بیان
ایده جکمز کتب سیردن دهازیاذه اعتباره مظهر اولقده در.
بو کتب سته، سنیلره مخصوص اولوب شیعیلرک النده
درت مجموعه تداول ایتکده ایسه ده بونلر تاریخجه ده مؤخر
و وثوق و اعتمادلری آنلردن دوندر.

۱۷۴. کتب احادیثدن صکره کتب سیرکلور. بونلرده تاریخ
دین اسلامک مأخذلرندندر. قرن اولک نصف اخیرندن
اعتباراً بعض ذوات سیر نبویه بی جمع و تحریر ایتک آرزوسنه
دوشمشلردر. بوبابده اولا خامهران اولان عروه ایله تلمیندی
زهری در. عروه (ابو عبدالله عروه بن زبیر) عشره مبشره.
دن زبیر بن عوام رضی الله عنهنک اوغلی و عبدالله بن زبیرک اوز
برادریدر. والدهلری حضرت ابوبکرک قزی ذات النطاقین
اسمارضی الله عنهدر. عروه کبار تابعیندن و مدینه منوره ده ظهور
ایدن فقهاء سبعة دندر. علم قرآن و حدیثده، فقهده ید طولاسی
وار ایدی. زهد و تقواسی ایله معروفدر. تیزه سی ام المؤمنین

مأمون خلیفه زماننده میدان انتشاره قوندی . سنن نبویهی
 حاوی اثرلره «جامع» نامی ویرلدی . بونلردن آلتی دانه سی
 میدانه کلدی، که حالا فرق مختلفه اسلامیة نك النده موجوددر .
 بونلرك مؤلفلریله صورت تألیفلری حقنده بحث مخصوصنده
 تفصیلات لازمه اعطا ایدیله جکدر .

حائر رسمیت اولان شو آلتی مجموعه دن بشقه امام مالکک
 «موطأ» نامنده بر مجموعه سی واردر که تاریخچه آنلردن مقدم-
 در . حتی کتب سسته نك حاوی اولدینی احادیشدن چوغنك
 بورادن اقتباس ایدلدیکی شارحلرینك جمله افاداتندن در [۱].
 اشبو مجموعه لر تحقیقات عمیقه و مکمله محصولیدر .
 مؤلفلرینك همم و مساعیسی انسانه حیرت ویرر .
 حضرت پیغمبره نسبت اولنان بش آلتی یوز بیك حدیثدن
 درت بش بیك حدیث شایان قبول کورلمش وجامعلرینه درج
 اولمشدر . بونلرده مندرج اولان سننلردن هربری کندینه
 مخصوص بررکل تشکیل ایدرک عنعنه سیله اصحاب نیدن برینه
 کسب اتصال ایلر . اکر راولریننده اختلاف موجود ایسه
 اوده کتم اولغیوب خلوص و صفوت ایله درج ایدلمشدر .
 ایشته جامع اصحابنك بویله خلوص نیت اربابندن اوله لری
 روایتلرینك وثوق و اعتمادینه دلیلدر . بعده قواعد کلیه یه
 [۱] ۸۱۴۹ موطأ سال میلادیننده دهلی شهرنده طبع ایدلمشدر .

جلیل نبوی اقتضاسندن ایدی . ایشته قرآن کریمی شرح و تفسیر ، احکام اسلامییه تی توسیع ایچون شارع اسلام علیه الصلوات والسلامک اقوالی ، افعالی ، تقریراتی تحریری اولنور و ظهوره کلن حادثاته آنلره توفیق حرکت ایدیلوردی .

برنجی قرن هجرینک نهایتندن اعتباراً نیجه ذوات احادیث و سنن نبویه تک تدقیق و تحریری امرینی کندیلرینه ایش ایدیندیلر ، بروظیفه مقدسه عد ایلدیلر ؛ بویاده خاطر و خیاله کلمیه جک غیرتیر ، فعالیتلر کوستردیلر . بونلره « جامع حدیث » دینلدی . اهل اسلام ایچنده علم و عرفان ایله ممتاز اولان اشبو ذوات کرام بلده دن بلده یه ، قبیله دن قبیله یه کیدر ، اصحاب ، تابعین و تبع تابعیندن استماع ایتدکلری احادیث و سننی جمع ایدرلردی . بعده اشبو منقولات ایچنده اک موثوق و معتمد اولانلری کتب و تحریر ایلرلردی .

بووظیفه مهمه دینی و سیاسییه اهل اسلامک منفعت عمومیه سنه تعلق ایتدیکندن تماماً افرادک عهدده سنه ترک ایدلمسی موافق مصلحت دکلدی . آنکچون خلفاء امویه دن عمر بن عبدالعزیز حضرتلری قرن اولک نهایتندن اعتباراً شو ووظیفه دینی و سیاسییه تک صورت منتظمده اجرایی حقتده اوامر قطعیه اعطا ایلدی . لکن اوفورطنه لی دورک قارغشه لقلری دوام ایدوب کیمسه یه کوز آچدیرمادیغندن سنن نبویه تک جمعی خلفاء عباسیه زماننده میسر اولدی . برقسیمی شهرور

ولواسی آئندہ اعلاء کلمۃ اللہ ایچون محارباتہ سوق وتشویق ایلہین ذات شریف نبوینک حیات وممانہ دائر وقایہی — کنڈیلرینہ معلوم اولمق حسیلہ — اک کوچک تفرعاتہ قدر نقل وروایت ایتشلردر۔ آنلرک عقبنده کلن بطن، کہ تابعین رضوان اللہ علیہم اجمعین حضراتیدر، آنلردن بوبابده معلومات مکملہ اخذ وتلقى ایلمشلردر۔ ایشته اصحاب وتابعین حضراتی ہجرت نبویہ نک قرن اولنی تماماً اشغال ایتدکری جہتلہ اشبو یوزسنہ ظرفندہ اسلامیتہ دائر اخبار وروایات، احادیث وسنن خیلیدن خیلی تعمم وانتشار ایتدی واهمیت کسب ایلدی۔

علی الخصوص جزیرۃ العرب تماماً وممالک متجاورہ نک قسم اعظمی فتح ایدیلہرک دین اسلامک رایت عدالتی آلتہ آندقدن، ممالک اسلامیہ بہ فکر لہرہ حیرت ویرہ جک درجہ دہ بروسعت کلدکدن صکرہ سنن نبویہ حقدہ کی روایاتک اہیتی، اہمیت عملیہ سی تزايد ایتدی۔ چونکہ شو ممالک وسیعہ دہ نیچہ عادت لہرہ، تعامل لہرہ تصادف ایڈیلور، کل یوم نیچہ حادثات وقوعہ کلیوردی۔ بونلرک کافہ سی حقدہ کی حکم شرعی بی تعینہ لزوم کوریلور دی۔ فی الحقیقہ قرآن کریم احکام خصوصندہ اصل الاصول ایسہ دہ نظم شریفی چوق یرلردہ مشکل ویاجمل اولہرق اشکالی دفع واجالی ازالہ ایچون احادیث شریفہ بہ مراجعت لازم کلدیکی کی قرآن کریمہ صراحت اولیان یرلردہ سنن نبویہ ایلہ عمل ایڈلسی ینہ امر

بحث مخصوصندہ بیان اولنہ جقدر .

۱۷۳ . — قرآن کریمدن صکرہ سنت نبویہ کلور . بونک دہ نقل و روایتی عنعنہ سیلہ اصحاب نبی یه واصل اولدیغندن احکام و شرایعده دلیل و آنک کبی بر اصلدر . شو قدر که سنن نبویہ ایچنده دخی تواتراً منقول اولانلر بولندیغنی حالده پک چوغنی خبر آحاد ایله ثابت اولدیغندن قطعی دکلدر ؛ نبوتی شہہ ملی اولمق حسیبلہ بالطبع موثوقیتی ده قرآن عظیم الشان درجه . سنده دکلدر . علی الخصوص « مبتدعین امتی ضالانده بر افاق ایچون ، زنادقه دینی استخفاف و امتی تضلیل ایچون پک چوق احادیث وضع ایتشلر ؛ متصوفه فضائل سور حقنده ، قصه جیلر موعظه لر نده ترغیب و ترهیب ایچون ، شحاذلر (تسألده الحاح ایدنلر) اخذمال ایچون وضع حدیثی تجویز ایتشلردر . (اصول حدیث) امویلر و عباسیلر کبی مقاصد مختلفه یه خدمت ایدن سلاله لک موقع اقتداره کلمسی احادیث موضوعه نک تکثر وانتشارینه سبب اولمشدر . ایشه آنکچون علماء اصول حدیث احادیثک صحتی بر درجه یه قدر تأمین و موضوعلرینک موضوعیتی تعیین ایچون قاعدده لر وضعنه مجبور اولمشلردر (اصول حدیث ۱۹۳ فقره) .

قرآن عظیم الشان مثللو ، احادیث و سنن ، حضرت پیغمبردن وارد اولدیغنی کبی کونی کوننه ضبط و تحریر ایدلمش دکلدر . اصحاب نبی کندیلمرنی طریق هدایتہ ایصال ایدن

بو ایسه تاریخ بشرده یکانه تصادف ایدیلن بر وقعه در . ادیان سائر دنک محل و کیفیت ظهوری ظلمت مجهولیت ایچنده قالدینی حالده اسلامیتده مستور برشی یوقدر ، علناً ظهور و توسع ایتشد . هر نه قدر خبر آحاد ایله ثابت اولان بعض روایات ظن افاده ایتمکده اولوب قطعیت حاصل ایده مزسه ده بیلنمسی ممکن و لازم اولان هر مسئله حقیقه اولدقجه معلومات استحصال ایدیله بیلور . دین اسلامده اولیه خفایا و سرائر ، اکلاشلماز برشی یوقدر ؛ هیچ بر صورتله پرده مستوریت آلتنده قالمسی آرزو ایتمز .

۱۷۲. — دین اسلامک اک مهم و اک موثوق اساسی قرآن عظیم الشان در . قرآن کریم احکام شرعیده اصل الاصول و شارع اعظم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرت تارندن زمانمزه قدر تواتر آ منقولدر . ایشته بو تواتر خاصه سنه بناء فی یومنا هذا اللریمزده بولنان مصاحف شریفده مندرج آیات بیناتک و سور جلیله نک طرف باریدن ذات حضرت محمدی به انزال بیوریلان نظم جلیل اولدیغنده هیچ شبهه یوقدر . قرآن کریمک اشبو موثوقیتی خصامسی بیله قابل انکار کوره مامکده ، آنکچون دین اسلامه بشقه جهتلردن اعتراض ایده جک نقطه لر آره مقده در . قرآن عظیم الشانک آیه بعد آیه نازل اولدقجه نصل ضبط و تحریر اولنوب بعده نه کیفیتله جمع و ترتیب و مصاحفه درج و تثبیت ایدلدیکی وزمانمزه قدر نصل تواتر آ نقل و روایت ایدیله کلدیکی

زمان خلافتده عراق جهتلرینه عسکر کوندریلهرک اوحو ایده کی قبائل لواء الحمد محمدی آلتنه آندی. حتی مؤخرأ ایران حکومت مجوسیه سیله ودها صکره روم حکومت نصرانیه سیله ایملن محارباتده نصارای عربدن نیجه فرقه لر وار ایدی. ایشته بو وجهله مجرد جناب حقک لطف و عنایتی و شریعت احمدیه نک عدالتی سایه سنده توحید و اصلاحی قابل اولمان قبائل متشکته عرب برلوا آلتنه جمع ایملدی. عادات کریمه و معتقدات باطله لری ازاله اولندی و مدنیتک درجه قسواسنه چیقارلدی. مؤخرأ بر عصر ظرفنده دهلیدن غرناطیه قدر بر حکومت معظمه اسلامییه تشکیل ایدن، یوقوم نیجیدر.

— سابعاً —

تاریخ دین اسلامک مأخذلری

۱۷۱. — بالاده بحث مخصوصنده (۲ ، ۳ فقره لر) بیان اولندیغی وجهله دین اسلام ، بالجمله ادیانک خاتمه سی و الیکسی اولمق حسبیه بر دین تاریخیدر . بو دینک قلب انور محمدی یه نصل تجلی ایدوب نه یولده تولد ایملدیکی ، بعده صدر اسلامده اصحاب کرام و تابعین ذوی الاحترام حضراتنک همت و معاونت خدا پسندانلریله نه یولده تشکل و توسع ایملدیکی غایت موثوق و معتمد بر صورتده عنعنیه اثبات اولنه ییلور . والحاصل بو دین جلیل العزیزک تولد و توسعی قضیباً و یقیناً معلوم اولوب

رئیس عبدالمطلب بن هاشمک اک کوچک واک سوکیلی اوغلی
عبداللهک صلبندن ووهبک قزی آمنه دن ظهور ایتدی ومطلوب
اولان اتحادی حصوله کتوره رک بردن بره عالمک نظرنده
منجلی اولدی. چوق کچمکسزین بتون آفاق طوتدی.

اک اول جزیره العربک وسطنده اقامت ایدوب یکدیگری
طانیمان قبائلی نقطه واحدهیه طویلا دی و اصلاحنه احتمال
ویرلمه یین قطعهُ حجازیه ایله ولایات متجاوره یی اصلاح ایتدی .
اون سنه ظرفنده بویله برموقیت عظیمه نک رونما اولسی صلح
وصلاح خواهشنده بولنان قلوبه امنیت تامه اعطا ایلدی.
بعده صره قسطنطنیه حکومت نصرانیه سیله ایران حکومت
مجوسییه سی آرسنده لاینقطع دوام ایدن محاربه لر ایله ازمکده
اولان حیره، دمشق، الجزیره عربلرینه کلدی. شریعت عیسویه
ایله متشرع اولان اشبو اقوام، مغایرت مذهبییه دن طولایی دائماً
ایران حکومتک مظالم وتعدياتنه معروض اولدق لری حالده غالبیتی
مغلوبیتدن زیاده اولمیان روم حکومتدن بیوک بر فائده انتظارنده
بولنیورلردی. حالبوکه فخر کائنات علیه اکمل التحیات اقدمز
حضر تلی بالمله عالم نصرانیته - مشهور اولان عهدنامه سیله
- حمایه سنی اعلان ایتدیکنده اسلامیتک درجه عدالتی کورلدی
وجوارده کی نصارای عرب دین اسلامک زیر حمایه سنه دخولی
جانمنت بیلدیلر. ذات حضرت پیغمبری یه سفرا ارسالیله حمایه سنی
طلب ایلدیلر. اشبو استدعا اوزرینه ابوبکر صدیق حضرت تلینک

بر ملك يوق ايدى ، لكن قريش قبيلهسى هاشم واميه ونوفل
وعبدالدار واسد وتيم ومخذوم وعدى وجمع وسهم عنوانلريله
اون بطنه منقسم اولوب هر برنده برولايت عامه يعنى وظيفه معينه
وارايدى كه رئيسلرى آكا متصرف اوله رق جملهسى برر وجهله
حصه دار شرف و افتخار اولور لردي [۱] (۳۵ فقره يه باق !)
قريشك لسانى ده جزيره العربده تكلم ايديلن اغتريك اك
فصيحي اولديغندن مخاطبه ومكاتبه على الاكثر قريش لسانى اوزره
اجرا اولنوردى .

بناء عليه قبائل مختلفه نك مكده ، قريشيلر واسطه سيلاه جمع
وتأليفى اك موافق حكمت بر حال ايدى . فى الحقيقه كتب
مقدسه ده جناب حقاك انسانلرى اولاد ابراهيم عليه السلام
واسطه سيلاه اصلاح بيوره جنفى بيلديرلمش ايدى . ابراهيم عليه
السلامك كوچك اوغلى اسحق عليه السلام دن توردين بنى
اسرائيل ابتدلرنده طريق حقه اتباع ايتمشلر سه ده قوه ماديه
ومعويه لرى اللرن دن كتمش ايدى . حضرت ابراهيمك بيوك
اوغلى اسماعيل عليه السلام دن حصوله كان قريش قبيلهسى
ايسه ايلروده قبله انام اولمق اچون لازم كان نور الهى يي تخم
حالنده محافظه ايتكده ايديلر . ايشته بونور قريش قبيله سنك

[۱] ايشته قبائل قريشك دين اسلامه اولان عداوت ابتدائه لرى
اشبو وظائف مهمه يي اللرن دن چيقاره رق بين القبائل حائز اولدقلى
منزيت واعتبارى ضايع ايتك خوفندن نشأت ايديبوردى .

بو وجهه یاز وقیش هر طرفه کیدوب کلورلر و سربست اوله رق
 تجارت ایدرلردی . و عبد منافک درت اوغلندن هر بری بر
 سمتک تجارتیه . مألوف ایدی . شویله که هاشم شامه و عبد شمس
 حبشه و مطلب یمنه و نوفل ایرانه کیدوب کلوردی و هر بری
 کندوسنک سمت تجارتنده اولان ملوک و شیوخدن امان المشر
 ایدی . سائر تجار قریش دخی بلاد مذکوریه بو درت برادری
 امانیه کیدوب کلورلر ایدی . بنی عبد مناف بو وجهه قبیله
 قریش ایچنده ممتاز اولدقلری خالد هاشمک مکده ظهور ایدن
 بر قحطلق ائساننده قریش قبیله سنک فقراسنه کیسه سندن چوربا
 اکمک یدیرمسی و عبدالمطلب بن هاشمک زمزم قویوسنی کشف
 و تطهیر ائتمسی قریشه و بالخاصه بنی هاشمه بر مرتبه ده اشرف
 و یردی . و عبدالمطلب زماننده بروقه خارق العاده قریشک شان
 و مزیتنی فوق العاده آرتدی . شویله که کعبه یی یقیمق ایچون
 یمندن کلان اصحاب فیلک بغته خارج مکده تلف اولملری عربلرک
 بیت شریف حقهنده اولان اعتقادلرینه قوت و یردی (۱۶ فقره) .
 و دارالندوه یعنی دار شوری مکده اولوب بر امر مهم ظهورنده
 کرک قریشدن کرک سائر قبائل عربدن اهل ریاست اولانلرک
 قرق یا شنه بالغ اولان رئیسلی اوراده اجتماع ایله مشورت ایدرلردی .
 قریشک نکاحلری دخی دارالندوده عقد اولنوردی . الحاصل
 بویله بین القبائل موجب شرف و اعتبار اولان منصب و وظیفه لر
 هپ قریشده ایدی و اگرچه ایچلرنده جمله امورده مرجع اوله جق

اولان روايات جمله عندنده معتبر ایدی . کعبه آنلرک محل حج و طوافی ایدی . آتی تزین ایتمکه چالیشورلردی . ثروت جهتیله عالمک بالجمله معبدلرینه تفوق ایتمینی ایسترلردی . معلقاتی بیله اورایه تعلیق ایتمشلردی . صابیلر ، مجوسیلر اورایه هدایا کوندرلر ، ایران حکمدارلری و حتی یهودیلر بیله بومکان مبارکه بیوک بر احترام ابراز ایدرلردی .

بومعبدک محافظی اولان قریش نبی اسماعیلدن اولمغله جمله قبائل عرب عندنده نائل اعتبار ایدی . حکومت جسمانیلری یوغیسه ده بر اقتدار روحانیلری اولوب اشهر حریمی تعیین ایتمک آنلره عائد ایدی که بو آیلرده جزیره العربک هر طرفنده تعطیل مخاصمات ایدیلوردی . عکاظ بنایرینه اجتماع ایدلر کده دخی هر کس سلاحلرینی بر همیشه تودیع ایدر و بوضورتله قانلی محاربه لرک اوکی آنوردی (۱۲ فقره) .

قصص انبیاده دیورکه : قریش قبیله سی جمله قبائل عرب عندنده معزز و محترم اولوب هر وقت ایستدکاری یرلرده سربست کزرلردی . چونکه سکان حرم شریف ایدیلر و عربلرک مطاف و زیارتگاهى اولان بیت شریفک مفتاحی آنلرده ایدی و ماء لذیذ اوزاقدن جاب اولندیغی جهتمله مکده نادر بولندیغی حالده آنلر زواره ماء لذیذ و بلدکه نیذ ایچیرلردی . و ایام حجده سماطلر کشیده ایدوب حجاجه یمیک یدیرلر ایدی . بناء علیه هر زرده اولسه بز اهالی حرمز دیهرک هر درلو تعرضاندن امین اولورلر ایدی .

(انسانہ بر ضرر اصابت ایستدیکئی وقت جناب حقہ رجوع ایله ربنه دعا ایدر صکره حق تعالی آکا اول ضرره بدل نعمت ویردیکنده اولجه ایستدیکئی دعایی اونتوب ناسی اسلامدن منع ایچون اللهم شریک قوشار) بیورلمشدر.

۱۷۰ . — ایشته بو وجهله عربک کافه سی الله واحدی طانیدقلمری حالده آکا طامازلر ایدی . بعضلمری صنملری آلتنده بنات الله تسمیه ایستدکلمری ملائکویه عبادت ایدرلردی . بعضلمری سیاراته و الدبران ، شعری ، سهیل کبی ثوابته تعبد ایدرلردی . جنه ، غوله ، سحره ، کهانته ، قربانلغه ، هاتفه اینانورلردی . (قیده یاخود اظلم نامنده کی) تمرنسزاوقلر واسطه سیله تقال ، اک مردود اباطیلی علی العموم قبول ایدرلردی . هر قبیله نك هبل ، لات کبی کندیلرینه مخصوص اصنامی وار ایدی . آنلره ذی قیمت هدایا تقدیم اولنور و شرفلرینه قربانلر ویریلوردی . لکن کعبه نك رجحانیتی عموماً قبول ایدلش اولمغله هیچ بر معبد آکا معادل اوله مازدی .

ابرهه الاشرمک هدم ایتمک ایستدیکئی بو معبد هر زمان مظهر احترام عام اولمشدر ؛ جناب حق طرفندن اقوام سائره یه ممتاز اولدیغنه دلیل اولمق اوزره قوم عربه اهدا ایدلش اولدیغی قبول اولنوردی . ابراهیم و اسماعیلک معبدی ، جناب حقلک بیتی ایدی . قوم عربک قبول ایستدیکئی اوچیوز التمش صنمی جمع ایستدیکئی جهته آنلرک معبد مشترکی اولمشیدی . کعبه یه عائد

السبع ورب العرش العظيم . سيقولون لله قل افلا تتقون . قل من بيده ملكوت كل شىء وهو يجير ولا يجار عليه ان كنتم تعلمون . سيقولون لله قل فاني تسحرون » (آنلره دى كه: ارض و آنده كى مخلوقات كيمكدر ؟ اكر بيلورسه كز سويله يكنز . در عقب دير- لر كه: الله تعالى انكدر . سن دى كه: بو حالده سز فيكرو ملاحظه اتمز ميسكنز ؟ آنلره دى كه: سماوات سبعك و عرش عظيمك صاحبي كيمدر ؟ آنلره مان جواب وير لر: الله تعالى ادر . سن دى كه: بو حالده اول الله بن قور قميور ميسكنز ؟ آنلره دى كه: كافة اشيا نك پادشاه نغى كيمك النده در كه استديكنى حمايه ايند و هيچ كيمسه آنك عذاب ندين منع ايله من اكر بيلورسه كز سويله يكنز ؟ آنلر در حال جواب وير لر: الله تعالى انك النده در . سن دى كه: او يله ايسه نيچون اغفالاته قابيلورسكنز ؟) بيورلمشدر . وكذا سورة عنكبوتك الشمس او جنجى آيتنده « و لئن سألتم من نزل من السماء ماء فاحياه الارض من بعد موتها ليقولن الله قل الحمد لله بل اكثرهم لا يعقلون » (اكر آنلره سمان يا غمور انزال ايندوب آنكله يرى موتندن صكره احيا ايند كيمدر ؟ ديه سؤال ايتسهك « اللهمدر » ديه جواب وير لر . سن دى: « اول اللهم حمد و ثنا اولسون » . لكن انلك چوغى ادراك و تعقل اتمز) بيورلمشدر . وكذا سورة زمرك سكنز نجي آيتنده « و اذا مس الانسان ضر دعا ربه منيبا اليه ثم اذا خوله نعمه منه نسي ما كان يدعوا اليه من قبل وجعل لله اندادا ليضل عن سبيله »

اجسام غیر عضویه ، صخره‌لر ، قیالردن عبارت ایدی (۵۳ قره) . زمان نبویدن اول مذهب عربك نه دركه یه دوشدیکنی هجرتدن اون برسنه اول تولد ایدن ابورجاء عمرانك شوسوزی بزّه کوستریور : « بز ، طاشلره سجده ایدردك ؛ کوزلجه برطاش بولدیغمزده اولکنی ترك ایله آنی معبود اتخاڈ ایلردك . طاش بوله مادیغمز زمان طوپراغی قیون سودیله قارشیدیره رق آندن برصنم اعمال ایدردك » .

مع هذا عرب قومی شرکدن زیاده مذهبجه بر قیدسزلکه ، لا ابالیلکه دوشمش ایدی . بیت‌اللهی حج ایچون احرامه کیرلر ، طواف و عمره و سعی ایدرلر ، موافقک کافه‌سنده وقفه یه طوروب طاش آتارلر ایسه‌ده شو مناسک و عبادات مذهبییه یی اجرا ایتمه‌لری مجرد اجدادلرینک عاداتنه اتباعدن نشأت ایتمکده ایدی . حتی عربك کافه‌سی معبود حقیقی اولان الله واحدی‌ده طانورلر و اکثرأ اصنامه ایتمکدری عبادت‌لریله کنسیدیلری‌ده استهزا ایدرلردی . سماوات و ارضک خالق اولان قادر مطلق تعالی و تقدس حضرت‌لرینی بیلورلر و « لیک اللهم لیک ... » دیه آنک نامنه تلبیه ایدرلردی . عربلرک جناب حقی بیلدکدری حالده آکا عبادت ایتمدکدرینه قرآن عظیم‌الشان شهادت ایدیور . از جمله سوره مؤمنونک ۸۵نجی آیتیه مابعدنده « قل لمن الارض ومن فیها ان کتم تعلمون . سيقولون لله قل افلا تذکرون . قل من رب السموات

اولق حسیبله عربلر طرفندن قبول ایدلمدی. بومذاهب تحت اسارتده بولنان اقوامه کوندرلمش اولمغله احکام عمومیه لری حال اسارتده چکیلن مشاق و متاعبه قارشو صبر و تحمل ایتک ، شهوات نفسانییه یی ذکر و عبادت ایله تسکین ایلک لزو مندن عبارت ایدی . عربلر ایسه دائماً سربستیلرینی محافظه ایدوب حال اسارتده دوشمه مش اولدقلرندن نهایتسز بر حلمی قبوله اخلاقلری مساعد دکل ایدی . آنلرک بت پرستلک قواعد باطله سنی ترک ایدرک کله واحده ده اشتراک ایتلری قرآن عظیم الشان کبی خرستیانلق و یهودیلکده بولنان افعال مقبوله و مستحسنه یی مع زیاده جامع اولمغله برابر برملت حاکمیه لازم اولان عزت و وقاری اعطا ایده جک بر کتابک ورودینه معلق قالمش ایدی .

۱۶۹. — والحاصل قوم عرب حال مبادیده اولمیوب طریق

ترقیده خیلی مسافه قطع ایتمش ، ایچارندن ذکا و درایتلری سایه سنده بت پرستلکک تملسز برشی اولدیغنی آ کلا یانلرده بولنوب بر طرفدن یهودیلک و خرستیانلق دخی داخل اولمش ایسه ده جزیره العربده مذهب اشتراک حاکم اوله رق قالمش ایدی . بعض قبائلک عبادت ایتدکلری اصنام ، شکل جسمانی آلتنده اشخاص معنویه عبادت ایدن روملرک و رومالورک میدانه کتوردکلری هیکلره بکزه میوب اسکی مصریلر نزدنده معبود اتخاذا ایدیلن حیوانات و نباتات ، کیک ، آت ، دوه ، خرما اغاچلری ،

ابراهیم ایله استشهد ایدر لر و قریباً جناب حق طرفدن بر نبی*
ذیشان بعث اولنوب صنم پرستکی اورتادن قالدیره جغنی خلقه
سویلر لدی (۴۱ فقره) .

ایشته فخر کائنات افسدیمزک « فاصدع بما تؤمر »
امر جلیله امتثالاً آذان عالمینه ایصال ایتدیکی زمزمه توحید
بیکلرله ذواتک انتظارنده بولندقلری دین حقک صداسی
ایدی . دین اسلامک سرعت انتشارینی موجب اولان
اسبابدن بری ده بو امید و انتظار در [۱] . قصص انبیاده
دیورکه : قبائل عرب اسلامه پک مستعد ایدی . حتی رسول
اکرم حدیبیه ده ایکن رفاعه بن زید الجذامی قومندن بر جماعت
ایله کلوب اسلام ایله مشرف اولدوقده رسول اکرم اکا برسنجاق
ایله بر مکتوب ویرمش و باقی قومنه کوندرمش و آنلردخی دین
اسلامی قبول ایدیورمش ایدی [۲] .

عربدن بعضلری تهود و یانصر ایدرک اهایلی بودینلره
دعوت ایدر لر دی . لکن بر طرفدن انلر وضع اصلیسندن چیقارلمش ،
دیگر طرفدن قوم عربک اخلاق و مشوارینه غیر موافق بولنمش

[۱] یوقسه بحث مخصوصنده بیان ایدیله جکی وجهله اثر جبر و شدت

دکلدر .

[۲] فی الحقیقه قریش دین اسلامی قبولده مشکلات کوسترمش رسیده
بونک اصل سببی بت پرستلکه انهما کلرندن زیاده بین القبائل حائر
اولدقلری قدر و اعتباری ضایع اتمک قورقومی اولمشدر .

تبايعه على الخصوص ۲۲۰ ، ۳۱۰ ، ۴۹۵ سال ميلاديلرينه
 طوغرى شريعت موسويه نك مملكتلرينه دخولنه مساعده
 ايديورلردى .

صائبى مذهبي دخى حميريلر طرفندن و عجم كورفزي
 سواحلى سكه سى جانبدن قبول اولمش ايدى . حتى عمان
 سكه سى بيننده براهما مذهبك سالكلرى بيله كوروليوردى .
 نصرانيت جزيره العربك جهات مختلفه سنه ادخال اولنوب
 ۳۳۰ سنه سندن برى غسانيلر طرفندن قبول اولنديكى كبي
 عراق و الجزيره ، بحرین ، فاران و دومه الجندل چولى عربلرى
 طرفندن دخى قبول اولمش ، حيره ملوكندن بعضلرى ده دين
 نصارايه مساعد كورنمش ايدى . حبش نجاشيسى ايله قسطنطينيه
 ايمپراطورينك غيرتى انجيلك يمنه دخولنه معاونت ايتمشدى .
 ۲۴۳ ده ايمپراطور قسطنطين جانبدن كوندريلن تئوفيل يمنده
 خرستيانلىقى نشر ايتدى . ۵۲۳ ده ذونواس زماننده نجران
 نصاراسى حقه قتل عام اجرا ايدلمش واللى سنه صكره صنعا
 كنيساسنى عربلره محل طواف قيلمغه چالشمش ايدى .

بوندن بشقه جزيره العربده حنيف ناميله برطاقم موحدلرظهور
 ايتمش ايدى . ورقه بن نوفل ، عثمان بن حويرث ، عبيدالله ، زيد
 بن عمرو كبي نجهلرى يهود و نصارا ايله كسب مناسب ايدرك
 يوكسك برتريبه آلمش اولملايله مذهب اشراكك علمينده
 بولتورلردى . فقط برشى يامغه مقتدر اوله ميره ق يالكلز دين

رد ایدیلور، اوکی والده سیله تزوج تقییح اولنیور، فقر وفاقه خوفندن قیزلرینی دیری دیری دفن ایتک عادت کریمه سنه قارشو قونیلوردی. مع هذا كرك بونلرك و كرك سائر اباطيك صورت قطعیه ده اورتادن قالمسی طرف باریدن بر نبی ذیشان بعث اولمسنه متوقف ایدی.

نجه قبیله لر بابا لرینک مذهبنی ترك ایتشلردی. جزیره العربده پت پرستلکدن بشقه متعدد مذاهب وار ایدی. آثوریلر، رومالور و روملر طرفندن طرد ایدیلن یهودیلر منقولات عتیقه ده رب ابراهیم حقنده بیوک بر احترام بولان بنی اسماعیل نزدنده مظهر قبول اولمشلردی. کمال مهارتله اداره ایدیلن شوخاظره لر سایه سنده عربدن یهودیلکی قبول ایدنلرده اولدی.

قطعه حجازیه ده بنی قریظه ایله بنی قینقاع و علی الخصوص بنی نضیرک چوقدنبری توطن ایتدکلری خیبر و یثرب جوارنده یهودیلکک انتشار ایتدیکی کوریلوردی. یمن قبائلکک بیوک بر قسمی ده آنی قبول ایتشدی. بالاده بیان اولندیغی وجهله

اسمی یازلدی. طقوز دفعه کشیده سنده قرعه عبداللهه، او تجمی ده دوه لره اصابت ایتدی. عبداللهک یزینه یوز دوه قربان ایدلدی و بن-القریش بر آدمک دیتی یوزدوه اولقی اوزره تقرر ایلدی. بر قاق کون صکره عبدالله آمنه ایله تزوج ایتکله بو ازدواجدن حضرت محمد دنیا یه کلدی: آنک ایچون حدیث نبویه «انا ابن الذیحین» وارد اولمشدرکه ذیحردن بری اسماعیل علیه السلام، دیکری عبداللهدر.

و تقيحى حقنده آيات كريمه وارد ركه صره سى كلكجه بيان اولنه جقدر .

۱۶۸. — ثانياً ، اتحاد مذهب . جزيره اها ليسنك اتحادينى حصوله كتوره جك اسبابك الك مهمى اتحاد مذهب ايسده بت پرست عربلر بيننده بو حال مفقود ايدى . هر مملكت بر صنمه عبادت ايدر ، هر قبيله بشقه بر يولده كيدر دى . شو قدر كه شاعر لر بر طرفدن لسانه بر اتحاد ويرد كلرى صره ده ديكر طرفدن عرب قوميتنى تشكيل ايد جك وجهله افكاره ده خدمت ايدى ورلردى . كتكجه فكر لره وسعت كلكده و معتقدات عتيقه هر جهتن منقرض اولمده ايدى . ارتق الله واحد مقامنه اقامه ايديان اصنامه اينانلماز اولدى . هر طرفه حسيات دينيه فورانه كليور ، مذهب عتيقه تفرقه لر كوريليور ، انساندن قربان ذبحنه مخالفت اولنيور [۱] ، فائده سز اصنامه پرستش

[۱] از جمله جد النبي عبدالمطلب ۵۶۹ سال ميلاديسنده ايتديكى بر نذر اوزرينه اوغللرندن برينى اصنام كعبه نك حضورنده قرين ايتديكى مجبور اولدى . آتيلان قرعه اك كوچك ، اك سو كيلي اوغللر ايتديكى اصابت ايتدى . قربان ايد جكي صره ده قرينش بونك سؤال ايتديكى بيان ايله اجراسنه ممانعت ايتديلر . آنلرك رآي اوزرينه بوندن خلاص اولق ايچون جبل عرفانده بولنان بر كاهنه يه مراجعت ايتدى . كاهنه عبد اللهك حياتى ديت ايله تخلص ايديله بيله جكنى . بونك قرعه كشيده سيله تعين اولنه جقنى كشف ايتدى . او رقت ديت اون ذوه اولديغندن بر اوق اوزرينه اون دوه ديكر بر اوق اوزرينه ده عبدالله

او مدقق سیالزنده انطباع ایدردی .

زمان نیوتدن اول شاعر لر مملکتلرینک مورخی اولوب
اقتدارلری جمله یه فائق ایدی . افکار عمومییه حاکم اولوب
قبائل مختلفه نك قدرینی استدکلی کبی ترفیع و یا تنزیل ایدر -
لردی ؛ بوسیدین آنلردن قورقیلور و حقلرنده حرمت ایدیلور
ایدی . عکاظده جمع اولدقلری وقت اثرلری یازیلور، اخلافه
نقل ایچون کعبه یه تعلیق اولنوردی .

بوسایه ده معالقات سبعة ، مؤلفلرینک اسمیله ، ترجمه حالیه
برابر زمانمزه قدر کلمشدر (۱۱ فقره یه باق) .

اقسام اولوبده عربلر چادرلرینه چکلدکلی وقت لطافت
ایله فاجعه یی جمع ایدن شو اشعاری اوقودرلر ، ذوق و شادی
ایله استماع ایدرلر ؛ کندیلرینی تهییج ایده بیله جک بالجمله حسیات
وهوساتک بونلری افاده ایچون خلق ایدلمش ظن اولسان بر
لسانده مجتمعا افاده اولندیغنی کوررلر .

بودور شعراسنک حکایاتنده چول عربلرینک طرز معیشتی
حکایه اولنیورکه مرور ایام ایله بوکون اصلا تبدل اتمه مشدر .
شعرای عرب راهبک وظیفه سنی ده ایفا ایدرلردی . قبائل
بینه افکار مذهبی یی یالکز آنلر نشر ایلرلردی . بت پرستلک
مناسبتسز خیالاتنه بر شکل ویرن وشو افکار باطله یی شعرلریله
تزیین ونشر ایدن آنلر ایدی . حتی بعثت نبویه اثناسنده حضرت
پیغمبره ک زیاده عداوت ایدن شاعرلر اولمشدر . آنلرک لوم

اکلا شلمغہ باشلادی ؛ او وقتہ قدر یالکز قوۂ مادیه ایله
استحصال ایدیلن مظفریتلره رعایت ایدیلور ایکن مساعیء
فکریه یه دخی رعایت اولنور اولدی . عمومی جمعیتلر
تشکیل ایدیلوب اورالرده هر کس یکدیگری نی طانور
وسویشوردی . بوجعیتلر عکاظ، ذوالحجاز [۱] کی برلرده تشکل
ایدوب ، حقیقہ شعرا انجمنندن بشقه برشی دکل ایدی .
بونلرک سادہ اولمغاه برابر غایت مؤثر ایدی . ساکتانه و متفکرانه
برحالده طوران حضارہ قارشو بر جنکاور کمال غرور ایله
قالقار، برتپه اوزرینه چیقار ، رتبه سنک علویتنه دلالت ایدہ جنک
هیچ برزینت و علامت ظاهریه اولمادیغی حالده بالجمله انظاری
طرفه جناب ایدرک یوکسک برسس ایله از بردن بر قصیده تلاوت
ایلردی . بعضا کندی وقایع مهمه سنی ویا قبیلہ سنک اصالتی
ثنا ایدردی ؛ بعضا انتقامک ذوقی ، مهمان نواز لنگ لطاقنی ،
شجاعت و بسالتی مدح ایدردی و فقط دائماً شان و شرفدن
بحث ایلردی . دیگر دفعه عجائب طبیعتی ، چوللرک عزالتی ،
جالب شوق اولان واحه لری ، کیکلرک سرعتی تعریف ایلردی .
سامعین آنک آغزینہ باقه قالهرق شاعرک احساس ایتدیکی
حسیانه غرق اولورلردی ؛ زمان ادبارده ثبات ایدن قهرمان
حقنده کی حیرت لری ، ثباتسزلق کوسترن بر آلچغه نفر ت لری

[۱] عکاظ، مکہ ایله نجاہ آره سنده مکہ دن اوج مرحله مسافه ده در .

ذوالحجاز دخی جبل عرفاتک خلفنده واقعدر .

اصحابی برجهتہ سوق ایدیورسہ ناقابل مقاومت بر صورتہ فوران ایدہرک بیوک بر قوت تشکیل ایدہ بیولورلردی .

۱۶۶ . ایشہ بو ایکی سبب جزیرہ اہالیسنک اتحادیہ بر ملت معظمہ تشککنہ معاونت ایدہ بیولورسہ دہ بو نتیجہ مهمہ نک حصولی ایچون ایکی شرط دہالازم ایدی : بری اتحاد لسان ، دیکری اتحاد دیندر .

۱۶۷ . اولاً . جزیرة العربک همان قسم اعظمی ایچون شرط اول یعنی اتحاد لسان حاصل اولمشیدی . عربلر سوق وجدانیلرینہ تبعیت ایله غیر محدود قبائلک لغاتی برلساندہ مزج ایتمشلردی . فتوحاتلرینک خاطرہ سنی اخلافہ نقل ایتمک آرزوسندہ بولندقلرندن آکا واسطہ اولان شعری سورلردی ؛ شان و شرفلرینک جزیرة العربک هر طرفسہ انتشار ایدہ بیلمہ سنی ایسترلردی . لکن نجد شعراسنک آثارینی یمن اہالیسی اکلا-ماز ، بر مملکتک قبائلی بیلمہ دائماً عینی اصطلاحاتی استعمال ایتمز ایدی . شاعرلر برلسان عمومی میدانہ کتورمک وظیفہ سنی درعہدہ ایتمیلر . هر برده قرائت ایدیلن اشعار بیان افکارہ مخصوص کلماتی تعیین ایتمدی ؛ ایکی قبیلہ دہ بر فکری بیان ایچون ایکی تعبیر موجود اولسہ شاعرک انتخاب ایتمدیکی تعبیر قبول اولنوردی ؛ بو صورتہ یواش یواش لسان عرب تشکل ایتمدی . جزیرة العربک جہات مختلفہ سندہ تکلم ایدیلن لغات مختلفہ یہ ترجیح اولنہ جق درجہ دہ ثبات و متانت اکتساب ایلدی . مدنیتک منافعی دہ

وارد قلمنده كوزل البسه ايله الباس و تزين ايدوب اقربالرينك زيارته كوتوريله جكنى سويله رك صحرا ده حاضر لدقلى قيويه القا ايدرلر و اوزرني طوپراق ايله اورترلردى . وحشيانه بر غرور ، افراطكارانه بر حس ناموس هر یرده حكم سورردى . شجاعت و بسالت و علو جناب اعطا ايدن افكار قهرمانانه مظلوملى عدالت نامنه مدافعه ايتديرر . شفاهاً و یريلن بر سوزك انفاذيني حياتدن بيله مقدم قيلاردى . بر كيمسه دشمندن قاچوب بر قبيله يه التجا ايتسه نفسلرني هلاك ايتدكجه اودخلى دشمننه تسليم ايتمزلردى . كرم و سخاوتلرى ، مسافر پرورلكلرى ، غريب نوازلقلى هيچ بر قومه قابل قياس دكلدر . سوق عكاظده اجتماع ايتدكلى وقت اغنيا و اشرافك مناديلرى چيقار « كيمك قارنى آج ايسه طوبورلمق ، كيمك خوفى و ارايسه تأمين ايدلك ، كيمك يولجىنى اولوبده بنه جك حيوانى يوق ايسه تحمیل ايدلك اوزره فلان و فلانك نزدينه عزيمت ايتسون » ديه ندا ايدرلردى .

بر طرفدن حرص انتقام و آنك نتايح مفرطهسى ، جمله يه شامل اولان قاعده قصاص ، احتياج مساوات ، غلبه نامنه چاپوچليق و قطاع طريقتلر ، مهارت و قوتك حقه غلبهسى ؛ ديكر طرفدن حياته تقدم ايدجك درجه ده بر مهمانخوارلق ، اك بيوك محاسنه و اك فنا جناياته تشويق ايدن حرص اشتهار ، جزيره اهاليسنك خواص ميمزه سندنر . بركون بوافكار تهبيجه

مغلوب اولمش ایسه ده حالا کندوسنه سلطان سلاطین نظر یله باقیوردی . بر عرب شیخک ، اسمنی کندی اسمنه تقدیم ایتدیکنی کوردی . بو ایسه شرق عاداتجه تفوق علامتی عد اولنوردی . دها زیاده او قومسنی ایستیه رک پارچه پارچه ایدوب آباغک آلتنه آتدی ، آسیا حکمدار اعظمه « اللهک رسولی محمد بن عبدالله طرفندن ایران شاهی کسرایه » [۱] دیه مکتوب یازمغه جسارت ایدن و اووقته قدر نامی بیله کندیلرنجه مجهول اولان بوشیخک افعال و مقاصدی تحقیق اولندی . ابن عبدالله بر مدت قلیله ظرفنده اکتساب ایتدیکی ترقیات سریعه کمال تعجب ایله تلقی ایدلمش ایسه ده هنوز کندیلری ایچون تهلکهک نک تقرینه اینانلمق ایستلمیوردی .

۱۶۵ . — ایکنجیسی ، اشتراک اخلاق و عاداتدر . تهودوتنصر ایدن بعض قبائل استنسا ایدلده عموم جزیره العرب اهالیسی بت پرستک ایله عادات قدیمیه مربوط قالمشیدی . ختان عادتی عمومی ایدی . هر یرده قادینلار ککلرک النده اسپر اولوب تعدد زوجیه نهایت یوغیای . برکون نامی لکه دار اوله جنی و یافقر و سفالت چکه چکی خوفیه قزلرینی و حتی بعضاً ارکک چوجقلمرینی بابلردیری دیری دفن ایدرلردی . شویله که حیاتده قالمسنی ایستدکلری قزلرینی صوفدن بر جبهه ایله الباس ایدرک دوه وقیون رعی ایتدیرلردی . قتل ایتمک ایستدکلری قزلرینی ده طقوز یاشنه

[۱] من محمد رسول الله الی کسری عظیم فارس .

عداوتلرينى تشديد ايلمش ايدى . آنكچون شو ايكي حكومتك محاربات متماديهسى برالشام ايله الجزيره جهتلرينى آشيانه بوم و غرابه چويردى . بو حكومتخلر مظفر بر قوم اولمق شويلاه طورسون كندى قوتلرينك درجه سنى بيله تقدير ايدميه جك برحاله كلديله ؛ قريباً دين محمدينك صيت شان وشهرتى آنلك اوزرينه كلديكى وقت مقاومته مقتدر اولميه جقلدر . « جناب حق برامرك حصولنى قصد ايتدكده اسبابى بويلاه تهيه ايدر . عاده الله بويلاه جارى اولمشدر » .

فى الحقيقه هراقليوس ايله خسرو پرويز كندى مملكتلرينك تماميت حدودلرينى محافظه ايدرك ويكديكره قارشو اولان مدعىاتى حل ايتكمه زين ترك ايله هر ايكي قوم ايجون باديء فلاكت اولان بر محاربه يي بر مدت تعويق ايلهرك معاهده صلحيه يي امضا ايلدكلرى صروده جزيره العربده يكي بر حكومت ، حكومت اسلاميه تشكىل ايديوور وايلك دفعه اولهرق كندىني كوسترييووردى . خسرو ، دستجرده كائن سراينده ثروت واحتشام ايله سرمست غرور اولدينى حالده سفر اى اجنيه يي حضورينه قبول ايديوور وتبعه سنك كندوسنه قارشو تعظيمات تذلل كارانه سنه عطف نظر مرحمت ايليووردى . بو صروده بر عرب شيخى طرفدن بر مبعوث كلديكى وبعض تبليغاتى اولديغى بيلديرلدى . قبول اولمىنى امر ايلدى . كندوسنه تقديم اولنان نامه يي الديغى وقت عنوانده توقف ايتدى . هر نه قدر هراقليوسه

قلمش ایدی .

داخلاً افکار عربده بویله بر اتحاد عمومی یه مجبوریت کوردلیکی حالدده خارجاً روملر ایله ایرانلر بیننده کی قانلی محاربه لر سایه سنده جزیره العرب عربلرینک استقلالی محفوظ قالیوردی . اوتهدن بری الجزیره قطعه سی ثروت و سامانیله حکومت متجاوردنک نظر حرص و طمعنی جلب ایتمکله بو جهتلرده تشکل ایدن آثور ، بابل ، اشکانیان ، ساسانیان حکومتلریله یونان ، روما و نهایت روم دولتلری بیننده محاربه اکسک اولماز ایدی . لکن یدنجی قرن میلادی ابتداسندن بری ایکی قوم بیننده کی محاربه پک بیوک اهمیت آلدی . برمدت کیخسرو الجزیره یی ، سوریه یی ، فلسطینی ، مصری تحت تحکمنه آلمش ایدی ، مؤخرأ هراقلیوسک فتوحاتی سایه سنده طالع حرب قسطنطینییه توجه ایتدی . مع هذا ایکی حکومتده طاقتدن کسلدی . شهرلر تخریب اولندی . ممالک و بلدان تملدن ییقلدی ، چوللر قان دریاسنه چوردلی ، اهالی ویرکو آلتنده ازلدی ؛ نتیجه سز تشبثات حربیه ایچون الارنده کی ثروت و سامانی تماماً اخذ و استهلاک ایتمش اولان حکومتلرینی تحمل ایده مز اولدیلر . علی الخصوص روملرک نصرایتی قبول ایتسی اوزرینه شریعت عیسویه ایران ممالکنه ده انتشار ایتمش و بر حکومت مجوسییه تابع اولان اهالینک نصرایتیه میل و توجهی متبوعلرینک ظلم و تعدیسنی آرتمش و روملره قارشو

عداوت، عشائر آراسنده کی رقابت، یواش یواش زائل اولمغه باشلادی .
 وقایع اخیرده آنلرده قومیت فکرنی بر درجه یه قدر توسیع ایتدی .
 یمن اها ایسی روملرک متفق اولان حبشیلیره قارشو ایرانیلری
 چیقارهرق پک کوزل بر فکر بولمشلر ایدی . بو وجهله
 دشمنلرنی یکدیگر لریله اوغراشدیروب دوشوریورلر ایسه ده
 کندیلری متبوعلرنی تبدیل ایتمکدن بشقه برشی قزانیمورلردی .
 قسطنطینیه ایمراطوری طاشلق قطعه یه مالک بولنیوردی .
 طیسفون (قته سیفون) سرانی بحر فارسک ساحلنده کی ممالک
 ایله یمن اوزرینه حکم ایدیوردی . بواکی طرفدن کوریلن
 تضدیه قارشو قویه جق قوت حاضر لاق لازم کلیوردی ؛ احوال
 عمومیه ده آنلره معاونت ایلدی .

حجاز ، ابرهه یی دفع ایدرک کوزل بر مثال کوستردی .
 مکه وقتیه کندندن نزع ایدلک ایستیلن مرکزیت عنوانی
 مظفرانه اکتساب ایتدی . عبدالمطلب باجمله قبائل مستقله یی
 بومرکز مشترکه ربط ایتدی . حبشیلرک مغلوبیتدن صکره
 ایران اردوسنک معاوتیه مقامنه کچن حمیر ملکنه (سیف بن
 ذی یزنه) قریشیلر نامنه بیان تبریک ایچون یمنه قدر کیتدی .
 بو وجهله بر مملکتک اولادی تقرب ایدیور و تعاطی افکار
 ایلوردی . اسماعیلر ایله قحطانیلر بیننده کی عداوت قدیمه
 زائل اولمش ، اجانبک یمنی استیلاسی شو ایکی قبیله یی یکدیگره
 تقرب ایتمش ، برلوا آلتنده اجتماع ایتمه لرینه بر خطوه

وسامان اولیوردی ؛ لکن اقوام متجاوره ایله مناسبتلرینک کسب وسعت ایتسی آنلره احتیاجات جدیده میدانه کتورر ، بوده موازنه‌یی محافظه ایدردی . حجازک ال‌بیوک ایکی شهرنده ، مکه و یتربده حکومت ایدن قبیله‌لر قوم عربک ایلروسنده برنجی درجه‌ده بولنورلردی .

لکن نجد و حجاز عربلری قریشک حکومتی تصدیق ایتمز- لردی . هربری کندی کندینه اداره اولوب منفعت مشترکه لرینی بیلمز لردی . مع هذا اطرافلرنده کچن احوالی ده نظر اعتباردن اسقاط ایتمز لردی . نبطیلرایله حمیرلرک باشنه کلن فلاکت کندیلرینک اوزرنده ده دونویوردی . شمالاً روملر مصر و سوریه اوزرندن حجاز جهته ، شرقاً عجملر عمان و نجد اوزرینه یوریمکده ایدیلر . سلامتری یالکز اتحاد ایتملرنده قالمشیدی .

۱۶۳. — ظاهرأ عربلرک اتحادینی تسهیل ایدن بروجه آتی ایکی سبب موجود ایدی: که اتحاد منشا ، اشتراک اخلاقدر .

۱۶۴. — برنجیسی ، اتحاد منشا در . جزیره العربک اراضیسی منبت اولمادیغندن و ثروت و معموریتی اجانبک حرص و طمعنی جلب ایده جک درجه‌ده بولمادیغندن اهالیسی اوتهدن بری اجنبی تسلطدن محفوظ ایدی . آنکچون قبائل برمنشادن نشأت ایتمش اولدقلری حالده متفرقاً یشایوب یکدیگرینی طانیدقلری ده یوق ایدی . لکن صوک سنه لرده جزیره العرب هر طرفدن تضییق اولنمغه باشلادیغندن اجانبک شو متجاوزانه قارشو قبائل بیننده کی

ایشته بوصورتله ایکی حکومت معظمه جزیره نك حدودی اوزرنده کمال قوت ایله یرلشمشیر ایدی . لکن آنر بونکله ده قناعت ایتمه رك داخلنه تجاوز ایتمشیر ، بر طرفدن روم ایمپراطور لغی برولایتی (طاشلق جهتیرینی) ضبط و کندی ممالکنه الحاق ایتمش ، دیگر طرفدن ایران حکومتی اکز نکین جهتیرینی (یمن و حوالیسنی) اشغال ایلمش ایدی .

مع هذا نجد ایله حجاز تجاوزات اجنبیه دن مصون ایدی . عرب ملتی ایلروده یکیدن خارجه تخطی ایده بیلمک ایچون اورالره التجایه مجبور اولیوردی . بوولایتلر ده تبایعه حکومتی کبی وراثت اصولی اوزره بر حکومت منتظمه تشکل ایتمه مش ایدی ؛ من القدیم اولدینی کبی حالا بر طاقم قبائل مستقله اقامت ایدردی که کندی کندی لرینی اداره یه خواهشکر اولوب استقلال و سر- بستیلری ایچون هر شیشی فدا ایدر لر دی . قرون عدیده دن بری بورالرك منظره سی و تاریخی تبدیل ایتمه مش ایدی . دائماً کوچك کوچك قبیله لر اخلاق و مشوار و عادات اعتباریله متحد ایسه لرده تأسیسات سیاسیة نقطه سندن متفرق ایدیلر . دائماً عینی مجادلات و مناقشات تکرر ایدر ، دائماً قانلی صحنه لر تجدد ایلردی . هیچ بر قبیله نك بر غلبه قطعیه احراز ایتدیکی یوق ایدی ؛ چونکه جمله سنك قوتی ، اقتداری همان یکدیگره مساوی ایدی . ثروت ، همان صورت متساویه ده انقسام ایتمشدی . فی الحقیقه بعض قبائل تجارت سببیله نائل ثروت

الاشرمك هجومی دفع ایدی. جناب حقك شولطف و عنایتی
اوزرینه برقات دها نائل احترام اولدی.

سادساً

زمان نبویده جزیره العربك حالی

۱۶۲. — تفصیلات سالفه دن متضح اوله جغی و جهله یدنجی قرن
میلادیده جزیره العرب بیوک بر تهلكه کچیر مکده ایدی . بوتاریخده
هر حال، تحولات عظیمه و قوعی ایچون من طرف الله اعداد اولمش
ایدی .

اوتهدن بری ربیعه و مضر قبائلی شام و عراق و الجزیره جهتلیته
طوغری طاغیله رق اسباب تعدیشلرینی استحصال ایچون اطرافده کی
بلاده تعرضدن خالی قالمالزردی . بونلرک تعرضلرینی منع ایچون
مجاور بولنان ایران ، و روم حکومت معظمه سی طرفدن حدود
بویلرنده مواقع عسکریه تشکیل ایدلمش ایدی . مع هذا آنلرک تحت
انضباطده طوتلمسی ایچون بو تدبیر کافی اولیوب کندولرندن
حکمدار استیخدا منه لزوم کورلمش ایدی . ایشته ایران حکومتی
طرفدن حیرهده آل منذر ، قسطنطیبه حکومتی طرفدن شامده
آل جفنه ، حتی یمن حکومتی طرفندن ده نجد و حوالیسندده آل
کنده تأسیس اولنمش ایدی . لکن بو حکومتلر استقلاللرینی تماماً
محافظه ایده میوب آل منذر ایران ، آل جفنه روم حکومتلری
طرفندن برر والی حکمنده قالمش ایدی .

اهتمامی سایه سنده مکه بر شهر عظیم اولدی. بر حکومت اشراف
تشکل ایتدی. کعبه نك محافظلغنه عائد وظائف مختلفه (۳۳)
فقره) بر عائله نك افرادنده اجتماع ایتدی. باشلوجه ایکی
وظیفه یعنی رفاده وسقایه وظیفه لری متعاقباً (فقرايه هر کون
اکمک طاغتمقله کسب اشتهار ایدن) هاشم ایله مطلب وجد النبي
عبدالمطلب (شبهه) انه کچدی.

یثرب شهری عمالقه دن صکره (۱۰۰ فقره) قبائل یهود انه
کچمش ایکن مؤخرأ اوس وخزرج قبیله لری کلوب اورالر
یرلشدیلر و اولجه یهودیلرک تحت تحکمنه دوشدیلر. آنلرک
اراضیسنده زرع ایدرلر، آنلرک تخمنی آتارلردی؛ مسکنت ایچنده
وقت کچیرلردی. نهایت (فیطون) نامنده بر یهودی رئیس
عرب قزلینک حین تزویجنده ایلاک کیجه سی کندوسنه عائد
اولسنی عادت ایتدیکندن خزرجیدن مالک انی قتل ایتدی
ونهایت غسان حکمداری جبهه نك معاونتیه یهودیلره غلبه
وشهری ضبط ایتدی. بوقبیله لر تبایعه یمنک مهاجمانه مقاومت
ایتدکن صکره محاربات داخلیه ایله بینلرینه تفرقه دوشدی
وکسب ضعف ایتدیلر (۴۶۷، ۵۲۰، ۵۸۳، ۶۱۵). بش سنه
صکره اصلاح بین ایدرک حضرت پیغمبر ایله مناسبتیه کیرشدیلر.
قبائل یهود ایسه کاربانلر واسطه سیله وکال تهالکله تجارتیه
قویولدیلر؛ یثرب شهری مکه ایله رقابت ایدر اولدی.
بوصرده مکه شهری بیوک بر فلاکت کچیردی. ابرهه.

۱۶۱. — جزیره العربک جهات وسطیه سنده قبائلک خیمه- نشین اولسی بر حکومت منتظمه تشکیلنه مانع اولوردی. فی الحقیقه حجازده بنی جرهم، نجدده بنی کنده کبی بمض حکومتلر تشکیل ایتمش ایسهده بونلرده طول مدت دوام ایدهمه مش و قبائل تشکلاتی ارسنده دوچار انحلال اولوب کیتمشلردر. کعبه نك محافظلغنی اولجه عمالقه نك وبعده یمندن کلوب حضرت اسماعیل ایله مناسبت صهریه کسب ایدن جرهمیلرک یندنه ایدی. (۳۱ فقره). دهاچوق کچمکسزین دین خلیل پت پرستلک ایله اختلاط ایتدی وجرهمیلرک تعدیاتی مکهدن طرد اولنملرینه باعث اولدی. (۲۰۶ میلادی). قحطان سلاله سنندن بعض قبیله لر تواریح مختلفهده حجازه هجرت ایتشلر وازجمله (قضاعه) قبیله سی یثربک جهت شمالیه سنه یایلمش وازد قبیله سی بحرین و عراق جهتلرینه کچمکسزین ۱۸۰ سنه سنه طوغری (بطن مر) مستعمره سنی تشکیل ایتشلر ایدی. ۲۰۷ سنه سنه طوغری ازد قبیله سنک بر شعبه سی اولان خزاعه جرهمیلری طرد ایله کعبه نك محافظلغنی الله ایتدی (۲۲ فقره). بونلر بر طاقم عبادات وثنیه ادخال ایتدیلر وازجمله هبل نامنده کی پی کتوردیلر (۵۳ فقره). خزاعیه بشنجی قرن میلادیده بیوک بر رقیب چیقدی که اسماعیل اولادندن اولان قریش قبیله سیدر (۳۱ فقره مابعدی). آنلرک رئیس قوی ۴۴۰ سنه سنده حکومتی ضبط ایتمکه خزاعیلر بطن مره چکلدیلر. قوی قبائل قریشی اطرافنه جمع ایتدی. آنک

حیره حكومتى طيسفونه [۱] غسان حكومتى قسطنطينيه به تابع ايدى .

جزیره العربك جهات شماليه سى شو حادثاته معروض اولدينى صروده جهت جنوبيه سى ده تبدلات عظيمه چيرمكده ايدى . شويله كه: (۱۳۰ فقره) ده بيان اولندينى و جهله ذونواسك نجران قساراسى حقنده قتل عام اجرا ايتتى قيصرك مداخله سنى جلب ايتدى . وقوع بولان امرى اوزرينه تيمش بيك كشيلىك بر حبش اردوسى ارباطك زير اداره سنده مئى ضبط ايتدى و يمن حكومت مليه سى حكومت استبداديه به منقلب اولدى . بو حال تيمش سنده دن زياده بر مدت دوام ايتتى ايسه ده حبشليلىك ظلم و تعديس سنده يمن اهالى سى تحمل ايدى عز بر حاله كلدكلرنندن و سيف بن ذى يزنك قيصره مراجعتى بر فائده يى مفيد اولمادى غندن كسرايه واقع اولان مراجعتى اوزرينه ككوندريمان بر فرقه عسكريه حبشليلىرى طرد و حكومت حبريه يى اعاده ايتدى . لكن سيفك حبشليلىر طرفندن قتل اولتمسى اوزرينه يمن طوغريدن طوغرى به ايرانه الحاق اولتمسى و ايران واليلىله اداره اولنور بر حاله كلدى و بو حال زمان سعد اقتران نبويده ايران واليسى باذانك شرف اسلام ايله مشرف اولدينى زمانه قدر دوام ايتدى .

[۱] طيسفون ايوان كسرانك بولندينى بر شهر قديمدر كه خرابه سى چندان دن اوچ فرسخ مسافه ده در . اسكى يونان جغرافيونى (قته سيفون) ديرلردى .

حیره بالکلیه ساسانیلرک الیه دوشدی. آرتق ساسانیلر اویله بر وپرکو ویا جزئی برتابعیت ایله قناعت ایتدیلر. بنو لخمک صوک حکمداری اولان نعمان ثالث کسری طرفدن قتل اولنمی اوزرینه حیره بر ایران ولایتی اولوب کوندربلن مستقل والیلر واسطه سیله اداره اولنوردی. بو حال خالد بن ولیدک فتوحاتی زمانسه قدر دوام ایتدی. قبائل ثعلبیه دخی ۶۱۱ده ذی قار محاربه سنده عجملره غایه ایدرک بحرین ده استقلاللرینی محافظه ایتدیلر.

۱۵۹. — غسانیلرک رئیس ثعلبه ۳۹۳ده رومالوردن (فیلارق) عنوانی آلدقن صکره جفته اول بر سالاله نک پدری اولوب ۶۳۷ سنه سنه قدر دوام ایتدی؛ شو مدت طویلده غسانیلر قسطنطنیه ایمپراطورلرینه ایران محارباتنده معاونت ودرنجی عصر میلادینک واسطنه طوغری نصرانیقی قبول ایتدیلر؛ حیره حکمدارلریله لایتقطع محاربه ایدرلر سده بو محاربات هیج بر نتیجه یه منجر اولمازدی.

غسانیلر، مورس (۵۸۴—۵۸۸) ایله هراقلیوس (۶۱۰—۶۴۱) ک متفق اولوب ۹۲۶ده موده ده اهل اسلام ایله حرب ایتدیلر، ۶۳۴ده یرموک محاربه سنه اشتراک ایلدیلر. اوچ سنه صکره سوریه جهتلری ممالک اسلامیه اله الحاق اولندی.

۱۶۰. — ایشته بووجهله جزیره العربک جهت شمالیه سی یدنجی قرن میلادیده ایرانیلر ایله یونانیلر بیننده محصور قالمش ایدی.

محافظةیه اقتدارلری اولمادیغندن ایشلری یغما کرک ایچون محاربه دن عبارت قالوردی. دائماً خصمه قارشو حرکت رجعیه اجرا ایدرلر و روملرک رخاوتی سایه سنده بو حرکتلرنده موفق اولوب حربک دوامی عجملره ترک ایدرلردی. آنلرک شو اسقاری کوچک آسیانک باجمله خزاننی مقر حکومتلرینه جمع ایتدی و حیره ملوکی احتشامده طیسفون و قسطنطنیه حکمدارانسه رقابت ایدر اولدیلر.

حیره ملوکی روملورک کین و عداوتی تحریک ایتمه لریه ۲۸۹ده دیوقله تیهن، ۳۵۳ده قونستانس عربله قارشو جنک ایتدیلر؛ روملورلر شمال عربلرینه (سارازهن) نامی ویررلردی [۱]. ۳۶۳ده ژولیهن انباری ضبط و تخریب ایتدی.

۳۷۳ده والانس، ۴۱۱ده کنج تئودوس یکیدن مهاجمات اجراسنی امر ایتدیلر. بهرام کوری عجم تختنه اعاده یه معاونت ایدن منذر اول ۴۲۱ده بر مغلوبیت عظیمه یه اوغرادی. مؤرخ سقراط ۴۴۸ده فرانک طالغهلرنده یوز بیک سارازهن محو اولدیغنی ادعا ایدیور. ۴۹۸ده اناستاس موفق اوله مادی؛ عجملره قارشو تجدید عداوت ایتمله ۵۰۲ده الجزیره یی بالکلیه الدن چیقاره یازدی.

حیره حکمداراننک اک مقتدری اولان منذر ثالثدن صکره

[۱] حضرت ابراهیمک زوجته سی سارایه نسبت ایدلسندن

نشأت ایدیور.

صکره حیره حکمدارانى الجزیره (مزوپوتامیا) قبائلنه حاکم اولدیلر (۲۷۲) .

تدمر دخی بروقتلر سوریه نك جهت شرقیه سیله مزوپوتامیا (جزیره) نك بر قسمنه مالك اولان رؤسای اذینه یه مقر اولمش ایدی که ایلك حیره و انبار ملوکنه معاصر درلر. بونلرک نهایتی مشهور زه نوبیه (زیب) نك زوجی اولان اذینه بن سمیدع «سپتیموس اوده نات» در .

زوجنك وقتیه حکومته وضع ید ایدن زینك سقوطندن صکره سوریه عربلرینك اداره سی رومالولر طرفدن تنوخى و صالحی رؤسانه تودیع اولندی . تنوخیلر ۱۹۲ سال میلادیسنه طوغری عراق و انباری استیلا ایشلردی . بعده بر شعبه سی سوریه یه محرت اتمکله یقین وقتلره قدر بقایایی جبل لبنان اطرافنده بولنمشدر . ۲۳۸ ده رئیسلى حذیمه اردشیر بن ساسانه تابع اولمش ایسه ده مؤخر آ یسه رومالولر طرفنه کچمشلر و «فیلارق» عنوانی آلمشاردی . نهایت (۲۹۲) سال میلادیسنده غسانیلر طرفدن مغلوب ایدلایلر .

۱۵۸ — حیره حکمدارانى دخی حیره و انبار جهتلرنده یرلشدکن صکره یواش یواش توسیع حدود ایله انتاکیه یه قدر واصل اولدیلر . آنلردن حذیمه الابرش الجزیره یی و فراتنک شماللرینی و شامک نواحی شرقیه سنی ضبط ایتدی . حبریده ماهر ایدیسله لده اداره حکومتده مهارتلى بوغیدی، قوحتلرینی

حالده همجوار اولان ایکی حکومت معظمه نك محار باتندن
 بالاستفاده ایکی قوتلی حکومت تشکیل ایتدیلر، که بری حیره و انبار
 (۱۳۷ فقره) دیکری غسان (۱۴۴ فقره) حکومتلیدر .

مؤخرأ ایرانده ساسانیلر موقع اقتداره کلش و شرق
 ایمپراطورلغی تشکل ایدرک روما پایتختی قسطنطنیه یه نقل ایدلش
 ایسه ده بو حال فرات اوزرنده کی محارباته نهایت ویرمدی. اولکی
 اشکانیان ایله رومالولرک عداوتنه شمدیکی ساسانیان ایله روملر
 وارث اولدیلر . بوده عربلرک منافعه خدمت ایتدی .

حیره حکمدار لرینک حکمی فراتک ایکی جهتنده ده جاری
 اولوب ایران اردوسنک مقدمه الجیشی اولدیلر . غسانیلر ایسه
 عامل (فیلارق) مقامنه چیقاریله رق روملرک جهتته
 کچدیلر و انلری اضرار ایله نائل ثروت و سامان اولدیلر .
 ۱۵۷ . — مع هذا عربلر اشبو حکومتلرک تشکلندن چوق وقت
 اول بورالرده یرلشمشله و اهمیتلی بر موقع اشغال ایتمشلر در .
 حضر عربلرله تدمرده حکومت ایدن رؤسای اذینیه
 آنلردندر .

حضر شهری ، دجله ایله فرات بیننده موصلك ۸۵
 کیلومتر و جنوبنده آنورلیلرک زمانندن قاله بر شهر قدیم اولوب
 عربلر ایله مسکون ایدی . ۱۱۶ سال میلادیسندن تراژانه ،
 ۲۰۱ ده سوهزه ، ۲۳۱ ده ساسانیانه مقاومت ایتمش و ۲۴۰ ده
 شاپورک انه دوشمش ایدی . آورلیان تدمری تخریب ایتدکدن

ایتدی . بو ایکی حکومت حدودلرینه قلعه لر انشاسنه باشلادیلر .
 بعده جوارده کی عشائره نظارت ایچون عسکری فرقه لری
 تشکیل ایتدکلی کی آنلرک آراسنه تفرقه دوشوردیلر . بعض
 رؤسا رومالولرک هدا یاسیله مجلوب اولدقلرندن سیار اولان
 عشائری ضبط ایتدیلر و فیلارق (رئیس ، عامل) نامنی آله رق
 یکی متفقلرینک ممالکنی دائمآ دیدایدن مهاجمادن محافظه ایلدیلر .
 دیگر بر طاقم رؤساده اشکانیانک ممالکنی محافظه ایلدیلر .
 حتی بعضاً اشبو رؤسا ایکی قوم (رومالولر ایله اشکانیان)
 آراسنده کی منازعاتده بیله توسط ایدرلردی .

عربلر رومالولرله اشکانیان بیننده کی محارباتده مشاهده
 اولندقدن بشقه او قدر اوزاقده بولندقلری حالده تا رومانک
 منازعات داخلیه سنه قدر اشتراک ایتدیلر . از جمله « به سه نیوس
 نیژر » باشلوجه آنلره استناداً شرق قیصری اولدینی کی ۲۴۶
 تاریخنده برعرب ، فیلیپ نامیله مقام حکمداری به کجدی « عرب
 فیلیپ » یاد اولنوردی ؛ لکن موقع اقتداره کچدکن صکره
 مملکتنی فراموش ایدوب هیچ برخیری طوقمادی .

۱۵۶ . — شوراسی شایان قید و تذکار در که : رومایمپراطورلرینک
 بحر احمره مالک اولمه لری جزیره العربک استقلالنه ضرر
 ویرمدکن بشقه اشکانیان ایله محاربات شدیدیه کیرشمه لر یله
 بالواسطه آنی حمایه ایتمش اولدیلر . حیره و غسان عربلری
 اوتهدن بری نتیجه سز محاربات ایله یکدیگری نی محو ایده کلدکلی

مهمه استحصال ایتدیله . طاشلق جهمتر روما حکومتته الحاق اولندی . « قورنه لیوس بلما » زمانده قوماندان ترائان اورالری « فلسطین ثالث » نامیله بر ایات حالنه قویدی . پترا شهری تیاترولر ، آت میدانلری ، معبدلر ، صوکرلری کبی آثار نفیسه ایله تزین ایدیلرک بیوک بر تجارت مرکزلی حالنه کتوردلی . بوصرده نبطیلر دخی یواش یواش ظلمت مجهولیته دوشدیله ، اسملری بیله محیفه تاریخده فراموش ایلدی .

۱۵۵. — اسکندرلی وقتندن اعتبار آرومالولر ایله اشکانیانک الله کنجیه دکن جزیره العربیه مجاور اولان محاکمات قوتلی بر حکومت کورمه مشردی . سلفکیان حکومتی خراجک پارلاق کورندیکلی حالده محاربات داخلیه سببیه او قدر ضعیف بر حالده ایدی ، که کرک کوچک آسیاده مستقل حکومتلر تشکیله و کرک قبائل عربک ایراث خسار ایتسنه مقاومت ایشیددی . قبائل عرب حکومت معظمنک حدودینه رجایت ایتمه که آشمشدر ایدی . فرات جهمتی سلفکیانک قریبتیله مسدوت اولدیضدن سوریه جهتنده صورت موقوتده کی تجاوزلریله اختلال ایدرلردی . هر سنه خصم عسکرینک اسفار بعیده ده مشغول اولدینی زمانلردن بالاستفاده الیرنده قلیج اولدینی حالده کیدوب پک چوق اموال اغتنام ایتدکن صکره مقابل کورمکسوز جوللرینه چکیلورلر ایدی . بوتجاوزات سلفکیان حکومتک نهایته قدر دوام ایتدی . رومالولر ایله اشکانیانک سیاست وقوتی آللری توقیف

احمر سواحلمدن مرصافی، کونلک و سائر مواد عطریه الور، بحر سفید سواحلمه کتورر لر ایدی. عددجه کندیلرینه فائق بر خصمه تصادق ایدر لر سه ماهرانه بر پلان ترتیب ایدرک چوللرینک ایچروسنه چکر لر، کندیلری چیقلمسی ممکن اولیان بر قیالغه التجا ایدر لر، ما کولات و مشروباتجه مضایقه به دوشمسی طبیعی اولان خصم قوماندانی صلحه مجبور ایلر لدی. بوقیالتی مشهور اولوب ایلر وده اورایه پترا شهری بنا اولنمشدر. نبطیلر مهارت عسکریه لری سایه سنده بالجمله خصم لرینه مقاومت ایتمشلردر. قبل المیلاد یکر می درت تاریخنده قیصر آوغوستونک امریله «هالیوس خالوس» یمن سفرینه تشبث ایتدیکی وقت نبطیلردن بر رهبر آلدی. اثنای راهده شاشیردیغندن نیجه مشاق و متاعب ایله اوافق تنک بعض مظفریتلره نائل اولدقدن صکره پلاننی ترکه مجبور اولدی. آنک راینه بناء رومالولر جزیره العربک فتحی فکرندن صرف نظر ایتدیلر. شوقدرکه مارق اوردل زماننده ۱۷۰ سال میلادیسنده (آیدیوس قاسیوس) اداره سنده بر هیئت سفریه کوندرلدی، بعده (قومود) فرقه عسکریه سی دوچار مغلوبیت اولوب ۱۹۵ ویا ۱۹۹ سالنده (سه وهر) [۱] مسعود جهتلرک ضبطنه تشبث ایتدی. (ماقرن) کمال مشکلات ایله نائل ظفر اولدی. رومالولر بوندن بر نتیجه

[۱] بر طقم مأموریتلرده وحتی قونسلوسلفده بولندقدن صکره ۱۹۳ تاریخ میلادیسنده مقام حکمداری به صعود ایدن مشهور سپیم سوهردر.

مملکت لرینک حدودینی تمزیق ایدن شو عرب ممالکنی ضبطه تشبث ایتدیلر ، لکن آنلرده موفق اوله مادیلر . پومپه [۱] دها زیاده بر موفقیت استحصال ایده مدی . رومالیار مغلوب ایده - مدکاری عرب قومیه اتفاق سوداسنه دوشدیلر .

۱۵۴. — بنو اسرائیلک عربلر علیهنده کی محارباتنده تصادف

ایدلمه ین نبطیلر [۲] ایلك دفعه اوله رق اسکندر محارباتندن صکره میدانه چیقور . بونلرک بخت النصر ثانی زماننده پتراده توطن ایتدکاری ظن اولنیور .

مؤرخین آنلرک فوق العاده ذکاسندن وجنکاور لیکلرندن

بحث ایتمکده درلر [۳] . بو کبی اموالک حفظ وصیاتی سربستی حرکاته مانع اوله جنفی فکريله بینلرنده بغدادی زرعی ، اشجار مشره غرسی ، خانه انشاسی اعدام جزاسیله ممنوع ایدی . آنلرک یکانه مسکنی چول ، یکانه اشتغاللری تجارت ایدی . بحر

[۱] پومپه رومانک مشهور سردار لرندن « بیوک پومپوس » درکه

آناطولینک قسم شمالینی ، سوریه یی ضبط ایتدی . فتوحات و موقعیاتی چوقدر . قبل المیلاد ۴۸ ده بطلمیوسلر طرفندن مقتولاً وفات ایتددر .

[۲] نبط ، جزیره العرب ایله عراق وشام آرالرنده و علی الخصوص

فرات وادیسینک آشاغی طرفلرنده ساکن اولمش بر قوم اولوب بنی اسرائیل آنلره عرب نظریله باقدقلری و بنی اسماعیلدن عد ایتدکاری حالده عربلر بونلره سریانی ویا کالدانیلرک بر شعبه سی نظریله یاقارلردی .

بونلرک عربلر ایله سریانی و کالدانیلردن مسکب و ملز بر قوم اولسی ملحوظدر .

[۳] الفلاحه النبطیه عنوانیله عربییه ترجمه اولمش بر کتاب

مشهور وارددر .

کندوسنه قارشو اولان شو حرکتلرینی فراموش ایتدی .
 درحال جزالرینی ویرمه کیرشمه مسنک سببی ایران شاهیی
 علیهنده کی تشبثات عظیمه سنک اجراسنی تأخیره اوغرا تمامق
 ایچون ایدی . ماوراء هنده تجاوز و بابله عودت ایتدکن صکره
 بوجهتی تفکر ایتدی . جزیره العربک فتحی فتوحاتنک متممی
 عد ایتمکده ایدی . بورالری فتح ایتدکجه غربی آسیایه حقیقه
 مالکیت اداسنده بولنه میه جغنی اکلادی . حرصی چوق زیاده
 ایدی . دوتماسی ضابطانندن بر چوغنی عجم کور فزیله بحر
 احمرک کشفیاتنه کوندردی ، دیگر امراسی ده مصرده وسوریه ده
 بر اردو اعداد ایدیورلردی . دها هنوز اوتوز درت یاشنده
 ایکن وقوع وفاتی عربلری تخلیص ایتدی . جنراللری منفعت
 شخصیه لرینی استحصاله دوشدکلرندن عربلرک اوزرینه هجوم
 ایتک جهتی خاطر لرینه بیله کتورمدیلر . طاشلق مملکت او
 وقت نبطیلرک النده ایدی . آنتیغون [۱] ایله اوغلی ده متریوس
 بعض تشبثاتده بولتمشر ایسه ده نائل موفقیت اوله مادیلر . بطالسه
 مصر ایله سلفکیان [۲] حکومتلرینی تحکیم ایتدکلری وقت

---

[۱] آنتیغون اسکندرک جنراللرندن و بعد وفاته ملکینی مقاسمه
 ایدن طوائف ملوکدندر .

[۲] بطالسه مصر ، اسکندرک وفاتندن صکره مصرده حکومت
 سورن بطلیموسلر حکومتیدر . سلفکیان ایسه آنک جنراللرندن سلفقوسک
 ایران وسوریه جهتلرنده تشکیل ایتدیکی حکومتدر .

سواحلنه تقرب ایتمک سوداسنه دوشن یننوا و بابل حکمدار لرینه، او دهشتلی دشمنلره اک اول عربلر مقاومته مجبور اولوردی. عربلر بومقاومته موفقده اولدیلر. نیجه کره لر عرب اردولری بنی اسرائیلی آثور بیوندیریقندن خلاص ایتشدیر. کبروس (کیخسرو) اسلافنک حالندن عبرت آلهرق عربلره اصلا هجوم ایتدی: یالکز مالکنک حدودینی یقیندن تهدید ایدنلر اولورسه آنلری دفع ایتمکه اکتفا ایلردی. قامیس (کی کاوس) مصر اوزرینه حرکت ایدرکن طاشلق اهالیسی ایله معاهده ایتدی. اخلافیده آنک یولنده کیتدی. عربلر مدیا حکو- متنک (?) نهایتته قدر هر درلو ویرکودن مستنا اولهرق آنلرک متفق صادقی ایدیلر. اسکندر، دارا [۱] یه هجوم ایتدیکی وقت عربلر دارا طرفنده ایدیلر. به تیس [۲] طرفندن تحریر ایدیلن عرب عسکری، ماکدونیا قرالنک غزه سورلری آلتنده کی حرکتی توقیف ایتدی. دیگر بر قسمی ده مصره دخولنی منع ایتک ایستدی. لکن اسکندر عسکرینه لازم اولان ارزاقی دونماسی واسطه سیله تدارک ایتدیکندن فینکدن بحر سفید ساحلی بونیجه بالسههوله مصره داخل اولدی و عربلرک

[۱] فرنگلر بوکا «داربوس قودومان» دیورلر که ایران قدیم

ملوکندن کیانیان سلاله سنک طقوزنجی و صوک حکمداریدر.

[۲] دارا طرفندن غزه محافظی اولوب شهر مذکور ای اسکندر

قارشو ایکی آی مدافعه ایتمش و نهایت مغلوب اولشدیر.

طولاشان عربانی ده جزیه گذار ایدرک امور تجاریه نی کنندی
 قومه، بنی اسرائیله حصر ایتدی . لکن وفاتسنده حکومت
 اسرائیلیه ایله حکومت یهودیه آیرلدیغندن قدس شریف ایله
 آثور ممالکی بیننده مخابره منقطع اولدی . قبائل عرب جزیه
 ویرمز اولدیلر . مؤابیلر، عمالقیلر، ایدومیلر اولکی استقلاللارینی
 استرداد ایتدیلر .

مع هذا حضرت سلیمانك سلطنتی قوم عربك تاریخنده پك
 زیاده حائز اهمیتدر . شان وشهرتی جزیره العربك هر جهتنه
 انتشار ایتمشیدی . یمنده کائن سبا شهرینك ملکسی بلقیس
 حضرت سلیمانك قوت و اقتداری حقننده ایشیدیکي روایاتی
 کوزیله کورمك ایچون قدس شریفه قدر کلدی . سرای سلیمانینك
 دبدبه واحتشامی مسموطاتنك فوقننده اولدیغنی کورنجه ابن
 داوده اولان حیرتی تراید ایتدی .

۱۵۳ . فی الحقیقه قوم عرب، زمان سایمانی ده ضایع ایتدکلری
 استقلاللارینی اخلاف سلیمانك ضعفی و اقتدار سزلقلری سببیه
 مدت قلیله ظرفنده استرداد ایتشلر ایدی . لکن دیگر طرفدن
 دها بیوک فلاکتلر یوز کوستریوردی . شویله که جزیره العربك
 چول و طاشلق قسمنده کی صحاری، مصر ایله کلدان آراسنی
 فصل ایتدیکندن بو ایکی زنکین السکانی استیلا ایدن دول
 معظمه نك انه دوشر ایدی . فرات ایله نیل سواحلنه معاً حکم
 ایتمک ایستهین فاتحلر ایچون بو چوللر لازم ایدی . بحر سفید

اولمادیغی زمانلرده سـلاحک حل ایدهمدیکی مسألی حل ایدردی .

جزیره العربک اراضیسیده اودرجه منبت اولمادیغندن وقسم اعظمی چوللر ایله محاط بولندیغندن حر یص شهرت واغتمام اولان فاتحلرک نظر دقتی جلب ایتمزدی . آنکچون آسیانک جهات سائرهنی زیر وزیر ایدن واوروپا ایله آفریقایی تا وسطنه قدر تهدید ایلهین وقایع آرهسنده عربستان ازهرجهت مصون قالمش ایدی . لکن حدود بوینسده کی ولایاتده بعض تحولات وقوعه ککش و بوتحوالات یدنجی قرن میلادییه طوغری قطعاً حجازیهیه قدر ایلرولیهرك جزیره العرب ایچون بیوک بر تهدید اولمشدر (فقره ۵) . زمان نبویدن اولکی احوالنی ایوجه تفهیم ایدهبیلیمک ایچون جزیره نك شمالنده ، جنوبنده ، وسطنده حصوله کان تحولاتک باشلوجه لرینی خلاصه ذکر واتیان ایتمک لازم کلور .

۶۵۲ .-- بالاده (فقره ۱۱۴) بی اسرأیلک عمالقه یه غلبه سندن بحث اولمشدی . ایسته بو مظفریت اوزرینه حضرت داود بحر لوط ایله « الان » کورفزی بیننده کی مملکته حاکم اولدی . حضرت سلیمان دها ایلرویه طوغری عطف نظر ایلدی . بحر احمره حاکم اولدی . بحر احمر لیمانلرنده انشا ایتمدیکی سفائن بو دکزک هر طرفنی کشت وکذار ایدردی . جزیره العرب تجارتنه هند تجارتنی ده علاوه ایتدی . کلدان چوللرنده

واصل اولوردی . اشته بو حال آنلر ایچون بر طبعیت ثانیه اولمشیدی [۱].

عربك یكانه آرزوسی حرکاتنده مستقل اولمقدر. اوزرینه هرکیم حاکم اولورسه آکا کین وعداوت پیدا ایرک مجادلهیه کیریشور . نفسی حقمده دخی درشت وعلی الاکثر حریرص انتقام اولور . ایشته عربده اولان شو حریت و استقلال فکری برحکومت دائمه ومنتظمه تأسیس ایتمه لرینه مانع اولدینی کبی انجیل و توراتی قبول ایله بت پرستکی ترک ایتمه لرینه ده مانع اولمشدر . چونکه بو کتابلر تحت اسارتده بولنان اقوامه کوندرلش واحکام عمومیه لری حال اسارتده دوچار اولدقلری مظالم و تعدیاته صبر و تحمل ایله رضای باری بی استحصال ایتمکن وعبادت و طاعت ایله هوسات جسمانیه لرینی تسکین ایلمکن عبارت بولمشدر .

قدیمدن بری جمله افرادی عینی حال و احتیاسده بولندیغدن جمله سی ده عینی شرف و شان آرزوسنده بولنوردی . آنلرک شرفی سیف صارمده ، فصاحتده ، مهماننوازلقده ایدی . حقوقلرینک یکانه حامیسی سیف ایدی . آنلرک نزدنده انسانیت مسافر پروراکدن عبارت اولوب فصاحت دخی یازی

[۱] حتی دین اسلامک ورودندن صکره برعصر ظرفنده دلاوران

عربک شرقاً و غرباً عالم معلومک نهایتنه واصل اولسندن بو حالک ده

| دخلی واردر .

کشیات اجرا ایلدکری پک چوقدر . لسان عرب ، یازلمغه
 یاشلامه دن چوق وقت اول خطبه لرده ، نطقلرده استعاراتیه ،
 تشبیهاتیه تشکل و تأسس ایتمشیدی . بنو اسرائیله اوامر
 عشره آنلرک مملکتده کی طور سیناده وحی اولندی
 کبی ؛ قوم موسی همان دائماً قبائل عرب ایله مناسباتده
 بولنورلردی .

عربلر ابا واجدادلرینک اخلاق و مشوارینی محافظه ایتدیلر .
 هم حدیدالمشرب ، هم مکرم ، هم متطیر ، هم مفرط ، هم ایمانه
 قائل ، هم تخیلاته مائل اوله رق اوصاف متضاده بی جمع ایتمشلردی .
 دائماً حدت نوجوانیلرینی محافظه ایدرلر و کندیلرینه بر فکر
 جدید کلدیکی وقت اک بیوک تشبته مهیا بولنورلردی .
 سربست ، سخنی ، مغرور اولقله برابر حدیدالمزاج و جسور
 ایدی . قوم عربده کی مزایا ایله نواقصی بر شـخصنده بیله
 کورمک ممکندر . احتیاجاتی کندیسی تدارک ایتک مجبور تی
 آتی فعال اولمغه مجبور ایتمشدر . هر درلو متاعب و مشکلاتی
 اقتحامه آلمش اولدیغندن صبرلیدر . چولارک حرارتنه
 طوتلمش اولان بر عربک فکر و ملاحظه سنی کیده جکی واحه نک
 سرین کولسکسی و صغوق صوی اشغال ایتدیکندن ذاتاً قوم
 دریاسندن عبارت اولان ممرنده جالب نظر دقت بر شی بولنسه
 بیله آنک توقف و تأمله تحملی یوغیدی . آلتده کی آنک و یا
 هجینک سرعته استناداً چولی ییلدیرم کبی کچر ، محل مقصودینه

دها اورال و آلتای طاغرنده افکار مذهبیہ طوع ایتدیکی
زمانلرده آنلر بیننده بر دین و مذهب موجود ایدی .

قوم نجیب عرب غایت ذکی و اکتساب معارفه منہمک
ایسه ده [۱] و طنلری اولان جزیره العربك احوال طبیعیہ سی
قوؤ ذکائیہ لرینی استعمال ایتدیره جک اوصافی حائز دکلدی .
ذهنلرینی اشغال ایدن شی شدت حرارت ، حیوانات وحشیہ ،
سام یللمری ، قوم فورتنلری ایدی . لکن خارق العاده اولان
ذکالری بونلرله قناعت ایتدیکندن کندولرینه مشغولیت تحری
ایتدکلی صرده لسانلرینی توسیع ایله اشتغال ایدرلردی .
سنیفه ، عسله ، آته ، دودیه یوزلرله اسم ویرلردی . لسان
عربك وسعت و فصاحتی بوندن نشأت ایتمشدر . عربلرک ذکاسنی
بیان ایچون مورخلر ایکی دودجی یولده کیسدر ایکن ازبردن
سطرنج اوینادقلرینی ، بر عرب بر جمعیت ایچنده بر چوجفک
آیاغنه باقهرق باباسنی تعینہ مقمدر اولدیغنی ، ایزیلہ انسانلری و حتی
حیواناتی تعقیب ایدوب بولدقلرینی ، سارق ، فراری کولہینی
او یولده الده ایتدکلیرینی بیان ایدرلر . عرب کاهنلرینک مسجع
سوزلرله مغیباته دائر خبر ویردکلی ، قوشلرک اصواتندن

[۱] شریعت اسلامیہ نک ورودیلہ جزیره العربك خارجنه تخطی
و کندولرینی محاصره ایدن قوم دریا لردن تخلص ایتدکن صکره بر
مدت قلیله ظرفنده علوم اولین و آخیرینی از کر نهرک ذروؤ قصوائی
مدنبتہ واصل اوله لری درجه ذکالرینی اثبات ایدن براهن قطعہ دندر .

من بعد غلبهم سیغلبون فی بضع سنین) آیت جلیله سننک حکمی ظهور ایتدی . ساسانیانک صوگ حکمداری یزد جرد نالدرکه زمانده خلافت حضرت عمرده آفتاب اسلامیه قارشو حکومت مجوسیه مؤبدآ افول ایلدی و ممالکی تماماً عربلرک انه کچدی .

— ❦ خامساً ❦ —

❦ بعث نبویه دن اول جزیره العربک حالی ❦

۱۵۱ . — مباحث سالفه دن اکلاشلیغنه کوره عربلر مبادی حالنده برقوم اولیوب تا زمان جاهلیتده بیله شبه جزیره لرینک خارجنه یایسه لرق مصری (قبل الهجره ۲۸۳۶) و بابلی (ق ۲۱۸۱) ضبط و متعدد حکمدارلر اعطا ایتدکلری کچی ، عراق و سوریه جهتلرنده حکومتلر تشکیل ایتشلردی . حبشیلر آنلرک سالله سندن اولدیغی کچی آفریقا چوللرینک ده آنلره موروث اوله جغی آکلاشیلوردی . مملکتلری یوقاری آسیان قوم دریالریله تفریق ایدیلهرک فاتحلرک هجماته قارشو محفوظ قالدیغدن سربسیتلرینی ؛ اصللریله ، قبیله لرینک اصلتیله ، عزیت ذاتیه لرلیله ، خالص و صافی لسانلریله اولان تفاخرلرینی کسر ایده جک هیچ برحاله دوچار اولماشلردی . بوندن بشقه جنوب ایله شرقک مرکز تجارتنده بولنمه لرلیله اقوام متجاوره نک انوار مدنیتی اقتباس ایدرلر و موقع مسعودلرینک ایجابی اوله لرق فعالیت تجاریده ده همجوارلریله اشتراک ایلرلردی . ایشته بوسیدن

کورمک واسکی معموریتنی اعاده ایچون ایجاب ایدن تدابیری
 اتخاذا اتمک مقصدیه قسطنطنیه دن سوریه یه قدر کیش ایدی .
 ایشه بوضه ده ایدی که رسول اکرم حضرت تبری طرفندن
 کندوسنه سفارته کلن دحیه الکلبی بی قبول ایشدر .
 حکومت ثلثه نک اوچجیسی اولان ساسانیان حکومت
 ایرانیه سی هجرت نبویه دن ۳۹۶ سنه اول تأسس ایدوب هجرتک
 اوتوزنجی سنه سنه قدر دوام ایتدی . نوشیروان عادل شرق
 ایمپراطوری ژوستینیانوس (ژوستینه ن) ایله حرب ایدره رک
 سوریه و الجزیره بی ضبط وقوماندان بلزری مغلوب ایتدی .
 و ژوستینیانوسی سنوی اوتوز بیک آلتون اعطاسنه مجبور
 و دیگر طرفدن هند ، بخارا ، خوفند جهتلرینه طوغری
 توسیع حدود ایلدی . برطرفدن ده علوم و معارفه رغبت
 و بین الاهالی توزیع عدالت ایدر و یونان و لاتین کتابلرینی
 ترجمه ایتدیردی . قرقسکز سنه ک دورسلطنتی ایران ایچون
 بر مسعودیت دوری اولمشدر . ولادت حضرت نبویه بو
 نوشیروانک زمانه مصادفدر . نوشیروانندن صکره ساسانیان
 دوچار تزلزل اولدی . اخلافندن خسرو پرویز نامه هایونی
 یرتدی ، سفیر نبوی عبدالله بن حذافه السهمی بی تحقیق ایتدی .
 حضرت پیغمبرک بد دعاسنی آلدی . قیصر روم هراقه مغلوب
 اولدی . بوضورته طقوز سنه اول ایرانک روملره غلبه سی
 اوزرینه نازل اولان (الم . غلبت الروم فی ادنی الارض و هم

قارابوند اداره سنده فراتق قبيله لریدر که غولده یرلشمشلردر .
یدنجیسی آیتلانیک اداره سنده هونلردر که اوروپا و مجارستانده
یرلشمشلردر . سکنزنجیسی هانریست وهورسا اداره سنده
انغلو ساقسون انکله دهه ؛ طقوزنجیسی آدو آقرک اداره سنده
هه رول روماده ؛ اوننجیسی آلبوآن اداره سنده لومبارد شمالی
ایتالیاده ، اون برنجیسی آلاریق اداره سنده شرقی غوتلر ، اون
ایکنجیسی تودوریق اداره سنده غربی غوتلر ایتالیاده توطن
ایتمشلردر .

غرب ایمپراطورانی بووقایع آره سنده برمدت دوام ایتدکن
صکره صوک ایمپراطور رومولوس اوغوستولوس زماننده آدو آقر
نام سرکرده نك مسمتده بولنان هرول وسائر قبائل رومی
ضبط ایتمش و غرب ایمپراطورایغنه نهایت ویردک آدو آقری
ایتالیا قرالی طاتمشلردر (ق ۱۴۶۵) .

۱۵۰ . — تفصیلات سالفه دن مستبان اولدیغنه کوره ظهور
اسلامدن اول مدنی عالم اوزرنده حاکم اولان دول ثلثه معظمه دن غرب
ایمپراطورانی نهایته رسینه اولمش ایدی . شرق ایمپراطورانی
عنه قدر دوچار ضعیف اولمش ایسه ده موقضک ایجابجه دوام
ایدوب حکومت ژوستینیانه انتقال ایتمش و ژوستینیان ایمپراطورلغک
شانخی اعتلا ایتلردکن صکره هر تمدن اوزر ایکی سنه مقدم
وفات ایتکله عراقلی قیصراتق مقامنه صعود ایتمشدر . عراق
نیجه ییالردن بری ایران محارباتیه خراب اولان ممالکنی بالذات

اولدیغندن انجق سکسان سنه دوام ایده بیلیمشدر. مهاجرت عمومیه سینک اوکنه دوشن اقوام وحشیه روما ولایات معموره سنه یرلشهرک حکومات جدیده تشکیل ایلمشدر.

۱۴۹. — اشومهاجرت عمومیه نیک سببی آسیای غربیده یاشیان هون طائفه سنک اورال نهرینی کهرک شرقی اورویانه تجاوز ایتسی ایدی. هونلر، طبعاً جنکجو برقوم اولغله شرقی اورویا خلقی آنلر حقه نده پک فنا افکار پیدا ایتشیدی. هونلر دون نهری کنارنده شرقی غوتلره تصادف ایدوب برقسمنی قیرمشلر، دیگر قسمنی قاچر مشلردر. قاچانلر «دندر» نهری کنارنده غربی غوتلره تصادف ایتدیلر. آنلرده هم شرقی غوتلردن، همده آرقه لرندن کلن هونلردن اورکهرک غربه آقین ایتدیلر. سائر یول اوزرنده کی طائفه لرده یرلرنده دیکیش طوتدیرمه یوب هپ غربه طوغری یورومش اولملریله مهاجرت عمومیه دوزی اچلیدی. بو طائفه لر ذاتاً روما ممالکنه دیش بیلیمکده ایدیلر؛ هونلرک تجاوزی مقصدلرینک حصولی ایچون وسیله اولمشدر. روما دولته هجوم ایدن قبائلک باشلوجیه سی اون ایکیدر: برنجیسی هرمانریفک اداره سنده سوئو، ایکنجیسی غوندریقک اداره سنده آلن، اوچنجیسی ژنسه رینک اداره سنده واندال قبیله لری، دردنجیسی والیانک اداره سنده شرقی غوتلرینک بر قسمیدرکه بونلر هپ اسپانیاده یرایشمش ووانداللر افریقانه ده کیمشدر. بشنجیسی غوندریقک اداره سنده بورغون، آلتنجیسی

ونديك دكزيه تفريق اولنديكى كې اسان وقوهيت و مذهب
جهتله يله ايكي مملكت اهالي سي بينده مبايت وار ايدى .

قسططينيه اهالي سي روم نسلدن اولوب آريوس مسلكنه
سالك ايدىلر . رومالور ايسه لاتين جنسندن اولوب اورتودوقس
ايدىلر . ايمپراطور ثودوسيوس حين وقتانده ممالكنى تقسيم
ايدىرك رومانك نصف شرقى سنى « شرق ايمپراطورلىنى » ناميله
بيوك اوغلى ارقاديوسه ، نصف غربى سنى دىخى « غرب ايمپراطورلىنى »
ناميله ديكر اوغلى هونوريوسه ترك ايتدى (ق ه ۲۲۷) .

بوتقسيمده نفس ايتاليا ، جرمانيا ، غاليا ، برىتانيا ، اسپانيا ،
ماورىتانيا (فاس و جزاير) قارطاجيا (تونس) ، بر طاقم جزائر
ايه برابر غرب ايمپراطورلغنه ؛ بالقان شبه جزيره سى ، آناطولى ،
سوريه ، مصر و بحر سفيدك نصف شرقى سنده كى اطىلر شرق
ايمپراطورلغنه اصابت اتمشدر .

اشبوتقسيم ايكي ممالكتك طبيعته موافق و اهالي سنىك آرزو-
سنه مطابق ايدىسه ده رومادولتنك انتها پذير اولمسنده بادي اولمشدر .
شرق ايمپراطورلىنى بر درجه يه قدر تجاوزات خارجه سندن
محموظ ايدى . على الخصوص آسيادن جلب ايدىلن عرب عسكريله
تعرضات خارجه دفع اولنور ايدى . ايشته بو صورتله بيك سنه
قدر دوام ايدى بيلمش و عاقبت رومانك جهات شرقى سنى عثمانلو
دلاورلرينه ترك ايله نهايته ايرمشدر .

اما غرب ايمپراطورلىنى اقوام شمانيه نك تجاوزاتنه هدف

افریقا جهتی ایچون قرطاجه شهری ایدی. افریقا جهتی بش ایلاته منقسم ایدی که: لیبی، افریقا، نومیدیا، موریتانی سزارین، موریتانی تینزبتان در.

شرق پره فلهکی بحر سیاه، ایران و جزیره العرب چولی ایله محاط اولوب متعدد مقرر حکومتی وار ایدی که باشلوجه لرلی انطاکیه، اسکندریه شهرلری ایدی. آسیای صغیر، بتنی، پونت، سینیسیا، سوریه، فنیکه، فلسطین ایالتلرینی مصر ایله قولشیدک بر قطعه سنی، مزوپوتامی و جزیره العرب قطعه لرینی حاوی ایدی. اشبو ایالاتک قسم اعظمی ایلروده بر مدت قلیله ظرفنده ید اهل اسلامه کچمشدر.

۱۴۸. — حکومت بیوک قسطنطینه انتقال ایتدیکی وقت روما قاریشیق بر حالدده ایدی. قسطنطین او حالک دفعی ایچون اوچ چاره دوشوندی. اولاً عسکرینک قسم اعظمی تشکیل ایدن خرستیانلری جلب ایچون بت پرست ایکن تنصر ایتدی. ثانیاً سربازلغه آلمش اولان روما زادکنک برونی قیرمق ایچون رومیاه معادل اولمق اوزره قسطنطینه شهرینی بنا و پایتختی اورایه نقل ایلدی. ثالثاً داخلده اعاده اسایش ایچونده اصول اداره بی تبدیل ایتدی.

قسطنطینک شوو تشبئی اولدجه ثمره کوسترمش ایسهده ایلروده رومانک انقسامنه بر اساس حاضر لامش اولدی. فی الحقیقه روما ممالکنک جهات شرقیه سیله اقطار غربیه سی

رن نهري اسويچره و باجيتما ايله برابر باجمه غول ممالكنى،
طونه نهري ايتاليا ايله ايللريا (بالقان) شبه جزيردىنى حفظ
ايدردى . بوراده سوآب، باويرا، اوستريا و مجارستانك برور
قطعه لرى، بلغارستان داخلدر . بحر سياهك سواحل جنوبيه سى
كاملا رومالورك النده ايدى . سوريه قطعه سى عربستان چواننده
ايكى يوز قدر مواقع مستحفظه ايله مسدود . قطعه مصريه
دخى بحر احمر ايله محفوظ ايدى .

اوگوست عصرندن قسطنطين زماننه قدر روما دولتك
حدودى پك تبديل ايتيوب يالكز طونه نك شمالنده قيصر
ترازانك فتح ايتديكى « داس » قطعه سى ايله حدرد طبيعنه نك
خارجنده برطاقم محللر بر بچق عصر صكره ترك اولندي .

هجرتدن ۱۲۰ سنه مقدم قيصر ديوقلتيهن باجمه روما
ممالكنى « پردفتور » ناميله مستقل درت ولايته تقسيم ايتدى كه :
غول، ايللريا، ايتاليا، شرق ولايتلريد .

غول پردفهلكنك مقرى تره وو شهري اولوب اوچ ايالته
منقسم ايدى كه غول، اسپانيا، بريتانيادر .

ايللريا پردفهلكنك مقرى باغراد قريبنده سيرميوم اولوب
طونه نهري، بحر سياه، اطهر دكزى، ونديك دكزى ايله
محاط وسكز ايالته منقسم ايدى .

ايتاليا پردفهلكى ايتاليانى و مصر ك غريبندن مرا كشه قدر
بالجه افريقاي حاوى اولوب مقرى روما و ميلان شهرلرى ايله

ہند و چیندن ماعدا معلوم اولان اقطارتدہ، نیچہ اقوام اجرایی حکومت ایتمشلردر. بونلرک الک معروفی مصرده فرعونلر، ایرانده پیشدادیان، کیانیان، اشکانیان، ساسانیان، یونانستانده ایونیولر و دوریلر، نینوادہ دولت آثوریہ، بابلده کلدانیلر، سوریه سواحلیندہ فیکہیلر، ایتالیادہ رومالولردر،

بو دولتلردن ہر بری صرہ سسیلہ صفحہ عالمدن چکلشمش ویرلرینہ دیکرلری خالف اولمشدر. قرون اولانک نہایتنہ طوغری مدنی عالمده حاکم اویچ دولت معظمہ کورنمکدہ درکہ شرقدہ ایران دولت معظمہ سی، غربدہ غرب ایمپراطورلغی، وسطدہ شرق ایمپراطورلغیدر.

اقوام قدیمہ ایچندہ دائرہ فتوحاتلری عالم عتیقک قسم اعظمی احاطہ ایدن و حکومتلری چوق وقت محفوظ قالان رومالیلردر.

روما حکومتی ہجرتدن آتی عصر مقدم قیصر اغستوس «اوکوست» زمانندہ حدود طبیعیہ سنہ واصل اولمش ایدی کہ شمالاً قالدونیا سدی، رن و طونہ نہرلری و بحر سیاہ، دیکر طرفدن قافقاس طاغلری، کردستان طاغلری و فرات نہری، شرقاً جزیرہ العرب چوللری، جنوباً ایبی چولی و صحرائی کبیر ایلہ محاط ایدی.

قالدونیا سدی انکلترہنی اسقوجیادن، رن ایلہ طونہ نہرلری اوروپای مدنی نی اوروپای وحشیدن تفریق ایدردی.

ایلدی . حارث فرار ایتمکله بنی تغلب و دیگر بعض قبائل آتی تعقیب و آکل المرار عائله سندن قرق سگز کشتی بی حارثک ایکی اوغلیله برابر ضبط و بر طاقم مالدرینی اغتنام ایتلمه یله مندر آنلری تماماً قتل ایلدی . بعده حارثک درت اوغلی قبائل عربدن درت قبیله یر یاست ایتدی که حجر بنی اسد و غطفان ، شرحبیل بکر بن وائل ، معدی کرب (باشنی قوقولی یا غرله تغلیف ایتدیکندن غلف ایله ملقبدر) قیس غیلان ، سلمه دخی تغلب و نمر قبیله لرینک رئیس ایلدی . هر بری بروقهده مقتول اولدی . شاعر مشهور امرء القیس بنی اسد قبیله سنک رئیس حجر بن حارثک اوغلیدر . بنی اسد ایله بنی کنده بیننده متحدث بر محاربهده مقتول اولان پدرینک حکومتی استرداد چالشمش ایسهده موفق اوله مادی . وقوع بولان استمدادی اوزرینه قیصر روم کندوسنه بر مقدار عسکر ویرمش ایسهده عربستانه عودت ایدر ایکن اثنای راهده انقرهده فوت اولمشدر . امرء القیسک وفاتیه کنده حکومتی ده محو اولمش اولدی .

ملوک کنده ساسانیانک عمالی مثابه سنده ایلدی . آنلرک اشبو تشتت احوالی صره سنده ایلدی که دیار بکر و حوالیمی فاروق اعظمک زمان خلافتنده ممالک اسلامیه به الحاق اولندی .

— رابعاً —

➤ بعث نبویه اثناسنده دول موجوده نك حالى

۱۴۷ — قرون اولانک ازمئه تاریخیه سنده ، ربع مسکونک

بر حکمداره محتاج اولدقلرینی درک ایدرک یمین حکمدارینه
 مراجعت ایتدیلمر . یمین ده اوصردده حکومت ایدن ابره بن
 صباح آنلره حجری تعیین ایتدی . نسبی حجر بن عمرو بن
 معاویه بن حارث بن معاویه بن ثور بن مرتع بن معاویه بن
 کنده در . حجر نجدده مقام ریاسته کچنجه امور و مصالحی
 تنظیم و پک کوزل اداره ایلدی . بنی حنمدن بکر بن وائل
 اراضینی ضبط و کنده حکومتی تأسیس ایلدی . زوجهمی
 آنی سومه دیکندن مرار (برنوع آجی اوتدرکه دوه آنی
 یرکن دوداغی یارییر) یمین دوه یه بکزتدیکی ایچون لقبی
 آکل المرار قالمشدر [۱]. وفاتندن صکره اوغلی عمرو یرینه
 کچدی . باباسنک ملکله اکتفا ایتدیکی ایچون «المقصور» نامی ایله
 ملقبدر . آندن صکره اوغلی حارث موقع اقتداره کلدی .
 و کسری قباد بن فیروزه تبعاً تزندق ایدرک مزدک
 مذهبنی قبول ایتدیکندن ، قباد او صردده حیره ملکی اولوب بو
 مذهبی قبول ایتمه یین منذر بن ماء السماءی حکومتندن طرد
 و حارثی آنک مقامنه اقعاد ایتشیدی . لکن نوشیروان موقع
 اقتداره کلدکدن صکره حارثی طرد ایله منذری حکومتنه اعاده

[۱] یاخود شام ملوکندن زیاد بن هبوله نجد حوالیسنه هجوم
 و ماللرینی یغما و حیرک زوجهمی هند بنت ظالمی اسیر ایتدکدن صکره
 هندک کندوسنه اهانتی استخبار ایتدیکی صره ده حدتندن آجی مرار
 اوتتی اکل ایدیوردی ده آجیسنی حس ایله بوردی . بونکچون آکل
 المرار تسمیه ایلدی .

« یکنفتی فیها لجاج و نخوة »
 « و بت بها عين الصحیحة بالور »
 « فیالیت امی لم تلدنی و لیتنی »
 « رجعت الی القول الذی قال لی عمر »
 « و یالیتنی ازعی المخاض بقفرة »
 « و کنت اسیراً فی ربیعة و مضر »
 « و یالیت لی بالشام ادنی معیشة »
 « اجالس قومی ذاهب بالسمع و البصر »

مألی : اشراف بر طوقاددن عارلنهرق تنصر ایتدی . لیکن اکا
 تحمل ایتسیدی کندولریچون ضررلی اولمازدی . بنی کبرو عناد
 احاطه ایتدی ده آحیق کوزیمی کور ایلدم . کاشکی آنام بنی
 طغورمیه ایدی ! کاشکی عمرک سویلدیکی سوزی قبول ایدیدم !
 کاشکی بخراده دوه اوتلادوب ربیعه و مضر قبیله لرینک ننده
 اسیر اولیدم ! کاشکی شامده بر قوری اکنکه قناعت ایدیدم !
 کوزم کور، قولانغم صاغر اولیدی ده قومک ایچنده اوتورده ایدم .

نجدده ملوک کنده

۱۴۶ . — کنده ملوکی نجدایله اتصالنده کی عراق عرب
 و دیار بکر حوالیسنده اجرای حکومت ایدرلردی . بو حکومتک
 مؤسسسی بنی کهلانندن ، کنده اولادندن حجر بن عمرو در .
 آندن اول بکر بن وائل قبیله سی بر رئیسسه تابع اولما یوب دائماً
 قوتایلر ضعفایه ظلم و غدر ایدردی . عقلاسی قوی الاقدار

قبول ایتمش و حکومتی مُنک اسلامیه به الحاق اولمشدر . و آخر آ زمان فاروقی ده ایکی بوزالمی نفر تو ابی ایله ایفای حج ایچون مکیده عزیمت ایلمش و تقر بنده تاجنی کیه رک آتک بیوننی آلتون و کوش قلا ددر ایله تزین ایتمش ایدی . بویه مظن بر صورتده طواف ایدرکن بنی فزاره قبیله سندن بر شخص سهواً ازارینی چیکنه مکله چوزلمش . و جبله حد تلنه رک مر قومک بروننه بر یومروق اورمشدر . اوده برونک قانی آقیتنه رق فاروق اعظمک حضورینه کیدوب دعوی ایتدی . حضرت عمر جبلیه بی حضورینه دعوت ایله « یا جبله ! سن مخیر سین ، یا بو آدمه اوردیغک کبی آنک ده سکا اورمه سنه راضی اولمالی و یا خود دیتی تأدیه ایتلمسین » بیوردی . جبله جوابنده « یا عمر سزک عندک زده ملوک ایله سواق خلق مساویمیدر ؟ » دیه سؤال ایندی . حضرت فاروق « حقوقده مساویدرلر » دیه جواب و یردی . بونک اوزرینه جبله استمهال ایدرک حضرت فاروقک حضورندن چیقمش و لیللاً توابعیله برابر فراز و ارتداد ایله شام طریقیه استانبوله کلوب قیصره التجا ایتمش و بر مدت صکره وفات ایتمکه دولت غسانیه خنام بولمشدر . ایسات آتیه آنک طرفندن سویلمش اولمغله ندامت ایتدیکی اکلانشیلور .

« تنصرت الاشراف من عار لطمه »

« وماکان فیها لوصیرت لها ضرر »

تملك ايلدى . بونك بدايت حكومتى حيره ماسكى نعمان بن منذرك زمانه مصادفدر . اخلاقلى طبان طبانه ضد اولوب حارث سخى ، مكرم بر ذات ايلدى . آنكچون بين العرب « وهاب » لقبيله ياد اولمشدر . حتى حسان بن ثابت انصارى رضى الله عنه نعمانى قدح ، حارثى مدح ايتمش ايلدى .

بعده حارثك اوغلى نعمان خلف اولدى . بونك كنيهسى ابوكرب ، لقبى قطام ايلدى . سرايى علما وادبا مجھى ايلدى . آندن صكره جبيله بن حارثك اوغلى ايهم يرينه كچهرك تدمره مالك اولدى . واليسى قين بن خسرو [۱] آنك ايچون چولده بر قصر عظيم بنا ايتدى . ابوالفداناك فكرنجبه قصر برقع « برکه » بو اوله جقدر . آندن صكره قيرنداشى منذر هجرتدن ايكى سنه مقدم ملك اولدى و حكومتى اون اوچ سنه دوام ايتدى . بعده ديكر قيرنداشلىرى (شراھيل) شرحيل ، عمرو ، بعده برادر-زادهسى جبيله بن حارث يرينه كچدى . بونلردن شرحيل (شراھيل) بر سفير نبوى بي اعدام ايلمش اولمغله بو كيفيت اهل اسلام ايله روملر بيننده تحدث ايدن محاربهلك اسبابندن اولمشدر . آندن اول ده حارث بن شمر كندوسنه سفارتله كوندريلن شجاع اسدى يه بد معامله ايتمش ايلدى .

۱۴۵. — بعده حكومت جبيله بن ايهم بن جبيله يه انتقال ايتدى ، كه جبيله رابعدر وملوك غسانك آخريدر . اسلاميتى

[۱] ابوالفدا . بعض مورخلك ضبطى قين بن جسردر .

کلهړک حیره یی احراق ایتدیکندن محرق لقبنی آلدی . آندن
 صکره قرنداشی نعمان اصغر بن منذر اکبر ، بعده نعمان بن
 عمرو بن منذر یرینه کچدی ، حارب و سویدا قصر لرینی انشا
 ایتدی . آندن صکره اوغلی جبله یرینه کچدی و بنی حثم ایله
 عین اباع نام محمله محاربه ایدهرک حیره ملوکندن منذر بن
 ماء السهائی قتل ایتدی . صفین موقعنه قدر کیتدی . بعده ایهم
 بن حارثک اوغلی نعمان ، بعده دیگر اوغلی حارث ثالث یرینه
 کچدی .

حارث ثالث « ژوستینین » دن « پاتریس » عنوانیله
 حکمدارلق استیحصال ایتدی . ۵۳۱ سنه میلادیه سنده بله زهرک
 مغلوب اولدیغی قالینیق (رقه شهرینک اسماء قدیمه سنندری)
 محاربه سننده حاضر بولندی . ۵۳۹ ده منذر ثالث طرفندن
 مغلوب ایدلمش ایسه ده آز بر مدت صکره شو مغلوبیتک
 آجینسی چیقاردی . جزیره العربده بولنان خیبر یهودیلریله ده
 مظفرانه حرب ایتدی . ۵۶۲ ده قسطنطینییه سیاحت ایدوپ
 ۵۷۲ ده وفات ایلدی .

حارثندن صکره اوغلی نعمان موقع اقتداره کلوب .
 حیره ملوکندن بعضارینک تخریب ایتدیکی رصافه صیهریجلیرینی
 تعمیر ایلدی . آندن صکره اوغلی منذر ، بعده دیگر اوغلی
 عمرو ، بعده دیگر اوغلی حجر یرینه کچدی . مجردن صکره
 اوغلی حارث ، بعده آنک اوغلی جبله ، بعده آنک اوغلی حارث

دير لر بنا ايلدى . آندن صكره اوغلى ثعابه يرينه كچهره حوران
 جوارنده «غدير» كوشكنى بنا ايلدى . آندن صكره داوغلى حارث ،
 بعده آنك اوغلى جباه يرينه كچدى . كوپر يار وساثر مؤسسات
 ميدانه كيتىردى . بعده اوغلى حارث بن ماريه (ذات القرطين)
 بنت عمرو بن جفنه يرينه كچهره بلقايى مقر اتخاذا ايتدى .
 آندن صكره صره سيلاه اوغللرى منذر اكبر ، نعمان ، منذر
 اصغر ، جباه ، ايهم ، عمرو خلف اولديلر . عمرو دمشق
 حواليسينده قصر الصفا ، منار ، صفات العجالات كى قصر لر
 انشا ايلدى و بونلره اجباسنك صورتلر نى ترسيم ايتىردى .
 اخلاقى بر آدم اولوب هر كيجه اسرادن بر جاريه عذرا
 استغراش ايدردى . بر كره عمرو بن صعق عدوانينك همشيره سنى
 ضبط ايدوب كتور مشلردى . عمرو تحمل ايدمه يهره حضورينه
 چيقوب ابيات آتیه نى سويامكله ملك عمرو نأثرندن او عادتى
 ترك ايتدى .

« يا ايها الملك المحيب اما ترى »

« صباحاً و ليلاً كيف يختلفان »

« هل تستطيع الشمس ان يؤثى بها »

« ليلا و هل لك بالصباح يدان »

« فاعلم و ايقن ان ملكك زائل »

« و كما تدب تدان عقد رهان »

آندن صكره منذر اكبرك اوغلى جفنه اصغر موقع اقتداره

اوله رق رومایه سوق اولنمش وبقیه عمرینی اولادیلر برابره حال
مجهولیتده کچیرمشدر .

ملوک غسان «آل جفنه»

۱۴۴ . — غساننه دخی سیل العرم مناسبتیلر یمندن نشأت

ایدن ازد بن کهملان قبائلنددر . ۱۱۸ سال میلادینه طوغری
مکه جوارنده «بطن مر» نام محلهده یرلشمشارسه ده یوز سنه
صکره طاغدیله . حجاز حدودی اوزرنده کائن غسان کولی
قربنده توطن ایتدیله ؛ آنلره غسانی نامی ویرلمسنگ سبی بو اولمشدر .
آنلردن اول شامده سلیح قبائلندن ضجاعه قبیلهسی اقامت
ایتمکه ایدی . بونلری ممالکتدن اخراج و رئیسلرینی قتل
ایدزک کندیلری یرلشدیلر . ۲۹۲ ده رئیسلری ثعابه بن
عمر و مزقیقا رومالوردن فیلاروق (عامل، والی) عنوانی آلدی .
اوغلی عمروک اوغلی جفنه اول بر حکومت تأسیس [۱] ایتدی که
کندی نامنه نسبتله «آل جفنه» عنوانی آلدی . سلیح
رؤساسنی قتل ایتمکه قضاعه قبیلهسی ایله شامده بولنان روملر
اکا تقرب ایتدیله . شامده مصانع (ابنیه جسیمه) عدیده بنا
ایلدی . غسانیلرک حکومتی باتمان تدمره و نهر فرات ساحلنه
قدر ممتد و عصرلرله پایدار اولدی . جفنه نک وفاتندن صکره
اوغلی عمرو یرینه کچدی . دیر حالی، دیر ایوب، دیر هند کی

[۱] بعض مورخلر بو حکومتیک تأسیسنی میلادک اوتوز ایکه چیچ

سنه سنه قدر چیقاریورلر .

اذينه ، رومالورك معاوتيله ايران حكمدارى شاپوره ايكي
 كره غلبه ايتش ورومان « آغستوس » عنوانه نائل اولمش
 ايدى . لکن مؤخرأ زوجهسى زنوبيه نك (زينب) تشويقيله
 رومالوره قارشو اعلان حرب ايتدى وينه آنك افساديله اوغلى
 ويا يکنى طرفدن قتل اولدى .

زينب امرای عسکريه دن برينك قزى اولوب اذينه آنک
 ايکنجى زوجيدر . زوجنك قتلدن صكره « شرق ملکهسى »
 نامنى الهرق تدمرده اجرای حکومت ايتدى و فراتدن آق
 دکنزه و جزیره العرب چولدن آناطولينک وسطلرينه قدر توسيع
 ملک ايلدى . لکن مؤخرأ « آورليان » طرفدن انطاكيه
 وحماده مغلوب و تدمرده محاصره ايدلى (۳۷۱ ميلادى) .
 هر فصلسه محاصره دن فراره موفق اولمش ايسه ده دردست

سليان بوشهرى ضبط و توسيع ايتش ايدى . يونان و روما جغرافيونى
 بوشهره نخلستان معناسنى افاده ايدن (پالميره) اسمنى ويرمشرسه ده
 کتب عبرانيه ده « تدمر » اسميله مذکور اولديغندن اسم اصليء
 سريانيسى بو اولديغنده شبيهه يوقدر . بو شهر رومالورك زمانه دک
 معمور اووب « زنوبيه » نك عصيانى اوزرينه آورليان طرفدن تخريب
 اولمشيدى . بعده يوستينيانوس طرفدن تعمير اولمش ايسه ده اسكى
 معمور يتنى بردها بوله يوب فتوحات اسلاميه زماننده عادى برقصه ايدى .
 ملوک امويه نك اخيرى اولان مروان خمار طرفدن ايکنجى دفعه تخريب
 اولمش ايسه ده آلتنجى قرن هجرى يه قدر مسکون قالمش اولديغى
 هر ويدر (قاموس الاعلام) .

قرقیسیا « کرکیسیون » فراتک ساحل یسارنده خابورک ملتقاسنده برقصه اولوب ایوم خرابدر ، محلنده « ابوسرای » نامنده برقریه واردر .

قرقیسیاده بنی سمیدع حکومتی ، حیره ملوکنندن عمرو بن عدینک غلبه سنه قدر دوام ایتدی . بونلرک ملوکنندن اسماری معلوم اولانلر : اذینه بن سمیدع ، اوغلی حسان ، طرف ، ظرب ، عمرو بن ظرب ، ملکه زهبادر . اشبو عمرو بن ظرب جذیمه - الابرش ایله ایتدیکی محاربه ده مقتول اولدیغی کبی زهبادخی عمرو بن عدی زماننده مغلوب اولوب نفسنی تسمیم ایله اتحار ایتمش و آنکله قرقیسیاده کی بنی سمیدع حکومتی محو اولمشدر . قرقیسیا ، اون طقوزنجی سال هجریده حیب بن مسلمة الفهری یدیه صلحاً فتح اولندی ، اوائل اسلامده معمور ایدی .

۹۴۳ . آل سمیدع دن روملر زماننده اذینه بن سمیدع « سپتیموس اوده نات » نامنده برینک تدمر ده حکومت ایتدیکی روایات تاریخچه دن ایسه ده آندن اولکی تدمر [۱] حکمدارلری معلوم دکدر .

[۱] تدمر ، برالشامده دمشق و حلب ایله حص و سائر سوریه شهرلرندن عراقه طوغری کیدن یوللرک اجتماع ایتکلری محلده واقع برشهر ایدی . صوبی چوق برواحیه تصادف ایتمش ایدی . عراق ایله شام آره سنده اجرا اولنان تجارتک بیوک برنخزنی حکمنده اولدیغندن من القدم اهمیت تجاریه بی حائز و معمور و آبادان ایدی . حضرت

ایله قاجوب قورتاندی . اول کون رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
 حضرت تری حضور سعادتلرنده بولنان اصحاب کزیننه « بوکون
 عربلر عجبندن انتقام آلدی » دیمکله اوکون ضبط اولنوب بعده
 ذی قار محاربه سنک خبری کلدی و لدی الحسب اول کون
 وقوعبولمش ایدوکی معلوم اولدی . ایشته بو محاربه کسرانک
 عربستاندهکی نفوذینه خیلیدن خیلی ضعف و خلل کتورمشدر .

❖ قر قیساده عمالقه حکومتی . بنی سمیدع ❖

❖ رؤسای اذینه ❖

۱۴۲. — وقتیه عملیق اولادی نجدده اقامت ایدرلردی .
 مؤخرآ تمامهیه کلدیله . حضرت اسماعیل آنلره طرف باریدن
 نبوت ایله کلوب طریق حقه دعوت ایتدیکنده آنک دینی
 قبول ایتدیله . سمیدع بن لاوده قدر حکومت رؤسای قبائل
 یدنده ایدی . مؤخرآ جرهمیلر آنلری مغلوب و طرد ایتدیله .
 بعده یثرب طرفلرنده کی عمالقهیه سمیدع سالله سندن کلن رؤسا
 حکومت ایدردی . آنلرک کافه سنده « سمیدع » اطلاق اولنوردی .
 یوشع بن نون علیه السلام آنلره قارشو اعلان حرب ایتدی
 و عمالقه ناک ساکنی ضبط و صوک حکمدارلری سمیدع بن هرمری
 قتل ایتدی .

سمیدعک اوغلی اذینه ، عمالقه ناک بقیه سنی آلوب الجزیره
 کتوردی ، قر قیساده بر عمالقه حکومتی تشکیل ایتدی ، که بونلره
 رؤسای اذینه دینلور .

جهتله اكا اوتهدن برو ریاستلرینه آلمشم اولدقلری مناذره قدر احترام ایتمزلردی . حالبوکه نعمانك بنی بكر بن وائلدن منشعب اولان بنی شیدان قبیلهسی شیخی هانی بن مسعود دزدنده ودیعه اولان کیتلو زره وسائر سلاحلرینی انك قتلندن صکره کسری آلمق ایستیوب هانی ایسه « بنده امانتدرویره م » دیمکه کسری غضبه کله رک بتون بكر بن وائل قبیله لرینی احسا ایتک اوزره حیره یه بر اردوسوق ایتدی . ایاس طائی دخی بالذات اكا تابع اولان عشایر عرب ایله برابر بو اردویه التحاق ایدوب سردار ایران ایله برابر کوفه جوارنده ذی قار نام موقعه قونمش اولان بنی بكر اوزرینه حرکت ایلدیلر . بنی بكر بادی امرده تلاش ایدوب، حتی هانی بن مسعود چوللره چکیلوب صاووشمق رأینده بولنمش ایکن بكر بن وائلدن منشعب بنی عجل قبیلهسی شیخی حنظله ثبات کوستردی و سائره جسارت ویردی . هانی دخی اكا اقتفا ایتدی ونعمانك کندوسنده امانت اولان اسلحه سنی عسکره طاغندی . هپ بنی بكر فداییلک یولنده مدافعه یه حاضر لاندی و ایران اردوسنك ورودنده غایت خونریزانه برمقاتله یه باشلاندی . پك شدتلو بر محاربه وقوع بولدی . ایران اردوسی تبدیل موقعه ایتکه مجبور اولدی . فرداسی ینه حربه کیریشلادی . ایران اردوسنده بولنان ایدقبیلهسی صورت انهزام کوسترمکله ایرانلور بوزلدی، پك چوغنی قیرلدی، قاجانلر دخی صوسزلقدن تلف اولدی . ایاس طائی کوچ حال

بونده عجملر فنا صورتده مغلوب ومنهزم اولدیلر . بو محاربه
فخرکائیات افندمزک ولادتندن قرقچی سنهده وقوعه کلش [۱]
و حقیقده عربلر پک چوق اشعار سویلمشدر .

۱۶۰ . بوندن صکره حیره حکومتی بنی حنمک الندن چیقدی
و بطون طیدن هنی قبیله سنک رئیس ایاس بن قیصه الطائی کسری
طرفندن بر والی مقامنده حیره حکومتنه کچدی . بنی حنم طرد
ایله یرلرینه بنی طی اسکان اولندی و آلتی آی مرورنده بعثت
نبویه وقوعه کادی . آندن صکره ایاس زا ذویه بن ماهسان
همدانی والی اولدی .

آندن صکره عاملک (والیک) بنی حنمدن نعمان مذکورک
اوغلی مندره انتقال ایتدی . بوکا « مندر مغرور » دینلور .
بونک والیک خالد بن ولیدک فتوحاتی زمانه قدر دوام ایتدی .
۱۶۱ . ذی قار محاربه سنی « قصص انبیاء » ده شویولده تصویر

ایلمشدر : کسری منازره بنی حیره دن طرد ایتکلک عربستانده
تزیید نفوذ ایتش ظن ایدردی . حالبوکه نعمانک قتلندن طولایی
قبائل عرب کوچنوب ایران دواتندن صغومش ایدیلر . و ایاس
هر نه قدر بر بیوک عرب قبیله سی شیخلرندن اولمق حسیلله
کندو جنسلرندن ایسه ده هنوز اکا ایصنه مامش اولدقلری

[۱] بعض روایاتده کسرانک نعمانی قتل ایتسی بعثت نبویه دن آلتی
سنه سکز آی مرورنده وقوعه کلش و ذی قار محاربه سی بدر اول وقوعه سنه
تصادف ایتشدر . آتی ده کی قصص انبیانک روایتی بونی مؤیددر .

الکندی یی اقعادا ایلدی (۵۱۸ میلادی). لکن بش سنه صکره نوشیروان موقع اقتداره کله رک مزدکی اعدام ایلدکن صکره منذر ثانی ده حکومتنه اعاده ایلدی. منذر ثالث دوری حیره حکومتک دورۀ اقبالی ایدی. پروقوپ [۱] ناهنده کی یونان مورخی آنک حقتده دیورکه: «بو حکمدار قرق طقوز سنه (۵۱۳—۵۶۲) روملرک اک بیوک خصمی اولدی. ایرانه تابع سارازه نلره حاکم اولدیغندن هر طرفدن ممالکمزده هجوم ایدردی. کرک جنراللریمزدن و کرک عربلرمزده قوماندا ایدنلردن هیچ کیمسه اکا مقاومت ایدمهزدی.»

منذر دن صکره اوغلی عمرویرینه کچدی (.بطش وشدتدن مضرط الحجاره) لقبیله ملقبدر. والده سنه نسبتله «عمرو بن هند» دیه یاد او انور. بونک سکزنجی سنه حکومتده فخر کائنات علیه اکمل التحیات افندمز دنیا یه کلدی. آندن صکره قرنداشی قابوس بن منذر، بعده دیگر قرنداشی منذر بن منذر، بعده بونک اوغلی نعمان «ابوقابوس» یرینه کچدی و تنصر ایتدی. یکرمی درت سنه اجرای حکومت ایتدکن صکره بونی کسری پرویز محبسه هلاک ایتدیکندن تبملرایله عربلر بیننده ذی قار نام صو جوارنده مشهور «ذی قار» محاربه سی ظهوره کلدی.

[۱] پروقوپ (۵۰۰—۵۶۵) قیصر یه ده تولد ایتش و بر مدت

قسطنطینیته ده منطق تدریس ایتدکن صکره بلیساریوسک کاتبی اوله رق
اسیا، آفریقا، ایتالیا یه سیاحت ایلمشدر.

حکومتی فیروز بن یزد جرد زماننده نهایتہ ایرمشدر۔ بعدہ اوغلی اسود بن منذر موقع اقتدارہ کلہرک شام عربلریلہ اعلان حرب ایتمش وغسان ملوکندن بعضلرینی اسیر و عم زادہ سی ابو اذینہنک تشوبقی اوزرینہ قتل ایلمشدر . اسوددن صکرہ قرنداشی منذر بن منذر یرینہ کچمش، آندن صکرہ حکومت لحم قبیله سی بطونندن زمیل قبیله سندن ابو یعفر بن عاتمه یہ انتقال ایتمش ایسہدہ بعدہ سالف الذکر نعمانک اوغلی امرء۔ القیسه کچمشدر . بونک زماننده ایرانده نصارا تکثرو عراقده دخی نصرانیت ظهور ایتدی . آندن صکرہ اوغلی منذر موقع اقتدارہ کلدی . بونک والده سی ماویہ بنت عفو بن چشم فوق العاده کوزل اولدیغندن «ماء السماء» لقیسلہ یاد اولنوردی . آنک ایچون منذر دخی آناسنک اسمیلہ اشتہار ایدوب «منذر بن ماء السماء» یاد اولندی .

۱۳۹۔ برمدتنبیری حیره ملوکی ساسانیان طرفندن بروالی حکمنده قالمشیر ایدی . حتی اشبو منذر ثالث کسرا قبادک محمیسی اولان مزدک [۱] مذهب ثنائیسنی قبول ایتمدیکندن قباد آنی حکومتندن محروم ایتدی و یرینہ کنده ملوکندن اولوب مزدک دیننی قبول ایدن حارث بن عمرو بن حمیر۔

[۱] مزدک ساسانیانندن قبادک زماننده ایرانده توره مش بر شخصدرکه اباحہ والحاد مذهبنی ایجاد ایتدی . قباد بو مذهبی قبول و ایرانده نشرینہ معاونت ایتمش ایسہدہ نوشیروان مزدکی قتل و مذهبنی منع ایتدی .

نصر جذیمه نك قیز قرنداشی «رقاش» ایله تزوج ایتمش و آندن
 عمرو آدلو بر اوغلان دنیا یه گلش ایدی . ایشته جذیمه نك
 وفاتنده بو عمرو موقع اقتداره کلدی و قصیر نامنده کی کوله سی
 واسطه سیله و حیلله ایله زه بانی مغلوب ایتدی . زه با اسارتدن حذراً
 تسمم ایله اتخار ایلدی . عمرو دن صکره اوغلی امرؤ القیس
 (البدأ - الاول) ، بعده آنک اوغلی عمرو یرینه کچدی .
 بونک حکومتی شاپور زمانه تصادف ایتدی . عمرو دن صکره
 حکومت عمالقهدن اوس بن قلام ، آندن صکره آخر یدینه
 کچدی . لکن آندن صکره بهرام بن شاپور ، ینه حلمیندن
 عمرو بن امرء القیسک اوغلی ایکنجی امرء القیسی تعیین ایلدی .
 مجرمینی احراق ایله جزالندیردیغندن «محرق» نامیسه تلقیب
 اولمشدر . بعده آنک اوغلی نعمان اعور یرینه کچدی . بهرام
 کوری پدری لاجل التریبه نعمانه و یردیکندن نعمان آنک ایچون
 «خورنق» ایله «سدر» نامنده کی قصر لری انشا ایتدیرمش ایدی .
 بو صرده یزد جردک وفاتی وقوع بولمش ایسه ده عجمار عرب
 تریبه سیله بیومش اولان بهرامک جلوسنه راضی اولیسوب
 اردشیر اولادندن کسرای تخته کچیرمشلردی . نعمان بهرامه
 اوتوز بیک کشیلک بر عرب اردوسی و یردی . بهرام فرسه
 غلبه و تخته جلوس ایتدی . نعمان اوتوز سنه اجرای حکومت
 ایتدکن صکره زهد و تقوایه سلوک ایتکله اوغلی منذر بن
 نعمان یرینه کچمش و بهرامک محارباتنده ا کا معاونت ایدوب

جذیمه الابرش بن مالك یرینه کچدی . جذیمه ده برص عاتی بولندیغی ایچون « جذیمه الابرس » لقبیله یاد اولنوردی . شانی تعالی ایتدکده ابرصی ابرشه تحویل ایتدیله ، صکره لری او معناده « وضاح » دینلدی . بونک زماننده عماتقه دن عمرو بن ظرب بن حسان الجزیره ایله قرقیسیاده حکم دار ایدی . فراتک یوقاری جهتلرینی وشامک جهات شرقیه سنی استیلا ایتمش اولدیغندن جذیمه ایله بیلرلنده جریان ایدن محاربات نتیجه سنده عمرو مقتول اولدی . عمروک زهبا « نائله » اسمنده کی قیزی خلف اوله رق فرات اوزرلنده قارشولقلی ایکی قصبه تأسیس ایتدی و حیلله ایله جذیمه یی قتل ایتدیردک اخذ ناز ایلدی . « زهبا » اسمیله تسمیه سنک وجهی چوق صاحلی اولسیدر .

۱۳۸ . جذیمه دن صکره حیره حکومتی نی لمک الیه کچدی .

شویله که : لحم بن عدی بن عمرو بن سبأ اولادندن عدی بن

بنا اوله رق مؤخرآ اسکندر طرفندن تعمیر و تزین ایدلسکله برمدت اسکندریه نامنی آلمشدر . برمدت حیره ملوکنه پایتخت اولدقدن صکره ساسانیانک الیه دوشوب حیره ملوکی آنلر طرفندن بر والی حکمنده قالمش ونهایت خالد بن ولید طرفندن فتح اولمشدر . چوق کچمه دن کوفه شهری بنا اوله رق بتون عراقک مرکزی و حضرت علی ایله امام حسن زماننده خلافت اسلامیه نک مقری اولغله حیره بسبتون متروک قالمش و خراب اولمشدر . برخیلی وقت صکره کوفه دخی خراب اولغله حیره نک موقعی حضرت علی نک تربه شریفه سنی حاوی اولوق مناسبتیله یواش یواش بر قصبه حالی آلمشدر . ایوم نجف و مشهد علی نامیله مشهوردر .

مقر اتخاذ ایتدی (قبل الہجرہ تقریباً ۶۱۰). بونک ساله - سندن کلن ملوکک چوغنی منذر اسمیلہ مسمی اولدیغندن بو حکومتہ جمع صیغہ سیلہ «ناذره» حکومتی اطلاق اولندیغنی کبی بونلرک درونجیسی بنی لخدمن اولوب حکومت آنک ساله - سندن تسلسل اتمکله «لخمین ، آل لحم» کبی اسملرله ده یاد اولنور . بونک تأسیس ایتدیکی حکومت نیجه یوز سنه لر دوام ایتدی و غسانه ایله پک چوق محارباتده بولندیلر . آنجق بونلر مستقل اولیوب ایران کسراسی طرفندن والی حکمنده بولنورلردی . دولت اشکانیانک انقراضنه قدر آنلرک و بعده ساسانیانک حمایه سنده بولندیلر . مالکک وفاتندن صکره قونداشی عمرو بن فهم خاف اولدی ، حکومتی حیره یه [۲] نقل ایتدی ، بعده

دولت ایرانیه ویا آتوریه زماننده ارزاق عسکر یه نیک بیوک بر دیوسی حکمنده بولنق جهتیله انبار تسمیه اولمشدر . بو شهر ازمنه قدیمده اهمیت مخصوصه یی حائز اولوب برآراق حیره ایکنجی درجه ده قالمش و انبار شهری او جوارک مرکزی حکمنه کچمش و بعده ینه حیره تقدم ایلمشدر . حضرت ابوبکر الصدیق زماننده و اون ایکی سنه هجره سنده خالد بن ولید طرفندن فتح و خلفای عباسیه نیک برنجیسی اولان ابوالعباس سفاح طرفندن اعمار و تزیین ایدیلهرک مرکز خلافت اتخاذ اولنش و مشارالیه بوشهرده وفات ایتمشدر . بعده منصور مرکز خلافتی هاشمیه یه و نهایت بغداده نقل ایتمشدر .

[۲] حیره شهری عراق عربده فرانک صاغ طرفنده هندیه نهرینک ساحل یسارنده کوفه نیک محلندن اوچ فرسیخ مسافده و کربلانک یتمش بدی کیلومتر و جنوب شرقیسنده بر شهر قدیمدر . بخت نصر زماننده

قرداشی عمرو و سالف الذکر حیقاد ، بنی نزاردن غطفان بن عمرو ودها سائر رؤسا بحرینده برلشهرک تعاون و تناصر ایتمک اوزره عقد اتفاق ایتمیلر و ریاستی مالکک تودیع ایلمیلر . قبائلک بووجهله اجتماع و اتفاق ایتمکلی کونلره « ایام طوائف ملوک » و محل اجتماعلرینه تناصر معناسنه « تنوخ » اطلاق ایلمدی . عراق و بابل جهتلرنده کی اهالی اصلیه ایله کرار آجک و جدال ایتمیلر . اشته بومالک ایلروده حیره ملوککنک برنجیسی و منازره حکومتک مؤسسای اولمشدر .

ملوک حیره . خمین و منازره

۱۳۷ . — بالاده کورلدیکی وجهله عربلر قرون عدیده . دئبری شبه جزیره لرینک خارجه چیقارق عراق عرب و دمشق جهتلرنده برلشمش لر ایدی . بونلردن بعض رؤسا یتشمش و موقع اقتداره کلش ایسه ده اک اول حکومت منتظمه تشکیل ایدن ازد بن کهلان بن سبا سلاله سندن مالک بن فهم بن غنم بن دوس بن عدنان بن عبدالله بن وهزان بن کعب بن حارث بن کعب بن مالک بن نصر بن ازد اولمشدر . اشکانیاندن اوچنجی اردوان زماننده طوائف ملوک دورنده ازد قبائلندن و معد بن عدنان اولادندن و سائر قبائل عربدن طویلایه بیلدیکی جماعات ایله فرات جوارنده تأسیس حکومت و انبار [۱] شهرینی

[۱] انبار ، بغدادک اون فرسخ غربنده و فرات نهری کنارنده مشهور بر شهر ایدی . قدیماً فیروز شاپور تسویه اولنوب روایت کوره .

استحصاله موفق اولامدیله . شبه جزیره نك خارجه تجاوز
ایتمک شویله طورسون حدودلرینک تمامیتنی بیله محافظه ایده .
مدیله . آلتنجی قرن میلادیده اجانب (حبشیلر) یمنی استیلا
ایتدکاری وقت آنلره قارشو جدی بر مقاومت ابراز ایدیله .
مدی . زراع مهاجرت ایتمش اولغله اجنبیلر بالسهوله آنلرک
یرلرینه یرلشدیلر .

ملوک طوائف — وقعه تنوخ

۱۳۳۶ . — نزار بن معدک اولادندن ایاد . عالمه و متعلقاتیله
برابر عراق جهتلرینه کیتدی . بطون و قبائلی اورالرده کسب
اشتهار ایتدی . اسد ، بکر ، تغلب ، بشیان ، لجیم ، عجل ،
قیس ، نمرکی جزیره حوالیسینده مشهور اولان قبائل هپ
بطون ربیعهدندر . اولاد مضردن بعضاری ده مؤخرأ بورالره
هحرت ایتدیله که بنی عقیل آنلردندر .

یمندن بنی لخم قبیلهسی دخی عمرو مزینقیایله برابر چیقوب
الجزیره دیک کیشلر ایدی . بونلر مؤخرأ عجملر ایله اتحاد ایدرک
کردنسانی تشکیل ایتشلردر که عمرو مزینقیانک اوغلی « کرد »
منسوبدرلر .

معدک دیکر اوغلی قبیص احفادندن حیقاد بن حنق بن عمیر
دخی قبیله سیبیه بحرین طرفلرینه کیتدی .

بختصر زمانندن بری حیره جهتلری خراب قالمش ایدی .
یمندن کیش اولان بنی کهلانندن مالک بن فهم بن غنم ایله

نه کلدیسه کافه سنی تخریب ایلدی . (سیل العرم) دینان وقعه بودرکه قرآن کریمده مذکوردر . اکر سد اولکی حالنده تعمیر ایدلسیدی دها وخیم نتیجه لر تولد ایتزدی . لکن حمیرلر بوعملیاتک مشکلات ومتاعبندن وظهوری محتمل اولان مهالکدن صاقندیلر بوفلاکتی جناب حق طرفندن برعقوبت اولمق اوزره تاقی ایتدیلر . بو حادثه آنلر ایچون بر تاریخ جدیده مبدأ اولدی . مساحه لریله صورت موقوتده فیضانلره معروض اولدیلر . عرب عاربه نك فرع عظیمی اولان بنی ازد ایله بنی جذام ، بنی طی ، بنی لخم یعنی ترک و جهات سائرهبه عزیمت ایتدیلر . لکن بونلرک برقسیمی کتدکلیری یرلرده اهالی محلیه طرفندن حسن قبول کورمدکلرندن هجرت ایده ایده جزیره - العربک شمال جهته قدر واردیلر . بوقبائل « شیخ المشایخ » اطلاق اولنان برر رئیسک زیر اداره سنده حرکت ایدرلردی . بعده اشبو مشایخ تزید قوت ایدرک حکومت جسیمه تشکیل ایدیلر . بنی ازدک برقسیمی (جلندی اوغللری) عمانده حکومت تأسیس ایتدیلر . اوس وخزرج یثربده یرلشدیلر . برقسیمی شامک جنوب شرقی سنده غسان حکومتی تأسیس ایدیلر . طی قبیله سی شعبات کثیره به آیرلدی ، اطرافه طاغلدی . بنی جذام ینبع وایله جهتلرنده توطن ایدیلر . بنی لخم بلاد عراقه کلوب حیره حکومتی تأسیس ایتدیلر .

بعدهما تبایعه نه قدر چالشمش لر ایسه ده اولکی عظمتلرینی

حکومت عرب حکومت قدیمه سنک اک مهم و متمدنی ایدوکی
شبهه سزدر .

حمیریلرک دورنده یمن اهاالیسی زراعت و تجارتیه قویولمشله
بیوک بر جدول واسطه سیله ایالتک هر طرفنی سقی واروا ایتمشله
ایدی . کونلک و عطریات منبع ثروت ایدی . مسعودی .
دیورکه : « حمیربلر هر وجهله نائل سعادت ایدیلر؛ معیشتلری
امین ، هوا جید ، سما براق ، انهار عدیده موجود ، قوتلری
متین ایدی » . مقریزینک بیاننه کوره حمیریلرک اسکی یازیلری
« مسند » نامیله معروف اولوب صاغدن صوله حروف مقطعه دن
عبارت ایدی . فیکه لیلرک بحر احمر سواحللیله تجارتلری چوقه
اولدیغندن بویازینک آنلرک خطندن مأخوذ اولمسی ملحوظدره
یمن وحضرموتده بوخط ایله محرر پک چوق آنا الده ایدلمش
و لساننک شمدیکی عربجه یه مشابهندن طولانی معانیسی حله
اولنمشدر .

۱۳۵۰ - ۱۲۰۰ تاریخ میلادیسنه طوغری [۱] ظاهرده اهمیتستر

کوریلن بروقه یمن ایچون فلاکت عظیمه اولمشدر . بوده سه
مأربک ییقلمسیله بلده مأربک خراب اولمسیدرکه بنی کهلانندن
عمرو مزریقانک زمانه مصادفدر . برکون آنسزین صولر
فیضان ایدرک سدک دیوارلرینی ییقدی . صحرایه یابلدی ، ارکنه .

[۱] بووقمه نك هجرندن آلتی، یدی یوز سنه اول اولدیغده

مرویدر .

اسلام ايله مشرف اولغله مأموریتنده ابقا ایدلدی . هجرتک اونجی سنه سنده وفات ایتمکله یرینه اوغلی خلف اولدی .

❦ خلاصهٔ احوال یمن ❦

۱۳۴. — بالاده خلاصهٔ کوزدن کچیریلن احوالدن آکلاشلدیغنه کوره حکومت حمیره نك ده ادوار شوکت و شانی واردر . حتی عرب مورخلری تبایعه حکومتی حکومات معظمه یه نمونه اوله رق اتیان ایدر لر . لکن بو باده کی افاده لری مبالغه دن خالی دکدر . از جمله « صعب » ک جهانگیر لیکله آسیانی فتح ایتسی ، « آفریقس » ک ممالک غربیه یه یعنی شمالی آفریقاه طوغری ایلر ولیوب بحر محیط اطلاسی یه قدر واصل اولسی و حتی آفریقا قطعه سنک آنک اسمیله تسمیه ایدلسی ، شمر ايله تبع اکبرک هندی فتح و چین حکمداریله محاربه ایتسی حفته کی روایات اقوام شرقیه سائر نك تاریخلریله قابل تألیف اولما . دیغندن شایان اعتماد دکدر . « تواریخ الامم » صاحبنک دیدیکی کبی حکومات و اقوام ایچنده حمیر ملوکی قدر تاریخی یا ککش اولانلر نادر بولنور . بر کره ادعا اولندیغنی وجهله ایکی بیك یکر می سنه ظرفنده یکر می آلتی حکمدارک حکومتی اداره ایتمش اولسی مادهٔ قابل دکدر . آرالزندن بر طاقم حکمدارانک اسامیسی فراموش ایدلمکله یکدیکره وصل ایدلمش و هر برینه عقلک قبول ایتیه چکی درجه ده مدتلر کوسترلمشدر . مع هذا یمنک من القديم بر حکومت منتظمه یه مالک اولدیغنی و بو

آنرا طرفندن قتل اوئندی . بونکله حمیر ملوکی محو اولدی .

یمنده مرزبه حکومتی

۱۳۳۰ . سیف حبشیلر طرفندن قتل اوئندقدن صکره دولت ساسانیه طرفندن وهزر درت بیک عسکرایله یمنه کوندرلدی و بر ولایت اعتبار ایدیلهرک وهزر «مرزبان» عنوانیه والی تعیین ایدلدی . بو صورتله تشکل ایدن حکومته «مرزبه حکومتی» تسمیه اولتور . وهزر دن صکره یرینه ولیجان ، بعده خندان ، بعده نوشجان ، بعده مرزان آندن صکره باذان یمنه مرزبان تعیین اولندی .

ایران والیرلی یمن ایله قناعت ائمه رک حضر موت ، عمان ، بحرین جهتلرینی ده ضبط ایتدیلر . بوتبدلات آره سننده اهالی ینه اسکی حالده قالدی . اولجه حبشیلره تابع ایکن شمدی ایرانلره تابع اولدیلر . یالکیز عبادات مذهبیله لرنده جبر و شدت کورمز لردی .

زمان نبویده فارس طرفندن والی بولئسان باذان شرف

بیاض ، اوچنجیسی صاری ، دردنجیسی یشیل ویدی طبقه بی حاوی ایدی . اوزرنده ملون مرمردن براوطه وار ایدی که ستقی یکپاره مرمردن مصنوع و گوشه لرینک هر برنده برر ارسلان هیکلی موضوع ایدی . بونلرک ایچنه بعض آلات موسیقیه یرلشدیرلدیکندن مندلرندن هوانووذ ایتدکجه ارسلان سسنه بکیز سسلر چیتارردی . دور اسلانده بوتصر جامع مصفایه سقایه اتخاذ و عین زماننده دم ایدلدی .

بعده سيف ، كسرى نوشروانه مراجعت و یمتلك
ایرانه الحاقی طاب ایتدی . كسرى یمتلك اوزاقلغندن وحاصل-
تتك فائده سرلكنندن بمخله بر مقدار عطیه ویره رك سیفی باشندن
صاومق ایستمش ایسه ده سيف « بن بورایه جائزه آلمغه كدم ،
وطنمك طاغیری آتون ، كموشدر » دیه ویریلن عطیه یی
خدمه سنه طاغندی . حیره ملكنك انضمام تشویقاتیله كسرى ،
ایران محبسلرنده بولنان اصحاب جنایاتی سیفه اعطا ایتمكه راضی
اولدی . « بو محبوسلر بر ایش كوره بیلیرسه ولایت سكا عاڈ
اولسون ، كوره مز ایسه بونلر هلاك اوله جقلرندن حبس خانهلر
تحلیه ایدلش اولور » دیدی . سيف بو تدییری قبول ایتمكه
وهزر نامنده بر سر كرده نك زیر اداره سنده ۷ ، ۸ بلك اصحاب
جنایت بر دونما ایله عدنه كوندردلی (۵۷۵ میلادی) . سيف
ایلر ولدكجه قبائل عرب اطرافنه طویلاندی . مسروق یوزبلك
حبش عسكریله قارشى چقمش ایسه ده كندوسى مقتول وعسكری
هنهزم اولدی . یمن هر سنه معین بر ویركو ویرمك اوزره
كسرى طرفدن سیفه توجیه ایدلدی . بر مقدار فرس عسكری
مستحفظ صفتیه اوراده قالدی . سيف او وقت اجدادینك
« رأس الغمدان » [۱] نام قصرنده اقامت ایتدی . لکن
سيف حبشیلردن بعضلرینی قرین اتخاڈ ایتمكه بر مدت صكره

[۱] قصر غمدان ، ملوك حمیردن شرحبیل طرفندن برتیه اوزرنده
انشا اولمش عالی بر بنا ایدی . جبهه لرندن بری قرمزى ، ديكرى

فیلده بووقمه شوووجهله تصویر بیورلمشدر : «ربك تعالانك اصحاب
فيله نه یایدیغنی بیلمیورمیسین ؟ آنلرك مكر وحيله سنی حکمسنز
براقادیمی ؟ آنلرك اوزرینه ابابیل قوشی کوندرمدیمی ؟ که آنلره
چاموردن طاشار یاغدیررلردی . آنلری کووه یمیش اوت
پاراغنه چویردیله .»

بو وقعه اوزرینه ابرهه نك نصرانیتی جزیره العربه تعمیم
ایتمک حقهده کی تشبئی عقیم قالدی . بوسنه یه بین العرب «عام الفیل»
تسمیه ایدلدی که فخر کائنات افندمنز بو ییلده وقعئه فیلدن ۵۰
کون صکره دار دنیایی تشریف بیوردیلر .

ابرهه نك وفاتنده اوغلی یکسوم . بعده مسروق یرینه کچدی
و حبشیلرک اداره سی یمش ایکی سنه دوام ایتدی . حبش
والیلرینک صوکی مسروقدر .

﴿ ۱۳۲ ﴾ یمنده حکومت حمیره نك عودتی ﴿ ۱۳۲ ﴾

۱۳۲ . — حبشیلرک مظالمی تحمل اولتماز برحاله کلده .
یکندن ملوک حمیرک احفادنن «سيف بن ذی یزن» قسطنطنیه یه
کیدرک قیصره شکایت و حبشه نك اخراجیله طرفدن یمنه بر
والی نصبی استدعا ایتدی . قیصر یمنک بعد مسافه سندن ومنفعتی
آز اولمسندن بحثله عسکر نی بیهوده اشغال ایدمه جکنی بهانه
ایدرک «حبشه یهودی میدرکه اوزرینه عسکر چکه یم» دیدی .
وخرستیانلره قارتمو پت پرست برقومی التزام ایدمه جکنی
بیان ایله مراجعتی رد ایتدی .

وصولنده اسود بن مقصود اداره سنده بر مفرزه کوندر مکه اهل مکة نك حيوانلرني سوروب کوتوردیلر. بو حیوانات ایچنده جدالنبي عبدالمطلبك دخي ۲۰۰ دوه سی وار ایدی. عبدالمطلب دوه لرني استرداد ایچون ابره نك نزدینه کیتدی. ابره آکا رعایت ایده رك سبب ورودینی صورتی. عبدالمطلب «دوه لریمی ایستمک ایچون کلدیم» دیدی. ابره « بن ظن ایدر ایدم که کعبه نك بیقیدر لمامسنی رجا ایچون کلدک » دیدی. عبدالمطلب « بن دوه لریمک صاحبی یم ، کعبه نك ده حمایه ایده جک صاحبی واردر » دیدی. ابره نك مساعده سیله دوه لرینی آلوب کیتدی .

بعض مورخینک بیاننه کوره عبدالمطلب صنعایه قدر کیتمش وتهامه حجازک ثلث مالی عرض ایده رك ایشی صاحبا بیتورمک ایستمش ایسه ده شوتشبتنده موفق اوله مادیغندن عودت ایتمشدر .

ابره نك عسکریله برابر محمود نامنده بر فیل وار ایدی . آنکیچون بونلره اصحاب فیل دینامشدر. ابره حجازی استیلا وطبایه ایله طائفی ضبط ایتمش ایسه ده مکیه تقرب ایستکارنده فیل یره چوکوب بر خطوه بیله ایلرولمدی. یوزی کیویه چورلدکده سرعتله کیدردی. بوضرده حکمت بالغه صمدانیه ایله ابره نك عسکرینک چوغنی تلف اولدی. بر طرفدن سیل باضمغله کعبه یه سو قصد ایتمکه وقت بوله مادی . سورة

یمنده حبش حکومتی

۱۳۱. — ذو جندك وفاتندن صكره ارباط بلامزاحم نجاشی نامنه اجرای حکومت ایتمهك باشلادی. ارباط نجاشینك عمزاده لرندن ایدی. اقبالی محافظه ایچون اشرفی التزام واکرام ایدر، فقرا وضعفانی ازردی. ضعفا طاقی حبشه رؤسای عسکریه سندن (ابرهه) نك باشنه طوپلان دیلر. بیلر نده مقاتله وقوع بولدی. بر مبارزه منفرده ده ارباط ایلک حمله ده ابرهه نك برونی شق ایتدی. آنکچون بعدما اسمی (ابرهه الاشرم) قالدی. نوبت ابرهه یه کلدیکنده ارباطی قتل و حکومتی ضبط ایتدی. نجاشی ابرهه نك اوزرینه عسکر چکمک ایستدیکنده ابرهه کندوسنك عاصی اولمادیغنی بیان و ارباطک ظلم و تعدیسنی افهام ایله معذرتی اثبات ایتدی. آنک امری اوزرینه ظفار راهبی قسم اعظمی روما قانونندن مقتبس بر قانون ترتیب ایلدی که اصلی روجه اوله رق و یانه کتبخانه حکمدار یسنده موجود ایمش (۱۷ فقره یه باق !). صنعاده « قلیس » نامیله غایت محتشم برکنیسا انشا ایتدی. بونک ایچون قسطنطنیه دن مرمر و صماکی کبی ذی قیمت و ملون طاشلر کتورلدی. ابرهه اولاد عربی کعبه نك طوافندن منع ایده جکنی و طوافی بوکنیسا یه حصر ایلیه جکنی بیلدیرمش ایدی. اهل مکهدن ایکی کیمسه کلوب تلویثات ایله کنیسانی تحقیر ایتدیلر. بونک اوزرینه ابرهه کعبه نك هدمنه عهد ایدوب قرق بیک کشیلک برفرقة عسکریه ایله حرکت ایتدی. طائفه

صبي قتل ايمكله ذى نواس آنلره اعلان حرب ايتدى ،
 رئيسلى عبدالله بن تامرى قتل ، اهالى يى تهوده جبر ايله
 حقلرنده قتل عام وماللىرى يغما ايتدى. النه چكلىرى اخدودلره
 القا ايلدى (۵۲۴ سال ميلادى). نجران خريستيانلىرى رؤساسندن
 دوس بن ثعلبان حبش ملكىك يانته فرار و آنك واسطه سيلاه
 ذى نواسك مغالمندن قيصره شكاييت ايلدى . « انجيلك اوراقى
 احراق اولدى » ديه فرياد اولدى . قيصر برنجى ژوستين
 نجاشى يه ابو نواسدن اخذ ناز ايمسنى امر ايتدى . ارباط بن
 اضحيمك اداره سى تحتنده يمش بيك كشيلىك بر حبش اردوسى
 يمنه سوق ايدلى . ذى نواس عدن طرفنده مقابله ايلدى .
 ارباط حرب داخلى ايله زبون اولان يمن اهالىنى بالسهوله تحت
 انقياده آلى . ذى نواس مغلوب اولديغنده « سودان اللرنده
 اسير اولمقدن ايسه صوده بوغلمق خيرلودر » ديه رك آتى دكزه
 سوروب غرق اولدى (۵۲۵ ميلادى ، ۹۵ قبل الهجره) .

بعض مورخلىر ذى نواسدن صكره « على ذى جدن » تبع
 اخير اولوب حبشلىلر آنك زماننده ايلروليه رك ملكى يندن نزع
 ايتدكلىرى وبوصورتله حمير حكومت مليه سى زائل اولوب حبش
 حكومت استبداديه سى تأسس ايتديكنى بيان ايدىورلر .

عربستاندن غير مسلم اهالى اخراج ايدلىكى صره ده اراضى واملاكلىرىك
 بدلى ويريله رك نجرانلىلر كوفه قرينده ينه نجران تسميه ايدىلن بر محله
 نقل ايدىلشردر .

فرسی استیلا ، چین حوالیسنه عسکر سوق ایتدیکنی بیان ایدرلر . بعده حکومت مرثد بن کلاله انتقال ایتدی ، آندن صکره حمیر حکومتی تفرق وانقسام ایلدی . وصره سیله ولیعه بن مرثد ، ابرهه بن صباح ، صهبان بن محرث ، صباح بن ابرهه عمرو ذوقیقان بن تبع ، ذوشناتر خنیعه ، ذونواس حکومت ایتمشدر . بونلردن صهبان ارض تهامه ده بنی ربیعہ اوزرینه عسکر چکهرک مغلوب ومقتول اولمش و صباح آنک انتقانی الموق ایتمش ایسه ده موفق اوله مامشدر . ذی شناتر دخی بر شخص فاجر اولوب عادت و جهله حارث رائش نسلندن ذی نواس نام دلیقانلویه دخی فعل شنیع تکلیف ایتدیکننده ذی نواس آنی قتل ایتمش ویرینه حکمدار اولمشدر .

۱۳۰ . — ذی نواسک اصل اسمی تبیان اولوب

تهود ایدرک اسمنی یوسفه تبدیل ایتمشدر . ابتدا سلطنتی بک پارلاق ایدی . مؤخرأ ظلمه دن بر آدم اولدی . تهود ایتک ایسته میانلری آتش ایله طولو چوقور (اخدود) لره القا ایدردی . قرآن ده کی اصحاب اخدود دن [۱] مقصد آنلردر . اوتارینخده عربدن تنصر ایدن نجران [۲] قبیله سی طائفه یهوددن بی کنانه ایکی

[۱] سوره بروج : قتل اصحاب الاخدود . النار ذات الوقود . اذهم علیها قعود . وهم علی ما یفعلون بالؤمنین شهود .

[۲] نجران ینک شمال شرقی گوشه سنده دهناسجرای کبیرینک کنارنده بر یردر . اهالیسی اسکیدن بری دین عیسوی بی قبول ایتمشلردی . ذی نواس بونلردن بکرمی بیک کشی قتل ایتدیردی که آنلره قرآن کریمده اصحاب الاخدود دینلمشدر . زمان نبویه نجران اهالیسی حضرت پیغمبره مبعوث اعزام ایله صلحاً تابع اولمشلرایسه ده حضرت عمر زماننده عموم

ایله ساتوب کیتمش و بر مدت صکره سدیقیلوب صولرطاغلمش
و یمن ایچون بر مصیبت اولمشدر . بوندن صکره بنی حمیر صنعا
شهرینی مقرر اتخاذا ایتمشلردر .

بعده ابو کربک اوغلی حسان ، بعده دیکر اوغلی عمرو
ذی الاعواد [۱] یرینه کچمش ، بعده ذوالاعوادک اوغلی (یاخود
مرثدک اوغلی) عبد کلال خلف اولمش و بونک زماننده
ساسانیانندن شاپور عربلر غلبه ایتمشدر (قبل الهجره ۲۹۶) .
بعده حکومت حسان بن کلیکربک اوغلی « تبع » ه انتقال
ایتمشدر . زماننده حارث بن عمرو کندی اداره سنده کوندردیکی
عسکر، بنی عدنانه غلبه ایتدی . بوکا « تبع اصغر » دینلور . آندن
صکره ربیعہ بن نصر حکومته کچدی . بر رؤیا کوردی . کاهنلر
تعبیر ایتدیردی . کاهنلر بوندن حبشک یمنه مستولی اوله جغنی،
ابن ذی یزک حبشه یی یمندن چیقاره جغنی، قریشده بر نبی ظهور
ایده جگنی استخراج ایتدیلر . ربیعہ بوندن خوف ایدرک
اقرباسنی حیره یه کوندردی . شاپوره توصیه ایتدی . او صرده
حیره ده ربیعہ نک منسوب اولدیغی بنی لخمندن منذر بن نعمان بن
عمرو حکومت ایتمکده ایدی . صکره بر ادر زاده سی حارث بن
عمرو خلف اولمش و یهود دینی قبول ایتمشدر . ارباب تار یخندن
بعضیلری تبع اصغر اشبو حارث اولدیغی و بونک حیره یی ضبط .

[۱] وجه تسمیه سی علل واسقامه مبتلا اولوب خلیه تابوت اوزرنده

هجرتی اوله جقدر « دیه فکرندن واز کچیر دیلر و آنلرک دلایلتله کعبه بی زیارت وکسوه ایله اکسا ایلدی؛ درونی تطهیر ایتد - یروب قاپوسنه کلید وضع ایتدی . شریعت موسویه بی قبول ویمنه ادخال ایلدی (۲۱ فقره) .

۱۲۹ .— بوندن صکره حکومت حمیر بن سبا اولادندن کهلان بن سبا اولادینه کچدی [۱] وازد قبیله سندن عمران بن عامر ماء السماء بن حارثه بن امریء القیس بن ثعلبه بن مازن بن ازده انتقال ایتدی . بو عمران کاهن ایدی . بعده قرنداشی عمرو مزریقیا بن عامر آکا خلف اولدی . قرنداشی کبی عمرو ایله زوجه سی کهانتده ید طولاً صاحبی ایدیلر . سده اربک یقلمسیله سیل العرمک حصولی بونک زمانه تصادف ایلمش و بونی وقوعندن اول کشف ایتمکله قبیله سیله برابر چکیلوب قطعاً حجازیه یه کیتمشدر . شویله که کهانت ایله بیوک بر مصیبتک تقریبی اکلادیغندن زوجه سنک اخطاری اوزرینه سدک دیوار لرینی معاینه ایتمش و بر کوستبک بودی واردن بیوک بیوک طاشلری قوپاروب سوکمه کده اولدیغنی کورمش و دیوارک قریباً منهدم اوله جغنی اکلایه رق کیمسه یه سوبلمکسزین قوردیغنی بر تدبیر ایله اموال و املاکنی دکر فیاتی

[۱] ابوالفدنی کهلانک ذی اقرندن اول اولدیغنی بیان ایدیورسه ده ابو کربک زمان حکومتی سیل عرمدن یتمش سکسان سنه مقدم و بی کهلانک حکومتی سیل عرم زمانه مصادف اولدیغنی مورخین طرفندن بیان اولمغله ابوالفدانک افاده سی مرجح کوریله مامشدر .

بعده سالف الذکر ابوالمکک اوغلی ذی اقرن موقع اقتداره کلدی . بعده آنک اوغلی ذوجیشان یرینه کچدی و طسم ایله جدیس اقوامی اوزرینه هجوم ایله آنلری محو ایتدی [۱]. بعده قرنداشی تبع بن اقرن خالف اولدی . بوکا « تبع اکبر » تسمیه اولنور [۲] . بعده آنک اوغلی کلیکرب ، بعده آنک اوغلی ابوکرب اسعد یرینه کچدی . بوکا « تبع اوسط » دینلور قرآن کریمده مذکور اولان بودر . ۲۰۶ سال میلادیسنده ایرانه سفر و اموال غنائم ایله عودت ایتدی . ازدیلردن بر قسیمی ، لخم ، جذام ، عامله ، قضاعه قبیله لری حیره جه تارنده یرلشدیلر . اوغلی حسان ایله برادر زاده سی شمیری بر اردو ایله شرقه کوندردی . شمر فرسه غلبه ایتدکن صکره حسان ایله برلشهرک چینه غلبه و مظفرأ عودت ایتدیلر . دیگر اوغلی یعفری غربه کوندردی . قسطنطینییه ده کلیتو اموال اغتنام ایتدکن صکره رومایه طوغری ایلرولدی . روما حوالیسنده عسکری و بایه طوتلدیغندن رومالولر اردوسنی محو ایتدیلر . ابوکرب اوغانی یربه والی تعیین ایدوب یربلیلر آنی بلاسب قتل ایتدکلرندن آنلری قتل عام ایتدکی ایتدی . قریضه یهودیلرینک احبارندن ایکی کشتی « بوراسی آخر زمانده کله جک نبی قریشینک محل

[۱] اخطار: ۲۳۰ صحیفه ده « آنلردن حسان بن اسعد نامنده بری قورتیلوب یمنه قاچدی . تبع دن استمداد ایتدی » دینه جک برده کله لرک بری سهوا دکشدیرلشدر .

[۲] بعض مورخین سلسله یی شووجهله یوریدیورلر: ذی اقرن تبع بن ابی مالک ، ذی جیشان بن ابی مالک ، کلیکرب بن ذی اقرن ، تبع آخر ابوکرب اسعد بن کلیکرب .

ایله تزوج ایتدکن صکره یمنه کمل بن شرحبیلی والی تعیین ایتدیکنی،
بعده حکومتک ذی وداع نامنده برینه انتقال ایلدیکنی؛ دیگر
بعضاری ده طبع نامنده برینی والی تعیین ایدوب آذن صکره
مالکک تخته جلوس ایلدیکنی بیان ایدیورلر. مالکک خصماسی
تکثر ایدوب ملکنه ضعف طاری اولدیغندن بذل احسان ایله
خصماسنی تسکین و حکومتک بقاسنی تأمین ایتمش و بوسیله
ناشر النعم تسمیه اولمشدر. بلاد مغربه غزا ایدهرک « وادی -
الرمال » دینان محله قدر وارمش و بورا ظهوریله عسکرینک بر
مقداری تلف اولمش اولغاه باقردن برانسان هیکللی باپدی ردرق مسند
حروفیله « بوندن ایلروده کیدیله جک ریوقدر » عباره سنی یازدیر -
مشدر. بعده اوغلی شمر یعرش آکاخاف اولدی [۱]. عراق عربی
واقلم فارسی فتح، ترکستانی ضبط و اسمنه نسبتله شمر کند
(سمرقند) شهرینی بنا ایتدی. شهر مذکورده برعمود بولنه رق
خط حمیری ایله اوزرنده « شمر یعرش، سیده شمس ایچون بورای
بنا ایتدی » دیگر برقو صفحه سنده ده « بورادن صنعایه قدر
بیک فرسخ در » دیه یازیلی اوله رق بولندیغنی مریدر.

شمر دن صکره اوغلی ابو مالک صیقی برینه کچدی.

بعض مورخین بوسره ده شرحبیل یحصب بن مالک بن -
غوثی ذکر ایدرلر که قصر غمدانک بانسیدر.

[۱] بعضاری سالف الذکر آفریقسک اوغلی اولدیغنی بیان ایتکده درلر.

وجودنده رعشه اولدیغندن یعرش دیندشدر.

« آفریقس » یرینه کچوب ارض فلسطیندن آفریقایه کچمش ،
 نامنه منسوب شهیری بنا ایتمش و حضرت داود ایله معاصر
 اولوب مغلوب اولان عمالقه بی و حمیردن صنهاجه و کشامه
 قبیله لرینی آفریقایه کچوروب اسکان ایتمش و بو قطعه یه آنک
 نامنه نسبتله آفریقا دینلمشدر . بعده صعبک دیکر اوغلی
 « عمرو ذوالاذنار » خلف اولمشدر . بونک زماننده ملوک
 فرسدن کیکاوس یمنه هجوم ایدرک مغلوب اولمغله سرعسگری
 رستم بر قوه کایه ایله کلوب قورتارمشدر .

۱۲۸. ذوالاذنار بر شخص شریر اولمغله حمیر آنی طردایتدی
 و سلاله دیکشوب مقاتلات شدیددن صکره حکومت شرحیل
 بن عمرو بن غالب بن منتاب بن زید بن یعفر بن سکسک بن
 وائل بن حمیره انتقال ایتدی . آنک یرینه اوغلی هدهاد
 کچدی . آنک یرینه ده قزی « بلقیس » بنت هدهاد خلف
 اولدی و یکریمی سنه حکومت ایدرک ماری محافظه ایچون سد
 ماری مجدداً تعمیر و انشا و صوینی جدولر ایله تقسیم ایتمکه
 سببا مملکتی فوق العاده کسب لطافت و معموریت ایلدی .
 حضرت سلیمان علیه السلام ایله تزوج ایتدی . بلقیس قدسده
 بولندیغی صرهده ذوالاذنار حکومتی ضبط ایتمش ایدی .
 عودتنده استرداد ایلدی .

آندن صکره حکومت عمجه سی ناشر النعم مالک بن
 شرحبیله کچدی [۱] : مورخیندن بعضاری حضرت سلیمان بلقیس
 [۱] بعضاری بونک منتاب بن زید سلاله سندن عمرو بن یعفرک
 اوغلی اولدیغی بیان ایدرلر .

حارث ہندہ ، طی جبالہ ، انبار جہتلیزینہ ، نینوایہ قارشو
 حرب ایتمش . حضر موت ، مہرہ ، عمان جہتلیزینی ضبط و پک
 چوق اموال اغتنام ایلمشدر . امراسندن شمر بن عطافی آذر-
 بایجان جہتلیزندہ کی فتوحاتی ایکی طاش اوزرینہ یازدیردیغنی ابن
 اثیر نقل ایدیور . مال غنیمتک کثرتیلہ تبعہ سنی تویندیردیکی ایچون
 « رائس » دینلمش و عموم اہالی کندوسنہ بیعت ایتمکندن
 « تبع » تسمیہ اولنمشدر . بوندن صکرہ کلن حمیر ملوکنسہ جمع
 صیغہ سیلہ « تبایعہ » دینلور .

صعب ، صاچلرینی ایکی بلوک ایسدرک ہر برینی بر طرفہ
 براقدیغنی ایچون « ذوالقرنین » نامیلہ معروفدر . ابن سعید ابن
 عباسدن قرآن کریمدہ مذکور اولوب نبوتی مختلف فیہ اولان
 ذوالقرنینک ملوک حمیردن اولدیغنی روایت ایدیورکہ صعب بن
 رائس اولمق لازم کلور . یوقسہ بعضا ظن اولندیغنی وجہلہ
 اسکندر رومی دکلدرا . حضرت ابراہیم ایلہ معاصر اولوب مکہ
 مکرمدہ ملاقات ایتمکاری کتب احادیثدہ مندرجدر .

صعبدن صکرہ کلن حکمدارلرک ترتیبندہدہ اختلاف وارددر .
 بعض اہل تاریخ زرعه بن کعب ، بعدہ آفریقس بن قیس ،
 بعدہ ذوالمنار ابرہہ بن حارث ، بعدہ ذوالاذعار عمرو بن ابرہہ
 حکومت ایتمدیکنی سویلیورلر . ابوالفدانک ترتیبسہ کوردہ
 اکا « ابرہہ ذوالمنار » خلف اولمش و یوللری بولمق ایچون
 علامتلا وضع وسودانہ قارشو حرب ایتمشدر . بعدہ اوغلی

طرد و پدريتك تختى استرداد و ملك يمنده كسب استقلال
 ايتدى و « معافر » لقبيله تلقيب اولئدى، كه رفق ايله معامله
 ايدن كيمسه ديمكدر . وقتك شاعرى آنك حقدده شو بيتى
 سويلمشدر :

« اذا انت عافت الامور بقدره »

« بلغت معالى الاقدمين المقاول »

نعماندن صكره اوغلى اسحم يرينه كچدى . بو صرده
 عرب بن زهير ، وائل بن غوث دخى حكومت ايتمشلر سده
 هانكيسنك اول كلديكى مجهولدر . اسحم زماننده بنى حميرك
 انتظامى بوزيلوب آسايش مختل اولمش و بعده اون بش
 قدر حكمدار تعاقب ايتمش اينسده بونلر كده نسلبرى و ترتيبلىرى
 معلوم دكلدر . ابوالقدا شداد بن عاد بن ماطاط بن سبا ، بعده
 برادرلى لقمان بن عاد ، ذو سدد بن عاد موقع اقتداره
 كلدكلىنى سويليور ، العهده على الراوى .

ينه ابوالقدا نك قولنججه ذو سددن صكره اوغلى حارث
 الرائش ، بعده انك اوغلى ذوالقرنين صعب بن حارث حكومت
 ايتدى [۱] .

[۱] ديكور مورخلر ذوالقرنين صعب مقدم و ذو سددك اوغلى
 اولديغى ، حارث رائش دخى لقمانك اوغلى ايدوكنى بيان ايديورلر .
 حارث ، قيس بن معاويه نك ، و يا قيس بن صيفى بن سبا الاصغر ك
 اوغلى اولديغى سويلينلرده واردر . مسعودى چشم بن عبده شمسك
 اوغلىدر ديور .

ایلو روده کهلان اولادندن بعضیلرینک یمن ملوکی صرہ سنہ کیردیکی
دخی متفق علیہ اولوب شو حالده جمله سنہ بردن « ملوک حمیر »
نامنک ویرلمسی تغلیب طریقہ در . کهلان طرفندن حضر موتده
بر حکومت تشکیل ایدلدیکی دخی روایات تاریخیه دن اولوب چوق
چکمکسزین حارث الرائس اورالری ضبط ایله ایکی حکومتی
برلشدرمشدر .

حمیردن صکره اوغللری وائل ایله همیسع حکومت سور -
مشلر سده تاریخ تقدملری اکلاشیه میور .

آندن صکره وائلک اوغلی سکسک ، بعده یعفر بن سکسک
موقع اقتداره کلدی . این بن همیسع ، جبار بن غالب بن
کهلان دخی اجرای حکومت ایتمش ایسه لرده بونلرکده ترتیلری
معلوم دکلدر . سکسک زماننده عمزاده سی قضاعه بن مالک
عمان حوالی - نده تغلب ایتمکله اوزرینه عسکر چکهرک حرباً
آنی اورادن چیقاردی ، یعفر دخی قضاعه نک حفیدی مالک بن الحاف
ایله حرب ایتدی .

یعفردن صکره نوبت حکومت اوغلی معافر نعمانه کلش
ایسه ده یعفرک وفاتنده نعمان رحم مادرده اولدیغندن بحرین
والیسی بولنان ذورپاش عامر بن باذان بن عوف بن حمیر [۲] نیابت
طریقہ بر مدت اجرای حکومت ایتدی . نعمان بیودکن
صکره عامرک کندی حقنده سوء نیتی اولدیغنی آکلایه رق عامری

[۲] کونده درت دفعه البسه سنی دکشدیروب هر دفعه سنده بردرلو
ذی قیمت لباسلر کیدیکی چون ذورپاش آسویه اولمشدر .

اشبو قبائلک تشکل و اضمحلاندن بحث ایتک مقصد مزه
نظراً فائده دن خالی اولدیغندن یالکز حمیره و تبایعه ایله ملوک
طوائفدن بحث ایده جکز .

ملوک یمن [۱]

۱۲۷. — هود (عابر) علیه السلامک اولادندن قحطانک
اتباعیه برابر حضر موت جهتلرندن کلوب یمنده بر حکومت
تشکیل ایتدیکی (۱۱۵ فقره) ده بیان اولمش ایدی . مورخینک
بیاتنه کوره دولت قحطانیه نک تشکلی هجرتدن ۳۰۶۵ سنه
مقدمدر . قحطاندن صکره نوبت حکومت صره سیله یعرب بن
قحطان ، یشجب بن یعرب ، عبد شمس (سبا) بن یشجب ،
حمیر بن سبا به انتقال ایتدی . آندن صکره ملوک یمن بنی حمیر
نامنی آلدی . علی روایه باباسنک اسمنه نسبتله سبا (مأرب)
شهرینی تأسیس و مقرر حکومت اتخاذا ایتدی ، ثمود قومنک
یقایاسنی یمندن اخراج و جانب حجازه طرد ایلدی .

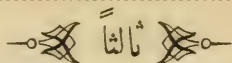
ابن خلدون ملک یمنک حمیردن صکره قرنداشی کهلانه
انتقال ایتدیکنی ابن سعیددن نقلاً روایت ایدیور . ذاتاً سبا
حیاتده ایکن امور سیاسییه بنی حمیره ، قلاع و بقاعک اداره سنی
کهلانه حواله ایتمش اولدیغی (سبیکه الذهب) ده مندر جدر .

[۱] ملوک حمیردن بعضیسنه — اصلنده شریف معناسنه اولان —

« قیل » اطلاق اولنور که جمی اقبال کلور . تاریخدرده « اقبال یمن »
تعیری اشراف یمن معناسنده ده مستعملدر .

آنلرک قبائله انقسامی ده شو بادیه معیشتک نتایجندندر. عرف و عادت آنلرده قانون یرینی طو تاردی . هر عائله نك رئیسى آنك حاکمی اولوب بوحق ابوت دائما بیوکنن بیوکه قالوردی . بورئسه (شیخ) نامی ویرلدیکی کبی قبیله سی ده انک اسمیله یاد اولنوردی . بیوکه عائله لررومانک پاتریسیه نلری ، اوروپانک زادگانى مقامنده ایدی . برقبیله ده جمله مشایخک فوقده بر (شیخ المشایخ) بولنوردی (۸ فقره) که شو کوچوک اردونک عمومی قوماندانی ایدی . بعضاً آکا امیر نامی ده ویریلورسه ده اقتداری پک محدود ایدی . حتی قصاصدن ، دیتدن بیله آزاده اولمیوب برایشه تشبندن اول مشایخک رأینی آلمغه مجبور اولوردی . بعضاً برقاچ قبیله بریرده اجتماع ایدردی . اوخالده اقتدارک کوتلی قبیله نك شیخه تودیع اولنوردی . چوق کرده بر حرب نتیجه سته بر قبیله نك قوتی تماماً محو اولدقنن صکره کنسینی حمایه ایتمک اوزره دیگر برقبیله یه التحاق ایدردی . ایشته پک چوق قبائلک مخلد اوله ماملرینک سببی بودر .

قوم عرب بادیه معیشتنه مربوط قالدقجه آنک نتیجه طبیعیه سی اولان شوقبیله تشکیلاتی هیچ برتحوله اوغرامادی . بوکون بیله بردرجه یه قدر دوچار تعدیل اوله رق موجوددر . هر زرده قصابات تشکل ابتدسه شیخلرک اقتداری استبداده منقلب اولمش ؛ لیکن ازمنه قدیمه ده اولدینی کبی ینه قبیله بوجمعیتک عنصر حقیقیسی اوله رق قالمشدر .

ملوك عرب

۱۲۶. — بالاده ويريلن تفصيلاتدن عربلرک حال مباديده بر قوم اوليوب چوقدن بری عاداتيه ، معتقداتيه تشکل ايتمش و طربق تمدنه خيلي ترقی ايلمش بر قوم اولديغی منقهم اولور . بويه منتظم اقوام ايجنده آنلری اداره ايده جک بر حکومتک تشکل ايتمسيده امر طبيعيدر . فی الحقیقه جزیره العربک هر طرفه فنده صور مختلفهده کوچوک بيوک پک چوق حکومتلر تشکل ايتمش و بونلرک اک مهمی ، مملکتلرينک احوالی و خارج ايله اولان مناسباتی سببيله يمنده تشکل ايدن حکومت حميره اولمشدر . مع هذا عربلر زمان جاهليتده بيله جزیره لرینک خارجنه تخطی ايدهرک مصره مالک اولمشلر و عراق و سوریه جهتلرنده حکومتلر تشکیل ايتمشلردر . حیره ، غسان ، کنده حکومتلری آنلردندر . برده (۱۱۹ فقره) حجازده جرهم حکومتی تشکل ايتمش ايسده بني اسماعیل ايله اختلاط ايدهرک عرب مستعربه تکثير ايتدکن صکره بينلرينه تفرقه دوشمش و بر قبيله ايجنده متعدد قبيله لر يتشمشدرکه بونلردن بر بنده بحث اولندی . بوقبيله لرک جمله سی عینی اصوله تابع اولوب هپ استقلال اوزره حرکت ايدرلردی . بونلردن بعضلری بر محلهه توطن ايتمش ايسده چونغی چوللارده چادر آلتنده اقامتی ترجیح ايتدکندن ايجلرنده حکومت دینه جک بر هیئت منتظمه تشکل ايدمه مشدر .

عربلر ایسه کندی اصل و نسللرینه پک زیاده اهمیت ویررلر، بطناً بعد بطن سلاله لرینی ترجهٔ حاللریله برابر از برلیوب اولاد واحفادلرینه نقل و روایت ایدرلردی . هر شخص اجدادینی تماماً تعداد ایده بیلوردی . حتی قبیله لرینک شرفنی محافظه ایچون قیز آلوب ویرمکده هر قبیله کفونینی آزار ، اقران و امثالی تخری ایدردی . بو وجهله علم الانساب انلر بیننده بر علم عظیم اولمش و بو علمده متبحرلر یتشمش ایدی (۵۵ فقره) . ابو بکر صدیق حضرتلری بومیدانک فارس لر ننددر . نهایت بو علم صدوردن سطوره نقل ایددی . علی الخصوص حضرت اسماعیلدن صکره بو علم انسابک اهمیتی آرتدی . آنک اولاد و احفادی سلاله لرینک شرف و مزیتنی بیلورلر و قدرینی محافظه ایدرلردی و بو سلاله دن بر نبی و رودینه انتظار اولنوردی . علم انسابک تفصیلاتنه مراجعت ایدلرکده فخر کائنات علیه اکمل التحیات اقدمز حضرتلرینک سلاله سنی تعداد ایله یوقاری چیقلدقجه جد وجده لرندن هر برینک بشقه بشقه اصولی تعداد ایدلدیکی و نهایت جمله سنک اصل واحده منتمی اولدیغنی کوریلور . حتی بو قدرله اکتفا اولنمیوب حضرت پیغمبرک جد اتنده مثلاً فاطمه (فواطم) و یاعاتکه (عسواتک) آدلو نه قدر قادین کلدیکی بو کتابلرده بشقه جه تعداد اولنور . آنجق بوساله نک اوقدر تفصیلاته نحملی اولمادیغندن آرزو بیورانلر مفصلات کتب سیره مراجعت بیورمالیدرلر .

عبدالله نوشروانك يكرمي دردنجي سنه حكومتده تولد
 ايتدي. عبدالمطلب اوغللري ايجنده اك كوچكي اولغله برابر
 اك كوزلي واك صاحب عفتي ايدى. انكچون عبدالمطلب آنى
 جمله اولادندن زياده سوردى . بنى زهره شينخى وهبك قزى
 آمنه حسب ونسبجه قریش قيزلرينك افضللى اولغله آنى
 عبدالله تزواج ايتدى. آمنه فيخر كائنات عليه اكل التحيات افدمز
 حضرت تلمينه حامله قالدى. اول ائنده قریش قومى قحط و غلا
 ايجنده ايدى . فيخر كائنات افدمز رحم مادره دوشمكله برابر
 قریشك باغ و باغچه لرينه فيض و بركت احسان اولندى . اوسنه يه
 عربلر « سنة الفتح والابتهاج » (فتوحات و مسرت ييلى)
 ديديلر . عبدالمطلب ذخيره اشتر ايتك ايجون عبدالله يثر به
 كوندرمش ايدى . اوراده وفات ايتمكله فيخر كائنات افدمز دها
 هنوز مشيمه مادرده ايكن در يتيم كجى يتيم قالدى .

۱۲۵. اخطار . — بالاده بيان ايديلن قبائل و بطون عرب
 قطعى اوليوب بونلرده پك چوق اختلافات واقع اولديغى دركار
 ايسهده؛ زمان جاهليتده ، او قومق يازمق عادت اولماديغى وكتات
 دينلن شينك بيانمديكى ادوار قديمه ده، قبائل و بطون عربك
 بويلاه حفظ ايدلمسى زمانمترك احوالنه نسبتله نظر حيرت واستغراب
 ايله كورلسه سزادر . زمانمزده عصر لردن برى صنعت كتابت
 معلوم اولمديغى و حتى سـجل نفوس دخى طوتلديغى حالده
 ايجمزده اوچنجى ويا دردنجى باباسنى بيلن نادر بولسور .

کیندی . بنی نجار چو جقاری آره سنده شیبه یی کوردی .
 ملاحظت وجهیه سندن برادر زاده سی اولدیفنی طانیدی .
 هیجانندن کوزندن یا شلردو کلدی . برقات روبه کیدیره رک والده .
 سنک نزدینه کوندردی و آنی ارضایله چوجنی مکیه کوتوردی .
 مکیه دخولنده « بوکیمدر ؟ » دیه سئوال ایندرله لطیفه
 طریقله « کوله مدر » دیه جواب ویرمکله شیبه نك آدی
 « عبدالمطلب » قالدی .

هاشمک شیبه دن بشقه اسد آدلو براوغلی اولمش ایسه ده
 آندن یالکنز فاطمه آدلو برقز دنیایه کلوب حضرت علی یی
 تولید ایتمشدر .

عبدالمطلب ایله قریش تبرک ایدردی . قحط و غلا زماننده
 الندن طوته رقی شیر طاغنه چیقار لر و آنک حرمتنه جناب حقدن
 باغمور ایستردی . جناب حقه رحمت و برکت ویرردی .
 عبدالمطلب بیودکنده پدرینک ریاستتی احراز و بئر زمزمی
 حفر ایتدی (۳۴ فقره) . اصحاب فیل وقعه سنده ده بیوک خد -
 متی کوردلی .

عبدالمطلب دن پیغمبرک باباسی عبدالله ایله عمجه لری حمزه ،
 عباس ، ابوطالب ، ابولهب ، غیداق ، حارث ، جحل ،
 (بعضلرینه کوره غیداق ایله جحل ایکیسی بردر) ؛ مقوم ،
 ضرار ، زبیر ، قثم ، عبدالکعبه (بعضلرینه کوره عبدالکعبه
 ایله مقوم ایکیسی بردر) تولد ایتدی .

ایید خزرچینک خانه‌سنة مسافر اولدی . قزی سلمه‌نک [۱]
 حسن و ملاحته حیرت ایدرک کندوسی ایچون خطبه ایتدی .
 عمر و قزینک یثرب‌ده قالمسی شرطیله عقده موافقت ایتدی .
 بعدالزفاف هاشم شامه کیتدی . عودتنده غزه‌ده فوت اولدی .
 سلمه آندن حامله قالدی . نورانی برچوجق طوغردی . باشنده
 بیاض توپلر بولندیغندن آدینی شیهه قویدی . شیهه یدی
 یاشنه واردقده حارث بن عبدمناف اولادندن بری [۲] لمصلحة
 یثربه کیتمش ، شیهه‌نی چوجقلر ایله اوینارکن کورمشیدی .
 شیهه هم اوینایور هم‌ده « انا ابن هاشم ، انا ابن سیدالبطحا »
 (بن هاشمک اوغلی یم ، بن بطحا وادیسئ رئیسک اوغلی یم)
 دیور ایدی . « سن کیمسین ؟ » دیه صوردی . چوجق هاشم
 بن عبدمنافک اوغلی اولدیغنی سویلیدی . مککه‌یه عودتنده هاشمک
 برادری مطلبه خبر ویردی . و باباسی سیدالقوم اولان برصی نهجیبک
 قومی ایچنه جلب اولمامسی مناسب اولیه‌جغنی علاوا ایلدی .
 مطلب ، خانه‌سنة کیتمکمزین اوکیسه‌نک دوه‌سنة بینه‌رک یثربه

[۱] سلمه وقتیله بنی اوسه منسوب بنی حجابانک رئیسئ احیجه‌نک
 زوجہ‌سی ایدی . احیجه خزرچیلرک اوزرینه بغته هجوم ایتک فکرنده
 بولندیغنی سلمه آنلره خبر ویرمکله احیجه سلمه‌نی تطلیق ایتمشیدی .

[۲] قصص انبیاده انصاردن مداح رسول اولان شاعر مشهور
 حسانک پدری نابتک او ائشاده یثربدن مککه‌یه کیدوب هاشمدن صکره
 قریشک اولوسی مطلب ایله کوریشدیکی وشیهه‌نی وصف ایتدیکی و بو
 وجهله مطلب‌ده شیهه‌نی کورمک آرزوسی حاصل اولدیغنی بیان اولنیور .

وقالی آرتیردی. نهایت منافره طلبنه قالدشدی ، یعنی حسب
 وشرف جهتیله هانکیسنگ مرجح اولدیغنه حکم ایتمک ایچون
 بر حکم تعییننی طلب ایتدی . هاشم بونی مناسب کورمه مش
 ایسه ده قریش بعدالمنافره مغلوب اولان طرفک اللی دوه ویرمک
 واون سنه مدتله وطنندن مهجور اولمق شرطیله منافرنک قبولنه
 قرار ویردیله . « عسفان » نام محلهده بولنان کاهن خزاعینک
 یانته کیتدیله ؛ هنوز مقصدلرینی سویلمکسزین کاهن « القمر انباهر
 والکوکب الزاهر والعمام الماطر وما بالجومن طائر وما اهتدی
 بعلم مسافر من منجد وغائر لقد سبق هاشم امیه الی المأثر اول
 منه واخر منه وابوهمهمه بذلك خابر . » دهرک هاشمک ماضیده
 ومستقبلده امیهیه تفوقنی بیان ایلدی . نطقنده مذکور اولان
 ابوهمهمه امیهنک قاین پدری اولوب آنرله برابر بولنان ابوهمهمه
 بن عبدالعزادر . منافرنک شروطی موجبنه امیه دن دوه لر آتوب
 فقرایه اطعام اولندی وکندیسی اوز سنه وطننی ترک ایدرک شامه
 کیتدی . ایشته هاشم ایله امیهنک اولادینه انتقال ایدن او خصوصتمک
 مبدای بودر . بوندن صکره اسلامک ورودنده وبعده ایکی سلاله
 بیننده نیجه قائلر دوکلدیکی وبو خصوصت دولت امویهنک نهایتیه
 دخی ختام بولموب اندلسک اضمحلانله قدر دوام ایتدیکی
 صره سی کلدیجه کوریه جکدر .

۱۲۴ . هاشمک عمودنسب اوزره اوغلی عبدالمطلب (شبهه) در .
 شویله که هاشم تجارتله شامه کیدرکن یثر به ارض ادی عمرو بن

عبد مناف قریش ایله احابیش [۱] قبیله لری بیتنی تألیف ایلدی .
 عبد مناف دن عمود نسب اوزره هاشم و خارجنده عید
 شمس ، مطلب ، نوفل نامنده درت اولاد دنیایه گلشدر .
 مطلبدن مطالبیون (امام شافعی آنردندر) ، نوفلدن نوفلیون
 توره مشدر . عبد شمسدن امیه طوغمش و امیه دنده بنی امیه
 يتشم مشدر . عثمان بن عفان ، معاویه بن ابی سفیان بن حرب بن
 امیه ، عقبه بن ابی معیط بن ابی عمرو بن امیه ، عقبه بن ربیعہ
 بن امیه و قیزی معاویه بنک آناسی هند بنت عقبه ، سعید بن عاص بنی
 امیه دندر . حضرت پیغمبر عقبه بی یوم بدرده اسیر و قتل ایتمشدر .
 عقبه دنخی یوم مذکورده قتل اولنمشدر .

عبد منافدن صکره سیادت عرب و سدانت بیت الله هاشمه
 انتقال ایتدی . اصل اسمی (عمرو) در . الك اول مکده بر
 قیتلق زماننده اکمک طوغرایوب فقرايه ترید طاغندیغندن هاشم
 لقبی ایله تلقیب اولندی . هاشم برادری عبد شمس ایله توأم
 اولوب برینک پازمنی دیگرینک پازمغه متصل اولهرق طوغمش
 ایدی . آنلری تفریق ایدر ایکن بر مقلرندن قان اقمش اولدیغندن
 ایکسینک سلاله سی بیننده قان دوکیله جکی خاق اره سننده سویلور
 ایدی . فی الحقیقه چوق کچمکسزین عبد شمسک اوغلی « امیه »
 سیادت عربک هاشمه انتقاله حسد ایتمکه باشلادی . کیتدیجکه قبیل

[۱] احابیش دن مقصد بنی حرث بن عبد مناف بن کنانه ، خزاعه دن
 بنی مصطلق ، خزیمه دن بنی هون قبیله لریدر .

پسیده پشیمانغی مفید اولمامشدر . حتی « اخسر صفة من ابی
عیشان » آنک حقنده ضرب مثل اولمش و بوبابده پک چوق
اشعار سوبلنمشدکه ابیات آتیه آنلردندر .

- « باعت خزاعة بیت الله اذ سكرت »
« بزق خمر فبئست صفة البادی »
« باعت سدانتهما بالترز وانصرفت »
« عن المقام وظل البيت والنادی »

بعده قصی طاغلرده و بادیه لرده بولنان قبائل قریشی باشنه طویلایوب
خزاعه ایله محاربه و غابه ایتدی و آنلری مکهدن (بطن مر)
اخراج ایلدی (۳۱ فقره) .

قصی دن عمودنسبده عبدمناف و خارجنده عبدالدار، عبدالعزی
تولد ایتدی . عبدالداردن نبی شیبیه الحجه یتشمشدر . حضرت
پیغمبرک اشده خصامی اولوب یوم بدرده اسیر و قتل ایدلمش
اولان « نضر بن حارث » عبدالدار اولادندندر . عشره مبشره
دن زییر بن عوام ، زوجة النبی خدیجه بنت خویلد . ورقه بن
توفل بن اسد، عبدالعزی اولادندندر .

عبدمنافک اصل اسمی « مغیره » در ، جمالده کی کالنه بناء
« فجر » ایله تالیق اولمشدر . عبد مناف اسمی ده والده سنک
توسل ایچون مناف آدلو صنمه نسبت ایتمسندن نشات ایتمشدر .
قصی دن صکره سیادت و ریاست عرب عبد منافه انتقال ایتدی .

سهم (عمرو بن عاص انلردندر) بنی عدی (عمر بن الخطاب ، سعید بن زید آنلردندر) یتشمشدر .

مره دن عمود نسب اوزره کلاب (حکیم) خارچنده تیم
ویقظه طوغمشدر . تیمدن بنی تیم (ابوبکر صدیق آنلردندر)
یقظه دن بنی مخزوم (خالد بن ولید ، ابوجهل بن هشام
آنلردندر) یتشمشدر .

کلابك عمود نسب اوزره اوغلی قعی ، خارچنده دخی
زهره در . زهره دن بنی زهره تولد ایتمشدر (که عشره مبشره دن
سعد بن ابی وقاص ، ام البنی آمنه بنت وهب ، عبدالرحمن بن عوف
آنلردندر) .

۱۲۳ . — قعی ، بنی خزاعه دن ابوغبشانك اتندن بیتك مقتاحنی
آلمشدر . شویله که : آنکله طائفده هم بزم الفت اولدقلری
صروده ابوغبشان سرخوش ایتمش و محضر شهودده کعبه نك
انتخاری بنی رطلوم شراب مقابلنده اشترا وتسلم ایدرک همان اوغلی
عبدالدار ایله مکیه کوندرمشدر . عبدالدار مکیه واصل
اولدیغنده باغیره رق « معاشر قریش ! هذمه فاتیح بیت ابیکم
اسماعیل علیه السلام . قد ردها الله علیکم من غیر عار ولا ظلم »
(ای معاشر قریش ! ایشته بابا کنز اسماعیل علیه السلامک
بیتک انتخارلری ! جناب حق آنلری موجب عار و شین
برشی اولقمیزین و ایچنه ظلم و تعدی کیرمکمزین سزه اعاده
ایتدی) دیمشدر . ابوغبشان عقلی باشنه کلنجه پشیمان اولمش

وارد در که فهردر. قریش اسمی آنک لقبی در. کمال شدت نه بناء حیوانات بحریه دن اولوب دیگر حیوانات بحریه ایله تغذی ایدن «قریش» نامیله تلقیب اولنمشدر. قریشک کافه سی فهر اولاندنددر. فهر اولاندن اولمیانلرده قریش دکدر [۱].

فهرک عمود نسب اوزره غالب، خارجنده دخی محارب و حارث نامنده اوچ اوغلی وارددر. محارب دن بی محارب، حارث دن بی خلیج (عشره مبشره دن ابو عبیده بن الجراح آنلر دندر) یتشمشدر.

غالب دن عمود نسب اوزره لؤئی، خارجنده تیم الادرم طوغمش، تیم دن بی ادرم میدانه گلشدر (ادرم چکه سی ناقص دیمکدر).

لؤئی نک آتی اوغلی وارددر که نسب نبوی اوزرندکی کعب ایله خارجنده کی سعد، خزیمه، حارث، عامر، اسامه در. بونلرک حارث دن ماعداسی قبائل عدیده نک باباسی اولمشدر. حضرت علینک قتل ایتدیکی مشهور فارس عرب عمرو بن عبدود بی عامر دندر. کعبک اوغللری نسب نبوی اوزره مره، خارجنده هصیص و عدی در. هصیص دن بی جمح (مشاهیر خصمای نبویه دن امیه بن خلف ایله ابی بن خلف آنلر دندر) بی

[۱] بر روایتده قریش فهرک لقبی دکل قبیله سنک اسمیدر. افرادی شدیدالبطش اولغله بو اسم ویرلشدر. یا خود جدائی قصی آنلری قرش و جمع ایتدیکندن قریش یاد اولنشلردر.

ایکن مسکره نقض عهد ایتدیلر. بنی اسلم قعنه بطونندندر.
 طابخه دن متعدد قبیله لریتشمشدر که بنو تمیم، رباب، بنو ضبه،
 بنو مزینه آنلردندر. بنی تمیم بن مرین اد بن طابخه نك منزلی نجد
 وبصره ویمامه حوالیسیدر. بنی تیممدن صوف کبی بطون صغیره
 آیرلمشدر.

مدرکه نك نسب نبوی اوزرنده کی اوغلی خزیمه، خارجده کی
 اوغلی هذیلدر؛ بنی هذیل آندن یتشمشدر. عبدالله بن مسعود
 بنی هذیلدندر.

خزیمه نك عمودنسی اوزرنده کنانه، خارجده هون واسد
 نامنده اوچ اوغلی واردر. هون دن عضل و دیش قبیله لری،
 اسدن کاهلیه و دودان ودها سائر قبیله لر نشأت ایتمشدر.
 کنانه نك عمود نسب اوزره نضر، خارجده دخی ملکان،
 عبدمنات، عمرو، عامر، مالک نامنده متعدد اولادی واردر.
 ملکاندن بنی ملکان؛ عبدمناتدن بنی غفار، بنی بکر، بنی دئل
 بنی لیث، بنی حارثه، بنی مدلج، بنی ضمیره؛ عمرو دن عمریون؛
 عامردن عامریون؛ مالکدن بنی فراس کبی نیجه بطون یتشمشدر.
 «حاجیش» نامیله تاریخده معروف اولان قبیله دخی کنانه بطونندندر،
 یوقسه حبش اهالیسندن دکدر.

نضرك اوغلی مالکدر، آندن بشقه اوغلی اولدیغی مشهور
 دکدر.

مالکک دخی عمود نسب نبوی اوزرنده یالکز بر اوغلی

شاعر شهیر اصمعی، باهله دندر.

بنی غطفانک مسکنی نجد، وادی القری، طی طاغلیدر. بنی
غطفاندن بنی اشجع بن ریث بن غطفانک مسکنی، یثرب جواریدر.
ینه بنی غطفاندن ذبیان بن بغض بن ریث بن غطفاندن مره،
ثعلبه، فزاره نامیله اوچ بطن آیرلمشدر. فزاره دن دخی عدی،
سعد، شمش، مازن، ظالم نامنده بش بطن انشعاب ایتمشدر.
حفصه دن ایکی بطن آیرلمشدر که بنی سائیم، بنی هوازندر.
بنی هوازندن ده ایچلرنده حضرت پیغمبرک تربیه اولدینی بنی سعد
بن بکر بن هوازن ایله بنی ربیعہ، بنی جشم آیرلمشدر.

ابوالفدانک بیانه کوره کلاب، عقیل، خفاجه، صعصعه،
هلال، نمیر، عبس، ثقیف بطونی دخی بنی قیسنددر: بنی
کلابدن صالحیه قبیله سی آیرلمشدر که صالح بن مرداس اولادیدر.
حلب جهتلرنده حکومت تأسیس ایتمشدر. بنی عقیلدن مقلد
وقرداش و سائرلری موصولده اجرای حکومت ایتمشدر.
بنی خفاجه عراقده امارت تأسیس ایتمشدر. بنی ثقیف طائف
اهلی اولوب بنی عدوان آنلردن اول طائفی اشغال ایتمشدر.
الیاس، بنی قضاعه دن خندق نامنده بر قزایله تزوج ایتدیکندن
آندن منشعب قبائل و بطون (خندق) یاد اولتور. الیاسک اوچ
اوغلی واردر که بری نسب پیغمبری اوزره مدرکه، دیکرلری
خارج عن النسب اوله رق طایفه، قعه در.

بنی قعه حدیبیه سنه سنده عهد رسالتناهی به داخل اولمش

توطن ایتدیله. دین اسلامک و رودندن صکره بونلرک ایچنده چوق
خارجی ظهور ایتدی. — یمن حکمدار لرندن صهبان بن محرت
جده ولایتنه اقبال یمندن عمرو بن عنق الحیهی والی ، بنی زبیهه
اوزرینه لید بن عنبسهی عامل تعیین اتمش ایدی . امیدک ظلم
واستبدادی تحمل فرسا اولدیغندن قبائل ربیعہ ایله تیج بیننده
محاربه ظهور ایتدی . صهبان کراراً مغلوب اولدی . بنی زبیهه
کراراً عامر ربیعہ ، کلیب بن ربیعہ کی رؤسانک زیر اداره سنده
اجتماع ایتشلر سده همان دائماً ملوک متفرقه نك اداره سی آلتنده
اولوب ظهور اسلامه قدر او یولده دوام ایتشلردر . (سینک
قتیحیله) سدوس قبیله سی ده ربیعہ قبائلنددر .

انمار ، یمنه کیده رک اوراده چولق چوجق صاحبی اولمش
واولاد واحفادی چوغالارق یمن عربلرندن عداولتمشلردر .

۱۲۲. — مضرک دخی ایکی اوغلی واردر که الیاس (خندف)

ایله قیس عیلاندر . الیاس نسب نبویه داخل ، قیس خارجدر .

قیسک عمرو ، سعد ، کعب حفصه ناملریله درت اوغلی

وار ایدی . عمروک فهم وعدوان نامنده کی اوغلرندن بیوک

قبیله لر تشعب ایتدی . بنی عدوان اولانجد وبعده طائف

جهتلی بنی مسکن اتخاذا ایتدیله . بنی فهم دائماً نجدده اقامت

ایتشلردر ؛ شاعر مشهور اعشینهک (۶۳ فقره) منسوب

اولدیغی بنی طرود بونلردندر .

سعددن غنی ، غطفان ، مره ، باهله قبیله لری تولد ایتدی .

طرفہ انتقال ایتدیلر . — جدیدہ دن متشعب بطونک باشلو جہ لری
 عبدالقیس ، اقصی ، دغمی بن جدیدہ ، قاسط ، ہنب بطونیدر .
 بنی ربیعہ نک ریاستی اکلبدن اسدہ ، آندن غزہ یہ ، آندن
 جدیدہ یہ ، آندن عبدالقیسہ انتقال ایتدیلر ؛ بونک اولادی
 اولاتہامدہ یرلشدیلر و مؤخرآ بحرین جہتہ کیتدیلر .
 — ریاست عبدالقیسدن قاسطہ انتقال ایتدی . قاسطک نمر ،
 معاویہ ، وائل نام اوغللرندن بطون عدیدہ حاصل اولدی .
 نمر و معاویہ بطونی الجزیرہ یرلشدیلر ؛ رأس العین . موصل ،
 مار دین ، نصیبین حوالیسی « دیار ربیعہ » نامی الدی . وائلک بکر
 و تغلب نامندہ کی اوغللرندن ایکی شعبہ آیرلدی . بکر بن وائل
 اشکانیانندن مہرداد زمانہ مصادف ایدی . مہرداد الجزیرہ یی
 سلفکیان یدندن ضبط ایتدکدہ شمال شرقیسنده واقع آمد و سبورک
 شہر لرینی و بلاد مجاورہ یی بکرہ توجیہ ایتدککے بوداثرہ « دیار بکر »
 نامی یرلدی . لکن بوقیلہ مؤخرآ فرات نواحیسنہ ، عراق ،
 نجد ، یمامہ ، تہامہ طرفلرینہ طاغلدیلر . بنی تغلب دخی الجزیرہ
 نواحیسندن نصیبین ، سنجار جہت لرینی مسکن اتخاڈ ایتدیلر .
 خرستیاناغک انتشارندن صکرہ بنی تغلب روم و الیرینک زیر
 تحکمندہ قالمشیر ایدی . دور اسلامدہ اورالردہ بنی تغلب
 فروغندن « آل حمدان » دولتی ظہور ایتدی . بونلرک بطونندن
 بنی عجل « بن لجیم بن صعب بن وائل » یمامہ دن بصرہ یہ قدر ،
 بنی حنیفہ « بن لجیم » یمامہ دہ ، بنی شیبان موصلک دجلہ نواحیسنده

وحیره جهتلرینه یا پلمش ایدی. تجاوزلرینه منی بختصر آنلری استیصال ایتمش و عدنانک اون ایکی یاشنده کی اوغلی معدک حمایه سی انبیا کرامدن امسیا و برحیا حضر تلرینه وحی اولمغله آنلر طرفدن حرانه کوندریله رک تربیه ایدلمش و بختصرک و فاتندن صکره معد، انبیا بنی اسرائیل ایله حجه کیدوب مکده قومی ایچنده قالمش و جرهم قبیله سندن حارثه نک قیزی معان ایله تزوج ایدوب نزار آدن طوغمشدر .

۱۲۱. — نزارک درت اوغلی اولمشدر که مضر، ایاد، ربیعه، انماردر . بوناردن مضر فخر کائنات اقدمز حضرت تلرینک جد اعلاسی اولوب دیکر لری دخی نیجه قبیله لرک جد اعلاسی اولمشدر . ایاد قبیله سی، معددن آیرلمش بیوک بر قبیله در؛ نعلبه، زهو، دعمی، نماره بطلرینی حاویدر. زهودن حدافه، دعمی دن افسی، نماره دن طماح شعبه لری آیرلمشدر . مشهور قس بن ساعده ایاد قبیله سندن یتشمشدر (۴۵ فقره).

بنی نزارک لواء ریاستی اولا ربیعه یدنده ایدی . بطونی جمله دن زیاده تکثر ایدوب تهامه دن یمامه و بحرین حوالیسینه و نجد و مابین النهرینه قدر یا بلدی . ربیعه دن ریاست اوغلی اکلبه کجدی . اکلبک اوغلی منشردن تیم اللات، خزیمه، عامر، عجلان، لهازم کی نیجه بطون یتشدی . اکلبک دیکر اوغلی اسدن غزه و جدیله قبیله لری توره دی . غزه بطونی عراق عربده انباره اوج مرحله مسافده عین تمر نام محله توطن و مؤخرأ چونغی خیر

جرهم قبیله سنده می آیدی، یوقسه بنی اسماعیل یدنده می آیدی؛ بوراسی مختلف فیه ایسه ده بیت حرامک سداتی ومفتاحی نابته قدر بنی اسماعیل یدنده اولدیغنده اختلاف یوقدر . نابت دن بنی جرهمه کچمشدر (۲۱، ۲۲ فقره لره باق !) عامر بن حارث جرهمینک شو بیتی اکا دلالات ایتمکده در .

« وکننا ولایة الیبت بعد نابت »

« نظوف بذاك الیبت والامر ظاهر »

جرهم قبیله سندن ده بر آراق بنی خزاعه یه انتقال ایدوب جدالنبنی قصی زماننه قدر آنلرک النده قالمشدر .

قیدارک اوغلی حمل ، آنک اوغلی نبت (ویانابت ، حملک اوغلیمیدر ، قیدارک اوغلیمی ، یوقسه اسماعیلکمی بوراسی ده مختلف فیهدر .) آنک اوغلی سلامان ، آنک اوغلی همیسع ، آنک اوغلی یسع ، آنک اوغلی ادد ، آنک اوغلی اده ، آنک اوغلی عدناندر [۱] . عدنان بختصره معاصر ایمش . قومی دیگر قبائل ایله برابر الجزیره

[۱] بو ، ابوالفدائک روایتیدر . بعض تواریخده نساب مشهور دغفلدن روایة عدناندن حضرت اسماعیله قدر نسب نبویده داخل اولان ذوات شو وجهله مندر جدر : عدنان بن ادد بن امیعه بن شاجب بن نابت بن ثعلبه بن عنتر بن سریق بن محلم بن عوام بن محتمل بن رائمه بن عقبان بن عله بن شعدود بن ضرب بن عیفر بن ابراهیم بن اسماعیل بن زورین بن اعوج بن مطعم بن طمیح بن قسور بن عتود بن دعدع بن عمود بن رائد بن بدوان بن امامه بن دوس بن حصین بن نزال بن عمیر بن محشر بن معذر بن صیفی بن نابت بن قیدار بن اسماعیل بن ابراهیم علیهما السلام .

مذحج قبیله‌سی ، مذحج مالک بن ادد بن زید بن کهلان
اولادیدر [۱]. مراد ، جلد ، سعدالعشیره ، عنس نام اولادندن
متعدد قبائل حصوله کیشدر .

بنی مراد ، یمن جبالندن زبیده اختیارات اقامت ایشلدر .
بنی جلدک بنی نفع ، بنی حارث ، بنی حرب نامنده شعباتی
واردر . بنی حارث دن متشعب بنی دیان قبیله‌سی نجران حوالیسنده
حکومت ایشدر .

سعدالعشیره قبیله‌سندن بنی ادد ، بنی عوف ، بنی کعب ،
بنی جوف ، بنی زبیدکی بطون آیرلمشدر . بونلردن بنی زبیدک
مسکنی یمنده زبید قصبه‌سیدر .

عنس دن بنی عنس توره‌مشدر ، که صاحب رسول عمار بن
یاسر ، نبوت دعوی کاذبه‌سنده بولنان اسود آنلردندر ،
همدان قبیله‌سی ، ربیعہ بن مالک بن زید بن کهلان اولادیدر .
زمان جاهلیتده صیت عظیمی واردر .

کنده قبیله‌سی ، ابوالفدانک بیانه کوره ، ثورکنده بن عفر
بن حارث بن زید بن کهلان اولادیدر . بو ثور باباسنه قارشو
کفران نعمت ایتدیکندن کنده تسمیه اولمشدر . کنده مملکتی
حضر موت جهت‌سده‌در . بونلر بر آرائقی خلیجه قوت بوله‌رق
خارجه تخطی ایشلر ورئیس‌لرندن حجر بن عمرو دبار بکرده

[۱] بعضیلری مذحج ازدک اوغلی اولدیغنی بیان ایدیورلر . اوخالده
بو قبائلده بنی ازد عدادینه کیرر .

ایدلدی و حاتم طائیفك قزى اسارتله حضور نبوی به کتورلدی. پدرینك جود و سخاسته بناء مظهر حرمت اولدی. طی قبیله سی بطون عدیده بی حاویدرکه باشلوجه لری جدیله، نبهان، بولان، سلامان، هنی (بویطندن ایاس بن قبیصه، نعماندن صکره حیره ده حکومت ایتمشدر)، سدوس (ضم سین ایله)، عدی در.

عدی دن بروجه زیر قبائل جسیمه نشأت ایتمشدر:

برنجیسی، بنی لخم درکه لخم بن عدی بن عمرو اولادیدر [۱]
بونلر متعدد قبائله منقسمدرکه شایان ذکر اولانلری بنی الدار،
مناذره (حیره ملوکی)، بنی جزیله، بنی نماره در.

ایکنجیسی، بنی جذام درکه جذام بن عدی بن عمرو ک حزام
و چشم نامنده ایکی اوغلندن نشأت ایتمشدر. بیوک و شریف بر
قوم اولوب ینبع وایله حوالیسندده اقامت و اجرای حکومت
ایتدیلر. زمان بمشده بورالری قیصر رومه تابع اولوب فروه بن
عمرو الجزامی عربلر اوزرینه مأمور ایدی.

اوپنجیسی، بنی عفیردر [۲]. بوندن کنده قبائلی توره مشدر.

دردنجیسی، بنی عامله در. بنی عجل بونك مشهور اولان
بطنلر ننددر.

[۱] ابوالفدا بونك لخم بن عدی بن عمرو بن سبا اولدیغنی بیان
ایدیور. بو حالده بنی لخم طی قبائلندن اولماز. لکن نسبت و اتصالده بعض
اسامینك حذف ایدلمش اولسی اغلب احتمالدر.

[۲] ابوالفداء بونك عفیر بن حارث بن زید بن کهلان اولدیغنی
سویلیور. او حالده طی قبائلندن اولماز.

التنجیسی، دوس درکہ دوس بن عدنان بن عبداللہ بن وهزار بن کعب بن حارث بن کعب بن مالک بن نصر بن ازد سلالہ سیدر۔ تمامہ یہ جریان ایدن انہار دن برینک اوزرنده سا کن اولوب بعدہ عراق جہتلرنده حکومت تأسیس ایتشلردر۔ صاحب النبی ابو ہریرہ، دوس قبیلہ سندنذر۔

یدنجیسی، عتیک؛ سکننجیسی، غافق؛ اسلامده مشهور ایکی قبیلہ در۔

طقوزنجیسی، جلندی اوغللری درکہ عمانده حکومت ایتدیلر۔ آنلردن حکومت ایدن ذواتہ ہپ (جلندی) اطلاق اولنوردی۔ دین اسلامک ورودندہ آنلردن جیفر ایلہ عبد امقام حکومتده بوئیورلردی۔ عمرو بن عاص یدیلہ اسلامہ کلدیلر۔

اوننجیسی، اشعر درکہ ازد بن کھلانک اوغلی اشعردن تورہ مشدر [۱]۔ ابو موسی الاشعری (عبداللہ بن قیس) آنلردنذر۔ طی قبیلہ سی، ادد بن زید بن کھلاندن نشأت ایتمشدر [۲]۔ سیل عرم مناسبتیلہ نجد حجازده اجاء و سلمی طاغلرنده اختیار اقامت ایتدیلر و دور اسلامہ قدر ودها صکرہ لری اورالرده قالدیلر۔ ظہور اسلامده حضرت علی کوندریلہ رک صنملری کسر

[۱] ابوالفدا اشعر قبیلہ سی اشعر بن حمیرک اولادندن اولدیغنی بیان ایدیور۔ بو حالده بنی اشعر کھلانیلردن وازدیلردن اولیوب حمیریلردن اولمش اولور۔

[۲] بعض مورخلر اشبو طی ازدک اوغلی اولدیغنی سویلرلر۔ او حالده طی قبیلہ سی دخی ازد قبائلندن اولور۔

بن کهلان اولادیدر. بوده قضااعه کبی برقبیله جسیمه اولوب
ایکنجی، اوچنجی درجه ده نیجه بطون وشعوبه آیرلمشدر. آنلردن
بعضلرینی بوجه آتی بیان ایدلم :

برنجیسی، غسانه (غسانیلر) درکه رئیسلی ثعلبه بن عمروک
معیتمده شامده برحکومت تشکیل ایتدیلر.

ایکنجیسی، اوس، اوچنجیسی خزرچ در. غسانیلرک رئیسلی
ثعلبه نک اوغلی حارثه نک اوس وخزرچ نامنده ایکی اوغلندن
توره یه رک یثربده اختیارا قامت ایتدیلر وایلروده حضرت پیغمبره
انصار اولدیلر.

دردنجیسی، خزاعه قبیله سیدرکه سیل عمرده سبادن چیقوب
مکه قریبده (بطن مر) دینلن محله لرلشدیلر و مرور ایام ایله بیت اللهک
سدانتی ومکه نک ریاستنی الده ایتدیلر. ابو عبثان (ابو عبثان)
نام شخصه واصل اولنجه یه دکین سدانت بیت آنلرک النده قالدی.
جد النبی قصی انخارلری آنک یدندن اخذ ایتدی وقریشی
طوبلایه رق نبی خزاعه یی مکه دن بطن مره اخراج ایلدی . نبی
خزاعه دن عمرو مزریقیا تبایعه یمن صره سنه کچمشدر. حدیبیه
مصالحه سنده خزاعه حضرت فخر کائنات افندیمرک حمایه سنه
داخل اولمش ایدی . خزاعه نک برقسیمی اولان نبی مصطلق
فخر کائنات افندمزایله محاربه ایتدی .

بشنجیسی، بارق درکه عمرو مزریقیانک اولادندن اولوب یمن
جهتمده بارق جبلنی مسکن اتخاذا ایتدیلر.

حمیردن تورہ مش و یمن دہ « رس » نام موضعہ اقامت ایلمش و نہایت بختصرک تسلطیہ محو اولمشدر۔ بنی قضاہ دخی قضاہ بن مالک بن عمرو بن مرہ بن زید بن مالک بن حمیر اولادیدر و بر قبیلہٴ جسیمہ در۔ قضاہ عمان حوالی سندہ و شحر بلادندہ بر حکومت تأسیس ابتدی ؛ ایوم شحر دہ مدفون ایمش ۔ اولادی شعوب کثیرہ ایرلدی ۔ اک مشهور لری کلب، بلی، تنوخ، بہرا، جہینہ، بنی سلیح، بنی نہد، بنی عذرہ، بنی شعبان در ۔

کلب قبیلہ سی، کلب بن و برہ بن ثعلبہ بن حلوان بن عمران بن الحاف بن قضاہ اولادیدر ۔ بونلر زمان جاہلیتدہ دومہ الجندل، تبوک جہتلینہ و شام حوالی سینہ کیتدی لر۔ حضرت پیغمبرک معقی زید بن حارثہ آنلردندر ۔

تنوخ قبیلہ سی دخی مشہور اولوب رئیساری ثعابہ بن عمرو مزنیقیابلہ حیردملوکی بنی حنم بینندہ محاربات عدیدہ وقوعہ کلشدر ۔ جہینہ قبیلہٴ عظیمہ سی دخی بطون مختلفہ بہ آریلوب حجازک شمالندہ جدہ دکزی جہتندہ اقامت ایدر لری ۔

بنی سلیح (سینک فتحی و لامک کسریلہ) دخی شام چوللرندہ ساکن ایکن غسانیلر غلبہ ایدرک آنلری اورالردن اخراج ایلمشدر ۔

❦ بنی کہلان ❦

۱۱۸۔ کہلان بن سبادن متعدد قبائل شعب ایتمشدر ۔ باشلوجه لری ازد، طی، مذحج، ہمدان، کندہ، انمار قبائلیدر ۔ ازد قبیلہ سی ازد بن غوث بن نبت بن مالک بن ادد بن زید

« له ملك قحطان بن هود وراثه »

« عن اسلاف صدق من جدود ومن اب »

بنی سبا

۱۱۶. — سبانك متعدد اوغللری واردر كه حمیر ایله كهیلان
اك مشهوری اولوب بونلردن ایکی بیوك امت تشعب ایتمشدر .
عامله نامنده کی اوغلندن ده بنی عامله حصوله كمش و سیل عرم
انساننده یمنی ترك ایله دمشق جهته كیتمش و عامله دینلن جبلی
مسكن اتخاذا ایلمشدر .

بعض مورخلرك بیاننه كوره سبانك اولادندن زیدانك اوغلی
نجران، یمن قطعه سنده « نجران » اسمیله موسوم اولان محله
كسب استقلال ایتمشدر . بز بوراده یالكز بنی حمیر ایله بنی
كهیلاندن بحث ایده جكز .

بنی حمیر

۱۱۷. — حمیرك اولادی بعض مورخینه كوره وائل، مالك،
زید، عامر، عوف، اسعددر . دیگر بعضیلرینه كوره ده الهمیسع،
مالك، زید . وائل مشروح، معدی كرب، مره در .
بونلردن متعدد قبائل آیرلشدر كه اك مهملری تبایعه دینلن
ملوك یمن ایله بنی مره، بنی حضور، بنی قضاعه در .

بطون مره، حضر موت حوالیسینی مسكن اتخاذا ایتمشدر .
بنی حضور، دخی حضور بن مالك بن زید الجمهور بن سهل
بن عمرو بن قیس بن معاویه بن چشم بن عبدشمس بن وائل بن

غزوات و فتوحاتی چوق اولدینی کبی نیجه بلاده ده اساس قویمشدر . از جمله مصر حوالیسنده « عین شمس » نامیله معروف شهری بنا و اوغلرندن « بابلون » ی اورایه والی تعیین ایتدی . یمنده دخی مأرب شهرینی بنا ایلدی که « سبا بلده سی » نامیله معروف اولوب نیجه وقتلر یمنک مقرر حکومتی اولمشدر . مأرب ارضی یا غمور موسمنده حصوله کلن سیلرک طغیانندن قابل اسکان اولمیه جق بر حاله کلوردی . صولرک طه پلان دینی ایکی یوکسک طاغک اراسنده برفرسخ طولنده « عرم » (سد مأرب) نامیله بیوک برسد انشا و اوزاق محللردن سیلیری اورایه سوق ایتدی [۱] بووجهله هم مملکت سیلابدن قورتلدی ، همده قوراق زمانلرده انک صویبله اراضی سقی واروا اولنه رق یمنک عمران و سعادت قزید اولندی . ایلروده اولاد واحفادی بوسدک تعمیر و ترمیمنه صورت متمادیهده نظارت ایدرلردی .

سبانک اولادندن هربری برقیله نک رئیس اولوب بونلر یمنک لطیف طاغلرینی و منبت بادیه لرینی مسکن اتخاذا و قصابات و قرا انشا ایتدیلر و منتظم جمعیتلر تشکیل ایلدیلر . ایلروده بونلرک شعبات و اغصانی جزیره العربک جهات سائر سنه طاغیله رق متعدد حکومتلر تأسیس ایلدیلر (کند ، غسان ، حیره و سائر) سبانک فتوحاتی برشاعر شو بولده ثنا ایدیور :

« نقد ملک الافاق من حیث شرقها »

« الی الغرب منها عبده شمس بن یسحب »

[۱] ابو انفدا بوسده یتش ایکی نهر اساله ایدلدیکنی سوبلیور .

حوالیسنه والی تعیین ایتمش ایدی . ایلروده بونلر کسب استقلال ایدرک نیجه قبائلک باباسی اولمشلر ، جرهم دن نشأت ایدن قبیله یه ده « جرهم ثانیه » دینامشدر (۶ فقره) .

یعرپ موقع اقتداره کلدکدن صکره انتظامدن عاری اولان عرب باندّه لسانی اصلاح و ادبیاتی تنظیم ایتمله عادتاً لسان عربک ایکنجی موجدی اولدی ؛ آندن صکره جزیره یه انک نامیله جزیره العرب دینلدیکی کبی لسانه دخی عرب لسانی نامی ویرلدی (۶ فقره) .

حتی انصاردن حسان (رضی) شو صورتله تفاخر ایدیور :

« تعلمت من منطق الشيخ يعرب »

« اینا وصرتم معربین ذوی فقر »

« وکنتم قدیماً مالکم غیرعجمه »

« کلام وکنتم کالبهائم فی الفقر »

یعربدن صکره اوغلی یشجب [۱] یرینه کچدی . رأیی ضعیف و امر ادره دن غافل اولغله زمان اداره سنده عمجه لری حجاز ، حضر موت ، شحر ، عمان ایاتلرنده کسب استقلال ایتدیلر .

یشجب دن صکره اوغلی عبدالشمس (سبا) یرینه کچدی . بابلولر ایله مظفرانه محاربه و مصری ضبط ایتدی و پک چوق (درت بیک قدر) اسیر کتوردی . اسراسنک کثرتنه بناء « سبا » ایله تلقیب اولمشدر .

[۱] یشجب ، هلاک ایتک معناسنه (شجب) دن مأخوذدر . بونکله تقاتل ایدلش ایسه ده کندیبی قوی البطش برکیمسه چیقماشدر .

عاد قومنه بمث اولئمش (۶ فقره) واقوام مذکورہ نك هلاكندن
 صكره كندیسنی تصدیق ایدنلر ایله برابر وفاتنه قدر اورالرده
 اقامت ایتمش ایدی. وفاتندن صكره ولادندن « قحطان » اتباعیه
 برابر یمنه کیدوب اوراده بردولت (دولت قحطانیه) تشکیل
 ایتمش و دیگر اوغلی فالغ (روایات تاریخیه کوره حضرت
 ابراهیمك جد اعلاسی) مسوپو تامی (الجزیره) یه عزیمت
 ایلمشدر .

قحطانك تشکیل ایتدیکی دولته « قحطانیه » دیندیکی کبی
 « حمیر » دن حارث الرائشه قدر کلن ملوکه « حمیریه » و آندن
 صكره کلنلره هم حمیریه همده تبایعه اطلاق اولنور .

قحطانك لسان اصلیبی سریانی اولدیغی و عرب باندن
 لسان عربی بی تحصیل و اولاد و احفادینه نقل ایلدیکی روایات
 تاریخیه دندر [۱]. بونك اولاد و احفادی کتدیجه تکثر ایدهرك
 دیگر اقوامه غلبه ایتمش و آنلرك مکانلرینی اشغال ایلمشدر .
 آنکچون بتون یمن خلقنه بی قحطان دینلور .

قحطانك معروف بش اوغلی واردرکه ی عرب ، جرهم ،
 حضر موت ، عاد ، عمان در . قحطانك وفاتنده ی عرب یرینه
 کچمش و بلاد متجاورده بی ضبط ایله برادرلرندن جرهمی
 حجازه ، عادی شجره ، حضر موتی جبال شجره ، عمانی عمان
 [۱] بوسبیه مبنی ابن خلدون بی قحطانی عرب مستعربدن عد ایتمش
 ایسه ده اکثر مورخین بوکا مخالفدر .

افتخار می ایدرسکنز؟ کندیکیزی میخلد ظن ایدرک متین و مستحکم
 قصر لر انشا ایلیرسکنز . برینی یاقه لادیغکنزده رأفت و مرحت
 ایتیمه رک جبر و شدت ایله حمله قیلا رسکنز) دیمکدر .

جائر (کائر — غائر) ک اوغلی ثمود دخی « ثمود » قومنی
 تشکیل ایتشدرد . بونلرک مسکنی حجاز ایله شام اراسنده « وادی
 القری » نام محل ایدی . بونلرک ملوکندن دویان بن یمنعک مصر
 اسفله هجوم ایتدیکی و وهب بن مردنک برچوق قصبات تأسیس
 ایلدیکی روایات تاریخیه دندر . صالح علیه السلام ابن عییل بن
 اسف بن شالح بن عییل بن کائر بوقومه بعث اولنمشدر (۳۵ فقره) .
 بونلرک هلاکندن صکره ایچلرندن بر قسمی ، بر قسم اقلی « رس »
 نام محلی مسکن اتخاذا ایتشلر (اصحاب الرس) مؤخر آآنلردخی
 هلاک اولمشلردر .

عرب باندیدن ، اولمق اوزره جرهم اولی ، و عمالقه شعباتندن
 بنی مطر نامیله ایکی قبیله دهها وار ایسه ده نسلبری معروف دکلدر .
 شعیب علیه السلامک بمث اولندیغی مدین اهانیسی (اصحاب
 الایکه) دخی عرب باندیدن عد اولنمقده در (۳۸ فقره) .

عرب عاربه باقیه

۱۱۵ . — بو طبقه عابر (هود علیه السلام) بن ارفحشدن
 بن سهام بن نوح علیه السلامک اوغلی قحطان (توراتده
 یقطن) اولادیدر .

هود علیه السلام حضر موت و شجر و عمان جهتلرنده متوطن

بن عاد حکمدار اولمشدر . بونلره طرف باریدن هود علیه السلام بعث اولنه رق خلیجانک قبیله سی عصیان ایتمش وهلاک اولمش (۶ فقره) ، لقمانک قبیله سی اطاعت ایتمکه چوق وقتلر دوام ایتمشدر . لقمانک وفاتنده اوغلی « هود » یرینه کچمش واولادی قحطانیلرک غلبه سنه قدر دوام ایتمشدر . نهایت یعرب اورالری استیلا ایدنجه عادک بقیه سی حضر موته التجا ایتمش وحضر موت نامنده کی حکمدارک محاربه لری آره سنده اقوام متجاوره ایله قاریشوب کیتمشدر . ایچلرندن یالکز بنی بکر بن معاویه بن بکر بن عاد هلاکدن مصون قاله رق (عادنائیه) نی تشکیل ایتمشدر .

شداد ایله لقمانک زیر اداره سنده اوله رق عاد قومنک عراق ایله هندی ضبط ویا بلده اجرای سلطنت ایتدک لری ، روایات تاریخیه دن ایسه ده بوروایتلر او قدر مشوشدر که حقیقته تقریب ممکن دکلدر . قحطانیلر غلبه ایتدکن صکره آنلری یمندن اخراج ایتمه لریله حبشستانه کیدوب یرلشمشلر و انقلابات عمومیه آره سنده اقوام سائره ایله قاریشوب کیتمشلردر . لکن جزیره العربده برچوق اثرلری واردر . حالابوکون عاد قومنک بقایاسی اولمق اوزره برطاقم آثار کوسترلمکده در . سوره شعراءه هود علیه السلامک آنلره « اتنون بکل ریع آیه تعشون وتحتلون .. مصانع اعلکم تخلدون واذا بطشتم بطشتم جبارین » دیدیکی حکایه بیورلمشدر (آنا ! سز یوکسک یرلرده عظیم بنالر یاهرق آنلرله)

ملکه برضیافت ویردیلهر وقوم ایچنه صاقلادقلری قیلیدلرایله
 آنی ومعیتی قتل ایتدیلهر . آنلردن بری قورتیلوب یمنه
 قاچدی . تبع حسان بن اسمعدن استمداد ایتدی .
 تبع دخی طسم مالکنک انتقامنی آلمق ایچون عسکر چکه رک
 جدیسی قلیجدن کچیردی . بووجهله طسم ایله جدیسدن اثر
 قلمادی .

عیل اولادی مکه ایله یثرب آره سنده جحفه نام محله ده اقامت
 ایدرلردی . برسیل کلوب آنلری محو ایلدی .

عبد ضخم اولادی طائفده اقامت ایتدیلهر ، بونلرده ازمنه
 قدیمده محو اولوب کتدیلهر .

عوض بن ارمک اوغلی عادک اولادی (عاد اولی) یاد اولنور .
 یمن ایله عمان بیننده احقاف وحضر موت جهتلرینی مسکن اتخاذا
 ایتدیلهر . عاد ، احقافده برحکومت تشکیل ایتدی . وفاتده
 شدید ، شداد ، ارم نام اوغللری صر سیله حکمدار اولدیلهر .
 شداد دعواوی الوهیته قیام ایدرک حتی جنتی تقلید ایچون باغ
 ارم [۱] نامنده مزین بر محل انشا ایتمش و بونک اوصافنه دائر
 شعرا پک چوق اشعار سویلیوب لطافتی عادتا ضرب مثل اولمشدر .
 قوم عاد ، مؤخرآ ایکی یه انقسام ایتمش ، برینه خلججان
 بن عاد بن عادیا بن صد بن عاد ، دیگرینه خلججانک قرداشی لقمان

[۱] ثقات مفسرین ومورخینک قولنه کوره (ارم) قبیله ارمک
 ساکن اولدینی موافقک اسمیدر .

قارشو شدتله محاربه ایتدیلر . طالوت آنلری مغلوب ایتدکن
 صکره عمالقه حضرت داوده تابع اولدی . بنی اسرائیل یوشع
 بن نون علیه السلام اداره سنده اریحاشهرینی ضبط و خطه حجازیه بی
 قسماً آنلردن نزع ایتدی . زمان نبوتده اسملری مذکور اولان
 خیبر یهودیلری ، بنی قریظه ، بنی نضیر ، بنی قینقاع اوتاریخده
 وبعده حجازه نقل ایدن اسرائیللرک نسایدر [۱] . عمالقه دخی
 ایدومیلر ، مؤابیلر ، عمونیلر آره سنه قاریشوب کتدی .

عوض بن لاوذك مهلائیل اسمنده براوغلی معروفدر . آنکده ایکی
 اوغلی واردر : بری خیبردركه فروغنگ مسکنی «خیبر» شهریدر .
 دیگرى عییل ، انک اوغلی ده یثربدر . بنی عییل «یثرب» شهرنده اقامت
 ایدردی . ارم بن سامک جدیس ، عییل ، عبدضخم . عوض ،
 جائر (کائر) نامیله بش اوغلی دیگر قبائلک باباسی اولمشدر .

جدیس قبیله سنک مسکنی یمامهدر . عم زاده لری طسم ایله
 برابر اقامت ایدرلر و حکومت متعاقباً بو ایکی قومک برنده
 بولنوردی . طسم دن عملیق نامنده ظالم برکیمسه موقع اقتداره
 کلدی و جدیس قومنک قزلری تزویج اولندقده — قرون وسطاده
 اوروپاده و محاربه اخیره یه قدر فیلیپین ده کی اسپانیول رهبانی
 بیننده جاری اولدیغی وجهله — کلینلرک ایلك کیجه سی کندوسنه
 عائد اولسنی عادت ایتدی . جدیس بوکا تحمل ایده میهرک بو

[۱] دیگر بروایتده ده بوقبائل یهود بحتنصرک قدسی تخریب ایتسی

اوزربنه اطراف واکنافه طاغلمش فرقه لردندر .

عملیق اولادینہ صورت عمومیہدہ « عمالقہ » دینلور بونلرک بعضیسی عرب باندہ دن ایسہدہ بعضیسی عرب باقیہ دن اولوب جرہمیلر زمانندہ تہامدہدہ و بعدہ یثربدہ و نہایت قرقیسیادہ « سمیدع » نامیلہ حکومت تأسیس ایتمشلردر. جذیمہ الابرشک قاتلی و قرقیسیا ملکہسی زبایلہ تدمردہ حکومت ایدن اذینہ بن سمیدع عمالقہ دندر. عملیقک یالکز جاسم اسمندہ کی اوغلی معروفدر. عمالقہ ہپ بو جاسمک یدی اوغلندن تورہ مشدرکہ ارزق، طغار، لف، بدیل، راحل، ہزان، ارقمدر.

بونلردن بنی ارزق حجازدہ، بنی طغار و بنی بدیل و بنی راحل نجددہ، بنی لف یثربدہ، بنی ارقم حجاز ایلہ تیما ارسندہ اقامت ایدرلردی. ہزانک سعد نامندہ بر اوغلی اولوب آندن تشعب ایدن « بنی سعد » یثرب حوالیسنی مسکن اتخاڈ ایتمش ایدی. عمالقہ، بری عمالقہ حجاز، دیکری عمالقہ شام ناملریلہ ایکی قسمہ انقسام ایتدی. عمالقہ شام دیکر قبائل ایلہ برابر مصری ضبط و ایکی یوزسنہ ادارہ و مصرہ بر قاج فرعون اعطا ایتدیلر. بعدہ قوم قبطن بونلری مصر دن چیقار مغلہ قدسی [۱] بنا ایلدیلر. جزیرۃ العربک طاشلق و چول جہتلرندہ ارض فلسطین و شامہ مجاور اولان صحاری بی اشغال ایتلریلہ مصر دن تبعید اولنان بنی اسرائیلک ارض کنعانہ دخولنہ چوق وقت ممانعت و آنلرہ

[۱] اسکی اسمی ایلیا و عبرانیچہ یروسالم (اورشلیم) در. حضرت داوڈک فتح و تزین ایتسی اوزرینہ عبرانیچہ مقدس معناسنہ اولان « قدیشہ » نامی ویرلشدر.

او چنجی بر قسم اولق اوزره برده « عرب مستعجمه »
 وارد که عرب مستعربه نك ظهور اسلامدن صکره اعلاء کلمة الله
 ایچون اطراف عالمه انتشار ایدرک اقوام معاصره ایله اختلاطندن
 حاصل اولمشدر. مصر، بلاد مغرب، سوریه، عراق اها الیسی بوقیلدندر.
 بومقالده موضوع بحمز عرب عاربه و مستعربه در .

عرب عاربه

۱۱۳. — عرب عاربه ایکی قسمه منقسمدر: بری عرب باندۀ [۱]
 درکه سام بن نوحک اولاد لریدر. بونلر جزیره نك سکنه قدیمه سی
 اولوب آنلر حقنده کی روایات اقل قلیل وتاریخلری مجهولدر .
 دیکری عرب باقیه درکه عرب باندۀ نك قحطان بن عابر (هود)
 بن شالح بن ارفحشد بن سام سلاله سیله اختلاطندن حاصل اولمشدر.

عرب عاربه باندۀ

۱۱۴. — بو طبقه ، سامک ایکی اوغلندن توره مشدر که: بری
 لاوذ، دیکری ارمدر .

لاوذك طسم، امیم، عملیق، عوض نامیله درت اوغلی اولوب
 عرب باندۀ دن نیجه قبائلک باباسی اولمشدر .

طسم دن تولد ایدن قبائل هب « طسم » نامیله معروف
 و مسکنلری « یمامه » در .

امیمک اوغللرندن یالکنز (وبار) معلوم اولوب اولادی
 « بنی وبار » نامیله معروفدر .

[۱] باندۀ هلاک معناسته اولان « بید » دن مأخوذدر .

حصوله کتورمه مسی؛ موجود اولان صهرنج و قویولرک همان قوروی و یرمه سی؛ بر قاچ خرما اناجنک در حال میوه سز قالمسی؛ چایر- لرینک ایکی اوچ کونده صرف اولنه رق ختام بولمسی عرب چوبانلرینی اتخاذایتدکلری طرز معیشتدن چویره مه مشدر.

حاصلی جزیره العرب کره ارضک الکه اهیتلی بر قطعه سی اولوب سکنه سنه خصوصی بر طبیعت اعطا ایتمشدر. حابدن فراته، سوریه دن مصره قدر متمد اولان اراضی وسیعه ازمنه قدیمه دن بری سیار عرب قبائلله مسکون اولمشدر. شهرلره بر محبس نظریله باقان شو قومک طرز معیشتی، سلاله سیله، مسکنیله، لسانک ثروت و شعر یله، آتلیرینک چویکلکیله، پارلاق قایجیله، برودیه مقدسه عدایلدیکی اوقیله فخر و مباحاتی، برکون قطعات ثلثه عالم اوزرنده اجرا ایده جکی نفوذ و تاثیر ایچون ازلدن من طرف الله اعداد و احضار ایدلمش اسبابدن عد اولنه بیلور.

ثانیاً

قبائل و بطون عرب

۱۱۲. — جزیره العرب اهالیسی سام بن نوح اولادندن اولوب اهل تاریخ آنلری ایکی به تفریق ایتمشدر. بری عرب عاربه یعنی خالص عربدر. دیگرى عرب مستعربه و یا تابعه در که عبرانی الاصل اولان اولاد اسماعیلک عرب عاربه ایله اختلاضدن حاصل اولمشدر.

ایدن اراضی مرتفعہ میں تشکیل ایلر۔ بو وادینک وسطی آلچاق
 بر سحرادرکہ ہواسی سواحله نسبتہ پک وخیمدر۔ سواحلدہ
 یاغمورلر یاغہرق ارضک قوہ انباتیہ سنی حصولہ کتوردیکی حالده
 وسطده حرارتی وقوراقانی تنقیص ایدہ جک ہیچ برشی یوقدر۔
 بحرلوط ایله دیکر طوزلی کوللردن تجر ایدن موادمضرہ وسمیہ
 ہوایی اخلال ایدر۔ بادسموم نامیلہ معروف اولوب چولدن کلن
 شدتلی بر روز کار دخی حرارت شمسک تماماً قورودہ مادینی
 نباتاتی محو ایدر۔ بوروز کار ہم انسانلرہ، ہم حیواناتہ مضردر؛
 اصول تحفظی بیلہ ینلری بوغار؛ جسدلرینی قوملرایلہ سترایدر۔
 بحر محیط سواحلی وعلی الخصوص ین بویله دکلدرد۔ الزیادہ
 حرارت موسمی یاغمور وقتہ تصادف ایدر؛ حتی یاغمور یاغماسہ
 بیلہ غایت کثرتلی دوشن شبنم آنک مقامانی طوتار۔ دکزدن اعتباراً
 اراضی درجه درجه یوکسایر۔ اراضینک ارتفاعندہ کی تفاوت
 جہات مختلفہ نک ہواسنی تعدیل وسقی اراضی میں تسہیل ایدر۔
 انقلاب صیفی زمانندہ شمسک عموداً کلن تأثیری زمینک عارضہ
 لریلہ کسب اعتدال ایدر۔

۱۱۱۔ سواحلك بو اطافتی وفوائدی جزیرہ سکنہ سنی اورالرہ
 جلب ایتک لازم کلور ایکن چول حیاتی ہیچ بر وقت ترك
 ایدلمہ مشدر۔ چولده یشایانلرک اطرافی نیچہ مهالك ایله محاط
 اولدینی حالده بوکا قارشی بدویلك معیشتی آنلری جلب ایلمشدر۔
 اراضینک قوملی وسیجاق اولوب مصر، پرنج، بغدادی کبی موادی

۱۰۹. تاسعاً، احقاف۔ دھنادینلن واسع چولدن عبارت اولوب عمراندن عاری واکثر طرفلری خالیدرو همان بالکلیه مجهولدر۔ وقتبله قوم عادک مسکنی اولدینی مروی ایسهده قوم عادک وطنی ایله ارم ذات العمادک یمن جهتده اولمسی دها زیاده احتماله اقریدر۔

دھنا، شمان جهتده نجد ایله احسا آره سنده (نفود اصغر) نامیله طار بر چول صورتنده امتداد ایده رک شعر اراضیسیله برالشام آره سنده بولنان (نفودا کبر) چولیله کسب التصاق ایدر۔ اصل دھنا صو و نباتات و اشجاردن بالکلیه محروم واسع بر قوم دریاسیدر۔ قومک درینلکی وسطی اوله رقی ۱۲۰ مترودن زیاده در۔ بعضاً قوم طاغری و تپه لری تشکل ایدر۔ بیوک کاربانلر آتنده قالب هلاک اولورلر۔ کاربانلر بونک برکوشه سندن کچرلر۔ سده اورته سندن کچمک ممکن دکدر۔ دھنا چولی آفریقانک صحرای کیرندن بتدر۔

۱۱۰۔ جزیره العربک هیئت مجموعہ سی مٹاٹ الشکل بروادی منظره سنی اربا ئه ایدرکه رأسی طوروس طاغنه منجر اولور۔ ایکی سلسله جبال، ساحل لرینی تشکیل ایدر: بری سوریه و فلسطین ارا سندن لبنان نامیله کچه رک شبه جزیره یه داخل و اورادن بحر احمر بویجه باب المندبه واصل اولان (سرات) سلسله سیدر۔ دیگر ی فراتک مجراسنه و بحر فارسه موازی اوله رقی هر مس بوغازینه قدر کیدر۔ مثلثک ضلع ثالثی ایکی بوغازی یکدیگره وصل

ایدیلہرک نجد قطعہ سنک شمالندن ایچروہ کیریلورسہ بش مرحلہ عقیم
یرلردن و منفرد چوللردن کچلدکن صکرہ « جوف » وادیسنہ
مواصلت ایدیلور. بوراسی سکر قریہ دن عبارت برواحہ اولوب
جملہ سی بر شیخہ تابعدر. بعدہ یکیدن بر طاقم قوملی چوللردن
کچیلہرک اراضی مسکونہ یہ و شمر سلسلہ سنہ مواصلت ایدیلور.
بونک طار بر محلندن ساحہ وسطیہ یہ یعنی نجدہ کیریلور.

۱۰۸. نامناً، یمامہ . — یمامہ ، نجد ایلہ احسا آراسنندہ

واقع بیوک بر خطہ اولوب عرب بادیدہ دن طسم و جدیس قبیلہ لری
بورالردہ اقامت ایتملردی. مؤخرآ بکر بن وائل اولادندن بنی
حنیفہ نک مسکنی اولمشدر. مرکزی (فتح حایلہ) حجر قصبہ.
سیدرکہ شمعی خرابدر. یمہ کیدوب کلن ایران قافلہ سنک ممری
اولدیغندن کسری انلری ہدایا ویرہرک جلب ایدردی. زمان
بعثتدہ بونلرک رئیس ہودہ بن علی ایدی. زمان سعادت
نبویہ دہ ادعای نبوت ایدن (مسئلۃ الکذاب) بوقصبہ دہ ظہور
ایتمش و ابوبکر صدیق حضر تلرینک زمان خلافتندہ خالد بن ولید
حضر تلرینک زیرادارہ سندنہ سوق اولنان عسکر اسلام ایلہ مشہور
یمامہ محاربہ سی بورادہ و وقوعہ کلشدر. حدودینک تمامیلہ تعینی مشکل
اولدیغندن علی الاکثر (احقاف) ہ الحاق اولمقددہ در .

طی تسمیہ ایدیلن اجاء و سلمی جبالی دخی یمامہ دن عد
اولنور. یمندن طی قبیلہ سی کلوب بورادہ اقامت ایتدکن صکرہ
اواسمی آمشدر. حاتم طای آنلردندر .

وهابی مذهبنددر .

اهالیسی پک جسور ایسه ده چوللرله محاط اولدیغندن اسکیدن بری مجهول قالمشدر . تبایعه یمندن ابرهه بن صباح طرفندن حجر بن عمرو . نجده و بکر بن وائل قبائلنه والی تعیین اولنمشدی . ایوم بصره ولایتنه تابع اولان نجد سنجاغی بومملکت اولمیوب بلکه بحرینک بعض جهتلیدر (۱۰۶ فقره یه باق) . نجد اهالیسی زمان سعادت نبویه ده اسلامه داخل اولمشلر و ارتحال نبویه کی ارتداد لری اوزرینه ذوالقسه نام محله بالذات خلیفه ابوبکر صدیق طرفندن مغلوب ایدلمشلر ایسه ده خلفاء عباسیه زماننده دائره انضباطه آلمسنه اهمیت ویرلمه مشیدی . او وقتدن بری هر طرفی بر شیخ اداره سنده قالمغله دایما یکدیگریله محاربه ایدر لردی : بوندن یوز الی سنه اول مذهب و هابینک ظهور یله نجد اداره واحده آتته آلمش ایسه ده مؤخرآ احسا جهتی ممالک عثمانیه الهاق اولمش ، شمالده دخی شمر عشیرتی آیرلمشدر . و هابی عشیرتک رئیس و قتیله «دریا» ده اقامت ایدر ایکن شمدری مقری (ارض) خطه سنده کائن «ریاض» قصبه سیدر . مذهبی احسا ، قطیف ، غریده قاسم جهتلیینه قدر متمددر . قاسم منبت و محصولدار بر مملکت اولوب (غیزه) و (بریده) نامنده کی بلده لری مشهوردر . بونکله مدینه بیننده طار بروادی وارددر . شمر عشیرتی دخی جبل شمرده اقامت ایدوب مقری (خیل) قصبه سیدر .

شامدن مکّه یه کیدرکن طریق حج ، معان قصبه سنده ترک

تعیین اولندی . حضرت عمرک اوآخر خلافتنه قدر بحرین والیسی بولمشدرد . ملوک امویہ زمانندہ خلی وقت خارجیلر ، دولت عباسیہ زمانندہ قرامطہ طائفہ سی بورادہ حکم سورمشلردر . ارتحال نبویده بحرین اھالیسی دخی ارتداد ایتمش و علاادارہ سندہ کوندریلن عسکر اسلام ایله بیوک برحاربه ده مغلوب ایدمشدر . بوندن یکریمی اوتوز سنہ اول (احسا) خطہ سی دولت عثمانیہ نک زیر اداره سنہ آلهرق اصطلاح جغرافیہ نجددن معدود اولمادیغی حالده رسماً نجد نامیلہ بصرہ ولایتہ الحاق ایلمشدر .

بورالک مرکز تجارتی اولان بحرین جزیره سی دخی اخیراً انکلترنک حمایہ سنہ کیرمشدر .

۱۰۷ . سابقاً ، نجد . — نجد اوچ طرفدن چوللرله محاط اولوب یالکز بر طرفدن حجاز ویمنه مربوطدر . آنکچون بر قسمنه نجد حجاز ، دیگر قسمنه نجد یمن (نجد عارض) دینور . مرتفع بریایلادن عبارت اولمغله هواسی سرین و فصول اربعه جاریدر . انھاری آزیسه ده قویولری و قیناقلری چوقدر . قصبه و قریہ لری چوق و صیقدر . جملہ سی باغ و باغچه و ترلالر ایله محاطدر . دوه اصل نجدک حیوانی اولوب وقتیلہ یبانی ایکن اھلیشدیرلمشدر . آتلیک اک کوزل جنسی ده بورایه منسوبدر . اھالیسنک قسم اعظمی متمکن ، زراعت و تجارت ایله مشغولدر . اجانب ایله اختلاط لری اولمادیغدن لسانلری فصیح عربجه در . قسم اعظمی

بلده لری او وقت پک غلبه ک اولور. بو موسم مرور ایتدکدن
 صکره قبائل چکیلور، تجار آدقلری امتعی هندوستان و ایران
 چارشولرینه کوتوررلر. احسا، ینه واسع برخرابه حالنه کلور.
 احسا قصبه سی دزدنجی قرن هجری اوائلده خروج ایتمش
 اولان ابوطاهر قرمطی طرفندن خیلی توسیع اولمشیدی. (هجری)
 نامیله شمعی خراب حالده اسکی برشهر ده واردر. انکچون
 بو خطیه بعضاً هجر نامی ده ویریلوردی. بادیه لرنده بنی تمیم ایله
 عبدالقیس و بکر بن وائل قبیله لری متوطن ایدی. زمان
 نبویده رئیس لری بنی دارمدن منذر بن ساوی ایدی. بوکا طرف
 تبویدن علاء بن الحضرمی سفارتله کوندرلمشدر.

شمعیکی خالد (احسا) اسمی غالب اولوب بحرین بوراده
 داخل ایسه ده صدر اسلامده بحرین غالب اولوب احسا دخی
 آندن معدود ایدی. ازمنه قدیمده سکنه سی عمالقهدن ایدی.
 یعنه یمامه ده اقامت ایدن طسم وجدیس بورالره قدر یابلدی.
 یعنه از دیلر کلوب یرلشدی. بختنصر زماننده عربلر بیننه تفرقه
 دوشدیکندن بعض قبائل دخی بورایه کادیلر. اردشیر زماننده
 ایرانه الحاق اولمش ایسه ده وفاتندن صکره دائرة اطاعتدن
 انحراف ایتلریله شابورزی الاکتاف عربلره غلبه وچوغنی قتل
 ایتدی و مملکت منازره حکومتنه الحاق اولندی. ظهور اسلامه
 قدر بو یولده اداره اولندی. زمان سعادت نبویه ده
 (علاء بن الحضرمی) طرفندن فتح اولمغله اورایه والی

دخی تخطی ایلمشدی. هر طرفدن ممالکتنه تجارککور، تجارت ایدردی. آنجق وفاتنده زنگباری براوغانه و عمانی دیگر ایکی اوغانه و یروب ممالکتی بوجمله تقسیم ایتمکله سلطوتی ضایع ایتدی. بروقتلر و هایلره جزیه گذار اولدی. شمدی عمانک ایکی قسمی برلشوب مسقط امامتی تشکیل ایتمش ایسه ده ممالکت اسکی اهمیتنی و ثروتی غائب ایتشدرد. دیگر طرفدن زنگبار استقلالنی محافظه ایدمه یه رک اوروپا لولرک انه دوشدی. عمانیلر متادیا اورایه هجرت و آفریقانک داخليله تجارت ایتمکدولر ایکن عالم اسلام ایچون پارلاق بر استقبالی اولان اولیه بر ممالکتی دن چیقارمش اولدیلر. عمان کور فرزندکی «خوریان موریان» قوی و جزیره لری دخی انکلیرلرک تحت اشغالده در.

۱۰۶. سادسا، احسا. — احسا عماندن بصره یه قدر بحر فارسک بالجله سواحانی حاویدر. اراضیسی دوز و قوماق ایسه ده صوی چوق اولدیغدن منبتدر. علی الخصوص خرما سی چوق و مقبولدر. ساحلی پک خالی کورینور ایسه ده اینجو صیدی زماننده [۱] بالکلیه تبدل ایدر، بیوک بر تجارت کاه اولور. داخلده اقامت ایدن عشار او وقت ساحله اینرلر؛ سواحل سکنه سیله و بحرین جزا ئری اهاالیسیله مناسباته کیریشورلر. ایام عادیه ده عاداتا بر چول حالنده اولان احسا، هفوف، قطیف، قطر [۱] بورالزی بیوک اینجو صیدکاهیدر. موسمی حزراندن ایلوله قدردر.

ذکری کچن (عقیلی) لسانیبه تکلم ای دیلور . اھالیسنک ھمان ربی کولہ لکدن معتق زنجیلردر .

اھالیسی وقت سعادتده اسلامه کلشتر ایسهده ارتحال نبویده ارتداد ایتمہ لر یله اوزر لرینه عسکر اسلام کوندر لمش و شدتلی بر محاربه دن صکرہ اھل ارتداد مغلوب ایلمشدر . مرکز خلافت کوفہ ، دمشق و بغدادہ نقل اولنجه عمان بعید و منفرد قالب و قوعات جاریہ یه قارشماش و خار جیلر بورایه چکیلوب کندی حالرنده یشامشدر . آنجق عمانک بحرأ اھمیتی چوقدر . اھالیسی کمیجیلکده ماہ اولدقلرندن دائما بحر محیطده تجارت ایدرلر . قرون وسطاده کیمسہ نک خبری اولقسزین دین اسلامی جاویہ . سوماترایہ ، وسائر جزائر بحر محیطہ و آفریقانک سواحل شرقیہ سنہ قدر نقل و ایصال ایتمشدر و ملاییلر ایله زنجیلرک طمار لرینه عرب قانی قارشیدر مشلردر . پورتکیز لیلر اوزاق دکنلرده کشفیات و فتوحات ایله اوغراشدقلری صرہده عمانہ دخی مساط اولوب برخیلی وقت اسکہ لرینی ضبط ایلمشدر ؛ قانونی سلطان ساچان زمانندہ و بعدہ عثمانی دونماسی اورالردہ پورتکیز دونماسنہ غلبہ ایتمش ایسهده عمانک ادارہ عثمانیہ یه آلمشی دوشونلمہ مش و پورتکیز لیلر چکلدکن صکرہ عمان کالاول مشایخ دائمہ النده قالمشدر .

۱۱۶۳ تاریخندہ سید احمد بن سعید مسقط امامتہ کچہرک خیلی توسیع حدود ایتمش و داخلاً صلح و اسایشی تقریر ایلمشدی . امامتی بر دولت بحریہ حالنہ قویوب زنگبار سواحلنہ

ارتحال نبویدہ کی ارتداد لری اوزرینہ عرفجہ ادارہ سندنہ
کوندریلین عسکر اسلام عکر مہنک عماندن طوبیلا دینی عسکر ایلہ
برلشہرک مہرہ یہ مواصلترندہ اہالیدن برقسمی عکر مہ یہ تابع،
دیگر قسمی منہزم اولوب آسایش اعادہ ایدلدی .

۱۰۵ . خامساً ، عمان . — عمان ہندک قارشوسندہ برخطہ
وسیمہ درکہ بحر فارس شمالندہ وبجر عمان جنوب شرقیسنندہ قالمغلہ
ایکی دکزی یکدیگرندن آرر و ہرمن بوغازینی تشکیل ایدر .
قرہ دن احسا و حضر موت آراسندہ اولوب ایچ طرفی دہنا صحرا سنہ
قدر امتداد ایدر . عمان ساحلندہ جبلاق و قبلاق بر ساحل تشکیل
ایدوب شمال ساحلندہ ایسہ جبال ایلہ دکز آراسندہ برتہامہ
حاصل اولور؛ لکن حجاز تہامہ سنہ بکزمہ میوب بعض میاہ جاریہ سی
وارد و خیلی معمور در . مسقط شہری عمان کور فرزندہ در .
سلسلہ جبالک انککری سیل و قیو صویلہ اروا اولندقدہ محصولدار
اولور . قہوہ سنک جنسی یمن رادہ سندہ دکلدر . کوزل اوزوملر
یتیشور . معادنی چوق ایسہ دہ ایوم یالکیز باقر معدنی چیقار یلور .
اخراجاتی باشلوجہ باقر و قورشون ایلہ بر مقدار سبزہ دن عبارتدر .
آنکچون موقعی تجارتہ پک مساعد اولدینی حالہ بیوک بر تجارتی
یوقدر . بالنی چوق ولذید اولوب او قدر چوق اولور کہ اینککرینہ
یدیر مکہ و کوبرہ یرینہ تارالیرینہ آتمغہ مجبور اولورلر .

اہالیسندن خیمہ نشین اولانلرینی اسماعیلدن عرب مستعربہ ،
تمکن اولانلرینی قحطاندن عرب عاربہ در . ظفر جہتلرندہ بالادہ

نبویده ارتداد ایتش ایسه ده بعده نادم اولوب حضرت ابوبکره
التیجا ایتدی. بعده عراق وشام وافریقا واندلس فتوحاتنده
یک چوق حضرت موت اهالیسی دخی بولنوب اورالره هجرت
وتوطن ایتشلر وسلاهلرنده (حضرمی) لقبی محافظه ایامش لر در.
۱۰۴. رابعاً، مهره. — مهره جزیره نك ساحل جنوب-

بیسنده حضرت موت ایله عمان اردسنده در. (شبه القمر) قوینک
اطرافنده واسع بریر اولوب (شجر) مملکتی دخی بونک
داخلنده در. (مرباط) اسکله سنک اوستنده ایکی قیالغ طاغ
بولنوب سائر طرفلری آلق و قوملقدرد. قوه انباتیه سی از
اولوب اهالیسی مدینتدن محرومدر. حمیریلرک لسانندن قاله
براسان ایله تکلم ایدرلر. بولسانی سائر عربلر زور آکلارلر.
اسکیدن بری حکومت منتظمه آتته کیرمیوب هر قبیله کندی
شیخه تابعدر. زراعتی بیلمدکلرندن مالزمه لرینی خارچسندن
تدارک ایدر وباشلوجه بالق ایله ودوه، کچی سوتیله وخرما ایله
تعیش ایدرلر. هجین دودلری مشهور اولوب (مهاری) ویا
(مهری) یاد اولنور. طوبراقلرینک عقامتته رغماً دکزلرنده
اسماک چوق اولدیغندن حیوانلرینی بیله بالق ایله بسرلر.

حضرمونک حدود شرقیه سی اوزرنده (شجر) نامنده بر
قصبه دخی واردرکه اسکله اولوب ساحل بونجه ایکی بچق
میل مسافه ضبط ایدیور.

اهالیسی زمان سعد اقران نبویده اسلامی قبول ایتش ایدی.

جبالہ والی تعیین ایتمش ایدی۔ اصل اسمی عامردر۔ قبائلدہ
 کوسہ تردیکی شدتہ بنسائہ (حضر موت) دینلمش و مؤخرآ اسمی
 مملکتہ ویرلمشدر۔ بونک سالالہ سندن حکمدارلق ایدن ذواتدن
 اسامیسی معلوم اولان شونلردر : حضر موت عامر، یرام بن
 حضر موت، ربیعہ بن یرام، عمرو بن اشنب، نمرالازج بن
 عمرو، مرثد ذومروان بن کریب، قیمان، ذوعیل بن ذی عیل،
 بدعیل بن بدعات، بدیع بن ذی عیل، حماد بن بدعیل، یشرح
 ذوالملک بن ودی بن حماد، منعم بن ذی الملک، یشرح بن جذیمہ،
 نمر بن یشرح، ساحبہ بن نمر۔

ساحبہ زمانندہ حبش یمنی ضبط ایتدی۔ اصحاب نیدن
 وائل بن حجر بوسالالہ دندر۔ طرف نبویدن بحرین والیلکنہ
 تعیین اولمشدر۔

حضر موت بن ادارہ منتظمہ آتندہ اولیوب همان مرشہہ
 وقصبہ مستقل برشیخ ویا امیر اداره سندهدر۔ شبام شیخی بتون
 حضر موتہ حاکمیت ادعاسندہ ایسہده حکمی پک آز جاریدر۔
 قدیمہ قوم عاد ایله مسکون اولوب ایوم جبال اہالیسنک
 تکلم ایتدیکی (عقیلی) لسانی عاد لسانندن قالہ اولدیغی ظن
 ایدیور۔ حضرت ہود علیہ السلام دخی بورادہ بعث اولمشدر۔
 زمان سعید اقتران تبویدہ حضر موت اہالیسنہ دخی نامہ
 ہایون یازلمقلہ اشعث بن قیس برہیتت ایله کلوب اسلامہ داخل
 اولمش وعودتندہ مملکتندہ نشر اسلام ایلمش ایدی۔ ارتحال

مستقل حکومتی ظهور ایدوب التیجی قرن هجریده دوات
ایوبیه انہ کجی . دها صکره لری قبائل رؤساسیله شیخلر
الندہ قالدی . اونجی قرن هجری اوآخرنده سنان پاشاهمتیله
ممانک عثمانیہ الحاق ویر خیلی مدت درسه عادتدن کوندریان
والیلر معرفتیله اداره ایددی . بعده برطاقم مشایخ تفر دایمکاه
بالکیز سواحل واسکهلرک اداره سی محافظه اولنمشدی . نهایت
جنتمکان سلطان عبدالعزیز خان حضرت تلیرنک عهد هایونلرنده
۱۲۸۷ سنه هجریه سنده خطه یمانیه وعسیر یکیدن فتح اولندی .
۱۰۳۰ . — ثالثاً، حضرت موت . — حضرت موت یمان ایله عمان
آراسنده تمتد اولوب خطه یمانیه دن باشلار و شرقه طوغری
متد برصره طاغلردن عبارتدر . بو طاغلر طاشاق وقوری
اولوب یالکیز (وادی دوان) ایله بوکا منتهی بعض کوچک
وادیلر و شعبه لر معموردر . اهالیسی غایت چالشقان اولوب
جسیم سدلر و حوضلر یاپه رق قوراق زمانلرده اراضیلرینی سقی
واروا ایدرلر . اکثرأ سنه ده اوج بعضاً درت دفعه محصول
آلورلر . بوراده یتشان صبر اوتی قدمانک معروفی ایدی .
مرکزی (شام) شهری اولوب (تریم) دخی مشهور شهرلر-
ندندر . رس نام شهر قدیم ایله بآده رؤساسندن صد بن عادک
بنا ایتدیکی قصر مشید و بئر معطله حضرت موتده واقعدر . اهالیسنه
بعث اولنان حنظله بن صفوان نام پیغمبری قتل ایتدکلرنده
صوی چکلمشدر . یعرب بن قحطان برادری حضرت موتی شجر

باشند باشہ اشجار لطیفہ ایلہ مزین ایدی۔ ایچندن کچن کونش
 کورمزدی۔ صنعادخی پک اسکی بر شہر اولوب اسم قدیمی
 (ازال) در۔ رؤسای حمیردن صنعا بن ازال بن عامر طرفندن
 بنا اولمشدر و مأربدن صکرہ یمنک مرکزی اولوب چوق و قنبر
 مکہ یہ معادل بر شہر اولمشدر۔ تبع نامندہ کی یمن حکمدارانہ
 و آنلردن صکرہ یمنی ادارہ ایدن حبش و ایران و الیلری بورادہ
 اقامت ایتدکلری کبی بو کون دخی خطہ یمانیہ نک کرسی ادارہ سیدر۔
 تبایعہ زمانندہ یمن خیلی ترقی و تمدن ایتمش ایسہدہ مرور
 زمانلہ حمیرلرک قوت و سطوتنہ خلل طاری اولمش حبشیلر
 بحر احمری تجاوز ایلہ یمنی ضبط ایتمش و ابرہۃ الاشرمک
 زیر ادارہ سنندہ کعبہ شریفہ نک ہدمنہ تصدی ایدوب وقعہ
 فیلدہ منہزمآ یمنہ چکلمشلر ایدی۔ آنجق یمانیلر آنلرک ظلمنہ
 تاب آور مقاومت اولہ میہرق ایران دولتنہ التجا ایتدکلرندہ
 کسری طرفندن کوندربلن عسکر حبشیلری طرد و خطہ یمانیہ یی
 ضبط ایتشیدی۔ وقت سعادتدہ یمندہ ایران طرفندن بر والی
 بولنیوردی آنلردن باذان اسلام ایلہ مشرف اولمشیدی۔ اوصردہ اسود
 عنسی ظہور و دعوا ی نبوت ایتمش ایسہدہ قتل ایدلمککہ یمن اہالیسی دین
 اسلامی قبول ایتدی۔ ارتحال نبویدہ وقوعہ کلن ارتدادلری خلیفہ
 رسول اللہ حضرت صدیق اکبرک ہمتیلہ اورتادن قالدیریلہرق یمن
 تمامادائرہ اسلامہ آنددی۔ خلفاء راشدین و دولت امویہ زمانلردہ
 یمندہ بروقعہ مهمہ ظہورہ کلدی۔ خلافت عباسیہ زمانندہ یم

بحری ملترایله مناسباً تده بولند قلدن چوقدن بری بر حکومت
 منظمه آلتنه کیر مشلردی . بورالرده اقامت ایدن قوم عادسائر اقوام
 عربدن چوق ایلر و کیدوب فن معماریده و سائر شعبات مدنیتده
 خیلی ترقی ایتمشیدی . متین و جسم ابدیه میدانه کتور مشلردی .
 انلردن صکره کلن حمیریلر دخی زراعت و تجارت ایله اشتغال
 ایتشلردر . لکن یمانیلر مملکتلرینک باشلیجه محصولی اولوب
 عالمک هر طرفنه اخراج ایتدکلری قهوه یی چوق وقت صکره
 تقدیر ایده بیلمشلردر . احوال هوایه نک ثباتی ، اراضینک
 ارتفاعی و رطوبتی قهوه محصولک ترقیسنه هر یردن زیاده
 مساعدر . بوکون دخی مخا ، حدیده ، لویه ، عدن کبی نیجه بلده لرك
 عمرانی قهوه سایه سنده در . لیمانلرنده التون ، کونلک دخی اخراج
 اولنور ، لکن عربلر مواد معدنیه ایله بهاراتک قسم اعظمی
 هندوستان و جزیره العرب ایله ایران کورفلرندن اخراج
 ایدرلر .

یمک مشهور شهرلرندن بری مأرب ، دیکری صنعادر [۱] .
 مأرب شهری سبا بن شمس طرفدن بنا اولنمش بر شهر قدیمدر .
 بتون خطه یمانیه نک کرسی قدیمی وازد قبیله سنک مسکنی اولوب
 صنعا ایله حضر موت بیننده واقعدر . بانیسنه نسبتله ویا خود (سبا)
 خطه سنده واقع اولغله بو اسم ایله ده یاد اولنوردی . مأرب ناحیه سی

[۱] برده ظفار شهری واردر که صنعانک قربنده بر شهر قدیم اولوب

ملوک حمیرک پایتختی اولمشدر .

۱۰۲۔ ثانیاً، یمن۔ یمن جزیرۃ العربک قسم جنوبیسنی اشغال ایدوب یونان جغرافیونی طرفندن « مسعود » نامیلہ یاد اولنوردی . شمالندہ عسیر قطعہسی واردر . یمنک سواحلی ، حجاز سواحلی کبی ، تہامہ اسمیلہ معروف اولوب جزیرۃ العربک شمالندن کلہرک جنوب شرقیہ طوغری اوزانان « سرات » سلسلہ جبالنک اتکلرندن لب دریابہ قدر نہایت ۱۵۰ کیلو مترو وسعتندہ قوملق براوودر ؛ ہواسی فوق العادہ سیجاق و آغر و بعض یرلرینکدہ قوراقاق موسمندہ صوی قیت اولوب اولوب اشجار و نباتاتی بسبتون مفقود اولدیغندن چول حکمندہ در . تہامہ دن طاغ اتکلرندن یوقاری چیقلمغہ باشلانجہ چوعی قیالق ایسہدہ کیتدکجہ ہواسرینلر ، صولر چوغالیر ، معموریت آرتار ، اشجار و نباتات مختلفہیہ تصادف اولنور جبالک اوستندہ .

موسم اربعہ حکمنی اجرا ایدر .
 یمن ، ہند و چین و اوستریا ایلہ مصر و اوروپا آراستندہ مهم بر موقع اولغلہ اسکیدن بری اہمیت تجاریہسی زیادہدر . اسکیدن بری معموریتی مشہور اولوب قرون وسطادن بری تدنی ایتمش ، خرابہ یوز طوتمشدر . منابع طبیعیہ ثروتی چوق اولدیغندن بحق باقلسہ ایکنجی ہندوستان اولور . اکیوک اسککلہری (حدیدہ) ایلہ (مخا) ایسہدہ اہمیت تجاریہسی (عدن) اسککلہسی جلب ایتمشدر .

یمن اہالیسی من القدیم مصریلر ، حبشیلر ، ایرانیلر کبی

وتزین اولمشدی. بعدہ ظهور ایدن دول اسلامیہ وازجملہ مصر و حجازدہ حکومت سورن بنی ایوب و عمالیک چرا کسہ و اترک زمانندہ برقات دہا تزین و اعمار اولمشدرد. علی الخصوص واند ماجد حضرت پادشاہی جتتمکان سلطان عبدالمجید خان بر میلیون لیرایہ قریب بر مبالغ صرفیلہ مسجد نبوی پی وروضہ مظہرہ پی فوق العادہ بر مکملیتدہ تجدیدہ موفق اولمشلردرد.

۱۰۱. طائف (وادی العباس) مکہ مکرمہ نیک یوز کیلو

متر و شرق جنوبیسنندہ جبل عزوانک انکنندہ بر قصبہ اولوب سکز بیک اہالیسی، سیوری بر تپہ نیک اوزرندہ قلعہ سی، کنیش سوقاقلری، بازاری، میاہ جاریہ سی. اطرافندہ کوزل باغ و باغچہ لری واردرد. ہواسی معتدل و سرین اولوب قیشین صولری طونار و قار یاغار. تجارتی خیلی ایشلکدر. مکہ مکرمہ طریقندہ ۴۳۰ تاریخندہ حسین بن سلامہ طرفدن آچلمش بر بوغازی واردرد. اسکی بر قصبہ اولوب اسم قدیمی (دج) اولدینی مرویدرد. طائف بن ثقیف قبیلہ سنک وطنی اولوب بعدہ قریشدن وسائر قبائلدن دخی بعض کسان ہجرت و توطن ایتمشلردی. سکزنجی سال ہجریدہ فخر کائنات افندمنز حنین غزاسندن عودت لرنندہ طائفی فتح ایتتمک ایستمش ایسہدہ اہالیسی تحصن و مقاومت ایتدک لرندن محاصرہ رفع ایلہ عودت بیورلمش و ۹نجی سال ہجریدہ طائف لیلر بر ہیئت مبعوثہ اعزامیلہ صلحاً عرض تبایمیت و اطاعت ایتمشلردرد (قاموس الاعلام).

حضرت نبیؐ محترم مکہ مکرمہ مدینہ لیلردن برخیلی ذوات کلوب خارج مکہ ده بیعت ایتمش و جناب رسول الله افدمز مکہ مکرمہ بی ترکیه مأمور اولدقلری وقت مدینہ منوره یه هجرت بیوروب اون برسنه اقامت و اوراده ارتحال ایتمشدر. مدینه اهالیسی حقنده ادعیة نبویه لری و متعدد احادیث شریفه لری واردر. حضرت ابوبکر، عمر و عثمان زمانلرنده مدینہ منوره مرکز خلافت اسلامیه اولوب توسع و ترقی ایتمش کن بعده مرکزیت کوفه، دمشق و نهایت بغداده نقل اولمغله مدینه شرف عالی و دائمیسی موجود اولدیغی حالده یا الکنز معموریت نقطه نظر نجه بر درجه یه قدر تدنی ایتمش؛ وهله معاویه و یزید زماننده و عبدالله بن زبیرک علیه نده اولنان سوقیات صره سنده بعض مرتبه ده تحریب اولمئش ایدی. مسجد نبوی فخر الرسل افدمز جانندن کرپچدن یابدیریلوب ستونلری خرما اغاجندن و سققی خرما یا اقرلیله مستور ایدی. بعده حضرت عمر زماننده اون یدنجی سال هجریده کارگیر یاپیلوب بر درجه ده توسیع و حضرت عثمان زماننده یکر می طقوز سال هجریسنده مکمل صورتده و مرمر ستونلر ایله تأسیس اولندی. ولید بن عبدالملک زماننده عمر بن عبدالعزیزک مدینه والیهی اولدیغی صرده مسجد نبوی اساساً هدم ورومدن، مصدرن جلب اولنان معمارلر و صنعتکارلر معرفتیله و صالح بن کیسانک نظر تیه مکمل صورتده مجدداً بنا ۸۹ تاریخنده اکیال ایدلمش و عباسیلردن مهدی و مأمون زمانلرنده برقات ده توسیع

حاوی حرم شریف بولنوب جنوب بنده مرمرله و آلتون یازیلر ایله مزین (باب السلام) اسمیله مصنع برقبو واردر . حرم شریفک جنوب شرقی گوشه سنده روضه مطهره بولنیورکه داخل و خارجاً انواع ذیقیمت زینتله مزین اولوب فخر کائنات افدمز ایله حضرت ابوبکر صدیق و عمر فاروقک قبر شریفلرینی شاملدر . جنتمکان قانونی سلطان سلیمان خان طرفدن مکمل بر صویولی انشا اولنه رقی (قبا) دن مقدار کافی صو آقیدلمش اولدینی کبی قیولری بولدر . مدینه ده درت وادی واردر که قنات ، بطحان ، عقیقا کبر ، عقیق اصغر درر . یاغمور سیلرری بولنری طولدیروب ایکی سیل اقیور ، رومه و عزوه صولرینی طولدیریبور . بوصولرک بولانی باغچه لر ایله مزرعه لرینک قوۋا نباتیه سنی و طراونی موجب اولیور .

مدینه بر شهر قدیم در اسکی زمانلرده عمالقنک مسا کنندن بولندینی مرویدر . بعده بنی اسرائیلدن بنی قریظه ، بنی نضیر ، بنی قینقاع مملکته مستولی اولوب ، طول مدت شهر بولنرک ضبطنده قالدی . موخرآ ازد قبائلنک رئیس لرری اولوب غسانی استیلا ایتمش بولنان ثعلبه نك و فائنده اوغلی حارثه آنک مقامنی احراز ایده مدیکندن معیتندکی خلق ایله کلوب یهودیلرک اراضی سنده اقامت ایلدی . مرور ایام ایله مملکت اوس و خزرج نامنده کی قبیله لرک انه کچدی . فخر کائنات افدمزک والده لرری مدینه یثربدن اولمغله رسول الله افدمزه مدینه لیلرک انتسابی اولوب

آکدیور بریادکار ایله مزیندر . اطرافندہ جبل جرا، جبل
 ابی قیس ، جبل نور ، جبل حضر مه ، جبل ثیر اولدینی
 کبی علی الخصوص شعب بنی هاشمده مولد جناب رسالتناهی ایله
 حضرت علینک محل ولادتی ، زقاق الحجرده فخرکائنات اقدمز
 حضر تترینک طول مدت اقامت بیوردقلری سعادتخانہ خدیجہ
 الکبری ، بونک مقابلندہ حضرت ابابکر صدیقک خانہلری واردر .
 باب المعلا خارجندہ کی مزارستانده ام المؤمنین حضرت خدیجہ
 ایله والدہ رسالتناهی جناب آمنهک و صحابه دن بر چوق
 ذواتک مرقد شریفلری بولنیور . مکہک اوست طرفندہ بترجیر
 قربندہ انار جلیلہ نبویه دن بر مسجد شریف واردر .

۱۰۰ . — مدینه ، عالم اسلامک مکہ مکر مه دن صکره اک
 مقدس بلده سی اولوب اصل اسمی بانسی یثرب عییل بن مهلابیل
 بن جاشم بن عملیقه نسبتله (یثرب) اولدینی خالدہ بعدالہجره
 (مدینه النبی) ویا (مدینه رسول الله) ترکیندن اختصاراً بو اسم
 ایله شهرت بولمشدر . مکہک ۳۴۰ کیلو مترو شمالندہ وینبع
 البحرک ۲۰۰ کیلومترو شرق شمالندہ وجبل احدک ایکی فرسخ
 شمالندہ اوله رقاوج طرفی طاغلرله محاط اولدینی خالدہ جنوبه
 طوغری اوزانان از متموج ومنبت اوودنک کنارندہ واقعدر .
 ۳۰ مترو مرتفع برسورله محاطدر . سورک خارجندہ باغچهلر
 و خرماقلرله محاط صیفیهلری و ایریجہ محلهلری واردر . شهرک
 وسطنه قریب محلندہ روضه مطهره دی و مسجد جناب نبوی بی

مذکورده شرفادن امرانصبی معتاد اولمش ؛ و او وقتدن بری امارت مکه مکرمه سلاله طاهره شرفاده تسلسل ایدوب بونلر اکثرأ مصر وشام ونادراً یمن حکمدار لرینه تابع بولنمش ونهایت یاوزسلطان سایم خان مصری فتح ایله اماناتی تسلیم ایدرک خلافت وسلطنتی جمع و خادم الحرمین عنوانی احراز ایتدیکنده بالطبع امارت مکه دخی دولت عثمانیه به التحاق ایتمشدر .

مکه مکرمه نك دیگر برچوق اسمها و القابی اولوب الك معروف لری بکه، بطحا، ام القرى، البلد الحرام. البلد الامین و سائر در [۱]. مکه مکرمه نك اطراف و جوانبی طاشلق اولمقله صوبی قیت اولوب اسکیدن قیو و صهرنج صولرینه منحصر ایکن ، هارون الرشیدک زوجه سی زبیده اوچ کونلک مسافه دن (عین زبیده) نامیه برصو اساله ایتمش ایسه ده عمری و فایتمه مکه صو عرفانه قدر کمش اولدیغندن جنتمکان قانونی سلطان سلیمان خان حضر ت لرینک کریمه محترمه سی مهر و ماه سلطان اوزادن مکه مکرمه به اصال ایدرک شهری احیا ایتمشدر .

مکه مکرمه نك اکثر جوانبی سوریرینی طونار قیالق طاغلرانه محاط اولدیغندن یالکز آرالر سی سور ایله قیائمش و اوچ قپو آچلمش ایدی . شمدیکی حالدده سور و قپولردن اثر یوغیسسه ده قپولرک اسملری باقیدر .

مکه مکرمه نك هر طرفی وقت سعادت جناب نبوی بی

[۱] مکه به وقتیه ماقوزابا نامی و پریلوز ایش .

زمانندہ بتون جزیرة العرب اہالیسنجہ بر معبد عمومی اتخاذ اولندیغندن اسکیدن بری عربلر هر طرفدن ایفای حج ایچون مکہ مکر مہ یہ طویلانیر و شهرک اہمیت موقعہ سی و جزیرة العربک همان وسطلرندہ بولنسی مناسبتیلہ زیارتلہ برابر تجارت دخی ایدرلردی، مکہ اہالیسی یالکز حجاجک آیش ویریشیلہ اکتفا تیموب بحر احمر و شام و عراق و یمنلہ دخی تجارت ایدر و مقنن صورتدہ بوجہاتہ کاروانلر ایشلدرلر ایدی . اسکیدن بری ہیج بر حکمندارہ تابع اولیوب دائما رؤسا و اغنیاء اہالی بالاجتماع برنوع حکومت اشرافلہ اداره اولنوردی . گاہ جرہم قومی و گاہ بنی اسماعیل اولان عرب مستعربہ مکہ دہ تفوق ایدوب نہایت ریاست بنی اسماعیلک بر شعبہ سی اولان قریش قبیلہ سنہ کچمش و فخر کائنات افدمنر بوقبیلہ دہ ظہور ایتمشدر . بنی ذیشان بعدالبعثہ اون اوچ سنہ مکہ مکر مہ دہ اقامت بیوروب دعوتلہ مشغول اولدقلری خالدہ نہایت حق رسالتنہایلرندہ و صحابہ کرامی حقتدہ قریشک اذا و جفاسی درجہ تحملی تجاوز ایدنجه مکہ مکر مہ یی ترکلہ مدینہ منورہ یہ ہجرت بیوردقلرندہ بیزار و متفر اولیوب بالعکس بوشهر مبارکک فضائلی حقتدہ برچوق آیات کریمہ و احادیث نبویہ وارد اولمشدر . بعدالاسلام مرکز خلافت مدینہ ، کوفہ ، شام و بعدہ بغداد اولوب مکہ مکر مہ یالکز عبداللہ بن زبیر زمانندہ مرکز خلافت بولنمشدر . ۳۸۵ تاریخنہ دک خلفاء عباسیہ و بعدہ ملوک فاطمیہ طرفندن منصوب عامللر معرقبیلہ اداره اولنوب تاریخ

عنوانیله درسعادتن بره امور مخصوص تعیین بیورر. حجازده معروف برطاقم مواقع وبقاع واردرکه تاریخجه حائز اهمیتدر. از جمله وادی نعمان الاراک، طائف ایله مکه بیننده بر محلدر. بئر معونه مکه ایله عسفان بیننده اولوب هذیل قبیله سنک مسکنیدر. بطن مر مکه جوارنده آلی میل مسافده بر محلدرکه وادی نخله قدر امتداد ایدر و شام حجاجنک یولی اوزرنده واقعدر. آقار صولری، باغچه لری واردر. چوق و قتلر خزاعه قبیله سنک مسکنی اولمشدر. وادی فاطمه مکه به بر منزل مسافده بر ناحیه در. آقار صولری، متعدد قریه لری واردر. حده، مکه ایله جده بیننده بر قصبه در. وادی القری مکه یولنده بر ناحیه در که حصن حصینی، خندق، صولری واردر. حجر، مدینه نك شام جهتنده بر ناحیه در. ثمود قومنه مقرر اولمشدر. طاغلرنده یکپاره طاشدن او یولش خانلر موجوددر. بوراده مسجد صالح واردر که یوکسک طاشدن او یمه بر اثر اولوب ثموددن قالمشدر. خیبر مدینه نك شرق شمالنده الی مرحله مسافده خورمالق بر محلدر. یدی قلعه سی معروفدر که کتیب، ناعم، شق، قموص، انکاه، سطح، سالامدر. تبوک، شام حجاجنک منزلی اولوب مدینه ایله شام بیننده در.

۹۹. — مکه مکرمه، یک قدیم بر شهر اولوب جد النبی قصی طرفندن بنا اولندیغی (۳۲) فقره ده بیان اولمشیدی. حاوی اولدیغی کعبه شریفه بر زمانلر سجده کاه موحدین بولندقدن صکره نیجه زمانلرده بتخانه یه تحویل ایدلمش اولقله جاهلیت

اسلامک کرسی حکومتی اومش و مکہ مکرمہ دخی کعبہ شریفہ مناسبتیہ بر مرکز و مرجع عمومی حکمنی آلمشدر . معاویہ نک غصب حکومت ایتسنندن اعتباراً دولت امویہ نک وبعده دولت عباسیہ نک زمانلرنده حجاز مرکز خلافتدن اوزاق قالمش ایسده خلفا و ملوک و امرای اسلامیہ هر یردن حرمین شریفینک تزیننه و مکہ و مدینہ نک اعمارینہ صرف همت ایتشلردر . خلفای راشدیندن صکره حجاز دولت امویہ و عباسیہ نک تحت تابعیتنده اولوب ۲۵۱ تاریخ هجر یسنده (بنی الاحیضر) دولتی ظهور یله ۶۸ سنه حکم سورمش . ۳۱۷ تاریخنده قرامطہ نک وبعده صرہ سیله بنی هاشم ، بنی عجلان ، بنی ابن نمانک تحت اداره سنه کچمشدر .

خلافت عباسیہ دوچار ضعف اولدقندن صکره حجازا کثراً ملوک مصره تابع اولوب هله دولت عباسیہ نک انقراضندن صکره بسبتون مصره تابع قالمشیدی . مع هذا مکہ مکرمه ده شرفادن بر ذات مقام امارتده بولنسوب ملوک مصره تبعیت ایدردی . ۹۲۳ تاریخنده سلاطین عظام عثمانیہ دن یاوز سلطان سلیم خان حضر تلی غلامان چراکسه دولته ختام ویره رک مصری ضمیمه دولت عثمانیہ ایتدیکی وقت حجاز دخی بالطبع مصر ایله برابر دولت مشارک الیهایه کچمش و شریف بولنان ذات دخی مصره کلوب عرض اطاعت ایتمکه او وقتدن بری حجاز ممالک عثمانیہ دن معدود اولوب بروالی تعیین اولمقله برابر مکہ مکرمه یه (امیر مکہ) عنوانیله شرفادن بر ذات و مدینه منوره یه متصرف یسینه (شیخ الحرم)

قطع ایدوب الکر تفع محلی مکة مکرمه نك شرقنده جبل کرادر که اورمانلرله مستور و صولری مبدولدر . (طی) و (احد) طاغلری دخی سلسله مذکورہ نك یوکسک طاغلر ننددر . بوجبالک ذروه لرنده قیشین صولر طونار و بعضا قاریاغار ، طاغ اتکلری یاغمور موسملرنده نباتاته اورتیلور سهده صیجاق روزکارک اسمسیله برابر قورور . طاغلردن آقان صولر آنجق بعض باغچه لری سقی ایتدکدن صکره قوملرده قور یوب نادرا دکزه واصل اولور . حجازده نهر تسییه اولته بیله جک صولر یوقدر . مرتفع محللرده هوا معتدل و صاغلام ایسهده آلچق محللرنده یازین حرارت پک زیاده اولوب قیش موسمنده هواسی لطیفدر .

۹۸ . — حجاز خطه سنک ازمنه قدیمده اکتمدن جهتی قوم ثمودک مسکنی اولان قسم شمالیسی اولوب سائر طرفلرنده دخی عمالقه و طسم اقوامی و مکة مکرمه جهتنده جرهم قومی ساکن ایدی . بعده حضرت اسماعیلک جرهم قومیه اختلاطندن عرب مستعربه ظهور ایدوب کعبه شریفه نك دخی مکه ده بولنسی حسینیه حجاز جزیره العربک سائر جهتلرینه بالوجوه تقدم و تفوق ایتمش و هر نه قدر سیاسة یمن جزیره العربک سائر طرفلرینه فائق ایدیسده فصاحت لسانجه ینه حجاز جزیره العربک ممتاز بر محلی بولنمش ایدی . لکن اصل حجازک تفوق و اعتباری ظهور اسلامله برابر حاصل اولوب وقت سعادتده و خلفای راشدین زماننده مدینه منوره بتون جزیره العربک و علی العموم عالم

لیمانیدر۔ قطعہ حجازیہ قوملی تپہلر اراسندہ برراطہ کبی منمر تپہلر دہ وارددر۔ بونلرک اطراف وجوانبندہ قریہلر تشکل ایتشددر؛ ذروہلرندہ برر قولہ بونلرک حجوم زمانندہ التیجا کاه اولور۔ بوتپہلرک ماثلہلرندہ حبوبات ، بعض نوع اثمار ، سورولر ایچون اوت یتشور۔ طاتلی صو منبعلری دہ بونلور۔ طائف شہری بویلہ برتپہنک قریبندہ بونلرک باغچہ سی مقامنندہ در، اثماری مشهوردر۔

۹۶۔ تہامہ دینان محل دخی قطعہ حجازیہ دن معدود اولوب طاغلردن بحرہ قدر متمد اولور۔ شدت حرارتہ مہنی تہامہ تسمیہ اولنمشدر۔ جغرافیون نزدندہ مملکتک داخلندہ کی مرتفع محللرہ « نجد » دینلدیکی کبی سواحندہ تماماً تہامہ دینلور: تہامہ حجازدن صکرہ تہامہ عسیر ، تہامہ یمن کلور وعدنہ قدر متمد اولور ، مشہور عکاظ تہامہ حدودندہ در۔

حجازک تہامہ قسمی قوماق برچول حالندہ اولدینی کبی مرتفع جہتی دخی اکثریت اوزرہ قیالق وچبلاق طاغلردن عبارت اولدیندن بطلمیوس وسائر یونان قدیم جغرافیونی طرفدن « طاشاق حربستان » تسمیہ اولنمشدی۔ تہامہ حجاز حوالیسی ، عرب مستعربہ ایلہ نبی نزار بن معد قبائلی یدندہ ایدی۔ بونلرلہ یمن حکمدارانہ بینندہ حروب کثیرہ واقع اولمش وچوغندہ نبی نزار غلبہ ایتشددر۔

۹۷۔ سمرات ساحلہ سنک قسم شمالیسی قطعہ حجازیہ نبی

بشنجیسی، عمان درکه شمالتیده بحر فارس، جنوبنده
وشرقنده بحر محیط هندی، جنوب غریبسندهده مهره بولمقدهدره
التنجیسی، احسادرکه جوارندهکی جزیره لرك اهمیتنه مبنی
«بحرین» دخی تسمیه اونور. بحر فارسده عمان حدودندن
فرات سواحلنه قدر امتداد ایدر.

یدنجیسی، نجددرکه سوریه چوللرینک جنوبنده کائن وشبه
جزیره نك حجاز ایله احسا اراسندهکی اقسامنی حاویدر.
سکننجیسی، یمامه درکه حجرشهرینی حاوی اولوب باشلوجه
قوملی تپلردن عبارتدر.

طقوزنجیسی، احناف یاخود دهنادرکه عمان، نجد، احسا،
حضر موت، مهره بیتنده واقعدر.

۹۵. اولاً، قطعه حجازیه. — برنجی درجه ده جالب نظر دقتدر
چونکه جزیره العربک الیبوک و مهم ایکی بلده سنی حاویدرکه بری
مکه، دیکری یثربدر. مکه زمان خلیلدن بری محل حج و طواف
وقبله کاه ام اولان کعبه اللهی حاویدر؛ صکره ولادت بر مسعدت
نبویه ایله شرف و شانی اعتلا ایلمشدر. یثرب دخی، هجرت
محمدیه ایله مکه یه معادل بر شهر اولمش و مدینه النبی نامنی المشدر.
بوایکی بلده مقدسه جزیره نك داخلنده واقع اولمغه اراضیسی
منبت دکلدر. اهاالینک تعیشنه لازم اولان ارزاق و مأکولات
بحر احمر ساحلنده اولوب اندرک لیمانی مقامنده بولنان ایکی بلده
واسطه سیله کلور: شویله که ینبع البحر مدینه نك، جده مکه نك

مواصلت ایدیلور . حالبوکہ فرات بویجہ یوقاری چیقلورسہ کردستان طاغلرینی آشمق کوچک آسیایی باشند باشه کچمک لازم کلور و مصارف نقلیہ فوق العادہ قباریردی . ایشته بوسبیدن قدیم پالمیر (تدمر) شہری چولده بولندیغی حالده بیوک براہمیت قزائمش ایدی ؛ کاربانلری حمایہ ویوللرک امنیتی محافظہ ایدردی . بوشہر رومالولرک النہ دوشدکدن صکرہ عربلر یواش یواش شوطرق مواصلہ بہ مالک اولدیلر ، چول عالمنہ آشدیلر ، قوتلرینی اوکرندیلر ، بومملکتہ حاکم اولدیلر ، آنلر ایلہ منازعہ ایدہ جک کیمسہ قالمدی . ایشته حیرہ و انباز حکومتلری ، نبط قبیلہ ، جسمہ سی ، وغسانیلر متعاقباً بو قطعہ دہ کلوب کچمشلردر . (مقریزی ، مسعودی ، ابن خلدون) .

۹۴ . — بو چوللردن جنوبہ طوغری کیدلکجہ اصل جزیرہ کیریلور کہ طبیعی اولہرق طقوز قسمہ منقسمدر :

برنجیسی ، حجاز ایالتی اولوب سیناشبہ جزیرہ سنک شرق جنوبیسنده بحر احمر ساحلندہ واقع در . شمالاً و شرقاً بادیه العرب ، جنوباً یمن ، غرباً بحر احمر ایلہ محاط اولوب عقبہ خلیجی بودا ائردہ داخلدر . (وجہ تسمیہ سی ایچون ۹ فقرہ بہ باق !) .

ایکنجیسی ، یمن درکہ حجازک جنوبندہ کائن در .

اوپنجیسی ، حضر موت اولوب بحر محیط ہندی ساحلندہ و یمنک شرقندہ واقع در .

دردنجیسی ، مہرہ و یاشحر درکہ حضر موتک شرقندہ در .

اسکله سندن بشقه معموره سی یوقدر . بعض وادیلرنده اسکی مصریلردن ونبطیلردن قالمه خطوط عتیقه وباقر معدنی اخراج ایدلمش بر مغاره وسائرہ کوریلیموز (قاموس الاعلام) .

توراتده مندرج وقایعک چونغی بورالرده ظہورہ کلدیکی کچی بر مدت نبطیلرہ مقرر اولدقدن صکرہ رومالورل دورنده «فلسطین ثالث» نامیله روما حکومتک بر ایاتی اولمشدرکه کرسیء ادارده سی «بترا» شهری ایدی . بو اسم روملر طرفندن ویرلمشدر . وجه تسمیہ سی موقعنک قیالق اولمسیدر . ایوم خرابہ سی «وادئ موسی» اسمیله معروف اولوب بلقا سنجانغی داخندہ در . اسکی زمانده فنیکه لیلرک یمناه ایتدکلری تجارتک بر مخزنی حکمنده ایدی . خرابہ لرنده رومالورلردن قالمه قیانک ایچنه اوبولمش بر تیاتر و ایله بر معبد ودها اسکی بر طاقم مزارلر واردر .

۹۳ . — سوریه ، الجزیره ، کلدان چوللری (که بوکون دمشق ، حاب ، بغداد ، وبصره چوللری در) کوچوک آسیایله ایران اها لیسنه قارشو جزیره العربی محافظه اتمشدر . اکر بوراسی طریق تجارت اولمسیدی ، اراضینک عمقمتی فاتحلری اورادن تبعید ایدردی . شو قوملی چوللرک ایچندن کچن یول هندک محصولاتنی غربه کوتوره رک مقابلنده یونانستانک وایتالیانک محصولات ارضیه سنی اقوام شرقیه یه ایصال ایدن تاجرلرک طریقنی خیلیدن خیلی آزالدیر ایدی . چونکه فرانک منصبندن طوغریدن شامه کیدیلورسه اورادنده بالسفوله بحر سفید لیمانلرینه

جبل التیه اسمیله بری سویش ، دیکری عقبه کورفزلی
سواحله متوازیاً ایکی صره جبال اوزانوب شبه جزیره نك
قسم جنوبیسنده بالالتصاق (طور سینا) جبل مشهورینی تشکیل
ایدرلر. مذکور طاغلك شمالنده آق دکنزه طوغری آز مائل
اولان صحرای تیه تمتد اولوب قوملق، متحد الشكل ودهشت
انکیز برچولدن عبارتدر. « وادی عریش »، « وادی عقبه »
کبی برقاچ قوری وادی صحرای مذکوری شق ایدر. بو صحرا
مصردن بعدالخروج بنی اسرائیله قرق سنه مقر اولغله وطور
سینا دخی حضرت موسانك كلام اللهه نائل اولسیله مشهوردر.
بومناسبتله طاغه « جبل موسی » دخی دیرلر. جبلک اوزرنده
مشهور برمناستر واردرکه «بحیرا» بونده برمدت راهبلك ایتمش،
وفخر کائنات افندمز شامه عزیزمتلرنده بو مناستره اوغرامغله،
راهبی طرفدن نبوته نائل اوله جقلری اخبار و تبشیر ایدلمش
ایدی. بو مناسبتله ظهور نبویدن صکره طور سینا مناستری
راهبلیینه جانب حضرت نبوتدن بر برات شریف اصدار
بیوریلهرق ایوم مناسترده محفوظدر. اهالیسی سکنز بیک کشی
قدر اولوب، عرب عشائرندن عبارتدر. بونلر پک فقیر اولدقلری
حالده غایتله ناموسلی آدملر اولوب سرقت ویالان عندلرنده
مجهولدر. هر نه قدر خیمه نشین ایسه لرده وطنلرینه سر بو طیتلری
زیاده اولوب شبه جزیره دن چیقمازلر. سویش کورفزی ساحلنده
واقع اولان وحجاج ایچون تحفظخانه اتحاد اولسان (طور)

۹۱. — عربلرک قبول ایتدکلری تقسیم بالکلیه بشقه اولوب تاریخنک بالجمله ادوارینه مناسب اولدینی کبی مملکتک تشکلات طبعیه سنهده موافقدر . آنلرک عندنده مملکتک حدودی بالاده بیان اولدینی وجهله ایسهده سینا شبه جزیره سیله الجزیره و سوریه چوللرینی حاوی دکدر (ادریسی) [۱].

۹۲. — سینا شبه جزیره سی بجر احمرک منتهای شمالنده واقع (سویش) کورفزیله (عقبه) کورفزی بیننده واقع اولوب شمالاً بجر لوطه قدر ممتد اولور. شمدیکی حالدده مصردن سویش جدولیه آیرلمش اولدینی حالدده اداره سی خدیویت مصریه یه عانددر. شام طرفنه مربوطیت طبعیه سی دهها زیاده اولوب فلسطینه بیتیشکدر . طبیعت اراضیجه ایسه جزیره العربیه مربوطدر . حدود شمالیه سی تمامیه معین اولیوب مذکور ایکی کورفزیک منتهالری آراسنده برخط مستقیم چکلدکده بو خطک شمالنده قالان (تیه) صحراسیله محدود و بعضاً بو صحرانک بر مقداری ده جزیره دن معدوددر .

[۱] عرب جغرافیونی خط حدودی بجر لوطک منتهای جنوبندن (عقبه) کورفزینه ایندیردرک طور سینا شبه جزیره سیله تیه صحراسنی خارج براقیورلرسه ده، متأخرین جزیره العربک حدودینی سویش کور- فزینک منتهاسندن (عربش) ه قدر ممتد برخط موهومه قدر توسیع ایددرک سینا شبه جزیره سنی دخی جزیره العربدن عدا ایدیورلر. بو وجهله جزیره العرب شمالاً عراق عربی، جزیره، بر الشام و فلسطینله؛ شمال غربی گوشه سندن دخی خطه مصریه ایله محدوددر (قاموس الاعلام) .

طریقہ خارجہ کتورلمش اولان محصولاتی بو قطعہ یہ اسناد ایلمشدردر.

مؤرخین سالفہ ایچندہ بو قطعہ نک حالی ک زیادہ تقدیر ایدن بطلمیوس اولمشدر. قطعہ حجازیہ مصرہ قریتی حبسیلہ نیل سواحلی سکنہ سنک کشت و کذارینہ کشادہ اولدیغندن بو قطعہ حقندہ معلومات موثوقہ اخذی آنک ایچون بالنسبہ دها قولای اوله جغندہ شبہ یوقدر.

مع هذا آنک بیان ایتدیکی تقسیمات دخی عندی برشی اولوب عرب جغرافیونی طرفندن قبول ایدلمه مشدر.

بطلمیوس، جزیره العربی: طاشاق، چول، مسعود نامرلیه اوج قسمه تقسیم ایدردی. فی الحقیقه بو اسملر مملکتک احوال اقلیمیہ سنی برصورت عمومیه ده اراہ ایتمکده در. طاشاق قطعہ، بحر احمرک شمال طرفندہ کائن سینا شبہ جزیره سیلہ حجازدن عبارت ایدی. چول قطعہ سی سینا شبہ جزیره سنی تشکیل ایدن ایکی کورفزک جهت شرقیه سندن سوریه و (الجزیره) دینلن مزوپو-تامیه حدود لرینہ وبصرہ کورفزینک بویجه بحر محیط ہندی یہ قدر تمتد اولوردی. بوندن ماعداسی کہ جهت جنوبیہ سیدر مسعود قطعہ یی تشکیل ایدردی. بطلمیوس کندی زمانندہ بو جہتلردہ مختلف الہی آتی قبیلہ، یوز آلمش آتی شہر، لیمان و قصبہ تعداد ایتمکده در کہ بونلردن آلتیسی مقرر ولایت، بشی کرسی حکومتدر.

جنوبیہندہ کاٹن شبہ جزیرہ صورتہندہ بیوک بر قطعہ اولوب
مساحتہ سطحیہ سی اوچ میلیون یوز الی بینی بیک مربع کیلومترو
وہمان فرانسہنک الی مثل رادہ سندنہ در. قوم نجیب عربک
وطن اصلیتی، دین مبین اسلامک مہد ظہوریدر.

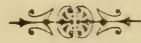
جزیرۃ العرب، جغرافیاجہ آسیا قطعہ سندن معدود ایسہدہ
احوال طبیعیہ جہ آفریقایہ مشاہدر.

جہات ثلاثہ سی بحر ایلہ محاط ویا لکنز دوردنجی جہتندن
آفریقا ایلہ آسیایہ متصلدر؛ مع ہذا آنلردن دہ برر صورتہ تجرد
ایتمشدر. شرق، جنوب، وغرب جہنلری بصرہ کورفزی،
بحر محیط ہندی، بحر احمر ایلہ، شمال غربی سی سویس جدولیلہ
محاطدر. حدود شمالیہ سی سورہ قطعہ سنک بحر سفید سواحلندہ
کاٹن غزہدن باشلار، بحر لوطک جنوبندن، یوردن دینان
نہر شریعہنک شرقندن کچر، شامدن فرات نہرینہ واصل اولور
وبونہر بونجہ کیدہرک بصرہ کورفزیہ اینر.

۹۰. مملکتک داخلی قدمانک مجھولی ایدی. یونانیلرلہ
رومالیلر تقسیمات طبیعیہ سنہ واقف دکالردی. ابو المؤرخین
ہرودوت پک چوق سیاحت ایتدیکی ومصریلر ایلہ میدیالیلر
حقندہ نیچہ معلومات نافعہ ویردیکی حالسہ جزیرۃ العربی
برقاج کلمہ ایلہ کچشدیرمشدر. آندن صکرہ کلن تہراتوستہن،
آغاتارشید، پلین، آریہن، استرابون، سچلیالی تئودور نامندہ کی
مؤرخلر دہا زیادہ معلومات ویرمشلر؛ مع ہذا بونلردہ تجارت

قسم ثانی

مندرجات : جزیرة العربك احوال و تقسیمات طبیعیہ سی . قبائل و بطون عرب . ملوك عرب . بعث نبویہ اثنا سنده دول موجودہ نك حالی . بعث نبویہ دن اول جزیرة العربك حالی . زمان بعثتہ جزیرة العربك حالی . تاریخ دین اسلامك مأخذ نری .

۸۸ . — مدخلك قسم اولندہ جزیرة العربك احوال طبیعیہ و سیاسیہ و مذہبیہ سنہ دائرہ بك سادہ بعض معلومات اعطا ایلمش ایسہ دہ : تاریخ دین اسلامی تشکیل ای دن احوال و حادثاتك جریان ای تیدیكي ممالك ایله آرہ نرنده صاحب شریعت علیہ اکمل التحیات افندمزك ظهور ای تیدیكي قبائل و اقوام حقندہ معلومات کافیہ اعضا ایلمدكجه . مقصود من اولان شریعت غرای اسلامیه نك صورت ظهور و اتساعنی بحوق تفہیم قابل اولہ میہ جغندن اشبو قسم ثانیدہ جزیرة العربك احوال و تقسیمات طبیعیہ سیلہ بعث نبویہ دن اول اورالردہ جریان ای دن احوال دن و زمان نبویدہ جزیرة العربك نہ خالدہ بولند یغندن بحث اولنہ جقدر .

اولا

جزیرة العربك احوال طبیعیہ سی

۸۹ . — جزیرة العرب آسیا قطعہ سنك منتهای غرب

ایتدی . کوزلرینک اوکنده کوردکلری اصنامه پرستشه آلمشمش اولان اهالی معنویات ایله ایصنه میوردی . خرستیانلغه دخول ایدن پت پرست هیکلتراشلر ورساملر کندی صنعتلرینک رواجدن قالماسی ایچون حضرت عیسی و مریمک مجسم هیکللرینی یامغه باشلادیلر ؛ انبیای سالفه نك صورتلرینی یایدیلر ، وقایع ماضیهی دیوارلره نقش ایتدیلر . ایشته بوضورتله معابد نصارا عادتاً مشرکلرک معبدلرینه بکزه دلدی .

بوندن بشقه رومالیرک سؤ اخلاقی دخی خرستیانلغه نفوذ ایتدی . فسق و فجور و اخلاق ذمیمه تعمیم ایلدی .

یالکزجزیره العرب رومالولرک انه دوشمدیکندن اهالیسی اسکی اخلاقلرینی محافظه ایلدیلر . فقط اوراسنی ده جهالت قاپلامش ایدی . قوم عربدن برطاقی ابراهیم واسماعیل علیهما السلام شریعتدن قالمه بعض احکامی محافظه ایله برابر پت پرستلکه تنزل ایتدکلری حالده ایچلرندن خرستیانلغی ویاخود یهودیلکی قبول ایدنلرده وار ایدی . کعبه الله اصنام ایله طولی اولوب طوافه کلن خلق برطرفنده پتله پرستش ایدرلردی . والحاصل بالجمله عالم ظلم و جهالت ایچنده اولوب انسانلرک پت پرستلکدن قورتمسی و اخلاق فاضله نك یکیدن میدان آلمسی بر پیغمبرذیشانک ظهورینه وابسته قالمش ایدی .

اکلامق پاپاسلره منحصر اولوب لاتین لسانی اوزره قرائت اولمسی لزومنی ، تصاویره و خاچه تعبد ایدلمسینی ، کلیسالرده کوندوز قنديل وموم یانمسی لزومنی ، پرهیز ایله برطاقم ذواتک نامنه یورطی طوتلمسینی ، پاسقالیالبرک پک چوغنی ودها نیجه بدعتلری انکار ایلدی . تأسیس ایتدیکی پروتستانلق سربعاً انتشار ایتدی ، لکن اقایم نلته اعتقادینی ، واقفیز مسئلهسینی اساس دین عد ایتمکدن خلاص اوله مادی .

۸۷. — والحاصل « تاریخ اسلام » ده بیان اولندیغی وجهله ، بنی اسرائیله طرف باریدن وقت وقت انبیا ومرسلین کوندرلمش و کتابلر انزال بیورلمش ایسه ده احکام شرعییه توفیق حرکت و اوامر الهیهیه اتقیاد ایتمکدن بشقه کندیلرینی طریق حقه دعوت ایدن ذوات کرامه اذا ایتمکدن چکنمه دیلر وحتی آرده صره جناب حقی اونوده رقی پت پرستلکه صاقمقدن صاقمدیلر . آنلرک شو اخلاقسز لقلری نهایت محو و پریشان اولمه لرینه بادی اولدی .

حضرت عیسی علیه السلامک بمثندن صکره دخی چوق کچمکسزین شریعت عیسویه چیغرنندن چیقارلدی و وضع اصلیسنه خلل کتیرلدی . توحیدباری بی خلقه تعلیم ایتدیکی حالده مؤخرأ تئلیشه عدول ایدلکدن بشقه تصاویر وحتی اصنامه بیله تعبد ایدلمکه باشلادی .

رومالولرک نصرانیتی قبول ایتمه لری بو حاله زیاده معاونت

قبول ایده میورلردی. لکن مظلومین و مغدورینه مکافاتلر وعد
ایتدیکنندن وتسلیت ویردیکنندن آنلر بیننده انتشاره باشلادی .
نهایت قسطنطین زماننده موقع اقتداره کلدی .

وقتیله شریعت عیسویه نك اصول و فروعی کوزلجه ضبط
اولنه مادیغندن مرور ایام ایله اختلاف قپوسی آچلدی وایشک
ایچنه عرض شخصی ده قارشدیغندن مازعاتک آرقه سی کیلمدی .
اوته دنبری مصر و هند مذاهبنده بولنان تثلیث الوهیت مسئله سی
هرنصلسه خرستیانلغه کیردی . اک زیاده مختلف فیه بر مسئله
اولدی . حضرت عیسانک و روح القدسک الوهیتده جناب حق ایله
هم مرتبه اولدقلری اعتقاد اولنوردی .

قیصرک خرستیانانی قبولندن صکره اسکندریه بسقپوسی
آریوس تثلیث مسئله سنی انکار ایتمکه بوکا مخصوص اولمق اوزره
ازنیق شهرنده تشکل ایدن مجلس روحانی آریوسی رد واقانیم
ثله اعتقادینی تقریر ایتدی . بو اعتقاد جمله خرستیانلری نقطه
واحدیه طوبلادی .

بعده تواریخ مختلفه ده شرقده و غربده انعقاد ایدن روحانی
مجلسلر قواعد عدیده وضع و تأسیس ایتدی . نهایت پروتستان
«ذهبنک ناشری بولنان «لوتر» پاپلرک وضع ایتدیکی بدعتلری
رد ایلدی . پاپانک ریاستی و حضرت عیسایه خلافتی ، کناهدن
معصومیتنی ، پاپاسلرک حضورنده اعتراف کناه ایدلمسنی وانلرک
کناه عفو ایتمه لرینی ، پاپاسلرک تزوج ایتمه لرینی ، کتب مقدسه بی

قریب صایمغه باشلاندى . بوتصادف ، فکړلرده بر هیجان
حصوله کتیردی . قریباً بو حالک نهایته ایره جکی ایله اشتغال
اولندی .

۸۶. — بوسرده حضرت عیسی علیه السلام قدس شریفده
دار دنیا په کلدی . کندوسنه طرف باریدن رسالت ویرلدى .
انجیل شریف انزال اولندی . حضرت عیسانک کتیردیکی دین
ایله شریعت موسویه نك بعض احکامی نسخ اولندی . دشمنلره
قارشو صوك درجه ده حلم ، تواضع ، محبت و محویت ایله امر
ایدیوردی .

یهودیلر اوتهدنبری قهر و ضربه آلمش اولوب کله جک
مجددک دخی بوکې احکام ایله کنسیدیلر نی اسارت و تابعیتدن
تخلیص ، دشمنلر نی قهر و تدمیر ایده جکی انتظارنده بولندقدری
حالده طبیعتلر نك خلافه اوله رق حضرت عیسانک حلم ایله
امرایلمسندن خوشلانمادیلر . حتی علیهنده بولنه رق کفر ایله
اتهام ایتدیلر .

حضرت عیسی اوچسنه قومنی دعوت ایتدی یالکزاون ایکی
کشی تصدیق ایلدی . آنلردندن ده بری کندوسنه اهانت ایلدی .
اصحابی ، حواریون نامیله یاد اولندیلر . پیغمبرلر نك وصیتی
اوزرینه اطرافه طاغلدیلر و دین عیسوی یی ناسه تبلیغ ایلدیلر .
خرستیانلق اول امرده رؤسای اقوام بیننده انتشار ایده مه مش
ایدی ؛ چونکه توصیه ایتدیکی محویت و تواضع و مساوات فی الحقوق

بواقوامك كاهنلریه بنی اسرائیلک عالملری بیننده وقوعبولان اتفاق ، یهودیلرک انتظارینی تشدید ایدی ، علمای یهود کندی کتابلرینی پت پرست مذاهبنده استعمال اولنان کتابلرک طرز واسلوبنه تقلیداً یازارلردی . انکچون ارض فلسطینده علی العموم بر مستخاض انتهاینک ظهورینه انتظار اولنوردی .

فارسیلرک کلدانیلرک کتب مقدسه سنده عالمک اون ایکی بیگ سنه دن عبارت دورلردن ترکب ایدوب هربری ایکی دوره انقسام ایده جکی : بری خیر دوری اولوب التی بیگ سنه صکره ختام بوله جعی ؛ دیکری شر دوری اولوب دیکر التی بیگ سنه صکره ختام بوله جعی مندرج ایدی .

ایلك محررلرک اشبو افاداتدن مقصدلری عالم دینلن هیئت عظیمه سماویهنک حرکت سنویه سنک اون ایکی آی ویا برجه وهر برجک بیگ قسمه منقسم وقیش ایله یازموسملرندن هر برینک التی دانه بیکه مساوی اولدیفنی بیلدیرمکدن عبارت ایدی . جمله سی ایهاملی اولان شو تعبیرات یا کلش اکلاشلدی . بونلر مادی وهیئی برمعنایه انه حق یرده مطلق ومعنوی برمعنایه آنمغله عالم سنوی عالم عمومی مقامنده ، زمانک بیکیده بیگ سنه مقامنده اخذ ایدلدی . وقایع وحادثاته باقنجه فلاکت دورنده یشاندیفنی ظن اولنمغله فرض ایدیلن التی بیگ سنه نهایتنده بوفلاکتک ختام بوله جعی امید ایدیلوردی . یهودیلر طرفسندن قبول ایدیلن حساباتده دخی خلقت عالمدن بری التی بیگ سنه

وسوزلری هپنی اسرائیلک یکیدن تأسس ایتسی وتازه حیات بولسی آرزوسيله ختام بولوردی. حیرت ایچنده اولان راهبیر کندیلرینی قورتارده جق و بنی اسرائیلک اسکئی شوکتینی اعاده ایده جک بر حکمدار تصویر ایدرلر و بنی اسرائیلک قوتلی، غالب بر قوم اولوب قدس شریفک دخی بالجمله عالمه فرمانفرما بر حکمو مته پایخت اوله جغنی تصور ایلرلردی.

تعاقب وقایع اشبو ایکی درلو کشفیاتدن برنجیسنک تحقق وقوعنی کوستردی: قدس شریف تخریب ایدلدی؛ ایکنجی قسمنک ظهور ایده جکنه ده اهالی ده دهاز یاده بر اعتماد حاصل اولدی. یهودیلر کرک احتیاج و کرک آرزودن نشأت ایدن بر صبر سزلقله غالب و مستخلص بر حکمدارک کلوب ملت موسوویه بی تخلیص و حکومت داودی یکیدن احیا ایده جکی انتظارنده بولنورلردی. دیگر طرفدن، اسکئی زمانلردن بری کان منقولات اساطیریه، آسیانک هر طرفه بویولده بر اعتقاد نشر ایتش ایدی. هر طرفه بیوک برواسطه دن، صوک بر حاکمدن، استقبالده کله جک بر مستخلصدن بحث اولنوردی. حکمدار، معبود، غالب، و واضع قانون اوله رق یر یوزینه کلوب دور سعادت اعاذه، شری ازاله وانسانلره خیر. آسایش و شرف اعطا ایده جک ایدی. اشبو اعتقاد اول قدر یرلشمش ایدی که اقوام، فتوحات و فاتحلرک تعاقبی مصائبه و حکومتلرینک مظالم و تعدیاتیه دوچار اولدقلری حال اسف اشتمال و فلاکت حقیقیه ایچنده، یالکز اشبو اعتقاد ایله تسلی بولورلردی.

بلاد مفتوحه به هجوم ایتدیلر و هر طرفدن کندی مذهب لرینی برابر کتیردیلر. شریعت موسویه ده از یاده تحریف اولندی. دیگر طرفدن رهایین واعیان بابله نقل و علوم کلدانیه ایله تربیه ایدملکله یتمش سنه مدت ظرفده انلرک مذهبله حالندیلر. اول وقتدن اعتباراً شریعت موسویه ده اولمان و یا خود رد ایدیلن برچوق معتقدات شریعت موسویه به کیردی.

مهاجرین مرقومه مکتلرینه عودت لرنده اشبو افکاری برابر کتیردیلر. اول امرده انلرک کتیردک لری شو تجدداته طرفداز اولان فارسیلر ایله رقیبلری اولوب اسکی مذهب ملی لرینی محافظه ایتک ایستین سادوسیلر [۱] بینده مناقشات عظیمه ظهوره کلدی. برنجی فرقه اهالینک میلی و چوقدنبیری یرلشمش اولان عادت لری ایله تحکیم و کندولرینی اسارتدن قورتاران عجم حکومتی طرفدن تقویه ایدیه رک ایکنجی فرقه اوزرینه غلبه ایتملکله یهودیلر «زردشت» مذهبنی اتخاذا ایلدیلر.

بروجه آتی ایکی فکر اصلینک تصادفاً مشابهتی بو اتحادی تسهیل ایتدکدن بشقه صوک برمسلمکه یعنی خرسیتیانلغه اساس اولدی.

بر طرفدن آتوریلر حکومت سامریه بی تخریب ایده لیدنبیری بر طاقم عقلا برکون قدس شریفک باشنده بو فلاکتک کله جکنی کشف ایدرک بونی دائماً عوامه بیلدیرر ونصیحت ایدر لردی؛

[۱] بی اسرائیل ایچنده تأسس ایتش بر مذهبدرکه بقای روحی

وحشر و نثرمی انکار ایدر.

بونلردر. دین اسلامک ظهورینه د کین فرات و بحر سفید سو اخلنده برطاقم احوال و حادثات و وقوعه کله رک بونلرک دیگر مرکباتی حصوله کتور مشدر .

۸۵. — بالاده بیان ایدلیدیکی وجهله حضرت موسا و آندن صکره کلن انبیای بنی اسرائیل آری بر قوم تشکیل ایدرک افکار اجنبیه و اعتقادات باطله نک استیلا سندن آنلری محافظه یه پک زیاده جهد و اقدام ایتدیلر. لکن ازاله سی غیر قابل بر میل، یهودیلری جو ارده کی اقوامک مذهبه سوق ایتدی. آنرا یله مناسبات سیاسیة و تجاریه ده بولملری، مذهب قدیمی کوندن کونه تحکیم ایتدی. بنی اسرائیل ایچنده اصول ملیه، محفوظ قالدینی متجه تجدداته مانع اوله رق حرکتلری نی تعویق ایتدی. لکن مرور ایام ایله اماکن عالیه اصنام ایله طولدی؛ شمس معبودی آزابه سنده اولدینی حالده آنلریله برابر قرالارک سرایلر نده و حتی «یهوا» نک معبدنده ترسیم ایدلیدی. علی الخصوص نینوا و بابل حکمدار لرینک فتوحاتی بنی اسرائیلک رابطه عمومیه سنی کمر ایدوبده اهالی کندی کندیلرینه ترک اولندینی و فاتح لارک انصافنه قالدینی زمان افکاریت برستانه یه میللرینه بر مانع قالدیدی. بو افکار یهود بلادنده علناً تأسس ایتدی. اول امرده آثور مهاجرلری عشایر یهودک محانه نقل ایدیله رک سامری حکومتی کاهنلرک قواعد یله طولدی ریدیلر. چوق چکمکسزین بو قواعد حکومت یهودیه یه ده دخول ایتدی. بعده قدس شریف ضبط ایدلمکله مصریلر، سوریه لیلر، عربلر

(یا خود نپتون) در که حال توقیفی محافظه ایدن معبوددر (بوده انقلاب کونشی اوله جقدر). بونلرک اوچی ظاهرده یکدیگرندن متمایز ایسه ده حقیقتده بر معبود (ویاقوت) تشکیل ایدرلردی. وهدا الاهیلرنده کندوسندن استمداد اولنان بومعبود اوچ کوزلو یوپیتردن یاخود اوچ موسمده اوچ عملده بولنان شمسدن بشقه برشی دکلدر. فیثاغور و افلاطون طرفدن میدانه قونیلان «تثلیث» مسئله سنکده اساسی بودر.

۸۴. — «مه نو» دن بری هندوستانده بودا، غابس، شه کیا، غوتاما ناملری آلتنده مظهر احترام اولان مجددلرک بیان ایتدکلری شیلر اسکی رموزات مذهبنک صور مختلفه ده تعدیلندن عبارتدر. بونلر اصلنده هپ کندی سالککرینه قتلدن اجتناب، ذی روحه شفقت ایله توصیه؛ عالم آخرتده معصیت ایچون عقوبت قورقوسی؛ عبادت ایچون مکافات امید کی فکرلر اعطا ایتدیکندن اول امرده نافع ایدی. لکن مؤخرآ شو عالم مشهود و مادینک صرف اوهام و خیالاندن، انسانک موجودیتی رؤیادن عبارت اولدیغی؛ بشرک جسدی غیر صافی برقبر اولوب آندن خروج ایچون استعجال ایتمک لازم کلدیکی؛ یاخود قالین برحجاب اولوب ضیای داخلینک قابل نفوذ اولسی ایچون ریاضت و نفسنه اشکنجه ایله ایجهدلسی لازم کلدیکی کی برطاقم فکرلر ویره رک انتظامی اخلال ایلمشدر.

ایشته عصرلردنبری آسیاده موجود اولان مواد اساطیریه

تأثیر ایتمز اولدی . مرور ایام ایله شریعت موسویه اونودلدی ؛
« بعل » دینکاری شمس معبودینه تعبدله باشلادیلر .

۸۲. — حضرت موسادن ایکی عصر صکره کلن « زردشت »
میدایلیر و باقتیلر نژدنده مصرک « اوزیریس » و « تیفون »
مسلکنی « هرمن » و « اهرمن » نامی التئده تجدید ایتدی ،
مسلک عالمی ایضاح ایچون ایکی معبود و یاقوت فرض ایتدی ،
که بری (آموزجی یاز اولان) لطیف بر حرارت وضیا عالمنده
خالق و ایجاد ایله مشغولدر ؛ و بناء علیه علم ، خیر و فضیلت
خالقیدر . دیکری (آموزجی قطب شتوی اولان) ظلمت
و برودت حکومتنده تخریب ایله مشغولدر . و بناء علیه جهالت .
شر و معصیت خالقیدر . تعیرات مجازیه و افادات مجهوله ایله
هر ایلك بهارده صحنه طبیعتک تجدیدینه « خلقت عالم » کوا کبک
اجتماعری دورینک تجدیدینه « بعث » تسمیه ایتدی . هیئیون
و جغرافیونک « تارتار » « والیزه » سنی آخرت ، جهنم ، جنت
عد ایلدی .

۸۳. — هندولرک ایلك واضع قانونی منه نو دخی زردشتدن
و حتی حضرت موسادن اول « غائر » نهری سواحلنده یونانستانک
معلومی اولان « الادمثا » اصولانی قبول ایتدی ؛ برینه بر اهایا خود
یو بیتر تسمیه و هر درلو خلق و نکوینک فاعلی عدا ایتدی (که ایلك
بهار کونشی در) ؛ ایکنجیسنه شیوهن (یا خود پلوتون) دیدی که
تخریب الاهیدر (قیش کونشی اوله جقدر) ؛ او چنجیسی ویشنو

قبرلرده پاره ایتمه‌ین مجوهراتدن بوزاغی اعمال واکا تعبدا یلدیلر.
اشبو بوزاغی مصریلرک حمل سماویسی اولدیغی کبی راهب
اعظمک قیافتی، اعتدالین (روزنو روزایله صوک بهارک ایلاک
کونی) شنلکلی، کره سماویه‌نک قاپولری هپ مصریلردن
اقتباس ایلدی. حتی اوزیریسک قبرینه تقلیداً برصندوقه
اعمال اولندی.

فی الحقیقه حضرت موسی بنی اسرائیلی تیه صحرا سنده، سینا
وفاران چوللرنده خیلی طولاشدیره رق تربیه ایتمش؛ قرق سنه
ظرفنده مصائب وخسته لقدن بر بطن تماماً دیکشوب حرب
وضربه قادر آدملر یتشد کدنصره خلیفه‌سی یوشع علیه السلامک
اداره سیله ارض مقدسه دخول میسر اولمش ایسه‌ده بنی اسرائیلی
طریق حقده ادامه قابل اوله مامشدر.

مع هذا آره صره طرف باریدن برطاقم پیغمبرلر بعث
اولندیغندن کندولرنده صلاح حال کورلدیکی ده اولور ایدی.
انجق ایکی حکومتیه انقساملرندن صکره رابطه دینه لری ده
منکسر اولدی. «دولت یهودیه» حضرت سلیمانک احفادی یدنده
اولوب علماء بنی اسرائیلک کباریده آنلر ایچنده بولندیغندن
ممکن مرتبه شریعت موسویه اوزره حرکت ایدرلر ایدی.
لکن «دولت اسرائیلیه» ارتباط معنویلرینی قطع و دولت یهودیه‌نک
نفوذ معنویسنی کسر ایچون زیر اداره سنده کی بنی اسرائیلی
پت پرستلکه تشویق ایتدی، انبیا و علمانک وعظ و نصیحتلری.

تأسس ایدر؛ بعضاً اولکی اصنامی شکست بعضاً تعدیل ایدرک قبول ایلردی . سیاسیاتده وقوع بولان تحولات واقوامک اختلاطلری بواساطیری یکدیگرینه قاریشدیردی ، وسلسله افکار غائب اولهرق مذهب هرچ مرجییه دوشدی . میدانده اکلاشلمیان برطاقم اساطیرقالدی . مذهب مقصدینی غائب ایدرک برواسطه سیاسییه اولدی . رهایین وکاهنلر بوواسطه ایله عوامی استدکلیری کبی اداره ایدرلردی . عوام ناس جهالتلری سببیه بونلره اینانیرلر ، ذکاسی اولانلرده انلری کنسدی غرضلرنده استعمال ایدرلردی .

۸۱. — بوصرده حضرت موسی صلوات الله علی نبینا وعلیه اقدمز ، بنی اسرائیله بعث بیورلدی ، انلری قبیطیلرک ، مصر سکنه قدیمه سنک تحملمفرسا ظلم وتعدیلرندن قورتاردی . آبا واجدادلرینک دینی اولان وحدت الاهییه تعلیم وطریق حتی ارائه ایلدی . بوندن بشقه آنلری ارض موعوده ایصال ایدرک اقوام سائردهن بالکلیه آیرمق وباشلوباشنه برحکومت تشکیل ایتمک ایستدی .

انجق بنی اسرائیلک فکری پت پرستلک ایله نجوم پرستلکه پک زیاده آیشمش اولدیغندن حضرت موسی بوخاطر دلری آنلردن چیقارمغه موفق اولهمدی . دها هنوز مصریلرک اسارتندن قورتیلور قورتلماز حضرت موسانک جبل طورده بولنمستندن بالاستفاده حضرت هارونه مخالفت ایتدیلر . یدلرنده بولنوب

شوقدرکه انلر بر روح عالم ویا خود اس شمسینک وجودینی .
 فرض ایتدکلرندن اشخاص الاهیة ایچون اوچ درجه ویا مرتبه
 قبوله لزوم کوردیلر: برنجیسی، صانع؛ ایکنجیسی، کلمه؛ اوچنجیسی .
 عقل ویا روح در . ایشته نصارا تئلیثلرینی بواساس اوزرینه بناء
 ایتشلردر . بومذهب، مصر معبدلرنده رفض طریقله تولد ایدرک
 ایتالیا و یونانستان مذاهبنه پت پرستک شکلنده انتقال ایتمش
 ومؤخرأ انک طرفدارانی اولان فیثاغور و افلاطون شاگردانک
 خرستیانلغی قبول ایتسی حسیله نصرانیت شکلنه گیرمشدر .

۸۰. — ایشته ذکای بشرک منقولات حقیقه تاریخه دن مقدم
 بردورده دور ایتدیکی سلسله افکار، بونلردر . اشبو افکارابتدا
 سندن بری متسلسلاً تعاقب ایدرک کلمشدر . بونلرک کافهسی ال
 اول مصرده ظهور ایتمش وکمال سرعتله حرکت ایلمشدر؛ چونکه
 طبعیوندن اولان کاهنلرک بشقه ایشی اولمادیقندن انزوا کاهلرنده
 فکر استقصالری، دائماً کوزلرینک اوکنده بولنان معمانک حلیله
 مشغول ایدی . مصرده کلن هر حکومت کهنه سنک بشقه بر مذهبی
 وارایدی . بعضاً یکدیگرینک معینی، بعضاً رقیبی اولورلردی .
 آنلرک مجادلاتی سببیه علوم وفنونک ترقیسی کسب سرعت ایتدی؛
 کشفیات کشفیاتی تعقیب ایلدی .

اول وقتدنبری ارضک هر طرفنده تکرر ایدن اباطیل
 وخرافات هپ نیل سواحلندن اقتباس ایدلمش ایدی . هر مذهب
 تشکل ایتدکجه منازعات و مناقشاته بادی و دوچار تعقیبات اوله رق

جسدی اولوب ائده عصا؛ بلنده کمر (منطقه بروج) فکرینک سریع الجریان اولدیغنی افاده ایچون باشنده تویدن برکلاه وارد؛ آغزندن ده بویوک بریمورطه حصوله کتیرر [۱].

شومسلکک نتیجه سی اوله رق هر وجودده محک عمومی عالم اولان سیال ناری و ائیریدن برجزؤ وارد. روح عالم اولان شو سیال (حاشا) واجب الوجود عد اولندیغندن بالجمله افرادک ارواحی ذات واجبک برجزؤی اولسی و آنک بالجمله اوصافنه مالک یعنی ناقابل انقسام، بسیط، لایفنا بولنسی لازم کلیر. ایشته «ارواحک تناسخی» یادایدیان یعنی بواس حیاتینک بروجوددن دیگر وجوده کچمنسی کوسترن مسلك بورادن نشأت ایتشد؛ عناصر ماده نیک حقیقه انتقالدن تولد ایتش بر فکر در.

۱۷۹. — اول وقت قدر کاهنلرک فکر لری ائیرایله اس نارینک متخاغل ورقیق وجود لری اوزرنده طولاشیر و ذات واجبی ملاحظه ایتدک لری وقت دائماً مشهود و محسوس اجسامدن بحث ایلر لری ایدی. مذهب دخی قوای ماده نظریه سی اوزره دوران ایدیوردی. بوقوتلر بعضاً کواکبه وضع اولنیور؛ بعضاً بالجمله عالمه انتشار ایدیوردی.

[۱] قنه ف، مصر معبودلرن دندر. خامه نیس نامیله مصرک حامیسی عد اولنان الهه لته دن برنجیدر. ایلک ضیادر، روحدر، نفسدر. صوفیضان میاه دخی قنه ف در.

فتا، خامه فیسلرک ایکنجیسی اولوب نارد.

اشبو اوچ معبوددن اوچنجیسی فتانک اوغلی اولان «فره» در.

تصویر ایتمیری ده بورادن کلیر، که عالمک اصلنده یعنی کردلرک سرطان بر جندن حرکتنده نیلک فیضاننی بیلدیرن و خلقتی اعداد ایلدیکی ظن اولنان روزکاره اشارتدر .

۷۸. — لکن کهنه دن بر قسمی اویله هم مسبب هم سبب، هم فاعل هم منفعل اولان و طبایع متباینه نك ائتلافه بکزه یین بروجود فکرندن نفرت ایدرک عالمی محرک بر قوت و یاسبب ایله متحرک بر ماده یه تفریق ایتدیلر. ماده نك ذاتنده جامد اولدیغنی کوستره رك خواصنك بشقه بر فاعل طرفندن ویرلدیکنی و ماده اول فاعلک قشری اولدیغنی ادعا ایتدیلر. بعضلرینک عندنده بوفاعل، بالجمله حرکاتک مؤثری عد اولنان «اس ناری» دیگر بعضلرینه کوره دها مؤثر و دها رقیق ظن اولنوب «اثر» دینلن سیالدر .

یاخود حیوانانده بولنان اس محرک حیاتی یه «روح» و «عقل» دیدکلری و دائماً وجود انسانی ایله بالمقایسه استدلالده بولندقلری جهتله بالجمله عالمک محرکی اولان اسه دخی روح، عقل، ذکا ناملرینی ویردیلر؛ و بو عقل محیی نك بالجمله اجسامه انتشار ایدرک عالمک جسد عظیمی احیا ایتدیکنه ذاهب اولدیلر .

بونلر دخی کندی فکر لرینی بعضاً ژوپیتر ایله ارا نه ایتدیلر، که حرکاتک و حیاتک اساسی، وجودک حاکمی و بلکه بالذات وجوددر. بعض کره «فتا» ایله ارا نه ایتدیلر که ناز اصلی و عنصریدر. بعض کره «قنه» ایله ارا نه ایتدیلر، که قویی مائی لباس کینمش بر انسان

یاخود ژوپیتز ایله توصیف ایدوب آئنده کواکب، جسدنده سیارات آیاقلرنده حیوانات بولنور ایدی. یاخود «اورفیک بیضه سی» دینان و صارمسی برقه نك محیط مایعنده معلق بولنان بر بیضه شکلنده تصور ایدر لر و کره شمسی قبه سماواتک اورته سنده اثر ایچنده سبح ایدر کبی کوستر لر دی.

بعضکره مدور و جسم بر ییلان شکلنده تصور ایدر لر دی که آتون لکالر (کواکب) ایله بنکله ن قویروغی آغزینک ایچنه کیره رک کره لرک حرکاتی کبی الی الابد حلقه لشمش ایدی.

بعضاً آیاقلری بر لشدیر یله رک باغلامش بر انسان شکلنده کوستر لر بونکله وجودک لایتغیر اولدیغی کلاتمق ایستر لر دی. بوانسان طبیعتده موجود هر درلو الوان ایله ملون بر درایه بورونوب کره کوا که اشارت ایچون باشنده بر التون کره طوتار ایدی.

بعض کرده صولرک قعرنده یتشمش «لوتوس» چیچکنک اوزرینه اوطوران بر آدم شکلنده کوستر لر دی. بوده بعضاً بروج اثنا عشره اشارت ایچون اون ایکی مربعلی بر ستون اوزرنده یاتمش بولنور ایدی.

ایشته مصریلر طرفدن تأسیس ایدیلن بومذهب هندیلر، ژاپونیا لیلر، سیامیلر، تیتلر، چینیلر طرفدن اخذ ایدیلرک براهما، بده و سائره شکلنده تصویر ایدلمشدر. حتی یهود و نصارانک جناب حتی (حاشا) صو اوزرنده بر نفخه اوله رق

بر آتشك موجود اولدیغی كشف ایدرك و حیواناتده « حیات » و نباتاتده « تنبت » دینان حرکت ذاتیه نك مؤثر اصلیمی بو اولدیغی اکلایه رق ماکنه عالمی، متجانس برکل، عینی بر جسم عدایتدیلر . بونك اقسامی هر نه قدر یکدیگردن منفصل ایسه ده بیلرنده بر ارتباط اولوب هیئت مجموعه عالم بر جسم ذی حیات اولدی . دادتا آتشین و آلکتیریق بر سیالك دورانیله ذی حیات اولوب، انسان ایله حیواناته قیاساً شمس دخی انك قلبی و محراقی فرض ایدلدی . اول وقت فلاسفه کهنه دن بعضلری رصدات نتیجه سی اولان شوقواعدی اساس اتخاذا ایدرك علمده هیچ بر شیك محو اولدیغی، عناصرك اضمحلالدن مصون اولدیغی ؛ ترکیباتی تبدل ایدر ایسه ده حقیقتی تبدل ایتدیکنی ، اشخاصك حیات و مماتی عین ذراتك تعدیلات مختلفه سندن عبارت اولدیغی ؛ ماده نك بر طاقم خواصه مالك اولوب اشكال مختلفه حیات اندن نشأت ایتدیکنی، عالم ازلی اولوب زمان و مکانه نهایت اولمادیغی استنتاج ایتدیلر .

دیگر بعضلری (حاشا) مجموع عالمك واجب الوجود اولدیغنه، جناب حق وجوددن عبارت اولوب هم مسبب، هم سبب؛ هم مؤثر، هم متأثر؛ هم محرك، همده متحرك ایدوکنه؛ قانوناری غیر متحول خواصدن عبارت اولوب ضروری بولندیغنه قائل اولدیلر .

بونلر دخی فکر لرینی یعنی عالمی بعضاً بان (وحدت وجود)

وزمان ایچنده کندوسنی غائب ایتدی . عالم، کندی نظرنده بشقه بر انتظام ایله تجلی ایتدی . اوزرنده اقامت ایتمکه اولدیغی ذره قدر برارض، آرتق عالمک مرکزی عداولته میه جغنی اکلا دی . بوکشف مهمده شمسک حجه ، جسامته ایصال ایتدی ؛ بوکوکب منیر، اطرافنده بولان سکز سیاره نك محوری اولدی ؛ آنلرکده حرکتی تماماً حساب ایدلدی .

ذکای بشر ایچون بو قدر معلومات ، طبیعتده کی اجرام عظیمه نك حال وانتظامنی حله مع زیاده کافی اولدی . لکن انسان بوکشفیاته قناعت ایتیرهک بوحرکاتک سبب اصلینسی کشف ایتمکه تشبث ایتدی . ایشته هدایت ربانیه مظهر اولمیان طبیعیون وروحانیون، بوراده خیالات وادیسنه دوشدیلر و بوحرکات ایله سبب اولنک و مادهیه ویریلن ویا آکا لازم اولان خواصک واشکال متعاقبه سنک ووسعتی غیر محدود اولان مسافه وزمانک نه اولدیغنی تدقیقه کیریشه رک برطاقم استدالات ایچنده کندیلرینی غائب ایلدیلر .

اول امرده شمسک اجسام ارضیه اوزرینه اولان تأثیری، آنلره شمسی صافی و عنصر حالنده بر آتش فرض ایتدیر مکله آنی آتشین و زیادار بر بحر محیط سیالک محراقی عد ایتدیلر ؛ بو بحر محیط سیال « ائیر » نامیله یاد اولنوب عالمی طولدیرر واجسامه حیات ویرردی بعده علم حکمتک جهات تحلیلیه سنه کیرشدیلر ، بالمله عالمک ترکیبده بو آتیشک ویا بوکا بکزرر دیگر

جهات استواویده اوله جغنه وسعدانك كولكهي يره دوشميه
جكنه اعتقاد ايدرلردی .

۷۷. — اهالی اشبو خرافات واساطیر ایچنده کندیلرینی
غائب ایتدکاری صرده طبعیوندن اولان داهیلر، عالمک ترتیب
وانتظامی حقنده کی تدقیقاتلرنده دوام ایله نتایج جدیدیه واصل
اولدیلر؛ یکی قوتلر وسبیلر کشف ایتدیلر. چوق و قتلر یالکز
ظاهر حاله باقهرق کوا کبک حرکاتنده ضیادار برطاقم اجرامک
مجهول بر حرکتدن بشقه برشی کورمز لر و بو اجرامک بالجمله
کره لره مرکز اولان ارض اطرافنده دور ایتدیکنی ظن ایدر
لردی. لکن ارضک کرویتی کشف ایتدکاری وقت بونک
نتیجه سی اوله رق محاکمات جدیدیه کیرشدیلر واستدلال طریقیه
علم هیئتک وحکمت طبیعیه نک مسائل عالیسه ارتقا ایلدیلر .
فی الحقیقه کره ارضک محیطی دائرة عظیمه سما ایچنده
متحد المرکز ترسیم ایدلمش بر دائرة صغیره اولدینی فکرینی
استحصال ایدنجه متحد المرکز دائرة لره نظراً دائرة سمانک
نقاط معلومه سی واسطه سیله کره مزک دائرة مجهوله سنی حله لزوم
کورلدی . بر ویا متعدد نصف النهار درجاتنک مساحه سی دائرة
ارضک محیطی حقنده معلومات ویردی . بعده ارضک قطرینی
پرکار عد ایده رک سماواتک محرک وسیعی اوزرنده حرکت
ایتدیردیلر . انسان ، همان بر قوم دانه سنک اوزرنده بولندینی
حاله ، کوا کبک غیر محدود مسافتنی احاطه یه قالدیشه رق مسافه

بویاکیسی نهره مربوط وانک فیضانہ فال عد اولنوردی. اشبو
 وقایع اولکیلرله برلشهرک وبرطاقم تفصیلات علاوه ایدیله رک
 انلرک موثوقیتی آرتیردی. تارتاره ویاخودالیزه واصل اولمق
 ایچون ارواحک «قارون» نامنده کی قایتجینک قایغیله «ستیکس»
 و«آخه ون» نهرلرینی کچمک «سربه» نامنده کی کلبک بکلمکده
 اولدیغی بونوز ویافیل دیشی قبولرندن مرور ایتمک لازم
 کلدی واشبو خیالاته بوجه زیر بر عادت دها انضمام ایتمکله
 آنلره موجودیت تامه ویردی .

مصرك حار اولان اقلیمنده جنازه لرك تفسیخی طاعون
 کبی برعات ساریه حصوله کتورمکده اولدیغی کورمه لرله
 مصریلر اولولرینی اراضی مسکونه نك خارچنده وغرب طرفنده
 کائن چولده دفن ایتمک عادتی تأسیس ایتدیلر. اورایه وصول
 ایچون نهرک جدولرینی کچمک وبناعلیه برقایغه بینه رک قایتجی به
 اجرت ویرمک لازم کلیور ایدی. بواصول اجرا ایدیله مزسه
 جنازه دفندن محروم اولوب حیوانات وحشیه غذا اولیوردی.
 بو عادت، رؤسای روحانیه وجسمانیه نك النده اهالی اوزرینه
 برتأثیر متین ایقاعی ایچون آلت اولدی. میت دفن اولنمازدن اول
 برمحاکمه به تابع طوتمسنی شرط قیلدیلر. بومحاکمه ده اولونک
 اولولر شهرنده کی طائفه سی اراسنه قبول اولمغه لایق اولوب
 اولمادیغنه قرار ویریلر ایدی .

ایشته بوفکردن غلط اوله رق ایران مذهبی ارباب حشرک

بر کیه که (التي آلتی کیجه اوله جقدر) بولندیغنی حکایه ایدرلردی. یا کلش اکلاشیلان و شمه سز مشوش بر صورتده افاده ایدیلن شو حکایه لر اوزرینه عوامک خیالاتی عالم سافنده «شانزلهزه» نامیه بردار سعادت تشکیل ایتدی، که کندینه مخصوص سما، شمس و حتی کواکبی و ارایدی؛ برده «تارتار» نامیه ظلمت، رطوبت، چامور و سیس محلی تصور ایتدی. دیگر طرفدن منجم و طبیعت شناس اولان کاهنلر کندی سمائری حقهنده بر طاقم حکایه لر اویدرلر و خیاللرندن بر طاقم جدوللر ترسیم ایدرلر و اعتدالین و انقلا بین نقطه لرینه علی طریق التجوز «سماواتک قاپوسی» و یا خود «مواسمک مدخلی» تسمیه ایدرلردی اعتدال ربیعی نقطه سی اولان بوینوز قاپوسیه (که اولا ثور بعده حمل بر جیدر) انقلاب صیفی نقطه سی اولان سرطان قاپوسندن نار حیات بخشانک اینوب ایلک بهارده حیات ویردیکنی و موسم صیفک ابتدا سنده نیلک فیضاننه سبب اولدیغنی؛ و کذا اعتدال خریفی نقطه سی اولان فیل دیشی قاپوسیه (میزان و مقدا قوس بر جی) انقلاب شتوی نقطه سی اولان جدی و یا خود لوبو بر جندن انلرک کندی منبعلرینه عودت و فیض و نفوذ سما وینک اصلنه رجوع ایلدیکنی؛ و انقلا بین نقطه لرندن مرور ایدن که کشانک آنلره طریق و یا خود مجرا اولق اوزره موضوع بولندیغنی سویلرلردی. اطلسلرنده سما بر نهری (صویک بوکولملریله کوستریلن نیل نه ری) بر سفینه بی (آرغو سفینه سی) و سیریوس نامنده کی کلپی ارا نه ایدوب

رقصلر، ضیاقتلر، ومعبودلره چیچک، سوت، بال کبی هدیه لر
تقدیمی مثللو مسرت آمیز اولان عبادات مذهبیہ؛ والحاصل
حواسه وروحه خوش کلن شیر هپ بورادن نشأت ایتمشدره.
ثانیاً خالق شره خوف وکدر ایله عبادت ایدلمشدر: شرع
شریفده ممنوع اولدیغی وجهله ماتملر، آغلاملر، یأسلر، اذواق
دنویوه دن محرومیتلر ومعبودلره وحشیانه وظالمانه انساندن
قربانلر اهداسی کبی حزن آورعبادتلر بورادن نشأت ایتمشدر.
وکذا یر یوزنده کی اشیادن یر قسمنک سعد (پاک) دیگر
قسمنک نحس (ناپاک) عد اولنسی بورادن نشأت ایتمشدر، که
بونلرک نوعلری ایکی معبوددن هانکیسنک بروجه منسوب
ابسه آنلردن آلمشدر بوندنده حائل وطلسماته اهمیت ویرمک
کبی ظنون باطله تولد ایتمشدر.

۷۶. — عوام اشبوسماء جدیددن بحث اولدیغی ایشدکلری
وقت بوفرضیاته وجود ویردیلر. معلومات جغرافیہ وهئیته دخی
انلره یاردیم ایتدی. برطرفدن فیکه سیاحلری «هرکول دیرکلری»
دینلن «سپته» بوغازینی کچهرک «توله» ده قالای وبالطق دکرنده
«عنبر» ارامغه کیدرلر، وآسیا ممالکی ایچون کونشک غروب
ایتدیکی جهتلرده (یعنی اول وقت بحر محیط دینان بحرسفیدک
نهایتده) وعالمک متهاسنده «جزایر مسعوده» بولنوب، اورالرده
بهار دائمی فرمانفرما اولدیغی ودها ایلروسنده جهات شمالیه
اقطار حاره یه نسبتله تحت الارض بولنوب اوراده دخی ابدی

معروف برجہ اسناد اولنوردی. مصرده اول امرده منطقه
 بروج اشکلدن اولوب میزاندن صکره کلن وچوق و قتلر بروج
 شتویه نك برنجیسی اولان «عقرب» برجی خالق شر اولدی .
 بعدہ قطبده بولنوب تیفون یا خود طوفان تسمیه اولنان «دب»
 ویا «حمار» کوکبه خالق شر نظریه باقلدی ، چونکه بو کوکب
 حکم سوردیکی مدتجه ارضی یا غمور لر باصاردی. ایرانده «حیه»
 برجی « اهرمن » نامیله خالق شر اولوب زردشت مذہبک
 اسانی تشکیل اتمکده ایدی. کتب اسرائیلیه ده کی « حیه » بو
 اولدیغی کبی، اک اسکی زمانلرده شمسک عدوا کبری و خصمی
 عد اولنان شیطانہ رمز ایچون قوللانیلان «چلیپا» دخی اودره.
 سوریه ده جنوار، « آدونی» دینان معبود اعظمک خصمی
 ایدی. چونکه بو مملکتده دب شالینک وظیفه سی چاموره اولان
 میلندن طولای قیسه رمز اولان اشبو حیوان طرفدن ایفا
 اولنوردی. بوسبیدن منفس و بعلبک راهلری کندی معبودلری
 اولان کونشک قاتلی اولمق زعمیله بو حیواندن نفرت ایدرلردی.
 وکذا هندولرک معبود خالق اولان براها، عجملرک «هرمز»
 و مصریلرک « اوزیریس » معبودیدر . حتی انک اسمی بیله
 بر قدرت تکوینیہ معناسنی افهام ایدر .

بو الاهره اسناد ایدیان اوصافه مناسب بر صورتله عبادت
 ایدلمش و بووجهله عبادت لری ایکی قسمه منقسم اولمشدر .
 اولا خالق خیره محبت و مسرتله عبادت ایدلمشدر؛ شلکلر

تصادف ایتمکه ظلمت ، خرابیت ، موت قوتلری و بالانتقال
خطا و جهالت ، شر و معصیت عقولی عد ایدیلر . بواعتبار
ایله سما ایکی الکایه ، ایکی قسمه تقسیم اولندی؛ افکار بشریه -
دهکی تمثیل و تشبیه اصولی ده خیالاته بیوک بر میدان آجدی
و بوجه آتی بر حال مخصوص بوخیالی تعیین و تأیید ایتدی .
هیئت شناس راهبرک کره سما ایچون ترسیم ایتدکلری
خریطه ده بروج و منطقه بروج دائروی اولوب نصفلری قطراً
متقابل بولنوردی . نصف کره شتوی نصف کره صیفی به مقابل اولمغه
آنک خصمی ، معارض و مباینی ایدی . استعاره طریقیله بوکلات جهت
معنویه انتقال ایتدی . متخاصم اولان ارواح و عقول یکدیگرینه
قارشورقیب و عاصی اولدیلر . بوسبيله بروجک تاریخ هیئسی تاریخ
سیاسی به تحول ایتدی . سما بر حکومت بشریه حالنه کلوب
اوراده کی وقایع بعینه یر یوزنده کی کبی جریان ایدر اولدی .
ایمدی هر حکومتک بر حکمداری اولدیغی و شمس دخی سما وانک
حاکمی کورندیکی جهته ضیا حکومتی اولان نصف کره صیفینک
و عقول عالیسه اولان بروج صیفیه نک پارلاق ، عاقل ، خالق ،
وخیرلو برالاهی (شمس) وار ایدی . هر فرقه باغیه دخی
بر رئیسه محتاج اولدقلرندن تحت الارض ظلمت و حزن
والم حکومتی اولان سما شتوی ایله سیاه دیولردن و شیاطیندن
برقوم عد اولنان نجوم شتویه دخی شر الالهه مالک اولدیلر .
خالق شر اولان بوالاهک وظیفه سی هر قومک عنندنه اک

اول امرده اقوام بحریه نك ملاحلری و آسیا ایله آفریقا بدویلرینك کاربانلری کره ارضی ، جزایر مسعوده دیدکلری قناریه اظه لرندن (سریک) ه قدر وبالطوق دگزندن نيلك منبعلرینه قدر تماماً طاتمشم اولدقلرندن مناطق مختلفه ده کی حادثات طبیعیه نك مقایسه سی آنلره ارضك کرویتی کشف ایتدیردی و یکی بر نظریه حصوله کتیردی . طبیعتك بر دورشتویده کی بالجمله معاملات ایکی اساسه یعنی انبات و تخریب اساسلرینه منجر اولدیغنی ، کره ارضك قسم اعظمنده شو معاملاتدن هر برینك ایکی اعتدال نقطه لرندن برینه توافق ایتدیکنی ، یعنی یازك التی ایی ظرفنده هرشی یکیدن حیات بولوب تکثر ایتدیکنی و قیشك التی آینده دخی هرشیئك کسب ضعف ایدرک همان موت حاله کلدیکنی کورمه لرله طبیعتده تمادیا مجادله و مبارزه حائنده برطاقم قواعد متباینه بولندیغنی فرض ایتدیلر . کره سماویه بی شو نقطه نظرندن مطالعه ایدرک ترسیم ایتدکلری خریطه لر ایکی نصف کره یه آیردیلر: یاز سماسنده بولنان بروج بر حکومت مستقیمه و عالیه ، قیش سماسنده بولنانلر دخی بر حکومت معکوسه و سافله تشکیل ایتدیلر . ایمدی یاز بروجی اوزون پارلاق و سیجاق کونلر موسمنه ، اثمار و حصاد وقتنه تصادف ایتدیکندن بونجوم ضیا ، تحصیل و تکوین قوتلری عد ایلدی ؛ جهت ماده دن جهت معنویده انتقال طریقله ده علوم و فنون ، خیر ، صفوت و فضیلت عقللری عد اولندیلر . قیش بروجی ایسه اوزون کیجه لره ، قطب سیسلرینه

ایتمین کیمسه لر یوقی : ایشته شایان امن وامان اولان آنلردر؛
راه هدایته واصل اولان آنلردر . »

بوصورتله حضرت ابراهیم کلدانیلری و حکمدارلری اولان
نمرودی اقناعه خیلی اوغراشمش ایسه ده کارکر تأثیرالمادیغندن
مملکتی ترک ایتدی و پدریبه تعلقاتی آلهرق کنعان جهتلرینه
کیتدی . اندن صکره نه صورتله ذریتی تکثر ایدوب بنو اسماعیل
عرب قوم نجیبی ، بنو اسحق ایسه اسرائیلری تشکیل ایتدکاری
و ایچلرنده نیجه انیا و مرسلین کلدیکی «تاریخ اسلام» ده مندر جدر .
کرك حضرت ابراهیم و کرك آندن صکره کلن پیغمبران
ذیشان حضراتی ناسی نجوم پرستلکه پت پرستلکدن آروب
طریق حقه سوق ایتمکه چالشمش ایسه ده اوته دنبری تأسس
ایدن میللرینی منعه مقتدر اوله مامشله و باطیل و خرافاتک اوکنی
آله مامشلردر . بر طرفدن اقوامک کاهنلری صائی مذهبنی یعنی
نجوم پرستلکی ایلرو کوتورییورلر ؛ دیگر طرفدن یکی برطاقم
اعتقادات باطله میدانه کلیور .

فی الحقیقه هیئت شناس راهبیلر ، معبدلرنده نائل رفاه
و مسالمت اولدقلرندن کوندن کونه علوم و فنونده ترقیات جدیده
حاصل ایتدیلر . مسلك عالم انلرك نظرنده تدریجاً توسع ایتد-
یکندن کوردکاری حادثات ایله اسبابی حقدنه فرضیات مختلفه
میدانه کتوردیلر ؛ بونلردن هر بری مرور ایام ایله بشقه بشقه
برر مذهب اولدی .

شیلردن بری میم . اجسام ارضیه کبی ؛ اجرام سماویه دخی بر محدثه ، برصانعه ، برمخترعه محتاجدر ؛ برحکیم ازلییه وابستهدر» دیدی . بعده شو ممکناتک صانع ومبدعی تعالی حضرتلرینه توجه ایله «کوکلری ویرلری یرادان الله تعالیه مسلم اوله رق توجیه وجهه اخلاص ایلدم ؛ بن ذات اجل و اعلایه شریک اتخاذا یدنلردن دکلم» دیدی .

بونک او زرینه قومی امر توحیدده ابراهیم علیه السلامه مخاصمه ومجادله ایتمهک باشلادیلر . حضرت ابراهیم انلره دیدی که «بنله جناب حقک وحدانیتنده می مجادله ایدیورسکنز ؟ حالبوکه الله تعالی بنی طریق مستقیمه هدایت ایلدی . بنی معبودلریکنزله تهدید ایتمهکنز . واجب تعالیه شریک عد ایتدیکنز شیلردن حذر ایتتم . مشیت ازلیه تعلق ایتدیکنجه آنلر بکا هیچ برضرر اصابت ایتدیره منزلر ؟ چونکه ربمک علمی هر شیئی محیطدر . آیا ، سز صحیحی فاسددن ، قادری عاجزدن تمیز ایچون اعمال فکر ایتزمیسکنز ؟ بن سزک امر عبادتده شریک اتخاذا ایتدیکنز شیلردن نیچون خوف ایدهیم . حالبوکه سز طرف باریدن اشراکلری حقهده برکتاب ویا برهان وارد اولیان شیلرک جناب حقه شریک اتخاذاندن حذر ایتمیورسکنز . هانکی فرقه امنیت ایتمهک احق واحراردر ؟ موحدلرمی ؟ یوقسه مشرکلرمی ؟ اگر بونی فرق وادرا که مقتدر ایسه کنز بکا جواب ویریکنز . جناب حقه ایمان ایدوب اعتقادلرینی شرک ایله تلیس

اول امرده ابراهيم عليه السلام بعث اولندى . حضرت ابراهيم
 كلدانستان اهاليسندن آزرک اوغلى ايدى . دها صغر سنده
 قومك سالک اولديغى مسلك ناهموارک بطلاننه مطلع اولدى .
 حضرت ابراهيمك استدلالى اساس متينه مستند اولوب
 امر توحيدده کسب يقين ايلمسى ايجون آسمان وزمينک عجايب
 مخلوقات و بدايع مکوناتى اکا کوستردى . کيجه نك ظلمتى آنى
 احاطه اينجه نظرى عطار دویا زهره و يامشترى به تصادف ايتدى
 اول امرده « عجبا ريم بوميدر ؟ » ديه برخاطره خطور ايتمش
 ايسه ده غروب ايتديکنى کورنجه « بن ، اويله هدف افول وغروب
 اولان شيارى سوم ، زده قالدی که معبود اتخاذا ايله لم » ديه
 اوخاطره دن تبرى ايتدى . برده ، قمرک جانب شرقدن طوغمقدمه
 اولديغنى کوردی « ريم . بو اولمایدیر ! » دیدی . انجق قمر برمدت
 صکره افق نظرندن غروب ايتمکه احوالنده ثبات اولميان شيلرک
 الوهيته صالح اولميه جغنى وحق ادراکده توفيقات صمدانيه به
 محتاج اولديغنى ايقان ايدرک « ياربي ! لطف و عنایتک رهبر هدايت
 اولمازسه بن ده اصحاب ضلال زمره سندن اولورم » ديه هدايت
 سبحانيه يي استرحام ايتدى . فرداسى آفتاب عالمتابك افق مشرقدن
 طالع اولديغنى کوردی « ايشته ريم بو اولمایدیر ؛ بوسائر لرندن
 دها بيوکدر ! » دیدی . انجق شمسک دخى غروب و غيوبتنده
 ديک لرلینه پيرو اولديغنى کورنجه قومنه دونه رک « قوم ! بن
 سترک صانع تعالى و تقدس حضرتلرینه شريك عد ايتديککنز

طرفدارانی قورد معبودینک سالکترینه خصم اولدی؛ اوکوز معبودینه عبادت ایدنلر اوکوز اتی یینلره دوشمن اولدی . مذهب کین وعداوته و محاربه یه وسیله عدایدیلرک بر طاقم هدیاناته و ظنون باطله یه سبب اولدی .

دیگر طرفدن «کواکب - حیوانات» اسملری اشبو حمایه سببیه اقوامه، مملکته، جباله، انهاره اعطا ایدلدیکندن مرورایام ایله بو اشیا دخی معبود اتخاذا ایدلدی . بوندنده اشخاص جغرافیه و تاریخیه واساطیرینک اختلاطی حصوله کله رک بالجمله منقولاتی هر ج مرج ایتدی . والحاصل کندیلرنده فرض ایدیلن اوصاف و افعالک مشابتهتیه بناء کواکب معبودلری انسانلر، قهرمانلر و قراللر ایله قاریشدیلرلر یغندن قراللر و قهرمانلر دخی معبودلرک افغانی نمونه اتخاذا ایتدیلر وانلری تقلید ایدرک محارب، جنکاور، خونخوار، متکبر، شهوپترست، تپرور اولدیلر؛ الاهلر صر دسنه کچدیلر. رؤسای روحانیه و کاهنلر دخی بوجرایمی تقدیس و حکومتک قواعدینی اخلال ایدیلر .

۷۵. — انسانلر بو صورته صانع عالم تعالی و تقدس حضر تیرینی فراموش ایدرک کواکبه، حیواناته، انسانلره، اناچارلره، طاشلره تعبد ایدرک درکته تنزل ایدنجه عذاب الاهی یه کسب استحقاق اتمش اولدیلر . انجق انلری طریق حقیه دعوت ایدیچی رسوللر کوندرمد کجه جزالندیرمق عادة اللهه مخالف اولدیغندن محض لطف و کرمندن بر طاقم پیغمبران ذیشان حضر اتی بعث و اسر ایلدی .

« مذهب » نامی آلتنده بر حکومت روحانیه تشکیک ایتدیلر .
 علوم و فنونی تحت انحصاره آلهرق اقوامی ضایع ایلدیلر .

ایمدی اشبو اسبابدن ، اشبو افکار متضاده نك متمادیا اختلا-
 طندن مذهبه ، اخلاقده ، منقولاتده پك چوق انتظامسز لقلر
 حصوله کلدی . معبود عد ایدیلن کواکبی حیوانات نام وشکلی
 آلتنده کوسترمکده اولدقلرندن بوبها یمک اوصافی ، تمایلاتی ،
 محبتی ، نفرتی معبودلره کچدی ومعبودلرک افعالی عد اولندی .
 بوجهله « ایچ نمون » معبودی تمساحه اعلان حرب ایتدی [۱]
 « قورت » معبودی « قیون » معبودینی یمک « ایبس » معبودی
 « حیه » [۲] معبودینی بلع ایتمک ایستدی . (حاشا) جناب حق
 غریب ، کستاخ ، وحشی بر مخلوق حالنه کلدی وبوفکر انسانک
 محاکمه سنی ، عقلنی اخلال و اخلاقی افساد ایتدی .

بونلرک فکر مذهپسینده هر عائله ، هر قوم بر کوبکسک ،
 بر بر جک حمایه سی آلتنده بولندیغندن بونلرک رمزنی اولان
 حیوانک میلی ونفرتی اومذهب اربابنه کچدی ؛ کلب معبودینک

[۱] « ایچ نمون » مصر حکمدار لرندن اولوب الوهیت درجه سنه
 چیقارلشدر . تمساحلرک یمورته سنی قیرار وحتی کندولرینی اولدیرر ایدی
 تمساح آغزی اچیق اولورسه اورادن امعاسنه بالدخول اتی پارچه
 پارچه ایدردی .

[۲] ایبس متدس بر قوش اولوب مصریلرک اعتقادنیجه ایکی کلمده
 تصور اولنوردی . برنده چکرکه لری و دیگر حشراتی اولدیرر ، ایکنجی
 شکلده جزیره العربدن اوچارق مصره کچن ییلازلری اولدیرردی .

و غذائیه سنی، اغذیه نك افعالی و تأثیرات متقابله سنی او گردیلر. انجق اشبو کشفیات و معلوماتی شفاهاً تعلیم ایتمکن بشقه برواسطه نشر و تعمیم بولمادیغندن یالکز کندی اقرباو اودالرینه بیلدی رلر ایدی. بوضورتله بالجمله علوم برقاچ عائله منحصراً قالمغله آنلرده اشبو علمی کندیلرینه حصر ایدرک برصنف ممتاز تشکیل ایتمک و اهاالیدن آیرلق فکری تولد ایتدی. اشبو تحریات و تدقیقات فیه نك مطرداً تعاقبیه علوم بشریه ده کی ترقی کسب سرعت ایتدی. لکن بو ترقی برطاقم اسرار و خفایا ایله مستور اولدیغندن اهالی کیتدکجه دها بیوک ظلمته دوشدی، دها زیاده اباطیله اینانیر اولدی، کاهنلرینده اسارتی ده تراید ایتدی. کندیلری برطاقم انسانلرک بعض غریبه لر حصوله کتیر دکرینی، کویا ایسته دکری و جهله خسوف و کسوفی و کواکب ذات الاذنا بک ظهورینی خبر ویر دکرینی، خسته لره شفا و یروب حیه لری ازاله ایلد کرینی کورده رک آنلرک قوای سماویه ایله مناسبانده بولندیغنی ظننه دوشدی لر. خیر استحصال ایتمک و یا خوف ایتدکری شری دفع و ازاله ایلمک ایچون اول ذواتی کندیلرینه واسطه و یا ترجمان اتخاذا ایلدی لر. بوضورتله حکومت جسمانیه ایچنده کاذب، و مرایی کیمسه لر دن مرکب برطاقم صنوف تشکل ایدرک هراقتداری اللرینه الیلر. کاهنلر هم هیئت شناس، عالم دین، واقف اسرار طبیعت، طیب، ساحر، ترجمان الاهی، هاتف اقوام، همده قرالارک رقیبی اولدقلرندن

یا کشف فلر حصوله کلدی . بعده ذکای بشر ، اشارات خطیه بی
 عددی محدود اولان اصواته تطبیق ایتمک وبعدهما افکاری
 تصویر ایتیه رک اصواتی برر اشارت ایله کوسترمک اصول
 سادکیسنی اختراع ایتدیکندن حیوانات اسملرینک ایلمک
 حرفلرندن مقتبس اولان الفبا حرفلری هیه روغلیف رسملرینی
 استعمالدن اسقاط ایتدی وکوندن کونه انلرک معناسی اونودیلهرق
 خیالاته ، ابهاماته ، خطالره یول آجدی .

اوجنجه سبب ، حکومات قدیمه نك تنسیقات ملکیه سی
 اولمشدر . اقوام زراعت ایله اشتغاله باشلانجه مملکت تقویمنک
 تنظیمی ایچون تمادیاً رصدات هییه ده بولمق ، بعض کوا کبک
 طلوع وغروبنه نظارت ایله مکلف کیمسه لر تعیین ایتمک لازم
 کلدی . فیضان میاهی ، بعض روزکارلری ، یا غمور مواسمنی
 هر نوع حیواناتک موسم زرغنی خبر ویره جک مأمورلر تعیین
 ایدلدی . بومأمورلر ، وظیفه مأموریتلری ایجابجه ، عوامه عائد
 ایشلردن معاف طوتدیلر ؛ تعیشلرینی ده حکومت تدارک ایتدی .
 بو حالده اشتغاللری رصده منحصر قالدیغندن چوق کچمکسزین
 حادثات طبیعه بی اوکرندیلر و بو حادثاتک اسباب و سرائرینه
 اولدقجه واقف اولدیلر . کوا کب و سیاراتک حرکتی اوکرندیلر ؛
 آنلرک صفحاتیله رجعتلرینک محصولات ارضیه و حرکت تنبیه
 ایله مناسبتی کشف ایتدیلر . اثمار و نباتاتک خواص طبیه

مواسمی و اعمالی توزیع ایتدیکی ، اقالیمی طولاشوب یر یوزینه ، حکم ایلدیکی « سویلنمکله شمس واضع قانون بر حکمدار ، شجیع بر محارب عد اولندی ؛ بوندنده اوزیریسک ، باقکوسک و امثالنک تاریخلری تشکل ایتدی . » برسیارنک بر برجه کیردیکی « سویلننجه بوندن بر ازدواج ، برزنا ، بر فخش و قوعی اکلاشلدی ؛ اصحاب اساطیر معبودلرینه بو فعالی اسناده قدر چیقشدیلر . هر سیاره غیوبت ایدوب تکرار ضیادار اولدیغندن و کسب ارتفاع ایتدیکندن اوسیارنک اولدیکی ، دیرلیدیکی و تکرار سمایه چیقاردیغی اکلاشلدی .

ایکنجی سبب تفهیم مرام ایچون یازی مقامنده قولانیلان اشکال صوردر . بوشکلر ذکای بشرک « هیه روغلیف » ویا « حروف مقدسه » نامیله اینک اختراع ایتدیکی یازیلردر . از جمله فیضان میاه زمانی کوسترمک و اندن تحفظ ایدلمسی لزومنی بیلدیرمک ایچون بر قایق « ارغو سفینه سی » روزکاری ارانه ایچون بر قوش قنادی ؛ بر موسمی ، بر شهری بیان ایچون او موسمه ظهور ایدن سیار بر قوش ، بر حشره ، بر حیوان و مثلاً قیثی تصویر ایچون رطوبتلی یرلردن خوشالانان بر طوموز بر حیه رسمی ، ترسیم اولنوردی . شواشکالک اتحادندن جمله لر حصوله کلیر و فکر لر تصویر ایدیلور ایدی . لکن شواشکار و معانی ذاتنده ثابت و معین برشی اولمادیغندن و اشکال و ترکیباتک عددی پک چوق اولوب حافظه نی تصعب ایتدیکندن قاریشماقلر

نجوم و سیاراته رمزدر ؛ «متر» دیه باشلرینه کیدکلری تاج ،
باشی قانجهلی عصالری ، سانتولری وقتیه مصرده اوزیرسه
اللسهدر .

سبی اکلالمقسزین اوقدر اهمیت ویریلن چلیپا ، سراپسک
صلیبی اولوب مصر راهلری طرفدن برعالم خیالی خریطه سنک
اوزرینه ترسیم اولنوردی : بوصایب اعتدالیت و انقلابیت
نقطه لرندن کچهرک کویا ارواحک سماواته مرور ایتدکلری
«فیل دیشی» و «بونوز» قولرینی طوتدقلرندن حیات آخرت
وبعث و قیامت علامتی عد اولنوردی . افکارک اشبو تشوشی
باشلوجه اوچ سیندن نشأت ایدیور :

برنجیسی یکی تولد ایتمکده بولنان السنهک اشیا بیننده کی
مناسباتی بیان ایچون استعمالنه مجبور اولدیغی تعییرات مجازیهدر .
بوتعییرات خصوصدن عمومه کچهرک ، مادیاتدن معنویاته انتقال
ایدرك إبهاملری و ترادفلری سببیله پک چوق خطالره بادی
اولمشدر .

از جمله منقولات عتیقه مصریه ده «شمسک اون ایکی حیوان
(بروج اثنا عشر) اوزرندن کچدیکی» سویئلدیکندن اول
حیوانلری اولدیردیکی ، مغلوب ایتدیکی ، زیر تحکمنه آلدیغی
معناسی اکلشدی ، بوندن ده اساطیر یونانیه ده هرکولک تاریخی
حصوله کلدی .

«شمسک مساعی ، زراعت و حصاد زمانلرینی تنظیم ،

و کذا مصریلرک سجده ایتدیکی « آپیس » اوکوزی، بی اسرائیلک اجدادینک مصردن خروجلرنده تعبد ایلدیکی التون بوغا و کذا یوحسانک آپو قالپس نام اثرنده هوایه رمز اولان قنادلریله کلن « اوکوز » هپ تور برجدن نشأت ایتشدرد.

و کذا عالمک سلامتی ایچون بوغازلامش اولان جناب حقک قوزیسی ینه « حمل سماوی » ایله اشارت اولنان شمسدن عبارت اولوب اعتدال ربیعی نقطهسنی آچهرق عالمی شروشورک تحکمندن یعنی حیه برجدن خلاص ایتشدرد.

والحاصل اشبو مذاهیک کافهسنک اساسی شمسه عبادتدن عبارت اولوب آنک اوصافی برشخصده جمع ایتشدردرد.

شمس منقولات موجینجه « اوروس » نامی التنده انقلاب شتوی نقطهسنده « تقار » دینلن باکر سماویدن طوغار، مجهول برصاوت کچیرر، « اوزیریس » نامی التنده « تیفون » و « تیران » طرفدن تعقیب واهالاک ایدیلور، نصف کره شتوی به رمز اولان مظلم برقبیره دفن اولنور، بعده اعتدال ربیعی نقطهسنده منطقه سافلهدن خلاص اولهرق یکیدن حیات بولوب سماواتک اک مرتفع نقطهسنه قدر صعود ایدرک ارواح خیثهیه غلبه ایدر. ایشته منقولات اساطیریته نک بوروایتی حضرت عیسی صلوات الله علی نینا وعلیه افدمزک حیاته تطیق ایدلشدرد.

بعض رهایینک تپهسنده کی طراش قرص شمسه، طاشیدقلری زنار منطقه بروجه، بر نوع خصوصی تسبیحلری

مصرده کونشه ویریان بیک درلو، موزدن بری اولدینی مثللو جناب حَقْک حاشا بالغه، طموزه، آرسالنه، قاپلومبغه به حلول ایتمسی کبی نیجه عجیب سرگذشتر، شمسک متعاقباً اون ایکی درلو حیواناتدن (بروجدن) کچه رک شکلرینی اخذ ووظائف هیئته لرینی ایفا ایلدیکنی افاده ایدن برطاقم رموزدن بشقه برشی دکلدور [۱] وکذا ژاپونیا لیلرک بیضه عالمی شکست ایدن بوغالی سمداه کی ثوردن عبارت اولوب وقتیه ایلک بهارده اعتدال ربیعی نقطه سنده خلقت جدیده (سنه جدیده) دورینی کشاد ایدردی. [۲]

[۱] ویشنو (حاشا) جناب حقی تشکیل ایدن اشخاص ثلاثه نیک بریدر. براها مذهبنه کوره «براهم» دینلر معبود اعظم برتلیث تشکیل ایدر. یعنی اوچ شکله حلول ایتمشدر. برنجیسی براها، ایکنجیسی ویشنو، اوچنجیسی سیوادر. برنجی حلول ایتمدیکی براهانک درت اوغلی واردرکه هندک صنوف اربعمه سی انردن نشأت ایتمشدر: برنجیسی برهمنلر، ایکنجیسی خاتریالر یعنی عسکرلر، اوچنجیسی واپسیال، یعنی تجار، دردنجیسی سوادرالر یعنی اصنافدر. بو صنوفک دوتنده یشنجی برصنف واردرکه پاریا دینان چکانه لردر. عالم نه وقت برتهلکه به معروض بولنورسه ویشونزول، یعنی برشکله حلول ایدر. باشلوجه اون حلول تعداد ایدیلورکه دردی دور اولده اولوب باقی، قاپلومبغه، طموز، آرسالندر. اوچی دور ثانیده، ایکسی دور ثالثه در. اوننجی حلولی دور راعده درکه هنوز انتظار اولتمقده در.

(۲) بیضه عالم تعبیری اساطیرده پک معروفدر. عالمک خلقتدن اولکی حالته رخصدر. اساطیر یونانیده بو بیضه حقیقده تفصیلات واردر. آنجق به فکر یونانستانه هندستاندن کلشدر. هند مذهبده بیضه عالم التوندن اولوب صولرک ایچنده تشکل ایتمش و براها بونی شکست ایدرک ایکی نصفندن سما وارضی تشکیل ایلشدر. بو اعتقاد مذاهب هندیه نیک کافه سنده واردر. ژاپونیاده بو بیضه یی بوغا شکست ایتمشدر.

مناسبتنر نتایجہ دوچار اولدیلر .

ایشته حیواناته تعبد ایتدیرن مذهب عتیقک اصلی، بودر .
الوهیت فکری بووجهله اک عادی جماداته قدر اینمکله واسع ،
مغلق بر مذهب تأسس ایتمش ؛ و بومذهب تجارت ، محاربه
و فتوحات طریقیه نیل سواحلندن چیقاروق مملکتدن مملکته
کچوب عالم عتیقی تماماً احاطه ایلمشدر . زمانلرک ، احوالک
تبدیلیله و دیگر ظنون باطله نك انضمامیله نیجه اقوام نزدنده
موجودیتی کشف اولنمش والیوم آنی رد وانکار ایدن نیجه
اقوامک مذاهبنک اساسلرنده بیله آناری کورلمشدر .

آفریقا اقوامنک اصنامه ، نباتاته ، حیواناته ، چاقل
طاشلرینه ، اودون پارچه لرینه تعبد ایتلری بوندن نشأت ایدیور .
اکر انلرک اجدادی نجومک فضائلی اشبو اجسامده موجود
فرض ایتسه لر دی شم دی آفریقالولر آنلره قارشو زانو بزمن
تعبد اولمق کبی برهذیانده بولنمازلردی .

وکذا آسیای وسطی و شمالی ده اقامت ایدن تاتار پتپرستلرینک
تعبد ایتدکلری قبا شکلده یاییلان کوچوک هیاکل ایله « شامان »
و « لاما » نام کاهنلرینک لباسلری اوزرینه ترسیم ایلدکلری
اشکال و صور بورادن نشأت ایدیور .

وکذا اقوام وحشیه نك مقدس آیینلرله کندی جلدلرینک
اوزرینه طیور وافاعی رسملرینی دوکدیرمه لرینک اصلی ، بودر .
وکذا هندولرک « ویشنو » معبودی اولان « آتمجه »

مواسمه رمز اولان) حیه دن خلاص ای دیور؛ جدی (هر درلو رفاهک موسمی اولان) یازی، جلب ای دیور؛ «عقرب یر یوزینه سمنی دو کیور، خسته اق، اولوم نشر ای دیور» دینلور وهکذا کوا بکک بونلره مشابه تأثیر اتندن بحث اولنوردی .

اول امرده شولسان هر کسک اکلا یه جغی بر یولده اولدیغندن هیچ بر محدودی داعی دکل ایدی . لکن مرور ایام ایله تقویملر تنظیم واشبو تعیرات واستعارات درج وتتمیق ایدلدی . سمایی رصد ایله اشتغال اتمه ین عوام اهالی اشبو تعیرات وافاداتک سبب ومعناسنی نظردن غائب ایتدی وبواستعارات لسان عادی یه انتقال ایدرک تفهیم مرامه ومحاکمه عقلیه یه مانع اولدی . فکر بشر، تعیرات مجازی یه دائمًا کندی اکلا دینی وجهله معنا ویرمکه میال اولدیغندن، اولکی استعاراتی شاشیردی؛ کندوسنک اولجه سماواته نقل ایتدیکی حیوانات، اوراده کوا بکک قیافتنی اکتسا واوصافی استحصال ایدرک یر یوزینه عودت ایتدی وکندیلرینه وجود ویرن اقوامه تحکم ایتمکه باشلادی . بوصولته عوام ناس معبودلرینی یانلرنده کوردکلری ظننده بولنهرق انلره دها سهولتله عبادت ایتدیله : حمل برچندن انتظار ایتدکلری تأثیراتی کندی سوریلرنده بولنان قوزیدن طلب ایتدیله؛ سمنی یر یوزینه دوکمه سنی بالذات یر یوزنده کی عقربدن استرحام ایتدیله . دکزده کی ینکجه، چامورلرده بولنان سرطانه، نهرده کی بالغه تعظیمه قالمشدیله؛ وبرطاقم یا کلش ومتسلسل تشبیهات ایله

اولمغه ، کوبکک اشبو حالی عوعووسیه برتهلکه یی اخبار ایدن
 جیوانک حالنه تشبیه ایله «کلب، حاولیان» (شعری)؛ وکذا ابتدای
 صیفده شمسک منطقه عاره حدودینه واصل اولدینی وقت ینکج
 کبی یان یان یورویهرک رجعت ایلدیکی یرده کی کواکبه «سرطان»؛
 شمسک سهادک مرتفع نقطه یه تقرب ایدوب قیالرک باشنه ظرمانمق
 ایستین حیوانی تقلید ایدرکی کورندیکی یرده کی کواکبه «تیس
 وحشی» [مؤخرأ بیاض الوسط سیاه قیون معناسنه کلن «جوزا»
 اولمشدر] ، لیل ونهارک کسب توازن و تساوی ایتدیکی یرده کی
 کواکبه «میزان» بعض شدتلی روزکارلرک عقرب سمی کبی محرق
 بربخارکتیردیکی موسمه کی کواکبه «عقرب» وکذا کواکب و سیاراتک
 محرک لرنی کوسترن اثر موهومه «سلسله» و «حیه» نام لرنی و یردی.
 ایشته بو وجهله کواکبک و حتی سیاراتک کرک منفرداً و کرک مجتمعاً
 ترلا و اراضی عملیاتیه اولان مناسبتلرینه نظراً و هر قومک کندی
 اقلیم و اراضیسنده کی اشیا ایله بولدینی مشابهتله بناه بالجمله کواکبه
 بو یولده اسملر و یرلدی. بو اصولدن برطاقم اجسام عادیه و ارضیه
 سماواتده بولان اجرام عالیه و مقتدره ایله اشتراک اتمش اولدیلر؛
 وکل یوم اشبو اشتراک ، لسانک تشکلی و فکری حرکتی ایله
 قوتلشدی . علی طریق التجوز «اوکوز» (ایلک بهارده) یر
 یوزینه تخم و برکت نشر ایدیور . «آنی بسله یین» نباتاتک
 تحصیل و تکثیرینی حصوله کتیریور. «حمل (قوزی) سماواتی
 قیشک خالق نشر اولان ارواحندن قورتاریور؛ عالمی (رطوبتلی

اصیسی اولان احتیاج شومشکلاتی برطرف ایتدی. محصولات ارضیه نك تکرر سنویسی .تجددی، صورت موقوتده ظهوری دائماً بعض کواکب طلوع و باغر و بینه شمسه نسبتله اولان و صنعترینه مصادف بولندیغندن، ذکای بشر فعلاً مربوط بولنان بواجسام ارضیه و اجرام سماویه یی فکرأ یکدیگره ربط ایتدی. آنلره عینی بر شکل ویره رک بوشکلی تشکیل ایدن کواکبه یریوزنده مشابهی اولان اجسامک اسمنی توسیم ایلدی .

بووجهله حبش اهالیسی ، زیر اداره سنده صولرک فیضان ایتدیکی نجومه «کواکب طوفانیه» اوکوزی صباه قوشمق زماننده کی کواکبه «ثور» آرسالانک صوسنراقبله چولاردن قاچوب نهر سواحلنده کورندیکی وقتک کواکبه «اسد» حصاد وقتک کواکبه «سنبله» قوزیلرک ولادتی موسمنده کی کواکبه «حمل» نامنی ویردی و شو اصول، مشکلاتک برنجی قسمنی ازاله ایتدی.

دیگر طرفدن انسانلر ، اطرافنده بولنان موجوداتک هر نوعنده برر اوصاف ممیزه کوردی؛ وهله اولاده اول اشیایی تمیز ایچون اوصافدن براسم استنباط ایتدی . بعده بو اصولی تعمیم ایدرک اولجه اختراع ایتدیکی اسمی آکامشابه بروصف ابراز ایدن شیئه نقل ایتدی و مجاز طریقله لسانی توسیع ایلدی . از جمله صولرک فیضانی . دائماً اول موسمه نيلک منبعی جهتنده کورینه رک صولرک بغته هجومندن تحفظ ایتسیچون زراعی خبردار ایتدیکی ظن اولنان کوزل برکوبک ظهورینه مصادف

هرسنه اراضیلرینی مساحه ایتمک احتیاجیله مهندس، کندیسلی ایچون مناسبات اقوام سهیل اولمق حسسیله تاجر؛ دأما رصده آجیق بولنان سماسی اعتباریله راصد اولان نیل اهالیسی اقوام سائر ددن اول حال وحشتدن حال اجتماعی یه کچمش اولمق و بناء علیه متمدن بر هیئته لزومی بولنان معلومات اجتماعیه یی الده ایتمش بولمق اقتضا ایدر.

ایشته انک ایچون دیرز، که نجوم پرستک مذهب مشوشی نیلک سواحل عالیه سنده زنجی بر سلاله ایچنده تشکل ایتمش و اشکال مختلفه و اوصاف متفاوته ایله اقوام سائر دیه سرایت ایلمشدر. اشیاده و اشیانک مناسبات و تأثیرات متقابله سنده بولنان کثرت و تعدد آنلری اراهه ایدن اشکال ایله افکار بشری تشویش ایتمش و غریب و نتایجی مضر بر قارغشله اق حصوله کلمشدر.

۷۴.— زراعتله مشغول اولان بر قومک کوا کبه بر نظر رصده

ایتدیکی شوزمانده کوا کبک افرادی ویا کومه لرینی یکدیگر نندن تفریق ایتمک و آنلری تفهیم ده بادی سهولت اولمق ایچون هر برینی بر اسم ایله توسیم ایلمک احتیاجی حصوله کلدی. لیکن بوبانده بیوک مشکلاته تصادف ایدلدی. چونکه بر طرفدن اجرام سماویه شکلاً یکدیگره بکزه دیکندن بشقه بشقه بر اسم ویرمک ایچون آنلری یکدیگر نندن تمیز ایتمک قابل اوله مازدی. دیکر طرفدن لسان هنوز حال ابتدائیده و یک نقیر اولوب بوقدر افکار جدیده ایچون برر تعبیر بولنه مازدی. لیکن ذکالک محرک

روحانیه ، رهایین ، کاهنلر حصوله کلدی . برطاقم مراسم و مواسم
 تعیین ایدملکه مذهب نجوم بر فعل اجتماعی ، بر رابطه سیاسی
 حالته کیردی ؛ لکن شوتوسعنده قواعد اصلیه سنی اصلا دکشد -
 یرمدی ؛ دائماً کدر ویامسرت و یرن ، خیر و یاشرک فاعلی اولان
 موجودات ماده ، باری تعالی یرینه اقامه اولندی . « مذهب »
 دینان شی اشبو موجوداتک قوانینی بیامکدن ؛ ثواب و یاکنانه
 ایسه بوقوانینی مشاهددهن و یااهلادن عبارت اولدی . اخلاق
 دخی کافی السابق یک ساده اوله رق نفسنی محافظدهن ، کندوسنک
 وهم جنسلرینک خیرینه غیرت و معاونتدن عبارت ایدی .

اشبو مذهبک هانکی دورده وهانکی قوم ایچنده ظهور
 ایتدیکی ملاحظه ایدیلیرسه ؛ علم هیئته دائر مؤسساتک تدقیقندن
 اون بشیک سنه اوله قدر اسکی اولدیغی واک اول اقوام مصریه
 ایچنده ظهور ایتدیکی مستبان اولور . چونکه بوقواعدی حصوله
 کتیرین وقایع و حادثاتک بوراده تجمع ایتدیکی کورلمکدهدر .
 از جمله بومملکتک بلاد حازه یه قریب اوله رق خط استوانک
 یاغمو رلرندن و شمالک سیسلرندن آزاده بر منطقه یه تصادف ایتدی ،
 عالم عتیقک مرکزی اولوب موافق صحت بر اقلیمه ، جسم و فقط
 استنلیدیکی کبی حرکت ایدر بر نهره ، بلا صنعت و بلا مشکلات
 منبت و لزومی درجه سنده صو باصار و باجمله زنکین سواحلدن
 کچن ایکی دکزک آراسنده موضوع بر اراضی یه مالک بولنسیغنی
 نظر اعتباره آلتورسه ، اراضینک قوه انباتیه سنه نظر آ زراع ،

خیرک، دیگر بر قسمی ده شرک خالق اولان ارواح و عقول عد
ایتدیلر .

حال اجتماعی انسانلر بینته رتب مختلفه ، وظائف واحوال
متفاوته ادخال ایتدیکندن؛ ظن و قیاس ایله حکمه دوام ایدن
انسانلر اشبو معلومات جدیدلرینی مذهبلرینه ادخال ایتدیلر .
بوننده الاهلر ایچون مغلق بر طاقم درجات حصوله کلدی .
بودرجاتده برنجی معبود اولان کونش ، بررئیس عسکری ،
بر حکمدار سیاسی ؛ قر آنک زوجہ سی و قرالیچه ؛ سیارات
خدمتکار ، ساعی ، واسطه تبلیغ اولدی . نامتاهی کواکب ایسه
آمرلرینک زیر اداره سننده عالی اداره ایله مکلف قهرمانلردن
عبارت براردو تشکیل ایتدی . کواکبن هر فردی کندی .
معاملات و تأثیراتندن مأخوذ اسملری و لقبلری ، وحتی اسامیدن
مقتبس برجنستی ، یعنی ذکورت و انوٹی احراز ایلدی .

حال اجتماعی نیجه عادات و استعمالات حصوله کتیرمش
اولدیغندن آنکله موازات اوزره کیدن مذهب دخی بونلره
مشابه احوال کسب ایتدی . اول امرده ساده و خصوصی اولان
آیین مذهبی عمومی و عانی اولدی . معبود عد ایتدکری قوای
طبیعیه و اجرام سماویه یه تقدیم ایدیلن هدایا دها قیمتی و دها
کثرتلی ؛ آنلره قارشو ایدیلن تعبدات دها مطرد اولدی . اجتماع
ایده جک محللر تأسیس ، و معبودلر ایچون معبدلر تشکیل ایدلدی .
بونلری اداره ایچون مأمورین تعیینه لزوم کورنمکله رؤسای

وصنایعدن نشأت ایشمدر . فی الحقیقه انسانلر برهیئت حالنده برلشمکه باشلادقلری وقت وسائط تعیشلرینی توسیع وزراعت ایله اشتغال ایلمک مجبوریتنده بولنشلردر . زراعت ایچونده اجرام علویه یی رصد ایدرک اوکرنمک ، حوادث طبیعیه نک ، قبه سواده کی علائمک صورت موقوته ده کی تکرر وقوعلرینی بیلمک ، مواسم وشهورک مدت وتعاقبنی تنظیم ایلمک ایجاب ایلمشدر . اول امرده منطقه بروج اوزرنده کی حرکتی بالجمله مخلوقاتک مؤثر ابتدائی وعالیسی ظن اولندان شمسی ، بعده صفحات ورجعتی ایله زمانی تنظیم وتقسیم ایدن قمری ، نصف کره لیلی ده افقدن ظهور وغیوبتلریله اک کوچوک اقسام زمانی تشکیل ایدن کواکب وسیاراتک حرکتلرینی بیلمک ورده هیئت مجموعه کواکبی کوسترر برتقویم تنظیم ایتمک لازم گلش وشومساعیدن حاکم ، عالم ، ومدبر امور ظن اولندان قوای طبیعیه یی بر طرز جدیدده مشاهده ایتمک نتیجه سی حاصل اولمشدر .

محصولات ارضیه ، اجرام سماویه ایله مناسبات منتظمه ودائمه ده بولنوب هر نباتک نبت ، تموموحوی برکوبک ، ویا برطاقم کواکبک میل وحرکته مربوط اولدیغندن ؛ وتنتک قوت وضعفی تأثیرات سماویه یه تابع بولندیغندن ؛ بوکا نظر ایدرک اشبو اجرام سماویه وعالیه نک اجسام ارضیه اوزرینه اختیاری وارادی برنفوذ ایقاع ایتدکلری فکرینی استنباط ایتدیلر . کواکب یر یوزنده یابولاق ویاقلاق حصوله کتیردکلرندن آنلردن برقسمنی

عبادت‌تری ده « حریص » و « غدار » دیه تصور ایتدکری قوای طبیعی بی سلاما مقدن و آنره هدیه تقدیم ایلمکدن عبارت ایدی. اول وقت افراد بشر هپ مساوات اوزره یکدیگرندن مستقل اولدقلرندن آنلردن هینچ بری معبودلرینه واسطه‌لق ایتزدی. هینچ برکیسه نك ویره جك فضله مالی اولمادیغندن « راهب » ویا « کاهن » نامیله طفیلی برصنف ، « کنیسا » نامیله برحکومت معنویه مفقود ایدی. عبادت ایله عادت یکدیگرینه قاریشه رق نفسی وقایه دن ، مذهبلری ده انسان بیننده کی مناسباته برکونا تأثیر ایتمکسزین طبیعتک قوای مشهوره سنه اجرای تعظیمدن بشقه برشی دکل ایدی. ایشه بالجمله اساطیر بویولده ظهوره کلمدر .

تاریخده کچن وقایعک ممائنی زمانمزده یر یوزنده مشاهده ایتمک قابل اولدیغندن ایوم حال وحشتمده یشایوب هنوز کندولرینه خبر نبوت واصل اولمیان واقوام سائردهن افکار اجنبیه استحصال ایتمین قبائلک حالی تفتیش ایدلکده ، بوحقیقت نمایان اولور .

۷۳. -- اشبو اساطیر اولیدهن صکره دهامنتظم ودهامعلق بر مذهب کلیور، که نجوم پرستلکدر. بونلره بعضاً کندی شکل حقیقلریله ، بعض کره دخی اشارات ورموز التنده اوله رق تعبد ایدلمشدر . بومذهب دخی انسانک طبیعیا ته اولان عامنک نتیجه سیدر؛ و حال اجتماعینک اسباب ابتدائی سهندن، یعنی انسانلر بیننده کی احتیاجات

احوال حیاتیه سنک و معلوماتک محصولی اوله رق میدانه
کلمشدر .

منقولات اساطیریه ، اول امرده موجودات طبیعیهدن
اقتباس ایدلمکله بوندن تعدد آلهه حصوله کلمشدر . چونکه
قوای طبیعیه بشقه بشقه شکلدرده اجرای تأثیر ایتدیکندن
هربری بر روح ، بر عقل اولمش وارباب اساطیر ایچون اشبو عالم
لایعد ولایحصى معبودلرله طولو کورنمشدر .

افکار اساطیریه بی حصوله کترین شیء قلب بشرک تأثیراتی
اولوب احتساسات بشریه ایسه ، بالاده اشارت اولندیغی وجهله ،
کدر ویا مسرتدن ، کین ویا محبتدن عبارت اولغله منقولات
اساطیریه دخی بو یولده تقسیم اولنمش و قوای طبیعیهدن ،
معبودلردن ، عقولدن بر قسمی ایولک حصوله کتیردیکی ایچون
خیر الاهی (خالق خیر) دیگر بر قسمی فنالق حصوله کتیردیکی
ایچون شر الاهی (خالق شر) اولمشدر . بالجمله اساطیرده بویه
ایکی درلو معبود مشاهده ایدلمسنک اصلی ، بودر .

اشبو خرافات ، اساساً آنلری حصوله کترین حاله موافق
اوله رق چوق وقتلر مشوش ومبهم بر صورتده قالمشدر .
انسانلر اورماندرده طولاشه رق احتیاجات آلتنده ازلمکده
ولوازم ضروریددن محروم اولمده بولندقلرندن بوترهاتی ترکیب
ایددرک اجرای محاکمه اتمکله وقت بوله میورلر ایدی . رفاهدن
چوق زیاده مشقت چکدکلری جهته بر معتاد حسلری خوفدن ،

مشاهده ایلهرک آنلرده دخی کندی کبی براراده ، برذکا فرض ایدیور . بوندن ده بر طاقم نتایج استنتاج ایلور . شویله که هم جنس لری حقنده اجرا ایتدیکی بعض حرکات تعظیمکارانه توجهلرینی جلب ایتدیکی جهتله موجودات طبیعه حقنده ده او یولده حرکاتده بولنیور . کندی کندی « بندن قوتلی اولان هم جنس بکا فنالق ایدرسه آکا قارشو تواضع ایدرم ؛ بنم رجام آنک حدتی تسکین ایدر ؛ شمیدیه بکا اصابت ایدن شو قوتلی موجوداته رجا ایدر ، روزکارلرک ، کوا کبک صولرک ارواحنه وعقولنه نیاز ایلرم ؛ انلر استرحامه اجابت ایدرلر ؛ فنالق لری ازاله ایتسنی وایولک ویرمسنی انلردن ایسترم ؛ آغلایه رق آنلرک مرحمتی جلب ایدر هدایا ایله کندی میل ایتدیر ، ورفاهه نائل اولورم » دیور .

ایشته بووجهله طفولیت حالنده بولنان وهدایت ربانیه به نائل اوله میان انسان ، شمسه ، قره خطاب ایتدی ؛ کندی عقلیه وهوساتیه موجودات خارجیه ده برطاقم ارواح وعقول میدانه کتیردی . بیهوده یره یالواره رق یقارارق انلرک تحویله غیر مقتدر اولدق لری قوانینی دکیشدیرمکه چالشدی . طاشک صعودینی ، صویک یوقاری به آقسنی ، طاغلرک تحویل مکان ایتسنی ایستدی واشبو عالم حقیقه برعالم خیال اقامه ایتدی . بووجهله افکار اساطیریه ، اول امرده موجودات طبیعه دن نشأت ایتمش وفکر بشرده کندی حسیاتک ، احتیاجاتک ،

قورقوتیور؛ سو بوغیور؛ روزکار حرکتہ کتیریور؛ بالجمله موجودات آنک حقدہ ناقابل اجتناب و قوتلی برنفوذ ایقاع ایدیور.

چوق وقت ماکنہ کبی بر حالده قلوب سبینی تحری اتمکمزین اشبو تأثیرہ تابع اولیور. لکن سبینی تحری بہ کیریشنیجه بونلر اوخالق اعظم تعالی و تقدس حضرتلرینک اک عاجز مخلوقاتی اولدیننی و آنک امرینہ تابع بولندیغنی ادراک ایدہمد. یکندن حیرتہ دوشیور. دوچار اولدیغنی شوایلک حیرتدن خیالات وادیسنه کچور. کندوسنیجه برطاقم محاکات یورودیور. اول امرده عناصرک کندی اوزرندهکی تأثیرینی مطالعه ایدرک کندوسنده برضعف ویا تابعیت فکری و قوای طبعیہ حقدہ دخی بر قدرت و تحکم فکری حاصل ایدیور. ایشته شو قدرت و ضعف فکری بالجمله اساطیرک ایلک اساسنی تشکیل ایدیور.

اشبو موجودات طبعیہنک آنک حقدہکی تأثیری ایکدن خالی اولیور؛ آندہ سرور و پاکدر، خیر و یاشر حسلرینی تهییج ایدیور. انسان اشبو تأثیراتک نتیجه سی اولهرق آنلر حقدہ یا محبت ویا نفرت حس ایدیور. او قوتلرک ظهورینی یارزو ایدیور ویا انلردن اورکیور. اشبو خوف و آرزو دخی یکیدن بعض افکار حصوله کتیریور.

والحاصل مرشیئی کندوسنه قیاس ایله حکم ایدہیور. کوردیکی موجوداتده کندوسنککی کبی بر حرکت اختیاریه

ابتدائیہ نك؛ اولجہ اختراع اولنمش اساطیری سائر اقوامدن اخذ
ایتمکسزین و دیگر لری طرفندن اویدوریلان اباطیلہ وارث
اولمقبسزین؛ ذاهب اولدیغی افکار پک ساده و بسیط اولور .
حال مبادیده بولنان بر قوم، عادتاً چوجق کبی، هر درلو وقایعدن
غافل و هر وجهه جاهل اولوب هیچ بر فکره مالک اولماز؛
بویله بر قوم ایچنده هدایت ربانیه مظهر اولوب، جناب خلیل
کبی، صانع عالم حقنده اعمال فکر ایله معرفه اللهیه واصل اوله -
بیلنر بولنسه ده پک اندر اوله جغندن هیئت مجموعه سنده هیچ
بر کونه افکار مذهبی بولماز . اقوام اساطیری ده کی افکار و نتایج
باطلیه و اصل اوله بیامک ایچون بر طاقم وقایعی کوروب کچورمسی
لازم کلور . کندی اعضا و جوارحنی صورت نافعده استعمال
ایتمسی یواش یواش اوکرنمک و قرناً بعد قرن اشبو تجارب
اجتماع ایده رک و سائط حیات اختراع و اکمال ایلمک
و ذکای بشر، احتیاجات ابتدائیہ مواعندن خلاص اوله رق.
افکاری مقایسه و محاکمه ایده بیله جک، محاکماتی یوروده جک
و مغنویاته عقل ایردیره جک بر درجهیه واصل اونق لازم کلور .
۷۲— ایسته حال مبادیده اولان انسان، ظلمت مجهولیت ایچنده
چوق و قتلر یووارلوب اشبو ایلمک مشکلاتی کچور دکن صکره
کندی حالی دوشنوب قوتنک فوقنده و اراده سنک خارجه .
بر طاقم قوای عالییه تابع اولدیغی آکلامغه باشلامشدر . شمس،
کندوسنی تنویر و تسخین ایدیور؛ آس یا قیور؛ شمشک

وقایع حقیقه‌دن عبارت ایسه‌ده یا ایشیدنلر طرفندن یا ککش
 آکلاش-یله زق و یا سو-یله ینلر طرفندن یا ککش افاده ایدیله رک
 قولانیلان کمانک ایهاملی اولمسنندن . لسانک خطاسندن ،
 یازینک نقصانندن دوچار تحریف اولمشدر . هله کتب
 مقدسه‌نک بر لساندن دیگر لسانه ترجمه سنده معانیسی بالکلیه
 دکشدرلمشدر . اساطیرده پک غرب ایشلر کورن معبودلر، قوای
 طبیعه‌دن، عناصردن، ریاحندن، کواکبدن و علائم جویه دن
 عبارت اولوب یا لسانک و یا تفهیمک نقصانندن طولایی آنلره
 انسان هیئت ویرلمشدر . آنلرک حیاتی، عاداتی، افعالی اشنبو
 قوای طبیعه‌نک معاملات و مناسباتندن بشقه برشی دکلدر .
 اشخاص اساطیرییه اسناد ایدیلن وقوعات تاریخیه، قوای
 مذکورده‌نک حصوله کتوردیکی علائمن عبارت اولوب آنلری
 ایلك مشاهده ایدن طبیعیون طرفندن طوغری توصیف ایدلمش،
 لکن آنلرک آغزندن استماع اتمه ین عوام، و یا خودمعنای حقیقیسنی
 فراموش ایدن اخلاف طرفندن یا ککش اکلاشلمشدر .
 والحاصل بالجمه اساطیرده خلقت عالم، ذات باری، قوانین الاهیته‌نک
 ظهوری حتمده برطاقم وقایع هیئیه اویدورلمشدر . بعض کوره
 روزکاره، آتسه، صویه، عناصرده؛ بعضاً شمسه، کواکبه،
 سیاراته؛ بعض کوره مادهیه، عالمک هیئت مجموعه‌سنه؛ بعض کوره
 دخی مکان، زمان، حرکت، عقل کبی شیلره الوهیت اسناد ایدلمشدر .
 هنوز کندولرینه خبر نبوت واصل اولیان اقوام

کوسترلیدیکی وجهه، بواسطیر اربابنک ادعا ایتدکبری مغایر عقل و حکمت احوال، حقیقه موجود اولوبده مثلا هندولرک، پاریسیرک، یونانیلرک کتب مقدسه لرنده کوستریلین - معبودلرک انسانلر ایچنه قاریشوب آنلر ایله معاملاتنه کیریشمه لری و ازدواج ایتمه لری کبی - خرافات صحیح اولسیدی انتظام عالم خلپنیر اولور و اول وقتکی قانون الاهیئک شم دیکندن بشقه اولسی لازم کلوردی .

حقیقت حالده اشبو ترهاتک هیئت مجموعه سی فکر بشرک اختراع ایتدیکی اوهام و خیالاتدن عبارت اولوب، موهمات سائره کبی، بوخیالاتی ترکیب ایدن وقایع ده تحلیل ایدیلور ایسه هر برینک طبیعتده موجود وقایعدن عبارت اولدیغی کوریلور . بو حالده ایش یالکز انسانلر ایچنده بوکبی اباطیک نه صورتله ظهوره کندیکنی تعیین ایتمکدن عبارت قالور . اوت ! اشبو اساطیرده مشهود اولان احوال کمال دقتله نضر معاینه دن کچوریلوبده آنلری تشکیل ایدن وقایع تحلیل اولندقدده هر برینک قوانین طبیعه یه توافق ایتدیکی واشبو روایات اساطیر - یه نک اربابی طرفدن اکلاشدیغندن بشقه بر معناسی اولدیغی مستبان اولور [۱] . فی الحقیقه اشبو عجائب روایات صرف

[۱] از جمله اساطیر یونانیه ده کوریلن مصالردن حکمای یونانیه نک مقصدی نه اولدیغی مفصلات اساطیریه ده مندرج در . عوام ناس ایسه آنلره یا کلش معنالر ویره رک درکه اثرکه دوشم شلردر .

نظراً اعمال فکر و نظرك وجوبی دركار و فكر صحیح ايله معرفه الله حاصل اوله جنی امر آشكاردر . مفصلات كلامیه ده بیان ایدیلن اذله، شو عالمك بر مؤثره ، بر محدثه احتیاجنی اثبات ایتدیکندن بو ادا له معرفه الله استحصانه کافی و بر معلمه احتیاجدن وارسته در .

والحاصل انسان طرف باریدن کندوسنه بخش واحسان بیوریلان عقل سلیم وطبع مستقیمنی نحری حقیقته استعمال ایدرسه . توفیق ربانی رفیق اولدینی صورتده اساطیر اولینك بطلانی کشف ایدر: نحل باطله اربابنك انارنده بولنوب ازلیت وابدیتی ادعا ایتدکلری و قدسیت ویردکلری قواعد مذهبیه نك ایجاب زمان و مکان و اشخاص اوله رق ظهوره کلدکلرنی، و بو اساطیر متساسلاً یکدیکنندن تولد ایدوب هر قوم کندی سلفندن بر طاقم اساسلر اخذ ایده رك آنی آرزو ایتدیکی یولده تغیر ایلدکنی مشاهده ایلر .

انسان بو افکار باطله نك منشائی تحریده ایلر ولدجه اقوامك حال طفولیتلری و ازمانك ظلمت مجهولیتی ایچنده کندوسنی غائب ایدر: مبادیسنه واصل اولدقده ایشك بر طاقم روایات و مصالیر ایچنه قاریشدیغنی و مغایر حقیقت نیجه احواله مترافق بولندیغنی کورر، و بونلر حقنده بر حکم اعطاسنه مقتدر اولدیه جنی ظنده بولنور ایسه ده: اشبو اساطیر و مبانغات دقلده و شونیلوب محاکمه ایلدکده حقیقت حال میدانه چیقار . ذاتاً کتب کلامیه ده

ایله کسب قوت ایلمشدر . یالکز ابراهیم علی نبینا وعلیه الصلاة والسلام افندیمز حضرتلری کبی عقل و حکمت ایله متحلی و فکر تجربی ایله متصف اولان ذوات اشبو اباطیلی دقت ایله محاکمه ایدرک بونلرک مغایر عقل و حکمت و مخالف طبیعت مصلحت اولدیغنی کور مشلر و « لا احب الا فلین » دهرک طریق مستقیم حقه توجیه و جهه اخلاص ایلمشدر .

علم کلامده مفصلاً بیان اولدیغنی و جهله؛ جناب حقی کنیبی ایله بیلیمک عندالمحققین غیر واقع اولوب آنلردن امتناع معرفته قائل اولانلرده واردر . انکچون معرفه اللهدن بحث اولدیغنی وقت جناب حقی بیلیمکدن مقصد وجودینی ، وجودینی، صفات کالیه ثبوتیه و سلبیه سنی تصدیق ایتمکدر . واجب تعالی حقنده بو وجهله معرفت استحصالی ایچون اعمال فکر و نظرا تمک و اجبدر؛ وجودنه نیجه آیات جلیله دلالت ایتدکن بشقه عقل دخی شاهددر: چونکه جناب حق خالق، انسانلر مخلوق اولدیغندن مخلوقک خالقنه تعظیم و عبادت ایتسی لزومنه بدیهه عقل شهادت ایدر؛ بیلیمکسزین عبادت ایسه متصور دکدر . شو حالده واجب اولان تعظیم و عبادتک مقدمه سی اولمق حسییه معرفه الله ده واجب و بوکا وصول ایچون اعمال فکر و نظرده و اجبدر .

امام رازی بعض آثارنده وجود و اجبک بدیهی اولدیغنی بیان اتمش ایسه ده باجمله اشخاص حقنده بدهتی مسلم اولماسنه

عليهما السلام شريعتدن قوم عرب بيننده توارث ايدہ کلن احکامه رعایت بیوررلر ایدی . لکن عرب، امر توحیدی تبدیل ایتدکلری و شرکه مبتلا اولدکلری حالده جناب مصطفی علیه اکمل التحایا افندیمز حضر تلری هیچ بروقت توحیددن ایرلما مشدر.

۱۳

ادیان و مذاهب سائرہ به بر نظر

۷۱ — سورہ بقرہ نك ۲۳ نجی آیت کریمه سنده «انسانلر امت واحده ایدیلر؛ جناب حق اهل طاعتی ثواب ایله تبشیر و اهل معصیتی عذاب ایله انذار ایدیجی نیلر کوندردی و انسانلرک بیننده اختلاف ایتدکلری خصوصاتی حق ایله حکم ایتک ایچون آنلره کتاب انزال ایتدی» بیورلمش اولدیغی وجهله؛ انسانلر وقتیه امت واحده ایکن مرور ایام ایله بینلرنده فرق مختلفه و نحل متباینه ظهوره کلسدر .

اشبو نحل متباینه اربابنک اعتقاداتی نصل ظهوره کلدیکی ظلمت مجهولیت تاریخیه ایچنده غائب اولوب کیتمش ایسه ده حصوله کلن اساطیر مقایسه ایدیلور و ایوم مدیتک درکات سافله سنده بولنان اقوامک احوالی محاکمه اولنورسه اشبو معتقدات باطله نك نه صورتله ظهوره کلدیکنه دائر بر فکر استحصال ایدیله بیلور . بو ظنون باطله بر کره حصوله کلدکلن صکره دیگر انسانلره یا جبراً قبول ایتدیرلمکله و یا خود آنلر بابالرینی و دده لرینی و یا خود معاصر لرینی او یولده کوردرک تقاید ایلمه لر یله عصر دن عصره تمادی ایتمش و اقوام قدیمه نك محاکمه سز لکنه منضم اولان اعتیاد

« آنلرک الہی بنم ربمدر؛ بنم ربمدره آنلرک الہیدر . یمین ایدرم، کہ بکا مراجعت ایدن محتاجینہ نہسکوت ایله مقابلہ ونہده رد ایلرم . اکثر ناس ایچون اجرای حساندہ مقتداہ اولانلر واردر . آنلر کندی ربلرینہ ایقان ایدن کیمسہلردر . ہریرده آنلردن عابد ومتقی ذوات بولنور » دیمکدر .

۷۰۔ — بورایہ قدر ویریان تفصیلاتدن منہم اولہ جنی وجہلہ؛ بنو اسماعیل و آنلردن منشعب اولان قوم نجیب عرب وقتیلہ ابراہیم و اسماعیل علیہما السلام شریعتنہ تابع و مؤمن موحد اولدقلری خالدہ مرور ایام ایله اشبو دین حقہ برطاقم اباطیل و خرافات قارشدیرلمش و وضع اصلیندن چیقاریلہرق پت پرستلک درکسسنہ تنزیل ایدلمش ایدی . بو حال ولادت باہر - المیمت جناب سیدالکائناتہ قدر دوام ایلدی .

مواہب لدنیہده و کتب سیرده مندرج اولان « کان النبی . صلی اللہ علیہ وسلم علی دین قومہ » حدیث شریفندہ بیان بیوردیغی، و محدثین عظام حضرتاتی طرفدن « ای علی مابق فیہم من ارث ابراہیم و اسماعیل علیہما السلام فی حجہم و مناکحہم و بیوعہم و اسالیہم و اماالتوحد فانہم کانوا قد بدلوه و النبی علیہ السلام لم یکن الاعلیہ » دیہ شرح و ایضاح ایدلدیکی وجہلہ؛ فخر المرسلین علیہ صلوات الملک المعین افسدمن حضرتلری تبلیغ احکام شرعیہ مأمور بیوریلنجہ دیکن حج و نکاح، بیوع و معاملات و عادات خصوصندہ ابراہیم و اسماعیل

براقق ، دیشلیرینی مسواک ایله اوغمقدر . بنده اولانلر ، استنجا ، طرناقلرینی کسمک ، قولتغنی تمیزله مک ، عورت محلی تمیزله مک ، ختان در . دین اسلام کلدیکی وقت اشبو امور عشره سنت مؤکده اولمق اوزره تقریر ایدلدی .

۶۸. — برکیمسه حر سزلق ایدرسه صاغ انی کسرلردی . حتی حضرت خلیل کعبه اللهم بنا ایتدیکی وقت اطرافدن ورودی ملحوظ اولان هدایانی حفظ ایچون اخسف نامیله خضرا ایتدیکی مخزن اطرافدن کنن هدایا ایله طولمش و فقط بیتک سقنی آچیق براغلا یغندن اشای متراکه سرقته معروض قالمش ایدی . اشبو مخزنده بولونان مجوهرات و ذی قیمت هدایانی سرقت ایدنلر اله کچدکجه عبرتاللسائرین اللرینی کسدیلر . ازجهه قریشیلرک بیت شریفی تجدیدنن از بر زمان اول بو وجهله بعض اشیا سرقتیله اتهام ایدیلن دوتک نام شخصک انی کسدکلی مرویدر .

من وحیره ملککری قطاع طریق صلب ایدرلردی .

۶۹. — عرب عهده وفا ، قومشویه و مسافرده اکر ام ایدرلردی .

حاتم طائی شوبیتی انشاد ایتشدر :

« الاهم ربی و ربی الاهم »

« فاقست لارسو ولا تعذر »

« لفدکان فی اکثر مال الناس اسوة »

« کأن یسبق جحش بعیر ولا حمر »

« وکانوا اناساً موقنین بر بهم »

« بکل مکان فیهم عابد بکر »

« ای اولادم ! بکا متوالیا شراب ویریکمز . بیلکمز، که بن
آلدانمشم . مفاصلم آیرلدینی وکوزم دیکلیدیکی وقت نه شقاق
فائده ویره جگنی دعوی ایدر ونه ده ثوابك فائده بخش اوله جغنی
ادعا ایلم . صغوق صو کتیردیلم ، بی بیقایه جقلر ! عجا غبار
ترابك تعقیب ایددجکی بر غسالدن نه فائده حاصل اوله جق ؟ »
دیمکدر .

جنارله زینی تکفین ایدر واوزینه دعا او قورلردی .
برکیمسه فوت اولوبده تابوتنک اوزرینه وضع اولدینی وقت
ولیسى قالتار، بالجمله محاسنی تعداد وثنایدر؛ بعده دفن ایدرک
« عليك رحمة الله » دیر ایدی . زمان جاهلیتده بری اوغلنک
اوغلنه خطابا شویتلری انشاد ایتمشر :

« عمرو اتی هبلکت وکت حیا »

« فانی مکثرک فی صلاتی »

« و اجعل نصف مالی لابن سام »

« حیاتی ان حییت وفی مماتی »

« ای عمرو ! ین هلاک اولدیغ وقت سن حیاتده بولنور
ایسهک وصیتی تنفیذ ایت : چونکه بن سکا دعا ایدرم . مانک
نصفی ابن سامه تخصیص ایدیورم : اکریشار ایسهم حیاتده ،
اولورسهم وفاتمده وصیت ایدیورم » دیمکدر .

۱۷. — عرب ابراهیم علیه السلام کنتی اولان اون درلوطها-

رتهدوام ایدرلردی . بونلرک بشی باشده ، دیگر بشی بندده در .
باشده اولانلر مضمضه ، استنشاق ، بیغی کسمک ، صقانی

نلره « اهل نسه » تسمیه اولندی . بونلر حقنده سورده توبه نك اوتوزسكنزنجی آیتنده « بر آيك حرمتتی دیگر آیه تأخیر ایتمك كیفرده زیاده لکدره : کافر لر اشبو تأخیر ایله ضاللت زاندهده بولندیلر الله تعالانك حرام ایتدیکی آیلرک عددی تمام اولسون ایچون برینی برسنه حلال ایدوب دیگر برسنه حرام ایدرلر : الله تعالانك حرام ایتدیکنی حلال ایتمش اولورلر . آنلرک اشبو اعمال قبیحه سی کندیلرینه تزیین اولمغله ضاللتده قالدیلر . جناب حق بوکی ارباب ضلاله هدایت ایتمز » بیورلمشدر .

رسول اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز حضرتلرینك حج وداعلری دورنسه نك تمام اولدیغی سنه نك شهر ذی الحججه سنه تصادف ایتمش ایدی . حج شریفی ایفا بیوردقلری کبی اشهر حرمتک موضع قدیمنه رجوع ایتدیکنی . یعنی موسم حجک شهر اثناعشری دور ایله شهر ذی الحججه نك اوننجی کوننه تصادف ایلدیکنی بیلدیردی وبعدهما سنه نك اونایکی آی اعتبار ایدلرینی امر ایلدی .

۶۶ . — عرب جنابتدن اغتسال وموتالرینی غسل ایدرلریدی .

افوه ازدی شو یتي انشاد ایتشدر :

« الا علانی و اعلمانی اتی عزر »

« فماقت یجینی الشقاق ولا الحذر »

« وماقت یجیدنی ثوابی اذا بدت »

« مفاصل اوصالی وقد شخص البصر »

« و جاؤا بماء بارد یغسلونی »

« فیالك من غسل سیتبعه غیر »

بالتحول بعضاً قیشک ائ صغوق کونلرینه بعضاً یازک ائ سیجاق
 موسملرینه تصادف ایدردی. جاهلیه اهلی بویله سیجاق و صغوق
 موسملرده زیارت بیت ایچون شدرحله جسارت ایده مدکلری
 کبی ارباب تجارت دخی حجاجک آزلیغی جهتیله اولکی قدر اخذ
 واعطا ایلمزلردی. نهایت بوکا برچاره بونق ایچون هر قبیله دن
 برینی انتخاب ایدرک بر مجلس ملی تشکیل ایتدیله. بومجلس سنه
 قمریه نك مصالح دنیویه بی محل اولدیغنه ذهاب ایله موسم حجی
 معتدل ومیوه لی بر زمانه دوشورمک و اطراف مکده قوریلان
 بازارلره و پنیارلره قولایلقه کیدوب کلهرک لایقی وجهله اخذ
 واعطا ایلمک مقصدیله « بوسنه شهورینه بر آی علاوه ایدر
 و اوچ سنده بر کره بواصوله رعایت ایتر ایسه ک موسم حج هر -
 سنه محصول زمانه تصادف ایدر و خلق محصولاتیله برابر کلوب
 هم حج و زیارت و همده تجارت ایدر» دهرک سنه شمسیه اوزره
 ترتیب شهور ایتدیله و سنه شمسیه نك سنه قمریه دن بر آز فرقی
 اولدیغی جهته کیسه احداثه محتاج اوله رق بوندن حاصل
 اولان تفاوتی جمع و بعض سنه لره بر آی علاوه سیله اوسنه لری
 اون اوچر آی اعتبار ایتدیله. بو ترتیبدن سوکره بعض سنه لره
 حجی شهر ذی الحجیه و بعض ییللرک حجی شهر محرمه تصادف
 ایتدی بوندنه ذی الحجیه نك حرمتی دیگر بر آیه تأخیر ایدلمش
 اولدی و حضرت ابراهیم و اسماعیلک ترتیب ایتدیکی شهور
 قمریه یه خلل کلدی. بعدما شهر حرمتک محلی تبدل ایتدی. بو-

« واشواط بين المروتين الى الصفا »

« وما فيهما من صورة ومخايل »

« صفا ايله مرود بينده اولان ايب وذهابه وبومواقعه كي
صور وتماميه قسم ايدر « ديمكدر .

طوافده تليه ايدر لسه ده بعضلري - بالاده بيان ايدلديكي
وجهه - تليه سنده شرك ايدر « الاشريك هولك تملكه وما
ملك » جمله سني علاوه ايدر لردى .

مواقفك كافه سنده وقفه يه طور لرردى . عدوى ديور :

« واقسم بالبيت الذى حجت له »

« قريش وموقف ذى الحجج على الال »

« قريشك حج ايتديكي بيت ايله حجاجك زيارت ايتدكلري
مواقفه قسم ايدر « ديمكدر .

هدايا اهدا ايدر لر ، طاش آتار لر ، اشهر حرمى حرام عد
ايدر « غزا ومقاتله ايتزلردى . يالكز طى ، ختم قيبه لريله
بنى حارث بن كعبدن برفرقه سى نه حج ونه عمره ايدر ونه ده اشهر
حرم ايله بلد حرامك حرمتى طانير لردى .

۶۵. — عرب ، زمان جاهليه ده بروقتلر شهورى فراموش ايتمش

وهرايكي سنه ده بر آى ويا هراوچ سنه ده بر آى كبس ايدر اولمش
ايدى . اهل تفسيرك بياننه كوره بو حركت لر ينك وجهى شو -
در ، كه اوته دنبرى عرب قومى ايلرى رؤيت هلال اعتباريله تعداد
ايدر وفريضة حجي سنت ابراهيمه اتباعاً ذى الحججه نك اونجى
كونى ادا ايلر لر ايدى . ليكن بو حساب ايله حج موسمى هر سنه

قطعه آتیه دخی امیه بن ابی صلتہ نسبت اولمقدمدر :

- « قوموا فصلوا ربکم و تمسخوا »
 « بارکان ہذا بیت بین الاحاشب »
 « فعندکم منه بلاء مصدق »
 « غداة ابی یکسوم ہادی الکتائب »
 « فلما اتاکم نصر ذی العرش ردهم »
 « جنود الملک بین ساق و صاحب »
 « قولوا سراعا ہارین ولم یؤب »
 « الی اہلہ الاحاشب غیر عصاب »

« قالقکز! جناب حقہ دعا ایدہرک بیت معظمک دیر کلرینی
 مس ایدیکنز۔ بیلیرسکنز، کہ حبشیلرک قوماندانی اولان ابویکسوم
 وقعہ سندہ انکاری غیر قابل بر بلانی میدانہ کتیرمشدر۔ صاحب
 عرش اقدس سزہ مضطربیت کوندر دیکی زمان او قوماندانک
 بیوک و کوچوک سر کردہ لرینی مغلوب ایلمشدر۔ حبشیلری
 او قدر پریشان ایتمشدر، کہ در حال فرار ایلدکلری حالہ بیہ
 مملکتلرینہ فرقہ فرقہ عودت ایدہ بیلمشدر « دیمکدر ۔

۶۶۔ — عبداللہ بن عباس رضی اللہ عنہمانک بیانہ کوردہ زمان
 جاہلیتہ عرب بیت شریفی طواف ایدرلر، عمرہ ایدرلر، احرامہ
 کیرلردی۔ زہیر بوبادہ سویلہ دیکی برقصیدہ سندہ « وکم
 بالقنان من محل و محرم » دیور ۔

بیت شریفی برہفتہ طواف، حجر اسودی لمس، صفا ایلہ۔
 مروہ بیندہ سعی ایدرلردی۔ حتی ابوطالبدن شویت منقولدر :

ایده مه مشدر . عودت ایدنلرده نیجه موتدن یاقه سنی قورتاره -
 مامشدر . بونلردن اول بوشهرده عاد وجرهم قیبله لری اقامت
 ایتمکده ایدی . جناب حق اشبو شهر مقدسی هر محلدن زیاده
 محترم قیلمشدر « دیمکدر .

ابوالقیس حسینی بن الاسلت دخی شو قطعہ نی سویلمشدر :

« و من صنعه يوم قيل الجبوش »

« اذا كل ما بعشوه رزم »

« محاجنهم تحت اقرا به »

« وقد شرموا انفه فانخزم »

« وقد جعلوا سوطه معدلا »

« اذا يحوه ففاه كلم »

« فولى و ادبر ادراجہ »

« وقد باء بالظلم من كان ثم »

« صنع الہی آتارندن اوله زرق حبشیلردن هرکیم وقعه فیلده
 بولنش ایسه مغلوب اولمشدر . فیلیری کعبه اوزرینه سوق
 ایچون حبشیلرک دکنکلری قولتوقلرندن چیقماز ایدی . فیلیرک
 خرطوملرینی کسمشلا ایسه ده ایلرویه سوقه موفق اوله مادقلرندن
 کرویہ چکلیمکه مجبور اولدیلر . فیلیری ایلرو سورمک ایچون
 اول قدر چالیشیرلر ایدی ، که قریاج یرینه قازمه قوللانوب
 حیوانلرک قفالرینی جرح ایله سورمک ایستلردی . مع مافیہ
 فیل رجعتہ مجبور واوراده بولسان حبشیلر مقهور اولدیلر »
 دیمکدر .

ایلدیکی عسکرك مغلوبیتی کوردیکم وقت دیدم که: ذی الاشرم
 حرم شریفک قدر و قیمتتی بیلهمه مشدر. حرم شریف ایسه
 آنی حمیر و حی قیسه لرینک جنکاور بهادر لر یله قهر و تنکیل
 ایلمشدر. بناءً علیه آنک عسکری بیون طمار لرینه اک شدتلی
 آغریلر اذاقه ایدن یازدرلرله جریحه دار اولدیفی خالد ککیرو
 چکلمکه مجبور اولمشدر. بز اهل الملهز بوشهر معظمده آکا
 عبادت و پرستش ایدرز. بیت معظمک شانلی، عظمتلی رحامیسی
 واردر، که آکا ایصال خسار ایتک ایسته ینلر کندی لرینک پریشا-
 نلغنه سعی ایتش اولورلر « دیمکدر.

عدی بن قیس دخی اوزون بر قصیده سنده دیور :

« یتکلموا عن بطن مکة انها »

« کانت قدیماً لایرام حریمها »

« سائل امیرالجیش عنها مارآی »

« ولسوف ینبی الجاهلین علیها »

« ستون العالم یؤوبوا ارضهم »

« بللم یعش بعدالایاب سقیمها »

« کانت بها عاد وجرهم قبلهم »

« والله من فوق العباد یقیمها »

« مکة مکرمه نك هیچ بر زمان هیچ بر کیمسه نك سو: قصیدینه

اوغرامادینی ازمنه قدیمه دنبری روایت اولنمقددر. بوسوزیمی

تصدیق ایچون قومک امیرینه صور. بروقت اولوزکه بو حقیقتی

بیلهمه ینلر بیلنلردن اوکره نورلر. مکة مکرمه اوزرینه نیت قتال

ایله یورون آلتش بیک کشیدن هیچ بر کیمسه مملکتته عودت

خالی ایکن جناب حق آنی حفظ صمدانیسنده بولندیرردی .
 تبع حمیری آکا عسکر سوق ایتدیکی وقت اینهسنه آطلاسار
 کیدیردی . حق تعالی « تبع » ك سطوتی تذلیل ایتمکه ندرینی
 ایفایه مجبور اولدی . اهاالیسنه لحوم و نباتاتك لذائذنی یدیردی .
 خالص بال صوبی ایله آرپه شروبی ایچیردی . اصحاب فیل ایسه
 بیت المهی طاشلادقلرندن حق تعالی آنلری هلاک ایتدی ؛
 حالبوکه اصحاب فیلک سطوت و حکومتی اطراف و اکنافه
 منتشر اولمش و ممالک و جزایری احاطه ایتمش ایدی . ایشته
 بونلری ایشیت و عواقب اموری لایقیه فکر و ملاحظه ایت .
 دیمکدر .

عبدالمطلب بن هاشم دخی برقصیده انشاد ایتشدیر، که ابیات
 آتیله آندن مقتبسدر :

« قلت والا شرم تردی خیه »

« ان ذی الا شرم غربالحرم »

« کاده یتبع فیمن جندت »

« حمیر و الحی من آل قدم »

« فانتی عنه وفی اوداجه »

« جارح امسک فیه بالکظم »

« نحن اهل الله فی بلده »

« لم یزل ذاك علی عدا تم »

« ان لاییت لرباً مانعاً »

« من یرده با ثام یظطم »

« ابردهنك كعبه بی خراب ایتمك نیتیه مکه اوزرینه سوق »

وشقاوتدن اولادلرینی منع ایلر لر ایدی . تبع حمیرینک بیت اللہ
 حرمت و رعایتی واکارعایتسزک ایدن اصحاب فیلک صورت
 هلاکی حقدہ قصیدہ لر انشاد ایدر لر دی ؛ از جمله « اجب » ک
 قزی سیبعہ اوغلی خالد بن عبد منافہ تعظیم بیت اللہ ایچون سو -
 یلدیکی قصیدہ ده دیورکه :

آبئی لا تظلم بک	ة لا الصغیر ولا الکبیر
واحفظ محل مهاتی	لا یغرنک الغرور
آبئی من یظلم بک	ة یلق اطراف الشرور
آبئی یضرب وجهه	تلح بخدیہ السعیر
آبئی قد جربتها	فوجدت ظالمها یبور
الله امنها وما	بنیت بعرضتها قصور
ولقد غزاها تبع	فکسا بنایتها الخیر
واذل ربی ملکک	فیها فاوفی بالنذور
ویظل یطم اهلها	لحم المهاری والجزور
یسقیهم العسل المصفی	ی والرحیق من الشعیر
والفیل اهلك جیشه	یرمون فیها فی الصخور
والملک فی اقصى البلا	د وفی الاعاجم والجزور
فاسمع اذا حدثت واف	هم کیف عاقبة الامور

« اوغلم ! مکده کوچوک بیوک هیج کیمسه یه ظلم ایتمه .
 اشبو شهر مقدسک هیبت وعظمتی حفظ ایت ، که شیطان سنی
 اغفال ایتمه سون . اوغلم ! مکده ظلم ایدن کیمسه انواع مصائبه
 دوچار اولور ؛ یوزلری چارپیلیر ؛ یناقلری آتس ایله یاقیلیر .
 اوغلم ! بن بونلری تجربہ ایتدم . آنده ظلم ایدنلرک محو وهبا
 اولدیغنی کورددم . هنوز اشبو بیتک عرصه سی بیوت و مساکندن

« اعشى » اسمندہ بری برقادین ایله تزوج ایتمش ایدی .
بعده اوقادینی کندوسنه ویرمک ایستمدیلر . اقرباسی کلوب
اعشى بی ضرب ایله تهدید ایدرک تطلق ایتسینی تکلیف
ایلدیلر . اعشى شویتی سویلیدی :

« ایا جارتی بینی فانک طالفة »

« کذاک امورالناس غادوطارقة »

« ای زوجه م بدن بعید اول . زیرا سنی تطلق ایتدم .
ایشته انسانلرک ایشی بویله در ؛ بعضیسی کلور بعضیسی کیدر »
دیمکدر . بعده اعشى به ایکنجی برطلاق ایله تطلق ایتسینی
تکلیف ایتدیلر :

« و بینی فان البین خیر من العصا »

« وان لاترانی فوق رأسک بارقه »

دیدیی که : « بسدن بوش اول ، زیرا بینونت دیاقدن
اولادر . اکر طالق اولمازسه ک قریاجی باشکک اوزرنده بولور -
سین » دیمکدر . دفعه ثالتهده اجبار ایتدکلری وقت :

« و بینی حصان الفرج غیر ذمیمة »

« ومو موقه قد کنت فینا و وامقة »

دیدیی که : « بکارتک یرنده اولدینی وموجب ذم وتقییح هیچ
برحالتک اولمادینی حالده بوش اول . سن بزم یاتمزده ایکن هم
سویلور همده سور ایدک » دیمکدر .

۶۴ — اهل مکة هر نه قدر قبل الفتح بت پرست ایدیسه لرده

کعبه معظمه به بحق حرمت ورعایت ایدرلر ومکه جوارنده عصیان

چونکہ سن اجانبہ تقرب ایدہ جک و دشمن طوغورہ جقسین .
کوزل خویلی اول . زوجکک اقرباسنہ کنیدیکی سودر . چونکہ
اونردائما سنک قصوریککی کورور و ایشیدیرلر . نظافت و طهارتی
ترک ایتمه . »

۶۲. — زمان جاہلیتدہ قادینلر حقندہ متعدد معاملہ لر جریان
ایدرایدی . برنجیسی قادین ایچون خطبہ اجرا ایدیلور ، سوز
کسلدکن صوکرہ نکاح اولنور ایدی . ایکنجیسی قادینک بر
سودیککی اولور و دائما یانہ کلوب کیدر ؛ قادین برچوجق طوغو-
ر و بدہ سودیکنه نسبتله « بوچوجق فلاندندر » دیرایسه اوکیمسہ یه
نکاح اولنور ایدی . اوچنجیسی بر قادین متعدد ارککلر ایله
مناسبتدہ بولنور ؛ برچوجق طوغوردیغی وقت هانکیسندن
اولدیغی سویلرسه آکا نکاح ایدیلور و بویله قادینلره « مقسمه »
نامی ویریلور ایدی .

۶۳. — عربده طلاقات ثلثه جاری اولوب متفرقات تطلیق ایدر-
لردی . عبدالله بن عباس رضی الله عنہمانک بیانہ کوره اوچ کرده
طلقات ثلثه ایله الاول زوجہ سنی تطلیق ایدن ، اسماعیل بن ابراهیم
علیہما السلامدر . ایلك زوجہ سی « سیدہ » نی پدرینک توصیه سی
اوزرینہ تطلیق ایتمش ایدی . عرب بو طریقده دوام ایتدیلر .
زوجہ سنی اولا بر کرہ تطلیق ایدر و مطلقہ سنی تزوج خصو-
صندہ سائر لرینہ نسبتله حق رجحانی اولوردی . اوچ کرہ تطلیق
ایتدکن صوکرہ آرتق آنی تزوج ایتک احتمالی قالمزدی .

۶۱. — عرب برقادین حقدده خطبه ایتک ایسترسه باباسنه، ویاباباسنک قرداشنه ویاعمزاده لرینه مراجعت ایلرلردی. وداثما کفو کفوینه مراجعت ایلرلردی. اکر طرفیندن بری دیکرندن دهاشریف اولورسه آنک مالنه رغبت ایلرلردی. اکر خاطب آحاد ناسدن اولورسه کندی اقرانه خطبه ایلر و اقرانندن برینک قزیله تزوج ایلرلردی.

خاطب مخطوبه نك عائله سنه کلور دیر ایدی که: « صباح شریفکنز خیر اولسون! بز سزک اقران و امثالکنرز. اکر کریمه کنزی بزه تزویج ایلرسه کنز شرف و یرمش اولورسکنز. بزده سزک شرف صهریتکنزه نائل اولدیغمنزدن طولای تشکر ایلررز. اکر بزنی واقف اوله جغمز بر سبیدن طولای رد ایلرسه کنز سزنی معذور کورده رک کیرو کیده رز. »

اگر خاطب مسؤل عنه اولان کیمسه نك قیله سندن ایسه اول کیمسه قزینه ویاقز قرداشنه دیر ایدی که: « حامل اولدیغک وقت حملکی سهولتله وضع ایت. داثما ارکک تولید ایت. قز طوغورمه. جناب حق سکا متعدد ذریت احسان ایتسون. سنی معزز و مخد قیسون. کوزل خویلی اول. زوجکه رعایت ایت. داثما نظافت اوزره اول. »

اگر مخطوبه دیکر قبائلدن برینه تزویج ایدلمکده ایسه آنک باباسی ویاقرداشی دیر ایدی که: « حامل اولدیغک وقت حملکی سهولتله وضع ایت، لکن ارکک چوجق طوغورمه.

عاص « دره مغیره بن عبدالله بن عمرو بن مخزومینک قزلی هند
ایله وصفیه بی جمع ایتمش ایدی .

۶۰. — عربک نکاح خصوصنده ایشلدکلری اک فنا شیردن
بری ده پدرلرینک زوجه متروکه سنی یعنی اوکی والده لرینی تزوج
ایلمه لیدر .

عربدن بری زوجه سنی تطلیق ایدر ویا وفات ایلرسه بیوک
اوغلی، آرزو ایتدیکی صورتده، لباسنی اوکی والده سنک اوزرینه
آتاردی . آرزو ایتدیکی حالده قرداشلرندن بری بر مهر جدید
ایله انی تزوج ایده بیلوردی . بویله بر حرکت رزیلانده بولنان
کیمسه یه « ضیزن » دیرلر ایدی .

حتی بنی قیس بن ثعلبه دن بعض کیمسه لر بابالرینک زوجه سنی
برر برر بالناوبه تزوج ایتمشلر ایدی . اوس بن حجر تمیمی بونلری
تقییح ایدرک شوبیتی سویلمشدر :

« ابکوا فکیهه و امشوا حول قبتها »

« فکلکم لاییه ضیزن سلف »

« فکیهه ایچون آغلا یکنز، قبه سنک اطرافنده طولاشکنز ؛ سز
هپ بابا کزک زوجه سنه تسلط ایله « ضیزن » اولدیکنز » دیمکدر .
سوره نسانک ۲۱ نجی آیتنده بو عادت مستکرهه منع
ایدیلرک « بابالریکنز نکاح ایتدکلری قادینلری تزوج ایتیه یکنز .
مکرکه زمان جاهلیتده بویله بر حال واقع اولمش ایسه معدودر .
چونکه متروکه پدری تزوج ایتک فعل قییح و مبغوضدر و فنا
بریولدر « بیورلمشدر .

خمر ایله نسایی ترك ایتدم ، بونلرك تركی ایسه باعث شان وشر-
فدر . اناجغم! بونلری هیچ بر مجبوریته مستند اولمق سزین سوق
وجدانی ایله تعففاً ترك ایلدم . صاحب عفت اولان هر عاقل
بویله حرکت ایدر « دیمکدر .

۵۹ . — محمد بن سائب کلبی دیورکه : زمان جاهلیتده
عرب بعض شیلری تحریم ایدر لردی . بعده قرآن عظیم الشان نازل
اولدقده آنلرك تحریمی حقدده آیات کریمه نازل اولمشدر .
عربده آناسنی ، قزینی ، خاله سنی ، عمه سنی نکاح ایله آلتق
جائز دکل ایدی . سورۀ نسائک یکر می ایکنجی آیتده بوتحریم
ابقا ایدیلهرک « آنالریکنز ، قزلریکنز ، قز قرداشلریکنز ، عمه-
لریکنز ، خاله لریکنز ، قرداش و قز قرداشلریکنز قزلری ، سزنی
ارضاع ایدن سوت آنالریکنز ، سوت قز قرداشلریکنز ، زوجه-
لریکنز آنالری ، مدخول بها اولان زوجه کنزک تحت تربیه کزده
بولنان قزلری سزه حرام قلنمشدر؛ اکر زوجه لریکنزه داخل
اولماش ایسه کز قزلرینی تزوجده بروبال یوقدر . و کذاصلی
اوغللریکنزک زوجه لری و ایکی قز قرداشی نکاحده جمع ایتمک
حرام قلندی . شاید بونلر زمان جاهلیتده وقوع بولمش ایسه
معذوردر؛ چونکه جناب حق غفوردر ، رحیمدر » بیورلمشدر .
بو آیت کریمه ده اشارت بیورلدیغی وجهله ایکی قز قرداشی
نکاحده جمع ایتمک عربک اک فناعادتلرندن ایدی . قریشدن
اک اول ایکی همشیره بی نکاحده جمع ایدن « ابوجنحه سعید بن

« لو لا اللذاذة والقيبات لم ارها »
 « ولا رأيتى الا من مدى العالى »
 « سألة للفتى ما ليس فى يده »
 « ذعابة بعقول القوم و المال »
 « مورث القوم اضغانا بلا اخن »
 « ومزيا بالفتى ذى النجدة المال »

« خمري ايجرسهم مجرد نشئهسى ايجون ايجرم . آنى ترك
 ايدرسم كندى سوزيمه بغض وعداوتمدن ترك ايدر . خمر ك
 لذتى ومغنيه لرك خوش الحانى اولمسيدي؛ خمر بنى بن خمري
 اوزاقدن كورر ايدك . خمر، انسانك النده اولانى اولمايانى طلب
 ايدر . شاربنك عقلى ومالى سلب ايدر . خمر، اورتاده برسبب
 اولمادينى حالده اقوامى بربرينه عدوا كبر ايدر وبوعداوتى ميراث
 براقور ، اعلى يى تدليل وترزيل ايدر » ديمكدر .

٥٨ . — اسلوم اليبلى دى زناى وخمري كندوسنه حرام
 قيله رق شويبتى انشاد ايتمشدر :

« سالت قوى بعد طول مضاضة »
 « والسلم اتقى فى الامور و اعرف »
 « و تركت شرب الراح وهى اميرة »
 « والمومسات وترك ذلك اشرف »
 « وعففت عنه يا اميم تكرماً »
 « وكذاك يفعل ذوالحجى المتعفف »

« برمشتت مديده دن صوكره قبيله خالقى ايله اعاده مسالمت
 ايلدم . مصافات ايسه هر خصوصده مؤبد ومر جحدر . انسانك
 بالجمله حواس وقواسنه مالك اولمق حسييله براميره شبيه اولان

— هایدی حیوانلریکنزه بینکنز — دیدکلری وقت بن ده بینهرم «
دیمکدر .

عمر و بن زید بن متمنی، دخی زمان موتنده اوغلنه وصیت ایدر
ایکن شو شعری انشاد ایتمشدر :

« آبی زودنی اذا فارقتنی »

« فی القبر راحة برحل قاتر »

« للبعث اركبها اذا قيل اطعنوا »

« مستوثقین معا لحشر الحاشر »

« من لا یوفیه علی عثراته »

« فالخلق بین مدافع او عاثر »

« اوغلم ! قبرده بندن ایردیغک وقت بکا او مشکل یولجلیق
ایچون برمطیه حاضر ایت . الرحیل دیه سفره دعوت ایتدکلری
وقت بینوب حشره کیده رم . حاشرک حشرینه جمله مزک و ثوق
واعتمادی واردر . برکیمسه معاصی وهفواتندن طولای جناب
حقدن استغفای قصور ایتمزسه بیلمه لیدر، که انسانلرک بر قسمی
مراتب عالییه نائل اوله جق ، دیگر قسمی ده آیاقلر آلتنده
قاله جق « دیمکدر .

۵۷. — بر طاقم ذوات، خمری کندیلرینه حرام ایتمشلردی که
قیس بن عاصم تیمی، صفوان بن امیه بن محرب الکنانی، عقیف بن
معدی کرب کندی آنلردنددر. بحث سابقده اسمی کچن عامر خمر
حقدنه شو ابیاتی انشاد ایلمش ایدی .

« ان اشرب الخمر اشربها للذتها »

« و ان ادعها فانی ماقت قالی »

تسمیه ایتدکری برقلاده آصار لر . دودوی اولنجیه دکن قبرک
 یاننده بو حال اوزره ترک ایدرک بوکا « بلیه » نامنی ویریرلر ایدی .
 یوم قیامتده او قبره دفن ایدیلن شخصک قالقوب بودودیه بینه رک
 حشر محلته کیده جکنه و بودوه اولسه یایان قاله جغه اینانیرلر
 ایدی . حتی آنلردن بری زمان موتنده اولادینه وصیت ایدرک
 دیر ایدی که : « اولادم ! بنی اوزرینه بندیکم دوه ایله برابر
 دفن ایدیکنز ؛ تا که یوم قیامتده انک اوزرنده حشر ایدیلهیم .
 اگر بو وصیتی انفاذ ایتزه کز یوم حشرده یایان قالیرم . »
 زمان جاهلیتده یتیشن « جریده بن ائیم لاسدی » حین
 وفاتنده سعد نامنده کی اوغله شو یولده وصیت ایتشدر :

« یاسعد اما اهلکن فاتی »

« اوصیک ان ایا الوصاة الاقرب »

« لا تترکن اباک یعثر راجلا »

« فی الحشر یصرع للیدین وینکب »

« و احمّل اباک علی بعیر صالح »

« و تق الخطیة انه هو اقرب »

« و لعل لی مما ترک مطیة »

« فی القبر اربها اذا قیل اربوا »

« یاسعد ! وفاتمه سکا وصیت اولسون ؛ زیرا انسان الکفر-

بینه وصیت ایدر : یوم قیامتده پدریکی پیاده و یوز اوستنه سورنور
 برحالد براقه . الویرشلی بردودیه ارکاب ایت . بینه جکم حیوانی
 تقصیر ایتمه . چونکه بو حال تقوایه دهاقربیدر . امید ایدرم که
 بنم ترک ایتدیکم مالدن بکا بر مطیة تدارک ایدرسین . قبرده

وهر شیئی نجوم ساقطیه ویا خود طالعه اسناد ایلرلردی . قالقوب
 اوتورمسی ، سفره کیمسی ، اقامته نیتی هپ طالع ایله در . یاغفور
 یاغارسه طالعدن بیلورلر ایدی . آنکچون حدیث شریفده
 « من قال مطرنا بنوء کذا فقد کفر بما انزل الله علی محمد » وارد
 اولمشدر . که « برکیمسه فلان نجم ساقط سببیه بزه یاغفور یاغدی رلدی
 دیرسه طرف الوهیتدن محمده انزال اولنان شیلری انکار ایتمش
 اولور » دیمکدر .

جدالنبي عبدالمطلب دخی محصلهٔ عربدنر . وصایاسنده
 « والله ان وراء هذه الدار داراً یجزی فیها المحسن باحسانه والمسیء
 یعاقب باسائه » (الله قسم ایدرم که بودنیادن بشقه برعالم دها
 واردر . محسن اولان کیمسه اوراده احسانه کوره جزا
 کورر ، مسیء اولان کیمسه ده اسائه معاقب اولور) دیر ایدی .
 عبدالمطلبک مبدأ ومعادی اثبات ایتدیکنه دلالت ایدن
 احوالندر ، که برکون چاقاق طاشیه اوغلی عبداللهک باشنه
 اورییور « یارب انت الملك المحمود وانت ربی المبدء والمعید . من عندک
 الطارق والتلید » (یاربی ! سن ملک محمود سین . بنم برمسین .
 ایجاد ایدنده ، اعاده ایدنده سن سین . تبادن ثریابه قدر هر شی
 سنک قدر تکله ساحهٔ وجوده کیشدر) دیوردی .

۵۶ . — زمان جاهلیتده حشره ایمان ایدن عربلر برکیمسه
 اولوبده دفن اولندقدن سوکره بردوه کتیرلر ؛ باشنی صرتندن
 آرقهسنه ویا کوکسندن قارننه دوغری باغلارلر ؛ بوینته « ولیه »

آنلرک دیدیکی کبی ملک کوندرمش اولیدق آنلرینه ایمان ایتمزلر
 و جهله سنک هلاکنه حکم قضا لاحق اولور و بو حکمک اجرا -
 سیچون اصلا توقف وانتظار اولنماز ایدی . اکر پیغمبری
 بر ملک اوله رق کوندره یدک البته آنی ده ارکک قیاقنده کوندرر
 وکندی لباسلریله الباس ایلر ایدک .»

بعضلری جنه اینانیرلر و بونلری جناب حقک قزلری عد
 ایدرلردی .

۵۵. — محصلهٔ عرب : زمان جاهلیتده عرب اوج علمه
 اهمیت ویررلر ایدی .

برنجیسی، علم انساب و تواریخ و ادیاندر . بونی برنوع
 شریف صایارلر و علی الخصوص اجداد نبی علیه السلامک معرفت
 انسابنه چوق فکر یورارلر ایدی .

نور نبوته واقف و نسب طاهری عارف اولانلردن و دین
 حنیفییه اعتقاد ایله تشریف نبوییه انتظار ایدنلردن بعضلری
 بحث سابقده بیان اولنمش ایدی که آنلردن اک مهمی زید بن
 عمرو بن نفیلدر .

عربک توغل ایتدیکی علومک ایکنجیسی ، علم رؤیادری .
 ابوبکر رضی الله عنه حضرتلری زمان جاهلیتده رؤیا تعبیر ایدر
 و تعبیرنده اصابت ایلردی . آنکچون قومی کندوسنه بوخصو -
 صده مراجعت ایدرک رؤیالرنی تعبیر ایتدیرلر ایدی .

اوچنجیسی، علم نجومدر . بونکله کاهنلر اشتغال ایدرلر

امید ایدرلر ایدی . لیکن انساندن پیغمبر بعث اولمسنی فکرلری اصلا قبول ایتمزدی . سورۀ فرقانک یدنجی وسکزنجی آیتلرنده بونلرک انکارندن خبر ویریلهرک « آنلر دیدیلرکه : بورسالت دعواسنی ایدن کیمسه یه نه اولدی ؟ سائرلری کبی طعام اکل ایدر وسوقاقلرده کزر . آنک حالی بزم کبی اولیوب تهدید ایچون آکا برملک کوندرلمه لیدی؛ یاخود امر معاشنی تحصیلدن استغنا ایچون کندوسنه بر خزینه ویرلمه لیدی؛ ویا بر باغچه سی اولوب حاصلاتندن تعیش ایتمه لیدی » بیورلمشدر .

سورۀ اسرآنک ۹۷ نجی آیتنده دخی « طرف باریدن کندو- لرینه هدایت ایچون پیغمبر کلدکدن صکره انسانلری ایماندن منع ایدن، بشقه برشی اولیوب یالکز - الله تعالی بر آدمی پیغمبر کوندررمی؟ - دیمهلرندن عبارت ایدی . آنلر کلن پیغمبرک ملک اولمسی لزومنی ادعا ایدرلردی . اکر یر یوزنده مشی واقامت ایدنلر انسان اولیوبده ملک اولیدی اوخالده مجانست حاصل اولمق ایچون پیغمبر اولهرق سمان ملک کوندرر ایدک » بیورلمشدر .

فی الحقیقه بو آیت کریمه ده بیان بیورلدیغی وجهله عربدن بر قسمی ملائکه یه اینانورلر وسمادن ملک اینمسنی ایسترلرایدی . نصلکه سورۀ انعامک ۸ و ۹ نجی آیت کریمهلرنده شویله بیان بیورلمشدر: « اهل مکة - کاشکی حضرت محمده ملک کوندرلمش اولیدی ده بزه آنک نبوتنی خبر ویرهیدی - دیورلر . حالبوکه

دیگر بر شاعرده بدر محاربه سندن سوکره، اهل بیت
مشرکین حقده سویلدیکی مرثیه ده دیورکه :

« فَا ذَا بِالْقَلْبِ قَلْبِ بَدْرِ »

« مِنْ الشَّيْرِ تَكَلَّلَ بِالسَّامِ »

« اِنْخِرْنَا الرَّسُولَ بَانَ سِنْجِي »

« وَكَيْفَ حَيَاتِ اَصْدَاءِ وَهَامِ »

« شو بدر چقوری نصل چقوردر؟ حاوی اولدینی اعظم
قریشک اجسادیه عادتاً دوه اورکوچی کی بیغینلر ایله اطرافنی
قوشاتمش . پیغمبر بزه یکیدن دیریه جگمزی بیلدریور ؛
اموات و عظام نصل بردها کسب حیات ایدر؟ » دیکدر .

بونلر حقده سورۀ یس ده ۷۷ و ۷۸ نجی آیتلرده (انسان
کندوسنی نطفه دن یر اتدیغمزی بیلمیورمی، که محاصمه و مجادله یه
قیام ایدیور؟ چوروک میکلری انه آلمش بزه مثال کتوریور
کندوسنک کیفیت خاقتنی فراموش ایدرک « طوپراق حالنه
کلن شو میکلری کیم احیا ایده بیور؟ » دیور) بیورلمشدر .

اوچنجی برصنف، خالق و خلق و ابداعک ابتداسنی اقرار
ایدر و برنوع حشر و اعاده یه قائل اولور ایسه لرده نبوتی انکار
و اصنامه عبادت ایدرلر ایدی . اصنامک یوم قیامتده نزد
باریده شفیع اوله جقلرینه اینانورلر و آنلره هدایا تقدیم
و ناملرینه قربانلر ذبح ایدرلر، اطرافلرنده طولاشوب پرستش
ایلرلر ایدی . قربان ذبح ایتدکلری وقت اللرینی آنک قاننه
بولاشدیروب صنمه سوررلر و بونکله کندی ماللرینک ترایدینی

۰۵۴ — عربك بر قسمی معطله ، بر قسمی محصله ایدی .

معطله عرب اصناف مختلفه در :

بر صنفی ، خالق و باعث و اعاده بی انکار ایدر لر ، طبیعتک احیا و دهرک اماته ایلدیکنه قائل اولور لر ایدی . سورده جائیه . نک ۲۴ نجی آیتده بونلرک افکارندن خبر ویریله رک « بومنکر لر ، حیات دیدکلری شی آنجق دنیا ده کی حیاتمزدن عبارتدر ؛ بعضمز اولور ، بعضمز دیریلیر ؛ بزى اولدیرن شی ایسه زمانلرک کچمسیدر ، دیر لر « بیورمشدر .

بونلردن بعضی ده تناسخه اینانیر لر « انسان اولدیکی ویا قتل اولندیغی وقت دماغنک قانی و بنیه سنک اجزاسی طوپولانیر ، هامه قوشنه منقلب اولور ، هر یوزسنده بر کره مزارینک باشنه کلیر « دیه اعتقاد ایدر لر دی . حضرت پیغمبر علیه السلام بونی نفی ایدرک « لاهامة و لاعدوی و لاصمر » بیورمشدر .

صنف ثانی ، خالق و خلق و ابداعی اقرار ایتدکلری حالده باعث و اعاده بی انکار ایدر لر و « بز اولوب طوپوراق و کیمیک حالته کلدکدن سوکره بردها باعث و احیا اولنه لم ! بوقابلیمیدر ؟ » دیر لر ایدی . حتی شعرای عربدن بری :

« حیات ثم موت ثم نشر »

« حدیث خرافة یا ام عمرو »

دیورکه « ای ام عمرو ، بز حیات دنیا یه کله لم ، بعده اوله لم ، سوکره تکرار دیریله لم ؛ بونلر خرافات و اوهام و خیالات قیلندندر » دیمکدر .

ناآهده آمام ایدرلر و آنلری اوپرلر ایدی .
 قریشیلردن برطاقلری بنی کنانه اراضیسنده واقع « سعد -
 الصخره » دینان پته و دوس قبیلهسی « ذوالشری » نامنده کی پته
 طاپارلر ایدی .

قریشیلردن برطاقی مککک خارجنده بطن نخلهده واقع
 عزایه عبادت ایدرلر ایدی . عزا حقنده مختلف روایترواردر .
 بعض مورخلر برشجره عظیمه اولدیغنی سویلرلر که روایت
 صحیحه بودر . فتح مکک کونی خالد بن ولید حضر تلری بونی قطع
 ایتمشدر . بونک برصنم ویابیت الصنم اولدیغنی سویله یئلرده واردر .
 طائفده مقیم بنی ثقیف مناته تعبد ایدرلردی . منات مشلل
 طاغنده منصوب ایدی . اهل یترب ایله اوس و خزرج و غسان
 قبائلده بوکا عبادت ایدرلردی . فتح مکک سنهسی سعد بن زید
 اشهلی یدیه تخریب ایدلمشدر .

بنی ثقیفک لات اسمنده برپتلری دخی زار ایدی . علی
 روایه لات ایوم طائفده موجود بر قیا اسمی اولوب اکا تعبد
 ایدرلردی .

والحاصل فتح مکک کوننده کعبه اللهک داخل و خارجنده
 مرکوز اوچیوز الشمس صنم بولنوب هربری تونجدن کرسیلر
 اوزرینه اقامه ایدلمش ایدی . جملهسی با امر رسالتپناهی پاره پاره
 ایدلمش و بیت الله ایله حجاز حوالیسی لوٹ پت پرستیدن تطهیر
 اولمشدر .

طاش کوتورلر و واردقلری یرلره وضع ایدرک کعبه کبی
طواف و زیارت ایدرلر ایدی . مرور ایام ایله بو طاشلره تعظیم
ایدلمه نك سببی اونودلدی و پت پرستلکه تحویل ایدلدی .

قریش قبیله سی ایله بنی کنانه حتی حج زماننده بیله « لیک
اللهم لیک لا شریک لک الا شریک هولک تملکه و ماملک » دیه
تلیه ایدرلردی . بو حال نور اسلامک اشعه نثار هدايت اولدیغی
زمانه قدر دوام ایتدی . بومدت ظرفنده لات، عزاء، منات ،
ذوالحلیفه، ذوالکفین، ذوالشری، قلس ، رضاع ، ذوالکعبات
کبی نیجه صنملر تدارک ایتدیله . بونلردن برطاقنی قوم نوحک
طاپندقلری پتارک اسمیله تسمیه ایتدیله . شوپله که بو اصنامدن
سواع خاتون، و دارکک، یغووث ارسلان، یعوق آت، نسر کرکس
قوشی صورتنده ایدی .

مکه مکرمه دن اوچ میل مسافه ده واقع هذیل قبیله سی سواع
آدلو پته پرستش ایدرلردی . فتح مکه زماننده بو پت عمرو بن
عاص یدیه هدم ایدلدی .

دومه الجندل بلده سنده اقامت ایدن کلب قبیله سی وده تعبد
ایدرلردی . طی قبیله سی یغووث، همه دانده اقامت ایدن همدان
قبیله سی یعوقه، یمنده خیمیس موقعندم اقامت ایدن ذوالکلاع
قبیله سی نسر طاپارلر ایدی . صنعاده دخی رثام نامنده برتخانه
موجود ایدی .

کعبه معظمه نی طوافه بر زمزم قربنده کی اسافدن باشلا یه رق

مکه معظمه بی جرهمیلردن جبراً اخذ ایدن بنوخزاعه قبیله سی «عمرو بن لحنی» نامنده برینی رئیس اتخاذایتدیلر. عمرو زمان حکومتنده شامه عزیمت و بلقا جهتلرنده متوطن عمالقه احفا- دینک اصنامه عبادت لرنینی رؤیت ایتدی . بو عبادت لرنینک سسبینی صورتدی . انلرده دیدیلر که « بو اصنام هیا کل علویه و صور بشریه اوزره یا بلمش الاهلر درر . بونلره عبادت ایدرز . نه وقت یا غمور ایسته سهک یا غدی رر لر . بر خصوصده استعانه ایته سهک یاردم ایدر لر » بوجواب عمروه پک غریب کلدی بنوا اسماعیله کوتورمک اوزره برپت طلب ایتدی . آنلر هبل نامنده کی پتی هدیه ایلدیلر . عمرو، هبل کعبه یه وضع و هر کسی عبادتته تشویق ایتدی . علی روایه هبل عقیق احمر دن معمول انسان شکلنده اولوب صاغ الی قیرلمش ایدی قریش آکا آلتوندن برال طاقدیلر و آکا عبادتیه باشلادیلر . آنکه برابر بری زوج دیکری زوجه شکلنده واساف ایله نالیه اسمنده ایکی صنم وار ایدی .

اولاد اسماعیل بو وجهله پت پرستلکه دوشدکن سوکره دخی ایچلرنده دین خلیل دن بعض قواعد رعایت ایدنلر وار ایدی . بیت الهی طواف ایدر لر، عمره چیقار لر، عرفات ایله مزدلفه یه چیقوب وقفه یه طور لر، قربان کسوب حضرت ابراهیم واسماعیلک اثرینه کیدر لر ایدی .

قطعه مجازیده ساکن اولان قبائل دخی حرمک خارجه چیققلری وقت بیت الله تعظیم نیتیه مسجد حرامدن برر

و یوم آخرته ایمان ایدردی، بوباده آتیده کی بیتلری سویلمشدر:

« لقد شهدت الحضم يوم رفاة »

« فاخذت منه حطة المغتال »

« وعلمت ان الله جاز عبيده »

« يوم الحساب باحسن الاعمال »

« رفاعه ملحمه سنده خصمك اوغرا دینی مصائبی مشاهده

ایده درك كوزل بر نصیحت آلام. جناب حقك یوم قیامتده قوللرینی احسن اعمال ایله مجازات ایده جگنی آکلادم » دیمکدر .

۵۲. — ایشته حضرت پیغمبرك بعث اولندیغی زمان مملکتك

اخلاقی، سیاسی، اداره سی، مذهبی بو حالده ایدی. اسلافی، معا- صرلری، رقباسی واسحابی بونلر ایدی. حنیفلر کندیلرینك اولاد ابراهیمدن اولدقلرینه اعتماد ایده بیلیرلر ایدی. لکن آنلرک افکار مذهبی سی بهودیلکدن زیاده خرستیانلغه میال ایدی. حنیفلر اعتقادلرینی کتب اسرائیلیه یه عطف ایدرلر دی. بو ادعالرنده آلدانما یورلر دی. لکن خرافاته قاریشمش اولان دین حق صاحب شریعت صلی الله علیه وسلم واسطه سیله تجدید اولمغه محتاج ایدی.

﴿ ۱۲ ﴾

﴿ زمان بعثته افکار عرب ﴾

۵۳. — ارض حجازه بت پرستلکک ایلك دخولی ملوک

ایراندن اردشیرك اوغلی شابور ذی الاکتاف زمانه مصادف ایتمش.

۵۰. — جناب حقہ و قیامتہ قائل اولانلردن بری، معلقات اصحابندن «زهیر بن ابی سلمی» در. بادخزان ایله اوراقنی دوکدکن صوکره ایام بهارده یشیلنمکه باشلایان آغاچلرک یانندن کچرایکن «لولان تسبئی العرب لآمنت بمن احیاک بعد یدس؛ سیحی العظام وهی رمیم» (اگر عرب بنی ذم و تقبیح ایتیدی حال یبوسته دوشدکن صوکره سکا یکیدن حیات احسان ایدن ذاته ایمان ایدردم. چورویوب طوپراق اولمش اولان کیمکلر یکیدن کسب حیات ایده جکلردر) دیر ایدی.

«امن ام اوفی» مطعلی معلقه سنده بیت آتی بی سویلمشدر :

« یؤخر فیوضع کتاب فیدخر »

« لیوم الحساب او یعجل فینتقم »

« جناب حق انسانه ترتیب ایده جکی جزایی تأجیل ایدر؛ بو حالده عبدک ارتکاب ایتدیکی معصیتی برکتبه ربط ایله یوم حساب ایچون اعداد ایلر. و یاخود تعجیل ایدرک همان منتقم اسمیله تجلی ایلر » دیمکدر.

بیت آتیبی دخی موحد اولدیغنه دلالت ایدر :

« بدا لی ان الله حق فزا دنی »

« الی الحق تقوی الله ماکان بادیا »

« الله تعالانک حق اولدیغی بکا ظاهر اولدی . بو حقیقت ده

بنم تقوای الاهی ایله حقہ التجامی آرتردی » دیمکدر.

۵۱. — آنلردن بری علاف بن شهاب تمیمی در. جناب حقہ

۴۸. — بر روایت کوره قصی بن کلاب دخی جناب حقندن ما عدا
 اصنامه عبادتن نهی ایدر ایدی . بوباده بیت آتی بی سویلمشدر :

« ارباً واحداً ام الف رب »

« ادین اذا تقسمت الامور »

« ترکت اللات والعزی جیعاً »

« كذلك يفعل الرجل البصیر »

« امور تقسیم اولندیغی وقت رب واحده می یوقسه بیک
 معبوده می ایمان ایدرم ؟ بن لات وعزای کلیاً ترک ایتدم .
 بصر بصیرتی کشاده اولان هر رجل عاقل بو یولده حرکت ایدر »
 دیمکدر .

۴۹. — بعضلری بویتی زید بن عمرو بن نفیاه اسناد ایدیور ،
 بعضلری ده ملتمس بن امیه الکنانی نک اولدیغنی سویلیور .
 مکینک میداننده قوم عربیه خطاب ایدرک « اطیعونی ترشدوا »
 (سوزیمی دیکله یکنز ، ای اولورسکنز) دیر ایدی . نه سویلیه-
 جکسین ؟ دیه استفسار ایتدیلر جوابنده :

« انکم قد تفردتم بالآلهة شتی . وانی لاعلم ما الله راض به . وان-

الله رب هذه الآلهة . وانه ليجب ان يعبد وحده »

« سز بشقه بشقه معبودلر اتخاذا ایتدیکز . بنم بیلدیکمه
 کوره جناب حق بوکا راضی اولماز ، الله تعالی حضرتلری بو
 معبودلرکده ربی در . رضای الهی یالکز کندوسنه عبادت
 اولمقدهدر » دیمشدر . بونی سویلینجه عرب طاغلدی .
 وبرطائقه آتی بنی تمیم دیننده ظن ایدرک یانندن صاوشدی .

ایدنلردن بری ده قضاعه قبیله سندن « عبد الطابخه بن ثعلب بن
وبره » در . شوییتی انشاد ایشدر :

« ادعوك ياربى بما انت امله »
« دعاء غريق قد تشبث بالعصم »
« لائك اهل الحمد والخير كله »
« وذى الطول لم تعجل بسخط ولم تلم »
« وانت الذى لم يحيه الدهر ثانياً »
« ولم ير عبدمنك فى صالح وجم »
« وانت القديم الاول الماجد الذى »
« بدات خلق الناس فى اكرم العدم »
« فانت الذى احللتى غيب ظلمة »
« الى ظلمة من صلب آدم فى ظلم »

« ياربى ! سكا لايق اولان يولده دعا ايددرم . اشبو استرحام
بجر معصيته طالمش واسباب اعتصامه ياشمش برتوبه كارك
دعاسيدر . زيرا سن حمدك اهلى ، هر درلو خيرك مصدريسين .
اى عظمت وكبريا صاحبي ! جزا و عقوبته تعجيل ايمه .
بويله امهال ايتمكدن طولايى سنى لوم وتقبيح ايتك كيمسه نك
حدى دكلدر . سن اول حى وقيومسين ، كه تحولات دهريه دن
مصونسين . صلاح حال اوزره اولان برقولك ايجون برخوف
والم يوقدر . سن ، قديم ، اول ، ماجدسين ؛ خلائقى كتم عدمدن
صحراى وجوده كتوردك . نبي ده درجه درجه ظلمات غيبه ادخال
ايدن و صلب آدمدن ظلمات ارحامه نقل ايله ين سن سين . »
ديمكدر .

ایتدم که عامه یه اولان بکاده اوله جقدر . «

قس بن ساعده حقدده حدیث شریفده « یرحم الله قسا . انی لارجو یوم القیمة ان یبعث امة وحده » وارد اولمشدر .

۴۶ . — جناب حق توحید ویوم قیامته ایمان ایدنلردن بری «عمر بن الظرب العدوانی» در . عربك حكيم لرن دن و خطی لرن دن

ایدی . اوزون بروصیتی واردر . نهایتنده دیورکه :

« انی مارأیت شیئاً قط ، خلق نفسه ؛ ولا رأیت موضوعاً ، الا مصنوعاً ؛ ولا جائئاً ، الا ذاهباً . ولو كان یمیت الناس الداء ، لاحیاهم الدواء . »

« هیچ برشیئک کنندینی خلق ایتدیکنی کورمدم ، نه قدر موضوع واریسه جمله سنک مصنوع اولدیغنی ، هرکنک کیتدیکنی کوردم . اگر خسته لک انسانی اولدیرهیدی دواءده آنلری احیا ایدردی » دیمکدر .

برکره « انی اری اموراً شتی وحتی » (بن برطاقم مختلف شیلر کورییورم ؛ حتی ....) دیدی . « حتی نه در ؟ » دیه صور دیلر . « حتی یرجع المیت حیاً ویعود الالاشی شیئاً ولذلک خاقت السموات والارض » (حتی شونی کورییورم ، که اولولر دیریه جک ، عدمده اولانلر وجوده کله جک . ایشته سماوات وارض بونک ایچون یرادلمشدر) دیدی . بونی ایشیدنلر یانندن صاوشمغه باشلادیلر .

۴۷ . — خالق تعالی و تقدس حضر تلرینه و خلقت آدمه ایمان

دکزلر طورر . کلن قالماز . کیدن کلز . عجا واردقلری یردن خوشنود اولوبدهمی قالیورلر ، یوخسه اوراده براغیلوبده . اویقویهمی طالیورلر . یمین ایدرم ، آلهک عنندنه بر دین واردرکه . شمده بولندیغکز دیندن دهها سوکیلودر . آلهک برکلهجک پیغمبری واردر ، که کلسی پک یقین اولدی . کولکهسی باشکز اوستنه کلدی . نه موطلو اول کیمسه یه که اکا ایمان ایدوبده اودخی اکا هدایت ایله . وای اول بدبخته کیم ، اکا عصیان ومخالفت ایله . یازقلر اولسون عمرلری غفلت ایله کچن امتلره . ای جماعت ! آیا ! قتی آبا واجداد؟ قتی مزین کاشانهلر وطاشدن خانهلر یاپان عاد و ثمود؟ قتی دنیا وارلغنه مغرور اولوبده قومنه بن سزک اک بیوک ربکزم دین فرعون ایله نمرود؟ آنلر سزه نسبتله دهها زنکین وقوت وقدرتجه سزدن افزون دکلیدیلر؟ بویر انلری دکرمنده اوکوتدی . توز ایتدی . طاغندی . کیکلری بیله چوریوب طاغندی . اولری یقیلوب ایصسر قالدی . یرلرینی ، یوردلرینی شیمدی کوپکلر شنلندیریور . صاقین ، آنلرکی غفلت ایتمهک . آنلرک یولنه کیمهک . هرشی فانیدر . باقی آنجق جناب حقدر ، که بردر شریک ونظیری یوقدر . طابهجق آنجق اودر . طوغمامش وطوغورمامشدر . اول کلوب کچنلرده بزه عبرت آلهجق شی چوقدر . اولوم ایرماغنک کیرهجک یرلری وار اما چیهجق یری یوقدر . بیوک کوچوک هب کچوب کیده یور . کیدن کیرو کلیور . جزم

اوکون، بیوش اولان کیمسه لر او یقولرندن او یاندر لدر قلی کبی،
آنلرده دعوت ایدیله جیکدر . آنلرده بشقه بر حالدده اجابت
ایده جکلر . بوسرده بر طاقم خلق کلور کچر . آنلردن سوکره
دیگر لری خلق اولنور . آنلرک بر قسمی عربیان و بر قسمی ده لابس
اوله رق کلور . لابس اولانلرکده بر طاقمی یکی، دیگر بر طاقمی
مائی واسکیمش البسه بی لابس اولور لر» دیمکدر .

قس بن ساعده، پیرفانی ایکن سوق عکاظده، قزیل بردوه
اوزرنده اولدینی و بلغای عرب حاضر بولندینی حالده، بر خطبه
بلیغه او قومش و خاتم الانبیانک قریباً کله جکنی کشف و استخراج
ایتمش ایدی . اول وقت فخر عالم حضرتلری دخی حاضر بولنوب
خطبه سنی دیکله مش ایسه ده هنوز تبلیغ احکامه مأمور اولمادینی
کبی؛ قس دخی خاتم الانبیانک اوراده حاضر بولندیغدن بی خبر
ایدی . بو خطبه بلغای عرب بیننده پک زیاده کسب اشهار ایتدی که
خلاصه سی بوجه آتیدر :

« ای ناس! کلیکز . دکله بیکز . بلله بیکز . عبرت آلیکز .
باشایان اولور . اولن فنا بولور . اوله جق اولور . یاغمور یاغار .
اوتلر بیتر . چوجقلر طوغار . آنالرینک بابالرینک یرینی طوتار .
صکره هپسی محو اولوب کیدر . وقوعاتک آردی آره سی کسلمز .
هان بر برینی ولی ایدر . قولاق طوتککز . دقت ایدیکز .
کوکده خبر وار . یرده عبرت آله جق شیلر وار . یریوزی
برقارش الوان . کوک یوزی بریوکسک طوان . ییلدیز لر یورر .

۴۵. — جناب حق توحید و یوم قیامتہ اعتقاد اید نلردن بری ایاد [۱] قبائلک اولوسی اولان مشهور «قس بن ساعده» در . فصاحت و بلاغت ایله مشهور در . وعظ و نصیحتنده دیر ایدی که : « کلا! بل هواله واحد . لیس بمولود ولاوالد . اعاد وابدی . والیه المأب غدا . »

« اویله دکل ! جناب حق معبود واحد در . طوغم شامش و طوغور مامشدر . مخلوقاتی ایجاد و اعاده ایلدی . یارینینه کندوسنه رجوع ایدیله جکدر . »

یوم قیامتده اعاده نک نه دیمک اولدیغنی بیان ایچون شو بیته انشاد ایتمشدر :

« یا باکی الموت والاموات فی جدث »
 « علیهم من بقایا برّهم خرق »
 « دعهم فان لهم یوماً یصاح بهم »
 « کما ینبه من نوماته الصعق »
 « حتی یحیوا بحال غیر حالهم »
 « خلق مضی ثم هذا بعد ذا خلقوا »
 « منهم عرأة و موتی فی ثیابهم »
 « منها الجدید و منها الازرق الخلق »

« ای موتایه آغلایان کیمسه ! اولولر مزار لرنده یاتور لر . اوزر لرنده کندی ماللرندن اوله رق یالکز بر کفن پارچه سی واردر . کندی حالرینه براق ! زیرا آنلرک بر کونی واردر ، که

[۱] « ایاد » کتاب و زنده ، معد قبیله سندن آیرلش بر جماعتک آدیدر . « قس » قافک ضمیله در .

اعتراض ایلدی . حضرت پیغمبره چوق تجاوازاتده بولنوب
 آنی محزون ایلردی . حتی امیه نك اشعاری طرف نبویدن منع
 اولندی . مع هذا بواشعاردن بعضلری برمدت دهسا روایت
 ایدلمشدر . حضرت پیغمبر امیه نك طلاق لسانیه سنی و بلاغتیه
 تحسین ایدر و بویورلردی که « امیه نك لسانی شایان حیرتدر .
 لکن قلبی قنادر . اشعارینه نظراً معتقددر . لکن قلبی اعتقاد-
 سزدر . » امیه نهایت بدر محاربه سنده صوڪ درجه یه واردی .
 بوکونده اولنلرک شرفه برقصیده انشاد ایلدی .
 بعض مفسرینک بیاننه کوره قرآن عظیم الشانده امیه حقدده
 اوزون آیتلر واردر . مع هذا اسمی مذکور دکلدر . از جمله
 سورة اعرافک ۱۷۶ : ۱۷۵ نجی آیتلرنده بیوریلیورکه :
 « قوم یهوده شول کیمسه نك حالی حکایه ایت که ، آکا آیا-
 تمزی بیلدیردک ؛ لکن کفر واعراضی سببیه آنلردن تجرد
 ایتدی . شیطانده آنی کندوسنه اویدیرمغله ارباب طغیاندن
 اولدی . اکر ایستمش اولسیدق اشبو آیاتمز سببیه آنی
 ابرار درجه سنه ترفیع ایدردک . لکن کندوسی سفلیتی اختیار
 ایتدی وهواسنه اویدی . آنک حالی بعینه کلب کییدر ؛ نصل که
 کلبی قوغاله سه کده ، حالنه براقسه کده دینتی چیقاردرق صلورده ،
 اوده اوپلهدر ؛ وعظ وتهدید ایتسه کده ، اتمه سگده متیمظ اولماز .
 ایشته بزم آیاتمزی انکار ایدنلرک حالی بویلهدر . بو قصه یی
 آنلره نقل ایت ، بلکه فکر وملاحظه ایدرلر . »

ياالله! شرفى سندن بڪرم . سن بنم مالڪمسين . سندن بشقه
 برمعبود طانيام ، باشقاسنه اعتماد ايتم . كمال لطف وكرمك
 ومرحمتك ايله موسايه رسول كوندرن سنسين . تاكه هارون
 ايله برابر كافر فرعونى طريق حقه دعوت ايتسونلر . آكاصور
 سونلر كه ىرى بويلاه فرش ايدن ومسندسز طورديران وسمايى
 ديركسز رفع ايدن اوميدر؟ بوخالده برصانع حكيم اولمش اولور .
 سماواتك ياريسنى لمعه نثار ايدهرك، كيجه ائناسنده ضياسنى رهبر
 حالنه قويان اوميدر؟ صباحلين طلوع ايدهرك ارضى تنوير
 ايدن شمس كيملكدر؟ سويلاه سين . يرده اوتلر يتورن وحا -
 صلات يتشديرن وسنبله لرنده يكيدين تخم حصوله كتيرن كيملدر؟
 ايشته بونلر عقل واذعانى اولانلر اچون بويوك برر علامتدر .
 يارب! لطف وكرمكله يونسى بربالغك قارنده برقاچ كيجه
 امرار وقت ايتدكن صوكر ا قورتاران سنسين . سنك نامكى
 تقديس ايتديكم كى كناهلريمك عفونى ده تمنى ايدر . يارب
 العباد! بنى عفو ومغفرتكه نائل ايت . اهل بيتى واوادلريمى
 تقديس ايله . »

بوعصرده على العموم عربستان خلقنك انتظار ايتديكى كى
 اميه دخى برپيغمبرك بعث اولنه جغه قانع اولديغندن برمدت
 بوشرفك كندوسنه عاى اولديغى ظنده بولدى . حضرت
 پيغمبر تبليغ احكامه مباشرت ايتديكى وقت اشبو دعواسنده
 كاذب اولديغندن دكل بلكه كندينه رقيب عد ايتديكندن آكا

۴۴. — پیغمبره معاصر اولان حنیفردن بری ده «امیه بن ابی صلت» درکه مکیه ایکی کون مسافه ده بولنان طائفده تولد ایتشدرد. امیه، زماننک شعراسی ایچنده کسب اشتهار ایتمش وحتی مهارت شعریه سی سلاله لرنده توارث ایتدیکی ادعا اولنمشدر. چونکه پدری ده بوصورتله کسب اشتهار ایتمش ایدی. امیه نك بعض اشعاری روایت اولئیور. لکن بونلردن کندینک افکار مذهبییه سی ودرجه ذکاسی تماماً اکلاشیله مامقده در. بوندن منقول اولان اک اوزون، اک شایان دقت پارچه برقصیده درکه اوغللرندن برینه مدت صباوتنده ایتدیکی تقید واهتامی اخطار ایدیور وبوکا مقابل نعمت ناشناسلغدن طولانی آتی توبیخ ایلور. بوقطعه ده کی حسیات پک طوغری اولوب افاده سیده مؤثردر. بوندن باشقا جناب حقه برمناجاتی واردر. بومناجاتی ابن اسحق، زید بن عمروه و ابن هشام، امیه یه اسناد ایدیور. ابن هشامه کوره امیه نك افکار مذهبییه سی زیدکننه مشاهدرد. بومناجاتده دینیلورکه « صاغ اولدایغم مدتجه جناب حقه حمدوشنا ایتمکن وشکر وتعظیم ایلمکدن انقطاع ایتم. اول آلهه که احکم الحاکمین در. نه آنک فوقنده کیمسه واردر، نه آکا تقرب ایده بیله جک برمعبود واردر. انسان! اولومی دوشون. جناب حقدن برشی کیزلیه مزسین. الله تعالیه شریک قوشمقدن صاقین. طریق مستقیم جلی و آشکاردر. ایکی کره مقدس اول. انلر جنلره اعتماد ایدرلر. یاالله! سن نم مالکم سین. امیدم سنده در.

وایکی قزلینه ایمان ایتیمور . اشبو اصنام باطله یه انحق انسانلرک عقل ودرایتدن محروم اولدقلری وقت عبادت ایدلدیکنی سویلور . اشبو اعتقادات باطله کیجه نک رؤیالری وظامتک خیاللری کبی آنک فکرندن طاغیلوب کیدیور . زید، بعدما آنحق سماوات وارضک خالق وکندیسنک یکانه ملجائی اولان آلهه ایمان ایدیور . آخر عمرینه قدر آنک صادق قولی اولور وامرینی تماماً اجرا اتمک ایسته یور . چونکه انسان ضعیف و فقیر بر مخلوق اولوب آکا حیات وسعادت ابدیه بی اعطا ایدن، اعتقاددر؛ یوقسه قوت دکلدور .

زید بن عمرو، دیگر اوچ رفیقلرینک یعنی عثمان وعبیدالله وورقه نک بویوکی ایدی . عمر بن خطاب رضی الله عنه آنک یکنیدر . حضرت پیغمبر دخی آکا حرمت ایدردی . برکون حضرت عمر زیدک روحی ایچون دعا ایتمسنی استرحام ایتدی . جواباً بویورلدی که « بن آکا دعا ایده جکم ؛ لکن یوم قیامتده زید یالکز باشنه برامت تشکیل ایده جکدر . » بونی ابن اسحق روایت ایتمشدر . دیگر برکره دخی حضرت پیغمبر ورقه بی انهار جتندن برینک کنارنده کوردیکنی واوراده برشرف وسعاده نائل اولدیغنی وبونک سببی ده مدت عمرنده « بنم دینم زیدک دینی وبنم ربم زیدک ربیدر » دیمسندن عبارت اولدیغنی بیان بیوردی . بو حدیث اصابه ادلی کتابدن منقولدر . بووجهله حضرت پیغمبر زیدی ثنا ایدردی .

زید، آتی الذکر امیه بن ابی صلتک « یوم قیامتہ نزدالمہیدہ
دین حنیف دن ماعدا ہر دین، کاذبدر » مآئندہ اولان:

« کل دین یوم القیامۃ عند ال »

« لہ الا دین الحنیفۃ زور »

بیتنی استماع ایتمش ایدی . آنی تصدیق ایتمکله برابر کندیسیدی
شویبتی انشاد ایتدی :

« فلن تكون لنفسی منك واقیة »

« یوم الحساب اذا ما یجمع البشر »

« یوم قیامتہ انسانلر جمع اولندقلری وقت سن بنی محابہ -
فظہ ایدہ مزسین » دیمکدر .

زید بن عمرو، حسیاتنه مقاومت ایدہ میہرک دیگر اوج رفیق
کبی سیاحتہ چیقدی . بعدہ بعثت نبویہ بی ایشتمکله سوریه دن
مکہ یه کلیبور و شریعت ابراہیم و موسایی فم سعادت نبویدن
ایشتمک ایستہ یور ایدی . حجاز حدودینہ کلدیکی وقت بدویلر
طرفدن قتل ایدلدی . بعض راویلرک روایتہ کورہ مکہ یه
عودت ایتدی . چوق وقت یشادی . عمرینک نہایتلرنده
مکہ جوارنده حرا طاغندہ بر مغارہ یه قپاندی .

زید بن عمرو، شاعر ایدی . ابن اسحق و ابن ہشام آنک
اشعارینی محافظہ ایتشددر . بونلرده کی فکر ہپ توحید اوزرینہ
مؤسسدر . زید وحدانیت الہیہ بی ، جناب حقک رحمتی
وعفو و مغفرتنی بیان وسعیلرہ مکافاة ، شقیلرہ عقوبت ایتد -
یکنی اتیان ایدیور . پت پرستلکہ تعرض ایدیور . لات و عزایہ

نصرانی قبول ایلدی.

۴۳. — «زید بن عمرو» جمله سندن زیاده حائراً همیت در. مدت عمر نده حنیف اوله رق دوام ایتدی. کرك يهوديلککه و کرك نصرانیتیه حرمتی اولمقله برابر هیچ برینه داخل اولمادی . مذهبی کند. ینه مخصوص اولوب منحصرأ رب ابراهیمه عبادت ایدردی . همشهریلرینک پت پرستک اغورنده دوشدکلی ضلالتی شدتله تعیب ایدر وهیچ بروقت اصنامه قریبان کسمز ایدی . اها - لینک اخلاقنده کی خشونت و وحشتی ازاله یه چوق چالیشیر ایدی . علی الخصوص زماننده شایع اولان قزلرینی دیری دیری مزاره کومک عادت مستکره سی علیهنده کمال شدتله چالیشیردی . لکن بو عادتی انجق دین اسلام منع ایده بیلمشدر . علناً « اوت ! وجود دست اقتدارنده بولونان ذاته یمین ایدرم ، سزک ایچیکزده شریعت ابراهیمه تابع اولان ، یالکز بنم » دیر ایدی . حتی برکون آرقه سنی کعبه یه طایایه رق « ایها الناس ! هلموا الی . فانه لم یبق علی دین ابراهیم احد - غیری » (ای جماعت ! یانمه کلیکز ؛ چونکه بندن بشقه دین ابراهیم اوزره کیمسه قلمادی) دییور ایدی . و کذا « یاالله ! هانکی درلو عبادت رضا که موافق اولدیغنی بیلسیدم سکا او بولده عبادت ایدرم ، لکن بیله میورم » دیدیکی حضرت ابوبکرک کریمه سی اسادن مرویدر ، اوغلی عمروه حکایه ایتشدی ، اوده اوغلی هشامه نقل ایتدی ، ابن اسحق آندن روایت ایدیور .

قلمشدر. بابالری ابراهیمک مذهب حقنی صائمشر. بزده آنلرکی، ایشیدوب کورمهین، هیچ برایولک و فالغه مقتدر اولیان برطاه ش پارچه سنک اطرافنده دونه بیایرمی یز؟ « بونک اوزرینه مملکتلرینی ترک ایدرک حنیفلرک دینی و ابراهیمک شریعتنی آرامغه کیندیلر. مؤخرآ قرآن عظیم الشانده بونلرک پت پر - ستلک علیهنده کی دلیللری حکایه بیورلمشدر .

۴۲. — اشبوزوات اربعه حضرت پیغمبرایله مناسباتده بولو - نمشلردر . بونلردن بعضیسی خرسیتانلغی قبول ایتمشدر . اول امرده «ورقه» تنصرایتدی . حتی کتب اسرائیلیه ده کی معلوماتنک وسعتی، کسب اشتها ایتمشیدی . «عیدالله» چوق وقت ترددا یچنده قالدی و حضرت پیغمبر علیه السلامه نبوت کلدیکنی ایشدیکی کبی همان ایمان ایدرک اصحاب کرام ایچنه قاریشدی . همشهریلری طرفدن تهدید اولونمه لری اوزرینه حبشستانه هجرت ایدنلردن بری ده، بودر . حبشستانه ایکی کره هجرت وقوع بولمش ایدی . برنجیسی اون ایکی ازکک درت قادین، ایکنجیسی سکسان اوچ ازکک اون سکز قادین ایدی که بوقادینلردن اون بری قریشی ایدی . عیدالله، ایکنجی هجرت ایدنلردنر . لکن اوراده تنصر ایدرک وفات ایتدی . بونک اوزرینه زوجه سی اولوب اسلامیتده ثبات ایدن ام حبیبه بنت سفیانی حضرت پیغمبر تزوج ایلدی . «عثمان بن حویرث» سیاحت طریقاه قسطنطنیه یه قدر کلدی . اوراده پک زیاده مظهر اعتبار اولدی و برطاقم مقاصد سیاسییه و حرص جاهه منی

۴۱. — حضرت پیغمبر صلی الله علیه وسلم دن اول جزیره-
 العربده ظهور ایدوب خیف نامیله یاد اولونان موحدلر اون ایکی
 قدر تعداد اولونمقدده در . حتی بعثدن اول مکده بعض حنیفلر
 بونوب یکی بر پیغمبرك بعثته انتظار ایتمکده ایدیلر . فقط
 هنوز بو پیغمبر بعث اولونمادیغندن بعضلری یهودیلکه ، بعضلری
 خرسیتیانلغه میل کوستر لر دی ؛ چونکه هیچ اولمازسه بعض
 جهتلرده اشبو مذهبلر شریعت ابراهیم علیه السلامه توافق
 ایتمکده ایدی . ابن-احق بروقعده حکایه ایتمکده درکه بوندن
 حنیفلرک افکاری وهمشهریلرینک دوشدکلری پت پرستلک حقنده
 اولان عداوتلری مستبان اولمقدده در : برکون قریش ، اصامدن
 برینک واحتمالکه عزانک اطرافنه طوپالامش ایدیلر . بوبته
 دائماً قربانلر تقدیمیه تعظیم ایدرلر ، عبادت ایچون اطرافنه
 طوپالانیرلر وحقی اطرافنده اوطوروبو محبت ایدر لر دی .
 هر سنه معین برکونده بو اجتماع وقوعبولور وبویوک بریورطی
 قوریلوردی . برکون درت رفیق برلشوب برکناره
 چکلدیلر ؛ بیلرنده کیزلی بعض مباحث کچدی که آنلری تمییح
 ایتدی . بوذواتدن بری ورقه بن نوفل بن اسد اولوب ام المؤمنین
 خدیجه رضی الله عنهانک عمزاده سیدر ، ایکنجیسی عثمان بن
 حویرث درکه پیغمبرك عمزاده سیدر ، اوچنجیسی ینه پیغمبرك
 اوزاقدن اقرباسندن عیدالله در ، دردنجیسی زید بن عمرو بن
 نفیل در . بوزار بیلر لرنده دیر لر دی که « همشهریلر یمز ضالته

دین خالصده (حنیف) اولان ابراهیم علیه السلام ملتیدر .
 ابراهیم علیه السلام مشرکاردن دکل ایدی ؛

سورۃ نحلک ۱۲۰ نجی آیتنده « علی التحقیق ابراهیم
 بالجمله خصال حمیدینی جامع ایدی : الله تعالیه مطیع وامرینه
 قائم ایدی ؛ دین اسلامده ثابت وادیان باطله دن مائل (حنیف)
 ایدی . جناب حقه شرک ایدنلردن دکل ایدی » ؛

و کذا سورۃ نحلک ۱۲۳ نجی آیتنده « یا محمد ، بز آندن
 صکره ادیان باطله دن مائل (حنیف) اولان ابراهیم ملتنه
 تبعیت ایچون سکا وحی ایتدک . ابراهیم علیه السلام مشرکیندن
 دکل ایدی » ؛

بیورلمشدر . والحاصل « حنیف » یالکز الله واحده اینانوب
 آنک اراده سنه راضی اولان کیمسه در . « اسلام » دخی بوندن
 عبارت اولوب اراده الاهییه توکل وانقیاد دیمکدر . مشرکدر
 ابراهیم علیه السلامک دخی کندی مذهب لرنده اولدیغنی ادعاده
 اصرار ایتدکری جهته بوکا دائر اولان آیات کریمه ده هیپ
 حضرت ابراهیم علیه السلامک حنیف اولوب مشرکیندن اولما
 دیغنی بیان بیورلمشدر . فی الحقیقه ابراهیم علیه السلام بلا اعتراض
 اوغلی اسماعیلی ذبحه حاضر اولدیغنی واسماعیل دخی اصلا روی
 ممانعت کوستمیه رک قربانلغه رضا ویردیکی جهته له هرایکیسی
 حنیف و مسلماندر لر . بو حلال سورۃ صافاتک ۱۰۲ نجی آیتنده
 مذکوردر .

نصارا ، بزدن اولیکز تا که هدایت بوله سکنز دیدیلر . آنلره دی که: بز بودیدکلریکنزک هیچ برندن اولمایز؛ بلکه حنیف اوله رق وحقه میل ایدهرک ابراهیم علیه السلام مذهبندز؛ زیرا ابراهیم علیه السلام مشرکیندن دکل ایدی »؛

سورۂ ال عمرانک ۶۶ نجی آیتنده « ابراهیم علیه السلام نه یهودی ونه ده نصرانی ایدی ؛ بلکه موحد وعقائد ردیه دن منحرف برمسلم (حنیف) ایدی ؛ مشرکاردن ده دکل ایدی »؛ وینه سورۂ ال عمرانک ۹۵ نجی آیتنده « آنلره دی که: خبر تحلیل و تحریم ده جناب حق صادق ویهودیلر کاذبدر؛ سز باطلدن مائل ، حقه سمالک (حنیف) اولان ابراهیم ملتندن اولیکز؛ چونکه ابراهیم مشرکیندن دکل ایدی »؛

سورۂ نسانک ۱۲۳ نجی آیتنده « افعال سیئهن مجتنب واعمال صالحیه مواظب اولوب دین ابراهیمه تابع (حنیف) اولان کیمسه دن دین جمعیله راجح کیم واردر ؟ جناب حق ابراهیم علیه السلامی خلیل اتخاذا ایتدی »؛

سورۂ انعامک ۷۹ نجی آیتنده « علی التحقیق بن جمله ادیاندن رجوع ایدهرک کوکلری ویرلری یارادن الله تعالیه متوجه (حنیف) اولدم ؛ بن آکا شرک ایدنلردن دکل »؛

وینه سورۂ انعامک ۱۶۱ ، ۱۶۲ نجی آیتلرنده « ربم تعالی حضرتلری بنی دین اسلامدن عبارت اولان صراط مستقیمه هدایت ایتدی ، اول دین که غایت مستحکم ومتین اولوب اول

ایسهده اشبو انبیانك تبلیغ ایتدیکی شرایع واحکام، مرور ایام ایله فراموش ایدلدی وطریق توحیده سالک پک آز کیمسه لر قالدی . حتی زمان نبویده اشبو موحدیندن برقاچ کشی بولمغله انلره « حنیف » تسمیه اولنوردی .

قاموسده بیان ایدلیکنه کوره « حنف » فتحینه ضالاندن استقامته میل معناسنه موضوع در . حنیف دخی شول مسلمه دینور که دین اسلامه میلی راست و درست اولوب ملت بیضای اسلامیهده ثابت و برقرار اوله . علی قول، دین و ملت ابراهیم علیه السلام اوزره اولان آدمه اطلاق اولنور، که بیت الحرامه استقبال وجنابتدن اغتسال کبی شریعت ابراهیمه اتباع ایدن مسلمدن عبارتدر . معنای ثانی، زمان جاهلیت اهله نظر ایله در .

بو ایکنجی معنایه کوره حنیفلر بیننده صحف ابراهیمدن بعض شیرک محفوظ قالدینی ادعا اولنوردی . قران عظیم الشانده صحف ابراهیمدن و حاوی اولدینی احکامدن بحث اولنمشدر . ظن اولندیغنه کوره، صحف ابراهیم خلفای عباسیهدن هارون رشید زمانه قدر دوام ایدوب آنک زماننده احمد بن عبدالله بن سلام طرفندن کلدانی لسانندن عربجهیه ترجمه ایدلمشدر .

قرآن کریمده « حنیف » کلمه سی لا اقل اون ایکی محلهده مذکور اولوب حق نبویدهده استعمال بیورلمشدر . از جمله :
سورۀ بقره نك ۱۳۶ نجی آیتنده « یهودیلر، بزدن اولیکنز؛

از جمله صاحب قاموس، قوم عرب به مبعوث اولان انبیسان
 ایکسینی تذکار ایتمکده در [۱]: بونلردن بری «خالد بن سنان
 العبسی» حضرتلری در که « پیغمبر وقت » نامیله کسب اشتهار
 ایتمشدر. دیگرى « حنظلہ بن سفیان الحمیدی » حضرتلری در، که
 « اصحاب رس » دینلن قومه بعث اولنمشدر. « رس » معروف
 بر قویودر، که ثمود قومنک بقیه سی آنی استعمال ایدرلردی .
 کندولره مبعوث اولان پیغمبری آنک ایچنه القا ایدرک آغزینی
 طاش ایله اورمشلردر . سورة قافک اون ایکنجی آیت
 کریمه سنده بوقومه اشارت واردر .

بونلردن ماعدا کتب تفاسیرده ایکی عرب پیغمبرینک اسمنه
 دها تصادف ایدلمکده در، که: بری شعیب بن ذی مہرم ، دیگرى
 موسی بن میشادر .

سورة انبیاده: «ظلم وتعدی ایدن نیجه ممالک اہالیسنی محو
 وافنا ایتدک و آنلرک مقامنه بشقه نسلدن بشقه قوملر خلق واقامه
 ایلدک» مألندہ اولان « وکم قصصنا الایه » آیت کریمه سنک تفسیر -
 ندہ ابن عباس رضی اللہ عنہمادن نقلاً مفسرین عظام حضرتاتنک
 بیاننه کوره شعیب بن ذی مہرم ، یمنده کائن «حضور» بلده سی
 اہالیسنہ بعث اولنمشدر . موسی بن میشادخی بلاد یمندن «سجول»
 اہالیسنہ ارسال ایدلمشدر .

♦ ۶ . — ایشته بووجهلہ قوم عربہ نیجه پیغمبرلر بعث بیورلمش

رز . اکر عشیرتک اولمیدی سنی طاشلار ایدک . سن بزم
عندمزده عزیز دکلسن .

« شعیب دیدی که : قوم ! سزک عندیکزده بنم قبیله وعشیر-
تم جناب حقدن دهاعزیزمیدر، که انک امرینی آرقه یه آندیکنز؟
ربم تعالانک علمی سزک افعال واعمالکزی محیطدر .

« قوم ! الیکزدن کلدیکی قدر هلاکه وابطال دینه
چالشکنز . بنده المذن کلدیکی قدرچالشورم . قریبا کیمک عذابه
دوچار ورذالته گرفتار اوله جغنی ، وکیمک سوزنده کذب اوزره
بولندیغنی کوررسکنز . ایمی انتظار ایدیکنز؛ بنده سزکه برابر
انتظار ایده جکم .

« قوم شعیبک تعذینه امریمز لاحق اولنجه شعبی وآنکه
برابر ایمان ایدنلری مجرد فضل ورحمتمز ایله خلاص ایتدک .
شک وعصیان ایله نفسنه ظلم ایدنلرده برصیحه یه دوچار اولدیلر .
اولدقلری یرده خاک هلاکه سرلدیلر . کویا اوراده اقامت
ایتمه مش کبی برحاله کلدیلر .

« ایشته ، ثمود کبی مدینه خلق دخی رحمت رحماندن بعید
اولدی . »

۳۹ . — قرآن عظیم الشانده مذکورالاسامی اولان پیغمبران
عظام حضراتندن بشقه نیجه انبیای ذیشان واردر، که اسملری
ذکر اولنماشدر . سورۀ غافرک سکسان سکزنجی آیت کریمه سی
بو حقیقه دلالت ایدر .

قیلیدیغی شیلر سنك ایچون دها خیرلودر . بن سزی فنالقدن
حفظ ایدهم .

« قومی دیدی که : ای شعیب ! بابالریمك عبادت ایتد -
یکی اونانی ترك ایتمه مزى واملزده سنك ایستدیكك کبی تصرف
ایلمه مزى سنك قیلدیغك صلاتمی امر ایدیور ؟ سن حلیم
ورشید برذات سین؛ سکا بویله شی یاراشورمی ؟

« شعیب دیدی که : قوم ! سز نه دیرسکنز ؟ یکاجناب
حقك برهانی ککش وبنی رزق حسن ایله مرزوق ایتمش ایکن
آنك امرینه مخالفت ایتمك بکا لایق اولورمی ؟ سزی برشیدن
نهی ایدوب کندم خلافده بولتمق ایسته م . بنم امر بالمعروف
ونهی عن المنکردن مقصدم یالکنز کوجم بتیدیکی قدر سزی اصلاح
ایتمکدر . نائل موفقیت اولمقلم، هدایت ربانییه وابسته در .
بن هرایشمی آکا تفویض ایتدم؛ دائما آکا مراجعت ایدرم .

« قوم ! بکا اولان عداوتکنز سزی ده نوح قومك ،
هود قومك ویا صالح قومك دوچار اولدیغی مصیبت کبی
برمصیبتیه دوچار ایتمسون . علی الخصوص لوط قومی سزدن
پكده اوزاق دکلدرد . شرکدن استغفار و معاصیدن جناب حقه
رجوع ایدیکنز . ربم تعالانك لطف ورحمتی بول ، عفو واحسانی
مبذولدر .

« انلر جواباً دیدیلر که : ای شعیب ! بزسنك سویلیدیكك
شیلردن چوغنی آکلامیورز . سنی ایچمزدده پك ضعیف کوریو -

ایدیسه کز خسرانده قالورسکز دیدیلر . بونک اوزرینه برزلزله یه
طوتلیدیلر؛ اولدقلری یرده خاک هلاکه سرلیدیلر .

« شعبی تکذیب ایدنلر، کویا هیچ اوراده اقامت ائمه مش
کبی نام ونشانلری اونودلدی . شعبی تکذیب ایدنلر یوقی ؟
ایشته اصل خسرانده قالان اونلردر .

« بونک اوزرینه شعیب، آنلردن اعراض ایدهرک : قوم ! بن
سزه ربمک رسالتلرینی تبلیغ ایتدم ؛ سزه نصح و پند ایلدم .
دیدکن صکره کندی کندینه : جناب حقه کفرایدن برقومک
دوچار عذاب اولسندن طولای بن نصل اسف ایده بیلورم -
دیدی .

سوره هودک ۸۳ نجی آیتله مابعدنده شویله تصویر

بیورلمشدر :

« بز مدینه اهاالسنه نسا قرداشلری شعبی کوندردک .
آنلره دیدی که : قوم ! جناب حق توحید ایدیکز . سزک
ایچون آندن بشقه معبود یوقدر . بیع و شراده کیله و ترازوی
نقصان اولچمه یکز . بن سزی نعمت و وسعت ایچنده کور -
بیورم . قوزقارم، که یوم قیامتک سزی احاطه ایدن عذابنه
طوتیله سکز .

« قوم ! کیله و ترازوی طوغری طوتیکز . ناسک حقو -
قنی ذره قدر اولسه ده تنقیص ائمه یکز . یریوزنده ساعی بالفساد
اولمایکز . اکر سوزمه اینانورسه کز جناب حقک سزه مباح

نقصان ویرمه یکنز . یریوزی کسب صلاح ایتمش ایکن افساد ایتمه یکنز . اکر بنم سوزمی تصدیق ایدر سه کنز ؛ بوسزک ایچون دها خیرلودر . طریق حقی کسوبده ایمان ایدنلری تخویف و دین اسلامدن منع ایتمه یکنز ؛ واکری یوله کیتمه لرینی ایستمه . یکنز . برکزه دوشونکنز ، که سز آزلق ایدیکنز ؛ جناب حق سزی تکثیر ایتدی . اکر بنم رسالتمده اختلاف ایدوبده برطاقکنز تبدیغنه مأمور اولدیغ شیلره ایمان ایدر ، دیکر برطا - قکنز انکار ایلر سه صبر ایدیکنز ، که جناب حق بینمزده حکم ایتسون ؛ حق تعالی حضرتلری حاکملرک خیرلوسیدر .

« قومنک استکبار ایدن اشرافی دیدیلرکه : ای شعیب ! بز سنی وسنکهکله برابر ایمان ایدنلری قریه مزدن چیقاررز ؛ یاخود سزده بزیمز ده دوزرسکنز .

« شعیب دیدی که : بز سزک دینکزدن اکر اه ایدوب طورر ایکن نصل آکا رجوع ایدرز . جناب حق بزى سزک دینکزدن خلاص ایتدکن صکره ینه آکا عودت ایدر ایسهک حق جل و علا حضرتلرینه افترا ایتمش اولورز . والحاصل بزیم ایچون سزک دینکزه رجوع احتمالی یوقدر ؛ مکرکه مشیت الاهیة تعلق ایتمش اوله . جناب حقی علمی هر شیئی محیطدر . بز امور مزى حقه تفویض ایتدک . یارب ! بزمله قومز بینتی تفریق ایت . سن حاکملرک خیرلوسی سن .

« قومنک کفر اوزره قالان اشرافی : اکر سز شعیبه اتباع

دوچار اولورسکیز .

« آنلرایسه ناقه یی بوغازلادیلر . صالح علیه السلام « اویکزده اوچ کون یشایکیز ؛ اندن صکره هلاک اولسه کز کبرکدر . بو وعده خلاف یوقدر » دیدی .

« آنلرک تعذینه دئر امرمز صادر اولنجه صالحی وانکه برابر اولانلری فضل و رحمتن ایله اول کونک عذابندن خلاص ایتدک . چونکه جناب حق ، امرنده قوی و متین و عصیان اید - نلره قارشو متقدم در . قوم صالحی شدتلی برصیحه یاقاله دی ؛ اولدقلری یرده بیقیلوب هلاک اولدیلر . گویا هیچ اورالرده اقامت ایتمه مش کبی برحاله کلدیلر .

« ایشته ، ثمود جناب حقه کفر ایتمش ایدی .

« ایشته ، ثمود رحمت رحماندن بعید اولدی .

۳۸ — مدینه اها لیسنه دخی شعیب علیه السلام بعث اولندی

شعیب ؛ اعما ایدی « خطیب الانبیا » یاد اولنوردی . باباسی میکیل بن یشجر بن مدینه بن لوطدر . سورده اعرافک ۸۴ نجی آیتله مابعدنده آنک کیفیت بعثی بروجه زیر بیان بیوریلور :

« بز ، مدینه نه نسباً قرداشلری شعیب علیه السلامی کوندردک

انلره دیدی که : قوم ! جناب حق توحید ایدی کیز . سزک ایچون آنندن بشقه معبود یوقدر . ربکیز تعالادن سزه برهان کلدی . کیله کزی و ترازوکری تمام طوتیکیز . هرکسک حقنی

ايدەرك « قوم ! بن سزه ربك رسالتى تبليغ ايتدم ؛ نصح وپند ايلدم . لکن سز نصيحت ايدنلرى سومز ايدىكنز » ديدى .
سورە ھودك التمش برنجى آيتلە مابعدندە شووجھلە حكاية ميورلمشدر :

« بز ، ئمودقومنە نسبا قرداشلرى صالحى كوندردك . انلره ديدى كه : قوم ! جناب حقە عبادت ايدىكنز . سزك اچون آندن بشقە الە يوقدر . سزى يردن ياراتدى . يرك اعمارىنى سزه توديع ايتدى . سزده شر كدن استغفار واكار جوع ايدىكنز . چونكه ربم تعالى مؤمنلره قرييدر ؛ دعا لرى قبول ايدىجيدر .
« قومى ديدى كه : اى صالح ! سن بوندن اول بزم اچمزده ايلرو كلنلردن ايدك . سندن رشد وسداد اومولور ايدى . سكا نه اولدى كه بابالرمزك تعبد ايتدكلرى اوئانە عبادتدن بىزى نەى ايدىيورسن ؟ بز سنك دعوت ايتدىكك امر توحيدده شك وشبهه اوزره يز .

« صالح آنلره ديدى كه : قوم ! كورسيورميسكز ؟ بكا جناب حقدن نبوت كلش وبرهانە نائل اولمش ايكن امر تبليغده عصيان ايدر ايسەم آنك عذابندن بى كيم قورتاره بيلور ؟ سزك بى دە كندىكزه اويديره رق خسرانده براققدن بشقە مقصدىكنز يوقدر .

« قوم ! بو ، ناقة اللهدر ، سزه بر آيتدر . براقكز ؛ يريو-
زنده اوتلاسون . آكا بر فناق يايەيكز . صكرە عذاب عاجلە

« بز، نمود قومنه نبا قرداشلری صالح علیه السلامی بعث
ایتدک . آنلره دیدی که :

« قوم! جناب حق توحید ایدیکز. سزک آندن بشقه الاهکز
یوقدر . ربکزدن سزه برهان کلدی . شو، ناقه اللهمدر ؛ سزه
بر آیتدر . براقکز ریوزنده اوتلاسون . صاقین آکا برفالق
یامایکز . صکره سزه عذاب شدید اصابت ایدر . دوشونکز!
جناب حق عاد قومنی هلاک ایتدکن صکره سزی آنلره خلف
قیلدی . سزی ارض مجرده اسکان ایتدی . بادیه لرنده کو -
شکلر بنا ایدر ، طاغلرینک بوکرنده اولر آچارسکز . جناب
حقک شونعمتلرینی تخطر ایدیکزده ریوزنده فساد اتمه یکز .
« قومنک ایچنده استکبار ایدن اشرافی، ضعیف عدایتدکلری
مؤمنلرینه علی طریق الاستهزا :

« بیلور میسکز ؛ صالح، ربیسی طرفدن مبعوث ایمش »
دیدیلر . - مستضعفین دخی: اوت ! بیلورز . بز آنک تبلیغ
ایتدیکی احکامه ایمان ایدرز . دیه جواب ویردیلر . - متکبرلر
دخی « بز سزک ایمان ایتدیککز شیلری انکار ایدرز » دیه رک
ناقه یی بوغازلادیلر و جناب حقک امرینه عصیان ایتدیلر و علی
طریق الاستهزا « ای صالح ! اکر سن حق پیغمبر ایسهک، بز
وعد ایتدیکنک عذاب کتور» دیدیلر .

« بونک اوزرینه برزلزله یه طوتادیلر؛ صباحلین جمله سی خاک
هلاکه سرلمش بولندیلر . صالح علیه السلام آنلردن اعراض

تصرف ایدر. ربم تعالی، حق و عدل اوزرهدر . اکر ایماندر . اعراض ایدر سه کز، سز بیلورسکنز . بن، تبلیغنه مأمور اولدیغ شیلری سزه تبلیغ ایلرم . جناب حق سزی هلاک ایدر و بشقه بر قومی سزه خلف قیلار . سز بو اعراضکنزله جناب حقه هیچ بر ضرر ایراث ایده مزسکنز . ربم تعالی هر شیئه واقفدر .

« قوم هودك عذاب ایدلمسنه امریمز لاحق اولنجه مجرد فضل و رحمتنر ایله هود علیه السلامی و آنکه برابر اولانلری خلاص ایتدك ؛ آنلری شدتلی بر عذابدن قور تاردق .

« ایشته بو عاد قومیدرکه، جناب حقك آیاتی انکار ایتدیلر و پیغمبرلرینه عاصی اولدیلر . هر جبار معاندك سوزینه اویدیلر . انلرده كرك بوداردنیاده و كرك یوم عقباده لغته هدف اولدیلر . « ایشته ، عاد قومی جناب حقه کفر ایتمش ایدی .

« ایشته، هودك قومی اولان عاد بو وجهله رحمت رحماندن

بعید اولدی .

۳۷. — ثمود قومنه دخی صالح علیه السلام بعث اولمش ایدی،

ثمود، عربدن بر قبیله در، ثمود بن عابر بن ارم بن سام سلاله سندندر . حجاز ایله شام اراسنده و اد القریه د کین «حجر» دینلن مواضعده اقامت ایدر لردی . صالح علیه السلامك باباسی دخی عید بن اسف بن ماسح بن عید بن حادر بن ثموددر .

سورهٔ اعرافك ۷۲ نجی آیتیه مابعدنده حضرت صالحك

بعشدن شویله خبر ویریلور :

« قوم ! الله تعالیه عبادت ایدیکز . سزک آندن بشقه
الاهکز یوقدر . سز ، جناب حقه شریک قوشدیغکزدن طولایی
مفتریسکز .

« قوم ! تبلیغ رسالت ایتدیگمدن طولایی سزدن اجرت
ایسته م . بنم اجرتم یالکز بنی خلق ایدن ذاته عأددر . سز
هیچ اعمال فکر ایتزمیسکز ؟

« قوم ! ربکزدن مغفرت ایسته یکز ، وغیره عبادتن
رجوع ایدیکز ، که سزه زمان احتیاجکزده متوالیا یاغموور
کوندرسون : وقوتکزه قوت ضم ایتسون . یوقسه جر مکزده
اصرار ایله ایماندن اعراض ایتمه یکز .

« قومی دیدی که : مدعا کی اثبات ایچون بزه برحجت
کتورمدک . بزده سنک سوزکه کندی الاهلری میز ی ترک ایتمه یز .
وسنک دیدکلریکه اینانما یز . بزم سکا دیه جکمز شوکه ، معبود-
لری مزه اطاله لسان ایتدیگکدن طولایی آنلردن بعضلری سنی
بویله فالقره مبتلا ایتمش . اغزیکه کلنی سویلیورسن .

« هود دیدی که : جناب حقی اشهاد ایدرم ، سزده شاهد
اولیکز : بن سزک جناب حقه تشریک ایتدیگکز اوئاندن بری یم .
اصنامکزله برابر هلاکه قصد ایدیکز ، آرتق بکا مهل ویرمه یکز .
ایکزدن کلنی کبرو قویما یکز . بن سزک و بنم ربمز اولان جناب
حقه توکل و اعتماد ایتشم . یریوزنده کرن هیچ بردابه یوقدر ،
مطلق جناب حقی آنک ناصیه سندن یا قالار و آنده دیلدیکی کجه

ایچون کندی جنسکزدن بری واسطه سیله ربکزدن سزه رسالت کلدیکنه تعجیبی ایده یورسکیز ؟ دوشونکیز، که جناب حق قوم نوحی هلاک ایتدکن صکره سزی آنلره خلف قیلدی وسزک قوت ومکستکزی سائرلرندن مزداد ایلهدی . جناب حقا اشبو نعمتیرینی تخطر ایدیکز ، بلکه فلاح بولهسکیز . « قومی دیدی که : ای هود ! سن بزه انکچونمی کلدک، که یالکیز براللهه عبادت ایدمده آباواجداد مزک عبادت ایتدکری آللهینی ترک ایلهلم ؟ اگر سن دعواى رسالتده صادق ایسهک بزه صایوب دوکدیکک عذاب اللهمى کتورده کورملم .

« هود دیدی که : ربکزک عذابى واراده انتقامى سزه حق اولدی . جناب حق طرفندن برحمت وبرهان اولمقسزین سزک وبابالربکیزک الاه تسمیه ایتدیککیز شیلردن طولایمی بئمه مجادله ایدیورسکیز ؟ او یله ایسه عذابه انتظار ایدیکز ؛ بنده سزکله برابر منتظرم .

« بونک اوزرینه مجرد فضل وکرمز ایله هود علیه السلامی وآنکله برابر اولانلری قورتاردق . آیاتمزی تکذیب ایدهرک مؤمن اولمیانلری ده هلاک ایدوب کوکلرینی کسدک . »
سوره هودک اللنجی آیتله مابعدنده شوصورتله حکایه بیوریلور :

« عاد قومنه نسبا قرداشلری هود علیه السلامی کوندردک .
آنلره دیدی که :

قرآن عظیم الشانک یدنجی سورہ سی اولان سورہ اعراف ایله اون برنجی سورہ سی اولان سورہ ہودده اشبو انبیا ایله دیگر انبیا عظام حضراتنک نصل بعث اولندقلرندن خبر ویرلمشدر .

۳۶. — اشبوایکی سورہ جلیله دن هود علیه السلامک حضرت نوح دن مؤخر و حضرت ابراهیم دن مقدم اولدیغی منضم اولیور . بعض مفسرینک بیاننه کوره هود علیه السلام سکنر . نجی بطنده حضرت نوحه منتهی اولمقده دره که هود بن عبدالله بن رباح بن خلود بن عاد بن عوص بن ارم بن سام بن نوحدر .

سورہ اعرافک التمش اوچنجی آیتله آیات متعاقبه سننده هود علیه السلام دن بروجہ زیر بحث بیوریلیور :

« بز ، عاد قومنه سبا قرداشلری هود علیه السلامی بعث ایتدک . هود آنلره دیدی که : قوم ! الله تعالیه عبادت ایدیکز ؛ سزک اندن بشقه الاهکز یوقدر . سز اللهمک عذابندن قورقمازمیسکز ؛ که اکا شرک ایدیورسکز ؛

« هود قومندن کافر اولانلرک ایلرو کنسلری دیدی که : ای هود ! سنک عتقادکه خفت کوریوریز ؛ و علی التحقیق سنی دعوائی نبوتده یلانجیلردن ظن ایدیوروز . — هود دیدی که : قوم ! بن سفیه دکم . طرف باریدن رسولم . ربم تعالی حضره لرینک رسالتلرینی سزه تبلیغ ایدیورم . بن سزه نصیحت ویریورم و بوخصوصده امینم . سزی انذار و تهدید

تخصیص اولونمشیدی .

عبدالطلبك اوغلی و حضرت پیغمبرك پدری عبدالله ، بك
كنج وفات ایتدیكندن درت بطندن بری عائله سنه توارث ایدن
امتیازاتك هیچ برندن استفاده ایده مدی . ایشته حضرت پیغمبر
افدمزك اجدادی بویه اصحاب اقتداردن اولدقلری حالده كندیسه
بویوك بر میراث قالماسنك سببی بودر . آنك ایچون متعاقباً
جدینك و عملرینك زیر حمایه سنده قالمشدر .

❖ ۱۱۶ ❖

❖ انبیای عرب ، حنیفلر ، موحدلر ❖

۳۵ . — بالاده ویریلن تفصیلاتدن حضرت پیغمبر صلی الله
علیه وسلم افدمزك زمان بعثتده عربستانك نه حالده بولنشدیغی
مستبان اولور . زمان نبوتدن اول برطاقم موحدلر دخی كلكش
ایسه لرده آنلك افكار دیندارانه لری كندیلرینه منحصر قالوب
ملته سرایت ایتمه مش ایدی .

فی الحقیقه ابراهیم علیه السلام زماندنبری ، قبائل عرب
ایچنده بعض پیغمبرلر ظهور ایتمشدر ، كه بونلك اسمی قرآن
عظیم الشانده مذکوردر : از جمله هود علیه السلام عاد قومنه ،
صالح علیه السلام ثمود قومنه ، شعیب علیه السلام مدین اهالیسنه
بعث اولونمشدر . بونلر مبعوث اولدقلری اقوامی طریق هدایته
دعوت ایتشلر ایهده قوملری كندیلرینه تابع اولمامشدر . انلردن
صكره اولوالعزم انبیادن موسی علیه الصلاوة والسلام كلكشدر .

له مق معناسنه اولان هشمه دن مأخوذ اوله رق هاشم اسميله
 تلقیت اولندی : بوندن بشقه هاشم بئر زمردن سهولته
 صواخراج ایده بیلیمک ایچون باقردن قاپلر یاپدیردی . اووقته
 نسبتله بونلر بدایع صنایعدن عد اولوندی . اندن صوکرا
 عبدالمطلب ، طاشدن تکنهلر وقاپلر اعمال ایتدیرمشیدی .
 هاشم ، سنوی ایکی کاربان تعیین یتدی : بری قیشین یمه ،
 دیکری یازین سوزیه به کیدزدی .

جدالئی عبدالمطلب دخی دبدبه واحتشام جهتیله آنلردن
 دون دکل ایدی . مقام ریاسته کلدیکی وقت مسدود اولان بئر
 زمزمک اساف ایله نائله آدلو پتلك آره سنده واقع مذبحده
 اولدیغنی کشف ایدرک اول محلی قازمغه باشلادی . قریشلر
 قربان کسدکری محلی وعلى الخصوص اساف ایله نائله نک موقعنی
 قازدیرمق ایسته میهرک روی مخالفت کوسترمشله ایسه ده ؛
 عبدالمطلب طوعاً ویا کرهآ آنلری اقناع ایدرک حفریاتنده
 دوام ایلدی . برمدت درینلشدکن صوکره جرهمیلرک مکئی
 ترک ایدر ایکن دفن ایتدکری اسلحه نفیسه ایله کیکلر میدانه
 چیقدی وقریشلرک مداخله سی اوزرینه چکیلن قرعه ده کیکلر
 کعبه نک واشیای سائر عبدالمطلب حصه سنه اصابت ایتدی .
 بوندن صکره عبدالمطلب بئر زمزمی پک کوزل اداره ایتدی .
 شهرده حفر ایدیلن دیکر قیولرک صوی امور بیتیه ده استعمال
 اولنور اولدیغدن ، زمزم صوی یالکز قریشک ایچمسنه

اوزوم و سائر حبوبات اشترای اولنور و فقرای حجاجه توزیع ایدیلیردی . زمان بعثته حارث بن عامر یدنده ایکن طقوزنجی سنه هجریه ده ابوبکر الصدیق واسطه سیله ، وحج و داع سنه سنده بلا واسطه اطعام بیورلمشدر . خلفاء راشدین دورنده دخی بووظیفه ایفا و مؤخرأً الغایدلمشدر . فقط الیوم مزدلفه دن عودت اولوندقدن صکره مکة مکرمه امارتی طرفدن فقرای حجاجه ات و ارزاق توزیع اولنور .

قیاده ، عسکره قوماندا ایتمک وظیفه سیدر .

۳۴. — قصبک طول مدت دوام ایدن زمان اداره سنده هیج برقراریشقلق ظهور ایتدیکی آکلاشیلما یور . همان یازم عصر برمدت ظرفنده قبائل متحده نك امورینی رقابتدن آزاده اوله رق حسن اداره ایتدی ، و زمان هرمنه واصل اولدیغنده اداره امور ی بویوک اوغلی عبدالداره تفویض ایلدی . لکن عبدالدارک وفاتنده قریش اقسام متعدده یه ایرلدی ، و قصبک ذاتنده جمع ایتدیکی امتیازاتی بینلرنده تقسیم ایلدی . حضرت پیغمبر افدمزک بویوک پدری هاشم دخی برمدت رفاده و سقایه وظیفه لرینی اویله بر صورتده اداره ایتدی ، که علو جنابی بین العرب ضرب مثل اولدی . آکا و یریان هاشم اسمی بیله سخاسنه شهادت ایدر ؛ چونکه بر قبتلق اناسنده اکمک پارچه له یه رق ترید یایوب بالجمه مکة اهالیسنی انفاق ایتمشدر . هاشمک اولکی اسمی عمر و ایدی . بویله اکمک پارچه له دیغندن طولانی پارچه .

بومأموریت بنی تمیم قبیله سندن حضرت ابوبکر الصدیق یدنده بولنیورایدی .

صاحب الخطبه وظیفه سی ، اکا برقریشک چادیرینی قورمق منصبیدر ، که زمان نبوته بووظیفه بنی مخزومدن خالد بن ولید یدنده بولنیوردی .

ازلام ، قومار اوقلریله تفال ایتک وظیفه سیدر . زمان جاهلیتده برشیده شبهه ایدن کیمسه بو اوقلر ایله تفال ایدردی . بونلر هبل نامنده کی پتک یاننده طورر و آکا مأمور اولان فالجی واسطه سیله اجرا اولنوردی . بونک ایچون متعدد اوقلر وار ایدی . مثلاً برکیمسه برایشی ایشاه مک ایله ایشاه - مه مک بیننده متردد بولنسه برنده امر دیکرنده نهی یازیلی اولان اوقلردن برینی چکر ، هانکیسی چیقار ایسه آنکله عمل ایدردی . فال آتدیره جق اولان کیمسه یوز درهم و یا خود قربانلق برقاچ دوه هدیه ایدرک فالجی یه تفال ایتدیرردی . زمان نبوته بووظیفه صفوان بن امیه یدنده بولنیوردی .

خازن اموال مأموریتی ، حرب ایچون تدارک اولنان اموال و آلاتی محافظه وظیفه سیدر . زمان بعثده بومأموریت حارث بن قیس یدنده بولنیوردی .

رفاده ، قسی بن کلابک اختراع ایتدیکی بروظیفه در ، که بالاده بیان اولندیغی وجهله موسم حجه فقرای حجاجه معاونت وظیفه سیدر ؛ بونکچون کلی اقیچه طوبلانیر و خورما ، قوری

یدنده ایدی . فتح مکہ زماننده بنه کندوسنه احسان اولونمش
ایسهده مدینه منوره یه هجرتلرنده عم زاده سی شیه نك انه کچمش ،
الی یومنا هذا انك احفادی النده قلمشدر .

سقایت ، حجاجه طاتی صو اسقا ایتک مأموریتدر .
یومأموریت عبدالمطلب بن هاشمه و آنک وفاتنده کوچک اوغلی
عباسه و بعده اولاد واحفادینه انتقال ایتدی و خلفای عباسیه
دورنده زییر بن عوام اولادینه کچدی .

لوا ، مهم بروظیفه اولوب بر محله عسکر سوق اولنه جغنی
زمان یومأموریتده بولنان کیمسه بایراغنی بر طرفه دیگر و محارب
آنک اطرافنه طوپلانیر ایدی . یومأموریت عبدالدار احفادینه
انتقال ایتمش ایسهده احد غزاسنده جمله سی تلف اولمشدر .

ندوه ، دارالدوده عقد مجلس ایتک وظیفه سیدر .
بووظیفه قصیک اوغلی عبدالعزیز آنک اولادندن بنواسده انتقال
ایتدی . زمان بعثده ریاست یزید بن زعمه یدنده بولنیوردی .
سفارت ، قبیله لر بیتنده ویا افراد بیتنده تحدث ایدن
منازعه لر حکم صفتیه حل ایتکدر . بومنصب ، عدی بن
کعب خاندانه منحصر ایدی . زمان رسالته حضرت عمر بن
خطاب یدنده بولنیوردی .

نظارت ، عاداتا رسومات مأموریتی کبی برشی اولوب
بر محلدن دیگر محله نقل ایدیان اشیایی معاینه ایله مهمور ویا ممضی
بررخصت ورقه سی ویرمکدن عبارت ایدی . زمان رسالته

ایشته بوصورتاه قصی، هم روحانی وهم جسمانی اقتداری
 الده ایتدیکی کبی؛ اقتداری مکہ نك خارجنده تجاوز ایدردی،
 عربستانك قسم اعظمنده نفوذی جاری اولوردی : بوده اشهر
 حرمی تعیین ایتمك حتی ایدی . چونکه اووقتلر عربلرک
 تقویمی منحصرأ شهر قمریه اوزرینه یوریدیکندن آرهدن وقت
 کچدکجه سنه شمسیه مواسمیله تفاوتلر حصوله کلیر ایدی .
 بیلرینی تألیف ایتمك وظیفه سی الهمم وظائفدن اولوب، حتی
 بعض احوالده قوم عرب بیننده غایت وخیم معاملات انتاجنه
 بادی اولوردی . فی الحقیقه زمان متارکه نك فلان موسمده
 باشلا یوب فلان موسمده باشلامامسی وکذا طوافك حصاد وقتندن
 اول ویا صوکر اولمسی خصوصنده لاقید بولتمق ممکن دکل ایدی .
 چونکه زمانك حسن ویا سوء انتخابنه کوره جهانی احیا ویا افنا
 ایده بیلردی . ایشه قصی، بو حقوقیه صالح وحربی تعیینه دخی
 کسب اقتدار ایتمش ایدی .

والحاصل قصی حجابت ، سقایت ، لوا ، ندوه ، نظارت
 صاحب الخطبه، ازلام ، خازن اموال ، رفاده ، قیاده منصبلرینی
 جمع ایلمش ایدی . وقتیه اشبو مناصب غایت معتبر اولوب
 بولردن هربری قبائل قریش رجالنك الك متفدلرنده بولنور
 وبطناً بعد بطن توارث ایدرایدی .

حجابت ، کعبه معظمه نك پرده دارلغی مأموریتیدر . بعثت
 نبویهده بومأموریت، عبدالدار بن قصی اولادندن عثمان بن طاحه

اولان مسائلی بوجهله حل ایدرلردی .

۳۳۳ . — قصی، کعبه نك محافظلغنی و قبائل متحده مجلسنك ریاستنی ائده ایتدکدن سوکره اهمیتی بونلردن دون اولمایان دیکر امتیازاتی دخی استحصال ایله دی . بر محاربه یه قرار ویرلدیکی وقت، حربه کیده جك اولان قوماندانه هیئت متحده لواسنی رسماً دارالندوده کندیسی تسلیم ایدردی . ینه قصیک تنسیبی اوزره هر سنه فقرای حجاجه ضیافت ویریلور و بوکا « رفاده » تسمیه اولنوردی . ایشته بو اعانه یی تقسیم ایتمک دخی کندوسنه عائد ایدی . سقایه وظیفه سی ده آکا عائد اولوب ، شهرک اهالیسی بیننده سو تقسیمنه وحج ایچون کلن لایعد و لایحصا زواره سو تدارکنه مأمور ایدی . و کذا ایام مینه ده حجاجی طواف و مراسم مذهبی یی ایفا ایتدیرمک آکا عائد ایدی . ابن اسحاقک روایتنه کوره قصی شاعر ایدی؛ بر شعرنده دیورکه : « بن اوقوی و مقتدر بنی حویج دنم . مسکنم مکه در . مکه ده و مکه وادیسنده بو یو دم . معد بونی بیایر . مروه تپه سنده نائل شرف اولدم . اکر قیدار و بنیت اولادی نائل ظفر اولمیه ایدی بن ده شرف و شان قازانامازدم . رزاح [۱] بنمه اتفاق ایتدی . بن آنکله برابر حاکم . حیاتده اولدیغمدتجه کیمسه نك تعرضه اقتداری یوقدر » .

[۱] رزاح (سحاب و زننده) بن عدی بن کعب برقیله نك

رئیسدر .

اصنام اطراف کعبه یه طوپلانمش ایدی ۱۰
 قصی محاربات میدهدن سوکرا حرمه خادم اولنجه اوراده
 دائمی بر اقامتگاه تعیین ایدرک بالجمله امتیازاتک ذاتنده واخللا-
 فده بقاسنی تأمین ایتک ایستهدی وحرمدده برشهر بناسنه قرار
 ویردی . قریش ایسه بووجهله بلده مقدسه یه رعایتسزلکدن
 حذر ایدلکلری جهته وادی نی ستر ایدن آغاچلری کسمکه
 جسارت ایده مزلردی . آنکچون قصی ، نمونه امتثال اولمق اوزره
 اک اول کندیسی بالظه نی انه آلوب کسمکه باشلادی . بونک
 اوزرینه شهر بنا اولندی . کعبه نی تجدیداً بنا و برسقف ایله
 ایلك دفعه اوله رق اوزرینی ستر ایتدی . قریشک عائله لرینه
 مختلف محله لر تعیین ایدلدی . قصی ، کندیسی ایچون کعبه نك
 قربنده برقصر بنا ایتدیردی . بونک براوطه سی قبیله مجلسنک
 انعقادی ایچون تخصیص ایدلمکه « دارالندوه » تسمیه اولوندی .
 لکن مجلسک اجتماعکاهی اولان اشبو محل . عمومه عائد اولمایوب
 ینه قصیک زیر اداره سنده قالدی . بووجهله جماعتی ایستهدیکی
 وقت کندیسی دعوت ایدردی . قرق یاشنه واصل اولان هر بر
 قریشینک بوجلسه دخوله حقی واردی . بوراده اوپله رأی
 ویریله رک اکثریت آرا ایله بر شیئه قرار ویرلنز ایدی .
 اک عاقل ویا اک بلیغ اولان کیمسه ، دیکر لرینی اقناع ایله کندی
 رأینی ترویج ایتدیرر ورقاسنی طرفه جلب ایلردی . ایشته
 قبائل عرب : سلاحه مراجعت ایتکسزین منفعت عمومیه عائد

۳۲. — مکہ نك بشنجدی عصر میلادی به تصادف ایدن اول وقتکی حالتدن بحث اولندقدہ بونك حقیقی بر شهر اولما۔ دینغی فراموش ایتمه میلدر۔ عربك کعبه به و اطرافدہ کی اراضی به حرمت و رعایتی اودر جہدہ ایدی، کہ دها اول وقتہ قدر بومکان مقدسده وجوارنده توطن ایتمکه، یا خود مسکن انشا ایلمکه جسارت ایدہ مزلردی . کوندوزلری مکہ دہ یعنی مقام مقدسک اطرافدہ وقت کچیرلر: کیجه وقتی ایسه کمال احترام ایله چکیلوب کیدرلردی . «حرم» تعمیر ایدیلن بومکان مقدس، مکہ وادیسنی تماماً جاوی ایدی، کہ محیطی بالادہ بیان ایدلدیکی وجهله اوزن بش فرسخ قدردر . هر قبیلہ ایچون حقیقی بر ملجأ اولان اشبو حرمدہ کندیلرینه مخصوص صنملر وار ایدی . بنی کنانہ دخی «هبل» اسمندہ کی صنملرینی کعبه به قریب بر محلدہ و بئر زمزمک اوست طرفدہ بر محله وضع ایتدیلر: کہ همان حجر اسود درجه سندہ نائل احترام اولوردی . مؤخرأ هبل قصی طرفندن کعبه نك داخلنه و خزینہ سنه وضع اولوندی . قرآن عظیم الشانده اسمی مذکور اولان لات و غزی نامندہ کی بتلر دخی طائفده مقیم بنی ثقیفک اصنامی ایدی . دیگر بر طاقم اصنام دخی، شهر مذکورده کائن و مقدما هاجرک اوغلنه صو آرامق ایچون طولاً۔ شوب طور دینغی صفا و مروہ نامندہ کی مقدس تپه جکلرک اوزرینه وضع اولونمش ایدی . والحاصل بو بر هیئت متفقہ مذهبی ایدی . ایلرودہ زمان نبوتہ دکین همان درت یوز قدر

قصی، سن تمیزه واصل اولدوقده اوکی پدرینک منسوب اولدیغی آل ربیعہ طرفدن تعذیب ایدلمکده باشلادی؛ پدرینک سلاله - سنی اوکره نهرک قطعہ حجازیه به کیتدی وکعبه الله جوارنده اقامت ایتدی . اول وقت بنی خزاعه دن بیت شریفی تولى ایدن ومقام ریاستده بولنان حایل بن حبشیه نك قزی حبا ایه تزوج ایتدی . ایشته بوجبا پیغمبرک دردنجی جده سی اولمشدر . بوندن سوکره قصبک دائره اقتدارى توسع ایتدی : درحال قریش صرهنه کچدی . قان پدری خسته لهرق مفتاح بیتی حبا به ترک ایتدی . حبا امور بیتی اداره دن عاجز اولدیغدن زوجته اداره ایتدیرر ایدی . حلیل وفاتنده قصی یرینه اقامه اتمش ایسه ده، صنادید قبائل بوکا راضی اولمادیغدن مفتاحنی بنو خزاعه کبارندن ابو غبشانه تسلیم ایتدیلر .

خزاعه قبیله سنک خصمی اولان بنی کنانه تمادیا کسب نفوذ ایتمکده اولدیغدن؛ قصی آنلره اتفاق ایتدی . اول وقتلر برکیمسه کندی قبیله سنک نفوذ و اقتدارى غیر کافی اولدیغنی کورنجه دیکر برقبیله دن برشخصله عقد موالات ایدردی . بووجهله انتساب ایدیان قبیله نك بالجمله حقوق قازانلمش و بالجمله وظائفی درعهده ایدلمش اولوردی . ایشته بووجهله قصی، بنی کنانه ایه کسب مناسبت ایتدکدن و آنلرک معاونتیه قانلی برمحاربه ده نائل ظفر اولدوقدن صکره، کعبه نك رؤسایى ککندینه تابع اولدی و قرق سنه آنک اداره سننده قالدی .

زین العابدین (علی بن حسین بن علی) یوز طقسان طقوز
سنه سنده مکة مکرمه نی دست استیلاسنه کچورمکله بیتی آجدی
واموال موجوده نك كعبه یه بر فائده سی اولیه جغنی بیان ایله
آلوب اتلاف ایتدی . اول وقتدن بری کعبه یه خزینه ومال
وضع ایدلمه مشدر .

﴿ ۱۰ ﴾

﴿ رؤسای عرب ﴾

۳۱. — کعبه مکرمه کی نائل احترام اولان بر معبدک
محافظه سی، اک مقدس خدماتدن معدود اوله جغنی درکاردر .
بوسیدن قبائل عرب بیتنده بوشرفه نائلیت ایچون نزاع وجدال
اکسیک اولمازدی .

بالاده بیان ایدلدیکی وجهله، عمالقه یه جرهمیلر، آنلرده نبی
خزاعه خلف اولمش ایدی . ایکی بچق اوچ عصر صوکره
قبیله قریش، آنک مقامنه کچدی . بونلرده مرور ایام ایله ثروت
وسامانه نائل اولدیلر . حضرت پیغمبرک دردنجی جدی قصی
بن کلاب، اشبو قبیله نك اک مقتدر رؤساسدن معدوددر . قصیک
تاریخ تولد ووفاتی قطعاً بیله میورسه ده، دینلدیکنه کوره ۴۴۰
تاریخ میلادیده موقع اقتداره کچمش و ۴۸۰ ده وفات ایلمشدر .
قصی، پدری کلاب بن مره بن کعب وفات ایتدکده صغیر-
السن ایدی . والده سی فاطمه بنت عمرو بن سعد، برالشامده
واقع ارض عدنده متوطن ربیعه بن حزام ایله تزوج ایتدی .

واقع « شعب » طائف یولی اوزرنده یدی میل مسافده « بطن نمره » جده یولی اوزرنده طقوز میل مسافده واقع عشار، ایله محدوددر . اشبو حرمه عائد نیجه مسائل شرعیه وارددر، که کتب فقهیهده مسطوردر .

مکه مکرمه نك اصل اسمی « بکه » ایش؛ قرب مخرجه مبنی با، میمه منقلب اولمش . بوندن بشقه بوشهر شهر نیجه بلاده اساس اولدیغندن « ام القری » وعلو کعبه ویا شکل مکعبیسنه اشارت ایچون « کعبه » اسملیله دخی یاد اولنور .

۳۰. — مکه مکرمه بالجمله اهل اسلام طرفدن مظهر تقدیس و تعظیم اولدیغی کبی، زمان جاهلیتده بک چوق اقوام طرفدن تعظیم اولنوردی . ایران وبلاد سائر حکمدارانی، تعظیم ایچون مکیه اموال و ذخائر ارسال ایدرلردی . عبدالمطلب طرفدن بولنان هیاکل، بوکا دلالت ایتدیکی کبی؛ فخر رسل صلی الله علیه وسلم افدمز دخی درین برقیو دروننده ملوک سالفه طرفدن اهدا اولنش خیلی التون بولمشدر (هر وقیه سی قرقر درهم اولمق اوزره یتمش بیک وقیه) . حضرت علی بواقچه نك جهاده صرفتی رجا ایش ایسهده مساعده بیورلمادی . حضرت ابوبکر دخی بومالی کعبه نك خزینه سنده محافظه ایتدی . حضرت عمر بوموالی بین المسلمین تقسیم ایتک ایسته دی . فقط حضرت پیغمبر ایله ابوبکرک ابقا ایتدیکنه مطلع اولنجه اوده فکرندن صرف نظر ایلدی . نهایت اولاد علیدن امام

در تیوزسکسان قدر طاش دیرک کتیروب ایجاب ایدن یرلر
 وضع و اوزرلرینه درت یوز طقسان سکز قبه انشا ایتدیردی .
 مسجد شریف ایله مسعا آره سنده قالان میدان هارون رشیدک
 وزیر جعفر برمکی برطاقم منازل انشا ایتدی . مؤخرأ بونلر
 خراب اولمغه سلطان قایتبای مصری ، ۸۸۳ تاریخنده بونلرک
 یرینه مدرسه ورباط انشا ایتدیردی .

حرم شریفک سقفلری و رواقلری ، اخشاب اولوب انشاسی
 زمانندن بری تعمیر کورم دیکندن چوق یرلری مشرف خراب
 اولمش ایدی . کیفیت جتتمکان سلطان سلیم خان ثانی حضر تلرینه
 عرض ایدلمکه ۹۷۹ تاریخ هجر یسینده تعیین بیوریلان مصرلی
 احمد بک معرفتیه اخشاب رواقله سقفلرهدم و یرلرینه مر مردن
 مصنوع دیرکلر و اوزرینه مذهب علمی قبلر انشا ایدلدی .

والحاصل سلطان احمدخان و سلطان حمیدخان اول و سلطان
 محمودخان عدلی و والد ماجد حضرت شهر یاری فردوس آشیان
 سلطان عبدالمجیدخان حضر تلرینک زماننده بیت شریفک و مسجد
 حرامک جهات مختلفه سی تعمیر و تزین ایدلمش و بونلردن بشقه
 نیجه معموره لر میدان کتیرلمشدر .

۲۹. — اشو حرم شریفک اطرافی ، دائراً مادار « حرم مکة »
 دینلن بردائر ایله محاطدر ، که حدودی مدینه جهتدن اوچ میل
 مسافهده واقع « تنیم » عراق یولی اوزرنده یدی میل مسافهده
 واقع « لائیه جبل » جعرانه یولی اوزرنده طقوزمیل مسافهده

زماننده زوار تکثر ایدوب ازدحام واقع اولدیغندن جواریده بعض خانلر اصحابندن ساتون آلدی وهدم ایدیلهرک مسجده علاوه ایدلدکن بشقه اطرافنه بر آدم بویندن قیصه بر دیوار انشا اولندی . بعده حضرت عثمان و آندن سوکرا عبدالله بن زبیر بر مقدار منازل اشترا و مسجده توسیع ایتدیلر .

هجر تک قرق دردنجه سنه سنده ، معاویه دارالدوهی ساتون آلوب حرم شریفه الحاق ایتدی . یتمش بش سنه سی عبدالمک بن مروان و طقسان بر سنه سی ولید بن عبدالمک حرم شریفی برر پارچه تعمیر و توسیع ایتدیلر . ولید طرفندن مکیه بر چوق مرمر دیرک کوندرلدی و اطرافنه کسمه طاشدن جیم بر دیوار انشا ایدلدی .

ابوجعفر منصور زماننده دخی حرم شریفک دیوار شامیسی جهتی باب الدوهیه و دیگر جهتی پاب عمریه قدر توسیع ایدلدی . ابوجعفر بوندن باشقا مسجد حرامک جهات اربعه سنی آلتون و کموش و فیفسا [۱] دینان رنگین جاملر ایله تزین و حطیمک داخانی مجلا مرمرلر ایله تفریش ایتدی . مهدی زماننده دخی بیت شریف ایله مسعابینده بولنان بیوت و منازل حرم شریفه الحاق اولوندی و عبدالله بن عثمان بن ابراهیم نامنده کعبه خدمه سندن برذات ، «مقام ابراهیم» حجر مبارکنی کندوسنه تسلیم ایتکلر مقامنه وضع ایتدیردی . مهیدینک بنا امینی مصر قاهره دن

اولان حجرک طرف اعلا سندن بر پارچہ یری قبرلمش اولمغله اریدلمش قورشون دوکوب اکمال ایتدیلر . حجرالاسود ایچون دخی اعمال ایدلمش اولان باقر طرفی کموشه قاپلادیلر و آلتون ایله یالیزله دیلر . حجر اسودک اوستنه قونیلان بیوک طاشک محلنه وضعی ایچون اعیان و اشراف معاونت ایتدیلر . نهایت دیوارلر اولدی . دروننده کی اوچ عدد دیرکیرینه قوندی برسقی انشا اولندی . قاپوسی کچیرلدی . رداسی اورتولدی . بعده حجر اسماعیل اوزرنده کی ادوات قالدیریلوب مقام ابراهیمدن بدایله حطیمک بر قاپوسندن دیکر قاپوسنه قدر قازدیلر و یکیدن انشا ایتدیلر .

آنحقی برسنه سوکره یاغان یاغفور سبیله سقف بیته اور . تولمش اولان مرمرلرک انتظامنه خلل کلدیکی کبی ؛ اولکی تعمیرده قاپو قنادلری تبدیل ایدلیوب اسکیلری وضع اولنمش ، آنلرده بک فرسود برحاله کلش ایدی . یکیدن شرفصدور ایدن فرمان جهان مطاع خلافتناهی اوزرینه ؛ رضوان اغا ، مأمور ایدلمکه ؛ دفعه ثانیه ده سقف بتی صورت منتظمه ده تعمیر ایش و مجدداً قاپو قنادلری اعمال و تعلیق ایلیه رک اسکی قنادلری دربار شوکت قراره کتیرمشدر .

۲۸ . — بیت شریفک اطرافی ، که مسجد حرامدر ، عهد نبوتده و صدیق اکبر زماننده دیوار ایله محاط اولیوب طواف بیت ایچون خالی براغلمش ایدی . امیر المؤمنین حضرت فاروق

ایدیلن بیکرله حیوانات واسطه سیله حرم شریف تطهیر اولوندی .
 بوزلمش اولان زبیده مجراسی دخی تعمیر ایدلدی . شرفعلق
 ایدن اراده سینه اوزره مأمور مخصوص تعیین ایدیان رضواناغا ،
 اول امرده عملیات انشائییه انظاردن اخفا ایچون بیتک اطرافه
 بر پرده چکدی ولوازم انشائییه مصردن جده طریقیه جلب
 ایدلدی . بیت شریف دیوارندن دوشوب حرم شریف ایچنه
 یایلمش اولان طاشلری طوبلادیلر ولزومی قدر کراسته جلب
 ایتدیلر . موجود اولان دیوار دخی هدم ایدیلهرک مطاف
 شریفک اطرافه تحته پرده چکهرک عبدالله بن زبیرک طوتدیغی
 مسله کیتدیلر . بیت شریف دیوارلرینک طیش طرفلرنده
 آلتی آرشون ارتقا عنده بر تحته پرده دها چکدیلر و حجر اسودی
 استیلام ایچون اهل طوافه بر یول براقدیلر . حججاج اشبو
 ایکنجی پرده نک طیش طرفدن طواف ایدردی . بیت اللهک
 سقفی و دیوارلری بالکلیه قاغشه مش اولدیغندن اساسندن اعتباراً
 تجدیدینه لزوم کورلدی و بالجمله علمانک اتقاقیه هپ طاشلری
 قالدیریلوب بر طرفه وضع ایدلدی . حجر الاسودک آلتنده و
 اوستنده بولنان احجاردن بشقه دیوارلرک هیچ بر طرفنده
 بر طاش قالمادی و تمللری حفر ایدیلهرک اساس میدانه چیققدن
 سوکره هیئت قدیمه سی وجهه تجدیده باشلایوب عبدالله بن زبیرک
 ترتیبی اوزره بنا ایتدیلر . علما وفقها طاشلری دعا و ثنا ایدهرک
 کندیلر لریله نقل ایدرلردی . رکن یمانیده بولنوب نقطه استیلام

و سلطان سلیمان قانونی زماننده کوندریلن کموش اولوق یرینه
 بر آلتون اولوق وضع اولندی . حین تعمیرده سطحنده بولان
 یکریمی یدی آغاجک تبدیلنه لزوم کورلمکله آنلردن اوچ قطعه سی
 بعدالتعمیر اسکی یرلرینه وضع و سطح مرمرلری بر بر یرلرندن
 قالدیریله رق ممکن مرتبه بالتسویه هربری اسلوب قدیمی اوزره
 اسکی محله وضع ایدلدی . بوتعمیر اوزرینه اون سکز سنه ده
 دوام ایده بیلمش ایسه ده بیک اوتوز طقوز سنه سنده شد تلی یغمور لر
 یاغوب حرم شریف ایچی سیل صولریله طولدی . صو بیتک
 قاپوسنده بولان کلیدک حذا سندن ایکی ازشون یوقاری چیقدی .
 دکانلر ، مکتبلر ، اولر ییقلدی . چوق تلفات وقوعه کلدی .
 بیتک دیوار لری ذاتاً مائل انهدام اولدیغندن ایکنجی کونی ایکندی
 نمازندن صو کره رکن شامی و رکن عراقی دینان گوشه لک دیوار-
 لری ییقلدی . اهالی بیوک هیجانه دوشدی . ایچلرندن
 قورقوسندن وفات ایدلرده اولدی . مکّه مکرمه عادتاً محشر
 یرینه دوندی . نهایت صولر چکلدیکی وقت سیلابه کلن طاشلردن
 طوپراقلردن حرم شریف ایچنده بر آدم بویی تپلر پیدا اولدی .
 کیفیت بر طرفدن در سعاده عرض ایدلدیکی کبی بر طرفنده
 جده دن کراسته جلب ایدیه رک ییقلمایان دیوار لر تقویه ایدلدی .
 سقفک محافظه سی ایچون درت طرفه بیوک دیرکلر دیکلدی ،
 و اطرافی تحتہ پرده لره قیاندی . عادی بزدن بر کسوه اعمال
 اولنوب یشیل رنگه بویانه رق اوسته کجیرلدی . اطرافدن جلب

دخی ابن زبیرك ترینی بوزارق اساس قریش اوزرینه و شیمدیکی شكلده انشا ایلمسنی امر ایلدی . حجاج دخی آلدینی امره منی ابن زبیرك اساس ابراهیم اوزره بنا ایتدیکی بیتدن حجر اسماعیل طرفنده واقع آلتی زراع و برقاریش محانی هدم و ابن زبیرك آچدینی باب غربی بی سد ایدوب باب شرقیده دخی ایوم مشهود اولدینی اوزره عتبه بی ترفیع ایتدی و بنانك جهات سائرهنی علی حاله براقدی . بیت شریفك ایوم موجود اولان بناسی عبدالله ابن زبیرك انشاسندن عبارت اولوب شو قدرکه حجاج، حجر اسماعیل طرفنده هدم ایتدیکی محله بر دیوار بنا ایتمش و ابن زبیرك بناسندن بر اصبع مقداری فاصله براقشدر .

۲۷. — کعبه مکرمه ملبه ملوک اولماق ایچون حجاجك تجمد یندن صکره بیك یکر می سنه هجریه سنه قدر بیتك تجدید و تعمیرینه مساعدده ایدلمدیکندن ارکانی خرابه یوز طومش و برمدت دها چاره بولنمازسه بتون بتون سقوط ایده جکی اکلا شلمش ایدی . آنکچون امیر مکه شریف ادریس بالجمله سادانك اتفاقیله در علیه عرض کیفیت ایتدیله . آنجق بیتك برجته اولسون سقوط ایتدیجه تعمیر اولنماسی شرعاً مقرر اولدیغندن در سعادتده علمادان بر قومیسون تشکیل ایدلدی . نتیجه مذاکرده بیت مکرمک ایکی یردن دمیر قوشاقلرله ربط ایدلمسی مناسب اوله جفنه قرار ویرلدی صادر اولان فرمان هایون موجبنجه در سعادتده احضار ایدیلوب کوندریلن آلات و ادوات ایله تقویه و تحکیم

اساساً اوزرینه بنا ایدر و بری شرق دیکری غرب جهتنه
آچلمق اوزره ایکی قاپو وضع ایلردم « بیورمشلر ایدی .

حضرت عبدالله بوحدیئی روایت ایتدکن صوکر ا اصحابی
طوپلادی و حضرت ابراهیمک قویدینی اساسی میدانه چیقما-
روب کوستردی . عبدالله بن عباس رضی الله عنهما حاضر
ایدی . بین الناس قبله حقنده اشتباه واقع اولماق ایچون حفظ
قبله یه دقت ایتمسنى و اثنای عملیاتده بر علامت وضع ایلمسنى
توصیه ایلدی . عبدالله دخی بیتک اساسی اوزرینه دائراً مادار
بر تحته پرده چکدی و اورتولر وضعیله قبله یی محافظه ایتدی .
بعده صنعادن کیرچ جالب ایتدی و طاش اوجاقلرندن لزومی
قدر احجار کتیرتدی . لوازمی اعداددن صوکر ا اساس قدیم
ابراهیم اوزرینه بنایه باشلادی . دیوارلرینی یکر می یدی زراع
فالدردی ، و حدیث شریفده وارد اولدنی اوزره زمینه
ملاصق اوله رق بری شرقه دیکری غربه متوجه ایکی قاپو
وضع ایتدردی ؛ دوشمه سیله دیوارلرینی کسمه طاشدن یابدیر-
دی . خالص آلتوندن معبول المختارلر وصفجه لر ایله قاپولرینی
ترین ایتدی . بوبابده خیلی مبالغ صرف اولندی .

۲۶ . — خلفای امویة مروانیه دن عبدالملک زماننده حجاج

بیوک بر اردو ایله مککی محاصره ایتدی و آندینی منجیقلا ایله
بیتک دیوارلرینی رخنه دار ایلدی . غنوة مککيه دخولدن صوکره
بیتک تجدیدی ضمننده عبدالملکدن استیدان ایتدی . عبدالملک

دیلر . لکن مصر فلری کفایت ایتمدیکندن التی زراع مقدارینی ترک ایدوب اطرافنه بر جدار قصیر انشا وبوکا « حجر اسماعیل » تسمیه ایتدیلر . شمعی انک وراسندن طواف اولمقده در .

۲۵ . — بیت شریف شوشکل اوزرینه نیجه وقتلردوام ایتدی ، سقفی وجداری متغیر اولمادی . عبدالله بن زبیرک زمان خلافتنده آلمش درت سنه هجریه سنده یزید بن معاویه طرفندن حصین بن نمیر سکونی نام قوماندانک زیر اداره سنده کوندریان اردو عبداللهی مکة مکرمه دروننده محاصره ایتدی . آتیلان آتلی قتلار بته اصابت اتمکله دیوارلری منشق اولدی . محاصره نك رفعندن سوکرا عبدالله بیتی هدم واولکندن کوزل بر صورتده فقط قریشک قوردیغی تمل اوزره دکل بلکه اساس ابراهیم اوزره بنا اتمک وبری شرق دیکری غرب جهته ایکی قابو آچق ایسته دی . اصحاب کرام حضراتی عبدالله بن زبیرک ترینه مخالفت ایدهرک وضع سابق اوزره بنا ایدلمسی رأینده بولندیلر . حضرت عبدالله ام المؤمنین حضرت عائشه رضی الله عنهامدن « لولا قومک حدیثوا عهد بکفر لرددت البیت علی قواعد ابراهیم و جعلت له بابین شرقیا وغربیا » حدیث شریفی روایت ایتدی ، که حضرت پیغمبر ، عائشه یه خطاباً « اکر سنک قومک اولان قریش قبیله سنک ظلمت کفردن چیقوب دائرة منجیه اسلامه داخل اولملری ده ایکی اولمامش اولدی بیت حرامک بناسنی تجدید و حضرت ابراهیمک وضع ایتدیکی

بری حجر اسودک یرینه وضعی شرفی کندولرینه عاند اولدیغنی ادعا ایلدی . حتی بو مسئلهده صوک درجهیه قدر فدای جان ایده جک لرینه یمین ایلدیلر . بو مخصوصه بش کون دوام ایتدی . نهایت اکابر قریشدن ابوامیه حذیفه بن مغیره عقلائی قبائلی طویلا دی . وقوعبولان تکلیفی اوزرینه بروقت معینده باب صفادن هرکیم حرم شریفه اک اول کیررسه آنی حکم تعییننه قرار ویردیلر . زمان معینده حضرت محمد صلی الله علیه وسلم افدمز اک اول باب صفادن داخل اولدیغنی کوردکاری کبی « هذا محمد الامین رضینا » دیرک بومسئلهده حکملکی قبول ایتسنی کندوسندن رجایتیدیلر . ذاتاً قریش حلندن عاجز قالدقلری مسائلی حضرت پیغمبرک حکمنه حواله ایدرلردی . حضرت پیغمبر ردا سعادتی چیقاروب حجر الاسودی ایچنه قویدی و او جلرینی درت قبیله معظمنک رؤساسندن عتبه بن ربیعہ ، زمعه ، ابو حذیفه بن مغیره ، قیس بن عدی نک انه ویردی ؛ محل مخصوصنه قدر قالدردقدن صوکره بالذات آلوب یرینه قویدی و جمله قبائل بوکا راضی اولدی . بنا تمام اولدقدن صکره هبل نامندکی تی بیتک ایچندکی خزینه به رکز ایتدیلر و دیوارلرینی انبیا وملائکه نک صورتلریله تزین ایلدیلر . بو صورتلرک کافه سی اصنام ایله برابر فتح مکک کونی قالدیرلمشدر .

اشبو انشا آتده بیتک دیوارلرینی اون سکر زراع یایدیلر . سیل صوی کیرمامک ایچون قاپوسنی بر آدم بویی یوقاری قالدیر-

۲۴. — رسول الله صلى الله عليه وسلم افنديمز حضرت تيرينك اوتوز بشنجي سننده بيت الله قريش طرفدن تجديد اولندي. شويته كه قريش قادينلرندن بري كعبه نبي تخير ايدركن بر قغيلجم اصابت ايله البسه سي يانمغه باشلادي . آندن كعبه نك رداسنه سرايت ايدرك ديوارلرني ياقدي . مؤخرأ ظهور ايدن سيل دخي بيتك ديوارلرني اساسندن فناالديردى . بعدما سيل صولرندن قورتارمق ايجون قپوسنى يوكسك ياقمق و اوزرينه سقف انشا ايتمك ايسته ديلر . بوصرده جده سواحلنده بيوك بركي قرديه دوشد . يكدن كراسته سنى اشترا ايجون وليد بن مغيره بي اعزام ايتديلر . وليد كراسته لرني اشترا ايتدى و كمينك معمارلقده مهارتي بولان باقوم نامنده كي قبطى قپودانى مكيه كتيردى . اشبو معماره قبطى الاصل برنجار ترفيق ايتديلر . اوزرينه سقف انشا ايتمك ايجون بناسنى هدم ايتمك لازم كليور ايدى . اهالى مكيه اول امرده بوكاراضى اولمايورلردى . نهايت الامرراضى اولديلر . ختام هدمده ابو وهب بن عمروك تقسيمى اوزره باب كعبه نك انشاسى بنى عبدمناف ايله بنى زهرديه ، ركن شرقى ايله ركن يمانى بنى مجذوم ايله بنى تيممه ، التون اولوق بنى عبدالدار ايله بنى اسده ، ظهر كعبه بنى سهمه اصابت ايدوب ؛ برطاقى ده جبل كعبه دن طاش طاشيمغه وديكر برطاقى هدم بنايه غيرت ايتدى . كعبه اللهك ديوارلرى يوكسلوب حجر الاسودك محل مخصوصنه وضعى زمانى حلول ايتدكده قبائل بيننده يكدن مناقشه ظهور ايتدى : هر

جرهمیلر زماننده اطرافه منتشر اولان بنی اسماعیل، خزاعیلردن رخصت آلهرق کعبه اللهه عودت و کیتدکجه تشعب ایتدیلر و متعدد قبیله لره آیرلیدیلر. اولا بونلردن بنی کنانه و کنانه دن قریش و سائر قبائل تشعب ایتدی .

۲۳. — بنی خزاعه اوچیوز سنه قدر حکومت ایتمش و یمن ملوکی طرفدن بیت المبهی تخریب ایتمک فکریله وقوع بولان مهاجماتی منع ایلمش ایدی . بیت اللهک حجابت و سداتی اموری مزور ایام ایله بنی خزاعه کبارندن « ابوغبشان » انه کچدی . بوسرده بنی خزاعه فساد اخلاقه مبتلا اولدیلر و ظلم و تعدیده افراط ایتدیلر . بونک اوزرینه قریش آنلره غلبه ایتدی و امر بته بیا مالک اولهرق خزاعه قبیله سنی حرم شریفدن طرد ایلدی . اول وقت بنی خزاعه شعرای یمانی کوکنه تعبد ایدیور ایدی . بو اثناده حضرت پیغمبر افدمزک اجداد عظامندن قصی بن کلاب رئیس قوم اولوب بیت عتیقی هدم ایدرک یسکیدن بناسنه مبادرت ایتدی . مقل آغاچندن و خرما داللرندن بته برسقف انشا ایلدی . شعرای عربدن اعشی بووقعه یه ایما ایدرک : « خلعت بشوبی راهب الدور والتی . بناها قصی والمضاض بن جرهم » دیور .

مسجدینه وضع ایدلش ایدی . بووجهله خیلی برمدت اهل اسلام ایقایی قریضه حج ایدمه مش ایدی . تقریباً یتمش سنه صکره مطیع بالله زماننده مکة مکرمه یه کوتور یلدرک مقام مبارکنه وضع ایلدی .

موضوع براز طاش قالمش اولدیغندن خلق بوراسنک بیت الله
عرصه سی اولدیغنی بیلیر و طواف ایدر لر دی . مؤخرأ جرهمیلر -
دن حرث بن مضاض اصفر (ملوک جراهمه نك طقوزنجیسی)
یتدی تجدید ایتدی و سیلدن محافظه ایچون اطرافنه قصیرالفامه
بر آدم بوینده بر دیوار چکدی . قصی زمانه قدر بویله دوام
ایتدی .

۲۲. — جراهمه قبیله سی کسب استقلالدن صکره کعبه اللهه
رعایتسزک ایتمه ک باشلا دیلر . علی الخصوص آب زمزمک انقطاعی
مناسبتیه بتون بتون طغیان ایتدی لر و ملوک و سلاطیندن کلن
هدایای غصب و حجاجی زیارتدن منع ایلدی لر . رئیس لری اولان
مضاض ، نه قدر نصیحت ایتدی سه ده دیکه مدیلر . مضاض ، بونلرک
اصلاح احوالندن قطع امید ایتمه کله برکیجه بیت اللهک خزینه -
سنده محفوظ اولان ایکی آتون کیکی و سائر هدایای آلوب صوی
منقطع اولان بئر زمزمه القا و اوزرینی املا ایلدی . ایشه
عبدالمطلبک میدانه چیقاردیغنی اشیا بودر .

جرهمیلرک آزعقلرینه نه نهایت ویرمک ایچون ، خزاعه
قبیله سی اعلان حرب ایدرک آنلری کعبه اللهدن طرد ایتدی .
حجر اسود ، برمدت رقیب لری طرفندن سرقت و اخفا ایدلدی
خزاعه قبیله سی آنی بولوب تکرار یرینه وضع ایتدی لر [۱] .

[۱] حجر اسود برکرده خلفاء عباسیه دن مقتدر بالله زماننده
مکه نی ضبط ایتش اولان قرامطه دن ابوطاهر طرفندن قوپار بولوب کوفه

عشرینی مضاغ و غرب و یمن جهتلرندن کلن اشیاك رسومی سمیدع اخذ ایدردی . عمالقہ بیت شریفہ اہانت و آغاچلرہ طاشلرہ عبادت ایدر اولدقلرندن برمحاربہدہ بنو اسماعیلک معاونتیلہ حکومت مضاغک یدندہ قالدی و کعبہ اللہک حجابت و سداتی جراہمیہ منحصر اولدی .

بوندن سوکرہ بلاد قریبہ و بعیدہدن ژوار کلنوب بیت شریفی زیارت ایدرلردی . حتی تبایعہٗ من بیلہ بیت مکرمہ تعظیم ایدرلردی ، آنلردن قباد اسعد کرب نام تبع ۲۰۶ سال میلادیسندہ بیت حرامہ چیزکیلی یمن قاشلرندن قیمتلی برکسوه کچیردی ، تطہیر و تنظیفی امر ایلدی ، قاپوسنہ کلید قویدیردی . قبائلدن اہدا ایدیلن ذی قیمت اشیا اورادہ حفظ اولنوردی .

عجم حکمدار لرینک دخی وقتیلہ بیت شریفی زیارت و کندی آیینلرنجہ تعظیم ایتدکلرنی ، و حتی ایلرودہ بیان ایدیلہ جکی و جہلہ ، عبدالمطلبک بر زمزمی حفر ایتدیکی اثنادہ خالص آلتونندن معمول اولہرق بولدیفی ایکی کیک ہیکلک فرس قربانلرندن اولدیفی روایت ایدلمکدہدر .

عمالقہ زمانندہ بیت اللہ تجدیداً بنا اولنمش ایسہدہ محافظہ - سنہ باقلماش اولدیغندن «سیل القارہ» دینلن مشہور سیل ایلہ [۱] دیوارلری خراب اولمش و یالکز اساس ابراہیم اوزرینہ

---

[۱] بوسیل بنی بکردن قارہ نامندہ برقادنی اتلاف ایتش اولغاہ سیل القارہ تسمیہ اولنمشدر .

ویاتسو نماز لرینی متصلاً قیلد قدن سو کر درمی حجرات ایچون قرق طقوز طاش طوپلادیلر و او ککیجه مزدلفه ده قلوب صباح نمازینی بعدالادا محسر دینلن وادی یه عودت ایتدی لر؛ بووا - دینک بشیوز آرشون محانی سیر سریع ایله کچوب بعده عادت اوزره یورومکه باشلادیلر . « مینا » بازار کاهنه واصل اولد قده مزدلفه دن ک شیرد کبری اجمارک یدیس یله حجره القبه نی طاشلادیلر و مسجد خیف عرصه سنه واصل اولدی لر . بعده « مسجد منحر » دینلن محلده برقریان کس دیلر . مینایه و صو - لر رینک او چنجی کونی بعدالظهر رمی حجراتی ا کمال ایدرک مکیه عودت ایتدی لر . اوکله نمازینی محصب ویا ابطح وادی سنده قیلدی لر . حجاج عرفات دن عودت ایدرکن اوکله ، ا یکندی ، آقشام ویاتسو نماز لرینی بوراده بعدالادا براز او یود قدن سو کره مکیه عودت ایدر لر .

۲۱. — حضرت اسماعیلک وفاتنده اوغلی نابت رأس حکومته کچدی آنکده وفاتنده حضرت اسماعیلک قائن پدری مضاض اولاد اسماعیلی تحت تربیه سنده بولندیر مق شرطیله ریاستی الده ایتدی وجبل ابی قیسک قعیقمان ذروه سنده چادیر قوردی . جرهمیلرک عمزاده سی اولان و یمن دن آنلرله برابر کلن قطورا عشیرتنک رئیس سمیدع بن هوش دخی زیر اداره سنده کی عمالقهبی اجیاد تپه لرینه یرلشدیردی . بو وجهله ایکی حکومت تشکل ایتش اولدی که شرق و شام جهتلر دن کلن ارزاقک

اولان حجر بودر . اطرافدن کله جک هدیه لری وضع ایتک اوزره اوچ آرشون عمقنده برحفره بنا ایتدی که بوکا «اخشف» نامنی ویردی .

۲۰. — حضرت ابراهیم بیی اکمال ایتدکن صوکرده اسماعیل ایله برابر صفایه، اورادن مرویه کیده رک حدود حرم مسجد الحرامی کوستردی ، و علامت فارقه اوله رق برر طاش رکزینی امر ایتدی . ذی الحجه نك یدنجی کونی مسجد حرامک منبرنده بر خطبه او قودی؛ بونده مناسک حجی تعریف ایتدی . ایرتسی کونی احرام ایچنده اوله رق مینایه عزیمت و یوللرده تهلیل و تلبیه ایدرک اول کیجه « مسجد خیف » ک بولندیغی موقعده بیتوت ایلدیلر و اول کونه « یوم ترویه » نامی ویرلدی . ذی الحجه نك طقوزنجی کونی صباح نمازینی قیلدقدن و کونش جبل نبیر اوزرینه یایلدقدن صوکرده عرفاته کیتدیلر و نمره مسجدینک محانده توقف ایتدیلر . بونک بر اسمی ده مسجد ابراهیم در، که حجاج اوکله وایکندی نماز لری برابر ادا ایدرلر . « بعده صخره مسجدنی » دینلن محله کیردیلر؛ و اوکله وایکندی نماز لری متصلاً ادا ایتدیلر . بعد الغروب مزدلفه وادیسنه عودت ایلدیلر؛ اقشام

فنده در . شمال جهتی (رکن عراقی ایله رکن شامی آردسی)
 دخی بر مقدار غربه مائلدر . حجر اسماعیل ایله آلتون اولوق ،
 دارالندوه محلنده بولنان مقام حنیف بیت اعظمك بوجهته دوشر .
 طرف غربیسی (رکن شامی ایله رکن یمانی آردسی) بر پارچه
 جنوبه مائلدر . باب مسدود غربی ایله باب عمره ، باب وداع ،
 باب ابراهیم بیت اللهك بو طرفنده واقعدر . جنوب جهتی (رکن
 یمانی ایله رکن حجر الاسود آردسی) شرق طرفنه مائجه اولوب ،
 باب صفا ایله ابواب سائرۀ جنوبیه کعبۀ معظمه نك بوجهته در .
 کعبۀ معظمه نك عرصه سی حجر الاسود رکندن رکن عراقی یه قدر
 ۳۱ ورکن شامیدن رکن یمانی یه قدر ۳۲ زراع طولنده اولوب ،
 رکن عراقیدن رکن شامی یه ۲۲ ورکن یمانیدن رکن حجر ال-
 سوده قدر ۲۰ زراع عرضی واردر .

حضرت ابراهیم کعبه یی بنایه مباشرت ایتدکن صوکره
 جبل ابی قیسدن کتیردیکی حجر الاسودی مبدأ طواف نشانه سی
 اولوق اوزره الآن بولندیفی محله قویوب اوزرینی اورمکه
 باشلادی . حالاجبل قیسك ذروه سنده بولنان مسجد شریف
 محرابنك قارشوسنده بر حجره اولوب ، بوراسی بین الاهالی زمان
 طوفانده حجر اسودك حفظ ایدلدیکی محل اولوق اوزره زیارت
 اولمقددر . کعبه نك دیوارلری یوکسلوب اسکله استمهالنه
 احتیاج کورندکده حضرت خلیل بر حجر بولوب اسکله مقامنده
 قوللائس ایدی . ایشته بوکون « مقام ابراهیم » نامیله مشهور

«قطورا» عشیرتی دخی مذکور طائفه لر ایله برابر اولوب ، بو عشیرتک افرادی کاملاً «مضاض» بن عمروک تحت ریاستنده بولنان قبيله افرادیك اقبالی رندن ایدی . بر مدت صوکره مضاض بن عمرو ایله سمیدع بن عاص ، یمنده کی اقبالی رینی دخی جلب ایله زمزم شریف جوارنده اقامت وحضرت «اسماعیل» علیه السلام رعایت ایدرک مکة مکرمه وادی غیرذی زرعی اعمار ایتمک باشلادیلر .

۱۹ . - بو صروده کعبه معظمه یی نشمیدیکی موقع عالیسنه بنا ایتمک اوزره طرف باریدن حضرت ابراهیم صلواة الله علی نبینا وعلیه اقدمزه وحی اولندی . حضرت اسماعیل علیه السلام معاونتیه بیت عتیقی طقوز زراع ارتفاعنده ، وقاپوسی زمین تسویه سنده و اوستی آچیق اوله رق بنا و نامی حجج و زیارتنه دعوت ای تدیلر .

کعبه بر شکل مختلف الاضلاع اوزره یاپلدی . بعد زمان بر گوشه سنه « رکن شرقی یعنی حجر الاسود » بر گوشه سنه « رکن عراقی » بر گوشه سنه « رکن شامی » بر گوشه سنه ده « رکن یمانی » نامی ویردیلر . کعبه اللهمک طرف شرقیسی (رکن حجر الاسود ایله رکن عراقینک آره سی) بر آز شماله مائل اولوب مقام ابراهیم ، بئر زمزم ، باب بنی شیبه بیت عزتک بو طر-

طوتیلان بر بلده دزدده بحث ایتمکده در . لیکن اعطا ایتدیکی
تفضیلاتک کعبه حنقده اولدینی صراحتاً آکله شیه میور . حتی
دیودور ، دیگر مشهور بر معبدن دها بحث ایتمکده در .

مکنک بر بلده مقدسه اولمسی ، تا ابراهیم علیه السلام زماندن
باشلا یور . بئر زمزم دخی ، اسماعیل علیه السلام چولده
والدهسی هاجر ایله برابر صوسزلقدن تلف اوله جفی زمان ،
عنایت سبحانیه ایله میدانه چیقمش در .

معروف و مشهور اولدینی وجهه ، حضرت ابراهیم ،
زوجه سی سارهنک حس رقابتی نتیجه سنده ، بامر خدا حضرت
اسماعیل ایله والدهسی هاجری شام و ایله بلده لرینک ایلر وسنده
کائن حجاز سلسله جبانندن فاران نام محله ایصال ایتدی . هاجر
دخی ، کدا طاغندن بیت حرامک محلته واصل اولدی . اثنای
راهده جرهم قبیلهسی ، آنلره رفاقت و حوالی زمزمده اقامت
ایتدیله .

ارض مکه ، اول وقت بتون بتون میشه زار و مسجد الحرام
حرم شریفی ایسه مصر دیکنی و سنط دینان « مغیلان » آغا-
جلریله محاط اورمانعی و غایت تنها وسیع جاق بر یر اولوب ، بیت
معظمک موضع مقدسی قزیل قوملو یوکسه جک بر محل ایدی .
جرهمیلر ، یمن اهالی سنندن و حضرت ابراهیمک عموجه زاده-
لرندن اولوب ، رئیس لری « مضاض » بن عمرو ایدی . سمیدع
بن هوشک یا خود سمیدع بن عاصک تحت ریاسه تنده بولنان

واحدہ اوزرینہ اجتماعرینہ ارادۂ سبحانیہ تعلق ایتدی .
 ایچارندہ نیر افشان اولان نور ہدایت، اشبو اقسام مختلفہ نی
 بر آرایہ جمع ایدہرک ہرکسی حیران ایدن ذکای خارق العادہ -
 سیلہ آنلری احیا ایدہجک . چوللرک غضنفری کبی ایلرو
 سورہرک یر یوزندہ کی حکوماتی اہتزازہ کتسیروب زیر وزبر
 ایلہ جکدر .

حقیقت ! حضرت محمد صلی اللہ علیہ وسلم اقدامز حضر-
 تلرینک رسالت ونبتندن قطع النظر، تاریخدہ اودرجہ عالی
 برذات ظہور ایتدیکی بالجملہ حکما وعقلانک تسلیم کردہ سیدر .
 بر شریعت معظمہ نک صاحبی اولقہ برابر ہیچ یوقدن میدانہ
 برقوم کتیرمش و برحکومت فاضلہ تأسیس ایلمشدر .

﴿ ۹ ﴾

﴿ مکہ مکرمہ و بئر زمزم ﴾

۱۸ . — عربستاندہ محل طواف و بندر تجارت اولان
 بلاد ایچندہ مکہ الک برنجی موقعی اشغال ایدردی . الک مهم
 کاربانلر اورادن مرورہ واورادہ توقفہ مجبور اولدیغندن، مکہ
 شہری عربستانک ہر طرفندہ شرف و شان قزاندی . میلاد
 عیسادن ہان یارم عصر اول ازمئہ عتیقہ مورخلرندن سیجلیانی،
 « دیودور » ایلک دفعہ اولہرق عربستاندہ مظهر احترام اولان
 بلاد مقدسہدن بحث ایتدیکی صرہدہ جملہ سندن الک مقدس

و سیاست و یا مذهباً بر ارتباط عمومیترینک تقدانی، جهانگیر
اوله لرینه ده مانع اولمشدر. آنلر متفرق اقسامه آیرلمشلر ایدی؛
افرادنده شجاعت و بسالت موجود اولدیغی حالده بیلرلرند
قوة ارتباطیه مفقود ایدی. هر نه قدر بادیه نشین اوله لری
کندیلرینی شجاعت و فعالیت صاحبی قیلمش؛ قسّم اعظمی زمان
صباوتلرندن بری جنکاور اولمش ایسه ده سلاحلری یکدیگری
علیهنده استعمال اولنوردی؛ یالکز حدود بوینده بولنان قبائل
بعضا محاربات خارجه ده اجرته عسکر یازیلرلردی. بوسبید -
ندر، که آسیای وسطینک دیگر بادیه اهالیسی، عربلردن ده
جنکاور اولمادقلری حالده عصرلر طرفنده متعاقباً عالم مدنی
استیلا وزیر وزیر ایتمش؛ بو جنکاور قوم ایسه کندی قوتلرندن
غافل اولدقلرندن طوغدقلری چوللرک قعرنده کیمسه یه ضرری
اولمقسزین متفرق برحالده قالمشدر.

انسانلر ایچنده مرعی ایکی دین سماوی وار ایدی. لکن
وضع اصلیلرندن چیقارلمش اوله لری حسیله، اخلاق و مشوار -
لرینه موافق کله یین بودیلرلردن برینی قبول ایدمه مکده عربلر
معذور ایدیلر. قبائل عرب ایسه عصرلردن بری یکدیگریه
قانلی بیچاقلی اولوب، هیچ برینک دیگرینی طانیدیغی یوق ایدی.
آنلری بر مجرایه سوق ایتک و نقطه واحده یه جمع ایلمک، بر
دست اقتداره منوط، لطف کردکاره وابسته ایدی.

مرور ایام ایله، اشبو قبائل مختلفه نك عالی بر مذهبده، کله

ایشته بوصورتاه کړک، یهودیک وکړک خړستیانلق عربستان
 شبه جزیره سنده انتشار ایده مدکلری کبی، دوام دخی ایده مدیلر.
 بونلرکاه مظهر قبول اولوب کاه رد ایلدل کلرندن، درین برکوک
 صاله مادیلر. عصر لرحه دوام ایدن مساعینک نتیجه سنده قوم
 عربک افکارینه و اخلاق و مشوارینه موافق اولمایان اشبو
 مذاهی قبول ایتمه لری احتمالی اولمادیغی اکلاشلدی. آنکچون
 پت پرستلک، مملکتده حاکم اوله رق قالمشدر. پت پرستلکک
 صوک درجه ده متنوع اولمسی ده صوک درجه ده برتعصب ایله
 اکاتمسک ایدن قبائلک استقلال و انقسام لایحصاسنه موافق
 کلکده ایدی. حتی یمنده بوننان حبش والیسی ابرهه بن
 صباح الاشرم مکیه مقابل اوله رق صنعاده برکنیسا انشا
 ایتدیرو بده، عربی کعبه دن چو یردک اورایه جلب ایده جکنی
 اعلان ایتدیکی وقت بتون عرب آیاقلامش ایدی. ابرهه -
 الاشرم، ولادت حضرت نبویه تصادف ایدن عام فیله (۵۷۰
 سال میلادی) یهوده یره مکیه قدر براردو سوق ایتدی.
 آنک مغلوبیت عظیمه سی پت پرستلک ده زیاده قوت و ارتباط
 ویردی.

۱۷. — بالاده محرر احوال عادیه و اعتقادیه لری، عرب لری
 عصر لرحه غیر متبدل برحاله طوتان سبب نه اولدیغنی کویسترر.
 آنلرک عالم دن مجرد برحاله بولمه لری و چوللرینک وسعتی کندیلرینی
 اجنبی بیوندریغندن محافظه ایتدیکی کبی؛ محاربات داخلیه لری

هر نه قدر یهودیلر طرفدن مخالفت ایدلمش ایسه دهه اوچ کنیسا انشاسنه مساعده استحصال ایتدیلر: برنجیسی تبعك پاتخی اولان ظفارده، ایکنجیسی اووقتلر بيله هند تجارتك دپوسی مقامنده اولان عدنده، اوچنجیسی عجم کورفرزی اوزرنده کائن بر شهرده بنا اولندی. بوهیئت رهاینك تشبثدن قسطنطنیه ايله یمن خرستیانلری بینده مناسبت تأسسی کبی بر نتیجه مهمه حصوله کلدی. حتی ۵۲۳ تاریخ میلادیسنده یهودیلکه ارتباط تامی بولنان مشهور ذی نواس طرفدن نجران نامنده کی خرستیان بلده سی هدم و تخریب ایدلدیکی وقت خرستیانلر ایمراطور برنجی ژوستنه عرض شکایت ایتمش ایدیلر. ایمراطورک رجاسی اوزرینه حبش نجاشیسی قالب، ذی نواسک تآدینی درعهده ایتدی. بونک اوزرینه یمن حبشیلر طرفدن ضبط و ۵۳۰ تاریخه طوغری خرستیانلغه ادخال ایدلدی. مؤخر آسن غره ژانتیوس، اسکندریه بطریقنی یمنه کوندره رک قسم اعظمی روما قانونندن مقتبس اولق اوزره آنلره بر قانون اعطا ایتدی. لکن یمن اهالیسی بوقانونه تابع اولمادیلر. حتی حکومت حمیریه بینه بر مدت اجنبی بیوندروغی آلتنده قالدقن صوکر ایرانک معاونتیه اجنبی اداره سندن قورتلدی؛ و یمنده دوام ایدن ملوکک زیر اداره سنده پت پرستک، یهودیلاک و خرستیانلق مسارات تامه یه نائل اولدیلر. حبشیلرک استیلا سندن تقریباً بر عصر صوکره انجلابخش عالم اولان اسلامیت ایشبو قارغشه لغه نهایت ویردی.

صوکراری رومانولر ارض فلسطینی نهب و غارت و قدس شریفی ضبط و یغما ایتدکاری وقت بنی اسرائیلک پک چونغی عربلرک مملکتته التجا ایتدیلر؛ یرلی قبائل ایله برلشدیلر؛ جماعتلر تشکیل، مستحکم موقعلر و قلعهلر تأسیس ایتدیلر؛ منبت اراضی یه مالک اولدیلر؛ بویوک قوت و نفوذ قزاندیلر .

۱۷. — شریعت عیسویه نك دخی عربلر بینده سالکینی وار ایدی. حتی پاولوس گالاتیالیره یازدیغی رساله سنده کندوسنک نصرانیته عبده اصنام بینده نشر ایچون مبعوث اولدیغی وقت عربستانه کتدیکنی سویلیور. عصر ثالث میلادینک اوائلنده شرق کنیساسنده ظهور ایدن اختلافات، نصرانیته مختلف فرقه لره تفریق ایتدیکی وخرستیانلق ایلر ولدکجه بوفرقلردن هربری دیگرلرینی تعقب ایلدیکی و قتلر پک چوق کیمسه لر شرقک بلاد بعیده سنه فرار ایتش ایدی . بووجهله عربستان چوللری منزویلر ایله طولدی وخرستیانلق بعض مهم قبیله لر بینه یرلندی . لکن توسع وانتشار ایده مدی .

دیندیکنه کوره، ایکنجی عصر میلادیده سن بارتهملی ایله سن پانتئونوس اسکندریه دن یمنه ککیدوب خرستیانغی نشره چالشمشلردر. موثوق اولان جهت شودر، که ۳۴۳ تاریخ میلادیسنده ایمراطور ایکنجی قونستانس، ملوک حمیرک ایران علیهنه اتقاقی استحصال ایچون یمنه برهیئت سفارت کوندرمش ایدی . اشبو هیئت ایچنده بر پستقوس ایله برطاقم رشایین وار ایدی .

کندی مذهبلرینه ایمان ایتمه نلری غیرت جاهلانہ سائقہ سیلہ
یقالیوب لطف و عنایت استرحامیلہ ناره القا ایدر لر دی .

امثال سلیمان علیہ السلامده اشبو ایکی مذهبک اعتقاد اتنه
اشارت ایدیلهرک دینلمشدرکه : « جناب حق بیلمه ین و اثری
مطالعه ایدهرک صانع اثره علم حاصل ایتمه ین کیمسه لر ، شبهه سز
پک نافله در . آنلر شوعالمی اداره ایدن ربک آتش و یاروزکار
ویا طاتلو هوا و یا کواکب دائرہ سی و یا شدتلی صو و یا سمانک
ضیاسی اولدیغی ظن ایدر لر . »

بالاده بیان ایدلدیکی وجهله ، بو ایکی مذهبدن صابئی مذهبی
عربلر بیننده دهها زیاده حائز اعتبار ایدی . لکن پک بیانغی
برشکلده اولوب هر درلو سوء استعمالات ایله اختلاط ایتمش
و قبائل مختلفه ایچنده اشکال مختلفه آتش ایدی . محوسی مذهبی
هم حدود اولمق ملابسہ سیله ایران ایله مناسبات کثیرده بولنان
قبائل بیننده غالب ایدی . قبائل سائرہ ایسه اختلاط ایتدکلی
اقوامک خرافاتنه و پت پرستلکنه اشتراک ایتدیلر . هر قبیلہ نک ،
هر عشیرتک کندی باشنه برطاقم معبودلری اولوب ، بومعبودلری
ارائه ایچون صنملری اولدیغی کبی الک عادی اشیایه و حتی جمادات
واحجاره بیله عبادت اولنوردی .

۱۶ . — شریعت موسویه ، پک اسکی زمانلرده عربستانه

واصل اولدی . لکن مشوش و ناقص برحالد ایدی . بونکله برابر
مراسم و عاداتندن و عجایب روایاتندن پک چونغی ممالکته یرلشدی .

تشکیل ایتدیلر و امور عالمک تنظیمنده بر نزاع دائمی در عهدده ایدیلر . هانکیسی غلبه ایدر سه خیر و شرده بر تحول و انقلاب حصوله کلور . آنلرک اشبونزاعی عالمک نهایته قدر دوام ایدر جک و اول وقت بر حشر جسم، بر قیامت کونی اوله جق . ملک ظلمت ایله تابعینی دهشتلی و قورقونج بر محله آتیه جق . رقیلری ده سعادت ابدیه و نعمت سرمدیه به نائل اوله جقلر در .

بومذهبک عباداتی، وقتیه غایت ساده ایدی . مجوسیلرک نه معبدی . نه محرابی . نه ده بر کونا علامت مذهبییه سی وار ایدی . طوغریدن طوغرییه جناب حقه عرض مناجات ایدر لر ، شمسیده جناب حقک مقبری اعتقاد ایدر لر ایدی . جناب حقک مقبری وضیا و حرارتک منبجی اولان اشبو جرم منیردنده دیکر اجرام سماویه تشکل ایتمش ایدی . شمسک غیبوتی زماننده ضیا و یرمک ایچون طاغیرک ذروه لرینه آتش یاقارلردی . ابتدا معبد انشا ایدن زردشت اولمشدر . سمان اقباس اولندیغنی ظن ایتدکلری آتش ، اشبو معبدک دروننده احراق اولنور ، کیجه کوندوز کاهنلر طرفدن صورت دائمده محافظه و نظارت ایدیلوردی .

صابئی مذهبی کبی بومذهب دخی . مرور ایام ایله الاهی اولان جهتی بر طاقم سرائر و رموز ایچنده ضایع ایتدی . ضیا و نار ، عادتا (حاشا) الله کبی معبود درجه سنه چیقارلدی . ظلمتدنده شیطان و ابلیس اولمق اوزره نفرت ایدیلر اولدی . مجوسیلر

اشبو مملکتده کی هیکالر، هیسه روغلیف خطلری، بویالی تر به لر، یالکیز عقول سماویه نك دکل بلکه اجسام عادیه نك وحتى جما - داتک بیهه عبادتنه علامت عدایدیلورایدی. مع هذا عصر حاضرده کی تحریات و تدقیقات سایه سنده، ازمنه عتیقه نك الك عاقل قومی اولان مصریلر، اشبو لکه دن تدریجاً تخلیص اولنمقده در . معا - صرین، مقابر مصریه نی ستر ایتمش اولان پرده خفایابی یاواش یاواش قالدیرمقده اولدقلرندن، ظاهرده معبود اتخاذا ایدیلن اشبو مواد، برالاه واحدک اوصاف مختلفه سنه علامت عدایدلدیکنی کشف ایتمشدر، چونکه جناب حقا نام جلیلی آنلر نزدنده غایت مقدس اولوب، انسانلر طرفندن تلفظ ایدلمسی تجویز اولنمازدی .

۱۵. — صابئی مذهبک رقیبی اولان مجوس ویا کبر (آتشپر - ستلک) مذهبک منشائی، ایراندر. نیجه وقت آنک قواعدی آغزندن آغزه نقل اولنوردی. بعده « زردشت » نامنده کی واضع قانونلری ویا معلماری طرفندن اشبو قواعد « زنداوستا » نام کتابه تحریر ایدلدی. صابئی مذهبده اولدیغی کبی بومذهبک اعتقادی دخی اساسنده بردرجهیه قدر ساده ومعقول ایدی . عالمک خالق وحافظی وازلی اولان الله واحده اعتقاد ایله امر ایدردی. جناب حق عالمی خلق ایدر ایکن. ایکی اساس یاراتمش ایدی: بری هر مزددر، که ملک النور ویا فاعل خیر، دیکری اهرمن درکه مالک ظلمت ویا فاعل شر ایدی . بونلر عالمی

یرده، آنلری معبود اتخاذا ایتدیلر . آنلرک شرفنه مقدس اور . مانلرده، اورمانلرک مظلم یرلرنده جسیم هیکللر اقامه ایلدیلر . مرور ایام ایله اشبو اصنامی معبدلرک محرابلرینه قویدیلر وکویا ذی حیات معبود ایمش کبی آنلره عبادت ایتدیلر . مذهب صابئی بیله ، انتشار ایتدیکی ممالک مختلفهده تحولات و انقلاباته اوغراددی . وحشت آمیز خرافهله قارشیدیرلدی . قبا بر پت پرستک حالنه تنزیل اولندی . هر قبیله کندینه مخصوص کوبه عبادت ایدر [۱] ویاخود کندینه مخصوص برصنم رکزایلردی . اولادینی اولدیرمک عادت کریمه سی معتقدات مذهبیله لریله اختلاط ایتدی . بادیه نشین اولان قبائل بیننده قیز اولادینک دنیا یه کلسی بر مصیبت عد اولونور اولدی . قادین جنسی کوچه لک حیاتنده آزیشه یارادیغندن و اسارت طریقیه ویا سائر صورتله قبیله سنه فلاکتی دخی دعوت ایده بیلدیکندن بواسیاب آنلرک حسیات مذهبیله لریله برلشدی؛ قیز اولادینی صنملرینه قربان اولمق اوزره تقدیم ایدر، یاخود دیری دیری یره کومز اولدیلر .

بروقتلر صابئی مذهبک مصرده اک منفور ، اک مستکره درکاته تنزیل ایدلدیکی ظن اولنوردی . مجمع الغرائب اولان

[۱] از جمله حمیریلر کونشه، کنانه قره، میسم دبرانه، لحم و جذام مشتری یه، طی قبیله سی سهیله، قیس شعرای یمانی یه، بنی اسد عطارده تعبد ایدرلردی .

والحاصل، مذهب صابئی، حال اصلینده صافی ومعقول
 بر مذهب ایدی . وحدانیت الهیهینی ، مجازات ومکافات ایچون
 حیات اخروییهینی، سعادت سرمدیه استحصالیچون عمل صالح
 ایشلمسی لزومنی تعلیم ایدردی . بومذهب اربابنک ذات اجل
 واعلا حقنده کی حرمت ورعایتلری . اودرجه صمیمی ایدی که
 نامنی اصلا تصریح ایتمز لر و آکا تقرب ایچون عقولک یعنی ملا-
 ئکک نك توسطنه مراجعت ایدر لر دی . وجود بشر نصل روح
 طرفندن اقامت واحیا اولونور ایسه ؛ اجرام سماویه نك دخی
 اشبو عقول طرفندن مسکون اولدیغنی واحیا ایدلدیکنی زعم
 ایدر لر دی . کویا اشبو عقولدن هر بری ، کندینه عائد اولان
 کرده موضوع اولوب ذات اجل واعلانک امرینه تابع اوله رق
 عالمی تصرف واداره ایدر لر ؛ آنک ایچون صابئیلر کوا کبه
 ودیکر اجرام سماویه توجه ایتدکلری وقت آنلره معبود اولمق
 اوزره عبادت ایتیموب بلکه واجب تعالانک نزد او هیتنده کندو-
 لرینه شفیع اولان ملک لک رک توجهنی حلب ایتمک ایستر لر ، واشبو
 مخلوقات علویه واسطه سیاه خالق اعظم تعالی وتقدس حضرت لرینه
 نظر ایدر لر دی .

درجه درجه بومذهب اصلینده کی ساده لکنی وصافیتی
 ضایع ایتدی . بر طاقم سرائیله مغلق برحاله کلدی وپتپرستلک
 درکسه تنزل ایتدی . صابئیلر اجرام سماویه یه جناب حق ایله
 کندی بینارنده کی شفعا نک مقرر اولمق اوزره نظر ایده جک

حجه سعی و غیرت ایدر لر ایدی . منسوب اولدقلری دین غایت اسکی وحق اولدیغی حالده صوکره لری آزعینلق ایتدیلر و نه ایته . الامر علی العموم دین حتی ترک ایله کونشه ، ییلدیزلرده ، حکمدار . لرك مجسم صورتلرینه ، پرستش و عبودیت ایدرك پت پرست اولدیلر .

دیگر لری ، صابئی اسمنک عبرانیجه کوکب معناسنه « صبا » لفظندن مأخوذ اولدیغی ادعا و بو مذهبک حبش چوبانلرندن نشأت ایتدیکنی بیان ایدر لر . بو چوبانلر ، کیجه وقتی عارضه سز چوللرده و بلوطسز برسا آلتنده ، سوریلرینی رعی ایتدیکلری وقت ، اجرام سماویه نك مناظرینه و حرکاتنه دقت ایدر لر و انسا . نلرك افعانه آنلرك حسن و یا سوء تأثیری حقدده نظریه لر تشکیل ایلر لردی . اشبو مشوش معلومات کلدان فیلسوفلری و راهب لری طرفندن بر مذهب حالته ارجاع ایدنشدن . که مصریلرك مذهبندن دها اسکی عد اولتمقددر .

اوجنچی بر فرقه یه کوره ، بو مذهب دها اسکی زمانلردن کلوب طوفاندن اول یشایان اقوامک مذهبی ایدی . طوفاندن صوکرده دوام ایتدی ، حتی انبیای سالفه نك مذهبی بو ایدی . ابراهیم علیه السلام طرفندن تعلیم و اخلافی اولان بنی اسرائیل طرفندن قبول ایدلدی . طور سیناده حضرت موسایه کورونن نار و نور ایچنده وحی ایدیلن لواچده تصدیق و تأیید اولنمش ایدی .

﴿ دین و مذهب ﴾

۱۳. — قبائل عربك اعتقادات مذهبیه لری، تعصب لری، حسیات سائر لری قدر شدت لی ایدی. اوائلده ابراہیم علیہ السلام شریعتی اوزره وحدانیت الہیہ یه اینانور لر، ارادات سبحانیہ یه انسانلرک کردنداده انقیاد اولسی لزومنه اعتقاد ایدر لر دی. مرور ایام ایله بواعتقاد زائل اولدی، عرب جهالت وادیسنه دوشدی. زمان جاهلیتده، عربلر اول وقت شرقده حکمفرما اولان ایکی مذهبہ اشتراک ایتدیلر: که صابئی، مجوسی مذهب لریدر .

۱۴. — صابئی مذهبنه اشتراکلری، بالنسبه دهان زیاده ایدی. برطاق لری، بومذهبک شیت علیہ السلامک اوغلی صابئی دن کلدیکنی ادعا وصابینک پدربله و برادری انوش ایله برابر امر ا- ملرده مدفون اولدیغنی اعتقاد ایدر لر ایدی .

بونلرک کتاب لری، حضرت شیتہ نزول ایدن صحف شریفه اولوب محاسن اخلاق، صدق وشجاعت، غریبه حرمت و رعایت ایله امر ایدر و اهل ایمانی رزائله میل وانهما کدن نهی ایلر ایدی . صابئیلر، بش وقتدن ماعدا ضحوه اولاده و کیجه- لرک آلتنجی ساعتده نماز قیلار لر، اوروج طوتار لر، اوروجه وقت جہتیله کیجه نیک ثلث اخیرندن ظهور نجومه قدر رعایت ایدر لر، اوروجک ختامنده بیرام ومکه معظمه یی توقیر وتفخیمه اہتمام ایدوب « حران » شہر نده برموقعی زیارت ایله ایضای

هر نه قدر مجبوری ایدیه‌ده، بوکا مخالف حرکت ایدلیدی‌ده.
اولوردی . اشبو آیلر ظرفنده محاربه ایتک اک بیوک معاصیدن
معدود اولوب بوکا جسارت ایدنلره نظر نفرت ایله باقارلر و
فاعله مجازات شدیدله اجرا ایدرلردی .

حتی ولادت نبویه‌دن آز برمدت اول عکاظده پنایر قو -
رلدیفنی ائنده، شهر ذی القعدده، قریش ایله بنو هوازن بیننده
برمصادمه وقوعه گمش ایدی . اکبر معاصی اولان شو محاربه‌نک
اسمی «حرب فجار» [۱] قالمشدر، که فجور و معصیت محاربه‌سی
دیمکدر . بومصادمه بازار ائناسنده افرادک یکدیگرنی مبارزه‌یه
(دوله‌لویه) دعوت ایتسیله و برعربده ظهور ایلمسیله باشلامش
ایدی . شایان اسف اولان اشبو حالک بردها تکرر ایتمه‌سی
ایچون، پنایره کلزدن اول هرکسک ترک سلاحه مجبور طولمسنه
قرار ویرلدی . پنایرک مدت دوامنده سلاحلر اشرافدن برقاچ
ذاتک ید امانتده بولنوردی [۲] .

[۱] فجار کتاب و زنده‌در .

[۲] بین العرب درت دفعه حرب فجار واقع اولمشدر . اعظمی،
قریش و کنانه ایله قیس غیلان بیننده‌در بونده قیس مغلوب اولمشدر .
حدیث شریفده « انبل علی عمومتی یوم الفجار و رمیت فیه بأسهم وما
احب انی لم اکن فقلت » دیه وارد اولمشدر . بو محاربه‌ده رسول الله
صلی علیه وسلم حضرتلری یگرمی باشنده اولدقلری حالده عموجه‌لریله
برابر حاضر اولمشلر ایدی . طرف خصمدن آتیلان اولقلری دوشیروب
عموجه‌لرینه ویررلر ایدی . اول معرکه‌ده حاضر بولنده‌قلرندن محظوظ
اولورلر ایدی « قاموس » .

آنلرك اوزرينه هجوم ايتمكه ابراز ايتديكي شجاعت و بسالته
مكافاة پدري كندوسنى آزاد و اولادلغنى تصديق ايتمشدر .
معلقه سنك مطلعى شودر :

« هل غادر الشعراء من متردم »

« ام هل عرفت الدار بعد توهم »

« اعباك رسم الدار لم يتكلم »

« حتى يكلمك الاصحم الا عجم »

اشبو معلقات ايجابندن ماعدا ايكنجى و اوچنجى درجه ده
تيجه فصحا و بلغا كمش كچمش و سوق عكاظده سوزيني ديكلتمشدر .
۱۲ . — غريبدر كه قوم عربك شعره اولان ميلى : اخلا-
قلرنده اولان خشوتى زمانلرك مروريه پك آز تخفيف ايتمش
وحتى بعضاً هيچ برتائيرى اولما مشدر . برشاعرده بولنمى
لازم كلن رقت، آنلرك خشونتلرني و عادات مستكره ليرني
ازاله ايدمه مشدر . ايلروده اشبو احوال غير لايقه لرينه دائر
تيجه امثال ايراد ايديله جكدر .

مع هذا : اشبو سنوى پنايرلره اميتسه كيدوب كلك زمانه
محتاج اولديغدن و بازارلردن اول ويا صكره طواف ايدلمسى
معتاد بولنديغدن اشبو مجادلات شديد و دائمه يه آرا صره بر
متازكه و يرلمسى ضرورى ايدى . آنكچون سنه ده درت آي
(ذى القعدة، ذى الحجه، محرم، رجب آيلرى) ظرفنده سلاح
استعمال ايتك، و قافه لرله يوجيليرى ازجاج ايلمك ممنوع ايدى .
اشبو آيلره « شهر حرم » تعبير ايدرلردى . بو عاده اتباع

« الحمد لله اذ لم يأتى اجلى »

« حتى لبت من الاسلام سربالاً »

« حمد اولسون الله؛ که حلول اجلمدن اول حلهٔ اسلام ايله تلبس ايتدم » ديمکدر .

بشنجيسى « عمرو بن كلثوم » در، که بنى تغلب قبيله سندندر .
اطول عمر ايله معمر اولانردندر . هجرتدن ۵۲ سنه اول وفات ايتمشدر .
آيات آتیه معلقه سندن مقتبسدر :

« وقد علم القبائل من معد اذا قب با بطحها بيننا »

« بانا المطعمون اذا قدرنا وانا المهلكون اذا ابتلنا »

« وانا المانعون لما اردنا وانا الازلون بحيث شئنا »

آلتنجيسى « طرفة ابن العبد » در، که بنى بکره منسوبدر .
هجرتدن ۱۱۱ سنه اول تولد ۷۰ سنه اول وفات ايتمشدر . پک
کنج ايکن شعره انتساب ايتمش ایدی . هجوه ميلي زياده ایدی .
حتى حيره ملكى عمرو بن هندى هجو ايتمشى بحرين واليسى
بولنان عمى ربيعه بن حرث ايله ايكسنك بردن سبب قتلى
اولمشدر . بيت آتى معلقه سندن مأخوذدر :

« لحولة اطلال بفرقة تمهد »

« تلوح كباق الوشم في ظاهر اليد »

يدنجيسى « عنتره بن شداد » در، که عبس قبيله سى امراسندن
شدادك اوغليدر . برجاريه حبشيه دن تولد ايتديكى ايجون پدرى
کندوسنه کوله معامله سى ايدر ایدی . برکون بعض قبائل

ایسه مده او هیچ اهمیت ویرمدی « دیمکدر .

اوچنجیسی « حارث بن حِلْزَه » در . بنی بکر قبیله سندندر .
 هجرتدن آتمش ایکی سنه اول وفات ایتمشدر . معلقه سی غایت
 اوزون اولوب آتیده کی بیتلری مشهوردر :

« واذکرواحلف ذی المجازوماقد م فیہ العهود والکفلاء »
 « حذرالجور والتعدی . وهل ینقض ما فی المہارق الا ہواء »

متفقلری ایکن نقض عهد ایتک ایستین « تغلب » قبیله سنه
 خطاباً دیورکه : « ذی المجاز نام محله تعاطی ایدیلن تعهدات
 وایمان و تکفلاتی خاطر یکزه کتوریکز . بومعاهدہ دن مقصد
 جور و تعدیدن اجتناب ایدی . صحائفه یازیلان شیر او یله هوی
 وهوس ایله نقض اولنورمی ؟ »

دردنجیسی « لید بن ربیعہ » در ، که عامر قبیله سنه منسوبدر .
 طول حیاته نائل اولمش وزمان نبوته یتشہرک اسلامه کیرمش
 ایدی . جمع قرآن خدمت مستلزم المنفخر تنده بولندی . برکون
 حضرت عمر کندوسنه بر شعر انشاد ایتسنی تکلیف ایتمش ایدی .
 سورۃ بقره نی تلاوت ایدہرک « جناب حق بزہ شعره بدل بونی
 احسان ایتدی » ديه جواب ویردی . علی روایة یوز قرق بش
 یاشنده اولدینی حالده معاویہ نك اواخر خلافتنده ۵۸ سنہ
 هجریه سنده وفات ایتدی . اسلامندن صکره یالکز شو ییتی
 سویامشدر :

« الا ایها اللیل الطویل الا انجل »

« بصبح فما الا صباح منک یا مثل »

هارون ومامون دورلرنده امری القیسک اشعاری بر دیوانه جمع اولمشدر . اولاً مصدره وبعده ۱۸۷۰ ده لوندرده طبع ایدلمشدر .

ایکنجیسی «زهیر بن سلمی» در . مازن قبیله سنک ساداتندن اولوب اصل اسمی ربیعہ ایدی . کندوسی زمان سعید اقران نبوی یه یتشمش وبرروایتہ کوره داخل دائرہ اسلام اولدقدن صکره طقوزنجی سنه هجریه ده وفات ایلمشدر . معلقه سنک
مطلعی :

« امن ام او فی دمنه لم تکلم »

« بحو مانه الدرّاج فالشلم »

بیتیدر . بوراده اسمی مذکور اولان «ام او فی» کندی زوجه سی و اصحاب کرامدن کعب رضی الله عنہک والده سیدر . شو بیت
دخی معلقه سنک اک پارلاق پارچه لرنندرن :

« ومهما تکن عند امری من خلیقه »

« ولو حالها تخفی علی الناس تعلم »

زوجه سی مزبورده بی حین تطلیقده شو بیتی سویلمشدر :

« لعمرک والخطوب مغیرات و فی طول المعاشرة التالی »

« لقد بالیت مظعن ام او فی و لکن ام او فی لاتبالی »

« یمین ایدرم که زمان مغیر احوالدر . معاشرتک امتدادنده کلال حصوله کلیور . بن ام او فانک مفارقتندن متأثر اولمش

على الاكثر قصيدهسى آلتون حروف ايله كعبه نك ديوارلرينه
تعلق اولوردى . حضار طرفدن مظهر تقدير و تحسين اولان
اشبو اشعار « مذهبات » ويا « معلمات » ناميله بين القبائل نائل
اشتهار اولوردى .

اشبو قصائدك كاهسى همان زمان نبويدن اولدر؛ معاصر
اولانلرى ده واردر . بونلرده على العموم يا عشقندن ويا جنكندن
بخت اولتمقددر .

۱۱. — « معلمات سبعة » ناميله معروف جهان اولان و طويل-
الذيل اولملرى حسييله « سبع الطول » دینان یدی قصیده، یدی
شاعر شیرین ادانك اثر داپزیریدر، که اصل حد اعجاز اولان قرآن
عظیم الشانك نزولنه دکن جزیره العربك کافه جهاتنده فصاحت
و بلاغتک برر آموزج ابدیسی عد اولندیغی حالده؛ قرآن کریمک
نزولندن صکره آفتاب جهانتابک ضیاسنه قارشو سونوک بر حالده
قالان بر موم کبی، آنلرده اعتبارینی ضایع ایلمشلددر .

اشبو معلمات احسانندن برنجیسی « امرؤ القیس » در، که
کنده قبیله سندن اولوب اسد قبیله سنك آمری بولنان حجر بن
حارتك اوغلیدر . اصل اسمی ابو یزید جندح در . هجرتدن
اللی درت سنه اول انقره جوارنده مسموماً وفات ایتمشدر .
معلقه سنك مطالعی :

« قفانك عن ذكری حبيب و منزل »

« بسقط اللوی بین الدخول فحو مل »

بیئیدر . بیت آتی دخی معلقه سندن اولوب پک مشهوردر .

مکن ایدی . از جمله سنوی بر طاقم پنایرلر تأسیس اولمش
ایدی که عربستانک هر جهنتدن اورالره اهالی فوج فوج کایر -
لردی . اشبو پنایرلر ایچنده ائک مشهوری (سوق عکاظ)
« عکاظ » [۱] بازاریدر . که طائف ایله نجد آراسنده ومکه جوا -
رنده واقع بر صحرا ده انعقاد ایدن بیوک بر بازار ایدی . بهر سنه
ذی القعدہ نئک غر سنده قوریلوب یکرمی کون دوام ایدردی .
اقتار و آفاقدن بورایه وافر خلق جمع اولوب بزریله تعاکظ
یعنی مشاعره و مناشده ایله تفاخر و مباحات ایدرلردی . وجه
تسمیه ده بورادن کلشیدی .

اشبو اجتماعکاهلرده فرق متخالفه علی الاکثر بینلرنده کی
منازعات و مخاصماتی حکم معرفتیه حل ایدرلر : طوئدقلری
اسرائی مبادلہ ایدرلردی . دیگر بر طاقم امور و مصالح عمومیہ -
لرینی دخی بو فرصتدن بالاستفاده تسویه ایدرلردی . علی الخصوص
اشبو پنایرلرده اشعار ایله تحدی اولنوردی . چونکه بو قبائل
هر نه قدر بدوی ایسه لرده جنک وجداله اولان میللری قدرده
اشعاره تمایل کوسترلردی . معاملات تجاریه لرندن اختلاس
وقت ایتدکجه هر قبیله ائک ماهر شاعرینی میدانہ چیتاروردی .
مسابقه یه کیریشن شعرانک مزیت شعریه لری حضارک مجموعی
طرفندن محاکمه اولنوردی . مسابقه ده حائر رجحان اولان
ذات ، کرک کندینک و کرک قییه سنک شاننی اعلا ایتدیکی کبی ؛

[۱] غراب و زننده .

سبا شهريدر . ايكنجيسى، شرق يولى اوزرئنده وعجم كورفزنده واقع كررا شهريدر . اوچنجيسى، شمالده واقع پترا شهريدر، كه بحر احمر اوزرئنده « عقبه » نامنده برليمانى واردر؛ بوشهر رومالورك حمایه سى سايه سنده تاريخ ميلادينك اوائلنده غايت قوتلى وزنكين بر مملكت ايدى . دردنجيسى، حيره در كه ايكي عصر صكره فرات ساحانده وشيمديكي كوفه يه قريب بر محله بنا ايدلمش وقتوحات اسلاميه زمانه قدر اولدقجه بيونك بر عرب حكومته مقر اولمشدر . بشنجيسى، مكه شهري اولوب جمله سنه فائقدر، تهامه دینان سيجاق بروايدده بولنوب اسكه سى جدده شهريدر . آلتنجيسى، يثرب شهريدر كه هجرت نبويه دن صكره مدينه وياخود « مدينه انبي » تسميه اولمشدر . بو ايكي مملكت قضمه حجازيه ده ويمن - سوريه يونك همان نصفنده واقع اولوب طالعلمرى پك پارلاقدر .

اشبوتعداد ايتديكمز شهرلردن ماعدا. عربستانك جهات سائرده سى قبائل عربك ضرورى اولان تبديل مكانلرى، منا - زعهلرى، ممر حمتسزجه جنك وجداللرى سبيله دائماً بر هرچ مرجى ايچنده ايدى .

پناير لر

۱۰. — اشبودائى ائتشاشات ايچنده عربلر بيننده بعض مناسبات دخى موجود اولوب استقبلده بر نتیجه حسنه يه ايصالى

شمالدہ سوریه و عراق جہت لرینہ قدر کیدوب ذی قیمت و نادر
امتہ ایہ مبادلہ ایدردی .

اشبو قفہ لر، جزیرہ نک نقابل عبور اولان و سـطـدن
مرور ایده مدکاری جہتہ ساحل بچردن پک آز تباعد ایدرلرہ
ودائما کرک شرقدہ و کرک غربدہ شبہ جزیرہ نک ساحلی قونلاہ
یہرق کیدرلر ایدی . لکن باشلو جہلری، بحر احمر سواحلی
اوزرنده واقع حجاز قطعہ سندن کچرلردی . پو قطعہ دہ مهم
مرکز لر اولوب اورالردہ صو بولورلر وزاد وزخیرہ لرینی
تجدید ایدرلردی .

« حجاز » لغت عربدہ حاجز و مانع معناسنہ اولوب بوندن
مقصد، ارض فلسطیندن شبہ جزیرہ نک انتہاء جنوبیسنده کائن
یمہ قدر ممتد اولان سلاسل جبالدن عبارتدر . اشبو سلاسل،
بحرہ موازی بروضعیت اخذ ایدر . بووجہلہ قطعہ حجازیہ
تقریباً بشیوز فرسخ طولندہ و مختلف عرضدہ طولانی بر
مدتددر . احتمالکہ قافہ لر، نجد جہتندہ مرتفع موقعاوردہ
شرق روزکارلرینہ معروض اولدقلری حالده قطعہ حجازیہ دہ
آندن محفوظ قالدقلرندن « حجاز » تسمیہ ایتشلردر .

مرور ایامایہ اشبو مرکز لر برر شہر حالنہ کلدی، کد اہالی
اورالردہ بالنسبہ دہا زیادہ توطن ایتدیلر . مع ہذا بومرکزہ
لرک عددی اقل قلیل اولوب ابتدا سندنبری بش التی شہر
آنحقی تعداد اولنہ بیایر . برنجیسی، یمندہ کائن مأرب یاخوذ

لطافت شعریه به حیران اولوردی. صوڪ درجدهه واسع برلسان
تکلم ایدردی؛ که اشبو لسانک کلماتی مجوهرات و ازهاره تشبیه
اولنوردی. کندیسیده بالطبع برنطوق اولمش ایدی؛ لکن
مدلل و متین سوزلردن زیاده ضروب امثالدن و پارلاق سوز -
لردن خوشلانوردی؛ افکارینی شرق اسلوبی اوزره استعارات
و تشبیهات ایله افاده ایدردی.

عرب قومی، نه قدر راحتسز و جنگاور ایدیسهده کریم
و مسافر پرور ایدی. هدایا ویرمکدن ممنون اولوردی.
قاپوسی یوجیلره دائماً کشاده و صوڪ لقمه سنیده مسافرله
اقتسامه آماده اولوردی. برکره مسافرله برابر برپارچه اکمک
یدکدن صوکره او مسافر آنک چادرینک قدسیتی آلتده ناقابل
تعرض برحاله بولنوردی.

۶ ۶ ۶

تجارت مرکزی

۹. — بالاده بیان ایدلیدیکی وجهله قبائل عرب یکدیگرینه
قارشو دائمی برحرب حالنده بولنورلزدی. چولدن عبارت
اولان اشبو بلده حازهده حیات غایت مشکل ایدی. تحمل فرسا
برمشقت ایله الده ایدیلن برتروت قلیهنک متقابلاً نهب و اغتتا.
میله اوغراشیلورایدی. عربلرک منبع ثروتلری حیوان یتشدیر.
مکدن عبارت اولوب کوزی آچیق و ذی نفوذ اولانلرده تجارتله
اشتغال ایدرلردی هر سنه جنوبدن بویوڪ قافلهلر حرکت ایدر،

محافظ، امتعہ تجاریہ سنی نقل ایچون سوروجی تدارک ایدهرک انرک خدمتی درعہدہ ایتش اولدقلرندن؛ کاربانہ معاونت و یاخود آنی چولودہ ایلریلیدیکی وقت بردن برہ اوروب نہب وغارت ایتک خصوصندہ غایت ماعر ایدیلر . ایشته بوسیلرلہ سلاح تعلیمنہ مجبوری برنظرلہ باقارلر، تجارت ایلہ مشغول اولان کیمسہلری دخی اخلاقلری بوزولمش و منفعت ایچون تذلل ایتش برقوم عد ایدرلردی .

چادیردہ اقامت ایدن بادیه عربنک حالی، جدی حضرت اسماعیل زمانندن بری بویولودہ ایدی . کتب اسرائیلیہدہ عربک حالی تصویر ایچون « او، بدوی بر آدم اولوب آنک الی جملہنک عاہندنہ و جملہنک الی آنک عاہندنہ اولہ حق » دینلمشدر . طبیعت مصالحت، بو عربلری کندی مسلککاربینہ موافق برحالہ قویتمش ایدی . سیاسی پارلاق وضعیف، لکن عصبی وفعال ایدی . مزاحم و مشکلاتہ قاتلانیردی . اعتدالکار و بلکہ پرهیزکار اولوب جزئی وحتی الے سادہ برطعامہ قناعت ایدردی . فکری دخی بویلہ پارلاق و سریع الانتقال ایدی . سام سلالہ سنک اوصاف عقلیہ سنہ، کسکین ذکاسنہ، سرعت انتقالنہ، پارلاق خیالنہ مالک ایدی . احتسası سریع وشدتلی وبناء علیہ سورکمزود و امسزایدی . صولوق سیاسندہ مغرور و فقط سومیلی برذکا منطبع ایدی . کوزلرندن آتش ذکا فوران ایدیوردی . فصیح و بایغ بر سوز ایشتدیکی وقت بالسهولہ هیجانہ کلیر و

آرہ سندنہ اوتہ یہ بری یہ قوشیشر لر .

برقیہ نك اقسامی نہ قدر متعدد ونہ قدر صغیر اولسہ بیہ
 بینرندہ کی ارتباط و مناسبت فکر اً محافظہ ایدمشدر . برقیہ نك
 بالجمہ مشایخی « شیخ المشایخ » یاد ایدیلن بررئیس عمومی بی
 طانیر لر . بررئیس یا طاشدن بنا ایدلمش بر حصارده اقامت ایدر
 ویاخود سورولریہ چولده خیمہ نشین اولور . سعادت عمومیہ یہ
 بر حادثہ عارض اولدینی وقت اطرافہ طاغیلمش اولان شعباتی
 کندی لواسی آلتنہ جمع ایدہ بیایر .

ایشته قبل الاسلام عرب بو حالده ایدی . کوچبہ حالندہ کی
 قبائلک هربری مستقل و کوچوک بررئیس اداره سندنہ اولوبده
 مجموعی بررئیس عمومی یہ تابع اولمادینی صورتده بینرندہ صیق
 صیق مصادمه لر وقوعه کلیر، وحتی اخذنار عادتاً بینرندہ بر
 وظیفہ مذہبیہ حالته کیر ایدی . اقر باسندن بر مقتولک انتقامنی
 آلمق، عائہ نك وظیفہ سی وحتی علی الاکثر قبیہ نك باعث شرفی
 اولوردی . اشوقان دعوالری بعضاً حل اولنمق سزین نسلدن
 نسلہ قالیر، وکیتدکجه عداوت کسب اشتداد ایدردی .

دائماً کندو سوروسنک مدافعہ سنہ آماده بولنمق احتیاجی،
 بادیہ عربلرینہ سن صباوتندنبری سلالح تعلیمندہ ممارسه پیدا
 ایتدیرمشدر . اوق، یای وقایح استعمالندہ، آت یتشدیرمک
 خصوصندہ هیچ کیمسه آنلره تفوق ایدمه مشدر . عربلر
 بووجهه جنکاور بر قوم ایدیلر . چونکجه تاجرلره دوه ایله

قوریلور . چونکه خصمه مقابله ایتک، مسافری اعزاز ایلمک شیخک وظائف مهمه سندندر . هرگاه نك پدري مزراغنی چادرینک یانته رکز ایدر، آتئی قارشویه باغلار . کیجه وقتی دودلری ده اوراده استراحت ایدر .

برقیله نك یکی بر مرعایه نقلی پک غریبدر . قافله ایچنیده بولنان کیمسه کندینی اطرافه یاییلمش قویون ودود سوریلر . ینک ایچنیده کورور . انسان صاغنده، صولنده، اوکنده نه قدر اوزاغه عطف نظر ایدر سه متحرک برغبلهک مشاهده ایدر . سیاه چادیرلر، بیوک قازانلر، آلهجه لی کلیملر ایله یوکنمش اوزون مرکب وصیغیر سوریلری . یورو مکه مقتدر اولمایان اختیار قاریلر وار ککلر اشیای بیتیه ییغینلرینک اوزرینه باغلانیر . چوجقلر خورچلرک ایچنه قونیلور؛ مینی مینی باشلری خورچک طار بوغازندن طیشاری چیتار . حیوانک بر طرفه بونلری صاروب دیگر طرفه موازنه حاصل ایتک ایچون اوغلاقلری ویا قوز . یلری ربط ایدرلر . کنچ قزلر اوزون بر عرب کوماسکی کینیرلر؛ بوکوملک آنلری ستر ایتمکن زیاده اشکال لطیفه لرنی ابراز ایلر . والدلر چوجقلرنی اوموزلرینه آیلرلر؛ ارکک چوجقلر قوزی سوریلرنی سوررلر . سواریلر ، صبارفتار قصر اقلره . یندرک اللرنده بردسته مزرارق اولدیننی حالدده ییلدیرم کبی چولی قطع ایدرلر . سواریلر هینلرنی قیصه چنکلی دکنکارلرینه سوررلر و جنس آتلی یولارلرندن یدرلر . طایلر بوغابه لکک

قبیله نك آرزوسنه تابع بولنور و بشقه بر سلاله دن دیگر بری
مقام ریاسته انتخاب اولنه بیلیدی . شیخ اقتداری دخی
محدود اولوب مزیت ذاتیه سنه تابع بولنوردی . آنک باشلوجه
امتیازی ، مذاکرات صلحیه و حربیه اجرا سیله قبیله سنی خصمه
قارشو سوق ایتمکدن ، چادر قورده جق یر انتخاب و معتبران
اجانبی قبول ورعایت ایلمکدن عبارت ایدی . مع هذا بو
وبوکبی احوالده دخی قبیله سنک افکار و تمایلاتنه تابع بولنوردی .
یاز وقتی کوچبه اولان عربلرک بر محله اوچ ، درت کوندن
زیاده قالدقلمی پک نادر اولوردی . حیوانلری صولق بر محلك
قربنده کی اوتلری ییوب بیتنوردکلری کبی ، قبیله دیگر بر اوتلق
محل آرامغه کیدر و اورانک اوتی یکیدن تیشهرک آنلردن صکره
کله جک قبیله نك ایشنه یاراردی . خیمه کاهده چادرلرک عددی آتی
یوزدن سکز یوزه قدر تفاوت ایدر . اگر چادرلرک عددی
آز اولورسه بردائر شکلنده کوریلور ؛ کثیر العدد اولدینی و
علی الخصوص بر چای کنارنده بولندینی صورتده بر چادر دن
بر صره خط مستقیم اوزرینه قوریلور ؛ بعض کرده اوچ درت
و بلکه دهها زیاده چادر بر برینک آرقه سنه وضع ایدیلیر . قیش
وقتی صو واوت اکسیک اولمادیغندن قبیله هر بری اوچر ،
دردر چادرلق فرقه لره منقسم اولوب صحرا اوزرنده یکدیگرندن
یارمشر ساعت مسافده اولوق اوزره آریلیر . شیخک چادیری
دائما خصمک ویا مسافرک ورودی انتظار اولنسه بیلن طرفه

جہات سائر سنہ نسبتہ بالسہولہ قابل ضبط اولدیغندن و مملکتک حالی، یغما کرانی زیادہ تشویق ایتدیکندن کراراً دوچار استیلا و غارت اولمشیدی .

اوصاف ملیہ، قوت و طراوت اصلیه سیلہ، عربلرک دیگر قسمی آرسندہ، عددجه کثیر اولان و بادیه لردہ طولاشان چادر سکنہ سی ایچندہ محافظہ ایدلمشدر . بونلرک مسکنی بادیه، مشغولیتلری چوبانلق اولوب کرک بالتجربہ و کرک آبا واجداد لردن نقلاً بادیه نك بالجملہ سرائینہ کسب اطلاع ایتمشلر ایدی . بونلر کوچہ طرزندہ یشایوب شورادہ بورادہ طولاشیرلر، وزمان ابراهیمدن بری اجدادلرینک ملجائی اولان قیولری و منبعلری آرازلردی . هر زردہ کولککک آغاجلر، سوریلری، قیولری و دوهلری ایچون غذا و مرعا بولورلر سہ اورادہ چادر لرینی قورازلر؛ احتیاج موقتلری ختام بولدیغنی وقت اورادن بشقہ محله نقل ایدرلردی .

اشبو بادیه عربلری برنجی و ایکنجی درجه ده کوچوک قبائله و یا عائله لره انقسام ایدردی، بونلردن هر بری اسکی زمانلرده کی انیسای بنی اسرائیلک و کیلی مقامندہ بر آمر و یا شیخک اداره سنده بولنوردی . رئیسک چادرینک یاننده رکز اولنمش اولان حربہ سی علامت حکومت عد اولنوردی . بونک حکومتی، برسالہ ده متعدد بظنلر دوام ایدہ بیلیردی؛ لکن هیچ بروقت وراثت شکلنی آلمامشدر . ریاست مسئلہ سی

سورولرندن آلدقلى لطيف يوكارى ده دودلر يله نقل ايدر -
 لردى . انيىاي بنى اسرائيل طرفندن يازيلان كتابلر ، ازمنه
 اسرائيليه ده ، ممالك جنوبيه و هندوستان و حبشستان و مسعود
 عربستان ايله اسكى سوريه يى يكدىكرينه ربط ايدن شو تجارت
 داخله سلسله سنك درجه اهميتنى ارايه اتمكده در .

ازجهله حزقيال عايه السلام ، « صور » شهرى حقهده ديوركه :
 « عربلر وقيدار ك هپ رئيسلرى . سنك دائمى تجار ك اولوب
 قوزى وقوچ واز كچ تجار تى ايدر لر ايدى . شبا ورعهه تاجر لرى ،
 سنك تجار ك اولوب چارشوكده كى امتعه كى هر نوع ذى قيمت
 طاش و آلتون ايله مبادله ايدر لردى . حاران و كانه و عدن
 كذلك شبا تجارى آشورك و كانك و سنك تجار ك ايدى . »
 وكذا اشعيا عليه السلام قدسه خطاباً ديوركه : « دودلر قطارى
 (ميدان) ك و (عفا) نك كنج دودلرى سنى قاپايه جقلىر ،
 جمله سى شادن كله جكلر ، آلتون ايله كونك كتورده جكلر . . . . .
 قيدار ك هپ قيونلرى سنك يانك ك طوپلانه جق : بنايوتك قوچلرى
 سكا خدمت ايدده جكلر . »

۸ . — مع هذا شهر لرده وقصباتده اقامت ايدن و زراعت
 و تجارت ايله اشتغال ايله ين عربلر . نسل عربك حقيقى نمونه سى عد
 اولنما مشلردر . بونلر مشغوليتلرينك مصلحانه و آسايشكارانه
 اولسى حسييله كسب ملايمت ايتديلر ، واجانب ايله اختلاط
 ايدر ك اوصاف اصليه لر نى ضايع ايلديلر . حتى يمن عربستانك

شهریلرک بر قسمی، تجارتله اشتغال ایتدکارنده. بحر احمرک بویجه و جزیره نیک سواحل جنوبیه سنده و عجم کور فرزند بر طاقم بلده لری وار ایدی. کمیلر و کاربانلر واسطه سیله اجنبی تجارتی ایله ده اشتغال ایدر لردی. علی الخصوص « مسعود » دینان و بهارات، عطریات کونلک حصوله کتیروب السنه شعرا ده و کتب مقدسه ده « سبا » نامیله شهرت شعار اولان یمن قطعه سنک اهالیسی بوقیلدندر. بونلر شرق دکزلرینک غیور و تجارتله مألوف ملاحلرندن در. کمیلری قارشی طرفده واقع بر برستان سواحلندن کندی ساحل لرینه مرصافی و بلسام کتیر دکاری. کچی هندستانک و افریقا بلاد حاره سنک آلتونلرینی، بهاراتی و ذی قیمت امتعه سنی جلب ایدر لردی. بومالار، کندی مملکتلر-ینک محصولاتیله برابر کاربانلر واسطه سیله و چول ضریقیله عمون، مؤاب، ادوم نامنده کی نیم عرب مملکتلرینه و بحر سفید ساحلنده واقع فنیکه لیمانلرینه نقل ایدیایر و اورادن بر غربی یه توزیع اولنوردی.

دوهیه « چول سفینه سی » تسمیه اولنیور؛ بو حالده کاربانه دخی « چول دونماسی » دینه بیلیر. یمن کاربانلری، علی العموم چادر لرده اقامت ایدن بادیه عربلری طرفندن احضار و اداره ایدیایر، سوق و محافظه اولنور ایدی. بو نقطه نظر دن آنلر ده « چول ملاحلری » تسمیه ایتک مناسب اولور. بونلر لازم کلن لایعد و لایحصا دوهلری تدارک ایتدکاری کچی بی حساب

دیورکه : « بونلر زنکین برقوم اولوب قیغوسزجه طولاشیرلر؛
ته قپولری ، نهده اورتولری واردر؛ یالکز باشلرینه اقامت
ایدرلر. »

سام سالاهسنه منسوب عربستان عربلرندن بشقه ؛ حامک
اوغلی « کوش » اولاندن اولمق حسیله « کوشیلر » تسمیه
ایدیلن برطاقم عربلردها واردر. بونلر، فرات ایله عجم کورفرزی
سواحلنده اقامت ایدرلر ایدی . توراتده « کوش » اسمنک
دخی علی العموم عربلره و بعضاً مملکتلرینه اطلاق اولندیغی
واردر . فی یومنا هذا اسکی آثورک چول جهتلرندک کشت و کذار
ایدن و اخیراً نینسوا خرابهلری حفریاتنده استخدام ایدلمش
اولان عربلر، بونلر اولهلیدر .

❖ شهریلر و بدویلر ❖

۷. — ازمنه قدیمده شهر و حصارلرده اقامت ایدن
عربلر ایله چادرلرده ساکن اولان عربلر بیننده بیوک برفرق
حصوله کیشدر. قصبانده اقامت ایدنلر، جبالک آراسنده اوتده
بریده طاغینق برحالده بولنان محصولدار وادیلری اشغال ایدر.
لردی . بلدهلری، حصارلری ، باغلر، باغچهلر، خرماقلر،
قارالار و لطیف مرعازلر ایله محاط بولنوردی . بونلر مملکتلرندک
متمکن اولوب چفتجیلک و حیوان یتشدیرمک ایله اشتغال
ایدرلردی .

توراتك تكوين المخلوقات ككتابنده اون يدنجی باینده دینلیورکه: « ابراهیم ، اللهه » همان اسماعیل حضور کده یشاسون» دیدی . الله - اسماعیل حقنده سنی دیکلیوب ایشه آنی بر کتله دم و آنی میوه دار قیلهرق غایتله چوغالده جغم و او اون ایکی امیر تولید ایده جگ بن دخی آنی بیوک بر ملت قیله جغم - دیدی .

تکون المخلوقاتك یکر می بشنجی باینده اشبو اون ایکی امیرك حویله دن آشور یولنده مصر قارشوسنده واقع شوره قدر ساکن اولدق لری کوسترلمشدر، که جزیره العربك بر قسمندن عبارتدر . آنلر حقنده در میان ایدیلن تعریفات بو کونکی عربلرک احوالنه تماماً توافق ایدر . آنلر دخی، شیمدیکیلر کچی قسماً شهر لرده و حصار لرده اقامت ایدر لر ، قسماً چادر لر یاله بیابان بداوتده طولاشیر لر ایدی .

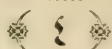
اسماعیلک اوغلار نندن نابت (نبایوت) ایله قیدار ، سورو - لرینک کثرتی وقیونلر نندن آنان ییاغیلرک لطافتی ایله پک زیاده کسب اشتهار ایتمشدر لر . نابتدن نباتای تولد ایتدی . قیدار دخی نبی اکرم صلی الله علیه وسلم افندیمز حضرتلرینک جد اعلاسی اولدی . زبورده علی طریق التجوز قیدار اسمی بالجمله قوم عرب حقنده استعمال ایدیلهرک « بن (مزهک) ده اقامت ایده یورم ، قیدارک چادر لر ننده اوتوری یورم » دینلمشدر .

اکلاشلدیغنه کوره چولارده کشت و کذار ایله بن عربلر بو ایکی ذاتدن تولد و تکثر ایتمشدر لر . ارمیا علیه السلام آنلر حقنده

بعض آیات جلیله سنده حالرینه رمز و اشارت بیورلمشدر .
 عربستانک شمديکی اهالیسی، سامک دردنجی بطنده کی
 اوغلی (قحطان) سلاله سندن اولدیغی ادعا ایلمکده در . بونک
 احفادی، جزیره نک جهات جنوبیه سنده کائن یمن، حضر موت
 و ماهرادن شمالاً سوریه و بصره کورفزیه؛ شرقاً عمان و
 بحریندن اعتباراً وسطده نجد و غربده حجاز جهتلرینه و بحر
 احمر سواحله قدر یایامش لر ایدی . اوغللرندن « یعرب »
 یتنده بر حکومت تشکیل ایتدی . آندن صکره بوقطعه یه
 « جزیره العرب » تسمیه اولندیغی کی عرب قومی دخی مملکتلر-
 یتک اسمیه یاد ایلمشدر در . قحطانک دیگر اوغلی « جرهم »
 دخی حجاز طرفلرنده بر حکومت تشکیل ایتدی؛ کندندن صکره
 سلاله سی چوق و قتلر سرکارده بولندیلر . ابراهیم علیه السلامک
 جاریه سی هاجر ایه اوغلی اسماعیل، عربستان جهته کوندرلدیکی
 وقت، اسبو جرهمی طرفندن حسن قبوله مظهر اولمشلر ایدی .
 بر مدت صکره اسماعیل علیه السلام، جرهم سلاله سندن « مضاض »
 نامنده کی رئیسک کریمه سی سیده وبعده رعله بنت عمرو ایه
 تزوج ایتدی . بوضورتله قوم عربیه اجنبی اولان بنی اسرائیل
 قانی قارشیدی . حضرت اسماعیلک اون ایکی اولادی دنیایه
 کلدی . بونلر اول قطعنه ک ادارسنی اللرینه الیلر و آنلردن
 اون ایکی قبیله حصوله کلوب « قحطان » سلاله اصلیه سنی تحویل
 ایتدیلر . بونلردن اک مشهوری ثابت و قطورا ایه قیداردر .

کانهسی نسل ابراهیمدن کلدکرینی ادعا ایدرلر . فی الحقیقه لسان عرب ایله لسان عبرانی بیننده کی مناسبت، عربلر ایله بنی اسرائیلک بر اصلدن نشأت ایتدکرینی اثبات ایتمکده و بو حال آنلرک جزیره یه شمالدن داخل اولدقرینی کوسترمکده در . لکن اکلاشلدیغنه کوره شمال قومنک بو وجهله جزیره دخو- لندن اول جهت جنوبیه سی یرلی برطاقم قبائل ایله مسکون ایتمش: بو قبایله لر چوق وقت شمال اهلایسندن متفرق برحاله یشامشار . « عرب » اسمی دخی جزیره نك سکنه اصلیه سنه و یریلن بر اسم اولدینی شایان قید و تذکاردر . قبائل عربک تاریخ مفصلنه کیرشمکسزین احوال عمومیه لرینی خلاصه نظر دن کچیرمک، موضوع بحثمزه بالکلیه اجنبی اولیوب بالعکس مباحث آتیه نك تفهمنی تسهیله بادی اولدیغندن بو باده بوجه زیر بعض افاداتک تمهیدینه لزوم کورلمشدر .

۳۶. — عربلرک مبادیسی . ازمنه عتیقه یه طوغری امتداد ایدر . عربستان قطعیه سی ، طوفانک عقبنده حضرت نوحک اوغلی « سام » اولادی طرفندن اسکان ایدلمش ایدی . بونلر مروریام ایله قبائل عدیده یه انقسام ایتدیلر . باشلیجه لری عاد و تمود اقوامیدر . اشبو اقوام قدیمه ، ایشلدکاری مظلوم و تعدیاتک مجازاتی اوله رق محو اولوب کیتمش . یاخود عالمک انقلابات و تحولاتی آراسنده سائر اقوام ایله اختلاط ایدوب ناملری اونودلمشدر . بونلر حقتده دوران ایدن روایات ، اقل قایل اولوب قرآن عظیم الشانک

مملکت و سلاله

۵. — عربستان قطعه‌ی غربیاً بحر احمر، شرقاً فرات
 نهري، بصره کورفزی، جنوباً بحر محیط هندی و عمان دکزی،
 شمالاً شام چوللری ایله محاطدر. بوقطعه ازمنه تاریخیه‌نک
 ابتداسندن یدنجی قرن میلادی‌یه دکین هیچ برتبدله اوغراما-
 مشدر. آسیانک جهات سائره‌سنی زیر وزبر ایدن و اورویا ایله
 آفریقایی تا وسطنه قدر تهیدد ایله‌ین وقایع آرسنده عربستان
 ازهر جهت مصون قالمشدر. حکومتلر و مملکتلر ظهور ایدوی
 محو اولدیغی، اسکی سلاله‌لر اندراس بولدیغی، مملکتلرک حدودی
 و اسامیسی تبدل ایتدیگی و اهالیسنک قتل عام و یا خود
 اسیر ایددیگی و قتلر، عربستانک — حدود بویندگی ولایاتی هر نه -
 قدر بعض تحولاته اوغرامش ایسه‌ده — چوللرینک و وسطنده
 اقامت ایدن اهالیسی اخلاق اصلیه‌لرینی و استقلال‌لرینی دائماً
 محافظه اتمش، بالا کزین اولان رقبه‌لری اصلاً دوچار ذل
 اسارت اولما مشدر.

برچوق قبائله آریلان و افتراق نسبتده ظلمت مجبولیت
 ایچنده قالان قوم عربک تاریخ قدیمندن بحث اتمک، بانکلیه
 فائده‌دن خالی‌در. زمان نبوته قدر عربستانک تاریخی، دائمی
 برجنک وجدال‌دن، نهب و غارتدن، اخذ ناردن، قبائلك تشکل
 و اضمحلال‌ندن عبارت برجدول وقوعاتدر. اشبو قبائلك

﴿ دین و ملتک معناسی ﴾

۴. — دین، اطاعت و انقیاد معناسه در . بعضاً جزاً
معناسه کلور، « کاتدین تدان » دینلورکه « نصل جزا ایدر سهک
اویله جزالنور سین » دیمکدر . بعضاً یوم قیامتده کوریلن
حساب معناسه کلور .

نوع انسان، امر معاشنی استحصال ایتک و امر معاده
حاضر لئق ایچون یکدیگریله اجتماعه محتاجدر . اجتماع دخی،
بینلرنده تمنع و تعاون حاصل اوله جق شکلده اولمالیدر، که تمنع
و تدافع طریقیه مال و مالکیرینی محافظه ایده بیلسونلر؛ تعاون
و تناصر طریقیه ده مالک اولمادقلری شیرلی الده ایلسونلر .
« الحاصل انسان مدنی الطبع اولدیغندن سائر حیوانات کبی
منفرداً یشایه میوب بسط بساط مدنیت ایله یکدیگره معاونت
و مشارکته محتاجدر. « ایشته انسانلرک بوهیئت اوزره اجتمـا-
علرینه « ملت » دینلور . بوهیئته ایصال ایدن طریق دخی منهاج،
شریعت، سنت ناملریله یاد اولتور . بوسنت اوزرینه اتفاق
ایتمه لرینه ده « جماعت » نامی ویریلور .

ملت کبری، ابراهیم علیه السلامک ملتیدر . بوکا « ملت
حنیفیه » دخی دینلورکه مقابلی صابئی مذهپیدر . قرآن
کریمده « ملة ابراهیم » وارد اولمشدر .

اوکنده ظهور وانتشار ایلمشدر . تاریخ دین اسلام: عالم اسلام- میتک همان هر طرفنده یکدیگر نندن غیر متفاوت اوله رق معلومدر . اسلامیتده عقله صیغماز ، فکر قبول ایتمز برشی یوقدر . تاریخ دین اسلامه واقف اولمیان اقوام: واریسه- بوقصور اسلامیتده اولمیوب بلکه اکا واقف اولمیانلر ددر .

عالمده برطاقم مذاهب وارددر، که حتی مؤسسلرینک اسمی بیه معلوم دکلددر . مثلاً یوزلرله میلیون انسانلرک مقتدا بهی اولان براهما مذهبی: تعاقب ملل واقوام وتوالی دهور واعوام ایله تشکل ایتمز بر مذهبدر . بونک تشکلنه نیجه شاعرلر معاونت ایتمز، برسالهلنک دست معاونتیه میدانه کلمشدر . بومذهبک نه وقت باشلادیغنه ونصل توسع وانتشار ایتدیکنه دائر اصلا معلومات یوقدر . اسکی یونان مذهبک اصلی دخی: بعینه براهما مذهبی کبی بالکلیه مجهول ومشوش برحالده قالمشدر .

۴. — اسلامیتک اصلی-قرآن عظیم الشان ایله سنت نبویه در . قرآن کریم بالشهره والتواتر ثابت ازمشدر . یعنی صاحب شریعت صلی الله علیه و سلم افسدمز حضرتلر نندن برجم غفیر استماع ایتمز؛ آنلر دنده الی یومنا هذا هب او یولده کذب اوزرینه اجتماعلرینی عقلاک تجویز ایتمه جکی جماعات کثیره نقل ایده کلمشدر . سنن نبویه نک ایچنده دخی او یولده تواتراً ثابت اولانلر اولدینی کبی آحاد طریقیه منقول اولانلر ددر وارددر . هر ایکسنک کیفیت نقل وروایتی، بحث مخصوصنده کله جکدر .

تيجه جهتلردن طولاني حائر رحمان اولان دين اسلام، بوبابده
 دخي تميز و تفرد اينلمشدر . يالـكـز ادیان و مذاهب دكل،
 تاريخده اسمي مذكور اولان اقوام اينجده بيله اصلي بوجه
 صحت معلوم اولمق شرفي، اسلاميته مخصوص اولوب بوامتيازيني
 الى آخر الدوران محافظه ايده جكدر . هانكي بر قومك تاريخي
 قارشدير سه كز ازمنه عتيقه ارجاع نظر ايتدجه، افسانهلر
 آراسنه قاريشوب كيتديكني كوررسكز . يونانيلر و روماليلر
 كچي كنديلريني اقوام متمدنهك سرفرازي عد ايدن اقوامك
 اصلنه مراجعت ايديكز: قهرمانلرد، نيم الاهلرد، الاده والاهلرد،
 منجر اولديغني كورر واساطير و خرافات آراسنده نور حقيقي
 ضايع ايدر سكز .

عالمده هيچ بر قوم يوقدر، كه حفظ و وقايه ايتك استديكي
 وقايع قديمه سني اسلاميت قدر محافظه ايده بيامش اولسون .
 ادیان سائر دن زمانزه اك قريبي اولان نصرانيتك مباديبي
 حقنده اصلا معلومات موثوقه اولماديغي شويله طرسون، زمان
 نبوتدن ايكي عصر صكره كلن غرب ايمراطوري شارلمان
 دورينك احوال و وقايعي بيله، اسلاميت قدر معلوم دكلدر .

ادیان و مذاهب سائر دنك منشائي ظلمت مجهوليت ايله
 مستوردر؛ بوبابده اجر ايديلن تدقيقات عميقه آنلك اوزرندهكي
 حجابي رفع ايده مديكچي، الى الابد رفع ايده ميه جكدر . اسلا-
 ميتده ايسه مستور هيچ بر شي يوقدر . بيوك بر قومك كوزي

اولان بوقوم نحبك هر درلو احوالی، زمان وقعه ده حاضر و شاهد بولنان ذواتك شهادت لربله ضبط ایدمش و مرور ایام ایله شهادات واقعه، رسمیت حالتی کسب ایدرک صدور دن سطوره نقل اولمشدر .

مدینتک اکتساب ایتدیکی حال حاضرده بوکبی احوال و وقوعات حقنده اجرا ایدیلن تدقیقات، احتمال که دها زیاده انتظام اوزره جریان ایتمش اولسون؛ لکن اودرجه خلوص و صفوت ایله اجرا ایدیله میه جکی، وارسته قید اشتباهدر . اسلاف عظام حضراتنک نائل اولدقلری خلوص نیت، و صدق و زویوتک زمانمز مورخلرنده بولنمی احتمالی متصور میدن؟

اسلاف عظام حضراتنک حقیقتی نقل و روایت خصوصنده التزام ایتدکلی صداقت و استقامت، اجانب نظرنده بیله نظر تقدیر و اعتماد ایله مشاهده ایلمکدهدر . علمای اسلام حضرا- تنک دین اسلامه اولان شدت محبت و ارتباطلری - ادیان سائره اربابی کبی - اعلائی دین مقصدیله تغیر حقیقت ایتهلرینه باعث اولمیوب؛ امر دینده دکل، حتی امور عادیدهده بیله اختیار کذب ایدنلر؛ الی آخر العمر مذموم و مقدوح اولمشلر؛ واسملری صحائف تواریخه کچهرک . نقل و روایتلری اعتباردن اسقاط ایدلمشدر .

والحاصل صدر اسلامده ظهور یافته اولان حادثات و وقایع اودرجه موثوقیت ایله معلومدر. که ادیان و مذاهب سائره بیننده

تاریخ دین اسلامک ماخذلری ودرجه موثوقیتی

۲. — علماء اسلام حضراتک تاریخ دین اسلام حقنده اجرا ایتدکبری تقیدواهتمام، سزاوار حیرت و آنلرده کوریلان جدیت وانتظام، ولهرس ارباب فکر تدر. حقیقته ووصول وبعده آنی اخلافه نقل وایصال خصوصنده آنلر قدر جدی ودائمی بر صورتده صرف مساعی ایدلمسی همان خارج ازدائرء امکاندر. « انا نحن نزلنا الذکر وانا له لحافظون » آیت کریمه سنده قرآن عظیم الشانک و دین مبین محمدینک طرف سبحانیدن انزال اولدینگی وتغیر وزوالدن حفظی دخی ذات اقدسہ عائدا اولدینگی بیان بیورلمشدر. فی الحقیقه شریعت مصطفویه . اک کوچوک تفرعانه قدر زمان سعداقتران نبویدن بری. هر در لوتحریفاتدن محفوظ قالمشدر. کک قرآن عظیم الشانک وکک سنن نبویه نک نقل وروایتنده احباب وتابعین حضراتک همت وغیرتلی فرق مایتصورددر. اشبو روایات، شریعت اسلامیه نک اینک ظهور ایتدیکی زمان ومکان حقنده مطلوب اولان وثوق و اعتمادی حائر در. بر حکومت منتظمه یه، بر اداره مرتبه یه مالک اولیان بر قومک احوال ووقایعک بودرجه شهرت وتواتر ایله معلوم اولمسی، جناب حقک بوامت ناجیه یه بخش واحسان بیوردینگی خصائص عالیهدن ومحیر العقول اولان خارقه لر دندر. خزینء اوراق ودفترخانه کبی تأسیسات منتظمه دن محروم

تاریخ دین اسلام، قواعد اسلامیہ نك کیفیت وضع و تاسیسنه
 دائر بر علم اولدینجی جهتله: بونده حروب و مغازی و وقایع
 ساژدنك بیاننه کیریشلمیه جك و موضوع مسئله نك ایجاب
 ایتدیکی وقایعدن علی سبیل الاستطراد بحث اولنه جقدر .

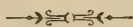
تاریخ دین اسلام: بر تاریخ خصوصی اولمغله تاریخ عمومینك
 تقسیم مثلته اعتبار ایدلمیه رك کندینه مخصوص بر تقسیم طبیعی
 اختیار ایدلمش و بونده مسائلك تسهیل تفهیمی مقصدی
 کوزه دلمشدر .

دین اسلامك ظهور و انتشاری هپ قرون وسطایه عاڈ
 اولوب بو اثرده اتخاذایدیلن اصوله کوره یدی دوره منقسمدر:
 دور اول، عصر رسول الله صلی الله علیه وسلمه عاڈ و ایکی
 قسمی حاویدر: قسم اول قرآن عظیم الشان، قسم ثانی سنت
 حقه در. دور ثانی، قرن اصحابدر. دور ثالث، قرن تابعیندر.
 دور رابع، امویلر دوریدر. دور خامس، عباسیلردن منصور
 و هارون دوریدر. دور سادس، مأمون دوریدر. دور سابع،
 ققها دوریدر .

تاریخ دین اسلامك بحق اکلاشلمسی ظهور ایتدیکی زمان
 و مکان حقنده بعض معلومات اعطاسنه وابسته اولدیغدن؛
 عربستانك احوال موقعه سنه و بعثت نبویه دن اول قوم عربك
 عادات و معتقداتنه دائر بوجه آتی بعض مباحث علاوه سنه
 لزوم کورلمشدر .

﴿ تاريخ دين اسلام ﴾

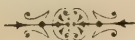
﴿ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ﴾

﴿ مدخل ﴾

﴿ معلومات ابتدائيه ﴾

مندرجات : تاريخ دين اسلامك تعريف و تقسيمى — تاريخ دين اسلامك مأخذلى و درجه موثوقيتى — دين و ملتك معناسى — مملكت و سلاله — شهريلر و بدويلر — تجارت مركزلى — پنايرلر — دين و مذهب — مكه مكرمه و بئر زمزم — رؤساي عرب — انبياي عرب ، حنيفلر؛ موحدلر — زمان بعثتده افكار عرب — اديان و مذاهب سائره يه برنظر .

﴿ ۱ ﴾

﴿ تاريخ دين اسلامك تعريف و تقسيمى ﴾

۱. — تاريخ دين اسلام، شريعت غراى محمديه نك جناب رسالتاب افدمز حضرتلى طرفندن كيفيت تبليغندن و عصرأ بعد عصر صورت توسع و انتشارندن باحثدر .

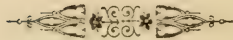
انجق، ايشك اهميتنى وائرك يكدلكنى چشم انصافه آلان
ذواتك تصادف بيوره جقلى نواقصى نظر مسامحه ايله كوره -
جكلىرینه امنيتيم، بودرجه مشكل بروظيفه ني درعهده ايتمكلكمه
جسارت ووردى .

ذاتاشبو تشبث ناچيزانه م، بوباده آتيلان ايلك خطوده در .
بعده علماء عظام حضراتى طرفلرندن تاريخ دين اسلامه دائر
نجه آثار فوائد نثار ميدانه كتيريله رك اشبو اثرناچيزك كوله كه ده
براقيله جعنه شبهه يوقدر .

محرر عاجز ايچون اك بيوك شرف، بويله بر امر ديانتيپر -
ورانه يه امثال ايتك و ارباب قلمه ده بر نمونه كوسترمكدن
عبارتدر . اكر اصحاب فضل و عرفان طرفندن شو آچيلان
طريقده دوام ايديلور ايسه ، مساعى كمترانه مك متمر اولديغى
ثابت اوله جقدر .

توفيق ايسه جناب حقدندر .

محمود اسعد

ایشته بوقضیه، الاول افاحم وزرای دولت علیه دن، زمامزده ارباب علوم و معارفك مقتدا بهی بولنان برذات دیانتسماتك نظر دقت علامانه لرینه تصادف ایلمشدر : عثمانیلر ایچون نیجه تجدداته مبدأ اولان یکر می سنه لك برمدت ظرفنده سایه سعادتسرمایه حضرت عبدالحمید خانیه ده پك چوق نواقصمز اكمال ایدلیدیکی وطریق علم ومعرفنده خیلی مسافه قطع اولدینی حالده: بویه مههم برجهتک نظر اعتباردن دور طوتلمسنی، معارف ناظر معالی مظاهری بولنان وزیر مشار الیه دولتلو زهدی پاشا حضرتلری تجویز بیورمدقلرندن: کتابخانه ملیمزه تاریخ دین اسلام حقیقده بر نمودج علاوه سنی محرر عاجزه امر و اشارت بیوردیلر.

اشبو اثره درج اولنه جق مسائلک همان کافه سی، ککتب اسلامیه ده مسطور اولمسنه و بزم ایچون یاپیله جق شی یالکز اشبو مسائلی جمع و ابواب و فصوله تفریق ایدیورمکن عبارت بولمسنه نظراً، بونک بر امر سهل اولدینی فرض ایدیه بیلورسه ده؛ اودریای بی پایان ایچنه کیره رک مطلوبه ملایم مسائلی تفریق ایتمک وبعده مباحثک انسجامنی محافظه ایدره رک هر برینی یرلی یرینه یرلشدرمک، او یله پک ده قولای برشی اولمادینی درکاردر . میدانه همان یکیدن بر علم کتیرجه سنه دشوار اولان شو امر مههم ومعنتا بهک حیز حصوله ایصالی، اقتدار عاجزانه مک فوقده بر اقتداره متوقف اولدینی، وارسته کلفه بیاندر .

بالعکس، الچوک تفرعاتنه قدر تاریخی تماماً معلوم و مضبوط اولان دین، یالکز اسلامیتدر . صاحب شریعت صلی الله علیه وسلم اقدمز حضرتلرینک هانکی مملکتده وهانکی کون دار دنیایی تشریف بیوردقلرینی، سن صباوتلرینی نردلرده کچیر - دکلرینی، نه وقت انسانلری طریق حقه دعوته مأمورا اولدقلرینی، بووظیفه مقدسه لرینی نه صورتاه ایفا ونه وقت ارتحال داربقا بیوردقلرینی، رحلت نبویه دن صکره احباب کرام وتابعین ذوی الاحترام حضراتی زمانلرنده قواعد اسلامیه نکه نه صورتاه توسع وانتشار ایلدیکنی، تاریخ بزه مفرداتیله کوسترییور .

الچوک بر مسئله ایچون بر کتاب تدوین ایده جک قدر همترل صرف ای دن علمای اسلامیه نکه، تاریخ دین اسلام کبی مهم ومعتابه بر علمی نظر اهمیتدن اسقاط اتمش اوله لری قابلمیدر؟ بالعکس علوم شرعیه نکه کافه شعباتی کبی، بوبابده دخی حل ایتمه دک جهت، یازمادق مسئله بر اقامش لردر .

لکن : تاریخ دین اسلامک بر علم مخصوص ومنفرد شکلنده تدوین ایلدیکنه تصادف اولنه مادی . بوکائند مسائل، درر متثره کبی کتب مطوله ایچنده مسائل شرعیه سائره ایله برابر قاریشوب کیتمشدر .

آنکچون، شمدی تاریخ دین اسلامه دائر معلومات مجمله آلمق ایسته ینلره، ترکیه درلی طویلی بر اثر ارائه سندن عاجز قالیرز .

و خصوصیه لری، هپ اوراده انطباع ایتشدر . انسان، نفسنی
 او آینه ده طایر؛ اطوار مقبوله و مقدوحه سنی اوراده مشاهده
 ایدر .

تاریخ، معارف بشریه نك بالجمله شعبات واقسامنی ده جامعدر .
 تاریخه تماماً مطلع اولدیغنی ادعا ایده بیلن کیمسه - اکر وارایسه -
 علوم اولین و آخرین جمع ایتش دیمکدر .

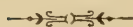
تاریخ، بر بحر محیطدر . علوم و فنون، معارف و صنایع،
 ادبیات هپ او بجره منصب اولان برر نهره بکزر . اشبو
 بحر محیطده شناورلك ایده بیلنر، آنک بدایع لایسنه دسترس
 اولورلر .

دین و مذهب، حکمیات و الهیات^۱ دخی، احوال بشری
 اصلاح ایدن اسبابک اک برنجیلری اولوق حسیلله، تاریخک
 حوزه اطلاعنه داخل اولمشلردر .

انکچون هر قومک، هر مملکتک، هر عامک، هر صنعتک برر
 تاریخی اولدیغی کبی؛ ادیان و مذاهدن هر برینک ده برر تاریخ
 خصوصیی واردر؛ اودینک نصل ظهور و انتشار ایتدیکنه،
 اومذهبک نصل تأسس ایلدیکنه دائر^۲ اعطای معلومات ایدر .

دین اسلام، که اون اوچ عصردن بری عالمک بر قسم میعی
 اوزرنده نیرافشان اعتلا و اشتهار اولمش و انسانلرک قسم اعظمی
 داخل دائر^۳ مدنیات ایتشدر، آنک بر تاریخ خصوصیی اولماق
 قابلمیدر ؟

— ❖ — دیباچه ❖ —

بعد ادای ماوجب علینا .

تاریخ ، اویله برعلم جلیل القدردر، که آکا برحد وانتهای
تصوری ممکن دکلدر .

تاریخ، اودرجه واسع برعلمدر، که هیئت مجموعهنه نسبتله
تاریخ بشر، انجق بریبانی اشغال ایدر .

فی الحقیقه بشریتک نصل طوغوب بیودیکنی، نه صفحه لر
کچیردیکنی. آنا فآنا شودرجه کاله نه صورتله واصل اولدیغنی
بزه کوسترن، تاریخدر.

آنجق مخلوتک فرداتم واکملی اولان انسانک یریوزنده
ظهورندن اول دخی تاریخ موجود ایدی . طاغلی تشکیل
ایدن هرذره، دککز قوملرنده مخلوط اولان هر قوقعه، تاریخ
عالمک برر صحیفه سیدر .

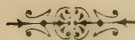
والحاصل؛ تاریخ، مرآت کائناتدر. سلسله اعصار متعاقبه ده
هرنه ظهور ایتمش ایسه، او مرآتده منجلی اولمشدر. آکا
عطف نظرایدنلر، احوال سالفه ووقایع ماضیه به تماماً مطلع
[اولورلر؛ لکن زاویه انعکاسندن باقه بیلیمک شرطیه .

تاریخ، بشریتکده آینه سیدر . انسانک احوال عمومی

معارف عمومیہ ناظر معالی مظاہری دولتو زہدی پاشا حضر۔
 تہ نچہ تجویز بیورلیہ رق دین جلیل اسلامک قطعات عالمہ
 صاحب دینی انوار مدینتی نظر لردہ تجلی انداز ایدہ جک حقایق
 جلیہ تاریخہ دن مرتب بر اثر مهم و مدققانہ وجودہ کتیرلمسنی
 بالالتزام بوا مر عال العالی آثار محققانہ سی زیور ایادی اعتبار
 اولان فخر الافاضل نحریر فاضل فضیلتو محمود اسعد افندی
 حضر تلرینک قلم مشکین رقم نحریرانہ لرینہ حوالہ بیورمش
 اولدقلری واصل سمع استخبار و ممنونیت اولمشدر۔

الک بیوک، الک زیادہ شایان تجیل آثار دیانت کسترانہ دن
 اولان بویلہ بر اثر عہد معالیوفد حضرت خلافتپناہی یہ شرف
 آور اولہ جق بر موفقیق قلمیہ و عامیہ تشکیل ایدہ جکندن
 ناظر مشار الیہ حضر تلرینک زمان نظار تلرندہ ہپ بوکی مائر
 مبحلہ و مقدسہ وجودہ کلسنہ حصر فکر دیانتپورانہ بیورملری
 الحق کہ تعالیٰ دین جلیل اسلام حقندہ کی آمال مقدسیت اشمال
 حضرت ظل الہی مقتضیات جلیہ سنہ لایقیہ توفیق معاملہ دن
 عبارت بر حرکت مدوحہ اولغلہ تمام موفقیق دولتاری تمیناتی
 تکرار ایلہ کسب فخر ایلرز۔

— ❖ بر اثر مهم دیانتپورانه ❖ —

بوعنوان ایله حکیم شهیر عطوفتو احمد مدحت افندی حضرتلری طرفدن اشو اثر ناچیزانه منقده (ترجمان حقیقت) ك ۲۴ مارت ۳۱۳ تاریخی نسخه‌سنه درج ای‌دیلن فقره التفاتپورانه در :

فیوضات مقدسه دین اسلامك اون اوچ عصردن بری نه صورتله تنویر اقطار جهان ایلمش اولدیغنه دائر شمدی یه قدر حقایق تاریخیه بی حاوی بعض آثار متفرقه نشر ایلمش ایسه ده دین مقدسك قواعد علویه سیله عالمده افکار مدنیه و انسانیه بی نشر و اعلان خصوصنده کوستردیکی تأثیرات فیاضانه بی ازمنه سابقه تاریخیه اراسنده برفکر حقیقت ایله تدقیق و تحقیق ایدرک اولمابده دلائل منوره جمع اتمک و بودلائلک مجموعندن ده غایت مهم و عالی بر اثر دینی وجوده کتیرمک خصوصی ارباب قلم و همت طرفندن هنوز درعهده ایلمامش ایدی .

معالی آثار دیانت و معرفت ظهورینه مهد فیض آورا اولان عصر کزین حضرت خلافتپناهیده دینی و علمی الك بیوک آثار جیده میدانه کتیرلمش ایکن دین جلیل اسلامه متعلق بویله بر اثر علوینک قوه تحریرده قالمسی معارف نظارت جایله‌سنه شرفبخش اولدقلری تاریخدن بری هپ مدار قوام اسلام اوله‌حق آثار نشرینی ترویج ایله جداً مشکور الهمه اولان

DS

37

.7

E2

1897

v. 1-2

معارف نظارت جلیله سی طرفندن
رخصتنامه به درج بیوریلان جمله تقدیریه در.

بوکتاب، شایان استفاده بر اثر معتبر و بهتر در.

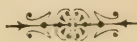
Es'ad, Mahmūd

مکتبہ اسلامیہ

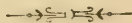
بن امین : سیدی شہری
خزینہ جلیلہ مالیه حقوق مشاوری
مکتب حقوق و ملکیتہ شاہانہ معلمیندن

Tārīkh

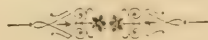
Islām

تاریخ دین اسلام

معارف نظارت جلیلہ سنک ۵۰۷ نومرولی و فی ۵ جمادی الآخرہ
سنہ ۳۱۵ تاریخلو رخصتنامہ سیاه طبع اولنمشدر

در سعادت

(جال افندی) مطبعہ سی — باب عالی جوارندہ عزیزیه جادہ سنہ

نومرو ۵۷

۱۳۱۵

887

12/114

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

DS   Es'ad, Mahmud
37   Tarih-i din-i Islam
  .7
E8
1897
v.1-2

